MEVLÂNÂ
CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR

VII

Abdülbâki Gölpınarlı

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/1389
Klasik Türk Eserleri Dizisi/17

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR
VII

Hazırlıyan
Abdülbâki GÖLPINARLI

ISBN-975-17-0998-9 (Takım)
ISBN-975-17-1005-7

Kapak Düzeni / Memik KAYAOĞLU

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
26.8.1992 tarih ve 928.0-1856 sayılı makam onayı ile
birinci defa olarak 5.000 adet bastırılacaktır.

Anadolu Üniversitesi Basımevi-ESKİŞEHİR

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin, elde ettiği değerlerin arkasında iki kavram yer almaktadır. "KİTAP" ve "OKUMA".

Hangi alanda olursa olsun somut, yapıcı, ulusal ve evrensel özelliklere sahip olumlu sonuçların elde edilmesi ancak düşüncenin üretilmesi ile olanaklıdır.

20. yüzyılı geride bırakmamıza çok az bir sürenin kaldığı günümüzde, bu iki kavram görselliğin sınırtanımaz etkinliği ve gücü ile savaş verir haldedir. Ne var ki iletişimin teknolojik gelişmelerle değişen türleri yanında bu iki kavram, insanlara özgü haz duygusu nedeniyle özelliğini ve önemini her zaman koruyacaktır.

Dün olduğu gibi, bugün de gelecekte de "OKUMAK" ve "YAZMAK" insanoğlunun günlük davranışları arasında yer alacak, insanlar düşünce üretip, kendini yenilemek çabasından vazgeçmeyeceklerdir.

Bütün iyi niyetimiz ve çabalarımıza rağmen yazılı bilgi, yazılı kültür birikimi, görsel bilgi edinme yollarının çoğalmasıyla önemli darboğazlara itilmektedir. Özellikle televizyonun elinde bulundurduğu kolay erişebilirlik gücü zaten okuma ve yazma alışkanlığı az olan insanımız için, çok önemli bu iki kavram açısından tehlike gibi görünmektedir. Karamsar olmamıza gerek yok. Aynı televizyon sinema sanatıının da gerilemesine neden olmadı mı? Üstelik bu "olumsuz" gelişmeler okuma alışkanlığının yaygın, yazılı kültür birikiminin geniş olduğu Batılı toplumlarda da yaşanmıştır, yaşanmaktadır.

Soruna özellikle bu açıdan bakılırsa, Türkiye' nin karşısında duran çıkmazın, ya da aşılması gereken engelin biraz daha farklı olduğu görülebilir. O da, Batının yazılı kültür birikimini belli bir düzeye getirdikten sonra görsel kültüre onun zorlamasıyla geçtiği şu sıralarda, Türkiye' nin aynı olguyu, yazılı kültürünü henüz oluşturmadan yaşamaya başlamış olmasıdır.

Asıl üstünde düşünülmesi gereken, asıl çözüm bulunması gereken sorun budur...

Böyle bir çözüm arayışı, hiç kuşkusuz, kitaba toplum içinde gerek nitelik, gerekse nicelik açısından daha yaygın bir yer verilmesini bir ön koşul olarak sunar.

Oysa, tam da böyle bir geçiş döneminde , bir toplumda ve bir ülkede kitaplar yasaklanıyorsa, tutuklanıyorsa, kitaba yönelik girişimler "suç" olarak değerlendiriliyorsa, farklı düşüncelerin yazılı ürünleri zaman zaman dışlanıyorsa, kaygı verici bir yanılgı yaşanıyor demektir.

Kültür Bakanlığı olarak, bu zorunlulukların bilinciyle, öncelikle kitaplara yönelik yasakları kaldırarak attığımız ilk adımı, ikinci aşamada, insanlık tarihini, düşünce tarihini, aydınlanma geleneğini, demokrasi klasiklerini... kısacası, çağdaş insan düşüncesinin oluşumuna katkıda bulunmuş tüm verimleri dilimize kazandırarak, bu konudaki toplumsal üretimimizi destekleyerek sürdüreceğiz.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, o arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan yapıtları yayınlayacağız. Böylece, ulusal kültür birikimini, yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günün gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okuma, öyle görünüyor ki, içinde yaşadığımız bu "görsel kirlenme" ortamında kişinin kendisiyle, kendi bireyliğiyle yalnız kalabildiği tek alandır. Kendi içine dönmenin ve kendi usunun ve anlağının bilincine varıp, derinliğine ulaşabilmenin tek yolu da okumaktan geçiyor.

Türkiye gibi, genç nüfusun fazla olduğu toplumlarda, okuma edimine ayrı bir işlev düştüğü ortadadır. Ancak bu yolla ulusal ve evrensel kültür birikimlerine ulaşabilmemiz olasıdır.

Bu gerekçelerle ve bu bilinçle "kitap-okuma" somutunda başlattığımız girişimlerin, bundan sonraki kuşakların soyut düşünsel çabalara ağırlık veren, çağı, içinden bakarak yaşayan kuşaklar olarak yetişmelerine önemli katkılarda bulanacağına içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR
Kültür Bakanı

HEZEC-İ MEKFÛL
"Mef'ûlü mefâîlû mefâîlü feûlün"

- A -

I

Sevgilinin dudağıyla sarhoş olmayı, şekerler çiğner bir hâle gelmeyi istiyorsan dudağını her öpüşe verme, her yemekle bulaştırma da,

Dudağından, başkasının kokusu gelmesin; yalnız ve yalnız aşk kesilsin, tertemiz, eşsiz bir hale gelsin o dudaklar.

Eşeğin ardını öpüp duran dudağı, Mesîh, şeker gibi bir öpüşe öper mi hiç?

Şunu bil ki evveline evvel olmayan Tanrı ışığından başka ne varsa hepsi de pislikle dolu bir yerde pislikten ibarettir, bir bak da seyret hele.

Fakat gübre olup bostanın gönlüne giren pislik, yok olur gider de pislikten kurtulur, kavunun, karpuzun lezzetini arttırır o.

Sen, pislik oldukça kutlanmanın tadını ne bilirsin? Yürü, pislikten geç de kutluluk, yücelik tarafına git.

Mesîh'in eliyle, bütün dünyayı iyileştirecek, diriltecek ilâç geldi; fakat nerde her yemek çanağından korunacak el?

Mûsâ, Firavun'un nimetinden elini, dudağını yudu, arıttı da Yed-i Beyzâ, kerem denizini bağışladı ona.

Ham kişilerin midelerinden, dudaklarından kaçıp kurtulmak istiyorsan deniz gibi incilerle dol, gene de yüzünü buruştur.

10. Kendine gel, gözünü yum ki o göz, pek kıskançtır; aklını başına al, mideni boş tut ki hazırlanmış yemek var.

Köpek, toktur da onun için av tutmaz; saldırıp bağırmak, isteyip çırpınmak, hep açlık ateşinden meydana gelir.

Nerde tertemiz elle dudak ki kadehi alsın, içsin, nerde çevik Sûfî ki helvanın bulunduğu yere gelsin.

A bize kahve dağıtan, fincanı sunan (*); bu sözlerden gerçek şekilleri göster bize.

II

Bir ay parçası güzel, bize göründü; parıl-parıl parlamaktaydı; kutlu,Yüce Tanrı, ne de güzel yaratmış onu.

Canımla birleştin a güzelim de yaşayışımı arttırdın; bugün benden üstünlükler, ululuklar doğmada artık.

Sevgi, beni eritse, hayâle döndürse gene de gizlice onu çağırırım; apaçık ona hitab ederim ben.

Örtüler yırtılsın, buluşma suyu, susuzluğu gidersin diye boyuna ona yalvarırım; zaman beni dilim - dilim kesse bundan ayrılmam.

Yüzyıllar geçse aşktan bıkmam; ben aşktan usanayım ha; hâşâ, hâşâ; böyle bir şeye imkân yok.

Âşık balıktır, aşksa denizdir sanki... Balık, denizde oldukça usanır mı, bıkar mı denizden? (**).

III

20. Mısır'a gittim; bir şeker satın aldım. Hadi,apaçık söyle; de ki: altın Kemer'li Yusuf'u satın aldım ben.

Şehirde, böylesine güzeli kim görmüştür? Böylesine Süheyl'i, böylesine ay'ı kim bağrına basmıştır?

Padişah, kötü bir kulu işe tayin etti; keremi, incileri verdi de bir tabiatsızı satın aldı.

(*) Bu kısım, beytin ikinci mısraıdır ve Arapçadır.

(**) Bu gazel Arapçadır.

Hızırların Hızıdırı o; Âb-ı hayat kaynağından sunar da bir ciğeri tazelerse hiç de şaşılmaz.

Yap - yapma emirleri, kulları üst etmek, devlete ulaştırmak için geldi; alt-üst olmuşu büsbütün alt-üst etmek için değil.

Geceleyin uyumasak yeri; çünkü gizlice Ay, her gece, yıldızları sayana öpücük verir.

Eserler, canı, gönlü, eserleri yaratana eriştirir. O padişah, eserleri hammâl eder: canı, gönlü onlara yükler.

Bil ki buraya gelen, Tanrı iksîridir; her solukta bir taşı kızıl altın eder.

Eşek leşi, göğe yol bulamazsa garın değil; İsâ'ya dönmüş canlar, gökyüzüne ağar ya.

Dünyada, kuşkulanıp neye baktıysam göremedim, bulamadım; çünkü bu yücelik, bu ululuk, tanrı görüşüne sahip olanda var ancak.

30. Seher çağı gelinin gözüne sürme çekmesi için güneşin, padişahça gönül ateşi gerek.

Bizim zerre kadar aklımız yok; yoksa aklı başında olan ceylan, hiç erkek arslanı ister mi?

Dostum, akılsızca gölge gibi peşine düşmüşüz; koşup duruyoruz; çünkü o güneşe benziyen yüzün, başka birinde yok.

Güneş, kalkanı olmayanın her yanını yaralamak için hergün o kılıcı sallar-durur.

Akıl, öylesine gönül kıranı bağrına basar; can, öylesine yol uğrağından geçeni tutar, eve sokar.

Göz, öylesine lâ'l dudaklara inciler hediye eder; yüz, öylesine gümüş bedenli güzel için sararır-solar; altınlar basar.

Yürü a hoca, kaş gibi o Ay'ın perdecisi kesil; çünkü o, her eğri görüşlünün gözünü-görüşünü doğrultur.

A temiz yürekliler, ondan başkasiyle aşk oyununa girişmeyin; her olur-olmaza gönül vermek, can feda etmek, olamaz.

Sus; âşıkını, kendisi çeker kendisine; niceye bir her hünersizin eteğine sarılacaksın?

IV

Kimin gönlünde bu aşktan bir eser yoksa üstüne bir bulut çek onun; çünkü o, Ay'a düşmandır ancak.

40. Ne de kuru ağaçtır bu bahçede yetişmeyen ağaç; ne de hor-hakıyrdır, ağacın gölgesinde bulunmayan aziz.

Eşsiz inci bile olsa bu aşktan başkasından kesil-gitsin; çünkü bu aşktan başka ne akraba vardır sana, ne baba.

Hergün, bu dertten daha da beter bir hale gelmeyen, âşıklar mezhebinde, ölüm hastalığına tutulmuştur.

Kimin yüzünde o renkten bir örnek, bir eser görürsen, gerçek olarak bil ki o, şu bildiğin insanların cinsinden değildir.

Hangi kamışın belinde aşk kemerini görürsen sıkı-sıkıya bağrına bas onu, çünkü o şeker kamışı dengidir ancak.

A Tebriz'li Tanrı Şems'i, seni tuzâğa çektiler; münkirler var solda-sağda, sakınmaya da imkân yok.

V

Bugün, seher çağından beri meyhâne erleri, senin konuklarındır a meyhâne padişahı, a meyhâne sultanı.

Bugün ne gündür? Söyle: Kutluluk günü. Şu gönül. Şu gönül kıblesi kimdir? Cevap ver: Meyhânenin canı.

Âşıkların gönülleri, aslâ bir kimsenin buyruğuna uymaz; çünkü sarhoştur, yıkılmıştır meyhânenin buyruğuyla o gönüller.

Yüzlerce Zühre, sırlara mahrem olmuştur da feryada gelmiştir: Çık buluttan a meyhânenin parlak Ay'ı.

50. Biz, ecelin dudağından, dişinden hiç mi, hiç korkmayız; çünkü meyhâneni o güleç güzeli diriltmiştir bizi.

Can, yükünü öküze yükler de aşka, sarhoş bir halde gelir; bu yükü der, meyhâne kapısına rehin ver-gitsin.

Tebriz'li Tanrı Şems'ine gönül veren, kendisinin kâfiridir, meyhânenin Müslümanı.

VI

O yankesici dilber, bir kere daha buldu beni; sarhoş bir halde, pazarda dolaşıp duruyordu; buluverdi beni.

Gizlendim; o mahmur nerkis gözler, gördü beni; meyhânecinin yurdundan kaçtım; tuttu, yakaladı beni.

Kaçmam da nedir? Kimsecikler cankurtaramamıştır ki ondan; gizlenmem nedendir? Yüzlerce defa bulmuştur beni.

Dedim ki: Şehrin kalabalığı arasında kim bulur beni? Sırların çokluğu içinde beni bulan, bulur beni.

Ne muştuluk bu ki o gözetleyen bakış, aradı beni; ne bahttır, ne devlettir ki o büklüm-büklüm saçlar, buldu beni.

Sarhoşların başlarında sarık, rehine uçar gider; çünkü o, yüzünü sarıkla örten, sarığımın ucunu tuttu benim.

Ben, tabanımdan diken çıkarmadayım; o yüzlerce gül bahçesinin selvisi, buldu beni.

60. Kendi gül bahçesinden, başıma güller serpti sevgili, o bülbül, o eşsiz güzel, gene buldu beni.

Ben o Ay'ın harmanında kile gibi kayboldum; bugün o Ay, ambarın dibinde buldu beni.

Her yola, kanımdan katreler damlamıştı, iz olmuştu kandan; peşimdeydi, izimden buldu beni.

Ceylan gibi, o Arslan'dan çöllere kaçtım; o av dağının arslanı, dağda, ormanda buldu beni.

Göğe çıkıp ceylanı yakalayan, sabırla, yavaşlıkla, hem de ana caddede yakaladı beni.

Damağıma iğne yakılmış, bense denizin dibindeyim; balıkçı, av çekenbir iple, oltayla tuttu beni.

O incitmesi az sevgili, beni bulur-bulmaz gönlümden incinmeyi gideren bir kadeh sundu bana.

Şu ağır canlı can, çevikleşti de uçtu; çünkü o ağır sağraklı dost, tezce buldu beni.

Bugün, ne akıl var, ne kulak var, ne söz var; çünkü o her düşüncenin temeli, o her sözün aslı, buldu beni.

VII

Bir ev, bu ev ki boyuna çenk çalınıyor, müzik dinleniyor burda. Sahibinden sorun: nasıl ev, bu ev?

70. Burası Kâ'be'yse şu put nedir? Muğların eviyse şu Tanrı ışığı da ne?

Bu evde bir define var ki dünyaya da sığmaz, ahrete de; bu ev de bahâneden ibaret, şu ev sahibi de.

Zulüm evi diye el uzatma bu eve; ev sahibine de bir şeycikler söyleme; çünkü geceden kalma sarhoş zâten o.

Bu evin taşı, toprağı, tamamiyle anber, tamamiyle misk; bu evin damı, kapısı, baştan başa beyit, baştan başa rubâî.

Hasılı, bu eve yol bulan, yerin padişahıdır, zamanın Süleyman'ı.

A ev sahibi, bir kerecik olsun şu damdan başını eğ; güzelim yüzünde devlet-ikbâl izi var çünkü.

Canına and olsun, senin yüzünü görmekten başka, yeryüzünün padişahlığı bile olsa, hepsi de afsun, hepsi de masal ancak.

Bahçe, bu ne yaprak, bu nasıl çiçek diye şaşırıp kalmış: kuşlar, bu ne çeşit tuzak, bu ne biçim yem diye şaşkınlığa dalmış.

Bu, gökyüzünün zengini, Zühre'ye, Ay'a benziyor; bu ev, aşk evi; ne ucu var, ne bucağı.

Can, ayna gibi şeklini kucaklamıştır; gönül, tarak gibi saçlarına, baş-aşağı dalmıştır.

80. Yusuf'un karşısında kadınlar, ellerini doğradılar ya; benim canım, sen, bana gel de canımı ortaya koyayım ben.

Bütün evdekiler sarhoş; kapıdan filân girmiş, feşman girmiş; kimseciğin haberi bile yok.

Uğursuzdur, eşiğe oturma, tez gir içeriye; yeri eşik olanın gönlü kararır-gider.

Tanrı sarhoşları, isterse binlerce olsun, hepsi de birdir; fakat heva ve hevesle sarhoş olanların hepsi de iki tanedir, üç tane.

Arslanların ormanına git, yarayı düşünme; düşünmek, korkmak, kadınların işidir.

Orada yaralamak yoktur; baştan-başa acımak vardır, sevmek vardır orda; fakat senin vehmin, kapı ardındaki mandal gibi kakılakalmış.

Ormana ateş verme, sus a gönül; dilini çek; çünkü dilin, yalıma benziyor senin.

VIII

Davula, bayrağa hevesi olmıyan o padişahın yüzünden deli oldum; deliye de kalem olmaz, suçu yazılmaz onun.

Uzaktan, beni, yürüyüp giden biri olarak görüyorsun; fakat o gördüğün bir hayâl, yokluktan başka birşey değil o.

Beri gel, yok ol; yokluktur can mâdeni; fakat gamdan, gussadan başka birşey olmayan şu can gibi can değil.

90. Ben, bensiz, sen de sensiz, şu ırmağa bir dalalım-gitsin; çünkü bu kurulukta zulümden-sitemden başka bir şey yok.

Bu ırmak, adamı batırır ama öldürmez; Âb.ı hayattır, lûtuftan-keremden başka birşey yapmaz.

- D -

IX

Kutluluk yeli, Muhammed'den haber getirir-getirmez; o erlik, o hale yüzünden bütün kötülük, kalkanını yerlere attı-gitti.

Yoksul, alçalırsa şaşılmaz; senin gamın, yoksul şöyle dursun, yüzlerce padişahın başına yerlere düşürdü.

Günün birinde, Edhemoğlu, felek gibi, boz atını, ceylanın peşinden koşturdu.

Derken ona öylesine bir şerbet sundun ki tadı, kokusu, başını bürüdü; kendinden geçti de attan düştü, yerlere serildi.

Heskes, şaşkınlık mahallesinin başında, yoksul Edhemoğlu dedi, tacını kemerini bıraktı-gitti.

Süleyman, bir kuşla Belkıys'ın saltatını yendi ya; senin adınla yendi ancak.

Muhammed, bir işâretle, yeryüzüne ay'ın ikiye bölündüğü haberini yaydı, bir kavgadır, kopardı ya, o da senin adınla oldu.

X

"Terci"

Sûfi'nin o şarabı, kadehten münezzehtir; çünkü kör-kütük sarhoş olmuştur Sûfi, elinden kadehi düşmüş-gitmiştir.

100. Sarhoşluk haline gönülle akıl bile sığmaz; iş böyleyken kadehin, sağrağın sığmamasına şaşılmaz artık.

Elif, bütün harfleri geçmiştir; elifte birşey yoktur da o yüzden öne düşmüş, kumandan olmuş, güç-kuvvet sâhibi kesilmiştir.

Ha'nın da elif gibi hiçbir şeyi yok amacım şekline büründü; halbuki cim bağlarla bağlanmıştır.

Mim, yazılışla elif'le, ha'dan meydana gelmiştir; birleşmek de ayrı bir varlık sâhibi olmaya sebeptir.

Peygamberin meclisi sağraksız, kadehsiz kuruldu; maksat da Muhammed'in varlığının, başlıbaşına meydana gelmesiydi.

Gökyüzü damının ne direği vardır, ne duvarı; fakat her dam çöker de o durur.

Şu köhne gökyüzünden daha yüce bir lûtuf âlemi var; canlar, o âlemde sanki yepyeni meydana gelmiştir.

Bu ırmağın kıyısında, yıkanmak için soyunmuşsun; fakat billur döşemede ırmak gibi görünmedi mi?

Şişenin, zincirleme akan bir su şeklini göstermesi için yanıtmak maksadiyle dev yapar, peri hak eder o.

Düzenden-hileden kaç, râzılık çevresine yürü de sayılı soluklara muhtaç olmadan yaşa.

110. Terci'i beytini söyliyeyim hoca; çünkü bu kafiye dar; soluk bile almayayım, çünkü soluğumuz, zâten buğuluyor aynayı.

***

Ben soluk almıyorum ama "Biziz üfüren" soluğu boyuna üflüyor bana; feryadım tâ ülker burcunadek gidiyor.

O yüce, o üstün Tanrı, yokluk kamışlığından kesti, onardı bu beden kamışımı.

Gönül, neyin bir başıydı, ağız, öbürbaşı... o baş, aşk dudağından boyuna ballar yemeden, şekerler çiğnemedeydi.

Bedenim, onun soluğuyla doldu, iki dudağiyle sarhoş oldu da kabına sığmıyor, sarhoşça nâralar atıyor.

Onun soluğuyla dolup, onun iki dudağıyla sarhoş olunca daraldı da sarhoşça coşup köpürmeye başladı.

Allah'a andolsun, dağ bile o dudakların şarabını içse tecellî vuruşuyla erir, kum olur-gider.

Dudağını yummuştu; yoksa bir açsa o dudakları ne gökyüzü kalır, ne aşağısı kalır, ne yukarısı kalır.

A ney, bir yokluk âleminden seslen de seyret yüzlerce Leylâ'yı, yüzlerce Mecnûn'u, yüzlerce Vâmık'ı, yüzlerce Azrâ'yı.

Her zerre ağız açar da vârol der; her zerrenin gönlüne hor gelir, değersiz gelir, dar gelir ova.

120. Tez, beden habeşinden Rum ülkesine yürü, öylesine var ki kayser, seni yüce tahta oturtsun.

Hey gidi hey; ne de güzel yer, ne de hoş ırmak, ne de çoşkun savaş safı; burada onların bulunmasına imkân yok; öyle bir yer orası.

Kendine gel, savaş vakti, erlerin saldırış zamanı şimdi; safran kabarmasın; saldır, safı yar.

Üçüncü terci' geldi; sen de Tanrım; dedin ki: "Kaybettiğine ağlama; karşılıkları var bende"

O hoş nağmeli, şeker ağızlı çalgıcı geldi; canların hepsi de sarhoş; çünkü o can, bana geldi.

Çiçekler gülmeye başladı, gül, elbisesini yırtı; çünkü yokluk ülkesinden sünbül geldi, yasemin geldi.

Gül bahçesinin canları, karakışın soluğuyla uçmuştu; ilkbahar mevsimi geldi, her can, kendi bedenine girdi.

Güzelliğini kırıp geçiren güz mevsimi kör olsun diye gizlilik puthânesinden güzeller, çıkageldiler.

Onlar, sabrı seçmişlerdi, ardından hemencecik ferahlık geldi; güzel huya sahip olmuşlardı, bir güzel sevgili çıkageldi.

Bahar bayramında bulut, gülsuları serpti; o gök gürlemesi de havanın yücelerinde davul çaldı.

130. Bir bağ, bir bahçe ki güzellerle dopdolu; fakat ne Türk onlar, ne Rum; gizlilik pedlereniden binlerce Hutenli güzel geldi.

Nice canlar, Yusuf gibi helâk olma kuyusuna düşmüştü; kaybolmuş sandılar ama yurda çıkageldi onlar.

Hızır'ın Âb-ı hayat yolu kapkaranlıktır; fakat sonunda gül, diken yolundan yurda geliverdi.

Gazelin çok kısmı kaldı ama gene de sus da padişah söylesin; çünkü şu topluma geldi o.

Bütün ağaçlar sabrettiler; o ayrılık kuyuya benziyordu,sabırsa ip oldu o kuyuya.

***

A benim ay yüzlüm, usul boylum, kalk ki aşkından kıyamet koptu.

XI

Ay ışığı vurdu da kelek kavun, karpuzlar mezarlarından çıktılar; karalara batmış kumdan timsahlar baş çıkarıp göründüler.

Kalemiyle İsâ'nın, Mûsâ'nın resmini, şeklini meydana getirenin üfürüğünden Sûr 'un âvâzı, gürültüsü duyuldu.

Yardımı, devlet havanında bir inci dövdü de körün gönlünde yüzlerce gerçeği gören göz peydahlandı.

Toprağın gönlü, ilkbaharın ıssısından ne haber aldı ki kara topraktan karınca sürüleri belirdi.

140. Balarısı onun bal denizlerinden nasıl haber aldı ki misk gibi ballarla arı sürüleri meydana geldi.

Bir arık ipekböceği, onun kerem mahzenine nasıl ol buldu ki bir çok ipekler dokudu, ibrişimler ördü.

Sedef, gözü, kulağı olmadığı halde nerden rızklandı da inci elde etti, haznedara döndü.

Bir sert demir, bir katı taş parçası, ışıklara yumuşak-yumuşak ne biçim bir yol buldu da demir, taşa çarpılınca bir ışık bayrağıdır belirdi.

Bak da seyret, toprak yurdundan nasıl bir gül bahçesi güldü; zift gibi sürmeden nasıl bir kâfûr meydana geldi.

Gaz boyaması yokken, gelin bezeyen kadın yokken gül, o rengi nerden buldu da parıl parıl parlayıp ışıl ışıl ortalığı parlatarak gizlilik perdesinden nasıl yüz gösterdi.

O işi-gücü iyi padişahın devleti, ikbâli sâyesinde şu bozguna uğramış ordu, üst gelmiş gibi çıkageldi.

Onun yüzünün, onun güzelliğinin bağında bir elma ağacı gördüm ki her elması yarılınca içinden bir hûri belirmedeydi.

Elmanın gönlünden hûri belirince gülüyordu; onun gülüşünden de hastaların ihtiyacı gideriliyor, hepsi sağlık elde ediyordu.

Sarhoşların şu varlığı, şu sarhoşluğu, şu oyunu, sanma ki üzümün özünden meydana gelen şaraptandır.

150. Tebriz'li Tanrı Şems'i, bu coşkunluğu meydana getirince can doğusundan doğdu, o tanınmış Ay, candan belirdi.

XII

Bıldır, Ay gibi doğan o kızıl kaftanlı güzel, bu yıl boz bir hırkaya büründü de çıkageldi.

O yıl, yağmada gördüğüm O Türk'tür bu yıl, Arap şeklinde gelen.

Elbisesini değiştirdi ama sevgili, gene o sevgili. O elbiseyi değiştirdi; başka bir elbiseyle tekrar geldi.

Şişe değişti ama şarap, gene o şarap, bak da seyret, sarhoşun başını ne de hoş döndürmede.

Gece geçti; a sabah şarabı içenler, nerdesiniz? O meş'ale, sırlar penceresinden belirdi çünkü.

Habeşlerin devrini gördü de Rum ülkesinin dilberi gizlendi; fakat bugün şu koca orduyla geldi gene.

Tebriz'li Tanrı Şems'i erişti; temizlik göğünden o nurlar saçan Ay doğdu, belirdi.

XIII

Seher çağı gökyüzünde bir ay göründü; gökten indi de bize baktı.

O Ay, doğan nasıl avını kaparsa o çeşit kaptı beni, göğe doğru uçtu gitti.

160. Kendime baktım da göremedim kendimi, çünkü o Ay lûtfetti de bedenimde can oldu benim.

Ezelî tecelli sırrı, tamamiyle anlaşılınca can âlemine sefer ettim, o Ay'dan başka birşey göremedim.

Dokuz kat gök de o Ay'a karşı baş eğdi; varlık gemim, tamamiyle denizde garkoldu-gitti.

O deniz bir dalgalandı da akıl-gitti; ortalığa, böyleydi, şöyleydi diye bir sestir, yayıldı.

Köpüklendi o deniz; köpüğün her biri de filânın şekli oldu, feşmanın bedeni.

O denizden beliren her beden köpüğü, hemencecik eridi, denize karıştı-gitti.

Efendiler Efendisi Tanrı Şems'inin devleti olmadıkça ne Ay görülebilir, ne deniz kesilebilir insan.

XIV

A şimdicek kafeslerinden kurtulan kuşlar; gene yüzlerinizi gösterin de söyleyin: Nerdesiniz?

Geminiz şu suda kırık bir halde kalakaldı; balık gibi bir soluk, görünün şu sudan.

Ya kalıbı kırmış da o dosta erişmişsinizdir; yahut da tuzak elinizden çıkmıştır da avdan kalmışsınızdır.

170. Bugün siz, ya kendi ateşinize odunsunuz; ya da ateş sönmüştür de siz, Tanrı nuru olmuşsunuzdur.

O yel, ya soğuk yel olmuştur da sizi dondurmuştur: yahut da her vardığınız yere esen seher yeli kesilmiştir.

Cevap vermek için ağzınızı açmazsınız ama her söze canınızda bir cevap var sizin.

Günlerin havanında dövdüğünüz inciler sürmedir gözlere; çekin o sürmeyi, çekin.

A doğanlar, ölüm ânına geldiniz mi bilin ki bu, ikinci bir doğuştur: doğundoğun.

Hintli olarak mı doğdunuz, Türk olarak mı; ikinci defa yüzünüzdeki peçeyi açtığınız gün belli olur bu.

Teriz'li Tanrı Şems'ine lâyık olursanız Vallâhi de siz, o lâyık olduğunuz günün hasbekisiniz. (*)

XV

Bahtımız yaver oldu da ansızın âşıklar halkasına bir ay yüzlü güzel düştü diye bir haberdir, ulaştı.

Âşıkların gözleri de, gönülleri de o güzellikle öylesine bir doldu ki adları anılan güzellerin hikâyeleri unutuldu-gitti.

O güzellikten nice Âb-ı hayat kaynakları coştu; o eşsiz şaraptan nice gözlere, başlara mahmurluklar çöktü.

(*) Beyitte bey sözü, Türkçe "bik" tarzında kullanılmıştır; söz, "hasbik" tir.

180. Ay, kalkanı, kılıcı olduğu halde onun nice saldırışlarını gördü de kalkanını tezelden kırdı, sipere sığındı.

Kuluyuz-kölesiyiz o gecenin ki onun avlandığı ordugâhta, hepimiz de şeker yağmasına koyulmuştuk.

Kanlı ayrılık beyi bozguna uğradı, bayrağını yere attı; gönlümüz, ayrılık ordusuna üst oldu. (**)

XVI

A hacca giden topluluk, nerdesiniz, nerdesiniz? Sevgili buracıkta; geliniz, geliniz.

Sevgilin, senin komşun, hem de dıvarı dıvarına bitişik komşun; hâl böyleyken siz, başı dönmüş bir halde çölde hangi havaya uymuşsunuz?

Sûretsiz sevgilinin yüzünü bir görürseniz ev sahibi de sizsiniz, ev de sizsiniz, Kâ'be de siz.

On keredir o yoldan o eve gittiniz; bir kere de şu evden şu dama çıkın.

O ev güzel; eserlerini -izlerini söylediniz; o ev sâhibinin izlerini de gösterin.

O bahçeyi gördüyseniz nerde bir demet gül? Tanrı denizinden seniz nerde bir can incisi?

190. Bütün bunlarla beraber o zahmetleriniz, define olsun size; fakat yazıklar olsun ki kendi definenize kendiniz perdesiniz.

XVII

Aşk, bir çadır gibi meyhâne mahallesine kurdu beni; o düzenbaz güzel, gördü de nişanladı beni, oraya dikekodu.

Ben o düzenbaz güzelin ardına düştüm, gittim; oysa o anda yüzünü gene gizledi benden.

(**) Beyitte "bey" sözü, Türkçe "bik" tarzındadır.

Ben o eşsiz, o tek kutbun yüzünden şaşkınlığa düştüm, çünkü bir bakışla bütün bedenim, baştan başa can kesildi-gitti.

Ansızın yüzlerce renkte bir ceylan görünüverdi; öylesine bir ceylan ki güzelliğinin yalımından Ay da feryada geldi, güneş de.

O göbeği güzel ceylan Tebriz'e gitti; dünya Bağdad'ını, can gözüyle hemedan ediverdi; (bütün dünya, görür, bilir oldu-gitti.)

Olgunuz, tekiz diyenlerin başlarını döndürdü, avâre etti, sevdalara düşürdü, dünyada rezil-rüsvây etti.

"Hakkıyla bilemedim seni" diyen padişahtı onun sırlarına mahrem olan; böylece de ezel tecellisinin sırlarını tamamiyle anlattı o.

XVIII

Ecel zehirinden daha da acı olan sözler, senin dudaklarından çıktı mı şekere döner.

Çene topağının kuyusunu yurt edinen kişi, tezcek saçlarının ipiyle gökyüzüne ağar.

200. Bir toplan, toparlan da cana, gitme çağı gelmeden o güzelim kaşından bir azık ver.

Senin davetinden, senin güzelim sesinden gönül kokusu geliyor; ben de lebbeyk, geliyorum demedeyim ve soluğumdan ciğer kanının kokusu gelmede.

XIX

Allah için olsun, bir başka aşka düşmeyin; can meclisinde başka bir düşünceye dalmayın.

Başka bir dost seçmek, başka bir işe girişmek, olmayacak bir küfürdür; din meclisinde kâfirlerin mezhebine girmeyin.

Can meclisde düşünce şuna benzer: Hani söz, mademki gizli kalmıyor, bâri gizlemeğe kalkışmayın.

Bokböceğinin sesi gelmese bile kokusu gelir; gönlünüzde izi, eseri kötü bakış bulundurmayın.

O gönül bekçisi, o cana şerefler veren, pek kıskançtır. Onun kıskançlığına karşılık siz de yabancılara yüz tutmayın.

Her vesveseden bahsetmeyin, her vesveseyi konuşmayın; her yitip itmiş kişiyi kendinize baş etmeyin, kılavuz yapmayın.

Kerem yakutu gıdanızı geri almaz, vermezlikte bulunmaz; kendinizi ot otlayan nefse rehin etmeyin.

"Üstünlük Allâh'ındır" âyetini duydunuz ya; artık bıyık-sakal; külâh-sarık düşüncesine dalmayın.

210. Yazının başlangıcı da noktadır, sonu da nokta; artık kendinizi pergel gibi dönüp dolaşmaya vermeyin.

O ulu görüş yerinde oturun, fakat aklınızı dönüp duran gökkubbeye kaptırmayın.

Tanrı'nın birliği, eşi-ortağı olmayışı söylendi mi, bu söz yalımlandı, parladı mı, inkârı yakar-yandırır; Tanrı güzelliğine, gerçek güzelliğe karşı inkârın kötülüğüne sarılmayın.

Dünyanın yarısı akbabadır, yarısı leş; kendinize gelin de akbaba gibi leşe göz dikmeyin.

O aldatan nefis, ululuktan, aldanıştan, aldatıştan ibarettir; kendinize gelin de o aldatıcıya gönül vermeyin.

Gâh saçlarını döker, gâh göğsünü açar; onun allığını-boyasını diken görün ancak.

O dost değildir, vefası yoktur onun, dosttan ayırır insanı; o on gönüllüyü sırlara mahrem sanmayın.

O, şarabı döker de yerine sirke satar; o ekşi suratlıyı sâkıy sanmayın, meyhâneci sanmayın.

Biz, kendi sâkıymizin güzelim sarhoşlarının halkasındayız; bizi boşlamayın, üşütmeyin, ayık bırakmayın.

Bokböceğine göbek verirsen miskin değeri batar-gider; onun göbeğini Tatar ülkesinde bulunan, göbeğinden misk eren ceylanın göbeğiyle bir tutmayın.

220. Öğüt verme, anlatma minberine can çıkınca artık kendinizi söz perdesi ardına tutmayın.

XX

Yüzünün ışığı yüzümüze vurunca toprak bile gözümüze, yüze sürülen allık gibi görünür.

Zünnardan yüzlerce hırka göstermek isterim ama kâfir çocuğu ört-ört diyor, yakışmaz bu.

Âşıkların şu havanına düşen tohum ne yana kaçsa, ne yana sıçrasa çaresiz ezilir-durur.

Aşk evinden güvercin gibi uçup giden nereye giderse gitsin, işin sonunda kalakalır.

Tebriz'li Tanrı Şems'in düzüp koştuğu ayna, nerden paslanır, nasıl cilâya muhtaç olur?

XXI

Bıldır, Ay gibi doğan o kızıl kaftanlı güzel, bu yıl şu boz hırkaya büründü de çıkageldi.

A o meş'aleleri söndü sanan topluluk, işte gene o meş'ale, şu sırlar penceresinden vurdu, ışıttı ortalığı.

Bu söz, tenâsuhu bildirmez, birliğin ta kendisidir; hem de o uçsuz-bucaksız, o dalga-dalga coşup köpüren denizden gelen bir söz.

O denizden bir katrecik ayrıldı; ayrı değil ya; hani insan da pişmiş toprağın ta dibinden doğuverdi.

230. Habeşlerin devrini gördü de Rum ülkesinin dilberi gizlendi; fakat bugün şu koca orduyla geldi gene.

Sözü bırak da öz aynasına bak sen; çünkü o işkil, o yadırgama, hep sözden meydana geldi. (*).

(*) Bu gazelin birinci beyti XII. gazelin birinci beytinin aynıdır. Beşinci beyti, aynı gazelin altıncı beytinin aynıdır. İki gazelin, bir tek gazel olduğunu, bâzı beyitlerinin ayrılması yüzünden iki gazel olarak yazıldığını sanıyoruz.

XXII

Bir kere daha sarhoş bir halde pazara daldı o; bir kere daha o mamur sarhoş, meyhâneciye geldi-çattı.

Ağaçların dalları neden meyvelerle doldu? O güzel sesli bülbül, tekrar-tekrar çileyip şakımaya koyuldu da ondan.

Bir daha sıçrıyalım da hepimiz sarhoşça, dostça oynamaya başlayalım; çünkü o dost gene geldi.

Bir daha davranalım da hepimiz, eteklerimizi açalım: o taç-taht sâhibi padişah, saçılar saçmıya geldi gene.

Bir kere daha kalkalım da şeker yurduna girelim; çünkü böyle bir şeker, Mısır'dan yüklerle geldi gene.

Bir kere daha sıçrayıp kalkalım da uykunun evini-barkını kökünden yıkalım-gitsin; böylesine uyanık bir devlet geldi çünkü.

Bir kere daha davranalım, şu gece nöbetini tutalım; çünkü o gece hırsızı şûh güzel geldi gene.

Davran, sıçra gene; şarap yetiştir; çünkü kavgada sarığı çözülmüş, çıkageldi o güzel.

240. Kimdir şu can besliyen, şu cana canlar katan şerbetin sâkıysi? Hastanın baş ucuna gelmiş bir Mesîh'in eliyle sunuyor sağrağı.

Şimdicek dünya gamlarının boyunlarını vurur; çünkü senin devletin, Hayder-ı kerrâr gibi çıkageldi.

Bugün tasa yurdu, ferahlık yurduna döndü; o neşe geldi, o sayısız, sınırsız sarhoşluk geldi çünkü.

Şimdi yum dudağını; çünkü dudak, kara yüzlü harf olmaksızın söz söylemeye başladı artık.

XXIII

Şeklin, gönlümüzü yer-yurt edineli nerde oturursak oturalım, orası güzelim cennete döner.

Ye'cûc - Me'cûc'a benziyen o hayalerin her biri, hûriye döndü; bir Çin güzeli kesildi.

Elinden herkesin feryat ettiği o nefis yok mu? Önce ne de kötü bir eş-dosttu; fakat şimdi ne de güzel bir eş-dost oldu.

Yüceler, baştan-başa bağ-bahçe oldu; aşağılar, baştan-başa define, hazine. Ne biçim bir şeysin sen ki a güzel, âlem senin yüzünden bu hâle geldi.

Onu gördüğümüz gündenberi ömrümüz arttı; onu arayan, dileyen her diken, inanç gül bahçesi kesildi.

Her koruk, güneşin tesiriyle üzüm oldu, şekerleşti; o kara taş da onun yüzünden değerli bir lâ'l oldu.

250. Birçok yerler, üst oldu, gök kesildi; birçok sollar, devletin eliyle sağ oldu-gitti.

Gönül karanlığıydı; şimdi gönül penceresi haline geldi; din yolunu vururdu; şimdi din yolunda kendisine uyulur bir er oldu.

Yusuf'un hapishânesi olan belâ kuyusuydu; şimdi, onu dışarıya çıkarmak için sağlam bir ip kesildi.

Her parça-bucuk, Tanrı ordusu gibi Tanrı buyruğuna uymuş; kula eminlik olarak gelmiş, ululuğaysa pusu kurmuş.

Sus ki senin sözün Nil gibi; Kıbıt topluluğuna kan olmuş; İsrailoğullarına arıduru su.

XXIV

Bir kere daha o su, dolaba geldi; o dönüp duran değirmentaşı hızlı-hızlı dönmeye koyuldu.

O ateşlerle, sularla dolu olan can, bir kere daha güneş gibi, cıva gibi titremeye başladı.

Bir kere daha âlemin o gizli şekli, dün gece can penceresinden Ay ışığı gibi vurdu.

Yüzünden doğunun da, batının da yırtılıp paralandığı güneş, usturlâba girerse, kendi lütfundan girer.

Yüz yıllık ölü bile uykudan uyansın diye o sabah çağı, bir kere daha güldü, ışıdı.

260. Bir kere daha o dilekleri yerine getiren seslendi; kalkın, o kapıları açan geldi dedi.

Peygamberlik, bir kere daha kıble yönünden aktı da Muhammed mihraba geçince sesi, kulağına erişti.

Muhammed, mâsût Hayber'inin kapısına gidince kapıda bir yardım deliği açıldı, kapıları delen, çıkageldi.

Meleğin korkusundan gökler yarıldı; sebepleri yaratanın korkusundan sebebler, çıkageldiler.

Evet, kişiler, adla-sanla belirmeden önce de onun adı-sanı, dünyanın kutluluk beyiydi (*).

Muhammed, gayb meyhânesinin kapısını açtı da arı-duru şaraba iyiden-iyiye kesat düştü.

Susuz gönlü savurmak, böylesine bir kanı yatıştırmak için o ünnap gibi Lâ'l renkli şarap kadehi geldi.

Bugün sus, söz günü değil bugün; zahmet verme; dostların o sâkıysi geldi.

XXV

Kul, tedbirde bulunur, takdiri bilemez; Tanrı takdiri de gelince tedbir kalmaz.

Kul, düşünür; fakat ne görebileceği meydandadır; düzenler düzer, fakat Tanrılık edemez ya.

270. Doğru attıysa öyle iki adımcağız daha atar; fakat o sırada takdir, onu nerelere çekiyor; kim bilir?

İnad etme; aşk ülkesini, aşk padişahlığını iste; ölüm meleğinden bu padişahlık kurtarır seni.

Padişaha av ol, az avlan çünkü avlandığın avı ecel doğanı geri alır.

Sus, karar edecek bir yer seç kendine; çünkü neresini seçersen padişah oraya diker seni.

(*) "Bek" sözü, böyle, Türkçe geçiyor.

XXVI

Kimin, evde oturan düzenbaz bir güzeli var; kimin Ay yüzlü, şekerler-ballar yağdıran bir sevgilisi var?

Gözü zahme çekmeden kim görür güneşi? Perdesiz, apaçık kim bakabilir o yüze?

Meyhânede artık işim yok dedin; zâten iş senin, senden başka kimin ne işi var?

Sabah şarabını içen rindlerin hepsi de mahmur; a Zühre, meyhâne kapısının anahtarı kimde?

Biz, gayb âleminin şekerler yiyen âşık dudulanyız; o kantar-kantar şeker mâdeni kimde?

Sevgilinin bir bakışı, etek dolusu paradan yeğ; sevgilinin yüzü varken para derdini kim çeker?

280. Canlar, o arslandan avlanma yolunu gördüler ya; artık köpekler gibi leşe kim meyleder?

Apaçık ortadayken ıkrardan kim dem vurur? Ikrar bile bir işe yaramazken inkârı kim neyler?

A yüzünde kıymate gününün depremi görünen güzel; senin güzellik cennetinde ateşin derdine kim düşer?

O vefalı güzelin kıya-kıya bakışı dururken şu gaddar dünyayı kim düşünür artık?

Dedin ki: Aziz dostlardan bir haber ver; senin o güzel habercin varken kimin ne haberi var kimden-kimseden.

A bilen-anlıyan tatlı soluklu, güzel sözlü çalgıcı, bir yardım et de söyle: Kimin böyle bir sevgilisi var?

Güzellerin pazarı, senin yüzünden yıkıldı, kesada düştü; pazar da nedir, kimde pazar düşüncesi var ki?

Bugün, sevginle kimseciklerde baş kaygısı yok; kimde sarık olabilir, sarığın ucunu kim tutar?

Tebriz'li Tanrı Şems'i bizimle, apaçık ortada; artık bıldırdan kim söz açar, gelecek yılın gamını kim ver?

XXVII

Yüzünün bir kılı yüz gösterse, yeryüzünde ne hırka kalır, ne zünnar.

290. İki dünyadan, kendisine bir soluk yüz gösterdiğin kişi, yanar-tutuşur; o bağrı yanıkta, senin gamından başka ne iş kalır, ne güç.

O güzelim yüzünden perdeyi bir kaldırsan güneşle Ay'ın yüzünden bir iz bile kalmaz.

Yanmış - yakılmışları, senden başka sırlara mahrem kimsecikler kalmasın diye aşk şarabıyla sızdırır-uyutursun sen.

XXVIII

Kul, tedbirde bulunur, takdiri bilemez; Tanrı takdiri de gelince tedbir kalmaz.

Biryol kendi dileğini bırak da aklın dileğine uy; çünkü bu dilek, tezce ümitsizliğe ulaştırır seni.

Padişaha av ol; aşka hiç bir av arama; çünkü avlandığın avı ecel doğanı geri alır.

Madem ki padişahın doğanısın, yürü, onun doğan yuvasına git; o yuva, sana şekerler verir, davulla çağırır seni.

Bugün padişahtan daha vefalı kimse yok; onun yanına eşek sür; o seni yanından hiç sürmez.

Şunu iyice bil ki bütün halk, ölüm hapishânesindedir; mahpus olan, seni zindandan kurtaramaz.

Biliyor musun, şu râzılık köyündeki köpek sesleri nedir? Kim kan huyluysa onu ürkütür o sesler.

300. Hâşâ; bu yolun âşıkı olan atlı erin yüreğini bile oynatmaz köy köpeklerinin havlaması (*).

(*) Bu gazelin ilk beyti, XXV. gazelin ilk beytinin aynıdır. Üçüncü beyti, aynı gazelin beşinci beytine pek benzer, hattâ ikinci mısraı, aynıdır.

- R -

XXIX

A altın sevdasına tutulup ağlamaya-inlemeye koyulan, sanki ölüm gelmiyecek de kapının halkasını çalmıyacak.

Bir düşün o günü ki sen, sayılı nefeslerini ala-vere bitirmedesin; karınsa bir başka koca düşüncesinde.

Ecel oku gelip de siperini delmeden bütün buyruklara amaç ol, teslim et kendini, gitsin.

Adamlıktan maksat anlayıştır, bakış-görüştür; ey anlayışa, görüşe-bakışa bitreviye yağıp duran rahmet.

İhsanın, şeker mâdenidir; şu halksa dudu kuşlarına benzer; dudu, şekere gönül vermez de neyler?

O şeker kamışı, aşkınla yüz yerde kemer kuşandı; kemerin çevresine de senin şükrünü yazdı.

A ışığı güneşe de, ay'a da bol-bol vuran, güneşten, Ay'dan başka bir ışık ver gözegörüşe.

Ârif kişinin hatırı, dünya mâdenine doymuştur da başka bir cünbüşe gönül vermiştir, başka bir işe âşık olmuştur.

Görmüştür, bilmiştir ki dünyanın suyunu içse, sen olmadıktan sonra ciğeri kandırmaz o su.

310. Tutalım, bütün gece uyanık değilsin, ağlayıp inlemiyorsun; hiç olmazsa a özü doğru kişi, seher çağında uyan da virde koyul.

Geceleyin de, seher çağı da, dinlenmiyenler, ansızın o defineye, o inciye ulaşmışlardır.

Mûsâ, bütün gece ışık aradı da sonunda ağacın tepesinde görülmemiş bir ışıktır gördü.

Yakub, canla-gönülle gecenin karanlık saçlarını yurt edindi de sonunda oğlunun yanağını, saçını öptü.

Fakat maksat Tanrı'ydı, oğul bahaneydi; hiç bir peygamberin canı, bir insana âşık olmaz.

O Halil'in soyundandır, bâtıla meyletmez, dolunan, batan şey, onun gözüne diken kesilir.

Halil olan, gerçek dosttan başkasını dost tutmaz; yoksa bedenini ateşe atamazdı o.

A can putu kesilen, sen bir resimden, bir kerpiçten ibaretsin; inkârın, taşa tapanların yolundan-yoramından başka nedir ki?

A güzelim gözü terü tâze nerkisi kınayan, bir soluk kulak ver; birşey söyliyeceğim:

Ey gözünü, nolaydı ya, olaydı ya kaygısına tutmuş kişi, a dost, peşin verilene sarıl; senin dostun, peşin verilendir ancak.

320. Dudağımı yumdum; göz yoluyla söylüyorum artık: Sarhoşluğu geçip giden şey, başa yüktür, yük.

Hayır-hayır, söylemiyeceğim; görüş kuşudur o, acâyip bir kuştur; haberlere konup eğlenmez ki.

XXX

Tutayım, beğinde eşek yüküyle altın var; altına dönmüş yüz, altın sahibini nerden bulacak?

Gönülden feryat etmeye koyuldun da feryadını duyunca gül de, gül bahçesi de seyretmek için topraktan baş çıkardı.

Aklını başına al; elbiseni çıkar da hemencecik dal şu havuza; dal da baş derdinden de kurtul, sarık tasasından da.

Biz de şu gürültüyü-patırtıyı senin gibi inkâr ederdik; fakat sevgilinin bir bakışıyla şu hale düştük, elden çıktık-gitti.

Ne vaktedek kıskançlıklar edecek, seni seveni kırıp geçireceksin? Şu hasta gönül, bırak da iki-üç feryad etsin.

Hayır-hayır, bırakma onu; çünkü feryadından ne yeryüzündeki halk kalır, ne dönüp duran gök.

Bugün, herşeyi örten Tanrı'nın izniyle o gizli-kapalı âlem, meydana çıkar, yayılırsa şaşılmaz.

Gene bu deli gönül zincirden boşandı; aşkla gene yakasını yırttı.

330. Sus ki aşk padişahından buyruk öyle; diyor ki: Dayan da gönlün, canın boğazına sarıl, sık.

XXXI

A ümitle, korkuyla pılısını-pırtısını atmış kişi; sonunda bir kere de bakışı-görüşü bağışlayana bak.

A isteyen,a seven,isteği verene bak; eseri yaratanı gör, ne diye esere sarılıp kalmışsın?

Odur seni barışa, savaşa çeken, odur kimi dostlarla görüşmeye, kimi de yolculuğun yücelerine süren?

O, sana bakıp durmada; senin gözünse solda-sağda. O, sana söz söylemede; sense kulağını masala vermişsin.

Bu şişi o saplıyor, o gözün aklıysa hay-hayda; yoldaşı İsâ, fakat eşekçinin aklı, ancak eşekte.

Her öküz, her eşek, sağrısından, sırtından nodullanır; sense nedâmet şişini göğsünden-gönlünden yiyorsun.

Gönlün, o kebab şişini anlamazsa onun aşçısı, cehennemde pişirir seni.

Kimi zaman eline çanağı alır, aşure nerde, yiyecek ağız hani diye dolanırsın; kimi vakit de kükrer-köpürür, çetinlikle savaşa kalkışırsın.

Ölümün sıkışıyla yüzün sararır,altına döner; altını geri verirsin de taşa baş kor, yatarsın.

340. Yeter, niceyedek körlerin meclisinde işveleneceksin? Yeter, ne zamana kadar sağırın kulağına bağırıp duracaksın.

XXXII

Bugün seher çağındanberi darmadağanız, sarhoşuz; mademki darmadağan olmuşuz, darmadağan sözler söyleyelim.

O kör-kütük sarhoş sâkıy, bugün girdi içeriye; yüzlerce özür getirdik, fakat o sarhoştan kurtulamadık-gitti.

O şarabı sen sundun. Şu akıl da bizim aklımız ya hani; eh artık hoşgör kadehi kırarsak.

Bugün saçının ucunu sarhoşca bir tuttuk; yüz kere çözdük, açtık, yüz kere ördük-durduk.

Meyhâne rintleri içtiler, sızdılar; biziz ki içtikçe içtik; fakat oturduk-kaldık, sızmadık.

Perdeden çıktık-gittik; güzellerin hepsinin de parmaklarını şıkırdatarak oyuna koyulmalarının tam çağı.

Bir soluk, önüne ön olmayan aşkın belâsını içmedeyiz; bir soluk Elest münacâtına belâ demedeyiz.

Yukarısı tamamiyle bağ-bahçe olmuş, aşağısı baştan başa define kesilmiş; bizse ne şaşılacak kişileriz ki ne yukardanız, ne aşâğıdan.

Sus; onun varlığı bir vurdu mu öylesine bir var oluruz ki var mıyız, biz de bilmeyiz.

350. A bilgin hekim, nabzımıza bir el at; elden çıkmışız, hangi elin yüzünden ama, bunu bir gör.

Puta tapmak, kâfirliğin temelidir ama bu puta tapmazsak aşk kâfiriyiz biz.

Tebriz'li Tanrı Şems'inden başkasından bahsetmeyin; Ay'dan söz etmeyin bize, güneşe tapanlarız biz.

XXXIII

Yokluktan çıkagelir de sevgiliden bir baş gösterirsek kara taşın bağrından ıkrar nârasını coştururuz.

Sevgilinin iş yurdunda pergel gibi bir oturduk mu, bütün dünyayı işten-güçten alıkoruz.

Sevgilinin gül bahçesine benzeyen yüzünü perdesiz gördük mü, aşkla gülder de, gül bahçesinden de yüzlerce yalın alevleriz, yüzlerce alev belirtiriz.

XXXIV

İçinde yüz kere nimet yediğimiz, çevresinde dönüp durduğumuz o ev yok mu?

O devlet eviyiz, o devlet evinin çevresiyiz biz; o evin nîmetini unutmadık biz.

O ev, erlik evi, orada arslan yürekliler var; erlik evinden kaçarsak ne biçim er olabiriz?

Orada tamâmiyle sarhoşluk var, dışardaysa baş ağrısı, sersemlik. Orada tamamiyle lûtuf kesiliriz, başka yerdeyse baştan başa derdiz biz.

360. Orada lâ'l renkli şaraptan da daha neşeliyiz; fakat burada iki yanağımız da sapsarı; sarı şişeden daha da sarı.

Orada hepimiz de hararetle temmuz güneşiyiz; buradaysa soğuklukta karakış gibiyiz.

Orada hepimiz de sütle şeker gibi karılmış, birleşmişiz; buradaysa hepimiz kavgayla, savaşla birbirimize düşmüşüz.

Orada iki dünya yaygısında satranç oynayan padişahlarız; buradaysa hepimiz, tavla zârlarından daha şaşkınız, daha fazla başımız dönmede,

Bir gök var ki o gökten bir şimşek çaktı mı gökyüzüne ağarız, orada beliririz, şu yeryüzünü de dürüveririz.

(*) "Koroz" sözünü Türkçe ve bu tarzda kullanmıştır.

Kalkın, uyumayın, yaklaştık; o köyün horozlarının, köpeklerinin seslerini duyuyoruz.

Şu yayıldığımız yerdeki nerkizler, ağustos gülleri, karanfiller yok mu? Vallahi sevgilinin köyünün koruzunun izleri bunlar (*)

O yayın yerinin zevkından, yayımdaki hızdan hırsla dilimizi, dudağımızı ısırdık, ağzımızı yaraladık biz.

Buyruklar yolundan yay gibi eğildik ama ok gibi de uçtuk, bir hayli avlar elde ettik.

Sarhoş âşıklarız, yüzlerce kılıç çekilse dönmeyiz biz; arslanlarız, Fagûrun yüreğinin kanını içmişiz.

370. Elest sarhoşlarıyız, şaraptan başka birşey içmeyiz; aş için, tirit için dünya sofrasının çevresinde dönüp dolaşmayız biz (**)

Çekişme çağında bizden ne çektiler, biz onlardan ne çektik? Tanrı görmüştür.

Kalkın, uyumayın, sabah şarabı içilecek çağ. Sabah yıldızı doğdu, izini gördük.

Geceydi, bütün kervan halkı kervansarayda mahpustu; kalkın artık, o karanlıktan sıyrıldık, o habıstan kurtulduk biz.

Güneş, işte doğunun yüzüğü,biz de hazır bir orduyuz diye her yana elçiler gönderdi (***).

Kendine gel de gündüz kuşuysan yüzünü tanyerine tut; çünkü tanyerinden sabah soluğu gibi belirdik biz.

Tanyeri kızıllığının elçiliğini tanıyana ne mutlu; biz de onu meydana çıkarmak için çalışmadayız, apaçık gördük onu de meydana çıktık işte.

Fakat dünyadaki panzehiri görüp zehir sanana ne denir? Muştuluk o kişiye ki onu zandan, işkilden satın almışızdır, kurtarmışızdır.

Tanyerinin elçiliğini kabul etmeyen kişi, hem bizim mahremimiz değildir, hem de bir perde örmüşüzdür ona biz.

Yarasa kabul etmedi, göz yumdu ondan; fakat o gözünü yumanın perdesini yırttık biz.

380. Sus da vaaz eden güneş söze başlasın; çünkü o, minbere çıktı, bizse hepimiz mürîdiz ona.

(*) "Aş" kelimesini, aynen böyle ve Türkçe kullanmıştır.

(**) "Yüzük" sözü Türkçedir.

XXXVI

Seher çağı; sabah şarabı hazır.. şu dama çıkalım; öküz burcundan kaçalım da Ay burcuna girelim.

Savaş aramayalım, yabancıların sözünü etmiyelim; buluşma çağı, o güzel yüzlünün yanına gidelim.

Yüzün gül bahçesi, dudağın şeker kamışlığı.. şu ikisinin gölgesinde hepimiz de gülbeşeker haline gelelim.

Mademki güneşe benziyen güzelim yüzün kılıç çekti; ay gibi sana karşı geceleyin bir kalkana sığınsak yeri.

Saçların Kadir gecesi, yüzünse tamamiyle nevruz; biz de senin gecenle, senin günüzünle seher çağı gibi belirelim.

Bu şekilde göründün ya, bu şekli bilelim; yoook, bir başka çeşit görünürsen biz de o şekle bürünelim.

Dünyanın güneşisin sen, bizse gizli zerreleriz; senin ışığınla şu pencerede görünelim artık.

Güneş bile senin yüzünden şaşırır kalırsa, onun bile başı dönerse bizim gibi zerrelerin şaşkın-şaşkın bakışına şaşılmaz elbet.

Dedim ki: Gelirseniz yüzlerce kapı açarsınız; dediler ki: bu, olur, olur ama gelirsek olur.

390. dedim ki: deniz ırmağa doğru gelmese biz yola düşer, akar su gibi onun yanına gideriz.

A gayb sözlerini söyleyen,sen söyle de senden haber veren güzelden, senin güzelim haberlerinden güzel bir haber alalım.

XXXVII

Hamd olsun, şükür olsun Tanrı'ya, savaştan kurtulduk; şu yokuşlarla, bellerle dolu vâdîden halâs olduk.

Şu vehimlerle dopdolu, şu eğri düşünceli candan geçtik; şu düzenlerle dopdolu, şu ciğerler yiyen felekten kurtulduk.

Harislerin dükkânları, düzenle herkesin varını-yoğunu sildi-süpürdü; bizse dükkânımızı yıktık, o işten vaz geçtik-gitti.

O devlet gül bahçesinin gölgesinde uyuduk; o coşup köpüren uçsuz-bucaksız denizde boğulmadan kurtulduk.

Atımız yok ama hepimiz de süvariyiz; şarabımız yok, fakat hepimiz sarhoşuz, sağraktan da kurtulmuşuz, meyhâneciye minnet etmekten de.

Tövbeyi bozduk, sonra yüzlerce kere gene tövbe ettik; derken tövbe ayını görünce bir uğurdan kurtulduk-gitti.

O âşıklar İsâ'sının yüzünden, onun Mesîh'inin afsunundan öylesi bir hale geldik ki illetten de kurtulduk, idrara bakmaktan da, hastadan-hastalıktan da.

Gören ve görünen; dünyayı bezeyince güzelden de vaz geçtik; Bulgar cariyeden de kurtulduk.

400. A yıl, ne yılsın ki güzel talihinin sayesinde bıldır masalından da kurtulduk, daha evvelki yıl hikâyesinden de.

Aşkla üç günden de geçtik, kırk günden de; anılan tapıya gelince kurtulduk anıştan.

Sus, çünkü bu aşkla, aşkın Tanrı katından verdiği bilgiyle medreseden de kurtulduk, kağıttan da, dersi tekrarlamadan da.

Sus, şu maden, şu İlâhî define yüzünden kazançtan da kurtulduk, keseden de, kârdan da.

Aklını başına devşir de şununla bitir sözü: Güneş doğunca bekçiden de kurtulduk, hırsızdan da, karanlık geceden de.

XXXVIII

Biz Şâm'ın âşıkıyız, sevdasıyla başımız dönmüş, delisiyiz-divanesiyiz. şam'ın sevdasına can vermişiz, gönül bağlamışız.

O yandan doğup parlıyan o kutluluk sabahı yok mu? Her akşamı, her seher çağı Şam'ın seherlerine sarhoş kesilmişiz.

Sevgiliden ayrıldığımızdan dolayı koşa-koşa bâb'a geldik; o âşıklar câmiinden Şam ülkesinin yeşilliklerine daldık.

Osman'ın mushafına el basayım da and içerek söyliyeyim ki o güzelin inci gibi dişleri yüzünden Şam'a lala kesilmişiz biz.

Ferec kapısından da uzaksın, Ferâdîs kapısından da; nereden bileceksin, nasıl anlıyacaksın ki biz, Şam'da nasıl bir seyirde-seyrandayız?

410. Mademki Mesih'in beşiğindeyiz, Rebve'ye, o yüksek yere çıkalım, görünelim; sarhoş keşiş gibi Şam'ın kızıl şarabıyla sarhoşuz biz.

Padişahçasına yücelmiş neyreb'de bir ağaç gördük, onun gölgesinde oturduk, şaşırdık-kaldık Şam'a.

Şam ovasındayız, meydan yeşermiş; çevgene benzeyen saçlarla top gibi meydanda yuvarlanalım-gitsin.

Ne vaktedek tatsız-tuzsuz kalacağız; binelim eğere; Şam'ın yüreğindeki kara noktanın doğu kapısıyız biz.

Cebeli Sâlih'te duyduk, bir inci madeni varmış; o inci yüzünden Şam denizine garkolup gitmişiz.

Şam, buluşma yüzünden dünya cennetiymiş; biz de Şam güzelini görmeyi beklemedeyiz.

Şam'ın akşama benziyen o güzelim siyah saçları yüzünden Rum ülkesinden kalkalım da üçüncü defa Şam'a doğru at sürelim.

Tebriz'li Şems ordaysa, onu orada bulursak Şam'a kul-köle oluruz; ama ne kul, ne köle.

XXXIX

Bir kere daha yoldan geldik, mevkie, makama ulaştık; bedenlerin gurbetinden kurtulduk, Allâh'a eriştik.

O padişaha hiç kimse, atla-pusatla erişemedi-gitti; biz de atı-pusatı verdik de sonra ulaştık o padişaha.

420. Bulut gibi şu toprağa pek çok gözyaşları dökdük; buluttan geçtik de o Ay'a öyle eriştik.

A davul dövenler, bizim nöbetimiz geldi-çattı; çalın-çalın. Ey Türk, dışarı çık, çadır yerine ulaştık işte.

Bir zaman Yusuf gibi kuyunun dibinde oturduk; derken o yandan ip geldi, kuyudan çıktık-gitti.

Gönül alan, gönlün isteği güzele ulaşıncayadek Muhammed'in önünde nice putlar kırdık biz.

Daha yakın gelin, uzaktan geldik; halimizi, hatırımızı sorun, yoldan geldik biz.

XL

Aşk ateşiyiz biz, muma ulaştık zulümler çeken pervaneyi yakıp yandırmak için mum gibi çıkageldik.

Sarhoşçasına erce bir saldırdık da bilgiyi verdik, bilinene ulaştık.

Daha ilk konakta, acınmış ümmetin kervanıyla iki fersahlık varlık yolunu aştık-gitti.

Hani ne yukarıda olan,ne aşağıda bulunan bir Ay var ya; ona... Hani bir yer var ya, orada ne övülmüş var, ne kınanmış; oraya ulaştık.

Her taş yürekli kutsuzun inadına varlık âlemine sığmıyan o lâ'lin tâ kapısına vardık.

430. Kürsi âyetiyle Arş'a doğru uçtuk da daimi diriyi gördük, daima tedbirde-tasarrufta bulunana ulaştık.

Bugün o bağdan-bahçeden ne dallarımız, ne yapraklarımız, ne çiçeklerimiz, ne meyvelerimiz var; hocam, mahrum olarak geldik sanma; seyret de bak.

Doğanlar gibi yıkık yeri baykuşlara bırakalım; baykuş değiliz ya, ne diye bu yıkık ülkeye geldik biz?

Rum Kayserinin tapısında zünnârımızı çözdük, hikâyeyi Tebriz'e götürün de orada söyleyin; Rum ülkesine ulaştık biz.

XLI

A ay yüzlüm, bugün bildikle yabancıyı fark edemiyoruz; öylesine sarhoşuz ki evin yolunu bile bulamıyoruz.

Aşkınla akıl bağından kurtulduk; darmadağan olmaktan, deli-divâne kesilmekten başka hiçbir şey bilmiyoruz.

Bahçede sevgilinin yüzünden başka birşey görmüyoruz; daldan, sarhoş bir halden başka birşey seyretmiyoruz.

Şu tuzakta bir tohum gizli dediler...tuzağa öylesine tutulduk ki taneden haberimiz bile yok.

Bugün şu nükteye ait sözlere dalmayın, masal okumayın; gönül afsun kabul etmez, masal nedir, bilmiyoruz biz.

Gönlümüz, o saçlara tarak gibi öylesine daldı ki saçı taraktan ayırd edemiyoruz artık.

440. Şarap sun, bu kaçıncı kadeh diye az sor; seni hatırlıyoruz da şarapla kadehi birbirinden ayırd edemiyoruz.

XLII

Şu seçtiğimiz tenden başka bütün halk iyi; fakat bunun ahmaklığı yüzünden parmağımızı çok dişledik.

Birşeyden kaçacaksan kendi hevesinden kaç; çünkü gördüğümüz bütün eziyetler, çektiğimiz bütün zahmetler, boş, olmayacak hevesten meydana geliyor.

Onun yeşilliğine, onun gül bahçesine bakıyorum da görüyorum ki yüzünün nurundan başka kaçılacak, sığınılacak bir yer yok Vallâhi.

Her sabah kalkıp yüzünü bir temiz yıkayınca gönül, dert zamanında koşulan yere koşar-gider;

Hani halkın gönlü, güç bir hale uğradı mı, Tanrım, hepimiz de sana muhtacız, irâdemizi sana vermişiz diye bir yere yönelir ya, işte oraya varır.

Devşirip topladığımız her tohum, her yem, belâ tuzağıymış meğer; kanadı kırık, bedeni yorgun bir halde sana doğru uçuyoruz, sana geliyoruz artık.

XLIII

Bugün, öyle bir haldeyim ki yükü eşekten ayırd edemiyorum. Bugün, öyle bir haldeyim ki gül hangisi, diken hangisi; bilemiyorum.

Sevgili, bugün beni öyle bir hale getirdi ki; bugün sevgiliyle öyle bir haldeyim ki ben kimim, sevgili kim; bunu da bilemiyorum.

Sarhoşluk, dün beni sevgilinin kapısına götürmüştü; fakat ne çare ki bugün kapıyla evi ayırd edemez olmuşum.

450. Bıldır korkuyla ümitten iki kanadım vardı; bugünse bir hale geldim ki kanat nedir, uçuş ne; bıldır nerde? Farkında bile değilim.

Şikâyetim, altına dönmüş yüzümdendi; altında feryadın farkında değilim de şikâyetten de kurtuldum-gitti.

Âşık kişi, dünya işlerine karşı kör olur; fakat benim gibi değil gene de; çünkü ben ne sağırın-körün farkındayım, ne işin-gücün farkında.

Diyorduki: Benim eteği bulaşmış elbisemi tel-tel yırtın gitsin; çünkü sarhoşluktan suç nedir, sevap ne; haberim yok.

Çenge benziyorum; çıkardığım nağmelerden haberim yok; sırlar söylemedeyim; fakat sırlar da nedir, bilmiyorum ki.

Tıpkı terazi gibiyim hani; pazarları düzüp koşmadayım; fakat pazar nedir, bilmem.

Kalem gibi aşkın parmakları arasında kendimden geçmişim, ona uymuşum; tomarlar yazıyorum da tomar nedir, bilmiyorum.

XLIV

Sâkıy, canım, aşkın peşime düşmüş, gidip duruyor; fakat senin usancından da dilim tutulmuş.

İçip neşelenmeye, zevk alıp safa sürmeye ok gibi uçuyorum; dostum, cefalarla yayımı kırma benim.

Kapında çadır gibi bir ayak üstünde durayım; sevgili, çadır kurduğun yere götür, çadır gibi dik beni.

460. Hadi, sağrağın dudağını kupkuru dudaklarıma koy da ondan sonra ağzımdan gerçek büyüler işit.

Babil'den haber al, helâk oluş masalını dinle; çünkü düşünce yoluyla dünya seyyahıyım ben.

Coşkunluğum haddi aştıysa *mazûr* gör; aşk bir soluk bile aman vermiyor ki bana.

Sen usandın da neşesizlendin mi benim de neşem kalmaz, senin neşesizliğin-

den neşesiz bir hale gelirim; bir zerre benden el yursan parmağımı dişlemeye koyulurum.

Ay gibi seher çağına dek bana ışık verdiğin gece, senin Ay'ının peşinde yıldız gibi koşar-dururum.

Güneş gibi doğudan baş gösterdiğin gün, ben de güneş gibi baştan-başa can kesilirim.

Can gibi dünyanın gözünden gizlendiğin gün, ben de kuşun yüreciği gibi düşüncelerle çırpınmaya koyulurum.

Işığın pencereme vurduğu gün, ev içinde zerre gibi oynamaya başlarım.

A söz, sus, düşünce gibi gizli yürü de sebepler düşünen, bahaneler düzen, dönüp geri gelmesin, tekrar çatmasın bana.

XLV

Şarap kadehini kır-gitsin; bugün öyle bir haldeyiz, öylesine tövbemizi bozmuşuz ki adetâ tövbe bozanların başı olmuşuz.

470. Şarap tükendiyse yokluk şarabı yeter bize; utancımız yok, bu renk nedir, bilmiyoruz biz.

Şarapta da ne varsa o yokluk yüzünden olur? Şarap içmekten kalsak bile o şeyden geri kalmıyalım.

A şey, şeyliğinden geç de hiçbir şey olma; şu birşey oluş, bir perde değil mi, biz de perde yırtanlar değil miyiz?

Senin sarhoş bakışlarınla hem beyiz, hem tutsak; senin bahtı genç aşkınla hem ihtiyarız, hem genç.

Dedin ki: Ne diye öğüt verirsin, ne faydası var öğüdün? Resmi yapan, nasıl yapmışsa oyuz biz.

Fakat bu benim öğüdüm, ezelî resimden hiç de ayrı değil; bu resmi, o ezelî resimden ayırdedemeyiz.

Dedin ki: sevgilinin kucağından ayrı düşmüşsün; hayır; biz, sevgilinin kucağındayız, kederlerden de eminiz.

Sevgili,bir ağaçtır ki biz onun meyvasıyız, ondan bitmişiz; o, bizden ayrılsın; imkân yok buna; böyle birşey olursa biz, hiç kalmayız zâten.

Hiç kalmadık mı da gamdan hiç kıvranmayız; hem de hiç kalmadık mı hem bu oluruz biz, hem o.

Şeker gibi tatlı-tatlı yediğimiz gam, neşe kesilir; a gam, bizim kucağımıza gel, gamların iksiriyiz biz.

480. İpekböceği yaprak yerse koza olur; biz de aşk kozasıyız, dünyanın dalı, yaprağı yok bizde.

Biz, hiç kalmadığımız vakit biziz; ayak yok olunca koşup giden kamış kesiliriz.

Ağzımı yumdum; gazelin kalan kısmını ağzımızı kapadığımız zaman söyleyeceğiz.

XLVI

Canım, sırlar gösteren ayna kesilince söylememeye gücüm yeter ama bilmemeye gücüm yetmez ki.

Bundan kaçtım, candan çekiniyorum; fakat andolsun ki ne bundanım ben, ne ondan.

A benden bir koku almak isteyen, ölmek şart. Diriyken bakma bana; gördüğün gibi değilim ben.

Eğriliğime bakma, şu doğru söze bak; ben yay gibiyim ama sözüm oktur.

Şu baş, tepemde bir kabak sanki; şu hırka da bedenim... Bu dünya pazarında kime benziyorum ben, kime benziyorum?

Bir de başımın üstündeki kabak, şarapla dopdolu... Baş aşağı çeviririm onu, fakat damlamam ondan ben.

Ondan ben bir damlasam da, Tanrı'nın gücüne-kuvvetine bak ki, o katreyle denizden inciler devşiririm ben.

490. İki göz bulutum o denizin incisini aldı mı da yürüyüp giden bulutum vefa göğüne ağar.

Fakat dilimden süsenler bitip gelişinceyedek bunları Tebriz'li Tanrı Şems'inin kapısına götüremem de götüremem.

XLVII

Hocam, sen söyle, kime benziyorum, kime benziyorum ben? Garip bir kişiyim ben, şu dünya şehrinden değilim ben.

Halk hased etmesin diye soluk almasam, söz söylemesem buna gücüm yeter, yeter ama bilmemeye gücüm yetmez.

O kel, bir külâh buldu da kendini gülden gizledi; sonra da ben dünyayı biliyorum diyor, kızgın bana.

Barışır-uzlaşırsa ona tam bir ilâç veririm; kel olma ayıbından da kurtarırım onu, gül kaydından da(*).

XLVIII

Senin şehrinden gittik, fakat seni doyasıya göremedik; ağacının dalından böylece ham düştük-gitti.

Ay yüzlüm, selvi boyunun gölgesinde doyasıya uyuyamadık; gözcünün korkusundan bağında-bahçende doyasıya yayılamadık.

Sevgi tavana balık gibi düştük; yandık-yakıldık ama pişemedik.

Defneye benizyorsun, sevginle yıkık yerlere yöneldik; sonunda yılan gibi toprağın dibinde gizlendik.

500. Gölge gibi her çeşit pisten-temizden arındık; şimdi sende yok olduk biz; ne temiziz artık, ne kirli.

Bizi arayacaksanız sevgilinin yanında arayın; bedenimizden yok olduk, sevgilinin kucağından belirdik biz.

Tuzuna, ekmeğine el banalı nice ayrılıklarla, nice acılarla parmağımızı dişledik-durduk.

Göç davulu dövüldü, çan sesleri duyuldu; varımızı-yoğumuzu göklere çektik-gitti.

(*) *Konya nüshasında beytin birinci mısraı, bundan sonraki gazelin birinci mısraıdır. İstanbul Üniversitesi nüshasına uyduk.*

Bütün halkın tattığı zehiri biz de tattık ama şükürler olsun ki panzehirin bizdeydi.

Şu dünya deresinden su çekilince susuz kalmış balık gibi toprak üstünde çırpınmaya başladık.

Derenin susuzluğu yüzünden gözlerimiz ırmak oldu da sonunda o kaynağa ulaştık-gitti.

Sabır, ferahlıktır, sabır olmayınca da güçlük gelir-çatar; sus, feryad etme, sabrı seçtik biz.

- N -

XLIX

Dün gece de, daha evvelki gece de masallarla aldattın beni; işvelere, cilvelere tapanlar gibi sıcacık düzenini yuttum-gitti.

Dün, giderim, tekrar gelirim diye ahd etmedin mi; sarhoşların gönüllerini sorar, alırım diye and içmedin mi?

510. Kuşluk çağı dedin, bahçeye bir gelin de bulun beni; seher çağı gittin, bahçe kapısını da kapattın.

A işvesi, cilvesi temmuz rüzgârından da sıcak güzel; ey yüzü, gülbahçesinin yüzünden de güzel dilber.

Bilirsin ki senin gibi sevgilinin düzeni neye benzer? Temmuz ayının içinde kış şimşeği çakar tutalım hani; işte tıpkı bu.

Sana da birisi işveleniyor, seni de birisi aldatıyorsa az şikâyet et; yüzlerce oyun oynadın, biride sana oyun oynasın, noolur ki.

Vadetti ya, sabret, çünkü sabır olmasaydı yoktan-yokluktan varlara-varlıklara hiç yardım olmazdı.

Sabretmezsen gammazlarım, söylerim, sebebi ne? Hem de öylesine söylerim ki sen de evet, o diye ıkrar edersin.

L

Yüzün dururken bir başka yüze bakmak, yahut da temizlik bahçesini bir tereye satmak, kâfirliktir.

Gönül kuşlarımızın, senin verdiğin kanatlarla Firdevs cennetinde uçmaları haramdır.

A ay yüzlüm, aşk göğünde parlayan her Ay, senin bulutundur; onu yırtmak, paralamak farzdır.

Sana av olanların yayıldıkları yaylada arslanlar bile yayılamazlar.

520. Senin güzellik ateşinden başka bir yerden kopup beliren her aşk, haram aşktır, insanı donmaya, buz kesmeye çağırıştır.

Canım, tâ içimden, senden başka ne varsa herşeyden kesildi; hem de bu ayrılışın, bu kesilişin sesini apaçık duydum ben.

Şu uyanık devletten gaflet eden, uykudadır; ne kadar sıkarsan sık, tatlı bir su, nerden çıkacak kuru deriden?

Kötülük hastası, ölüm çağında "Yâ Sîn" okunacak çağa düştü mü Lâhavle okumaktan, parmağını dişlemekten başka bir çaresi mi kalır?

Tebriz'li ulular ulusu Tanrı Şems'inin aşkından başka her aşk, gözde bitmiş kıldır, kesilmesi gerek.

LI

İşitip duymak için yüz tane yepyeni kulağım açıldı. Veren olmadıkça ne kimse doğabilir, ne kimsenin varlığına imkân vardır.

Bir bağ, bir bahçe kesilmişim; seni övmek için bahar yeli esti de bütün cüzülerim, bu güzelce gebe kaldı o övüşten.

A benim güzelim, yüzünün aşkıyla gönül aynasını hurâfelerden, aslı olmayan masallardan silip arıtmak, gerçekten de vâciptir.

Sarhoşların, birbirlerine düşmeleri, birbirlerinden vefâ kadehini kapmaları ne de hoştur, ne de güzel.

Islığını duydum; şu can kuşunun ayağındaki bağı çözmek farzdır artık.

530. Şu Ay, ne vaktedek bulut altında gizli kalacak? Canlar dudağa geldi; görünme çağıdır şimdi.

Ey yüzünün gül bahçesi kara kıştan emin olmuş, ey sünbül kaşları biçilmekten aman bulmuş güzel.

Sen sâkıy olduktan sonra ayık kalmak küfürdür; senin ay gibi doğduğun gece uyuklamak haramdır.

Senin gibi bir Yusuf'un güzel kokulu gömleği ele geçtikten sonra güzel kokulu şeyleri övüp söylemek, pek soğuk bir işe girişmektir.

Ayağının altını öpeyim dedim de bana dedi ki: O, ancak gözlere sürülür-çekilir.

Yeter, artık sus da padişahımız anlatsın, söyledikçe söylesin; söz onundur zâten.

LII

Hoca, elini tutup çekeceğiz senin; iyiden de, kötüden de adam-akıllı ayıracağız seni.

Gaflet gecesidir, sarhoşluğun da sürdükçe sürdü ama biz, sabah gibi her yana doğup, her yanı ışıtacağız.

Ne vaktedek âr-namus perdesinin ardına kaçacaksın? Perdeleri yırtma zamanın yaklaştı.

Dünya bahçesindeki her meyve oldu; a taş kesilmiş koruk, sen bir türlü olmayacak mısın?

540. Şu tuzakta çırpınıp duran şu cana bir acı; yoksa, kulağın onun çırpınma sesini duymadı mı?

Gönülde bir can gözün var, o göz de ağrılara uğramış; derdin-tasan, o gözü yaralamaktan başka nedir ki?

O göze iğneler batmaya başladı mı derman aramaya, ilâç aktarmaya koyul, koyul da o ağrıdan, o göz yaşarmasından kurtul.

A güzeller Yusuf'u, gönlün de ilâcı, dermanı, senin yüzünü görmektir ancak, gözün de.

Aklını başına al da sus, artık bu gazelin mahlasını sen söyle, tamamını sen buyur; çünkü senin sözünü, buyruğunu duymak-işitmek farzdır, sevabtır.

LIII

A hurilere bile fitne kesilen, güzel, benden usanmışsan bırak şu zinciri, şakırdatma da kimseyi coşturma.

Birgün, körlerin sokağından geçtin de onların gözlerine bile yüzlerce diken battı.

Bir gece, boyunu-posunu selviye gösterdin; selviler, senin yüzünden boy attılar, uzadıkça uzamaya koyuldular.

A bu aşkın cünbüşüne, hareketine sahip olmayan, yeni huzura çıkmışlar gibi olduğun yerde şaşkın bir halde kalakalmışsın.

Deve, bedevinin nağmesiyle çölleri aşar-gider; sense şu nağmeye ne de yabancısın a hayvandan da aşağı adam.

550. A aşk, sen bir Süleyman'sın ki ordun müziktir, rakıstır; karıncalar, senin korkundan deliklerine girdiler, yuvalarına sığındılar.

Tebriz'li Tanrı Şems'i güneş gibi doğdu, zaten çıplakların elbisesi güneştir.

LIV

Her akşam âdettir, sofrayı yayarlar; bizse orucumuzu senin hayalinle açarız.

A lütfu, ihsanı, oruç tutanlara, Mesih gibi gökten sofrayla yemek vermeyi töre haline getiren.

Madem ki gönül gıdası senin sevgi mutfağından geliyor; oraya varmak, o gıdanın tam üstüne düşmek gerek.

Bize Âb-ı hayat da o gönül ateşinden coşmada; gönül ateşinde lâden gibi neşeli bir halde yanar-dururuz biz.

Toprakta çürümek, topraktan doğmak, hayvanın işidir; gönlün-canın işi değil.

LV

O ciğerler yiyen düzenbaz güzelimiz nerde? O şekerler yağdıran tatlı-şirin Husrev'imiz nerde?

Onun yüzünü görmezsek meclisimizin tadı-tuzu yok; o tatlı-tuzlu, o hileci, düzenci dilberimiz nerde?

Onun gamından gökyüzündeki Ay bile inceldi, gitti, nerde o hünerli, sanatlı, nerde o gezip duran güzelimiz bizim?

560. Hârût gibi kanadım bağlı, Mârût gibi susamışım, dudağım kupkuru; nerede o Bâbil kuyusunun bile hased ettiği güzelimiz.

Musâ gibi şu kayamızdan, bir sopa vuruşuyla bu kupkuru çölde yüzlerce kaynak fişkırtan, yüzlerce ırmak akıtanımız nerde?

Nerde şu yaban otuna benziyen bedenimizden, beş görünür-bilinir, beş de görünmez duyguyla on kaynak akıtanımız bizim?

O dilberin ayrılığıyla gönülde öylesine bir dert var ki; nerde o gönül derdimizin devâsı, nerde o bize çâre olan?

Sabah ışımasa bile günün yıldızıdır o; kötüyüm dedim mi nerde yıldızımız der bana.

Hızır, Âb-ı hayat aramak için karanlıklara daldı; bizim o güzel-güzel fışkıran Âb-ı hayatımız nerde?

Can, beden beşiğinde Mesîh'e benziyor; nerde bizi beleyip beşiğe bağlıyan Meryem?

Nerde o dünyadaki bütün şekillerle şekillenen, fakat her çeşit şekilden de ayrı olan aşk? Nerde o hem kendisinden uzak düştüğümüz, hem de yayımızın kirişinde, parmaklarımızın altında olan sevgi?

Her köşede-her bucakta bir gamlara batmış mahmur oturmuş; nerde o deniz gönüllü mahmur sâkıymiz bizim?

Nerde şu beden kapısına can veren, şu kalb dıvarını dirilten? Nerde o tavanımızı, kapımızı düzüp bezeyenimiz bizim?

570. Yaptığını kınayan nefisle kötülüğü buyuran nefis, gece-gündüz savaşmada; nerde onları savaşa sokanımız bizim?

Biz, kudret elinde dönüp duran, yoğrulup giden bir avuç balçığız; sonra da gafletimizden tutuyor da balçığımızı yoğuran nerde diyoruz.

Tebriz'li Tanrı Şems'i nereye gitti, nerdedir? Nerde peşine düşüp giden âvâre gönlümüz?

LVI

Bugün dostla buluştuk, buluşma-kavuşma yelleri esmede, kutluluklar doğmada; bugün görüyorum, sevgi, ahdinde durmuş, vefa göstermiş.

Engel gitmiş, sevgilinin yanında yok artık; sevgili, düşmanın zahmetini çekmeksizin âşıkların feryatlarını duymuş.

A gönül, müjdeler veriyorum, buluşma müjdesi, arı-duru şarap müjdesi; zaman, senden neler aldıysa geri verecek.

Şükürler olsun, düşman gitti, biz de kadehle hemdemiz; bizim yüzümüz ağarmış, yanaklarımız al-al; oysa kör olmuş, yaslara batmış-gitmiş.

A sevgi, ne mutlu sana, buluşmayla göründün; canına canlar fedâ olsun; zâten cömertlik canla olur.

Bize, hasetçilerin gönülleri olsun diye cefâ etti ama bugün yalnız kaldık, bizi övmeye başladı o.

Bir Ay ki bu, ışığı güneşten de üstün; bugün onu gören, güneşi kararmış bulur.

580. Bugün Ay gibi yüzünden perdeyi kaldırdı; ışığıyla güneşten de üstün, Ay'dan da, Zühre'den de.

Ayrılıkla ne rahat kalmıştı, ne huzur; bugünse yaşayışımız düzene girdi, kutlandı.

Yeni Ay, boyuna güneşten ışık alır; bu Ay'sa güneşe ışık veriyor, ne biçim Ay bu.

A gönül, faydalan, şükret artık; sevgi seni esirgemeye başladı, Allah'sa seviyor seni.

Şu anda aşk ordusu ne de güzel el gösterdi de onun büklümlerle dolu saçlarının bir büklümünü açıverdi.

Sevgi, bizi suvarmak için meclise çekiyor; kahvenin verdiği sarhoşluksa zaman gibi uzadıkça uzuyor, yeniden yeniye sarhoşluklar doğuruyor.

Âşıklara tozup duran o gam şu anda kapı dışında, damdan da aşağı indi artık.

Bugün buluşma ihsân ediyor, şifalar veriyor; bugün sarhoşlukla rükû' ediyoruz, secdelere kapanıyoruz.

O incelmiş kadehi gönül şifası olarak sun bize; çoktandır onun zevkinden mahrumduk biz.

A topluluk, aşka sarılın, onun çağrısına cevap verin, ona gidin; çünki Allah, aşka ölümsüzlük vermiştir.

590. O uyumayan uyuklamayan aşk, o gökyüzündeki sevgi, bugün, gönülleri uyumuşları çağırıyor.

Aşktır varlık âlemindeki yaşayış,duyuş; aşksız yaşayış kabuktur ancak, kabuk.

Seni aşktan alıp dünyaya çeken dost, iyice bil ki düşmanındır, sana haset edendir o.

Aşkta konuşma yoktur, inleyiş yeter sana; âşıkı kurtaran, ancak sabırdır, sabır.

Sus, hiç söyleme de gözyaşı söylesin; gönül yanmaya başladı mı ödağacı gibi koku verir (*).

(*) Bu gazelin, birinci beyitten itibaren tek beyitleri Arapçadır.

LVII

Rindlerin hepsi de şu muğların manastırında toplanmış; o eşsiz, tek ihtiyara koca bir sağrak sun.

Kanlar döken aşk beyi kapıyı da tutmuş, damı da; o akılsa evden eve kaçmaya koyulmuş (*).

O ulu güzel bir perdedir, kaldırmış da bütün zamâne ehli, perdeden dışarı çıkmış.

Âşıklar bu denize öylesine düşmüşler ki ne kurtulmalarına imkân var, ne kurtarmaya fırsat.

Aşk, ne vakit kaynamasından soğur ki? Arslan kan feryadından aslâ ürküp kaçmaz.

600. Sen Tanrı şaraplarından koca bir sağrak doldur da sun; tabiat erlerini araya sokma.

Önce o sağrağı sonradan meydana gelen nefse sun da artık masal söylemesin, hikâyeden söz açmasın.

Söz bağlandı mı bir sel gelir ki ne varlıktan bir iz görebilirsin artık, ne mekândan.

Tebriz'li Tanrı Şems'i ne biçim bir ateş yalımlandırdı... aşk olsun, ne de ateş; alkış, ne de yalım.

LVIII

Kimdir bu o meyhâneciden böyle sarhoş gelen? Ya sevgilidir, ya sevgilinin kucağından gelmiştir.

Ya can güzelidir, yüzündeki peçeyi açmış; yahut da Mısır Yusuf'u'dur, pazardan gelmiş.

Ya Zühre'yle Ay'dır, birbirine karılmış, birleşmiş; yahut da yürüyen selvidir, gül bahçesinden gelmiş.

Ya Hızır'ın kaynağıdır, bu yana akmış; yahut da bizim hoş türkümüzdür, Bulgar ülkesinden gelmiş.

Ya avlanan Hakanın külâhının köşesindeki mücevherdir, parıldamakta; Tatar ülkesi ceylanını istemeye gelmiş.

Ya deniz gönüllü sâkiymiz meclis kurmuştur; yahut da kantarlarla mezeler, şekerler gelmiştir.

(*) Beyitteki "bek" sözü, Türkçedir.

610. Ya bütün anlara can olan gayb şeklidir; yahut da ışıklar âleminden bir meş'ale gelmiştir.

Periler padişahını seyret, Süleyman peygamber'den, uçup giden hüdhüdü istemeye gelmiş.

Dünya güzelleri, onun ardından yenlerini-yakalarını yırtmışlar; akıl kadısı, onun yüzünden gönülsüz, sarıksız kalmış.

O Mirrih'e benziyen kanlar dökücü gözlerin heybetinden Mirrih bile adalet dilemek için gökten inmiş.

Onun öldürdüğü her dirinin kan pahasını vermek, altınlar döküp saçmak için de altın çuvalı getirmiş.

Onun ilk kan pahası, elindeki kadehtir; andır-duruıdur, çek onu; sırlar âleminden gelmiştir o.

"A ziyalara düşmüş, zarara uğramış insan"; sus; buluşma gül bahçesinden sözler söylemeye başladı o.

LIX

Bu gece yarısı, ay ışığı gibi gelip çatan kim; aşk peygamberi mi ki mihraptan çıkagelmiş?

Bir meş'ale getirmiş de uykuyu ateşlere atmış; uyumayan padişahlar padişahından gelmiş o.

Kimdir bu ki şehre böyle bir gürültüdür, salmış, yoksulun harmanına sel gibi gelip çatmış.

620. Söyleyin, kimdir bu ki varlık âleminde ondan başka kimsecik yok; bir padişah ki kalkmış, kapıcının kapısına gelmiş.

Kimdir bu ki böyle bir kerem sofrasını açmış gene; güle-oynaya dostları çağırmaya gelmiş.

Elinde, yok - yoksul kişinin önünü-sonunu yapıp yıkan alın yazısı bir kadeh var; bir kadeh ki içindeki üzüm suyundan renk gelmiş ünnaba bile.

Bütün gönüller tir-tir titremede, bütün canlar sabırsız; o titreyişin bir zerreceğizi de cıvaya düşmüş.

Kula gösterdiği o yumuşaklık, o lûtuf var ya hani; işte o yumuşaklıktan, o lûtuftan bir parçacığı da sincap postuna nasîb olmuş.

Aşkın kuruluğu-yaşlığı olan o feryattan-inilttiden, o gözyaşından bir ıslak nağme de dolaba verilmiş.

Aşkın koltuğunda bir deste anahtar var; kapıları açmaya gelmiş.

A gönül kuşu, avcı kanadını kırdıysa gam yeme; o tüy, mızrap olmuş; kurtulur artık gönül kuşu tuzaktan.

Sus, görünür örnekler göstermek, edebe aykırıdır; yoksa edeplere ait bahisler kulağına değmedi mi senin?

LX

Bütün varlık âleminden seçtiğimiz güzel, biz seni seçmişiz, sende tutmuş, bizi bırakmışsın da kendine dalmışsın, kendine bakmadasın.

630. Senin aynan biziz, böyle olduğu halde adamı eğri-büğrü gösteren kötü bir ayna olmaktan utanmaz mısın?

A kendinden haberi olmayan, gönlünün aksi, canların yanaklarına vurdu da güller açıldı, gül bahçeleri yeşerdi.

Yüzlerce can, sana kul-köle olmuş; sense bir halayıkçağız gibi her solukta süslenip pazara koşuyorsun.

A canı, tasalarla yay gibi iki büklüm olmuş kişi, gökyüzünde, senin güzelliğinin neşesiyle düğün-dernek var.

Yüzlerce çeşit nîmet harmanı, sana armağan çekilmede; sense bir tek tohum için şu tuzağa uçmuşsun.

A aşk sözünü duymuş kişi; bir de aşkı gör. İşitmek nerdedir, görmek nerde?

Dün gece seni süsleyip bezeyenin aşkıyla kalk,sen de bu gece yalnızca aşkın halvet yurduna gel.

Tebriz'li Hak Şems'i padişaha nasıl sabredilebilir? Ey ölümsüz Âb-ı hayat, ey ölümsüzlüğü tatmış padişah.

610. Ya bütün anlara can olan gayb şeklidir; yahut da ışıklar âleminden bir meş'ale gelmiştir.

Periler padişahını seyret, Süleyman peygamber'den, uçup giden hüdhüdü istemeye gelmiş.

Dünya güzelleri, onun ardından yenlerini-yakalarını yırtmışlar; akıl kadısı, onun yüzünden gönülsüz, sarıksız kalmış.

O Mirrih'e benziyen kanlar dökücü gözlerin heybetinden Mirrîh bile adalet dilemek için gökten inmiş.

Onun öldürdüğü her dirinin kan pahasını vermek, altınlar döküp saçmak için de altın çuvalı getirmiş.

Onun ilk kan pahası, elindeki kadehtir; andır-durudur, çek onu; sırlar âleminden gelmiştir o.

"A ziyalara düşmüş, zarara uğramış insan"; sus; buluşma gül bahçesinden sözler söylemeye başladı o.

LIX

Bu gece yarısı, ay ışığı gibi gelip çatan kim; aşk peygamberi mi ki mihraptan çıkagelmiş?

Bir meş'ale getirmiş de uykuyu ateşlere atmış; uyumayan padişahlar padişahından gelmiş o.

Kimdir bu ki şehre böyle bir gürültüdür, salmış, yoksulun harmanına sel gibi gelip çatmış.

620. Söyleyin, kimdir bu ki varlık âleminde ondan başka kimsecik yok; bir padişah ki kalkmış, kapıcının kapısına gelmiş.

Kimdir bu ki böyle bir kerem sofrasını açmış gene; güle-oynaya dostları çağırmaya gelmiş.

Elinde, yok - yoksul kişinin önünü-sonunu yapıp yıkan alın yazısı bir kadeh var; bir kadeh ki içindeki üzüm suyundan renk gelmiş ünnaba bile.

Bütün gönüller tir-tir titremede, bütün canlar sabırsız; o titreyişin bir zerreceğizi de cıvaya düşmüş.

Kula gösterdiği o yumuşaklık, o lûtuf var ya hani; işte o yumuşaklıktan, o lûtuftan bir parçacığı da sincap postuna nasîb olmuş.

Aşkın kuruluğu-yaşlığı olan o feryattan-inlitiden, o gözyaşından bir ıslak nağme de dolaba verilmiş.

Aşkın koltuğunda bir deste anahtar var; kapıları açmaya gelmiş.

A gönül kuşu, avcı kanadını kırdıysa gam yeme; o tüy, mızrap olmuş; kurtulur artık gönül kuşu tuzaktan.

Sus, görünür örnekler göstermek, edebe aykırıdır; yoksa edeplere ait bahisler kulağına değmedi mi senin?

LX

Bütün varlık âleminden seçtiğimiz güzel, biz seni seçmişiz, sende tutmuş, bizi bırakmışsın da kendine dalmışsın, kendine bakmadasın.

630. Senin aynan biziz, böyle olduğu halde adamı eğri-büğrü gösteren kötü bir ayna olmaktan utanmaz mısın?

A kendinden haberi olmayan, gönlünün aksi, canların yanaklarına vurdu da güller açıldı, gül bahçeleri yeşerdi.

Yüzlerce can, sana kul-köle olmuş; sense bir halayıkçağız gibi her solukta süslenip pazara koşuyorsun.

A canı, tasalarla yay gibi iki büklüm olmuş kişi, gökyüzünde, senin güzelliğinin neşesiyle düğün-dernek var.

Yüzlerce çeşit nimet harmanı, sana armağan çekilmede; sense bir tek tohum için şu tuzağa uçmuşsun.

A aşk sözünü duymuş kişi; bir de aşkı gör. İşitmek nerdedir, görmek nerde?

Dün gece seni süsleyip bezeyenin aşkıyla kalk,sen de bu gece yalnızca aşkın halvet yurduna gel.

Tebriz'li Hak Şems'i padişaha nasıl sabredilebilir? Ey ölümsüz Âb-ı hayat, ey ölümsüzlüğü tatmış padişah.

LXI

A gökyüzünden göç davulunu duymuş olan, a varını-yoğunu burdan oraya çekip götüren.

A nerkis gözlü, a yüzü lâleye benzeyen güzel, nerdesin? Bugün o nerkis, o lâle, senin mezarından bitiyor.

640. Kapısız,damsız mezarı yurt edinmişsin a kapıda, damda yüzlerce nazla salınıp koşan dilber.

Nerde kaşlarının cilvesi, nerde gözlerinin süzgün bakışı? A her ikisine de ölümün kötü gözü değen güzel.

A eli, aziz kişilerin öpüş yeri olan; eli kesilmiş bir halde yokluk elinde kalmışsın.

Gönül kuşun,gökyüzüne uçmuş, tuzağı yırtıp kurtulmuşsa bunların hepsi de kolay.

Can, esenliğe kavuşursa şekil eksik olmuş, ne çıkar? Ayak kurtulduktan sonra çizme yırtılmış, ne olur ki?

A can lezzetinden haberi olmayan, can, şu bedenden kurtlursa yüzlerce şükreder.

Nerde çamurlu suyun tadı, nerde Âb-ı hayatın tadı. nerde gökkubbe, nerde kubbe şeklindeki dam?

Yarabbi, ne tılsımdır bu ki şu bozbulanık cehennemin dibinde oturuyoruz da o ölümsüzlükten tiksiniyoruz.

Gökler haset ediyor, melekler secde ediyor bize; fakat pis himmetimiz yüzünden de şeytan bile kaçıyor bizden.

Söze yum ağzını, dudak şarabını iç de mahmur gözler, gördükleri şeyleri hikâye etsin.

LXII

"Tercî'-i bend"

650. A bizim canımızı gamdan, düşünceden satın alan; canımızı sitemler ederek güle, gül bahçesine çeken.

Görmüş ki dünya, gözünden uzak düşmüş.. göz görsün diye tutmuş, bir kere daha gözlerin görmediği şeyleri belirtmiş.

Cana hafiflik, çeviklik vererek işten-güçten alıkoyan, böylece de onu, yalnız kendisine heveslendiren.

Örümcek de kim oluyor ki ona padişahlık veresin? Ayağı kuyuda onun; sevdalar (kara ağlar) örüp durmada.

Bahçende yayılan, üzüm sıkan kişi, sonunda tatlılaşır, tatlı bir inanca sahip olur a dostum.

Güz mevsimlerinde her bağ, her bahçe yandı-yakıldı mı senin ağaçların, meyvelerle dolar da yerlere eğilir.

O bahçe, canları "Gelin" diye çağırır; cansa kanlarla dopdolu bedendedir, yaralarla, berelerle doludur. A can, define gibi şu pis yerden çık da dünyaları tut; a bir bucağı seçip sinmiş can, şu öğüdümü kulağına küpe et.

Şu geceyle gündüz, alaca bezden yapılan bir iptir; çekin, yılana ısırılan herkes, alaca ipten korkar.

Bizim boynumuz da hür kişilerin boyunları gibi ne vakit günlerin alaca ipinden kurtulacak?

660. Ebû-lehep'ten, onunla çift oluştan kurtulduk mu görürüz ki boynumuz hurma lifinden örülmüş ipten kurtulmuş.

Can gül bahçesi güz mevsiminden emin, açılıp saçılmış; her can atı, damaksız, ağızsız yayılıp otlamada.

At, yularını atmış, ovaya gitmiş, yaylayı, koruyu, açılmış çiçekleri görmüş (*).

***

Tercî' beytini söyliyeyim de duyanlar, sözün ucunu bulsunlar; sarhoşların hepsi de böylesine bir define için harap olmuş-gitmiş zâten.

***

Yel esip geldi de söğüde, hey söğüt, hey dedi, şu oynayış, şu darmadağan oluş, şu oyun ne vaktedek sürecek?

Söğüt de yele, kendine sor a bizi baştan çıkaran, a bize şarap sunan dedi.

Bedenimde ayık bir tek damar bile kalmadı; şarabın, damarlarıma, iliklerime işledi.

(*) "Koru" sözü Türkçedir.

A ayık insanlar, a aklı başında olanlar, hikâyeyi arayın, târihi aktarın; şu geldi-geçtinin başlangıcı ne vakitti, sonu ne zamanedek sürecek?

O Türk, bana selâm verir de Key misin der; ben de sus derim, ne Keyi biliyorum ben, ne beyi (*).

O Mu'tezilî, yok olan şey, birşey değil midir ki diye sorarsa derim ki kendinden geçince birşey olur. Kendinde olunca hiç birşey değildir.

670. Dudağını sevgilinin dudağına koymak istiyorsan kendinden boş ol; bunu neyden öğren.

Düşünce beni seher çağında öyle bir bahçeye götürdü ki o bahçe ne dünyadan dışarda,ne de dünyada.

Sordum, a acayip bahçe dedim, nasıl bahçesin sen? Dedi ki: Ne kasımdan korkarım, ne karakıştan.

Ay gibi, güneş gibi hem yakınım sana, hem uzağım; fakat Tanrı yolu aşıldı mı bu uzaklık kalmaz.

Tutalım, güneşi gözünle görmüyorsun; ıssılığın güneşten, soğukluğun gölgeden olduğunu da duymuyor musun?

Kendine gel de soğuktan uzaklaş, ısılığı arttır; arttır da karakışın yaz olsun, azgınlık, doğru yolu buluş kesilsin.

Güneş, soluksuz, harfsiz haberler verir; sözler söyler; Ebced hevvez, hutti demeyi bırak, yum ağzını.

***

Üçüncü terci'-i söylemeye başladık deyince gizli kuşların kanatlarını açtık-gitti.

Sıçra, kalk ayağa, bahar elçileri geldi; avcı padişah, yeni-yeni avlar sürdü ortaya.

Yokluk çölünden varlığadek bir hayli yollar; fakat padişah, yokluğa, ata binmeyi,atı sürmeyi öğretti (**).

680. Bahçede her mezardan yeni bir ölü çıktı, belirdi; yüce kişileri seyret, hepsi de horluktan kurtuldu.

Yeryüzü depremlere uğradı da o anda Tanrı, yeryüzüne, sende ne kadar ölü varsa dedi, bugün hepsini dirilteceğim.

Onun bulutu yağmur yerine can yağdırırken aralıktan ağlamaya utanmaz mısın sen?

(*) "Keysen" ve "bey" sözleri Türkçedir.

(**) "Ata binmeyi" diye çevirdiğimiz söz, Türkçe "ulak" tarı, "ulâkıy" tarzından kullanılmıştır.

LXIII

A şekiller yapan şekilsiz güzel, a âşıklara fitnelerle dolu kadehi sunan sâkıy.

Sırları söylemeye ağzımı bağladın ama söylemediğim sırlar, gönlümde açtığın kapıdan çıkmada.

Güzelliğin gizlice perdeyi atınca gönül sâkiye düştü, baş şarabla bağdaştı.

Hayalin, bir seher çağı ata binip sürdü mü, toprağın zerreleri kadar kutlu can, yaya olarak ardına düştü.

Göklerde, Tanrı'yı tesbit etme yüzünden ad-san sahibi olanlar, tesbihlerini koparıp attılar, seccadelerini rehine verdiler.

Can perdesiz olarak yüzünü göremez, o güç yoktur onda; ne söylersem söyliyeyim, güzelliğin, ondan da artıktır.

Can, ardına düşmüş esrik deveye benziyor; bedenim de bu esrik devenin boynuna bağlanmış bir gerdanlık.

690. A Tebriz'li Tanrı Şems'i, gönlüm senden gebe; devletinin sâyesinde o çocuğu ne vakit doğmuş göreceğim.

- Y -

LXIV

A bizim eşimiz-dostumuz Rebâbî Ebû-Bekir, âşıksan ne vaktedek ekmek, kebab peşinde koşacaksın.

Devekuşu gibi aşkla ateş ye; ne diye lokma peşinde kuzgunun şakirdisin sen?

Şu aldatıcı felek, şu buluttan çakıp sönen şimşek, seni kendisine lokma yapmak için lokma verir sana.

Kendine gel de lokma da yeme, onun ateşine de lokma olma; onun lokması olmazsa, gönlünde, canında bir rızıktır, bulursun.

Hani bedenin, göbekten kan emerdi ya; o vakit ne ağzın vardı, ne boğazın, ne de kuru hurma.

Balık ne yedi de bize lokma oldu? Gerçekten de deniz yaratıklarının yedikleri, göze görünmez.

Şu meydanda ki nîmeti gizli nimetten elde eder de yer, o yoldan semirir, o yüzden kızarır-gider.

Dışardaki aşk, seni harab eder ama tohum da şu yıkıklık günün de bir başak kesilir.

O başak, topraktan baş çıkarır da ölmüştüm der, lütuflara erdim de dirildim.

700. Bugünkü apaçık kıyameti görmek istersen bahçeye gel de toprak ölülerinin yeşermesini seyret.

Diyorlar ki: çürümüştük, toprak kesilmiştik biz; bugün boy atmışız, yücelmişiz, selviye dönmüşüz.

Harfsiz söz söyle de düşman, bu söz, insanların sözü, kitaplarda yazılmış söz demesin.

LXV

A ay, bir kere daha bu şekilde parlarsan bu evde ne bizi bulabilirsin, ne dünyayı.

Akıykın ne gördü, utandı da uhuddağı gibi su kesildi-gitti; su yaratığının su kesilmesi, görülmemiş birşey de değildir hani.

İki yüz kanadı olan aklın bile ancak iki-üç kanadı kaldı; hattâ o da perde altında ancak.

A aşk, iki âlem de senin yüzünden sarhoş oldu, yerlere serildi; bâri sen, kimin yüzünden sarhoşsun, yerlere serilmişsin deme.

Şarap, önceden o küpte coşup köpürmeseydi, bir yudumuyla herkesi coşturamazdı.

Rebap çalan, önce kendisi coşmazsa rebabıyle herkesi feryada getiremez.

A dünyanın çevresini gezip dolaşan, fakat şekilden başka birşey görmeyen, iyice bil ki uyuyorsun sen, bir avuç su vur yüzüne.

710. Ekin istiyorsan bizim harmanımıza gel; kebap eriysen gönlümüze meylet.

Yook, eğer gelmezsen seni çeke-sürüye getiririm ben; bizim halkamızdansın; ne garipsin, ne de karga.

Çocuk, kendiliğinden mektebe gitmez, onu zorla götürürler; a hocam, kendini hesaptan dışarı mı sanmışsın yoksa?

İşret kadehini al, bağdan-kayıttan sıçra, kurtul; kendinden haberin oldukça soruya-cevaba bağlı kalırsın.

Sonunda, her solukta sarhoşların nâralarını işit; a bunamış ahmak, bir bak da gör, ne çeşit bir azap içindesin.

İki-üç gün elini tutayım da coş-köpür, bir daha da yüzünü devletten-ikbâlden çevirme sakın.

Sarhoş olduğun yere yıkılıp orda uyuma; sâkıy nerdeyse oraya koş.

Ne vaktedek ateşe gireceksin a gönül, demir değilsin ya; a ağlayan göz, yeter artık, bulut değilsin sen.

A Ay yüzlü sâkıy, gözlerin ne de sarhoş; parmacıklarını şıkırdat; doğru yoldasın.

Ağzını aç da söylemediklerimi sen söyle; gönüller kapısını aç, söz söyliyecek padişahsın sen.

LXVI

720. Meyhâne bilgisi seninle solukdaş olsaydı şu bilgi, şu hüner, sana bir yelden,bir hevesten ibaret görünürdü.

Gayb kuşu, başına gölge salsaydı dünya zümrüdüankaası, gözüne bir sinek görünürdü senin.

Gerçek padişahın yıldızı, debdebesi görünseydi şu padişahların davulları, çan sesi gibi gelirdi kulağına.

Kutluluk sabahı, seni bir ışıtsaydı, eteğin, sakalın bekçinin elinde olur muydu hiç?

Önden gidenler sana bir yardım etselerdi gönlündeki düşünce, sana boş görünür-giderdi.

Can kulağın sağır değilse tersine duy; zâten âşıklar defterinden bir harf bile yeter-gider.

Hepsi de öldü, bir tanesi bile geri gelmez diyor; o ahlak, adam olsaydı geri geleni görürdü.

Can alevin, ölüm kasırgasından tir-tir titriyor; ölümsüzlükten bir payı olsaydı titremezdi.

Aşağılık tabiatin, aşağılık kişilere yoldaş olmasaydı şu geçici şerbet, boğazına pek tatsız, pek bayağı gelirdi.

Akıl çocuğun "tebâreke" ye çıksaydı neşe mektebinde nerden "Abese" de kalacaktı.

730. Sus, bunların hepsi de vakte muhtaç; vakit olsaydı söz de, feryad da imdada yeterdi.

LXVII

Bugün sema' var, şarap var, sürahi var; körkütük sarhoş bir sâkıy, herşeyi mübah sayan bir topluluk.

Fakat o çeşit herşeyi mübah sayanlar ki o varlık âleminden onlar; işin alayında olan, afyona-esrara düşkün olup herşeyi mübah sayanlar değil onlar.

Herşeyi mübah sayan, o şaraptan tatmış olan candır; nerde evveline evvel olmayan can, nerde yel gibi esip giden can.

Böyle bir sınanma karşısında, böylesine bir şarabın elinde doğru-düzen Müslümanın canı ne olur Yârabbi.

Bu şaraptan, bu yolda kanlar dökmeyi âdet edinerek ciğerinin kanını döküp giden kişi tatar; onun yanıp kavrulmuş ciğeri tazelenir.

Ömür, sabahleyin içilen bu şarapla ölümsüz bir hale gelir; ölümden aman bulur, feryattan-figandan kurtulur.

Bu, gayb güzelidir, benzinin al-al oluşu kandan değildir; beyazlığı da Rebah kâfurundan değil.

Bir mumdur ki yanmış, parlatmış ortalığı, ışığı Arşı da aşmış; pervanesi, kurtulmuş kişilerin göğüsleri, gönülleri.

Işığından yedi göğün de perdeleri yanmış; canlar, gönüller, her yandan uçmaya koyulmuş.

740. Bu yıkık meyhânedeki sarhoşların halkasıdır; a bağırıp çağıran hoca, senin dudağından da uzaktır, dişinden de.

Alkış; ne de güzel hâl ki hâlden de kurtuldunuz... alkış, ne de güzel bir sabah işreti, ne de hoş şarap sabahı.

Ölüm meleği bile kendi kendine geri dur der; senin silâhın hiç mi, hiç sığmaz buraya.

Bizim hiç haberimiz yok; zâten haber de ne oluyor ki? yarlıgama dediğin de bu işte, her suçu yok edip giden baışlama bu.

Sarhoşların nâralarını gab âleminden işit; ama öyle bağırıp çağıranların seslerinden arınmış bu nâralar; öylesine bir gürültü bu.

Yook, duymayacaksan, işitmiyeceksen var, git,iki lokma ekmek için aşğılık kişilere kul ol, üç parça ekmek için mızrak yaraları al.

Tebriz'li Tanrı Şems'i, daima güneşler güneşine biner, at edinir onu, ama öyle güneş gibi geçip gidivermez o.

LXVIII

A sâkıy, şaraplarınla elimi, bileğimi şereflendir; lûtfunla, ihsânınla şarap da yanımda, can da (*).

(*) Bu, tek bir beyittir. Bundan sonra başka bir matla'la Farsça başka bir gazel başlıyor.

LXIX

Kalk efendi, meyhâne coştu, sarhoşlar, birbirlerine girdi; sarhoşları seyret de meze getir, şarap sun a efendi.

Her sarhoş, sarhoşlukla bir sarhoşa sarılmış; sâkıy de yer-yer dönüp şarabı sunmada a efendi.

750. Oyundan, hey-heyden, birbirinin hatırını görüp gözetmekten başka bir kıl bile sığmaz sarhoşlar halkasına a efendi.

A bizi nîmetlerle besleyen, hadi, Bismillâh, kalk; kalk da a efendi, bunakarşılık can verelim sana.

Efendi, senin yüzünü görmekten başka keramet, iki dünyada da yoktur, olmamıştır, olamaz da.

Meyhâne beyi, şeker dengi gibi geldi de meyhâneye girdi mi, kavuşup buluşmak ne de güzeldir a efendi.

Güler, sarhoş bir halde uyumuştum, a efendi, hey-hey seslerini duydum, işittim de geldim der.

O gülmeden, o konuşmadan, o tatlı edâlardan gözlerin tavanlarına yüzlerce gürültü vurur a efendi.

Güneş bile senin yüzünün yalımını görünce gözünü yumar; sırçadanda artıktır, üstündür a efendi, kandil konan yerden de.

Meyhânecinin evinde, meyhânede mi'racı, tecellîyi, makamları kim görmüştür a efendi?

Tanrı meyhânesinin sarhoşuyla kavgaya, onunla itişmeye kalkma da damarlarını bir-bir sökmesin senin a efendi.

Gönül evinde çeneni, acıklanarak eğme; bugün bütün gizli şeyler apaçık a efendi.

760. Birgün, anlamlar denizine gidersem a efendi, bütün bu sözler, hatırına gelir senin.

A şeker madeni, hoşlar geldin, safâlar getirdin; kul, o ayağını öperse ayıplama a efendi.

A efendi, yüzlerce öz doğruluğuyla saçlarının gölgesinde münacâta dalmak vacip oldu bana.

Yüzünün musâfından Kasas sûresini, görülmemiş âyetleri okuyalım a efendi.

Senin kadehinden sarhoşuz a efendi, senin sarhoş nerkislerinden sarhoşuz; senin padişahlığının sâyesinde şaha mat olmaktan kurtulduk gitti.

Bütün dünya kederlerle-tasalarla dopdolu; o mahmur nerkislerse başlangıçlara da boş vermiş a efendi, sonlara da:

Gölge gibi güneşe benzer yüzünde, güzelliğinde yok olmuş-gitmişiz; bütün belâlardan, kazalardan emin olmuşuz a efendi.

Sarhoşçasına pazara gel de bir bak; bak da bütün önemli işler düzene girsin a efendi.

Ecel gününe dek ne şiir söylersek budur ancak, bundan başkası aslı olmayan şeyler a efendi.

Bu gazel, gazellerin padişahıdır, ömürleri hep bunun kuludur-kölesidir; bu gazelin herbeyti, muratların, isteklerina nahtarıdır a efendi.

770. Ben sustum, kalanını sen söyle, söyle ey işâretlerin, sözlerin canı efendi.

A Tebriz'li, Tanrı Şems'i, zamanın Mûsâ'sı sensin, gönlümün Türdağı'na, va'de verilen çağda gitmişsin a efendi.

LXX

A gönül, şu yağmada, şu talanda ne gördün ki varını-yoğunu döktün, dükkânını bırakıp gittin?

Hırs örümceği gibi şu yıkık evde, ağzının tükrüğüyle sinekleri avlayan ağlar örmeye giriştin.

Şu dünya tohumunun tadı, sarhoşluğu yüzünden gönlün, şu tuzaktan kurtuldum zannına düştü.

Sel uğrağında kim balçıktan ev kurar? Tuzakta yem yiyeni hiç duydun mu sen?

Çağı gelmişken ey gönül, uç tuzaktan, sıçra-kurtul; canlar bahçesinde uçup gezdiğin yerlere git.

A tavuskuşuna benzeyen can, akıl kanadını aç; yoksa arşta uçtuğun aklına gelmiyor mu?

Arştan uçtun, bir kazâdır, geldi-çattı, yeryüzüne düştün; kanadını verdin de iki-üç yem yedin.

Kıtlıktan çıkmış gibi şu lokmaya bir düştün ki. kimi dudağını ısırmadasın, kimi elini yaralamada.

780. Nerde padişahça himmet? O kutluluk sabahının sütünü devlet dadısından emmedin mi sen?

O sütle canına katılan padişahça huy, and olsun Allâh'a ki kanla, pislikle karışıp birleşmez.

Bizim çamurumuzu eliyle yoğurdu o padişah: o himmeti, o bağışı padişahın elinden tattın sen.

Vallâhi o Elest sesinin duyulduğu zaviyede padişah, sana şeyhliği de öğretti, müritliği de.

Gönülle sevgilinin bir olduğunu öğretti sana; gâh kilit olduğunu, gâh anahtar kesildiğini belletti sana.

Kimi öğüttür o, kimi bağ-kayıt; kimi zehirdir, kimi şeker.. kimi tazeleşir, boy atar; kimi eskir, kurur-kalır.

A sel, bu yolda kimi yukardan boşalırsın, kimi aşağıya akar gidersin; fakat denize ulaştın mı, renkten renge girmek kalmaz artık.

A toprak, şu birteviye yaralanmadan paramparça olmadın mı? A gök, şu ağırtaşın yüküyle belin bükülmedi mi?

A gerçekler denizi, yeryüzü senin dalgandır, senin köpüğün; hem gizlisin,hem işte-güçte; ne de meydandasın, ne de görünmede.

A güneş kaynağı, o denizden coştun da karanlıklar perdesini ışıklarla yırttın-gitti.

790. Eline aldığın her toprak altın kesildi; hangi taşı seçtiysen lâ'l oldu, zümrüt oldu.

Nice acılar, nice ekşiler,senin yüzünden helva oldu, şekere döndü; seçtiğin meyve olgunlaştı, seçildi.

Kimin talebesisin ki dünyaya usta gelmişsin: şu araçsız sanatı kimin elinden gördün, öğrendin?

Cebrâil'in bineğine benziyorsun; nalının ucu hangi toprağa dokunuyorsa yeşeriyor o toprak; sonucu hangi yaylada yayıldın sen?

Sus da şu anıştan, şu düşünüşten uçup o kapıya yüzlerce kere gittin hani, onu hatırla artık.

LXXI

Bağdat, gene o gördüğün Bağdat; yürü, yeni bir güzel ara, ne diye eskimiş, kadid olmuş kişiye bağlanıp kalırsın.

Şu dünya kazanından bir-iki kepçe nîmet yedin ya; tencerede kalanın da tadı-tuzu aynı.

Muradım da Allah, müridin de Allah;eskimi de Allah'a vermişim, yenimi de.

Onun kazâ ve kader ayaklarının altına döşenmişim; döşeme kendini temizden, pisten çekmez ki.

Ulu Tanrı'dan başka ne hayır var, ne şer; bir soluk bile ondan ayrılmam, doğru bir iş değil.

800. Rahatından, derdinden kendimi çekmem, çekinmem; Tanrı buyruğu kimi kilit eder beni, kimi anahtar.

Göz yumup açıncayadek bile gözümü ondan ayırmam; yeni elde ettiğimi de Rabbim'den sakınmam, eskiden elde ettiğimi de.

Ayna gözdür; canım da gözle güzelleşir, bedenim de; dayancım da onunla bezenir, güvencim de.

Var, kendini top gibi meydana at; padişah, çevgeniyle sana vursa bile aldırma; bayram eğlencisi değil misin sen?

Şu halk çevgene benzer; vuransa ancak melektir; uzak olsun yakın olsun, iyice bil ki her işi yapan o'dur.

Şu nazı bırak, daha da değerlisin bundan; sen Huseyn'in gözünün ışığısın, Yezîd'in değil,

Aşkla uzlaştım, onun dileği, zevkı bana yardımcı olacak, tanık kesilecek, bu şartla ahitleştim onunla.

And olsun va'de, and olsun va'dinde gerçek olana; varım-yoğum da aşkla doldu, azım-çoğum da.

Nerde bir kurumuş kadid olmuş varsa şu denize çekin de tazeleşsin, ululuk ıssının denizine dalsın-gitsin.

Dertlere batmak, kendinde olmak, nekes kişinin cezasıdır; kahve içmek, sarhoş olmak da kutlu kişiye düşer.

810. Yücelik, üstünlük, Ulu Tanrı'nındır, gün artık; Tanrı'dan gelen ululuk, kullara bir bağıştır, bir saçıdır.

A yanmayan, a donup kalan, a sarhoşluğumu inkâr eden; a *yalnız* şekille duran, a bana haset eden.

Canlar, şu gül bahçesinde sel gibi yürür-giderler; ne diye menekşe gibi gençlikte boynun bükülmüş senin?

Evirip çevirme de herşeye sâhip olan Tanrı kuvvetiyledir; güç-kudret de; seni de herşeye sahip eder, her yaratığa ışık kılar.

A göbeği güzel ceylan, o göbekte miskler peydahla, anberler doku; çünkü o sevgilinin süsenlerini, sünbüllerini otladın sen (*).

LXXII

Sen dün kurtuldun, dün gece kurtuldun; bugün hîyle yapma, kimi gördün o vakit?

Masallar söyleyerek beni evin kapısına götürdün, kapı önünde dikekoydun, sense dama çıktın.

Mazlum komşunun yüzlerce kâsesini kırdın; bu yolda düzenlerle yüzlerce kese yırttın.

Düzenlerle uyutmadığın kim? Uyuyanın başının altındansa bir kilim bile çekmedin sen.

O âlemden kimse geri gelmez dedin hani; bugün şu hâle geldin ya, görürsün sen.

820. Ne biçim kuşsun, ne renktesin; bugün görürsün... çünkü ecelin açtığı yarayla kafes bağını kopardın-gitti.

Kimleri saldın, kimleri seçtin; bugün görürsün,bugün görürsün sen.

Ya kerametler memesinden süt tattın; yahut da kara şeytanın memesinden süt emdin sen.

(*) Bu gazelin üçüncü, beşinci,yedinci, sekizinci, on ikinci, on üçüncü, on beşinci, on altıncı, on yedinci ve on dokuzuncu beyitleri Arapçadır.

A doğan, başından, yüzünden külâh çıktı; iyice bak, duyduğunu bir güzelce duy.

Ayak, nereye hevesin varsa oraya götürür seni; göz, nereyi gördüyse oraya ulaştırır seni.

Gül bahçesine ektiğin gülü gene sen devşirirsin; sevgiliye batırdığın diken, gene seni yaralar.

Şu ovada otladığın padişahlık zehiri yok mu, bugün senin gönlüne de acılık verir, damağına da.

Görürsün, o demirin yumuşadı bugün; çünkü ya kapının kilidisin sen, ya kilidin anahtarı.

Şu anda tertemiz bir özsen meleğin boynuna gerdanlıksın; fakat çirkinsen, pissen göklerden kovulursun.

Âb-ı hayatsan da, kara suysan da şu gözünü yumdun mu, hangi kaynaktansan o kaynağa varırsın sen.

830. Nefisten kaçıp kurtulduysan bütün canlarla beraber can kanadıyla uçarsın, layığın budur.

Rahatı, huzuru yaratanla rahata erer, huzura kavuşursan yabancının kara balçığından kurtuldun-gitti.

O ışığın yalımı, bugün tekrar seni satın alır; çünkü sende can vermiş, gönül vermiştin de canla-gönülle onu satın almıştın.

Saçılmış altın gibi onu şu topraktan dermiş-toplamıştın ya; o gümüş bedenli de senin gümüş kucağına geliverir.

A aşk,arıkların hallerine acı, bağışla, onları; çünkü ne üfürdüysen topraktan o biter.

Sus da gönlündeki sırrı herkese söyleme; çünkü her zerrenin gözünde güneş gibi görünüyorsun sen.

Sus da ağıza susmakla ilâç ver; çünkü sen, kara şeytanın memesinden süt emdin(*).

(*) Konya nüshasında bu beyit bundan sonraki LXXIII. gazelin son beytidir.

LXXIII

A hasedinden gönülleri dikenlerle yaralıyan, bütün bunları yaptın da sonra da gittin, o mezara sığındın (*).

LXXIV

Aşık ol, âşık, bırak şu sersemliği; padişah oğlusun sen, ne vaktedek tutsaklık?

Padişah oğluna beylik de ayıptır, vezirlik de; sakın aşktan başka bir şeye yapışma.

840. O, ulu bey değildir, ecel beyidir; vezirlik sevdâsından, vebâlden başka birşey meydana gelmez.

Hamam resmi değilsen can iste; şekle âşık oldukça nerden can bulacaksın?

Toprağa karılma, tertemiz incisin sen; sirkeye karışma, şekersin, sütsün sen.

Bu yanda seni halk bilmez; bilmez ama yanı-beli olmıyan o yanda ne de eşsiz-örneksizsin sen.

Ölümlü dünyadır bu, şu geçici dünyada bey değilsen ne çıkar? ölmüyorsun, yaşıyorsun ya, yetmez mi bu?

Sen, insanoğlu şeklinde Tanrı arslanısın; bu, bütün saldırmandan, çalışıp çabalamandan, erliğinden görünmede (*).

Senin üstünlüğünü, senin makamlarını, kerametlerini gördüm-göreli bu üstünlükten de bezdim, Makamât-ı Harîrî'den de.

(*) Konya nüshasında bu gazelin ancak şu matlâ beyti vardır ve âdetâ, bundan önceki gazelin son beyti gibidir. İstanbul Üniversitesi nüshasında bu beyitten sonra bundan önceki gazelin onikinci, onüçüncü, onaltıncı, onyedinci, onsekizinci, ondokuzuncu ve yirminci beyitleri var; bundan önceki gazelin son beyit bu gazelin son beytidir. İki matlâ beytin bulunması da gösteriyor ki iki gazel, birbirine karışmıştır.

(**) Beyitteki "Çalîş" Türkçedir.

Ömür geldi-geçti; fakat madem ki sen varsın; Tanrı ışığındasın, ha er olmuş, ha geç.

Sevgilinin kadri, sevenin yüceliğincedir; a çâresiz âşık, bak-bakalım, kadrin ne, değerin ne?

Pervanenin güzelliği, mumun derecesincedir; sen de şu aydın mumun pervânesi değil misin.

850. A Tebriz'li Tanrı Şems'i, ya görüşün-bakışın temelisin sen, yahut da görensin, bakansın, o yüzden seni görmeye imkân yok.

LXXV

Kalk, sabah çağı, sabah şarabı içilecek vaü, tam sarhoşluk demi; kucağını aç, o kucaklanası sevgili geldi.

Kalk, el de ölümsüz ömrün debdebesini gör; sayılı soluktan kurtuldu gitti-şu ömür.

Hani devlet, başımızı kaşırdı; geçti o çağ; bundan böyle a gönül, sen devletin başını kaşı.

Definesin sen, toprak yığınında bulunmana şaşılmaz; Ay'sın sen, tozlarla örtülüp görülmezsen şaşılacak şey değildir bu.

Devlet Kâ'besinin hareminde salınmaya koyuldu; çölden de kurtuldu, kervancının nazını çekmeden de.

Yüzlerce Ay'a sahip olan gök, dönmeye başladı; a gökyüzü, bir günlük parlayıştan başka neyin var senin?

Ölüm meleğine ecel kesilen o can sağrağı, ne gönlü kabartır, ne baş sersemliği, baş ağrısı verir.

Yeter artık, sus; can, şu şeklimizi yerse dudakları, bir güzel yanaklıya yüzlerce özür getirir.

LXXVI

A şu kapkaranlık küreden geçip kurtulan can, yokluk-yoksulluk saltanatında işin var.

800. A varını-yoğunu gizli görüş yurduna çeken, a herşeye varlık kesilen, tutuyor, bir de ağlıyorsun sen.

Kutlu sıfatlar elbiselerini giyinmişsin; yüzlerce yamadan dikilen insan hırkasından soyunmuşsun.

Gül, senden utancından yapraklarını, güzellik ayağına döküp saçmış; senin lütfunla her diken, dikenlikten geçmiş.

Bugün, meyhânede sen koruk sıkıyorsun; artık olmayacak yere koruk sıkmanın sırası değil.

Devlet, lûtfedersin de başını kaşırsın ümidine düşmüş de ayaklarına kapanmış, tabanlarını yüzüne-gözüne sürmede.

Var-yok, herşey, senin ışığınla mağaradan çıkıyor da ezel bahçesine geliyor; a sevgili, nasıl sevgilisin sen, a mağara, ne biçim mağarasın sen.

Senin elinden bir iş şerbeti içen kişi kendince işe dalar, fakat âlemde işsiz-güçsüz kalır.

LXXVII

Safa bahçesinde, bir ağacın altında bir güzele gözüm düştü? Nasıl bir güzelsin sen dedim.

Dedim ki: ağaçlar, güzelliğinin tadına daldılar, çiçeklere gebe kaldılar senden, yoksa baharın canı mısın sen?

Kendimden geçtimde secdeye kapandım, a sevgili dedim; sonucu söyle, Allâh için söyle,nasıl bir sevgilisin sen?

870. Dedi ki: yüzünün güzellik vasıfları sayıya sığmayan Tebriz'li Tanrı Şems'i var ya, onun ışığından bir ışığım ben (*).

(*) İstanbul Üniversitesi nüshasında bu gazel, bundan önceki gazelle bir. Konya nüshasından da ayrı olduğu anlaşılmıyor. Fakat hem konu bakımından, hem ayrı bir matla' taşıması bakımından başka bir gazel olması gerekir.

LXXVIII

Sizin sözünüze kulak vermedeyiz; ne vaktedek susacaksınız siz? Biz de ne vaktedek sarhoş olacağız, meyhâneye düşeceğiz, kendimizden geçeceğiz.

Biz yanmış-yakılmış bir halde kalacağız, siz bezmiş,usanmış bir halde kalacaksınız; peki, söylemiyorsunuz da; bu töre ne vaktedek sürecek böyle?

Gönül alt-üst oldu, a Ay, ne zamanedek taş çalacaksın? Meclis birbirine girdi, herkes coştu-köpürdü; a güzel, bu kavga-gürültü ne zamanadek gidecek?

Dün, akıl yerlere düştü de derken eline bir sopa aldı, rintlerin halkasına girdi; fakat bu kötü iş ne vaktedek sürecek.

Sâkıymiz ona bir kadeh şarap sununca Manastırın kapısını kırdı da şu tapınak ne zamanadek duracak dedi.

Şimdi neşe zamanı, boş yere ne vaktedek gam yiyeceğiz dedi de tesbihi attı, yobazlıktan, mürâilikten arındı-gitti.

Susanlar, sarhoşlukla şaraplar içerler, mezeler yerler; a tatsız-tuzsuz sözlere kızışıp girişen, ne vaktedek sürecek bu.

LXXIX

Ateşten böyle kaçma da ham kalma; bu halkadan sıçrar, kaçarsan o tuzakta kalakalırsın.

Dostlardan,yağmurdan kaçar gibi kaçma, baş çekme; baş çekersen zemânede başın döner, öylece başı dönmüş birhalde kalırsın.

880. Dosta karşı vefâkâr ol, vefâ, Elest meclisinin borcunu ödemektir; korkarım ölürsün de borçlu gidersin.

Seni tasalar kaplamış, halin şu: Acze düşmüşsün, hamam tasıyla kalakalmışsın.

LXXX

Korkuyorsun bu başla, bu huyla hasta bir halde, sersemleşip kalakalmaktan.

Vakit geldi-çattı, bizimle aynı kafada ol da baştan geçenlerden neşelenmiş başlara dön.

Tutayım, o Çin güzelinin oynayışını görmüyorsun, şu perdenin oynayışından onun oynayışını da mı anlamıyorsun?

Göklere gizli olan o Ay'ın parlayışından, yeryüzünün her parçasında yüzlerce Ay seyrettin.

A aykırı yellerden darmadağan olmuş yaprak, yeli görmüyorsan, şu düştüğün hâli de mi görmüyorsun?

Yel, düşünceyle oynaşıp esmezse sen de oynamazsın; o yel durdu mu, sen de yerinde kalakalırsın.

Arş da, gökyüzü de, can da şu halden hale dönüş âleminde deve katarına benzer; sen de en ardda gelmedesin.

Şarap, yanı başında, o kanı içedur; gökyüzü karnında kan emen bir çocuksun sen.

890. Fakat gönül göğüne ansızın bir dert gelirse gökyüzünden baş çıkarırsın, anlarsın, bilirsin ki böyle değilsin artık.

A iki dünyanın da amanına emin olan kişi, dokuzuncu ayda Tebriz'li Tanrı Şems'inin yüzü görünür sana.

Dokuzuncu ayadek bu kan içinde kal, dayan; o ay sensin ey padişah, Tanrı ve Din Şemsi'sin sen.

LXXXI

Kalk, can var, cihan var, gençlik var; bak, güneş doğdu, ışıklar saçıyor.

Zelihâ'nın rüyasında arayıp bulamadığı o güzellik vardı ya, a zamanın Yusuf'u, ondan yüz kat daha da güzelsin sen.

Kalk, kıyamet terazisi kuruldu; bir kendini tart bakalım, hafif misin, yoksa ağır mısın?

Her yanda yaratıktan yaratana bir iz var; gönülsüz âşık, bir tek izi yeter bulamaz.

Gökyüzü kağnısından her solukta, a öküz, sen bilirsin, biz kutluluk yolunu gösterdik diye ses gelmede.

Kalk da ölümsüz ömrün debdebesini seyret, seyret de şu geçici dünyadan çabucak geç-kurtul.

O aziz ömürdür; çaresiz, geçemezsin ondan. O dünyanın canıdır, sense dünyadaki bir şekilsin ancak.

900. Taştan yonduğu şekle bile bir vursa, taş canlanır; yazıktır bu candan mahrum kalırsan.

O akıyk madenidir, madenlerin de sermayesi... akıyk madenine gel, ne diye dükkâna bağlanmışsın?

LXXXII

Evimde, padişahtan iz buldum, eserbuldum. Bir lâ'l yüzük, hazine malı bir kemer buldum.

Dün gece o gönül huzurum, o can mahremim gelmiş, bense uykuya dalmışım.

Padişahım, kavgalarla, o sarhoşça işvelerle dün gece yüzlerce kâse kırmış, yüzlerce testi kırmış; o işveyi sen de bilirsin ya hani.

Sarhoşlukla sanki yüzümü ısırmış; yüzümde, padişahtan hediye bir altın makasının izi var.

Bugün şu ev, güzelimin kokusuyla dopdolu; bu kokudan da her bucakta bir güzel belirmede.

Bu kokuyla bedenimdeki kan, salt şarap kesildi; ağzımdan çıkan her koku, geceleyin bir sarhoş Hintli'ye dönüyor.

Bir kulak ver de çenk gibi bükülmüş boyumdan sarhoşçasına nâralar işit.

Ateş de önümüzde, şarap da hazır, çadır da kurulu; artık tarikat pirleri gençliği hoş görürler elbet.

910. Tanrı ve Din Şems'inin aynasında Tebriz, hem tamamiyle tüm bir şekil kesilmiş, öyle tanınmış, hem anlamlar denizi olmuş-gitmiş.

LXXXIII

Bugün bu şehirde bir gürültü, bir feryat var; bir oyuncu güzelin gözlerinin büyüsünden bütün bu işler.

Böylesine halka kapan, böylesine tatlı dilli olan o güzelin aşkıyle şehrin her bucaında kulağı küpeli bir alay kul-köle.

Öylesine katı yaylının ok bakışlarından bu şehirde bir tek yaralanmamış gönül bulamazsın sen.

A şehir, nasıl bir şehirsin ki her günün bayram senin; a şehir, letafetle mekânın, zaman haline gelmiş.

Mekânın da yeri mi, zamanında sevdasına düşme sırası mı? A güzelim, senin soluğunla görülmemiş bir hale dönmüş her yer.

Bir şehir ki Tanrı aşkının taht kurduğu yer; gizli bir Bağdat, gönül de onun yüzünden Hemedan'lı olmuş, her şeyi bilir bir hale gelmiş.

Bugün bu Mısır'da şu güzellik Yusuf'unun yüzünden buyruksuz, azarsız her kurt, çoban kesilmiş.

İki yüz yaşına basmış yüzlerce ihtiyar, şu hoş soluklu Yusuf'un yüzünden aşka düşmüş, o aşkla Zelihâ gibi gençleşmiş.

Odur bu şehirde gönüllere, canlara hükmeden; odur Tanrı takdiri gibi buyruk yürüten.

920. Yüzlerce tam inanç nuru, Ay'a benzeyen yüzüne karşı secdeye kapanmış; onun ayına nerden yol bulacak şüphe bulutu?

Gece karanlığı nasıl dünya Ay'ının ışığında yok olur-giderse benim, senin gibi yüzlercesi, o benlikten-bizlikten geçmiş güzelin ışığında yok olup gitmiş.

Tapısından başka yoka-yoksula değer bir huzur tapısı yok; güneşe benzeyen yüzünün gölgesinden başka bir dilek-istek yok.

Onun vasfına ait bir-iki söz de dinle; gücüm-kuvvetim yok ki filandır o deyivereyim.

Fakat adını da söylemesem, vasfını da söylemesem can şişesi, şu şarap yüzünden çatlayıp gidecek.

Hadi, elin titremesin, çek aşk kadehini; mademki pahzehirin var, zehir ziyan vermez.

Ne istersen aktardan elde edersin; herşeyi kaplamış-kavramış bir dükkân bu, bu dükkândan başka dükkân yok.

Gökyüzündeki güneşe yeni bir devir vermek, onu yeni bir tarzda döndürmek için Tebriz'li Tanrı Şems'i, doğudan doğdu işte (*).

LXXXIV

Hoca, ordan buraya gel, orası da neresi? Evin burda senin, nerdesin sen, nerdesin?

Hiç bir yer olmayan orası, yayıldığın yermiş senin; şu tanınmış yayladan ne diye mahrumsun sen?

930. Yokluk padişahının perdecisi, çavuşu ol da şu yelden başka birşey olmayan canın soluğundan kurtul-gitsin.

Kimi ayak, kimi baş olma, kaç bu yandan; sarhoşluğu, yıkıklığı seyret, başsızsın, ayaksızsın sen.

A kılavuz, şarapla, konakla sarhoş oldun mu ne kendine bir yol bulabilirsin, ne kılavuzluk edebilirsin.

Ezel sarhoşları yoklukta mahvolup gitmişlerdir; var görünmenin temeli, yok oluştadır.

Hıtay'lı Türklerle dolu gayb Huten'i gibi canlar da, can âleminde sarhoşluktan birbirlerine düşmüşler, alt-üst olmuşlar.

Bu, hey gidi-hey, ne de güzellik diye nâra atmada; o, ne de cana canlar katmada diye secdeye kapanmada.

A efendiler efendisi Tebriz'li Tanrı Şems'i, sen hem yeryüzünün ışığısın, hem gökyüzünün güneşi.

LXXXV

A padişah, Türk'sün sen, ne diye yabancı gibi duruyorsun? Dünyanın canısın sen, neden hastasın?

Gül bahçesi bile senin sadakalarından renk alır; o yüzden gül bahçeleri ver bize, ne diye o dikenlerle dopdolusun?

Ben Hakk'ım sözünü sen söylemedin, onun şarabının esintisi söyledi; a Hoca Mansûr, iş böyleykən neden darağacındasın?

(*) Bu beyit, Konya nüshasında yok. İstanbul Üniversitesi nüshasında yazıyoruz.

940. Gönülle sevgili, birbirine eş-dost olduktan sonra ko,mağarada olayım; fakat sevgili gittikten sonra ne diye mağarada kalırsın a gönül?

O padişah gitmedi, gitmedi ama kem göz değmesin diye böyle söyle sen; yoksa o padişah gitseydi nasıl olur da sırlara mahsen kesilirdin?

Gönlünün kökü, onun Âb-ı hayatında değilse nasıl oluyor da böyle meyvelerle dolusun, ter-ü tâzesin a bahçe?

Gönlün, gül bahçesine yol almamışsa neden böyle güzel kokulusun? Neden şeker gibi gülmedesin, gönüller almadasın?

Dev, süleyman yok diye kınarsa kınasın; a dev, Süleyman yoksa ne diye işegüce koyulmuşsun sen?

Gönül kaynağında güzellik perisinin evi yoksa, a başı dönmüş can, ne diye böyle perilere uğramışsın?

A can Meryem'i, İsâ'ya gebe değilsin de neden o saça benzeyen saçlara uymuşsun da zünnâr peşine düşmüşün?

Tebriz'li Tanrı Şems'inin şarabıyla sarhoş değilsen ne diye meyhânecinin evinde itikâfa girmişsin?

LXXXVI

Bugün sema' var, şarap var, boyuna sunulmada; ihsan edilen kadehler, topluluğa döndürülüp durmada.

Tanrı suvarsın buyruğu erişti, için. A beden, tamamiyle can kesil, ihvân-ı safâdan değil misin sen?

950. A devir, ne devirsin sen; a gün, ne günsün sen? A devlet gül bahçesi, ne de yapraklandın, ne de bol yemişin var.

Şu zamanda yaratıklar yerden bitip çıkmada; yoksa bu, sûr sesi mi, sûr mu üfürüldü?

Dağdan yüzlerce Sâlih, devesinin sesini duy; toplumdan, İsrâfil'in çağırış sesini işit.

Hadi, ıhtır develeri, gözünü bir aç da bak. Râzılık çölündesin.

A ölü, diril, a ihtiyar, gençleş; a mahşeri inkâr eden, niceye bir yâveler geveliyeceksin?

Bir söz söyleyeceğim, ağzımı tutmayın; bugün sırları yaymak helâldir ona.

Kıskançlık yüzünden bu sözü söyletmezseniz hayâllere dalarım, o yolu açarım da o tarzda söylerim.

Biz de hayâllerden ibarettik zâten; şu solukla varlığı kabul ettik, Tanrı soluklarıyla var olduk.

Bu varlıktan başka yüzlerce varlığa sahip olursun; a hoca, bunu unuttun mu yoksa, nerdesin?

LXXXVII

A sevgili padişahım benim, her gün, tam vaktinde gelirsin, canı da açar-saçarsın, cihanı da; cana da canlar katarsın, cihâna da.

960. Hani dolunay gibi doğarsın, baş köşeye geçer-kurulursun; o anda yüzünü görmek ne de kutludur yârabbi, ne de kutlu.

Nerde iki sevgili buluşursa senin yüzündendir bu; buluşmaya da tat-tuz, zevk-safa veren sensin, görüşmeye de.

Söze anlam vermezsen, anlama bir zevk katmazsan şu harflerle anlatılan buluşmanın da bir mânası kalmaz.

Dişler verdin de şekerler yiyorlar, fakat anlamı yeyip sindirmek, faydayı dişleyip yemek için de başka dişler verdin.

Ney sesini işiten, fakat neyinin bilgisini, hünerini anlamayan kulaktan bezmişim ben.

Sana, sakalık etmeye girişmedikçe şu kırba nasıl gider de kendi kendine su çeker?

Şu gökyüzü de dönüyor ama susuz dönmüyor elbet; baş olmazsa ayak, nerden bulacak ayak oluşu?

Sevgili nerde diye sorup duran gönül; kendine gel. A arayıp soran gönül, sen nerdesin, sen nerde?

Çöl, gül bahçelerini, şakayıkları nerden bulacak? Bir yağ parçası, ışığı görüşü nerden elde edecek?

Geceleri, incilerden uzak kalan duygular, bilirler ki bağış denizinde inciler var.

970. O denizde öylesine inciler var ki sedeflere sığmaz. A sedef, ne diye burda kalakalmışsın; o yana git.

Sen, o derecede değilsin ki a hocam, tutsun da Kâ'be sana gelsin; Kâ'be, bizim hacımızsan bize gel demekte.

Bu Kâ'be'nin ne yeri vardır zâten, ne de bir yere sığar; yücelik de sana lâyıktır, güzellik de der-durur.

Durma, yücelik denizine dal, kendinden geç de yüceliğe lâyık ol; dal o denize de senin yok olduğunu görünce can versin sana.

Sus, susma yolundan yokluğa yürü; yok oldun mu, baştan başa övüş kesilirsin.

LXXXVIII

"Tercî'-i Bend"

Padişahlar padişahımızsın, beyler beğimizsin sen bizim; nereye kaçarsan kaç, gene döner, bize gelirsin sen.

Ağacın nerde bittiyse orayı yurt edin; çünkü cana canlar katmak törendir senin.

Bedenin burda ama a cilveli güzel, nerdesin sen, gönül yoluyla biliyorum ben.

A yoksul, padişahlar padişahının tahtının basamağına secde et de canını yoksulluk aybından kurtarsın.

Yıkık yeri baykuşlara bırak, yolculuğa düş; tecellî kafdağına gel, devlet kuşusun sen.

980. Bunların hepsi de geçti; gül a güzeller padişahı, yaşayışın direğisin sen, sarayın kandili.

Sofrayı kurdular, kapıyı açtılar; çabuk, sarhoşça gir içeriye, ne diye çağrılmayı beklersin?

Bütün dünyayı mum, şarap ve içiş tutsa Tanrı mahmurunun başka bir sevdâsı vardır.

Kafesin içinde bol-bol yem olsa, su bulunsa ne çıkar? Nerde havalarda uçan kuşun devleti, ıkbâli?

Bu da geçti a geçmesi-gitmesi olmayan güzel? Vefâ sağrağını al, vefâ padişahısın sen.

O padişahlara lâyık erlik kadehini döndür de canlar güzelleşsin, canlarıyle oynasınlar, ölümsüzlüğe kavuşsunlar.

O şarap, gönül bulandıran, üzümden sıkılıp yapılan şarap değil; Tanrı elinden geldi, bağış küpünden sunuldu.

A benim gözüm, iki âlemin de gözü seninle aydın; bana bir sağrak sundun, ölümden kurtardın beni.

A sarhoş olup gelen, a zamanın zâhidi benim diyen, evet, yüzünün rengi de, güzelim gözlerin de sözünü tanıklık etmede.

Sarığını, cübbesini rehine vermiş amagene de bu aşkta tekim diye neşelenmede can.

990. Dünya onun bakışından, umûmi rahmetinden güldü; yeter artık, sus da terci'e geçeyim, tamamını söyliyeyim.

***

A bakışıyla adı da, adın sâhibini de sarhoş eden; a dudakları, can dudusuna şekerler yediren.

Öküz gelmiş, eşek gitmiş; bu masaldan bize ne? Hadi, dön geri, o kavgayı bırak, gel buraya, ne güzel zaman.

A her Vâmık'ın, her azra'nın canı, veli-nîmeti, a padişahım, padişahlık et, meclisi beze.

Sen hem canların dadısısın, hem şarap ve süt ırmağı; hem cennetsin, Firdevs'sin, hem de yemyeşil Sidre ağacı.

Bundan başka birşey söylemiyeyim; çünkü söylersem aşağılık kişiler, olmayacak şey, kuru gürültü derler.

Söylememi istiyorsan sabah şarabı sun da gökyüzü de oyuna girişsin, yüzlerce parlak Zühre de.

Dünya gamiyle her yer ekşi; o yüzden gönlümüz coşup köpürmede, ordan uçup gitmede.

Kalk da cömertliğin aksine, ört kapıyı; sen nerdeysen orası gül bahçesi kesilir, ova olur-gider zâten.

Bu ay da nerden geldi, bu yüz de ne yüz... Tanrı nûru bu; kutlu olsun, ululandıkça ululansın.

1000. Hem gücü-kuvveti yeter, hem övünür, hem evveldir, hem âhır. Evveli gamdır, sevdâdır, sonu Yed-i Beyzâ.

Sana karşı oynamayan gönüle, sana ağlamayan göze şu işareti söyle, bu seyirden haber ver yârabbi.

Haber ver de deli-divâne olsun,dağ başına çıksın, seni istiyorum, seni, diye feryada başlasın.

O aşk, başını kaşımaya bile meydan vermez adama; aşk olsun, ne de güzel bir çekiş, bağlayış zincirdir o.

Şehirde benim gibi bir aptal göremedi galiba ki boyuna yücelerden beni tutup çekiyor aşk.

Doğru da olsa, şaka da olsa yücelerden gelen her tutuş, her çekiş, güzeldir.

***

Kapıcının kovuşu, işvesi, bahânedir, şakadır; git der ama gerçekten, padişah evde, sakın gitme demektir o söz.

***

Hiç kimseyi sevgilimizden üstün tutmayın; onun eşi-benzeri yoktur, yâveler gevelemeyin.

O, size kötü, ayıplı görünürse kötü olan, ayıplı olan sizsiniz; çünkü o, tertemiz bir aynadır.

Yoksa şu dünya evinin penceresi kapalı mı? Güneş doğdu, dama çıkın da görün.

1010. Pencere açık olmadı mı ev, köre benzer; pencereyi açmıyorsanız kazma neye yarar ya?

Madem ki önden de haberiniz yok, sondan da; top gibi yuvarlanın-durun; ne de güzel başsız-ayaksızsınız.

İster zevkte-safada olun, ister belâda... İlâhî çevgenin büklümüne teslim olmuş-gitmişsiniz.

Şarap gibi dünya küpüne tutulmuşsunuz; iyice coşup köpürdünüz mü küpün ağzına çıkarsınız.

Nice dilekleriniz var, bağış istemedesiniz bir kendinize gelin artık, bağışın ta kendisi sizsiniz.

Gece-gündüz kavuşup buluşma aşkındasınız; fakat kavuşmanın da ışığı sizsiniz, buluşmanın da: bundan haberiniz yok, bunu anlamıyorsunuz.

***

Şaşılacak bir şey arıyorsunuz; fakat her yerden fazla şaşılacak şeysiniz; öylesine şaşılacak şeysiniz ki hem padişahsınız siz, hem yoksul.

Kalk da cömertliğin aksine, ört kapıyı; sen nerdeysen orası gül bahçesi kesilir, ova olur-gider zâten.

Bu ay da nerden geldi, bu yüz de ne yüz... Tanrı nûru bu; kutlu olsun, ululandıkça ululansın.

1000. Hem gücü-kuvveti yeter, hem övünür, hem evveldir, hem âhır. Evveli gamdır, sevdâdır, sonu Yed-i Beyzâ.

Sana karşı oynamayan gönüle, sana ağlamayan göze şu işareti söyle, bu seyirden haber ver yârabbi.

Haber ver de deli-divâne olsun,dağ başına çıksın, seni istiyorum, seni, diye feryada başlasın.

O aşk, başını kaşımaya bile meydan vermez adama; aşk olsun, ne de güzel bir çekiş, bağlayış zinciridir o.

Şehirde benim gibi bir aptal göremedi galiba ki boyuna yücelerden beni tutup çekiyor aşk.

Doğru da olsa, şaka da olsa yücelerden gelen her tutuş, her çekiş, güzeldir.

***

Kapıcının kovuşu, işvesi, bahânedir, şakadır; git der ama gerçekten, padişah evde, sakın gitme demektir o söz.

***

Hiç kimseyi sevgilimizden üstün tutmayın; onun eşi-benzeri yoktur, yâveler gevelemeyin.

O, size kötü, ayıplı görünürse kötü olan, ayıplı olan sizsiniz; çünkü o, tertemiz bir aynadır.

Yoksa şu dünya evinin penceresi kapalı mı? Güneş doğdu, dama çıkın da görün.

1010. Pencere açık olmadı mı ev, köre benzer; pencereyi açmıyorsanız kazma neye yarar ya?

Madem ki önden de haberiniz yok, sondan da; top gibi yuvarlanın-durun; ne de güzel başsız-ayaksızsınız.

İster zevkte-safada olun, ister belâda... İlâhî çevgenin büklümüne teslim olmuş-gitmişsiniz.

Şarap gibi dünya küpüne tutulmuşsunuz; iyice coşup köpürdünüz mü küpün ağzına çıkarsınız.

Nice dilekleriniz var, bağış istemedesiniz bir kendinize gelin artık, bağışın ta kendisi sizsiniz.

Gece-gündüz kavuşup buluşma aşkındasınız; fakat kavuşmanın da ışığı sizsiniz, buluşmanın da: bundan haberiniz yok, bunu anlamıyorsunuz.

***

Şaşılacak bir şey arıyorsunuz; fakat her yerden fazla şaşılacak şeysiniz; öylesine şaşılacak şeysiniz ki hem padişahsınız siz, hem yoksul.

Başka Bahir
Hezec Mahbûn Matviyy

"Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün"

- A -

I

Gediksiz dolunaya bak; o kırdı-geçirdi uykumuzu bizim; şu yedinci kat gökten parladı da yıkık yurdumuzu ışıttı.

Mademki senin yüzünden gündüz oldu, gözümüzden uykuyu al; susuzlara su ver, suyumuzu - selimizi aşk aldı-götürdü.

Aşkının kılıcından yerlere kanlar damlamada; bütün yol kan içinde; yanıp kavrulmuş ciğerimizin kokusu her yanı tutmuş.

1020. Pahalı, değerli şekere değersiz, ucuz şeker dedi; kendi zevkına dalmışsın sen, bir de cevabımızı duy bizim.

Yüzün neden ekşittin, şarabın arı-duru değil miydi ki Sınamak için bir kadeh de bizim şarabımızdan iç.

Yüzü peçeli güzelimizden dünya kırıldı, birbirine girdi; Tanrım, âşıklar, buluşma günü ne hale gelirler ki?

Aşıklar, Şemseddin'in Tebriz'inden yüz gösterdiler; binlerce âferin Ay'ımıza, güneşimize bizim.

II

Yaşayış da seninle, neşe de seninle: sensiz kalış, yok oluş, ölüm. Çünkü sen güneşsin, sensizlik donmaktır, buz kesilmektir.

Şu yaygılar üstündeki halk, senin elinde zara benzer; mat olmak da senden, zarı kapmak, oyunu kazanmak da senden.

Dedi ki: Ne diye üflüyorsun beni; soluğu veren benim sana; üflediğin zaman senden haberim yok değil ki.

Önünde secde ettim; sırtımı eğdim de deveye döndüm; gülerek dudaklarını açtı, a uzun boyunlu dedi.

Bir bak bakalım, ne yapmak istiyorsun, ne yapmak? Boynunu uzatmışsın; yoksa pamuk yemek mi istiyorsun? (*).

III

Onun dudağıyle konuşup görüşmek, baştan geçtiler anlatmak ne güzeldir; hele kapıyı açar da hoca, gir içeriye derse.

1030. Kupkuru dudaklara Hızır kaynağından bahseder; aşkının terzisi, insanın boyuna elbise biçer-diker.

Gözünün bakışlarından gözler sarhoş olur; ağaçlar seher yelinin önünde oynarlar ya hani, tıpkı onun gibi.

Bülbül gül fidanına der ki: Gönlündeki nedir, söyle; şimdi kimsecikler yok,bir sen varsın, bir ben.

Gül fidanı der ki: Sen senliğindeyken hiç umma bunu, düşme bu ümide; çalış-çabala da senlik pılını pırtını çek-götür burdan.

İyiden iyiye bil ki heves iğnesinin gözü dardır; ipliği iki kat gördü mü, yol vermez ona.

Boğazınadek ateş içindesin; bir güneşe bak da onun yüzünden yeryüzü ışıklarla dolsun.

Tanrı Kelîm'i ateşten ağaca doğru gidince, ben Kevser suyuyum dedi ağaç, ayakkaplarını çıkar da gel.

Ateşimden hiç korkma, çünkü ben suyum, güzel bir su; devletin bulunduğu tarafa geldin, baş köşe senin, merhaba.

(*) Konya nüshasında, bu gazelin son beyti olarak bundan sonraki gazelin matla' beyti yazılmış; bu beyit de ondan sonra. Apaçık yanlış olduğundan İstanbul Üniversitesi nüshasına uyduk.

Kuyumcusun, lâ'l madenisin, mekânın da canısın, mekânsızlığın da; zemânede görülmemiş birşeysin sen; halk nerde, sen nerdesin?

Aşk avucunda herşey, bağşı tapısı kesilir; senin yüzünden de vefâsız dünya, vefâ iş yurdu haline gelir.

1040. Daha gün başlarken geldin, elinde de koskoca bir sağrak; hadi-gel diye ne vakit çekeceksin canımı meclise?

Gönlün eli, bir güzelin elini tuttu mu ne hâle gelir gönül? Bakır, kimyanın çağrısını, sesini duyunca ne olur?

Arap gibi, elinde mızrak, şaşılacak bir güzel çıkageldi, dedim ki: Bir isteğin mi var, bir iş mi çıktı? Evet dedi, yanımıza gel dedi (*).

Gönlüm, ben koşayım diye sıçradı; aklım, ben gideyim dedi. Güzel, lûtfetti de ikiniz de gelin dedi (**).

Gökyüzünden sofra geldi mi elini de yıka, ağzını da; yıka da elinden soğan, pırasa kokusu gelmesin.

Alımlıysan, haşıksan bak da gör, tat-tuz madeni geldi; kâseyi bırak, kadehi al? Coşkunluğu seç, çorbayı değil.

Şu iki dudağımı yumayım da gündüzle gecenin mumu, yalım diliyle size hikâyeyi anlatsın.

IV

A gökteki Ay'a benzeyen; fakat sen nerdesin, Ay nerde? Ay'ın yüzünde nerde bu ululuk ışığı, nerde bu güzellik?

Herkes Ay'a âşık, Ay'sa senin aşkına tutsak; senin elinden feryat ediyor, ey Allah diye yalvarıp duruyor.

Ateş gibi yüzüne karşı güneş de secde ediyor, Ay da; çünkü yüzün, Ay'la, güneşle baştan geçtiler girişiyor.

1050. Dün gece Ay, karşında secde etmeye geldi; âşıklarının kıskançlığı, git, gelme diyen âharalar atmaya koyuldu.

Yeryüzünde salına-salına bir hoşça yürü de melekler bile gökyüzü pencerelerinden başlarını çıkarsınlar, yere eğip seni seyre dalsınlar.

(*) Beytin sonundaki "yanımıza gel" sözü Arapçadır.

(**) Beytin sonundaki "ikiniz de" sözü Arapçadır.

Yüzünden şimşekler çakmaya başladı mı, gözlerini korumak için gönüller, elleriyle kapar gözlerini.

Gönül bahçesi, zevka, çalgıya-çağnağa dâir ne elde etse karakışa benzeyen şu ayrılık yüzünden hepsini kaybetti-gitti.

Güze benzeyen ayrılık gamıyla can bahçesi sarardı-soldu; senin baharın ne vakit gelecek de boy atmaya, yeşerip açılmaya başlayacağım?

Dün gönlüm, mahallenin başında yorgun-argın uyuyakalmıştı. Hayâlin geçti de onu, o halde gördü.

Şu ağır dertten nicesin, söyle; öyle daralmışsın ki bedenin, gözlere görünmez olmuş dedi.

Dedi, geçti-gitti; fakat bu sözün tadından şu gönlüm sağlık buldu; yârabbi, sen sevabını ver onun.

V

İki dünyada da beğimiz gibi alımlı, beğimiz gibi güzel nerde? Yüzlerce yanlış gördü de gene kaşları çatılmadı-gitti.

Gözünü aç da yüzünü seyret; suçunu getir de huyu gör, deredeki su gibi huyu... baştan başa aparı, tamamiyle ışık mı ışık.

1060. Onun o sıcak selâmından utandım da utancımdan su kesildim; onun yumuşak sözlerinden taşlar bile su kesilir.

Zehiri ona götür de şekerden de tatlı bir hale getirsin; kahrı, önüne koy da temamiyle râzılık yapsın.

Âb-ı hayatını gör de ecelden hiç korkma; onun râzılık kapısının iki kanadına dayan da kazadan hiç titreme.

A hasır gibi ayaklar altında kalıp horlanan kişi, ona karşı secdeye kapan da mescidin yüceliğini versin sana.

Aşk beğini çağırdım da dedim ki: Sen bunu anlıyor musun? Çünkü şekle rehin olmuşsun sen, senin şeklinse kılavuz.

Gönül, senden kalksa da yolculuğa düşse ciğer ateşe düşer; ona gel demeyi bekliyor, ayak üstünde durakalmış.

Gönül, bir güvercin gibi damından uçsa bile adının hayâli, havalarda canına kıble olur.

Dam da sensin, havada sen, ikilik bir hevesten başka birşey değil; canın Âb-ı hayatı sensin, şekillerse saka.

Uzak gitme, yolculuğu arama; Ay'ın, senin önünde; nâra atmaya kalkışma; fısıltıyla bile çağırsan seni duyar o.

Senin duânı duyar, çağırmana cevap verir, a benim sağırım der, sağırlığı bırak, kulağını tam aç.

1070. Onun sözü olmasaydı canın, nerden ah çekecekti; ah çek, ah çek; âhındır Tanrı'ya yol olan.

Bostana su çekiyorum, bu yüzden dönmeden hoşlanıyorum ben; çünkü çorak yerden, hattâ taştan, kumdan bile can suyuyla meyveler biter.

Bahçe sarardı, kurudu mu can suyunu çeker; söyle kırık dala, soğanımız su içsin artık.

Geceleyin git, erken gel de sözler işit; fakat geceleyin Ay gibi hep uyanık dur, oturma.

VI

A vefâya kulak asmayan, neden böyle yapıyorsun, neden? Bu yorguna yüzünü asmışsın; neden, neden?

Her solukta, senin yerin-yurdun olan, senin vefâ tezgâhın kesilen gönlümü mızrakla yaralıyorsun; neden neden?

İncin, kuyumcuda müşteriden ödülü aldı; canı da götürüp gidiyorsun, cihânı da; canı da, cihânı da; fakat neden, neden?

Hızır'ın kaynağısın, Kevsersin, Âb-ı hayattan da güzelsin; senin ayrılık ateşinle ağzı-dudağı, dili-damağı kupkuru olan benim ancak; neden neden?

Senin kahrın can gibi gizlidir, mührünün izi yoktur; fakat gönlümde senin için bu izler neden, neden?

Dedi ki: cana can benim, canı görmeyi umma; fakat yüzün, canın şeklini gösteriyor; neden, neden?

1080. A başlı başına ışık olan, yıldızlar bile seni görüp utanıyorlar kendilerinden? Peki, böyleyken gene de şüphe bulutuyla örtülüp gönülde iki yüzlülüğün peydahlanması neden, neden?

VII

Usanmışsan a babam, sevgilimizin yanına gel de can baharı, gönlünü tazelendirsin.

Seher yeli, cana sevgilimin selâmındaki kokuyu,baharımın, bağımın-bahçemin, gülümün,meyvelerimin kokusunu getirmede.

Sarhoşluk, ama bilinmez bir sarhoşluk; varlık, ama görülmemiş bir varlık; devlet-ıkbâl, güç-kuvvet, haydi, gelin diye nâra atmada.

Ayağını vur, elini çırp, el at o dosta; seyret o iki güzel nerkis gözün önünde şehîd olmuş gönlümü.

Serkeş aşkla diriyim, ne diye canın minnetini çekecekmişim? Sevgilimin yanı başındayım, hoşum; beyhûde ne diye yelip yutacakmışım?

Can yurduna gitti mi, su da dereme akar; pis, herzeler yiyen tabiatsa kaçar, külhana sığınır.

Padişahlar padişahımın yüzünü görmek, şarabımın parıltısını seyretmek, bu yurt pek güzel, pek hoş; bu saraydan bir yerceğize gitmem ben.

Neşeye tapan canımız, yıkılmış, sarhoş aklımız...hele can sağrağı da elimizde; pek hoş bu ey Tanrı.

Akıl gittiyse de ki: var-git; karşılık nerde, kendini rehin et gitsin; gündüz olduysa varsın-olsun de; ey gecesiz-gündüzsüz güzel, sen gel.

1090. Güzel sevgilim, sarhoş bir halde yanıma, kucağıma geliyor; hiç söz etme; sevgilim kerem sâhibi, vefalar göstermede.

Canımın canı, gül bahçemin parlaklığı, râzılık bahçesinin süsü, düşmanları kör etmek için geldi işte.

VIII

Sitemler çekmiş cana, kendisinden bir çeşni verdi; sevgilim dün, yeni yetişmiş kulunu görmeye geldi.

Anlayışıma anlayış fazlalığı verdi, kulağa küpe gösterdi, zevkı-safâyı coşturdu, gözlerimin ışığını arttırdı.

Dedi ki: A benim artık, yeni avlanmış avım, kerem sâhibiyim, kendi satın aldığım kulu satmam ben.

Bir bak da gör, ne lûtuflar ediyor, ne ferahlıklar veriyor; Yusuf, kendisi için elleri-ni doğrıyanı hatırlıyor.

Canı gibi kucakladı beni, kötü zannı gitti benden: o omuzuma yeni gelmiş elbise-ler koydu..

Beni acze düşmüş, kimsesiz kalmış görme; atlas gibi gözyaşlarıma bakma; eğnimdeki altın kılâptanlı atlas elbiseyi seyret.

Kim bu istekdeyse pek acayiptir, şaşılır mı şaşılır ona; fakat kendisinden kurtul-muş, varlığından geçmiş cana yüzlerce neşe içinde neşeler var.

Onun deliliğinin tadı mı daha hoş, afsunu mu? Çünkü gizlice gamın ısırdığı has-taya karşı dudağını ısırıyor.

1100. Sevgilisine vaadlerde bulunur,kucağından güller erir; kan ağlayan gözle-ri mahmurluğuyla doldurur.

Gözlerine sürmeler çeker onun; kerem eliyle okşar onu; şu beli bükülmüş fe-leğin, hasetten göğsünü-gönlünü yakar.

Kendisinin elest şarabını, kendi sarhoşuna kadeh-kadeh kendi sunar; uçmuş gönül doğanına kendi eliyle kendisi davul çalar.

Allah için sus, susma huyunu öldürme; asîde geliyor çünkü, kasideyi kısa kes.

Müfteilün mefâilün-müfteilün mefâilün; kapıyı açma, yeni açılmış gül bahçesini az göster.

- T -

IX

Kulağını tutup çeke-sürüye seni götürmeye, gönülsüz koymaya, kendinden ge-çirmeye, kendi gönlüme alıp dikmeye gelmişim.

Gelmişim hoş bir bahar gibi, seni kucaklamaya, güzel-güzel döküp saçmaya a gül fidanı.

Gelmişim bu sarayda sana cilvelenmeye; âşıkların duâları gibi seni alıp gökyüzünün yücesine çıkarmaya.

Bir güzelden bir öpücük çalmışsın; tatlılıkla, güzellikle geri ver hoca, geri almaya gelmişim o öpücüğü.

Kül nedir ki? Sensin tüm; söyle emrini veren sensin; başkası seni bilmiyorsa ben biliyorum seni, çünkü sen, bensin.

1110. Canım da sensin, gönlümde sen, Fâtiha okuyanım da sen; tamamiyle Fâtiha kesil de okuyayım seni.

Avımsın benim, tuzaktan sıçramış, kaçmışsın ama geri dön, gene tuzağa git; gitmezsen sürer-götürürüm seni.

Arslan bana dedi ki: Görülmemiş bir ceylansın; var-git, tez uzaklaş benden. Ne diye peşimden koşuyorsun, şimdi paralarım seni.

Yarayı kabullen, mademki yiğitlik kalkanısın, önde yürü; fakat kirişten başkasına kulak asma da yay gibi bükeyim seni.

Topraktan insana varıncaya dek kaç binlerce konak var; şehirden şehire götürdüm seni, yol başında bırakmam.

Hiç söylenme, köpüklenip durma, tencerenin ağzını açmaya kalkışma; güzelce kayna, sabret, seni pişiriyorum ben.

Arslan eniği değil misin sen, ceylan bedeninde gizlenmişsin; fakat ben seni bir uğurdan, ceylanlık perdesinden geçiririm.

Benim topumsun, buyruğumun çevgeniyle koşup durmadasın; seni koşturup dururum ama ben de peşinden koşar-dururum.

X

Kendinde olduğun zaman sevgili, diken gelir sana; fakat kendinden geçtin mi sevgili, ne de işine yarar senin.

Kendinde oldun mu, bir sineğe av olur-gidersin; kendinden geçtin mi fil bile av olur sana.

1120. Kendinde olursan gam-gussa bulutuyla örtülürsün; kendinden geçtin mi Ay doğar kucağına.

Kendindeyken sevgili, yan çizer,yanına gelmez senin; kendinden geçtin mi sevgilinin şarabı sunulur sana.

Kendinde olduğun zaman güz mevsimi gibi donarsın; buz kesilirsin; fakat kendinden geçtin mi karakış bile bahar gelir sana.

Bütün kararsızlığın, karar aramandan ileri gelmektedir; kararsızlığı iste de karar gelsin sana.

Bütün sinmezliğin, yeyip sindirmeyi istemenden doğar, sindirme isteğini bıraktın mı zehir bile içsen siner, bal kesilir.

Dilediğini elde edemeyişlerinin hepsi, dilek peşinde koşmandan ileri gelmede; yoksa bütün dilekler, saçılar-bağışlar gibi gelir, önüne dökülür - saçılır.

Sevgilinin cefâsına âşık ol, sevgisine değil; böyle ol da o nazlanan güzel ağlayıp inleyen bir âşık kesilsin sana.

Doğunun padişahlar padişahı Şems'eddin, Tebriz'den erişirse vallahi Ay'dan bahsetmekten de utanırsın, yıldızlardan bahsetmekten de.

- D -

XI

İş, herkesle başa çıkar,düzelir, fakat sen olmazsan olmazda olmaz; açtığın yara, şu gönlümdedir, başka yeri yok onun.

Aklın gözü, senin sarhoşun. Feleğin çarkı sana karşı alçacık. zevk-neşe kulağı senin elinde; sensiz hiç biri de yürümez.

1130. Can, senden coşar, gönül senden şarap içer; akıl, senin yüzünden köpürür; sensiz hiç birinin işi başa çıkmaz.

Şarabımsın, mahmurluğum; bahçemsin, baharım? Uykumsun, kararım; sensiz hiç biri düzene girmez.

Mevkiim, şerefim sensin; saltanatım, malım sensin; arı-duru suyum sensin; sensiz bunlar da yürümez.

Kimi vefâya doğru gidersin, kimi cefâya doğru, benimsin sen, nereye gidiyorsun? Sensiz hiç birinin işi başa çıkmaz.

Sana gönül verirler,gönlünden söker - atarsın; tövbe ederler, tövbeleri bozdurursun; bütün bunları sen yaparsın, sensiz bir iş olamaz ki.

Sensiz bir iş başa çıksaydı dünyanın altı, üstüne gelirdi; irembağı cehennem kesilirdi; sensiz hiçbir iş başa çıkmaz.

Başsan sen, ayak olayım, avuçsan bayrak olayım; fakat gidersen yok olurum ben, sensiz iş yürümez.

Uykumu bağlamışsın, şeklini yıkamış-silmişsin; beni herşeyden geçirmişsin, sensiz iş yürümüyor.

Dostum, son olmazsan, işim,gücüm yıkılır,gider; a benim eşim-dostum, a benim dertdeşim, sensiz iş yürümez.

Sensiz yaşayış da hoş değil bana, ölüş de hoş değil; gamından nasıl baş çekeyim? Sensiz hiçbir iş başa çıkmıyor ki.

1140. A dayancım, güvencim benim, ne söylersem söyleyeyim, iyiden-kötüden ayrı değil; lütfunla sen söyle, sensiz hiçbir iş yürümüyor.

XII

Şu renkten renge giren benzim, her solukta ne oluyor? Hevessizlik etme, bir bak da gör, hevesten neler olmada.

Gönlümde her gece bir şeker dudaklının hevesi var, gece yol alanların mahallesi başında bekçiden neler oluyor, neler.

Şu gönlümde birisinin aşkının ateşinden neler oluyor? Hiç kimsecik gösterebilir mi, hiç kimsecik ne olduğunu aklına, vehmine getirebilir mi?

O lûtuf, o nezaket onda varken kar gibi bembeyaz şekerinde, o tatlı mı tatlı balında, bir sinek yüzünden neler olmada.

Aşkın arı mı arı, duru mu duru; deniz gibi açılmış- saçılmış... Oraya çer-çöp düştü mü ne olur acaba?

Şemseddin, Tebriz'den gönlüme elini uzatır; eli gönlüme erişince gönlüm neler olur, neler.

XIII

Yola su serpin, şimdicek sevgili geliyor; bahçeye müjde verin, bahar kokuları gelmede.

Sevgiliye yol açın, yol açın o Ay'ın ondördüne; ışıklar bağışlayan yüzünden ışıklar saça-saça geliyor o.

Gökyüzü yerlere inmede, dünyaya bir uğultudur yayılmada, anberle misk bitmede, sevgilinin sancağı gelmede.

1150. Bağın, bahçenin alımı gelmede; göz gelmede, mum gelmede... Gambir kıyıya gitmede; Ay kucağımıza doğmada.

Ok uçup gitmede, varıp amaca ulaşmada; ne diye oturmuşuz biz? Padişah avdan gelmede.

Bağ-bahçe selâma duruyor; selvi ayağa kalkıyor; yeşillik yaya koşuyor; gonca ata binmiş, geliyor.

Gökyüzünde halvete girenler, nasıl bir şarap içiyorlar ki can sarhoş oldu, yerlere serildi, akıl mahmurlaşmış, geliyor.

Köyümüze ulaştın mı, bil ki susmaktır huyumuz bizim; çünkü dedikodumuzdan toz kalkıyor bizim.

XIV

Gözün nazlanmada; bütün dünyaya nazlansan değer; güzellik de sende, alım da sende; senden başka kime nazlanmak değer?

Gözün nazlanır, lâ'lin insafa gelir; hâsılı kulları öldüren de Tanrı'dır, diriltip haşreden de.

Gözün hançer çeker,lâ'lin şekerlikler eder; olur ya, şu çekişme arasında bir armağandır,saçılır; umulur hani.

Güzellik, kulu hoş tutmak padişahlıktır, ululuktur; söze sığmaz ihsanlar gelir cana senden.

Utarid' çe sözlerim, ölçüye sığmaz sarhoşluğum, senin sofrandan değilse bu gelir nerden geliyor?

1160. Gökyüzü secdeler eder, mavi hırkalara bürünür; sûfîler gibi dönmeye, çark atmaya koyulur, çünkü dâvet, senden gelmede.

Zamanımızda senden başka Tanrı halifesi kimdir, söyle.melek bile gökten indi mi, sana karşı secde eder.

Topraktakilerin erdikleri devleti seyret ki melekten de daha temiz onlar, padişahımızdan gelen terbiye böyle olur, insanı böyle geliştirir, yetiştirir işte.

Lûtfuyla taca nâil olduğun kişiden baş çekme; ululuk ıssından gelen kişiye karşı ululanma.

Rabbiniz değil miyim sözü işitiliyor, elden-ele ulaşıp geliyor; tez evet-evet de; yoksa belâ gelir-çatar.

Beni satın alan o; onun perdesini yırtmadayım ben, ondan bana damar-damar, ilik-ilik lûtuflar gelmede, her parçama ayrı bir ihsanda bulunmada.

Temamiyle sarhoş olsaydım gamının sırrını söylerdim; şeker gibi tam söz de o güzel yüzlüden gelmede.

XV

Sevgili, bizi develer gibi yularımızdan tutmuş, çekiyor; bakalım esrik devesini hangi katara çekecek?

Canımı, bedenimi yaraladı o; şişemi kırdı o...boynumu bağladı o; bakalım ne işe çekecek?

Ağıyım onun, balıklar gibi beni karaya atıyor. Gönül tuzağımı av beğine doğru çekiyor.

1170. Bir er ki göğün altındaki bulut katarını develer gibi çeker, onu ovanın-yazının sâkiysi yapar, onu dağa, mağaraya yeder.

Gök gürültüsü, parça-buçuk da dirildi, tüm de ; gül fidanının güzelim özüne de bahar kokuları geliyor diye davul çalar.

Çekirdeğin gönlüne meyve olma isteğini düşürür; ağacın içinde ki sırrı tutar, darağacına asakor.

Gerçi şimdi karakışın cefhası, bahçeyi mahmurluğa düşürür ama baharın güzelliği gelince de o mahmurluğu giderir-gider.

XVI

Aşk Zühresi, her seher çağı bizim kapımızda ne yapar? Yüzlerce Ay'ın o can düşmanının kapımızda ne işi var?

Onun bakışına nail olanın hem herşeyden haberi vardır, hem yoktur; melek midir o, insan mı, kapımızda ne yapar?

Dünyanın altı üstüne gelmiş; su, başımızdan aşmış; taş bile onun yüzünden ince olmuş, mücevher kesilmiş; kapımızda ne işi var onun?

A şûh perdeli güzel; sen bir fitne koparmadıysan her solukta bunca kalabalığın ne işi var kapımızda?

Apaydın günde yol kesiciliği âdet edinmemişsen her gün, yol uğrağına neden çıkarsın, bizim kapımızda ne ararsın?

Dün sarhoş birhalde gelip kapımızı kırmadıysa ondan bir iz olarak kalan şu kemerin ne işi var kapımızda?

1180. Güzelliğinin alımı, o güzel yüzü, ölümsüz cennetten toz koparmıyorsa bunca tozun, bunca dumanın kapımızda ne işi var?

Şemseddin, Tebriz'den kime geliyor? Deniz ne diye dalgalandı, coştu-köpürdü de inciler saçtı, ne işi var bizim kapımızda?

XVII

Sarhoş can dudum, bir şekerle ne hale geliyor; şaraba tapan Zührem, bir Ay yüzünden neler oluyor?

Gönül denizim onun yüzünden dalgalanıyor da dokuzuncu kat göğü de aşıyor, şaşırmış-kalmışım, bir inci yüzünden ne hallere geliyor?

Gönlüm öylesine bir bahçe ki yüzlerce İrembağı, gözüne yok görünmede; fakat yeni açmış nerkis, bir ağaç yüzünden neler oluyor diye şaşırdı-kaldı.

Can bir padişahtır, ben yaprağıyım; can seher çağıdır, ben geceyim; şu güneş gönlüm, her seher çağı ne hallere düşüyor?

Gönül, paramparça oldu, görenler gördüler; fakat bütün şu varlık da bir bakışla ne hallere gelmede?

Aşkının üstün gelişi yüzünden akıl,nasıl da coşup köpürüyor; canının parıltılarından canlılar, ne hallere giriyor?

Ben, boyuna şişeye benziyorum, şişe yapmak da sanatım benim; ah, gönül şişem bir taş yüzünden neler oluyor?

Haberi olanlar, aklı erenler, lâ'l madeninç dönerler ama haberi olmayan, onun yüzünden ne hallere düşüyor, bundan haberleri yok.

1190. Tebriz'li Şemseddin'den gönül de güzelleşir, bakış da; ikisi de eğri bakıştan kurtulur; fakat eğri bakan, eğri gören de ne hallere gelir, ne hallere?

XVIII

Gönül, senin yüzünü görünce anladı ki cana bakmadadır, canı görmede; can, dudağından şarap içti mi şaşırır-kalır, dudağını ısırmaya koyulur.

Beden, gönüle varır, bütün bu işleri ne diye yapıyorsun der; o da, yavuz gözünden uzak olsun, bir Ay yüzlünün yüzünden der.

Gönülden başkasının yüzüne bakma, gönülden başka bir yerlere gitme; çünkü herşey, gönül ışığıyla o dünyanın yalımı kesilir.

Sana yeni mürit olan, dünyadaki şeyhlerin şeyhidir? Elini tutan, zamanın hasbeyi olur (*)

Din piri gönül, ortadadır, beden halkası onun çevresinde. Ne mutludur o bedene ki gönül piri ortada oturmuş olsun.

Şems'eddin, senin gönlündeki sırrı Tebriz'de duyar-işitir; sözünü işitmemesi, sağır olması ondan, onun kulağından uzaktır.

XIX

Kuşluk çağındaki şu salâ da ne? Tâcir mezara gidiyor; çook geç döner eve, çünkü uzak bir yere gidiyor o.

Seçilmiş güzelin yerine, akreple, yılanla düşüp kalkacak; ibrişim örtüleri bırakıyor da mezarlara gidiyor o.

Şarap içmesi, meze yemesi, işreti, zevki-safası geçti-gitti; boynu iyi kırıldı; sabrede ede gidiyor o.

(*) *"Has-bek" aynen böyle, Türkçe geçiyor.*

1200. Hiç kimsenin haddi yok ki ona bir söz desin, birşey üflesin; bundan sonra pişer, olur o, çünkü tandıra gidiyor o.

Arı-duru gitmiyor; vefâ yoluna gitmiyor; Tanrı sarhoşu olup gitmiyor; gururla sarhoş olmuş, gidiyor o.

Nice elbiseler paraladı, nice sarıklar sardı; Tanrı elbisesine sahip değildi, o yüzden çırçıplak gidiyor o.

Rum'dan doğmuştu, cefa elini açmıştı; hiç sanma ki hûrileri koçmaya gidiyor o.

Alımlı kişilerle, tez canlılarla Tanrı sofrasına gider er olan; tatsız-tuzsuz ham gönülse kötülüklere gider, acılıklara ulaşır.

Ceza davulunun verdiği korkuya bak ki onun yüzünden arslan, kediye dönüyor, bey, karınca gibi gidiyor.

Yeter artık, senin sırrın zâten dille-dudakla anlatılamaz; şu anlatış da iyilerin hayali gibi baş köşelere gider - kurulur.

XX

O güzel sevgilinin cevri-cefası, iki yüzlülüğü âşıkların gönüllerini yakmada, canlarını tüketmede.

Sevgiliye benzer sevgili nerde? mutlak rahattır, muhakkak huzurdur o; onun sana ettiklerini hangi sevgili edebilir ki?

Bir huyu, gökyüzüne eş oldu mu, ona yer kesilir; bir huyuysa karakışı ilkbahar eder-gider.

1210. Bir huyuyla meleği dev yapar, şeytan eder; biryalımla gecemi, gündüzün bile hased ettiği bir hale getirir.

Bilmem ki sarhoşa ne diye şarapla ilâç verir? Sarhoş olmuş, esirmiş deveye ne diye hâlâ şarap yükler?

Meyhâne pîrinin sunduğu şarap yüzünden meclistekilerin akılları başlarından gitti; sunduğu şarap, artık sayıya sığmaz oldu, haddi geçti.

Varların devleti olan yokluk, varoldu; mahmurluğu arıp duran o akıl, sarhoş oldu, kendinden geçti.

Dudakları kurumuş zevk-işret geldi, sudan bile toz koparan bir tazelikle açıldı-saçıldı.

A can sâkıysi, gel ki gönül, sensiz perişan bir hale gelmiş ; seni görmedikçe kiminle karar eder o?

İki gören parça-buçuktan tut da tümedek diken, geçti, gülün oturduğu baş köşeye kuruldu; dikenin gönlünü kavrayan, durmayıp çeken şu hâle bak.

A can çalgıcısı, gel de çalmaya başla, vur mızrabı saza: ten teni ten tenen tenen. Çünkü şu sarhoş gönül, bugün seher çağından beri sevgiliyi anıyor.

Sevgiliyi anıyor, onu koçmak istiyor; canlar saçıyor, arslanlar avlıyor.

Dün gece ne gördü, yahut da ne içti ki seher çağından beri ağlayıp inliyor bugün?

1120. Elest gibi,ona benzer, o cinsten bir söz hani; evet cevabiyle gökyüzünü bile döndürmede.

Bütün varlık âlemini gökyüzü gibi çark urur, döner bil; beden apaçık dönmede, cansa gizli.

Kadehi dönmeye başladı, kutluluktur payımız; çünkü elinin hareketiyle kadehin dönüşü, bir atlının koşuşuna döndü.

A yoldaş, yolu gör, yol başında Ay'ı seyret; fakat sus, çünkü söz, yoldan toz koparır.

XXI

Kulağından pamuğu çıkar, kurtuluş sesi geliyor; kara suya dalma; Âb-ı hayat geliyor.

Müşteri'nin aşk nöbetini gökyüzünde çalıyorlar; âşıkların canlarına yüzlerce salavât gelmede.

Baştan başa bal ol, süt kesil; kendinden yok-yoksul ol. Çünkü yok-yoksul kişiye padişahtan öşür gelmede, zekât gelmede.

Balçık, gönül olmayı ister ya; onun rahmetindendir; insan oruç tutar, namaz kılar ya, onun çekişindendir bu.

Belâlara uğrayış karanlıklarında sabret, çekinme; çünkü Hızır'a da Âb-ı hayat, karanlıklar diyarından geliyor.

XXII

Âşkımız ne diye utansın, neden çekinsin?Madem ki güzelliği bu, ne diye vefâ töresine uysun?

1130. Bu kadar lûtuf, bu kadar serkeşlik, nasıl olur da halka kısmet olur?Bütün bu güzellik, bu gönül alıcılık neden gönlümüze nasip olur?

Sonsuz bir tad, adını da aşk takmışlar; şikâyet etmek âdettir, yoksa ne diye cefâ edilsin?

O nazlanır, cilvelenir de o yüzden yüzünü ekşitir böyle; yoksa o yüz ekşitmesi, o surat edişi neden böyle canlara can katsın?

O yüz ekşitmesi, buluta benzer âdeta; yoksa bağa-bahçeye, ağaca-yaprağa şu yaşayış, şu kutluluk nerden gelecek?

XXIII

Güzelliğin, alımın, av atına eğer vurdu mu, benim gibi yüzlerce kişiyi deli-divâne eder.bana döndürürse şaşılmaz a.

Gamın, kanatcağızını çırptı da uçup gitti mi şu gönlüm kanatlarına açar da havalanıp Tanrı, gene buyruk ver de boyuna böyle yapsın dursun.

Gönül yıldızım, Ay'ınla kırân etti mi gökyüzü, şu yeryüzüne ne lûtuflarda bulunur, bir bilsen.

Sâkıyn, elinde şarap kadehi, dünyanın çevresinde dönüp duruyor; işin sonunda elbette canımı seçer, elbette o kadehi bana sunar.

Bir çok şeyler getirir, bu kulun gönlünde gizler ama kıskançlığın bir soluk onu hüzünlendirdi mi hepsini de yakar-yandırır.

Suya benzeyen gönlümü aşkın demire döndürdü mü, gönlümden dev de çekinir, peri de.

1140. Ok gibi dümdüz canım elinde yaya döndü; felek, bu yüzden bana kinlenir de her yandan bir pusu kurar.

Lûtfun her solukta beni kendisiyle eş-dost eder, seninle düşer-kalkarım da o yüzden gökyüzü de izimin tozunu sürme gibi gözüne çeker, göktekiler de.

Tanrı, Tebriz'de tuttu da beni kul-köle etti Şemseddin'e, buna şükrediyorum da her solukta secdeye kapanıyorum.

XXIV

A benim canım, a benim cihânım, iki dünyada da yüzüne benzer yüz nerde? Cana sitem edersen et, senden sitem de gelse değer.

Madem ki her yanda yüzünün ışığı var, zamanında kimdir iki yüzlü? Mademki her yüzü kavarmış, tutmuşsun, nerde bir başka yüz?

Yüzünü gören kişinin gözüne yeryüzündeki define de soluk görünür, gökyüzündeki Ay da.

Seninle çırçıplak olursam daha da hoşuma gider; beden elbisesinden soyunayım da lûtuf kucağın canıma elbise olsun, kaftan kesilsin.

Zevkini zâhid çıkarır, kadehini ârif çeker; seni, bilgin över, zatınsa benimdir, benim.

Kim candan bahsederse yüzünü gösteririm ona; ejderha bile olsa aşkın zümrütlük eder.

Yüzü böyle olan kişiye, hele bir de aşk havasına düşmüşse, padişah bile kulluk eder; isterse kul olsun.

1150. Vefâya ait sözler söylerse vefâ edecek diye şu param-parça gönlümü hayâlinin önüne korum.

Baştan geçenlerin kapısını çalarsam, şeriat kapısı açılır; tanığım, onun yüzü olur, nerkis gözleri de delil kesilir.

Tebriz'den Şemseddin, bana nîmetler ihsan ederse, Tebriz'den Şemseddin'den başka bütün varlık âlemi, yok olur-gider.

XXV

Ateş gibi gel soluk bile alma, şarap sun, derdi al-götür. A her yanın gönlü, canı, her seherin gözü, ışığı.

Hem zevkle-safhala yoğrulmuşsun, hem meleklerin dileği-isteği kesilmişsin, hem de bitkilerle, şeker kamışlarıyla dopdolu bir arasâta dönmüşsün.

Kalk, kıyamet koptu; bitkilerin dökülüp saçıldığı gün geldi; aklımla savaşım var; hadi, al haberi ondan.

Hoş haberliler kuldur-köledir sana; selâmın koskoca bir sağraktır; adını duyanlar ayaklarını da paramparça ederler, başlarını da.

Kalk, gün geçiyor, temmuz ayı, yaz mevsimi gidiyor; şeytan, Ömer'in gölgesinden kaçtı, hâlâ da kaçıyor.

A canın âhını duyan, a can yolundan şarap sunan, a canın dayancı, a gönlün güvenci, erkek arslan ibi çık meydana.

Sarhoş, yerlere serilmiş, neşeli mi, neşeli bir halde beşten de geçip gitmedesin, altıdan da; kervanı çektikçe çek, hoş bir yolculuktur bu yolculuk.

1160. Soluktan soluğa, andan ana şarap sun, yak-yandır gamı; a güzelim benim, çağ, senin çağın; a Ay yüzlüm benim, devir, senin devrin.

Tebriz'de Şemseddin aklı da kapar-götürür, gönlü de; o Tebriz, göze benzer, Şems de o gözdeki görüştür sanki.

Göz meydandadır ama ışık, gözde gizlidir; göz de bir başka görüşle görüş sahibi olur zaten.

XXVI

A evde beslenmiş güzel, şu yolculuktan dön, gir eve; lâ'l gibi, fıstığa benzeyen dudaklarını aç da şeker bahalılaşmasın.

Can sâkıysı de sensin, Nuh gemisi de sen; sağrağın boşken şu ciğerim, ne de kanlarla doludur.

Kinlenir de kınar beni, yürü-git der, bir başka güzel seç; iki dünyada da birsin sen, bir; nerde senin gibi bir güzel.

Resimler yapan, şekiller düzen o kalem, senin resmini, senin şeklini görünce hay dedi, kendimi kaybettim-gitti, bu melek midir, insan mı?

A canım benim, a cihânım benim,neden böyle ayıplarsın, neden kınarsın? Gönlüme gir de her solukta bir başka kalabalık, bir başka gürültü seyret.

Aşk, hadi diyor, gelin; iki yüz belâ sofrası geldi; dudakların kupkuru, gözlerin yaş içinde,; kurudan-yaştan meydana gelmiş nîmetleri seyret.

Şu ikisini de tattın mı, sana öylesine bir güzel, öylesine tanınmış bir yıldız, cilve gösterir ki iki yüz ay, kuldur-köledir ona.

1170. Apaçık söyle, Şemseddin yakıyn Hasbeğidir, yakıyn padişahıdır; Tebriz'de o, din gibi hem tanınmıştır, hem gizlidir (*).

- F -

XXVII

Yüz-yüze gelmiş, ağızlarını ota daldırmış develer gibi içkiye düşkün iki-üç rint, şu yanda toplanmışız.

Soldan-sağdan da, develer gibi esrimiş ağzı köpüre-köpüre tamahlarla sarhoş olmuş biri gelmede.

Gam yemeyin,her deve bu ağıla yol bulamaz; çünkü aşağılardadır onlar, bizse yüce dağın tepesindeyiz (*).

Dünya deniz kesilse biz, o denizde Nuh'un gemisiyiz; Nuh'un gemisi, batma yitme derdine düşer mi hiç?

Bütün dünya, mevki-para peşinde dertlere düşmüş; bizse şu bucakta hoşuz, içmedeyiz, saygılar görmede, neşeyle sarhoş olmadayız.

(*) "Hasbek" Türkçe.

(**) Beyitteki "ağıl" sözü, böyle ve Türkçe kullanılmıştır.

Ârifler sarhoş oldular, a bilgi çalgıcısı, tez bir rubâî söyle, gel içeriye, al tefi ele.

Ormana bir yeldir, estir, her selviye, her söğüde bir esintidir, yolla; yolla da söğütlerle çınarlar, saf-saf baş sallasınlar.

Söğüt, kuru olursa ne yaprak verir, ne meyve; böylesine ağacın başı, soluktan, "Korkma" yelinden titrer mi hiç?

Kuruluğun çâresi, Tanrı soluğudur; çünkü o soluk, bir-bir, her şeye dokunur, hiç de arık, hafif değildir o.

1180. Kuru hurma, Tanrı emriyle Meryem'e meyve verdi; Tanrı soluğuyla ölü bile yeniden dirildi, canbuldu.

Gazeli sona getirdin mi, babasının oğlu olmayan her körün inadına, Şemseddin'i öv, Tebriz'i an.

- S -

XXVIII

Canım doymadı-gitti, yeter deme, yeter; usanmışsın ama oyunda kimsecikler-den aşağı kalmıyorsun.

Peygamber konuktan bezdi de yüzünü astı ama Tanrı öğütcüsü, "yüzünü astı, ekşitti" sûresiyle azarladı onu (*).

Uymaz, uyuşmazsan gönül derdine düşersin; solukdaşlık hoştur,hoş, kendine gel, bir soluk bile kaçma.

Kendi cinsiyle pişen, tada-tuza sahip olur; biz de beraberce pişelim, mercimek-ten de aşağı değiliz ya.

Ben sarhoşluktan kaçmam; hele şu şekerler saçan sarhoşlardan hiç uzak-laşmam. Onlardan ayrılmak ölümdür, kim heves eder ölmeye?

Dün, sarhoş arkadaşım elime bir testi verdi; bu testiyi kafası kırılasıca nefsin başına vurayım da kırılsın-gitsin.

Midesi arık, anlayışı dar nefsi eş-dost etmem kendime; çünkü bu sinek yüzünden yemeğim pislenir benim.

(*) "Konuk" Türkçe geçiyor.

Önüme-ardıma bakmam, utanç perdesini yırtar-giderim; çünkü şaraba şükretme kemendi, önümden de, ardımdan da beni çeker-durur.

1190. Ne hoş seher çağıdır ki güneşimiz o olur; ne mutlu gecedir ki mahallemizin başında o bekçilik eder.

Kuşluk vakti aşk, bir hekim şekline girip gedi de nabzıma el attı; çırpınma dedi, arıklaşmışsın.

Kebap ye de gönlüne kuvvet gelsin; ona dedim ki: Sen at sürde şarap getir, gönül, zaten kebap oldu-gitti.

Şarap içeceksen her aşağılık kişinin elinden içme; sana ben şarap sunayım, hem de çer-çöpten arı-duru bir şarap.

Dedim ki: Seni bulursam neyleyeyim şarabı; Nil nehri, Aras ırmağı dururken teyemmüm câiz değil.

Sus ey saka, senin şu yaşayış atın, Âb-ı hayat taşımada; çıkar boynundan çanı.

Âb-ı hayatın şerefi var; her adam olmayana nasip olmaz; bu sebeple de karanlıklarda gizlidir o.

XXIX

Kim dudağına doğru varırsa önden-arddan yaralanır; çünkü nerde bal varsa arı, oraya varanı sokar.

Yüzü bir gül bahçesidir ki orda yılan gizlidir; kara saçları geceye benzer; her hırsızın, her bekçinin topluluk yeridir.

A Ay yüzlüm, zümrüt madenisin, yılanın gözünü oyar-çıkarırsın sen. A padişahım, iki haftalık Aysın, karanlığın gamını yemeyiz biz.

1200. Dünya, sensiz ne iş görebilir? Sensiz nasıl soluk alır, söz söyler? Can da senin kulun-kölendir, cihan da; can da sensin ancak, cihan da.

Rüstemlere yardım senden, fetih verende sensin, zafere erdiren de sen; ister yoldan olsun, ister attan; kazanç, senin korumandan.

Güneşin, anlamlar ülkesinde, dolunacak güneş değil o; yüzlerce Ay, yüzlerce güneş, senin ışığından ışık alır da parlar.

Gök, senin suyunda döner de döner; akıl, hekimliğine baş vurur, nabzını gösterir.

Zerre - zerre ümitler, senin sofranın başında saf kurmuş, her solukta bir ümitle secde ediyorlar; soluk alıyorlar.

O sevgili elini açıp bahar, soluğuyla çerçöpe neler verirse, ben de öyle veririm demek ister, ellerini açıp işaretle bunu anlatır.

Işık içen toprağın bitkisi gümüştür, altındır; su içen topraksa börülce verir, mercimek verir.

Dünyanın renkleri büyülere benzer, aşksa Mus'a'nın sopasıdır; ağzını açar da bir solukta hepsini siler-süpürür.

A gönül, nefsinden, hayâlinden ne vaktedek korkacaksın? Niceye bir kaçıp duracaksın? Bir bak da gör artık; kimsecik yok.

Yeter artık, yeter; sakanın atından da aşağı değilsin ya; saka bile müşteri bulunca onun boynundan çanı çıkarır.

- § -

XXX

1210. Belki tutarım diye bir başka tuzak kurdum; olur ya, elimden fırlayıp kaçanı belki bir kere daha tutarım.

Cân-ü gönülden tutsak olduğumu canıma sokarım, gönlüme alırım belki; ömrüm geçti-gitti ama belki yeni baştan başlarım yaşamaya.

Gönül şeker gibi eridi gene, ciğer soğudu, buz kesti gene; gene gitti gözümden, gene avlarım belki gözümle onu.

Geceleyin, yüzünün ışığıyla onun bulunduğu tarafa doğru yol alayım; mahallesine vardı mı kapısının halkasına yapışırım belki.

Gönlümün derdi daha da beter oldu; yüzüm sarardı, altına döndü; belki yüzümden altın toplamaya koyulur da o sırada yakalarım onu.

Kemer oldumsa ne oldu; beter oldumsa ne çıktı? Alt-üst olduysam ne var? Alt-üst derken tutarım yakalarım onu.

Seher çağmadek elbette tutarım onu, şeker gibi emer-çiğnerim, elbisesinin düğümünü çözerim, kemerin tokasına el atarım.

Nerkis gözlerini uyku bürümüş; tez ardından varayım da güzel bir uykuya dalmışsa uyku yolundan tutayım onu.

- F -

XXXI

Biz yalnızlığı seçmiş iki-üç sarhoş, yüz-yüze gelmiş, ağızlarını ota daldırmış develer gibi şu yanda toplanmışız.

Her yandan da develer gibi esrimiş, ağzı köpüre-köpüre çok-çok sarhoşlar gelmede (*).

1220. Güzelce için, develer bizim yanımıza yol bulamaz; çünkü aşağılardadır onlar, bizse yüce dağın tepesindeyiz.

Boyunları uzundur ama dağ başına nerden ulaşacaklar; gerçi af-af der dururlar ama aftan gam yemeyiz ki biz.

Dünya deniz kesilse biz o denizde Nuh'un gemisiyiz; Nuh'un gemisi batma-yitme derdine düşer mi hiç?

Bütün dünya mevki-para peşinde dertlere düşmüş; bizse şu bucakta hoşuz, içmedeyiz, saygılar görmede, neşeyle sarhoş olmadayız.

Biz, gam yılanının gözüne âfet kesilmiş zümrüt mâdeniyiz; gama tutsak olanın payı, vah, yazıklar olsun demektir.

A ârifler çalgıcısı, gel... ârifler sarhoş oldular; tez bir rubâî söyle, gelkarşımıza, al tefi ele.

Ormana bir yeldir, estir, her ağaca bir esintidir, yolla; yollada dallar saf-saf baş sallasınlar (**).

(*) "Çok-çok" sözü Türkçeden alınmış; "covk-covk" tarzında.

(**) Bu gazel, XXVII. gazelin aynı gibidir. İlk beyitte pek az bir fark var; ikinci beyitte de öyle. Öbür beyitler hakkında da aynı sözü söyliyeceğiz. Her ikisi de bir tek gazel; farklar, yazanlardan meydana gelmiş. karşılaştırınız.

- L -

XXXII

Gönlün selâmını duymak hevesiyle bir gece, gönül kapısının halkasını çaldım; kim o diye ses geldi. Benim dedim, gönlün kulu-kölesi.

O Ay'ın ışığının yalımı, kapının yarığından yolun gönlüne - gözüne vurdu, gönlün güzelim adından bir parıltıdır, koptu.

Gönül mahallesi, gönlün yüzünün dalga dalga ışığıyla doldu; güneşle Ay ocakları, gönlün değersiz birer kadehi oldular.

1230. Akl-ı küllün aklı varsa gönüle kul olur, köle kesilir. Gönül tuzağının bağı, aklın da boynunu bağlamıştır, akıl gibi yüzlercesinin de.

Gönülden bir selâmdır, geldi de gökyüzüne bir gürültüdür,düştü; varlık, eline bir meş'ale aldı, halk zincirden boşandı.

Ordan bir ışıktır, kapladı her yanı; kürsî de ışıklandı, O'nun büyük arş'ı da; can bile kapısına oturmuş da gönlün damına bakakalmış.

Kalender insan değildir; işte sana kısaca bir söz; baştan-başa bakıştır, görüştür o, görüş.. Gönülün sözü, susmakla söylenir.

Bütün varlık, gönlün sarhoşu, gönlün elinde zebûn.. Dokuz göğün konakları, gerçektende gönüle iki adımdır ancak..

- M -

XXXIII

Onu özlemedeyim, ona heveslenmedeyim, ömrü uzun oldukça olsun demedeyim; kulağımda halkası var, ona kulum-köleyim; ona âşıkım, onun vefa davulunu çalıyorum.

Gönlüm kırık, canım üzgün; yol başına oturmuşum; onunla buluşmak için hayâl kervanının yolunu urmadayım.

Onun gam haremağasından, yahut da bir yalvaca benziyen merheminden başka ne baş çıkarırsa çıkarsın, başını eziyorum, ayağını kırıyorum (*).

Şu çenge benzeyen gönlü, şu sarhoş olmuş, yerlere serilmiş, aklı başından gitmiş gönlü ele almışım; mızrap elimde, üç telli saz gibi çalıp durmadayım.

Gönül, Kevser havuzunun ta dibinden bir mücevherdir, buldu; ucuz vermez onu; değerini bulsun diye övüp durmada.

1240. Geceleyin uyudu mu, kulağını tutar, çeker de çekerim; seher çağı duâya koyuldu mu, duâ ederken döver de döverim.

Sanır ki onu yok etmek, öldürmek için dövüyorum; fakat kamçımın lezzetini nerden tadacak, anlıyacak onun leşi?

İster Ay olsun, ister gök... Dilerse akıl olsun, dilerse melek.. Gönlü perde oldu muydu hemencecik kafasını vururum onun, keserim boynunu.

Dedim ki: şişemi her taşa vurup duruyorsun; dedi ki: Mademki aşktan söz açtı, ona belâ kılıcını vururum ben.

Şu rebâbın her damarında, her telinde yeni bir feryat var, yeni bir ses; hem de nerde çalışıyorum, gönül duysun, anlasın diye.

Yanlışlıkla çaldığımı sanmayın diye onun her feryadının gönlünü bir başka tadla yoğurmuşum ben.

Padişahlar, ihsan yerine kızarlar da hançer saplarlar, gürz vururlar; bense onu cömertlikle çekerim, ihsanda bulunmak için döverim.

Öylesine gizli bağışlarda bulunurum ki göz bile göremez; havamıza düşen gönlü, onun hevâ ve hevesi gibi vurur-kırarım.

Kes şu iniltiyi,sus artık; doğru bir perde değil bu; bu nağme sizin yolunuz, sizin tapınızda sizin için çalmadayım ben.

XXXIV

Şeytan da değilim, peride; fakat o cana benziyen güzeli sevdim seveli nasıl oldu da herkesten gizlendim?

(*) "Yalvaç" Türkçedir.

1250. Kardım, eridim de yer emdi beni; baştan-başa gönül dumanı kesildim de göklere ağdım-gitti.

Ruhlardan değilim, canlardan çekinmedeyim; can, candan çekinmez, ben de cana döndüm, bu çekinmek neden?

Kimsenin vehmine sığmıyana yöneldim, onun vehmine düştüm de böylece sonunda onu buldum, ona kavuştum.

Gönlüm,kendinden geçti de dosta tanıklık etti; şu gönlüm elden çıktı da ne dediyse o oldu.

Benim bütün feryatlarım benden değil, ondan; dudağının şarabı yardım etti de gönülsüz, dilsiz bir hale geldim.

Madem ki âşıksın dedi,niçin gizlersin aşkını; işte bu söz yüzündendir ki âşıklar arasında tanındım, meşhur oldum ben.

Aşkının yüzünden can da elden gitti, cihan da... Cihânı neleyeyim ben; zâten şu cihandan çıktım-gitti.

XXXV

A her seher çağı, eliyle bana şarap sunan, nazı bırak da güzelim, doğru söyle, sundum de.

Kucağımdan gittin ama aklımdan çıkmadın ki; yol başına gel de gör; bak, nasıl yol başına serilmişim.

Kem göz değdi de güzellik perde altında gizlendi; yumdum o gözü, bir başka göz açtım artık.

1260. Şu gönlüm, sevgilinin ahdetmesi ümidinden başka bir şeyle açılmıyor; o yüzden dostun ahid mektubunu gönlün başına koydum.

İlk doğuşum geçti-gitti; bu solukta aşktan doğmuşum; ben kendimden de fazlayım artık; ikinci defa doğmuşum çünkü.

Aşk beni kâfir şehirlerinden tutsak etti de bu illere getirdi; bu yüzden de âşıkların canları gibi tertemizim, apanyım, gübgüzelim.

Böylece yayayım ama bir padişaha ulaşmışım, güzelim saçlarını okşamışım; padişahın evini sabtetmişim.

A Şemseddin, Tebriz'den gene gel de gör beni; aşkından mat oldum ama o aşk yüzünden de işim ş, canıma can katılmadı.

XXXVI

Her gece, her seher çağı duâlar etim, seni istedim; ne şîvelerle istedim Tanrı'dan seni ben.

Diledim ki secdelerim yüzünden şu varlığıma eş-dost olasın; seni diledim-istedim ya, kalmadı şu varlığım, yok oldu-gitti.

Güneşinin ardında ışık isteyen bir gölgeydim; ışık istedimdi ya, gölge gibi tertemiz yedin, bitirdin beni.

Aşkından bir demir olmuştum, ayna nur istedi; anlık istediğimden dolayı da ateşlere yandım, yaralara kardım.

Senin yanına koştum ama ayak basacak bir yer bulamadım; senden yer istedim ya, beni yerden-mekândan arıttın, çektin yanına.

XXXVII

1270. Gelmişim, baş koyup aşkını başa çıkarmaya; hayır dersen bana, kamışı kırıp şekeri almaya, götürmeye.

Gelmişim, bütün gözlerden gizli, hani akıl gibi, can gibi; gelmişim, canlara, gözlere görüş meş'alesi götürmeye.

Gelmişim, yol kesmeye, padişahın hazinesinin başına geçip oturmaya. Gelmişim, altın götürmeye; hayır hayır; haber götürmeye.

Gönlümü kırarsa canımı da veririm gönlümü kırana; başımdan külahımı kaparsa belinden kemerini kaparım onun.

Gözümün önünde oturmuş o, nereye bakayım ben? Gönül şehrini zaptetmiş o, nereye gideyim ben?

Okunun yarası dağı bile deler, yarar; ok atmaya başladı mı kalkan tutarsam vay bana.

Güneşe dedim ki: Işığını salmazsan ısınmam, titremeye koyulurum; evet dedi, fakat salmazsam, esirgesem.

Bir sevgili ki gönüller, yüzünün ışığıyla ışır; onun güzellik ırmağından ciğerime su veririm ben.

Hayâline heves ettim de hayâle döndüm; adını kıskanırım da Ay'ın adını anmam bile.

Hani bir kadeh sunmuştun da içmesen başkasına veririm demiştin; işte bu gazel, o sözün cevabı.

XXXVIII

1280. A benim şeker güzelim, dün gece ne içtin? Söyle de ömrüm oldukça gece-gündüz, hep onu içeyim ben.

A benim peygamberim,hani Rabbinizin katında konuk olurum demiştin; onu anlat, onu söyle bana.

A benim Ay yüzlüm; güzelliğinin yalım-yalım parlayışını benden gizlesende gün doğmuş, saltanat nöbeti vuruluyor.

Adlarının tadı-tuzu gönlüme geliyor; haberlerinin lezzeti varlığıma adam-akıllı yayılıyor.

Hey, gel buraya, çağır bizi diye yalvarsam bırak beni der, pek iyi değilim.

Her gönül aşka uğramıştır, her başa gelir bu iş; şükürler olsun benim gönlüm de aşka düştü, bana da müyesser oldu bu iş.

Bir gece aşka, doğru söyle dedim; kimsin sen? Ölümsüz yaşayışım dedi, tekrarlanıp duran güzelim bir ömürüm ben.

Ona, a yerden dışarı güzel, evin nerde dedim... dedi ki: Gönül ateşine yoldaşım, ıslak gözlerin yanı başındayım ben.

Sararıp solan her benizin rengi benden, benim rengimden; yörük bir eşeğim ama arık ata âşıkım.

Lâlelerin rengi benim,kumaşların değeri benim, adların tadı-tuzu benim, her gizliyi açan benim.

1290. O azıcık bir şiveyle benim gibi yüzlercesini yoldan çıkarır-gider; hoca, sen bana bir yol göster, ne yapayım, ne edeyim de onu yoldan çıkarayım ben?

Gökyüzü, dönüşüm senin yüzünden diye bağırır ona; Ay, senin yüzünden apaydınım diye seslenir ona.

Akıl yerinden sıçrar, can haraç verir ona; baş, senin ardından koşmak için yuvarlağım diye secdeye kapanır.

Bu köyün işe yaramazıyım, hünerimden semirmişim; fakat onun güneşinin ateşiyle varlığımın çoğu eridi, su oldu-gitti.

A masal söyleyen, yeter, sus; dedi-koduya doydum; sus da başıma sarhoşluk verenim söze başlasın.

XXXIX

Ateş gibi gel, gir içeriye; soluk bile alma, şarap sun a güzel. kulun yalvarışını duy, kulağını kaşıma a güzel.

Yerin, gökyüzünün üstünde; can da senin, gönül de senin; bırak şu çalgıyı, ezgiyi; mahmurluğu kökünden söküyor a güzel.

Şu iki gönül alan er, dostlara eş olsun: Güzelim yüzün, bir de şarap kadehi a güzel.

Yaralı gönül kuşuna, o iri kanatlı Cebrâil'e cennet yüzünden başka uçacak yer yok a güzel.

Sıkılmış üzümden yapılan can şarabına benzer bir şeycikler yok dünyada; sevgilinin kucağındaki zevkten başka da bir kucakta zevk yok a güzel.

1300. Mûsâ'nın mûcizesisin, gam denizine vardın mı denizin tâ dibinden toz kopar a güzel.

Kadehi doldur şarapla, canımı bindir o ata; bindir de yayayı tez gör,nasıl da atlı bir hal gelmiş a güzel.

Atım şarap oldu mu her yoğum var olur-gider. Kumar borcu adamı hapse mi kormuş a güzel?

Aklını başına devşir, coşkunluğum arttıkça artıyor; oku benim Zebûr'umu; şükürlere dalan gönlünü, artık avlanmayı bıraktı a güzel.

XL

"Tercî'-i Bend"

Geri dönüp gitmem-ulaşmam, dönmeye hazırlanmam, varımı yoğumu gökyüzüne çekmem için o dünyadan mektup gedi.

Diyor ki: "Geri dön" buyruğunu duyda şehrine dön-gel. ben de geldiğim gündenberi konuğum, gönlüm orda dedim.

O yeşillik, o şeker kamışlığı hiç aklımdan çıkmadı; oraya girmişim, ortadakilerleyim artık.

Havanın yüceleri, senin yırtıcı kuşuna bile korkulu bir hal aldı; beden bakımından bir güvercinim ben,kanatlarım bağlandı-kaldı.

Bundan gam yeme; emin,neşeli bir halde uç; çünkü Harem'deki güvercinin canı, eminliğe yoldaş olmuştur dedi.

Kaftanının altında bizim koruma beratımız bulunan kişi, ister karada sefer etsin, ister denizde; azık da bulur, saygı da görür.

1310. Nuh, düşmanlar arasında bin yıl, hoş bir halde kaldı; koruyuşumuz elinden tutmadaydı; sonunda da üst oldu-gitti.

Onun gibi nice binlerce öz, huyu arı kula kapımdan her solukta bir dost, bir yardımcı ulaşır-durur.

Kelîm, suya dalmaktan gam yemem, yararım o suyu dedi; Halil, ateşinden dertlenmem; altınım ben dedi.

Mesih, ölüyü diriltirim adıyla; hekimlik kitabına bakmadan göz-görüş bağışlarım dedi.

Ulular ulusu Muhammed de apaçık bir işaretle gökyüzündeki Ay'ı ikiye bölerim dedi, çünkü Ay'dan da daha üstün bir ay kesilmişim ben.

Şekli atayım da padişahlar padişahının yanına gideyim; zâten onun harâretiyle apaydınım, onun eliyle şekle bürünmüşüm.

A kardeş, gittin mi hiç yok oldu deme; sana gizli olsam bile canlar safında hazırım ben.

Güzelim adım, şu dünyada seher yeli gibi eser; güzelim kokum, anberler saçar, çünkü canım anberleşmiş benim.

Gül bahçesinde, yeşillikte benim gibi güzellerle, hoş kişilerle yer-yurt tutarım kuyudan da kurtulurum, ipten de; çünkü zâten çenberin dışındayım ben.

***

Dinliyene her sözün iki yüzü vardır; vardır ama gene de şu konuyu bırak da Tercî'e gel.

***

1320. Madem taç da gökten geliyor, taht da, ululuklar ululuğu da; gönül, yola düşmen, varını-yoğunu gökyüzüne götürmen daha yeğ.

Bak da seyret, denizdekilerin hepsi de incilerini elde etmişler; sense denizin kabarışı, çekilişi arasında neyi saymadasın yâni?

Aklını başına al da ölmüş öküzü arslan sanıp baş koyma; cansız öküz, Sâmirî'nin büyüsüyle böğürür ama cansızdır o.

Nemrûd, akbaba kanatlarıyle yücelere uçsa bile onda Ca'fer'in kanadındaki güç-kuvvetyoktur; çabuk düşer.

Güvercin, hünerler gösterir de keklik avlar;olur ya... fakat güvercinlikten nasıl kurtulur da aksungur olur?

Âzer'in eli, sanatla bir put yapar; yapar ama Tanrı'dan başkası, şekle can veremez; aklı veren de O'dur zâten.

Bedenin baş ağrısını çekme; beden, zâten düzenle yarı hoş bir haldedir ancak; Tanrı tapısında baş korsan o yandan bir başa sahip olursun.

Sirke verirsin, şeker alırsın; boncuk verirsin, inci alırsın; sürme verirsin, görüş elde edersin; pek hoştur bu alış-verişte bulunmak.

Eli açık oluş, bağışta bulunuş, lütfediş, deredeki su gibi secdelere kapanış, isteği, dileği bırakıştır peygamberlik huyları.

Can bahçesine bak, nasıl da yeşermiş; kara gözlü hûriler yurt edinmiş orasını; oraya sarhoş, yıkılmış bir halde gidersin, padişahların mezelerini yersin.

1330. Bahçede gezer- dolaşırsın; neşelenirsin, şakalaşırsın; utangaç güzellerin utanma perdelerini yırtarsın.

Hay-huy ettiğin yana Ay yüzlün geldi; miskler kokan gül fidanın, selviyle aynı boyda.

Canlarla akıllar, ona karşı secdeye kapanmış; a canın heves ettiği güzel, a can isteği dilber, pek de güzelsin derler, pek.

A gökyüzü Ayları, tez benzinize kan gelsin; a Babül melekleri, tez duyun büyücülüğü.

Derde pek ferahlık veriyorsun sen, nice Meryem'in İsâ'sısın; binlerce cennetin canısın, binlerce Kevser, kıskanıyor seni.

***

Eşim-dostum olan bu gazel, tercî'siz nasıl yürür? Bağla onu; senin zincirin, deliliği bağlıyan bir zincirdir.

***

Seher çağı, şu penceremden bir Ay, baş çıkardı da nazlanarak, cilvelenerek hey dedi, söyle bakayım, kimsin sen, ona bir yol bile vermedin.

Seninle buluşmak için ölüyorum; fakat kimsin sen dedim. dedi ki: Hiçbir şeye aldırmaz, başı dönmüş, şaşırıp kalmış bir padişahlar padişahıyım.

Benim lütfumun kanatları olmasa hiçbir bedendeki gönül,kanat çırpınıp uçamaz; benim yardım ipim olmadıkça hiç bir kimse kuyudan çıkamaz.

Akıl, benim fermanımla topluluğun edîbi olmuş; âşık, benim kadehimle zevka dalmış, iyi bir geçime kavuşmuş.

1340. Benim güzel, kutlu yüzümü görmediğinden boyu iki büklüm olan kişi, cennette iyileşir, boyu,posu düzelirse aptaldır,ahmaktır.

Çöller-ovalar aşmışsın; şehirden şehire gezip dolaşmışsın; müride benden başka sığınacak, dayanacak biri nerde?

Ölü, benim kokumla dirilir, ölümsüz devlete erer; aptal benim bir sözümle gizli sözleri anlar, bilir.

A her güzelin yaşayışı dedim; bana lütfet te ansızın bir sevgili geldi diye senden laflar edeyim.

Dedi ki: Ben gelirsem sen gidersin, gerçekten yok olursun, bitersin; birisiyle beraber bir yere sığayım, buna hiçbir vakit imkân yok.

Her zaman, dünya dünya lütuflarım, keremlerim var benim; fakat çalış, dayan, tertemiz ol da o vakit lütfederim sana.

Su neden aynaya dönmüş? Tertemiz de ondan; o temizlik yüzünden o kızıl gül de kahkahalarla gülüyor.

Bu birlik az olur ama kulluk yoluyla olur mu da olur; ekmek, elbise vermeye gücü olana her yanda bir bölük atlı asker bulunur.

Sen ilerledikçe her yanda bir anlayışlı hekim vardır; hemde öyle görülmemiş, eşsiz bir İsâ'dır ki göz verir adama, üstelik onunla beraber anlayış da verir.

Bunu, gama batmış herkes duysun da sevinsin diye söyledim; böyle bir örnek getirdim; yoksa Tanrı'yı kula benzetenlere kanmış bir müşebbih değilim ben.

1350. Dilsiz anlatılan herşey zararsızdır, ziyansızdır; a benim padişahlar padişahım, anlayanı faydalandırmak için sen söyle artık.

***

A kötü bir düşünceye kapılıp da sevgilisinin kanını döken; iyice bir bak da gör; o, sensin, sen kendinden kaçmadasın.

XLI

A benim şeker gibi güzelim,dün gece ne içtin? Söyle de ömrüm oldukça bütün yıl, gece-gündüz onu içeyim ben de (*).

Sen yanlış söyler, beni aldatmaya kalkışırsan benzin gammazlar onu; zâten yüzünün rengini gördüm-göreli aklım başımdan gitti, şaşırdım-kaldım.

Bir solukçağız dizginini kas, yanımdan tez gitme de şu gönlüm aydınlansın, seni doyasıya seyredeyim.

Yüreğim pek hızlı atıyor; bir solukçağız dur; iki gözümden de kanlar damlamada; yanımdan tez gitme.

Senden uzak kaldım mı öyle bir hale geliyorum ki kara toprak bile kıskanıyor beni; fakat bir soluk, seni gördüm mü, gökkubbe bile hased ediyor halime.

Güneşin yüzü, yerin gözünden uzaklaştı mı gece, ayrılıktan kara elbiselere bürünür-gider.

Güneş, sabahleyin baş çıkardı, göründü mü, beyaz elbise giyinir; ey yüzü can güneşim olan dost, yanımdan ayrılma.

A güzelim, zâlimlik etme, zulümle kanımı dökme... a güzelim, gönlünü daraltma, incimi kırıp dökme.

(*) Bu gazelin matla'ı XXXVIII. gazelinin matla'ının, pek az bir farkla aynıdır.

1360. Hayâlinin sâkıysi, dün gece bir sağrak sundu elime; fakat o sağrakta seni göremedim de ona gönlüm bile akmadı.

Yeryüzü de gelişip semirme ilâcını senden buldu, gökyüzü de... beni de bağrına bas, bir geliştir; ben de arıkım.

A kavgacı, sitemci güzel, kavgan-sitemin şeker mi, şeker. Canın benim canım; yıldızın,benim yıldızım.

Gönüle, niceye bir kan yut da sus diye söyleyip duracağım? Gönül de omuzcağızlarını kaldırıp sen sus diyor, zâten sağırım ben.

XLII

Değil mi ki benim işimi o başarıyor, ne diye başka bir işe girişeyim ben? Onun dudaklarını tattım, artık ne diye şekeri anacakmışım?

Gül bahçesine nasıl giderim; dikene nasıl yönelerim; gece kuşu gibi gece için nasıl olur da seher çağından vaz geçerim?

Şarap içsem, aklım başımdan gitse bile cennet gibi bir meclisi neden alt üst edecekmişim ki?

Madem ki öyle bir Ay yüzlünün hizmetine kemer kuşandım; söyle bana, nasıl olur da her yıldızın peşine düşer de Ay'dan vazgeçerim; olur mu bu?

Yedinci kat göğün yücesinde ne diye yeryüzünün adını anayım? Her melek, beni kıskanıyorken niçin tutayım da insanın adını ağzıma alayım?

XLIII

A benim şekerim, ne vaktedek ney gibi gönülsüz, cansız feryat edip duracağım? Niceye bir yapraklarımı döken gamın yüzünden sararıp solacağım, güz mevsimine döneceğim?

1370. A derdi, gamı, canımı tâ içten yakıp yandıran; bütün bu ateşli yalımları ne vaktedek gizliyeceğim?

Dost bir düşman, can kıran, ten kesen bir zâlim yüzünden gönlüm kırılmış-gitmiş; niceye bir onun elinden şu bedenim, candan feryatlar koparıp duracak?

Aşka inanmışım a benim güzelim, aşk nârasını atıp duruyorum; tutsacıklar gibi gamdan ne vakte dek aman-aman deyip duracağım?

Her seher çağı hayâlin, benim yanıma çıkagelir a Ay yüzlüm; fakat kan dalgalarını nasıl aşar da gelir? Hele kan saçmaya başladığı bir çağda...

Derdimden taşbile su kesildi de âh, ne taşım, ne demirim ben; onun sözünü ettim mi, bedenimden kıvılcımlar saçılır?

A Tebriz, Şemseddin sana eş-dost olmuş; hem de ne eş-dost... Ay devri bırakırsa ben de seninle bir kıran ederim elbet.

- N -

XLIV

Kim güneşten sorarsa yüzünü göster de tıpkı böyledir işte de, kim Ay'dan söz açarsa dama çık da böyledir tıpkı de.

Kim peri isterse ona yüzünü göster; kim miskten bahsederse böyledir işte diye aç, dök saçlarını.

Kim, Ay, buluttan nasıl sıyrılır derse sana, kaftanının düğmelerini birer-birer çöz de de ki: Tıpkı böyle işte.

Mesîh ölüyü nasıl diriltti diye biri sorarsa, ona karşı dudaklarından bir öpücük ver bize de işte böyle diriltti de.

1380. Kim aşk şehîdi nasıl olur derse ona bizim canımızı göster de de ki: İşte böyle olur.

Birisi merhamet yüzünden benim boyumu-posumu sorarsa sana, kaşlarını göster de, işte böyle iki büklüm oldu-gitti de.

Can, bedenden nasıl ayrılır da sonra gene gelir, bedene girer? Bunu inkâr edenlere göster, evimize gir de böyle işte de.

Her ne yanda olursa olsun, âşıkça bir feryat duyarsan, bil Allah hakkıyçin, onların hepsi de bizim masalımızdır, bizim hikâyemiz; böyledir, böyle.

Her meleğe yurt kesildim, göğsüm gömgök oldu; gözünü kaldırdı bir iyice gökyüzüne bak; tıpkı işte böyle.

Dostun vuslat sırrını seher yelinden başka kimseciğe söylemedim; seher yeli de kendi sırrının temizliği yüzünden evet dedi, tıpkı böyle.

Kul, ne vakit Tanrı'ya erişir ki diyen kişinin inadına her iki avucuna da birer anlık mumu koy da görün; işte böyle de; kör olsun-gitsin.

Dedim ki: Yusuf'un kokusu şehirden şehire nasıl gider? Tanrı kokusu, Tanrılık dünyasından bir esti de böyle işte dedi.

Yûsuf'un kokusu dedim, kör olmuş gözü nasıl açar?Senden esip gelen yel, gözümü aydınlattı da dedi ki: İşte böyle.

Olur ya, belki Şemseddin, Tebriz'den bir kerem eder, bir lûtufta bulunur da vefâ gösterir, bir baş çıkarıp şöylece görünüverir.

XLV

1390. Belki biryandan, ansızın bir hoş haber gelir diye kulağım kirişte kaldı; bekleyip duruyorum o haberi.

Nağmeler içen kulak huy edinmiştir; o, hem yeryüzünden, hem gökten güzel sesler duyar, hoş nağmeler işitir.

Şu yeryüzünün nağmesi, gökyüzü nagmesinin parça-buçuğudur; bil ki bedenin nağmesi de aklın, canın nağmesinin parça-buçuğudur.

Gök gürlemesinin nârasına bak; ağaca ne de tesir ediyor; o feryattan ne kadar çiçekler baş gösteriyor, ne kadar ağaçlar beliriyor.

Yokluğa ses geliyor da yokluk, peki diyor, o yana terü tâze, yemyeşil, neşeli bir halde ayak basıyorum.

Elest sesini duydu da koşmaya koyuldu, sarhoş oldu; yoktular, lâle de, söğüt de, varlık âlemine geldiler.

XLVI

O erguvan gibi şaraba nasıl tövbe edeyim a kardeş; topraktan bitmemiş üzümü, mekânsızlık âleminde sıkılmış.

Kaselerimize apaçık şu yazı yazılmış: bunu içen ölümden de aman bulur, aşağılığa düşmekten de.

Tebriz'den biter, orda olur, olgunlaşır, bir bu yana akar, bir de gönüllere (*).

XLVII

Ey doğuşu, iki Ay'ın doğmasına benziyen Ay, onları tehlikeden kurtarmak,emniyete ulaştırmak için tuttun, tâ yerlerine-yurtlarına doğdun.

1400. Ey dalları, vehim göğümüzün üstünde olan ağaç, meyvelerini toplamak için yüreklerimizde bir yumuşaklıktır, belirttin.

Kimin boynunu vurduysan boynu uzadı-gitti onun; kimin harmanını yaktıysan harmanı büyüdü-gitti onun.

Kimin başını yardıysan gökyüzüne baş çekti, yüceldi; kimi kuyuya attıysan apaydın bir dünya elde etti o.

A ölümsüz şehir, sana konan, muradına erdi; birşehirsin ki bereketlere doğru kesilmişsin; meyvelere maden olmuşsun.

A Apaydınlık gece, ardında karanlık yok; seni her gören kurtulur, muradına erer; seninle bezenir-gider.

kim zevkten-neşeden geçer, yüzünü yokluğa tutarsa âdetidir onun, lütfeder, kerem buyurur da tekrar tutar, kendisine çeker onu.

A tutsak der de çeker onu, elimden nerde kurtulacaksın sen der; a inananlar der, aklınızı başınıza devşirin de yüzünüzü bana tutun.

Bizi aslımıza ulaştıracak buluşma çağımız geldi; adam-akıllı inanca ermeniz için yürüyün; kokusunu zâti koklattı bize; haydin.

Artık ayrılmamız bitti; gerçekten konağımız burası; toplumun Arafât'ı olan bu yer. Erkenden uyanın, daha da güzel olun.

Sevgilinin öğüdünü dinle, onun yanından ayrılıp dışarıya gitme; a gönül, a göz, gördün ya; gönlüm de o benim, gözüm de o.

1410. daima gözümün önünde ol, saçlarını saç başıma, saç da eteğini az devşirdi, yanımdan arılmadı o diye senden söz açayım.

(*) Bu şiir Arapçadır.

Aşk söze başladı; susun susun da dinleyin; zaten onunla buluştuk mu dilimiz dolaşır, tutulur, söylemez olur.

Dilimi kestim de gönül yüzlerce dil açtı; yeter buldum sözlerimi de senin gönlün için sustum işte; artık söyliyen de o, nağmelerle terennüm eden de o (*).

XLVIII

Aşk, Âb-ı hayatını damarlarımızda, iliklerimizde yürüt; gece yaşayışımızı sabah şarabının aynasına çevir.

A yepyeni bir neşenin babası, can damarlarımızda ak; gökleri gösteren bir kadeh kesil; iki dünyadan da çekil bir yana.

A güzelim, aklım sana av olmuş-gitmiş; kılıç vurmak, âdetin senin; yay yüzüğüne benzeyen gönlümü tak parmağına da canımı amaç et-gitsin.

Akıl bekçisi, bu gidişten alıkoymak isterse seni, düzenlere baş vur, sıçra-kurtul, defet onu, bahâneler bul.

Hani derler ya; bir söz vardır: Kızıl saçlılar, keremden uzak olur; kızıl şarabın keremine bak da masal say-gitsin bu sözü.

A yıldızların oyununda mat olup yaya kalan, bir at seç de veziri bırak, sür o atı padişahın yanına.

Kalk, yana yık külâhını, bütün borçlardan kurtul; canın yanağını öp, neşenin saçlarını taramaya koyul.

1420. Kalk, gökyüzüne yücel, meleklerle bildik ol; gerçeklik durağına gel, o eşiğe himet et.

Güzelim hayâli, mademki gönlünde yurt edindi; mademki sen de eridin, hayâle döndün; yürü, gönülde, akılda yurt edin.

İki leğen var, birinde ateş, öbüründe altın; ateşi seç, at elini ateşe.

Kelîm'e dön de altın dolu leğene göz bile atma; ateşi al, dilini-dudağını vatan et yalımlara.

(*) Bu gazelin birinci, ikinci, beşinci, altıncı, dokuzuncu, onuncu ve onüçüncü beyitleri Arapçadır.

Arslanın saldırışını yasa et kendine; düşmanın kafa tasını kâse edin; yudum-yudum düşman kanını çalgıyla-çağanakla içilen şarap gibi iç (*).

Sâkıy, senin işin-gücün, ikliği def etmektir; gel-gel de elime o tek kadehi sun, ayrılığı-aykırılığı gideriver.

Bu vatanın altı yanı var, burda tek kıble arama; kıblenin bulunduğu yer, vatansızlık ilidir; yürü, yoklukta yuva kur.

Şu zaman, bir eskicidir, onda ölümsüz ömür arama; ölümsüz yaşayış yaylasını zamanın dışında ara.

Sen bir başağa benzersin, canın buğdaydır, bedenin de saman; eşek değilsen ne diye ot otluyorsun, yüzünü öze çevir.

Dil kapının dışındaki halkadır, ne diye kapı halkası olup kalıyorsun; kapıyı kır da gir içeriye, cana doğru yürü-git.

XLIX

1430. A gönül, dün ne içtin? Doğru söyle; gizleme; suçsuz olup da susan kişiler gibi yüzünü göğe tutma.

Hâs bir şarap içmişsin; kurtuluş mezesi yemiştin; şarap kokusunu alır; ağzına kavun alma.

Elest gününde canın, senin sofranda bir şaraptır; içti; artık mekânsızlık âlemine sahipsin; tutup da mekâna kulluk etme.

Dün şarabı döktün; kucağımızdan kaçtın, gittin. seni bir kere daha yakaladım; sakın gene öyle yapma.

Ben tümden seninim; vefâ şarabıyle sarhoşum; sana karşı ok gibi dos-doğruyum ben, yay gibi eğip bükme okumu.

A benim paramparça olmuş gönlüm, çârem onu görmektir; benim dayancımda odur, güvencim de o; bu dünyaya dayanma.

A güzelim, bütün halk senin neyin; her yer sesinle dolmuş. Semâ'a düşkün değilsen can neyine el atma.

(*) Kanun, nizâm, töre anlamlarına gelen "yasa" sözü, Türkçedir; fakat secî ve vezin yüzünden "yâse" şeklinde kullanılmıştır.

Rûhumdan üfürdüm dedin de üfledin; herkese, herşeye bir soluktur, verdin? Mademki neyin canı, senin soluğun; bizim soluğumuz olmadıkça feryat etme.

Gönlümün işi can verme çağına gelir; bıçak kemiğe dayanır; feryat etmeye başlarım; derken bana soluk bile alma, feryat etme der.

Feryat etme de senin için ben feryat edeyim; kurtsun sen, çoban benim; benim yerime çobanlık etmeye kalkışma (*).

1440. Her çın-seherde testiyi alır, yanımıza gelirsin; a benim yüzümü gören, şuna-buna yüz çevirme dersin.

Mûsâ, tanımadan anasından süt emdi. anası ona, anan benim, dadılara gönül verme dedi.

Şarap iç, bütün bedenin can olsun; akıyka benzeyen şaraba bak; akıyk madenini hatırına bile getirme.

Aşağı kişilerin şarabı dışardadır, ârifin şarabı içerde; zâten ağzın kokusu bildirir, dille söylemeye bakma.

Şemseddin'in Tebriz'inden yeni Ay gibi gelmedeyim; gözünü aç da kendini gör, gözünü kandil konan yere dikme.

L

A gönül, dün ne içtin? Doğru söyle, gizleme.Suçsuz olup da susan kişiler gibi yüzünü göğe tutma.

Sırrını gizlemek için yüzünü eksitmedesin,surat asmadasın; bir kere daha yakaladım seni; gene öyle yapma.

Has bir şarap içmişsin; kurtuluş kadehini dikmişsin; şarap kokusunu alır; ağzına güzel kokulu şey alma.

Mademki avlanma niyetinde değilsin,yola tuzak kurma; mademki bir gül bile vermiyorsun; gül bahçesinin cilvesini satmaya kalkışma.

Yol kesicilikten gam yemez o; kimsenin âhı tutmaz onu; öyle hükmeden kişi değildir o; öylesine işe girişme onunla.

(*) Bu beyit bizdeki yazmayla Üniversite yazmasında var.

1450. Ahmağın biri kızdı da padişahın meclisinden kalktı-gitti. Padişah da ona, hadi bakalım, yel-yort; bizim yanımıza koşup gelme dedi.

Bizim canımız, bizim cihânımız olan kişi kızabilir ancak; öfkelenip de kendini dünyaya maskara etme.

Gönül ırmağının bendi yıkıldı; söz ırmağı akıp duruyor; fakat sen can meş'alelerine bak; dilin oyalanmasına bakma (*).

LI

Ben çalgı-çağanağım, çalgı çağanak benim; Zühre, benim nağmelerimi çalıyor; aşk, âşıklar arasında benimi çin cilveleniyor.

Aşk sarhoş oldu da hoş bir hale geldi, kendinden geçti de çekişmeye girişti mi, âşıklar gibi benim havamı yayar, beni herkese duyurur-gider.

Sevgili, benim nazımı canla-başla çeker; yüzümü dağlar, kulu olduğumu bildirir; benim yerime ona neler yapıyor diye felek bile hasetlere düşer.

Başımı elime almışım, varlıktan geçmiş-gitmişim; o da yoklukta ulaştığım uluğu zerre-zerre herşeye duyurur-gider.

Âaah, gün akşam oldu; lûtuf ceylânı arslan kesildi; sevgili, benim sözlerime, çağrışlarıma doydu artık.

Sevgili gitti, gece vakti gönül yapan yalnız kaldı; hem de bütün gece balçık içinde... Ağzım acı mı, acı... sabah şarabı içilecek çağa dek âh gönül, eyvâh gönül diye çırpınıpdurdum.

Güzel yüzlü can sâkıysi, Tanrı râzılığını kazanmış zahidim, elini-ayağını kaybetsin diye testi-testi şarap sunmada.

1460. sabah şarabı içilecek çağ gelir, tan yeri ağarır, güneş gökyüzünde bayrağını yüceltirse şu iki büklüm olmuş bedenim gene düzelir; gene yeşeririm, gene tazeleşirim elbet.

Gül dükkânı açılır; parça-buçuk da anar beni, tüm de... Irak neyi, davulla beni övmeye koyulur.

(*) Bu gazel, bundan önceki gazele pek benzer. Birinci beyit, o gazelin birinci beytinin aynı. İkinci beyit de hemen-hemen ikinci beyit. Son beytin ikinci mısraı da aynı gazelin ikinci mısraının adetâ bir başka şekli.

A sâkıy, gönlümü almak istiyorsan Allah için olsun, o koca sağrağı sunbenim pirimin avucuna dedim.

Dedi ki: Ona şarap sundum, onu canıma, gönlüme aldım; benim anlık sıfatımdan kol-kanat verdim, uçurdum-gitti onu.

Pîr şimdi elden çıktı artık; adam-akıllı yıkıldı, sarhoş oldu. Artık benim nüktelerime cevap verecek hâl kalmadı onda.

Adam öldüren sâkıym, beni kesse-öldürse bile hoş; onun vergisi şaraptır; benim cömertliğim de can vermek.

Şarap sensin, testi benim; su sensin, dere benim.. Mahallede sarhoş benim a benim sâkıym, a benim sakam.

Buyruk verenim, sâhibim, tümden Tanrı olsun diye elden çıkmışım; geçmiş, küpün dibine oturmuşum ben.

LII

A benim canlar alan, gönüller kapan Ay yüzlüm; sen bana eş-dost olalı gönül ışığı, bir kandil gibi ağzımdan yalım-yalım çıkmada.

Senin güneşinin harâratiyle gönül, zerre-zerre lâ'le döndü, yakut kesildi; şu ağır balçık bedenim, baştan-başa gönül oldu-gitti.

1470. Birliktedir-birdir senin canınla benim canım ama gene de bir soluk daha yakın gel de göğsünü göğsüme daya.

Başıma vuran kimin gölgesi diye şaşar-kalırım da senin lütfun seslenir: Benim gölgem, benim.

Belâlarla dolu dünya, senin yüzünden bana cennet oldu; lütfun öteki dünyamı neler yapacak kim bilir, neler.

Elini başıma koydun mu benim tacımdır o el; belime kuşandığım kemer, saçlarındır senin.

Aşk, kesemi kesti de hey dedim, ne yapıyorsun?Hadsiz-hesapsız nimetlerim yetmiyor mu sana dedi.

Dünyalığım yoktu; yüreğim yaprak gibi titriyordu; bana, korkma dedi; benim amânımın haremine girdin.

Seni bağrıma öyle bir basacağım ki vardan da kurtulacaksın, yoktan da; bütün gece benim çalgıcılarımı, şarkıcılarımı seyredip duracaksın.

Seni birliğe ulaştırayım, sonsuz sarhoş edeyim de benim ölümsüz zevkıma iyice inan.

Baharımın solukları gönlü gül bahçesine döndürür; erguvan renkli şarabım, yüzü güle çevirir.

LIII

Dün gece aşka a benim eşim-dostum, a benim sevgilim dedim; bir soluk bile yanımdan ayrılma, hiç mi, hiç beni yalnız koma.

1480. İki gözümün ışığısın; gözümden uzaklaşma. Gönlümün alevisin; kıvılcımlarımı eksiltme.

Sevgilimsin benim, eşim-dostumsun. Güzelimsin benim, lâtif güzelimsin, çevik dostumsun, zarifimsin; bağım-bahçemsin benim, baharımsın sen.

Bedenim, şenin yüzünden yıkılmış-gitmiş; gözüm, sana bulut kesilmiş, şu kararsız gönlüm, güneşine bir zerre olmuş.

Dudağını aç da müşkülümü çöz, gönlümü sevindir, bakalım, koyulduğum kumarda pençim, şeşim nereye varacak böyle?

Bakalım, şu gebe gece bana ne doğuracak? Söyle bakalım, mahmurluğu olmayan şu sarhoşluğum nereye varacak?

Bakalım, şu şükrüm, şu övüşüm, acaba ne iş başaracak? Bakalım, şu feryadım, şu ağlayıp sızlayışıma ne gibi bir tesir yapacak?

Dedi ki: Ne mutlu sana, bizim gamımızla iki büklüm oldun; a benim işimi seçen, kendine iş-güç edinen, dünyada işin iş.

Benim sarhoşumsun, benim için alçalmışsın a benim şaraba tapan âşıkım... kim yükümü çekerse elimden meyve yer benim.

Yürü, iş de senin, cünbüş de senin.İşret meclisini yeni baştan düz-koş. Çünkü beni bekleyiş, sonunda bakış gücü verir, görüş gücü verir adama.

Dedim ki: ölüyü nasıl diriltirsin, bir göster bana; görüp de ibret almam için dirilt şu bedenimi.

1490. Bedenimden daha fazla ölmüş bir ölü arama; O'nun nuruyla dirilt onu da şu bedenim, şu benim canlar veren bedenim, tümden can olsun-gitsin.

Benden defalarca bunu görüp de ibret almadın mı; benim gücüme hâlâ da inanmadın mı dedi.

A benim sultanım dedim, a benim padişahım, gönül gördü; gördü ama senin lûtfuna, senin şaşılacak işlerine nerden doyacak bu gönül?

Derken hemencecik aşk geldi, kulağımı tuttu da bir bucağa çekti beni; bir afsundur, okudu; onun afsunudur bir av olan gönlümün tuzağı.

Can, onun afsunuyla ne oldu, hiç tınma, ne oldu deme; lafazanlığa kalkışır, savaşa girişirsen benim mahremim değilsin, sırdaşım değilsin sen.

LIV

Yârabbi, sevgilimin maksadı ne? Bir bilseydim. Kaçacağım yolu kapatmış, gönlümü de almış-gitmiş, kararımı da.

Yârabbi, bir bilseydim, beni nereyedek çekecek? Yularım tutmuş, her yana çekip durmada; niçin, ne iş için çekiyor?

Yarabbi, bir bilseydim, neden taş yürekli olmada o merhametli padişahım, o benim varım-yoğum güzelim?

Yarabbi bir bilseydim, şu tüten dumanım, şu Yârabbi diye feryat edişlerim, sızlanışlarım, sevgilimin kulağına erişecek mi, bunları duyacak mı sevgilim (*).

Yârabbi, bir bilseydim, sonunda nereye çekecek beni? Yârabbi, şu bekleyiş gecesi ne de uzadı-gitti.

1500. Yârabbi, nedir bu coşkunluğum, nedir bu yüzüme gerilen perde? Çünkü bana bir de sensin, sen; binim de sensin, sen.

Her solukta, susarken de, söylerken de gözümde senin aşkın, senin hayâlin... rızkım da sensin benim, zamanım da sensin, sen.

Kimi av derim ona, kimi bahar. Gâh şarap adını takarım ona, gâh mahmurluğum derim.

(*) Bu ve bundan önceki beyit Konya nüshasında yoktur.

Küfrüm de odur benim, dinim de, ışıkları gören gözüm de, gözümü, ışığı da. Oyumdur benim, buyumdur; geçemem ondan ben.

Sabrım da kalmadı, uykum da. Gözyaşım da kalmadı, yüzümün suyu da... Yârabbi şu dört varımı niceye bir yağma edip duracak?

Balçıktan yapılma ev nerede, canla gönül evi nerede? Yârabbi, şehrimi, ülkemi arzulamadayım artık.

A gönül, şehirden sürülmüşsün, ey Tanrım, nerde adamlarım benim, nerde soyum-sopum diye feryatlar içinde kara topraklarda kalakalmışsın.

Yârabbi, şehrime bir erişseydim de padişahımın acıyışını, o şehirdeki dostum-sevgilim olan canların tümünü bir görseydim.

Benim sarp yolumu süpürmüş, sırtımdaki ağır yükü almış; benim çevik sevgilim gelmiş, ağırlığımı almış-götürmüş benim.

Benim arslanları avlayan ceylânım, sütümle beslenir, doyar... onun avıyım ama gün gelir, o av olur bana, avlarım onu ben.

1510. Kara yüzlü gece, benim günüme eş olamaz; benim ilk baharımın peşinden taş yürekli güz gelemez.

A perdeci dudaklarım, hiç susmuyorsunuz; niceyedek şu davul dövüş; âh, işte perde yırtıldı-gitti.

LV

A benim kötü zanlara kapılan güzelim, ne hayâl kurmadasın? A benim cana benzeyen Ay yüzlüm, yüzünden hayâl oldum-gitti.

Canım, ölümden sonra hayâlini görürse hemencecik peşine düşer, yürür de yürür, koşar da koşar.

O yüze, o güzelliğe kulum-köleyim; ne işim var olgunlukla benim? Senin olgunluğun yeter bana; senin olan, benimdir de.

Kendi yanıma uğramam bile; kendi yüzüme bakmam bile; çünkü gizli şeyleri gören gözüm, ayıplara-kusurlara bakmaz, görmez onları.

Göğümdeki Zühre, Ay'dan başka birşey bakmasın, birşeyi görmesin diye gözümü, o Ay'a tutmuş benim güzel yaratanım.

İki gözüm de senin seyrine dalmış; senden başkasına nasıl bakabilirim ben? Hele her iki gözde gözcü-bekçi, senin ışığın.

Zemânenin o şaşılacak güzeli yüzünden zamanlar neşelenmiş; o yere-göğe sığmaz Ay'ımın yüzünden yerler-gökler arınmış.

Şemseddin, Tebriz'den yenini sallıyalı eşiğim, gözyaşlarımla sulandı; bir soluk bile kurumadı-gitti.

LVI

1520. A bayram hilâlim benim, bir görün de bayrama, bayram nedir, göster... a görünmeyen Ay yüzlüm benim, bir görün de Ay'ın kulağını bur.

A benim varlığım, yokluğum; a benim öfkem, râzılığım.. a benim gerçekliğim, gösterişim; a benim kilidim, anahtarım.

Benim temelim, benim mayam; benim mescidim, benim kilisem... benim cehennemim, benim cennetim; benim terü tâzem, benim kurumuşum, kakırdamışım.

Cevredersin, vefâ olur; dert verirsin, devâ olur. Sana lâyık dilber nerde bulunur a benim can gözüm, a benim görüşüm.

Lütfun, can düzülüp koşulmadan önce cana canlar verdi; herkesin dileği candır, oysa ki sensin benim dileğim-isteğim.

A güzelim benim, yüzün bayram Ay'ı, saçın Kadir Gecesi... senin mahallene vardım mı, bütün pisliklerim temiz olur-gider.

Beden, can tekkesi sanki; düşünceler de sûfiler.. hepsi halka olmuş; gönlümse ortalarında Bâyezîd sanki.

Söylemeyeyim, susayım; herkese yüzümü ekşiteyim de bana sen söyleyesin.. karşımda sen olasın, senden faydalanayım ben.

LVII

Gene sevgili, develeri gibi yularımdan tutmuş, çekiyor beni.. onun işi, sevdiğini çekmek, benim işim de yük taşımak.

Beni katarın öncüsü yapmış; o esrik develerin hepsini de benim katarıma katmış; çekiyor beni.

1530. Onun esrik devesiyim ben; onun dikene tapanıyım ben.. kimi olur, yularımı çeker benim; kimi olur, üstüme biner benim.

Esrik deve coşar, köpürür; ne varsa kırar-döker; fakat hiçbir deve benim tattığım tadı bulamaz, bilemez.

Gerçekten de köpürdüm mü avucuna el atarım onun.. avucum, avucuna değdi mi, kanım kaynar, dumanım tepemden tüter.

Köşek gibi iş göreyim, develer gibi yük çekeyim... Yük çekmeye koyuldum mu da, işimdeki yüceliği seyret artık sen (*).

Nerkis gözleri, benim kanımı içip de mahmurluktan ayıldı mı, sabrım, kararım, onun sabrını, onun kararını alır-gider.

Yüzünün hayâli, gözümün ışığına kıble kesilmiş; altına benzeyen sözleri, kulağıma küpe olmuş.

Bağa-bahçeye, bahara, güzellikten ne diye laf ediyorsunuz de; baharın erişsin de güzelliği ben göstereyim size.

Şarabı içtin mi, şaraba de ki: Ne diye başıma vuruyorsun? Benim mahmurluk vermeyen şarabımın başına ne çeşit tesir ettiğini görmemişsin ki.

Ak doğansın sen; git de avlanan beye söyle; evet de, ikiniz de benimsiniz; sen benim beyimsin, sen de benim avımsın.

Bu gazelin ilk beyti deveydi, o yüzden de gazel uzadı-gitti; a benim aklı başında padişahım, deveden de kısalık arama.

LVIII

1540. Sana doyamıyorum; bundan başka suçum yok; sen de benim verdiğim zahmete doyma ey iki dünyada da dayancım benim.

Küp de doydu, usandı benden, saka da, sakanın tulumu da; fakat benim sular içen, içtikçe kanmayan balığım, her solukta biraz daha susuz.

(*) Beyitte, "köşekler" diye çevirdiğimiz söz, "kihteran" diye geçiyor. Deve yavrusuna Türkçede "köşek, köçek" derler. Sanıyoruz ki bunu kastediyorlar.

Kırın testiyi, yırtın tulumu; denize gidiyorum ben, arıtın yolumu benim.

Yeryüzü, gözyaşlarımla niceye bir çamur olup duracak? Gökyüzü, niceye bir benim gamımla, benim âhımın dumanıyla kararacak?

Niceye bir şu gönlüm sızlanacak? Vâh benim gönlüm, eyvâh yıkılmış gönlüm... Niceye bir şu dudaklarım, padişahımın hayâline karşı feryat edecek?

Denize doğru git de gör, nasıl arı-duru dalgalar coşup köpürüyor... Seyret de bak; evim-barkım nasıl garkolmuş o dalgalara.

Dün gece evimin ortasından Âb-hayat coştu-köpürdü, dalgalandı; dün Yusuf'um, Ay gibi kuyuma düştü.

Ansızın sel geldi, bütün harmanımı sürdü-götürdü... gönlümden bir dumandır çıktı, yüceldi; buğdayı da yaktı, samanı da.

Harmanım kalmadı ama gam yeme; ne diye gam yiyeyim? Ay yüzlünün ışık harmanı, yüzlerce harmana değer, bana yeter de gider.

Hayâli pek ateşliydi, gönlüme giriverdi de başım ateşlere alıştı; külâhım yandı-gitti.

1550. Dedi ki: Semâ', hakkındaki saygıyı azaltır, mevkiin alçalır...Mevki senin olsun, onun aşkıdır benim bahtım, benim mevkiim.

Akıl-fikir istemiyorum; onun bilgisi yeter bana... gece yarısında yüzünün nûru seher aydınlığıdır bana.

Gam askeri toplanıyor; fakat gam ordusundan gam yemiyorum ben; bölük-bölük ordularım, göklere dayanmış benim.

Her gazelin ardından gönlüm, söze-lafa tövbe ediyor ama Tanrı'nın dileği yolunu kesiyor gönlümün.

LIX

A canıma can katan Ay yüzlüm, doyamıyorum sana; cevretme, cefâ etme; cefâ lâyığım değildir benim.

Ateşler içindeyim ama a benim devlet kuşum, başıma gölge saldın mı cevir de hoş bana, cefâ da hoş.

Aşk, sarhoşlara şekerler saçmaya başladı mı, uğradığım belânın tadı, şeker kamışı narhını indiriverir.

Artık dumanımda ödağacı kokar; bana hased eden kör olur-gider; bedenim semirir de semirir; kaftanım dar gelir bana.

O anda şu yeryüzü, gök gibi çark urup dönmeye koyulur; hay bana,hay-hay bana diye zerre-zerre nâralar atarak oyuna dalar.

Dün hayalin geldi de gam yeme dedi bana; gam yemiyorum A derdi devâ kesilen güzelim dedim.

1560. Dedi ki: Gam da kulun-kölen, iki dünya da dileğince; fakat bana kavuşmak istiyorsan ikisinden de uzaklaş.

Dedim ki: Ecel gelse de can, şu bedenden sıçrayıp çıksa cana doğru gidersem ayaklarım kırılsın.

Evet dedi; güle bak hele; kaza-kader, başını koparsa bile gülerek takdirimin ayaklarına baş kor.

Suratımı ekşitiyorsam dedim, kıskançlık yüzünden ekşitiyorum; sevgilimin yüceliğine göz değmesin diyorum hani.

Bırak kem gözü dedi; kem göz, ancak balçığa değer.. kem gözler nerden benim ululğuma erişecek de değecek?

Dedim ki: İki-üç günceğiz balçıkta kaldım; ne vakit çağıracaklar beni diye korkuyla ümide bağlanmışım.

Balçıkta değilsin dedi; bu yandaki senin gölgen.. canlar kapan sanatım, seni tuttu, şu dünyadan aldı-götürdü.

Güzelim bu sözü söyledi ya; başımdan aklım uçtu-gitti.. hikâyenin kalan kısmından Akl-ı küll bile bir koku alamaz, artık benim yerim mi, kim oluyorum ben?

LX

İlkbahar, yaşayışı gene benim baharımdan almada; gene benim mahmurluğumu gidermekiçin meclisler düzüp koşmada.

Yüreklilerin gönlüydüm; sabırlıların gücü-kuvvetiydim... sevgilimin havası gönlümü de aldı-götürdü, kararımı da.

1570. Aşkı bir körlük gösterdi de ona karşı keskinleştim; keskinleşince de hadi git dedi,sen benim Zülfekaarımın keskinliğini görmemişsin.

Sert ayaklarının altında boynum yumuşadı-gitti; bakalım bu yumuşak boynum, ondan daha da neler çekecek?

A güzelim, pişmiş yemek kaynamaz; kaynatma beni, pişmişim ben.. dumanım, tencerenin ağzından göğedek ağmada.

Kendine gel; kanımın dumanının gamından haberi var; sakın şu zayıf gönlümün sırrını göğe götürmesin.

Senin karşında can, cehenneme benzeyen bedenimde kaçtı; utangaç gözlerim de sana karşı utangaçlıktan vaz geçti-gitti.

LXI

A benim güzel sesli,güzel nağmeli şarkıcım, aşkı böylesine bir okşa; bir başka nağme çal; yeni bir perde seç.

Canımın çalgıcısı sensin; Nuh gemisi sensin bana... açılıp saçılmama da sebep sensin, genişlememe de sebep sensin; önüne ön olmayan ilk sevgilisin sen.

Canım seninle neşeli; dilerim, sensiz kalmasın canım... önül, canımı sana verdi; şimdi o, senin gamınla oturup kalkmada.

İnsana gam acıdır, fakat aşk gamı şeker gibi... artık bundan böyle aşk gamını gam gözüyle görme.

İçten bir soluk olsun aşk gamı çıktı mı, ev, mezara döner; evdekilerin hepsi hüzünlere batar.

1580. Ayağını bastığın toprağın tozu, gözümüze sürmedir; derdin rahatlıktır bize... ey insan yaratan padişah, sana eş olacak kimdir, kim?

Seni tanıdım-tanıyalı tuz gibi eridim-gitti. Zâtı zandan, şüpheden ibâretim; zan, şüphe, tam inanca ulaşınca yok olur-gider.

Gönül kararlığıyla geceyim âdetâ; sense güzel, üstün bir Ay'sın... yol gören, yol gösteren Ay'ın yüzüne karşı gece, yok olur-biter.

Aşk; senin yüzünden cana dönmüştür; akıl, senin yüzünden taş tahtayı okumaya koyulmuştur.. maden de senin kırıntılarını aramadadır, mekân da.. deniz bile senin yüzünden inci taneleri devşirmededir.

Sarhoşun küstahlaşır, iki dünyadan da bezer; aşk senin elçin olmuştur; her yerin yiğididir o.

LXII

Lûtuflara lâyık, övülmeye değer bir rüya gördüm; kalk ey zamanın düş yorucusu; rüyamı bir dinle de yor bakalım.

Ay gördüm rüyamda; rüyada Ay görmek nedir? Öncekilerin işi de rüyayla çözülür, sonrakilerin işi de.

Öylesine bir Ay gördüm ki gönül huzur buldu mu, onunla ışıklanır; o ışık, o gönül zevkı, yüze vurur da alın, panl-panl parlar.

"Yüzler vardır o gün; parlar da parlar; öylece güler de güler.. yüzler vardır, çalışmıştır, nîmetlere ermiş; böylece çalışmasından râzı mıdır râzıdır."

Uzaklaştır şu vahşî hayvanları da aklı-fikri paralamasınlar... şunun-bunun boş laflarını duymamak için pamuk tıkayalım kulağımıza.

1590. Bir, iki-üç soluk kaldı ömür; ne vaktedek heveslere bağlı hayâller kuracağız? Evde hiç kimse yok; yer altında oturmaya kalkışma.

Gece geçti,seher oldu; kalk, hiç birşeyden habersiz, uyuyup durma. Zâti din güneşinin ışığı,habersiz bir hale getirir de uyutur mu seni?

Bölük-bölük gelen Tatarlar yörük bir ordu; Tan yeri kinden, fitneden gebe kalmış.. hadi göğün bile karnını yarıver, olur ya, belki bu vakti tamam olmamış çocuk doğuverir (*).

Yürü, aydınlığa dal; niceye bir Tatar'dan , Ermeni'den söz edeceksin? Ne vaktedek yeninden- yakandan bahsedeceksin? Kefen giy, kılıç kuşan, yürü.

Zil'ka'de ayının beşinci cumartesi gecesiydi; yıllardan da altıyüz elli dörttü.

(*) Metin aynen şu:

Covk-i Tetâr suyoruk hâmile şod zikin ufuk

Gû şikem-i felek beder bû ki bezâyed in cenin

birinci mısra'daki "yoruk" Türkçe "yörük"tür.

Deprem var diye şehirde bir gürültüdür, koptu. Gerçekten de şehrin altı üstüne gelecek şimdi.

Yürü, şehri bırakda dünyadaki depreme bak; göğün büsbütün şaşılacak birşekilde dönmesini seyret.

Denize bak, timsahı gör, gök renkli denizi seyret... dalgalara bak, o dalgalarda ateşten bir timsah var.

Uyumuş timsaha bak; can Yunus'unu nasıl da yutmuş,.bir seyret.. o can Yunus'unu hani, bundan önce Tanrı'yı tesbih eder, noksan sıfatlardan arı olduğunu söylerdi.

Öylesine bir deniz ki anlatmaya kalksam altı yönden de dışarıdır derim; şekillerle de bir ilişiği yok; hiçbir yana dayanmadan durmada; hattâ bundanda arı.

1600. O arılık hiç bulanmaz; kararmaz ama bizim gözlerimiz, suyla toprak katrelerinden, topraktaki şekillerin oynayışından kamaşmış.

Eli, o pisliklere tapan eli şarabımızı bulandırmada; hadi-hadi, hemen boynunu vuralım onun.

Onun adını bile anmasak bu, cezasıdır onun; buna lâyıktır o.. kinlenmek, birşey duymaktan doğar; hiçbir şeyden haberi olmadı mı, kini de kalmaz insanın.

Âşıkın biri, bir muskacıdan muska istedi. Muskacı, muskayı yazdı, al, yere göm dedi.

Fakat gömerken maymunu hatırlama; hatırlarsan sevgilinden uzak kalırsın; buluşamazsın onunla.

Âşık muskayı gömmek için her yanı döndü-dolaştı; fakat maymun bir kere aklına takılmıştı; her yanda pusudan yüz göstermedeydi.

Ah dedi, noolurdu maymunu söylemeseydin; muskadan yardım umanın gönlünde, aklında maymun yoktu ki.

Dedi ki : İğneyi bırak, yarayı deşme; a Husâmeddin, uykuya varma; kendine rüya haline sokmaya bak.

LXIII

A cefasından dumanım göklere ağan sevgili; cevretme, yoksa duyar da hasetçim sevinir.

Dumanımı arttırma, hasetçim sevindirme... eyvahlar olsun; vücudum ortadan kalkarsa ne de sevinir ya.

1610. A benim ak şekerim, ümidimi kırma, ağzımın tadını acıtma da senin elinden gök renkli gömleğimi yırtmıyayım.

Gönlümü sen aldın, sevgilim sensin; işime-gücüme parlaklık veren de sensin; bağım-bahçem de sen, baharım da sen... varlığım, ancak senin için.

Gece uykularımı aldın, eşim - dostumdun benim.. yeni bir hırsızlık gösterdin bana; fakat senden başka kârım yok benim.

Benim canım, benim dünyam, benim göğümün Zühresi... ödağacına benzeyen gönlümde ateşin var senin.

Bir zamanlar beden yoktu, candım; seninle göklerdeydim; aramızda hiç de benim söz söylemem, benim söz işitmem yoktu.

LXIV

A benim çevik sâkıym, ateş gibi gel; bir soluk bile durma; a soluğu eşim-dostum, a yüzü ilkbaharım olan güzelim.

Bak, horoz öttü; sabah şarabı kokuyor... şarap kadehimi al o denize benzeyen eline.

Şarapla ağlayışı yele ver, gülüş yap; şarapla ölüyü dirilt.. böyle yaptın mı, a Ay yüzlü güzel, işim iştir benim.

Bağımın çözülmesi güç, düğüm-düğüm çöz de gizlediğim de açığa çıksın, gizlemediğim de.

A benim arkam, a benim dayancım; a benim yakınım, a benim soyum-sopum, utanmayı bırak, dileğin sırtını kızıştır.

1620. Senin sarhoşuna senden başkasının elinden şarap içmek makbul bir şey değil.. elinle sunduğun şaraptır ki yüzümü güle döndürür, mahmurluğumu giderir benim.

Binlerce cana insâf et, lûtfeyle, kerem buyur, gökyüzü şarabını sun da can devlet kuşu, sarhoş birhalde göklere uçsun.

Can yaralardan kurtulsun, şu tahta sargıların hepsinden de halâs olsun; hakkı-hukuku gözeten gerçeğim, gerçeklik makamına çıksın otursun.

Şarap sun amma gizli sun.. akıl yolundan, can yolundan sun da işretime, zevkime herkes ulaşamasın.

A benim temkinli padişahım, aşağılık kişilerin gözlerinin bağlanması, canın şehirden kurtulması, fitnenin, şerrin oturup yatışması elbette daha yeğ.

Şarap parıl-parıl yanmada; cansa binlerce ümitlere düşmede... şarap ata binmiş, koşuyor; cansa yaya olarak çevresinde çırpınıp duruyor.

Şu kadehten el çek, buna karşılık o ferahlık kadehini al da ışığının parlaklığı, kederlerine, gamlarına vursun, yok etsin-gitsin.

Bu şarap, o şaraba karşı değersiz... onun ne coşup köpürmesi var, ne kusturması. Sat bu şarabı da o şarabı seyret, benim sonsuz şarabımı gör.

Bu şarap elini titretir, aklını alır ama hoş bir hale gelirsin, ağır başlı olursun... kadeh seç de padişahımın elinden sunulan şarabı seyret.

Kadehi yaşayışla dopdolu, küpünün ağzı miskle, amberle mühürlenmiş... Şeytan da kul-köle o şaraba, peri de; benim çevikliğim de ondan, âleme yayılışım da.

1630. Hadi, sıçra a sâkıy, sen söyle.. senin gibi öven,anlatan nerde? Hadi ey onun lûtfuyla dokunmuş o kumaş yüzünden benim arışımı-argacımı yırtan, hadi.

LXV

A Ay yüzlü, ne vaktedek benim mahallemden kaçacaksın,niceyebir her yana gidip duracaksın? İster put olalım, ister şaman, senin avınız biz (*).

Her solukta bu alanın bir ucundan bir bahâne icad edersin, her solukta yokluktan binlerce hüner çıkarır, gösterirsin.

Konağım-durağım pek yoğun ama yurdun, gene de şu gönlüm; gönlün yurda akması, yurt sevgisi, inanan kişinin inancından, rahmetinden ileri gelir.

(*) *"Şaman" Türkçedir; kafiye dolâyısiyle "şemen" tarzında kullanılmıştır.*

Suçum pek çok ama senin mevkiinde gözüm yok, mevkiine düşman değilim; a benim padişahım, hiçbir kimse, öz canına düşman olur mu?

A âşıklar topluluğunun çalgıcısı,davran, tenbellik etme; onun güzelliğinin hikâyesini söyle, âşıkların perdesinden vur.

Ayrılığı bir kuyuya benzer; onu anmaksa ipe... kuyunun dibindeki Yusuf da o ipe el attı, yapıştı ya.

Tadı şeker kamışında ara, o kuru kamışı çiğneme; onun güzelliğinden çâre ara, Hasan'ın babasından değil.

İradeni vermişsen, dileğin varsa mutlak dilek odur.Tâif derisiysen Yemen'de Süheyl yıldızı var.

Güneşi ışık saçmaya, rızık vermeye başladı mı, her yana bak, zerre-zerre herşeyi seyret; herşeyin ağzında bir ışık var.

1640. Pek güzel olan gül, daha da fazla rızıklanmış ama azıcık bir rızık da yasemin'in ağzına düşmüş.

Hindlilere ömür vermiş, zekâ vermiş, anlayış vermiş ama Huten güzeline de güzellik vermiş, yücelik vermiş, gönül almayı vermiş.

Mal-mülk, saltanat büyüklerin payı, aşk da küçüklerin.. kahrediş kılıca nasip olmuş, lütfetmekse kalkana.

Tanrı'nın balı, her gece birinin dudağına kısmet... hani dört karısı olan adam gibi..

Benimse yaşadıkça şeker kamışım aşk; öbür dünyaya gidersem de kefenim aşk.

Şaraba düşkünüm, sarhoşluğu azaltma, şarabı eksik etme. İncecik, küçücük bir çocuğum, süt emer çocuğum ben, memeyi ağzımdan alma.

Gamla tasalandım mı, aşk, eş-dost kesilir bana.Gam-tasa ejderhâsa aşk, bir zümrüttür.

Gönlüme dedim ki: Gam mahmurluğu yolunu bağladıysa şarap, meze, mum, çene topağı güzel mi, güzel bir sâkıy, bir eş-dost getireyim sana.

Gönlüm dedi ki: Ondan başka bir mum, ondan başka bir sâkıy getireceksen var, o mumu da dama, kapının üstüne at, o sâkıyı de, kadehi de, şarabı da, şişeyi de.

LXVI

A can neşesi, a gönül huzuru, özür dilemeye geldim; bağışla, canın suçundan geç.

1650. Aklın da kilidini ancak senin râzılığın açar, gönlün de... seni dilemekten başka ne kıblesi var canın, ne övüncü.

Ayrılığınla gül bahçem de yandı, tarlam da... a canın ilkbahar yeli, lütfunla dirilt onları, yeşert.

Senin şarap satanın olmadıkça gönlün mahmurluğu nasıl giderilir? Eğri kaşının büklümü olmadıkça canın işi-gücü düz gitmez ki.

Sen doğu kesildin de doğdun mu, gönlün önü de aydınlanır, ardı da... sen gönül almaya başladın mı her solukta canlar feda olsun sana.

Yalımlarının gönül penceresine vurup parlayışı, akla göz verir-görüş verir de can, ibret alır her solukta.

Buluşmadan uzak kalış gamma düşünce sevgilinin yolu, dürülür-gider; Tanrı yolunda cana dost olan, Tanrı'dır gene.

Gizli erlerin gül fidanına benzeyen boyları, güle benzeyen yüzleri, bir kere erişti mi, can kucağı, çimenlik olmaksızın kızıl güllerle dolar.

O benim solukdaşımdır, mağara dostumdur diye laf ettim; hiç işkilim yok, dostumsun benim; kalk, can mağarasına gel.

Ben Tanrı'yım dedi de sınanma yurduna geldi gönül.. o solukta daraağacının dibi, cana sonsuz bir devlet oldu-gitti.

Sensiz yeşeren bahçenin layığını kış verir... sensiz diri olan can, can sayılmaz ki.

1660. Tuzağın, avının gözüne yem gösterdi.. aşkın, can mahallesinin kapısınadek bütün evi kapladı.

Sözün yarısı söylendi, yarısını da sus, söyleme; can padişahı, söyleyeceğin sözü herkese yayar, duyurur (*).

(*) Bu gazelin son dört beyti Konya nüshasında yok. Bizdeki yazmayla üniversite yamasında var. Bu dört beytin ilk beytinde, mısra'larda kafiye var; bu bakımdan bu beyte matla diyebiliriz. Bu takdirde bu beyitten itibaren dört beyitlik bir ayrı gazel olması ihtimali de var.

LXVII

Utangaç yüzün, utangaçlığımı giderdi benim; acılığın, kavgacılığın, sonunda sınanmalara düşürdü beni, kötülükler yurt oldu bana.

Ay, senin kapına diktiğin bir kul; kapında yalvarıp duruyor; a izi güzel padişahım; bir soluk olsun noolur, gel de görün bana diyor.

Senin yolunda en aşağılık bir çöpüm, uzak yoldan geliyorum.. ey gönlüm elinde olan; hikâyemi dinle benim.

Göğün çevresinde dönmedeyim, kimi dolmadayım, kimi boşalmada.. çünkü ey benim gönlüm, ey benim canım, canımdan huzûru, kararı sen aldın.

Çevrende dönüyorum ama çevren nerde ki? A kapısı, bana aman kapısı olan, kapının çevresinde yelip yortuyorum ben.

Göbeğimi aşk kesti; tavâfım, çevrende dolaşmak.. sözüm de sana karşı bir tercüman ancak, lafım da.

Kimi zaman tamamiyle lâ'l oluyorum, kimi zamansa nal.. bir kere daha madenime gel de keremini söyleyeyim senin.

Bana, niceye bir, ne vaktedek söze doymayacaksın dedi; doymuyorum, çünkü şu akıp giden sözüm, senin bulunduğun yere gidiyor.

LXVIII

1670. Bundan öte sabrım kalmadı; sırrını yayacağım artık. Çektiğim derdi ne göğün sırtı çekebilir, ne yeryüzünün sırtı.

Benim şu gönlüm nasıl gamlarla dopdolu, senin gönlünse ne de kayıtsız; aldırış bile etmiyor. Yüzün, Çin güzelinin yüzü gibi güzel mi, güzel; benim yüzümse buruşuklarla dolu.

Nerdeyse şu dünya yanıp gidecek; niceye bir yanacak bu gönlüm? Güzelim, ne vaktedek bu böyle sürecek; ne zamanedek böyle gidecek bu?

Sarhoşum, bin yıllık sırrı yayacağım-gitsin; ister gözünü yum; ister aç da bir hoş seyret.

Ay, coşkunluğumu gördü de yoldan döndü, yanıma geldi; kimseye iz verme dedi, senin dostunum ben, seninle düşüp kalkmadayım.

Gözlerim kamaştı; bir soluk, yüzüne bakakaldım; a güzel mi güzel dilberim dedim; a sudan yaratılmış, ateşli güzel.

A benim güzelim, onun cana canlar katan yüzü, tıpkı mı tıpkı bu yüz; Tanrı için gönüller kapan çalgıcım bu mu, bu işte.

Senin aşkına döşenmişim ben, ateşime su serp ey o dünyadaki gizli Ay; Ey Tebriz'deki Şemseddin.

- V -

LXIX

Gözlerin, o güller saçan yüzün, yanakların pek güzel. dün gece ne içtin a gönül, doğru söyle canın için olsun.

Adın fitneci; tuzağın şekerlerle dolu; kadehin neşe veriyor; ekmeğin tatlı-tuzlu.

1680. Ölü bile seni görse anlar ki sarhoşsun; ne kadar gizliyebileceksin? Şarap, gizlediğini yayar, ortaya döker.

Benim feryatlarla dolu gönlümden kebap kokusu geliyor; senin soluğundan, senin feryadından da şarap kokusu duyuluyor.

Tanrı için olsun, gel, söyle: yahut da beni bırak, sana vekil olayım da dilinden iki çift söz söyliyeyim.

Sonu olmıyan güzelliğinin bir zerreciğini gösterdin; bütün güzellerin güzellikleri mat oldu, hepsinin güzelliklerini kesada verdin,gitti.

Gene benim gözüm, kimseciklerin görmedğini gördü; gene benim pîrim, senin yüzünden kendinden geçmiş, sarhoş birhalde çıkageldi.

Her solukta bana, aklın nerde, ne oldu sana diyorsun.. senin sınamalarınla, senin derdinle kulunda akıl kalmadı ki.

Her seher çağı, kış bulutu gibi kapına gözyaşı yağmuru yağdırmadayım; sonra da yenimle eşiğini silmede, o eşiği gözyaşlarımdan arıtmadayım.

Doğuya da gitsem, batıya da gitsem, göğe de ağsam senin izini bulmadıkça yaşayıştan bir iz bile yok bende.

Bir ülkenin *zahidiydim*, bir minberin sâhibi.. gönül *kazâsı beni, ellerini çırpar* bir âşık etti sana.

Tanrı hakkıyçin şu dünyadakilerin şarabını içmemişim; fakat gene de adam-akıllı sarhoş oluyorum da başka bir zanna düşeceğinden korkuyorum.

1690. Gönlümden sabır uçtu-gitti, başımdan akıl kaçtı-gitti, amansız sarhoşluğun beni nereyedek çekecek acaba?

Bir kara aslana benzeyen aşkın, kemiklerimi kırıp ufalıyor; bana sen kefil olmamış mıydın? Peki, ne oldu bu kefilliğin?

A Tebriz, Tanrı için olsun, Şemseddin'e gene söyle; de ki: Senin dünyanın yüceliğine şu iki âlem de hased etmede.

LXX

Kendine gel, eğri-büğrü gidiyor, yalpa vurup duruyorsun? Gene ne içtin ki ev-ev, sokak-sokak, sarhoş, yıkılmış bir halde gitmedesin? Söyle.

Kiminle eş-dost olmuştun, kimden bir öpücük çalmıştın? Halka-halka, tel-tel kimin saçlarını çözmüştün?

Hayır.. kim seninle eş, dost olabilir a bütün gözlerin ışığı güzel? Havuzdan havuza, dereden dereye balık gibi gizli gidersin sen.

Doğru söyle, gizleme; âşıklara arkanı çevirme; çeşme nerde; söyle de testi-testi su taşıyayım.

A güzelim, gönlüm de senin, canım da; şişeye benzeyen gönlüm, şarabını sağrak-sağrak içmiş; canın için doğru söyle.

Hayâlin, dün gece toplulukta beni arıyordu; bu kulunu tanımadı da yüz-yüze bakışamadık - gitti.

Kulunu, bu eğri-büğrü giden kulunu tanıyınca da hey dedi, eve gel; niceye bir o yana-bu yana gideceksin?

1700. Ömrün, kötüyle, iyiyle, hayırla, şerle yolculukta geçti-gitti; hani odadan odaya, kocadan kocaya giden şaşkın kadınlar gibi.

Ona, a can elçisi dedim; a can âyetinin inmesine sebep olan, sen, içtiğinden sun bana; niceye bir bu dedi-kodu?

Dedi ki: Ezel kıvılcımını ağzına götürürsen ağzını da yakar, boğazını da; sonra boğazından-boğazından bar-bar bağırırsın (*).

Tanrı, her yiyenin lokmasını ona göre vermiştir; boğazında kalacak şeyi umma, isteme; arama-arama.

Gönül de fedâ olsun dedim, can da; can şarabı nerde? Ödlek kişilerden değilim ki hay-huydan ürkeim de kaçayım.

O şarapla eş-dost olmadan, o şaraptan ürken kişinin boğazı da kesilsin, ağzı da.. bu yolda topallıyan, sürçen, düşmandır bana, düşman.

O şaraptan eli boş olan, padişahlar padişahı bile olsa bir manastırdaki sekide kalakalmış eli kesik birisi sayılır.

Sus, güven, iyinin-kötünün sırrına mahrem ol; fakat denemediğin kişiye de sır söyleme

LXXI

Aklını başına devşir de söyle: Dünyanın parça-buçuğu olan, nasıl olur da dünyadan dışarıya çıkabilir? Islaklık, ne vakit sudan kurtulabilir; birincisi, ikincisinden nasıl olur da kaçar, ayrılır?

A oğul, hiçbir ateş, bir başka ateşle sönmez.. gönlüm aşk yüzünden kan olmuş; kanımı kanla yuma benim.

1710. Ne kadar kaçtıysam gölgem, ayrılmadı benden.. kıl gibi incelsem de beni vekil eden, gene gölgem.

(*) Metinde bu iki sahife karışmış, bu beyitten itibaren gazelin son altı beyti 159. sahifeye yazılmış, işaret de edilmiş. Ondan sonra bizdeki LXX., LXXII., LXXIII., LXXIV., LXXV. gazellerle LXXVI. gazelin beş beyti aynı sahifeye yazılmıştır. Bu gazelin son sekiz beytiyle LXXVII., LXXVIII., LXXIX., LXXX. ve LXXXI. gazel 160. sahifededir; bu gazelin son iki beyti, yanlışlıkla 158. sahifede ve LXX. gazelin (ki bu gazel 158. sahifede noksandır, ancak dokuz beyti vardır) son iki beyti olarak kaydedilmiştir. Ondan sonra LXXXII. gazel ve LXXXIII. gazelin beş beyti bu sahifededir. Altıncı beytinden dokuzuncu beytine kadar da 159. sahifenin başındadır. 161. sahifenin üçüncü satırında LXXXIV. gazelimiz başlamakta ve karışıklık düzelmededir.

Gölgeleri ancak güneş giderebilir.. gölgeyi uzatır, kısaltır güneş; bunu, bu hüneri güneşte ara sen.

İki bin yıl gölgenin peşinden koşsan sonunda görürsün ki, gene geridesin sen, ve gene gölge ilerde.

Tapı kılmandır suçun; nîmetindir zahmet kesilen; mumundur karanlık veren sana; bağındır arayıp taraman senin.

Anlatırdım bunu ama gönlünün beli kırılıverir; gönül şişesini de kırarsan artık yamamak fayda vermez sana.

Benden duy, benden işit, gölge de gerektir sana, ışık da... ikisi de beraber gerek. Baş koy da "Sakının" ağacının önünde uza,gitsin.

Onun lûtuf ağacından geliştin, kanatların çıktı mı da sus; güvercinler gibi bakra-baku demeye kalkışma.

Kurbağa suda yüzer; yılan yetişemez ona.. fakat ötmeye başladı mı yılan, nerde olduğunu anlar onun.

Düzenci kurbağa yılan gibi öter ama kurbağalığındaki o gevşeklik yokmu, sesiyle-soluğuyla kurbağa kokusunu verir, sesinden ne olduğu anlaşılır.

Fakat kurbağa sussaydı yılan, av olurdu ona... defineye giren arpayla arpa ölçeği bile defineden sayılır hani.

1720. Altın arpa ölçeği bile define olurken, toprakta kaybolmazken elbette can ölçeği de onun haznesine, onun definesine varırsa hazne olur, define kesilir.

Sözü bu kadarla mı bitireyim, yoksa daha da sıktıkça sıkayım mı? Buyruk senin ey güzel huylu padişahım benim, ben kimim ki?

LXXII

Havana düşmüşüm, yollardayım ama canına and olsun, yolculuğumdan haberim bile yok.. canına and olsun ki bu yolculuğum, pek kutlu oldu.

O kemeri kuşandın, kızıl kaftanlara büründün; fakat o arada o kemer yüzünden de beni ağlar-inler bir hale soktun-gitti.

Ay gibi doğdun, Aylara da Ay kesildin sen; o Ay yüzünden yeni Ay gibi arık bir hale geldim ben.

Kurum da senin hayâlin, senin yüzünün, güzelliğinin aynası, yaşım da... canına and olsun ki gönül yanışıyla dudaklarım kupkuru, gözlerim yaş içinde.

O yumulmuş lâ'l dudaklarını açtın, şeker dengini ortaya döktün ya; o zamandan beri kanadı kırık sinek gibi senin şekerine düştüm and olsun canına.

Tuzak, daima kolun-kanadın âfetidir ama and olsun canına, senin tuzağına düşünce kolum-kanadım kurtuluyor benim.

Her seherin ışığı, Şemseddin'in Tebriz'indedir; canına and olsun ki ben, sehere benziyorum, boyuna güneşi beklemedeyim.

LXXIII

Her solukta beni öylece ona doğru çeken ne? Amber değil, misk değil; onun kokusu, onun kokusu.

1730. Değer biçilmez bir zincir var, bütün tövbelere düşman. Tövbemi bozdurdu bana. Kim oluyorum ki ben, taş atan o, kırılan testi gene onun testisi.

O nice tövbeler bozdurur; böylesine güzele karşı tövbe mi olur?Perdeler yırtmak, gönüller kapmak, onun huyudur, huyu.

Tövbem onun için, tövbemi bozduran da onun sevgisi... Yüzünü görünce tövbem de yandı-gitti,suçum da (*).

Akıl, can ağacı bu ağacın dalları, budakları, onun bahçesinde değil mi ki? Ölümsüzlüğün Âb-ı hayâtı, onun deresinde akmıyor mu ki?

Aşk da, şarapla-sağrakla neşelenmek de ondan... her yandan, her bucaktan onun hay-huyu gelmede.

Kendine beğenen, kabak gibi yücelere geçer; geçer ama insan, kendi varlığından boşalmadıkça da kabağı, dolmaz da dolmaz.

Beliren, kısalan, uzanan gölge, gölgenin arayıp taraması, hep can güneşinin yüzündendir.

Gölge de odur, ışık da o...derlenip toplanan da o, uzayıp giden de o.. Işık, onun yüzünün vurmasındandır, gölge, saçlarından.

(*) Bu beyit, Konya nüshasında yok; bizdeki yazmayla Üniversite yamasında var.

Ey cana benzeyen Ay, ey can güneşi, apaçık yırt perdeyi de gökde yedi kat perdesini yırtsın-gitsin.

Koynumda, varlığımda senden başka ne varsa, o varlık, perdedir bana. Ey varlığına karşı benim de, benliğin, senliğin de yok olup gittiği güzel.

LXXIV

1740. Seninle buluşma hevesine düşer de taş bile yanılır-gider; can, senin neşene düşer de nağmelerinle kol salar, kanat çırpar da havalanır, uçar.

Ateş erir, su olur, akıl kendinden geçer, yıkılır.. gözlerim, senin yüzünden uykuya düşman kesilir.

Sabır elbisesi yırtılır, akıl kendinden geçer... ejderhaya benzeyen aşkın, kayaları yer, insanları sömürür.

Yürüyüp gideni bağlama, gülüşü ağlayışa döndürme.. kuluna-kölene cevretme, senin yerine konacak bir kimsesi yok onun.

Suyun derede aktıkça sözlerim, nasıl doğru-düzen gider ki? Kimi olur, senden utanırım da soluk bile alamam.

Aşkının gıdası ne? Şu yanmış-kavrulmuş ciğerim. Yıkılmış gönlüm nedir? Senin vefa tezgâhın.

Küp taşıp köpürmede, çeng coştukça coşmada, seni övmede... kimdir şarap içen?

Kapımdan aşk girdi de başıma elini koydu; sensiz olduğumu görünce de eyvahlar olsun sana dedi.

Gördümki sarp bir konak, karma karışık, bir yer, pek zor bir iş... gönül de gitmiş elden; elinin altında, ayağının dibinde serile kaldım ben.

LXXV

Oğul, canına, başına and olsun, eşin-benzerin yok.. aynaya bak, kendini bir seyret, senden başka güzel kimdir ki?

1750. Kendi yüzünü öp, kendi kulağına sır söyle; kendi güzelliğini seyret, kendi kendini öv.

Sırrın geçici değil, nazın boş yere değil.. sırrın, kulağına söylenmede, nazlanman, gene kendi kendine.

Kalk-git yanımdan a akıl, git de iyiden de kurtulayım,kötüden de.. sen de a gönül, var-git yanımdan da layığını vermiyeyim senin.

Hem babasın sen, hem oğul.. hem şeker kamışısın, hem şeker.. senden başka kim var? Varsa söyle.

Yumulmuş ağzı sen aç; değer biçilmez akıyk nedir?Söyle.. akıyk madeni de sensin zâti. Sana ne paha biçeyim ben?

Ne bittiyse, ne yetiştiyse senin gölgendir ey oğul; iki dünyaya da gölge salan senin devlet kuşundur ey oğul.

LXXVI

Senin yeni Ay'a benzer kaşlarını seyretmedikçe bayram insana bir ferahlık vermiyor. Senin tokmağının yüceliği olmadıkça davulun da sesi çıkmıyor, dümbeleğin de.

Her solukta gönlüm sana akıyor, sense her solukta biraz daha beziyorsun benden.. eyvahlar olsun, gönlümün sana akışı, senin bezmenden utanmıyor mu, utanmıyor.

Nazlan a canın yaşayışı, ululan, dizgin kas.. Güneşle Ay, sana bir delil; balla şeker, nazlanışın senin.

Her alımlılık âyetini senin Ay'a benzer yüzün okudu dünyaya.. her çeşit kutluluğun mayası, senin Ay yüzündür; senin yeni yılın.

1760. Arı-duru su, senin; bağ-bahçe, fidan, gene senin. Senin fidanın senin arıduru suyundan başka su içmez ki.

Tahtlar senin; bağ-bahçe, saray, var-yok, hep senin. seher yelin esti mi, ağaçlar oynamaya koyulur.

Gökyüzü mutfağındır; mutfaktakiler de yıldızlardır. Ateş, su senin malınmülkün... bütün yaratıklar, çoluğun - çocuğun.

Aşk, en aşağı adın; gökyüzü, en alçak damın.. güneşlerin parlaklığı bile senin dolunmaz Ay'ından bir ışık.

Bütün bir dünya.serâbının parıltılarını görmüş de, dudakları kuru bir halde... serabının lûtfu bu, ya arı-duru suyun nedir, nasıldır acaba senin?

Ağaca lütfedersin; hali değişir, yeşerir, boy atar; a Ay yüzlüm, seninle buluşunca canın, gönlün hali nicolur?

Senin huylarındaki yücelik yüzünden zehirse şeker kesilir, taşsa mücevher olur,.geceyse seher çağına döner.

Gönlümde çok sözler var, fakat ağzımı yumdum, söylemiyorum... Senin sözlerini içeyim diye kulağımı açmışım artık.

LXXVII

A güzel, mademki şarap var; sunmazlıkta bulunma; olmaz deme... İki elini açıp da gösterme; tez o testiyi doldur.

A gamı gideren çalgıcı, bu testiye taşatma.. Tanrı kapısından bir testi su alınırsa derenin suyu eksik olmaz ya.

1770. Hani Mûsâ Peygamberin eli bir meclis düzüp koşmuştu, bir toy yapmıştı da büyücüler, o şaraba can fedâ etmişlerdi, işte onlara sunulan kadehle sun ey sâkıy.

Açıkça gel, apaçık sun; aşk şarabının apaçık sunulması daha iyi.. Herkese bayram bugün; ama ramazanmış, varsın,olsun.

Kalp akçeye benzeyen iki yüzlünün inadına dalları,budakları oynat.. o geniş lûtfu, o sonsuz ihsanı kat-kat yay, döşe.

Kaptığın zarı koy avucuna bir soluk; bizden rehin aldığın şeyi tekrar arama bizden.

Bıldır ölenim, sevgilimin yüzünden gene dirildi. O Mesîh huylunun yüzünden kefeni içinde gülmeye başladı.

A haşri, kıyâmeti inkâr eden, herze yeme; gel de gör; O'nun bahçesinde selvi boylular, çimen gibi gene yerden bitti.

Herkes sustu ama gizli âlem de dilsiz konuşmada... Dedi-kodu nağmeleri olmaksızın dünyaya hutbe okumada.

LXXVIII

A gümüş bedenlim, canına and olsun, senin gümüş bedenin yüzünden benim bedenim de gümüşe döndü. Canına and olsun, sunduğun şarap yüzünden candan olmam artık.

Ağır zahmetlere katlanırım ben; yarala beni, hoşlanırım bundan.. canına and olsun, ateşler içindeyim ama tüm altınım ben.

Her soluk aldıkça soluğum, cana gelir, kesilir-gider... ayaktan kalmışım, ama canına andolsun ki başa da can kesilmişim.

1780. Aşkın hekim kılığına girdi de geldi, bir şerbet sundu; o şerbeti içtim ama canına and olsun,daha da beter olmadayım.

İki gözün ışığıyla ayın ışığı bir araya geldi mi, birleşir-gider; canına and olsun ki sen, canıma Ay gibi doğmuşsun; ben de gözüm.

Göz önünde olan herşey, yapılır, onarılır. Âh, canına and olsun, bense, senin bakışlarından yıkılmış-gitmişim böyle.

Şemseddin'in Tebriz'inde pek yüce bir ağaç var; canına and olsun, o ağaç yüzünden neşeliyim, boyatmışım, yeşermiş, gelişmişim.

LXXIX

Seninle buluşma, sana kavuşma dileğine düşmüşüm de bu dilekte inad edip durmadayım; vefâna erişmek için bu vefâsız canı vereceğim ben.

Gönlüme lütfettiğin şeyle gönlümü ferahlandırdın; fakat bu, binlerce lütfundan biridir ancak; karşılık olarak ne yapabilirim sana ki?

Bana güç - kuvvet veren gülbeşeker, seni övüştür, sana şükretmedir; şerefli sürmem de ayağının bastığı topraktır.

Bir tad tattırmasaydın yeşillik bitmezdi yerden, çağrışım duymasaydı dönmezdi gökyüzü.

Gül fidanlarının dünyası, senin kızıl, senin yeşil elbiselerine bürünmüştür; gece yolcularının ümîdi, senin günlerine bağlıdır.

İnsanların yüzleri, senin yüzünün aynası olmasaydı insanlardan kaçardım, dağlara sığınırdım ben.

1790. Dehrî'nin bahtı yok da onun için ölümden sonra dirilmeyi inkâr eder. Yoksa senin ölümsüzlüğün ona da bir ölümsüzlük bağışlardı.

Cansızlarla, bitip boy atan, üreyen bitkilerle dolu bir samanlığa benzeyen, dünya senin kehlibarın olmasaydı yokluktan nasıl gelir, belirirdi?

Hay-hay diye birbiri ardınca çağırman olmasaydı toprağın gönlünde hay-huy olur muydu hiç?

Kendiliğinden bir lûtuftur, gelir-çatar hani, kimdir çeken onu? A gönül, o kendiliğinden geliş de senin Rabb'inin bir lûtfudur.

Zerre, zerreye der ki: Ne vaktedek havada uçup duracağız? Zâti hava da, zerre de senin güzelim havanın elinde.

Hava, günün başlangıcından geceyedek yüzlerce şekle girer; her şekilde senin için çark urur, oynar-durur.

Havanın oyununu görmüyorsun ama ağaçların oyunlarına bak; yahut da canın, Tanrı'nın önünde-ardında oynayışını seyret.

Yeter, sus artık da her biri kendi sözüne dalsın; bütün huylar, senin dileğine âşık olamaz ya.

LXXX

A her belâya aman olan, hepimiz de amânındayız senin. Herkesin, herşeyin canı, canının lûtfuyla hoştur, güzeldir.

Bütün dünyanın padişahı sensin; herkesin özü, temeli sensin... Mademki bizimsin sen; sana mensûb olanlardan bir gamımız yok bizim.

1800. A Ay yüzlüm, dün gece gam bulutun ciğerime geldi de senin dilinden, damdan-kapıdan yüzlerce olmayacak şey söyledi bana.

Onun sözleri yüzünden gönlüm sıçradı, hayâline doğru gitti.. ey şeker huylu güzelim, senin zamanında, yerindedir değer, lâyıktır bütün bu işler.

Sana kavuşma hevesiyle, senin dünyana ulaşma dileğiyle bu dünyadadır canım; ağzımdaysa senin ateşin var, ateşin.

Aşkının yolunda ne bedenden bir iz var bende, ne candan bir iz... Senin izini bulmak için ateş gibi gidiyorum çünkü.

Bu kul, senin cevherini gördü de kapında topalladı, kaldı.. a mücevherci, senin dükkânının yanında ayaktan kalmışım işte.

O kemeri çözersen gönül de sevinir, ciğer de.. ey güzel elbiselim, belinden çöz o kemeri.

Çöz de bir cana bak, canımı madene döndür; Şemseddin'in Tebriz'inde, bugün ulaşayım senin madenine.

LXXXI

Ey gönlü sözlerle dolu olan, ey genede susup duran; ne haber? Gel, söyle.. Hel etâ süresini oku, Lâ fetâ nüktesini söyle.

Can çadırını göğün en yücesine kur; denizin gönlünden dalgalar kopar; varlık tulumunu yırt; şu iki-üç sakayı bırak-gitsin.

Varlığından yola düştün, benliğinden geçtin mi iki dünyadan da geçersin... kimden çekiniyorsun? Sözü, ağzında çiğneme, söyle.

1810. Özlü Lâ'l şaraptan haber var mı, yok mu? Gönlümüze kıvılcımlar saç, başımıza çık da söyle.

Gökyüzü sâkıysi neşeli; yeryüzü meclisinin dudakları kupkuru.. bu ikisinden gündüzle gece doğmuş; sebebi ne? söyle.

Göğün gönlünden, yeryüzünde bağlar-bahçeler, güller, yaseminler var. Fakat güz yeli de pusuda.. neden böyle ouyor bu? Söyle.

Nekeslik, cömertlik.. hayır, şer, birbirinden ayrı değil. Bir değil, iki değil.. söyle, iki görünen nedir?

A sarhoş bülbül, karakış yüzünden ne vaktedek feryat edeceksin? Hay bülbül, cefâyı anış yeter artık; şükret, vefâdan bahset.

Şu iki konaklık yolda hiçbir şükrün yok ki şikâyetsiz olsun; yok ol, yokluğa dal da arılık-duruluk aynasını anlat.

Parça-buçuğu bırak, tümü söyle.. dikeni bırak, gülden bahset.. Onun sıfatlarından geç, zâta bak, Tanrı'dan bahset.

LXXXII

A ekini biçilmiş, otu yanmış-kavrulmuş, toprağı ayaklar altında kalmış adam; aşk sana bir tat vermez, zâten ona dayanış da yok sende.

Aşkta güvencim, dayancım, efendim benim yanımda, benimle.. hani kadehin dibindeki yudumcağızı istiyorsun da elde edemiyorsun ya; benim ümîdim, benim dileğim seninki gibi yitip gitmiyor (*).

A boyuna şikâyet edip duran, şikâyete doymadın-gitti; mâdemki bu dükkân kira ile; ister hasede düş, ister kine; faydası yok.

1820. Hacıların başı olmak için hacca yaya gidiyorsun; peki, ayağın şişti, kabardıysa ne diye elbiseni yırtıyorsun?

Yarı-buçuk bir şiş yüzünden utanmazmısın ki her adımda kervana bir gürültüdür, salıyorsun?

İnsan dediğin gemi, yavaş yürür, gevşek gider bir lengerdir; çekilmeden, küreksiz bu denizden geçemez.

Mâdem ki er değildin, ne diye çabaya koyuldun, savaşa girdin; namaza, oruca, gece yolculuğuna, hacca düştün; çileye soyundun?

Dayanmak, erlerin harcıdır; kanlar da bağırır, ağlar.. Padişahın atının boynuna çan takmak ayıptır.

Yürü,hoş bir halde safa gir, gönlü dar bir halde değil ha... ferahlat gönlünü.. daralarak gelmekten hafakanlar doğar; emzikli sürahinin ağzından çıkan lıkırtılar duyulur.

Tek Tanrı'nın haş kulu, çer-çöp makulesi kişilerin iyisinden-kötüsünden ne gam yer ki? Uhud dağı, selle, depremle oynar mı yerinden?

Hayır için, şer için yürek oynatıp durma; gizlilik iline bak; meleklerin oyunlarını seyret, seslerine dal; zâti can da onların arasında.

Altın olmak bir yücelikse altının eziyeti ateş olur, kıvılcım kesilir insana... verdiği korkuyu arslan bil, adamı bağlayışı da bir zincirdir onun.

(*) Bu iki beyit Arapçadır.

Narı, şarap yapmak için sıkarsan nar eksilmez ki... âmûlenin dövülmesi, fayda vermesi, ilâç olması içindir.

1830. Beden, candan gebe kalmıştır; doğum ağrısı da bedenin çektiği ağrıdır-sızıdır.. genede gebe olan derdin, mihnetin gelip çatmasıysa çocuğun doğmasıdır.

Şarabın acılığına bakma, sarhoşların işretini seyret, zevkına dal. Gebenin çektiği ağrıyı görme, ebenin ümîdine bak.

Bu mihnet belâdürdür; önce belâdır ama sonradan bir inci kesilir.. soruya çekilmenin başında zor vardır;ardından yüzleştirme gelir.

Değirmen gibi dönüp duran dokuz gök, yeryüzü, yeryüzünün çobanla sürüyle dopdolu yaylım yerleri, Tanrı'dan başka kimin mülkü?

Oğul, borç vereceksen o kişiye ver ki öz de ondandır, solukda, altın daondan gelir, gümüş de... farzları, sünnetleri yerine getir de karşılığında defineler al ondan, mücevherler al.

Söz söyleyiş, dudağını açtı, bunu anlatmak istiyor: Altın madeni odur, peşin para o; halkın düşüncesiyse ancak rivâyetçi.

LXXXIII

Sevgili geldi, elinde de meş'ale gibi bir şarap kadehi var.. Gel, bana eş-dost ol dedi; hele dur dedim, geldim-gitti.

Bir şarap kadehi ki parlaklığı, Müşteri'nin bile canını alır; kokusundan, göğün yücesinde Sünbüle burcu bile çark urur, oyuna koyulur.

Dağ, onun yüzünden hafifleşir; beyin, onun yüzünden ağırlaşır... can, testisini taşıma ödevini üstüne almış; akı, emzikli sürahiyi kırmış-gitmiş.

Temiz de değil, pis de değil; iki dünyada da görünmüyor... kilidi açmada, fakat anahtar yok; binlerce zincir dökülüp saçılmış.

1840. Yorulmuşu dinçleştirir, tazeleştirir; saçma-sapan söylenene akıl-fikir verir... öylesine bir şarap ki yol olmayan yoldan çatar da binlerce kervanın yolunu vurur.

Kötülere kılavuz olmuş o; yol bilenin yolunu vurmuş o.. güzellerin mayası, özü olmuş; her nâranın, her gürültünün temeli kesilmiş.

iyiden-kötüden, kim olursa olsun,içen, ebedî sarhoş olur; içmeyense şikâyet etmeden varır, derdin bulunduğu, zahmetin olduğu yere gider.

A anlayışı dar gönül, Tanrı denizine dal, boğul-gitsin; var, Tanrı şarabını iç, yok ol da Tanrı suyuyla gıdalan.

Kim onun ümidine düşerse ölümün elinden canını kurtarır; o söylediğim şey var ya, onu elde eder... İşte sana büyük mü, büyük bir mevki.

LXXXIV

Aşk sahnesi, iki dünyadan da musâderede bulunmada, zorla aldığını çekip götürmede... fakat bu çeşit müsâdereye gözümü de rehin korum ben, gönlümü de.

Aşk sahnesi, müsâdere yüzünden yol vurmada; demek ki âşıklara da canlarını musâdere ettirmek gerek.

Ciğer, defâlarca o lâ'l dudaklardan musâderede bulundu; o musâdereden bir parçacığı da göze değdi.

Aşk, Ay gibi bir padişah; kesesini açmış, gümüş istiyor.. ver o gümüş bedenliye gümüşleri; bu musâdereden ziyan görmezsin.

Musâdere, âşıkların bedenlerinden rehin olarak ne aldıysa gönül mahallesine nurlar saçarak gene geri getirir.

1850. İlkbahar mevsimine bak.. güz, zulümle bağdan-bahçeden ne musâderede bulunduysa hepsini de geri verir bağa-bahçeye.

Zaman, Ay'dan ne musâdere etmişse güneşin bağışına bak hele, hepsini tekrar Ay'a verir, bağışlar.

Gece, gözü de musâdere eder, aklı da, fikri de; fakat seher çağı bağırır: Gelin, ne musâdere edilmişse geri alın.

Gece, gizlice güneşi musâdere etmişti ama seher ışıkları döküldü, Zenciler, karaltılar kaçıp-gitti.

LXXXV

Yüz suyunu dökmemek için Âb-ı hayâtı dökmüş-gitmişsin; şekeri-balı dökmüşsün de ağzına zehir almışsın.

Böylece sarhoş olmuşsun, yıkılmışsın, yerle göğü ayırd edemez olmuşsun; çirkefli su için Fırat suyunu yerlere döküp saçmışsın.

Değmez.. eşekler gibi samana, arpaya gitme; yoksullara bir bak, onlara bile sadaka olarak altınlar saçılmış.

Can ol; yön arama.. *Zât ol, sıfattan söz açma*... O hiç bir yanda olmayan padişaha bak; bütün yanları dökmüş-atmış.

Âh, yazıklâr olsun; özün, deri yoluna at sürmüş; için, dışa yönelmiş. Vâh, yazıklâr olsun, şahın, mat olma gamına düşmüş.

Gönül padişahı, mat olma gamıyla evden eve gidiyor; piyadelerin kurtuluş için betleri-benizleri solmuş.

1860. Can beratı kaçmış ondan; tekrar yüzünü görünce de kesesi yırtılmış, bütün beratlar dökülüp saçılmış.

Sıfatlarımız, onun sıfatı yüzünden gülün dikenini tanır oldu; fakat tekrar sıfatlarımız, gül gibi zât yoluna döküldü - gitti.

Seni götürüp de tuzağa tutsak eden kanat, eğreti kanattır; ölüm gününde görürsün ki dökülmüş-gitmiş.

LXXXVI

Boyuna, önüne bir ayna komadasın; çünkü benzerin yok, aynada kinden başka bir eşit yok sana.

Yüzünün hayâlinden başka nerde erişeceğim sana ben? Gönülde, canda, gözde görecek güç var ama görülecek yer yok ki.

Sen, hem yerden münezzehsin, hem her yerdesin... neliksiz-niteliksiz oluşunun delili, hem yalnız sende; hem her yerde apaçık görünmede.

Sana karşı, senin bir bilmedeyim, kendime göreyse her şeye benzetmedeyim.. senin yanından ulaşma var bana, kavuşma var; benim yönümdense ayrılık var, ayrılık.

Seni seveni reddettin mi yakıyorsun onu; fakat çağırdın mı, bu lûtuf, yetiyor da artıyor bile. Kerem buyurdun da yanıma geldin mi, varlığımı bırakmıyorsun da gizleniyorsun benden, göremiyorum seni.

LXXXVII

Âşığa, onu muradına eriştirecek, hâlini düzene sokacak bir çalgı-çağanak yok mu?

Gündüzün çektiği zahmetlerle ayrılığı, onu korkutup dururken geceleyin ansızın Ay yüzünden amana ulaştı âşık.

Dolun-Ay'a benzer yüzüne and olsun ki dedi, aşkın içimi yaktı-kavurdu; sevgilisi de âşıka, zararı yok dedi, bedelin benim.

1870. O âşıkı öldürmüyor; fakat doğuşuyla, parlayışıyla öldürüyor bizi... ölümümüz geldi-çattı ama anlatmaya imkân yok.

İsteklerin en büyüğü ona kavuşmamız.. güzelliklerin en güzeli, temizliklerin en temizi, onunla beraber oluşumuz.

İster yüzünü Ay'a benzetsin, ister boyunu selviye... ona bir eş, bir benzer ispatına kalkışan, mutlaka kâfir oldu-gitti.

Yüzünün hayâli, canlarımızdan yüce... onu görebilmek, gözlerimizin harcı değil.

Yüzünün ateşini övmek isteyen niceleri var ki kıvılcımlarından dilleri yandı-gitti.

Kıvılcımları yaktı onları ama sonra onun gündüzü geldi; sözler söyliyerek parlattı-ışıklattı onu, terceman oldu ona (*).

LXXXVIII

A ilk gördüğüm andan beri fedâsı olduğum maral, ben tutsak ettiğime pek acırım demeyecek misin?

(*) Bu gazel Arapçadır.

Âh, onun güzelliği her yanda beni görmüyor mu ki? Âh, gönlüm, onun evi, onun yeri-yurdu değil mi ki?

Ayrılık, yüzüme safran tohumları ekti; o kadar suladın ki onu, gözlere gammazladın-gitti.

1880. Okunu atar-atmaz, yüreğime sapladın; okun, kanımla bana yeter olduğunu yazıyor şimdi (*).

- Y -

LXXXIX

Yedi yıllık sirkeye tatlılık verir dudağı; kuru dikenler bile gülünden güzelleşir onun.

Donmuş-buz kesmiş canla gönüle, bakışından bir açılıp saçılmadır, gelir. Ölmüş kara taşa bile geçişinden bir kutluluk ulaşır.

Cehennemlik, onun geçişinden soğur; diri, onun bakışıyla erenlere katılır.

Güzelim, ölmüş birine âit bir hikâye söylese ölü dirilir, mezarından sıçrar da dinlemeye koyulur.

Öylesine güzeldir ki boyunun-posunun güzelliğinden her yanda bir kıyâmet kopmada.

Âh, ayrılığıyla her atılan adım bir ateş... Âh, onun aşkıyla boyuna kınamalara uğrayıp duruyorum.

XC

Hoca, sen de bizim gibi kendinden geçmişsen, şûhsan, sarhoşsan, Ay'ın halkasını kırmışsındır, göğün yücesine çıkmış, oturmuşsundur.

Yokluğa tapıyorsan nerden şunun-bunun lafını duyacaksın; nerden şunun-bunun gammını çekeceksin; yahut da nerden altın, gümüş devşireceksin?

(*) Bu gazel de Arapçadır.

Gece yarısı sıçrarsın, görünmez ilin lakabı güzel padişahıyla bağdaşırsın; neşe, çalgı-çağanak şarabının kadehini gamın başına vurur, kırarsın.

1890. A yaşayışa yardım olan güzel, zekât olarak gönlünü kapanın saçlarını tutmuş da benim gönlüme bağlamışsın sen.

Aşık, sarhoş nerde, utanma, arlanma nerde? Elest'e rehin olsaydın hiçbir şeye aldırmazdın, herşeye boş verirdin.

Şaraptan sersem olsaydın, nerden ad-san peşine düşerdin? Sen de benim gibi bir timsah olsaydın hiç ağın içinde olur muydun?

Gene bizim sarhoşumuz geldi, gene elimize kadehi sundu.. senin eline de sunsaydı neşelenirdin, elin genişlerdi.

Kadehini görseydin nasıl vaz geçerdin o kadehten? Onun kadeh sunan eli yüzünden elden-avuçtan çıkar-giderdin.

Onun Yusuf'a benzer yüzü, aklı bile yerinden-yurdundan eder; bir görseydin yüzünü, baht yardım ederdi de ne elin kalırdı senin, ne kolun.

Tam zamanında kalktıysan neden böyle gevşek adım atmadasın? Ok gibi doğruysan neden eğri uçmadasın?

Sus... susanlardan haberin olsaydı senin söz söyleme zamanında yok olurdun da sustuğun zaman varlığa ererdin.

XCI

Yokluk ülkesinde toz, dumana katılmış; bir yağmadır, var.. hiç bir yapı kalmasın diye aşk ateşi her yanı kaplamış.

Çünkü yapılı bir yapı varsa varlığa gölge olur.. oysa ki onun güneşi yüzünden gölge, nerden bir kıvılcım görecek?

1900. Gölgelik ehli rûh, donmuş-buz kesmiş, bezmiş, neşesiz bir halde oturmuş, sana yüz tutmuş, bir muştuluk beklemede.

Güneşe dalmış can, ne suç işlerse işlesin; suçundan her yana bir kefarettir, şimşek gibi çakmada.

Güneşin ışığı dağlara da renk vermiş, yeryüzüne de...herşeyin rengi ondan. Fakat hava, o kadar lâtif, o kadar temiz ki, hiç bir renk yok onda.

Can, zerreler gibi güneş ışığında oynayıp duruyor; lâ'l gibi ışığı nasıl benimsiyor, bir bak da hünerini seyret.

Can, taş veriyor da lâ'l alıyor.. oynamada, hem de terennümlerle neşelenmede. Ne de hoş bir alış-veriş bu.

Gökyüzü değirmisi geliyor, yüzü canların kulağında.. ezel sırrını sözsüz, harfsiz söyleyip duruyor.

Her solukta cana bir ışıktır, salar. Fakat nerde o gönül, nerde o güç-kuvvet ki ondan bir işâret versin hiç olmazsa.

A Tanrı mahremi Şemseddin, Tebriz'e padişah sensin, aşkının şehidini, a ezel şâhı bir kerecik ziyaret et.

XCII

Kâ'be, bir putun çevresinde dönmede, onu tavâf etmede.. ey Tanrım, bu ne biçim put, bu ne belâ güzel, bu ne âfet?

Dolun-Ay, ona karşı kırık-dökük bir değirmiden başka birşey değil.. şeker kamışları, şekerine zahmet veren birer sinek sanki.

1910. Din yolunun bütün padişahları, emniyete ulaşmış bütün melekler, güzel, Allah için bir merhamet et diye kapısında secdeye kapanmışlar.

Binlerce denizci, binlerce köpükle oynayan, o yücelik o üstünlük yönünden aşk incisine sedef kesilmiş.. bu ne yüce himmet.

Cenneti de kendisi, hûrisi de.. neşesi de kendisi, düğünü-derneği de.. Kendi ışığının parıltısına dalmış; âh, bu ne ulular ulusu bir âyet.

Şu sözü duy da cevabını hazırla bakalım.. zerre güneşe eş olmuş, güneşle beraber; güneşin aynı.

A mahremi Tebriz olan, a binlerce lûtuflara güneş kesilen Şems; söz, sana karşı, uçsuz-bucaksız bir denize daldırılan testidir âdeta.

XCIII

Kendine gel, horoz öttü işte, seher çağı şarabını içecek çağa eriştin... uzun anlatmıyorum; akıllı kişiye bir işâret yeter.

Zâti sen de anlarsın ya; akıllısın çünkü, gönlün de temiz; şarap getir de gönlümü al-gitsin; var, bir alış-verişte bulun.

Neyi al, üfür; seher çağı feryat edip duruyor zâti; çeng de senin ayrılık pençenden hüzünlü-hüzünlü şikâyetler ediyor.

Cennetin ne sütüne son vardır, ne şarabına; onun için bu amansız yolda tad da bedava, süt de.

Altın rengindeki şaraptan bir kadeh sun da bizi, bizden geçir.. benim mezhebimde kendinde oluştan daha beter bir cinayet yoktur.

1920. Cana canlar katan sevinç şarabını gökten sun da yelesi, kuyruğu kızıl sarı ata benzeyen şarap derdi, gamı cezalandırsın, yok etsin-gitsin.

Akıl senin mezenle bağlardan kurtulur, gizli ilin bilgisini bulur; biliş, görüş, anlayış ıssı olur.

Senin kadehin gönüle benzer; başta, göğüste parıl-parıl parlar; senin sarhoşunda tecrübe mi azalır, başarı mı?

İçecek bir kadeh bulan el hırstan da kesilir, kazanç ümidinden de... O neşeyi bulan baş, bir işe baş olmayı nerden iteyecek?

Ağın, balığımı bir zaman çileye soktu; tuzağın akbabama gamla riyâzat çektirdi.

Katre, senin lütfunla ne şaşılacak bir hale döndü; gönlü temiz, arı-duru, heryana yayılır, herşeyi kaplar bir hâl aldı.

Huyu hırstan ibaret nekes, mala-mülke, dedi-koduya âşık nefis, rahmet definenle iki dünyaya da aldırış etmez oldu.

A padişahım, seni ziyârete gelmeyiş, eşekliktendir, eşeksizlikten değil; çünkü haccın, boyuna bedavadır, hem de orada aşılacak yol bile yok.

Kendine gel a gönül, zahmet çekmeye gücüm-kuvvetim yok deme; kendi saçma-sapanlığından geç; gücü-kuvvete lüzum yok.

Herkesin zahmetini bol-bol çekiyorsun da defineye, hazîneye gelince gücüm-kuvvetim yok diyorsun, bu nedir? Nekeslik, aşağılık ancak.

1930. Gönlünde gizlediğin şey, şüphe yok ki ancak sevgi; fakat gönlünde gizli olan da, kuruntularını kınamada senin.

İçinde ne varsa sözünde, feryadında gizlidir; sözünle-feryadınla meydana çıkar, derilip toplanır da kıyâmeti, şimdiden görür-gidersin.

Bir soluk bize bak; çünkü o yüce bakış, ölüleri diriltmeyi âdet edinmiştir.

Suçluların iyi-kötü işleri yüzünden vefân körleşmedi-gitti; çünkü lütufta, keremde ayak diretirsin, maharetin vardır.

Müridin canı da, gönlü de senin tertemiz denizinden başka bir şeyle temizlenemez.

Suçtan çekinenler sabah-akşam, çölde yol alırlar; halbuki Kâ'be, seni ziyaret etmek için sana doğru yürür, koşar.

Can secdelere kapanır, varlığına şükürler eder; sana kullukla baş olmuştur, yücelik bulmuştur o.

Güneş gibi gülüşündeki lütfa, kereme,zerre-zerre, herşey, bir başka çeşit tanıklıkta bulunur.

Herşey, herkes seni arıyor, senin mahallende itikâfa girmiş, senin kerem Kâ'be'ne yüz tutup ibâdete koyulmuş.

Beş duygu, câmiindeki ışık, câmiindeki yaşayış mushaflarını okumuş; o mushaflardan usta, beşer âyet belletmiş onlara.

1940. Gâh çeng gibi kapının önünde sana rükû' etmede, gâh ney gibi soluğunu umarak kaamet getirmede.

Yeter a akıl, bırak artık şu hüzünlü feryadı, şu acıklı hikâyeyi... Er olan her gönül, susarsan gerçek kokusunu alır (*).

XCIV

Gönül ehlinden, canın ölümsüzlüğünden başka bir rivâyet gelmemiştir; aşkın huzuruna da aşk gibi son yoktur.

Herkesten şükür duymadayım; bu sürü hoş oldukça böyle bu; kendine gel de şikâyet edenin dırıltısına kulak asma sen.

(*) Son iki beyit Konya nüshasında yoktur.

Aşk bir Ay'dır ki her yanı yüz; Ay bile haset eder ona... muştuluk olsun sesinden başka bir huyu yoktur onun.

Her seher çağı başka bir tatlılık; her yanı bir başka türlü terü taze; her adımda bir şaşılacak şey, her solukta bir başka lütuf, bir başka kerem.

Canın güzelliği haddi aştı mı o, yardım üstüne yardım eder cana; fakat kötü gözü de korumaz mı, korumaz.

Gökyüzünün·beli, onu arayıp taramadan âşıklar gibi iki büklüm olmuş; çünkü güzelliği, eşsiz-örneksiz bir güzellik.

Her seher çağı güneş,mızrağını diker; sabah, bayrağını yüceltir ya; sen onu, aşkın yüzünün ışığı bil.

Aşk kılavuzluk etti mi can, rahata kavuşur; başını gökyüzünden çıkarır da ne güzel il der.

1950. Tanrı aşka, senin güzelliğin olmasaydı varlık aynasını korur muydum ben demiştir.

Meyve sonradan çıkar, ağaç önceden vardır ama meyve, mertebe bakımından ağaçtan öncedir.

Niceye bir anlatıp duracaksın; canın için olsun, daha fazla söyleme... Gönül, senin dilinden dertlere düşüyor, tasalara batıyor.

Yalnızlığa dalan erler kaçmışlar; susuz mezelerini döküp saçmışlar... Çünkü susmak, sarhoşa adam-akıllı bir güçtür, bir dayançtır.

Bülbüllerin şakıması, âşıklara ilâçtır ama sus da aşk,sana bundan daha başka bir güç-kuvvet versin.

XCV

Evlerinin yolu nerde ey benim dayancım, ey benim efendim? Onlara kavuşma, onlarla buluşma yolunu göster bana; uzak kala-kala yandım, eridim.

A güzelim, gece yarısı, inadına peçeni örttün, yüzünü gizledin de geldin: bütün o güzelliğe, bütün o iyiliğe kötülük, hiç yaraşmıyor.

A benim yiğidim, size canımı fedâ ettim; bir ümîde düştüm de geldim; hasetçinin sözü, bütün ip uçlarımı kesti-gitti.

Padişahların da canısın, perde açan kapıcıların da; arayanların gözüsün, mumusun sen; sensiz candan da oldum, yerden de... kucağımdan nerelere gittin sen?

Dostum, sevincim, bahtım-devletim,her kutluluğumun ıssı.. fakat bütün cefalarınla bundan da daha güzeldin sen.

1960. A kutluların padişahı, a yurtların yüceliği; her zâlimin zulmünü benden giderirsin diye sana geldim ben.

Acıyışınız herşeyi kavramış kaplamıştır; esirgeyişiniz her yana yayılmış, döşenmiştir, efendilerimiz bizim, her tapı kılanın tövbesini kabûl edin.

Önceden gelenlerin şarabından başka bir şarapla sarhoş olmam ben bir kadehcik sun; Tanrı lûtfunun küpünden ne eksilir ki?

Yüzünüz, bize Ay'ın ondördüdür, neşemizdir, ışığımızdır; hayâlinizin gölgesi,her yüce kişinin devletidir.

Ey hasta, yorgun gönül, sakın-sakın kaçma sarhoşlardan; aşıklardan kaçmazsın sen, kaçarsan çıfıtsın, dininden dönmüşsün.

Kıblemiz hayâlleri; tadımız-tuzumuz, nazlanışları, cilve edişleri.. ey benim dayancım-güvencim, güzellikleri de her zâhidin fitnesi.

Yas tutan kadınlar gibi başını, yüzünü dövmeden önce onlarla buluşmanın değerini bilmeye bak.

Yeni Ay'a benzeyen buluşmanızın nûru, pek sağlam tan yerinden göründü de düzenler kurdu, aldattı beni, heyecanlara düşürdü, sonra da çekti kendine.

A arayıp taramadan sarhoş olmuş gönül, aşkın yüzünden, şeklinden bahset; iki dünyadan da çık-gitsin; ne yaparsan yapabilirsin, arkan sağlam (*).

XCVI

A güzelim, gönlüme, canıma görülmemiş bir ateştir, saldın... gönül ateşi yerleşti-kaldı; sen ne diye yolculuğa düştün?

(*) Bu gazelin birinci, üçüncü, altıncı, yedinci, dokuzuncu, onbirinci ve onüçüncü beyitleri Arapçadır.

1970. Ateşin yerleşti, gönlümle eş-dost oldu; ateşine söyle, Âb-ı hayat gibi sâfalar geldin diyor de.

Hayâlinin lezzeti, gönlümü yaktı, doğradı.. güzelim, sanki gamın şeker de gönlüm bir kâğıt.

Mum dayandı da her yanı ışık kesildi. Işık herşeyden iyidir, hele ölümsüz, sonsuz ışık olursa.

Işık bir soluk baş kaldırdı mı, canı isteyen tek başına kalakalır. Tanrı'nın lûtfu olmadıkça benim Ay yüzlüm de görünmez olur-gider.

Fakat gene bir ihsâna uğrar, Tanrı yardımından gene bir lûtuf belirir de sonsuz birlik, imâm olur, uyulur kendisine.

Kahır kaplanını bağlar, sevgi kapısını açar, şehrin üstüne bir kubbe kurar da şehir, kötülükten kurtulur.

XCVII

Bir baktı, güldürdü beni; işte böyle olmalı dedim ona... Huzûruna aldı, yüceltti beni; böyle olmalı işte dedim ona.

Aşkının beyi geldi,askerleri tâcizlik verdi bana.. yardım etti, kurtardı beni; böyle olmalı işte dedim ona.

Güzelliğini yükledi bana; hilâli aydınlattı beni; bir sarhoşluk verdi, yardım etti, güçlendirdi beni; böyle olmalı işte dedim ona.

Yanımızda yer-yurt edindi; ateşimiz onunla yatıştı.. bir işret düzdü-koştu ki şaşırttı bizi; böyle olmalı işte dedim ona.

1980. Yüzü karanlıkları ışıttı; lûtfu ümîdimizi gerçekleştirdi.. geldi de hâl - hatır sorarak yüceltti beni; böyle olmalı işte dedim ona.

Gönlüm kâsesine nâil oldu; fakat pek büyük, pek zor buldu onu; bir şarap sundu da muradına erdirdi onu; işte böyle olmalı dedim ona.

Şemseddin, Tebriz'den iniltimi duyar da yola düşer, gelir... beni yüceltir gene; işte böyle olmalı derim ona (*).

XCVIII

A benim kararsız gönlüm, doğru söyle, nesin sen? Ateş misin, yel mi; insan mısın, peri mi?

(*) Bu gazel Arapçadır.

Ne yandan gelmişsin, nerelerde yayılmış, neler yemişsin.. yoklukta ne görmüşsün ki yokluğa gidiyorsun gene?

Kökümden ne diye sökersin beni; ne diye yok etmek istersin beni.. Ne diye akıl yolunu vurursun; ne diye perdeni yırtarsın, ne diye?

Senden başka her hayvan, her canlı, yokluktan sakınır; sense tutmuşsun, varını-yoğunu yokluğa çekiyorsun.

Ateş gibi gidiyorsun; sarhoş, yerlere yıkılmış bir halde gidiyorsun; kulağına nerden öğüt girecek, nerden halkın sözlerine kanacaksın sen?

Şu dünya dağının üstünden akan bir selsin sen; mekânsızlık denizine doğru, benim soluğumdan da tez, akıp gidiyorsun.

Hangi yelle esmedesin? Bahçe de şaşırıp kalmış, bahar da.. Ne gülsün, ne nerkissin? Süsen de sarhoş olmuş senin yüzünden selvi de.

1990. Çenberine bir eş olmıyan tefin sesi, kâfirin saçma-sapan sözleri gibi kulağımıza girmez bizim.

Aşkının Mûsâ'sı, yaklaşma deyip durmada; herkesten nasıl kaçmayayım, Sâmirî gibi nasıl ürkmeyeyim?

İnsanların içindeyim, aralarındayım onların ama toprağın içindeki Câ'ferî altın gibi kaçmışım onlardan.

Altın, iki bin kere ben altınım diye bağırsa defineden dışarı çıkarmadıkça kimsecikler müşteri olamaz ona

XCIX

Dünyada aşağılık bir kişiye eş-dost olan her çeşit neşeden gönlüm kaçar, hani senin gönlünün helâdan kaçtığı gibi.

Bir aptala nasip olan her hüner, her marifet himmetimin önünde neşelenmeye, övünmeye bile değmez.

Özenilip avlanacak bir şeker bile olsa bahanıma nasıl ulaşabilir ki? Şeker dudaklı bir dilber, yemez o şekeri, sınanmalarla pişmiş, gelişmiş, er, özenmez bile ona.

İster Ay olsun, ister gök, isterse alınlı bir güzel.. hepsi de birdir; bir nûru-feri yoktur onun ki.

Herkese verilen elbise, özel bir elbise olamaz; arslan bir yiğit, köpek kâfirlerin artığını yemez.

İsterse yoklukta olsun, özel bir meclis gerek bana... Kevser bile olsa herkesin içtiğini az içerim ben.

2000. Mesîh'likten laf açmadasın. Peki, ne diye eşeklerin sidiğini kokluyorsun? Kâfirin canı gibi ne diye pisliğe alışıyorsun?

Altınla elde edilen malın-mülkün temeli eşek sidiği olmasaydı eşeklerin canları, onun kokusunu alıp bulunduğu yere gitmezler, orda yayılmazlardı.

İnsan kuyumcuysa kendi değerini kendi biçer; Kubad'la Sencer, şahne dikilirlerse sevinmezler ki.

İncinin, mücevherin üstüne altın yığ, altının altında kalsın; üste çıkmasa da altın, gene ondan değersizdir.

Fakat sıçrar, altının üstüne çıkarsa daha da değer kazanır; sen onu altından da üstün bil; pek değerlidir o inci.

Biz inciyiz, bu dünya sınanma yüzünden altın... aşağılık bir inci değilsen sıçra da çık üstüne altının.

Boğazın dileği tatsız, tuzsuzdur; cinsî isteğin zevkıyse pek tez geçip gider.. ikisi de, köpekle,domuzla bir; eşekle öküzün isteğinin aynı.

Ululuğa da değmez,ululuk havasına da uymaz.. Ne bir padişahın, bir Sencer'in himmetine lâyıktır bu; ne bir peygambere kıble olabilir.

Aşktır, yalvarıştır, kulluktur akıllılığın alâmetleri... dostu görmek istiyorsan gözündesin onun, onu görecek yerdesin demektir.

Âb-ı hayâtı aramak, elbiseyi suda yumak, gönül kapısına oturup beklemek gerek ki sana açılsın o kapı.

2010. Neşede, sevişmede, görüşte, oynaşmada her üstün kişinin gönlüne girmek, yetmek, yedilmek farzdır.

Başına buyruk gidiş, gidiş değildir; bir gökyüzüne bak; yıldızların hepsi de aramada, yelip yortmada; fakat hepsi de buyruğa râmolmuş.

Gündüzün gizlenmelerine bak, geceleyin görünüşlerini seyret; ulular ulusunun sarayının çevresinde heyecanla dönüşlerinden ibret al.

Tanrı için dolunuyorlar, Tanrı için doğuyorlar; Tanrı'yı istiyorlar, Tanrı'ya âşıklar... ayaksız, kanatsız yelip yortuyorlar; bir-birleriyle yarışıyorlar.

Güneşin ateş gibi gidişine bak; Ay'ın geceleri yürüyüşünü gör.. seher çağının gürültüsünü seyret; tıpkı mahşer günü hani.

Temiz kişinin canı melek; kötü kişinin canı şeytan.. Kerem sâhibinin varlığı bir gemi; kötü kişinin varlığıysa demir atmış, kalakalmış.

Merhamete bak, sanki süt ırmağı, şehvetse bal ırmağı.. ömrü akıp giden bir su ırmağı bil; özleyişse kıpkızıl şarap ırmağı.

Dört ırmak da sende gizli; hiç görmüyorsun fakat, nerde bile demiyorsun; O'nun sıfatları, O'nun zâtı gibi hem gizli, hem apaçık ortada.

Özleyişin coşup köpürmesi nerden; zevkın meydana gelişi nerden? Ömrün lezzeti pusuda, acıyışıysa bir örtü altında.

Halk ona av kesilmiş; onun işi-gücüyse bir delik açmak, onları kurtarmak... Onun dileğine karşı her varlık, bir başka çeşit bezentiye düşmüş.

2020. Gece bir Hinli'ye benziyor, gündüzse büyücüye.. adâlet bir meş'ale sanki, zulümse bir kör, yahut da sağır.

Akıl, bir savaşçıya eş-dost olmuş; nefis sanki bir Zencî... aşk sarhoş olmuş, esrara düşmüş; dayanmakla utanmaksa sanki adâlet sâhibi bir er.

Padişah, herkesin kulağına gizlice bir nüktedir. Herkesin canına bir başka haberdir, duyurmuş.

Kullar arasında savaş var, diriler arasında kin gütmek.. bütün bunları o yapmada; işte sana güzel mi güzel, nâzik mi nâzik bir dost.

Güle tatlı, güzel bir söz söylemiş, güldürmüş onu.. buluta bir nükte söylemiş, iki gözünü de yaşlara boğmuş.

Gül der ki: Meclis kurmak hoş; bulut der ki: Ağlayış daha iyi... Hiç biri, öbürünün öğüdünü tutmaz, sözüne kanmaz.

Dala oyna demiş; yaprağa el çırp.. Göğe çark ur demiş; yeryüzünün çevresinde dönedur.

Akıla uç-git demiş; aşka şaşır da kal... Sabra da bir güzelin gamıyla kan ağla demiş.

Yüze, bir güzelce gül demiş; saça, yüze perde çek... yelede o nerkisin yüzünden kap perdeyi demiş.

Dalgaya coş demiş, arı-duru sudan uzaklaştır köpüğü..Gönüle de hadi demiş, her güzelin yüzüne bak-gitsin.

2030. Her yanda bir alâmet; her solukta bir kıyâmet.. Hem de söze dalarsam kınamayasın beni diye.

Tanrı alnıma bunu yazmış; gönlüme ne ekmiş acaba? Sabrımı öldürdü Tanrı? Ne sabır kaldı artık, ne sabreden.

Gönlümde olan tümden suyla yağ... Âh, sözün de sırası mı? Yanıyorum, âh aşkın elinden, âh.

Sırrının sabahı ağardı; lûtuf yelinin kokusu geldi; bol-bol ihsan çağı geldi-çattı; görene apaçık göründü (*).

Gökden yağdırdı o lütfu; aşktan yarattı onu; küpten doldurdu onu; anlayana anlattı onu.

Kendisine kavuşturmak için bezedi onu; aslına kavuşturdu onu; ışığıyla ışıttı onu, uykudan uyandırdı onu.

Onlarca bir eşi-örneği yok onun; hepsi de kul-köle ona... üstündür, uludur, ganîdir.. satın alınmaz, kimse râm edemez onu.

Ululadı bizi, ihsanda bulundu bize; arıttı bizi, sevindirdi.. ne gelecekse söyledi bize, ne geçtiyse haber verdi.

Gölge saldığı yer arındı; orda yatıp kalkana, orayı yurt edinene ne lûtuflar etti; onun gibisi ne şehirlerde var, ne köylerde.

Şemseddin, bir seher çağı Tebriz'den doğdu... ışığının parıltıları gönlüme vurdu; gönlüm, o ışıklara bir yurt kesildi.

C

2040. A güzel, yüzlerce Ay, yüzlerce güneş, yüzlerce Müşterî yıldızı, senden bir öpücük almak isterse verme.. Ay'danda daha güzelsin sen, güneşten de.

A güzel, iki bin can, iki bin gönül, gelse de kapında yurt tutsa açma kapıyı; gönülden de üstünsün sen, candan da.

Ayna da kim oluyor ki gönlünde yer verecekmiş sana; a güzel, canın için olsun, aynaya bile bakma.

Gökyüzüne bile el atma da o, senin atının önünde eğer örtüsünü başına vursun; kulluk etsin sana.

(*) Bu ve bundan sonraki beş beyit Arapçadır.

Bir taş parçası bile devlete erdi, bir çâre buldu ama gene de kendine bakmada, mücevherliği kendinde görmede.

Sense ey doğana benzeyen gönlüm, onun eline doğru uç; hem de onun aşk kanadıyla... Niceye bir kendi kanadınla uçacaksın?

Padişah Şemseddin'in ardından tâ Tebriz'edek koşadur; aşk ordusu onunla beraber; sen de yürü-git, sen de o ordudansın.

CI

Yokluktan gelip varlık çevresinde dönüp dolaşmadan önce, daha ben yokken, yokluktan bir kapı açıldı bana.

Ne Ay vardı, ne yıl.. Can, yıllarca zevâlsiz canın çevresinde döndü-dolaştı; bir tertemiz yürüyenin, bir Kalender'in çevresinde yıllarca kanat çırptı.

Mekânsızlık, aşkının ateşi, bedeni de tertemiz yaktı, bitirdi, canı da... yalnız o ateşin ortasında yokluk gevheri kaldı; tıpkı bir semender gibi hani.

2050. Kendinden çıkan, varlığından geçen, kendini yer de geliştikçe gelişir... Kan kesilen gümüş bedenli güzel, kendi kucağından kendi meyvesini yer.

O kâfirlik, dindarlık yanından geç de gel, bir gönül fırınına; seyret de gör; âşıkların canları altın kesilmiş; aşk da kuyumcu dükkânı.

Herşey fedâ olsun yoksulluğa; yoksulluk, abadan-hırkadan münezzehtir.. Arştan yeredek ne varsa hepsi de yoksuluk yüzünden nûra dönmüştür, nur olmuştur.

Elest meyhânesine bak, Şemseddin'in kadehiyle sarhoş olmuş; yüzlerce Tebriz'i su derdinden de kurtarmış, ateş derdinden de.

CII

Cana canlar katan sâkıym, Allah için olsun, bir Kevser sun; şu sarhoş başıma kızıl şarap kadehini dök-gitsin.

Lûtuf denizi sensin, elinle gıdalandır beni.. a Ay yüzlüm, İrembağı sensin, kucağıma bir meyva düşür.

A göklerden yeryüzüne inmiş melek; a "için" sözüyle özümüze haberci olan güzel.

Şarap, şu başımda yelip yortmaya başladı mı attığım demir sökülür-gider; altın gibi sararmış yüzüm, bir ateş parçası gibi kıpkızıl olur.

Bir put-hâne kesilmiş gönlümde, her solukta bir put vardır ama senin yüzüne benzer güzel resim, yoktur da.

Meclise gir, şarap sun, ilkbaharın töresini kur a yüzü gül bahçesine benzeyen, a boyu fıstık ağacını, selviyi andıran dilber.

1060. Bir yudumcuk içerlerse kerem denizinden ne eksilir ki? Bir kâfire de birazcık nasip olsa Tanrı'nın lûtfundan ne azalır ki?

Şu kararsız gönlüme bir kadehle karar ver; şu varlık sedefine bir inci temizliği bağışla.

Ya düşünceden kurtar beni, ya yaratılışıma ulaştır beni.. yahut da bir merdiven yap, kur; gökyüzünden bir kapı aç bana.

CIII

Yâverim, yârim sensin, Allah için bir yardım et bana; benim gönlümden daha arık bir av yoktur sana.

Ney, gece-gündüz benim için feryad eder; çeng, dertlere düşerek, yanarak benim için ağlar, inler.

Bana lûtfedip de bağrına bassaydın, sıksaydın beni, hiç gamın,elemin eli beni sıkabilir miydi?

Merhamet bulutundan başıma yağmur yağdırsaydın bulut kesilmiş gözlerim, akıp duran gözyaşlarını yağdırmazdı elbet.

Saçlarının ucunu ellerime verseydin elimi uzatırdım da feleğin kulağını tutardım.

Bir gece lûtfederde bir hoşça başımı kaşırsan Ay'ın başındaki külâhı kapar-giderim.

Geçmişteki haklara, âşıkının yalvarışlarına, ilkbahar kesilip de yeşerttiğin, oturduğun can ekinlerime, çayırıma, çimenime andolsun.

2070. Senin yanından esip gelen yelin kokusuna, bana gün kesilen yüzünün ışıklarına and olsun.

Lûtuf güllerini başıma saçtığın andan beri çalışıp çabalama ayaklarıma hiçbir diken, dikenlik edip de batmadı.

Parça-buçuk da senin yüzünden kutludur, neşelidir; gül fidanı da senin yüzünden utanır, kendinden geçer.

A dudağım, sus... aslına kulak ver de o, kendi sözleriyle görülmemiş bir gam arkadaşı olsun sana.

CIV

Yanına, çevrene kar yığma da üşüyüp donmayasın.. ateş gibi kızgın olsan bile kar, gene de üşütür, dondurur seni.

Kendiliğinden coşup kaynamayan, senin coşkunluğunu da yok eder-gider. Ateş kesilmemiş kişiden kardeşlik umma.

İriliği bir deredir, akar-gider; kılına-kılçığına aldanma onun. Başına, bıyığına bakma; canı arıktır onun.

Bu ses hoştur ama sen sıçra, ateş gibi gel tapıya. Başını şöyle-böyle sallama, sölpük, başı boş şeyleri dinleme.

CV

A gönül, gene ne oldu sana, gene ne düzenler kuruyorsun? bir solukta doğan kesiliyorsun, bir soluktaysa güvercinleşiyorsun.

Dün, âşıkların duâları gibi yücelere ağıyordun; derken gene yıldızların nurları gibi aşağılara iniyorsun.

2080. Hilen, düzenin, canına and olsun ki öldürdü beni; selin beni almış, götürmede, nereye dek sürüp götüreceksin beni?

Sevgi, acıyış sözünü duymayasın, dosttan yana bakmayasın diye merhamet ilinden göçmüş, heybet, korku diyârına gitmişsin.

Hafiflik etmeye kalkışırsa gönlüm, güler de bir haydi dersin, uç bakalım... kendime dalarsam kınar da demir atmış, kalakalmışsın dersin.

Gülersem pişmiş kelle gibi sırıt dersin... ağlarsam testi gibi ağla, su sızdır dersin.

Türk'sün sen. Hintlilerde Türk yüzünü pek arama.. çünkü Tanrı, Hintliye Türk yüzü vermemiştir (*).

Gülüş Ay'a nasip olmuş, ağlayış buluta verilmiş.. baht da toprağa. Ca'ferî altın parıltısını vermiş.

Güzelliği dilberlerde ara, derdi âşıklardan iste.. yüzün kıpkızıl bile olsa sapsarı yüzü bende ara sen.

Ben aşağılık bir kulum; toprak olayım, sitemler çekeyim... sense bir padişahsın, baş çekmek de yaraşır sana, cevretmek de yaraşır.

Sarhoş et, hoş bir hale getir beni de sonra oynamamı, hoş bir hale gelmemi iste.mâdemki ekşi yemiyorsun, ağzıma şeker ver.

Senin tencerenim, güzel bir yemek pişirirsen benimle, güzel bir aş veririm sana; fakat ekşi bir aş pişirirsen de ekşi aş veririm sana.

2090. Şeytana bile bir hoşça baksan şeytan, melek kesilir; a güzelim, bir perisin sen ki peri bile yüzünden bir koku alamaz senin.

Büyü neden haram oldu? Çünkü senin güzelliğinin devrinde her çer-çöpün, her aşağılık kişinin büyüden laf açması yazıktır, boştur da ondan.

A gönül, azarlayışı, sarılışı, seni gamlara boğuşu, sevgisine işârettir; azarı bıraktı mı bil ki senden uzaklaştı o.

A Şemseddin'in Tebriz'i, padişahlar padişahı güneş, doğundur senin; o başın nûrunun ışığısın sen, bu yandaysa eğretisin.

CVI

Ah, ne mutlu andır o anki a güzel, sen bana gelip yetişesin; can gibi tertemiz, lâtif bir halde, bir seher çağı bana ulaşasın.

O baş çeken saçların bana, gecen hoş olsun demiş.. şu ateş gibi yolculuktan ne vakit döneceksin, ne vakit bu yurda geleceksin sen?

Güneşin ne vakit Koç burcuna benzeyen gönüle gelecek de sen, âb-ı hayat gibi güllere, yaseminlere ulaşacak, onlara ölümsüzlük vereceksin?

(*) Beyitteki "Tanrı" sözü, Türkçe ve "Tengri" tarzındadır.

Hasan gibi gamın elinden yudum-yudum zehir içmedeyim; ey Ahmedî tiryak, Hasan'ın babasına ne vakit erişeceksin? (*).

Gamın kanıma pek çevik, pek tez kastediyor ama can umuyor ki gönül kıran gamada gelip çatarsın elbet.

O zaman herşey, heryan sen olursun; gönül kalkar-gider ortadan; sen, bu bedene eriştin mi, beden de can gibi tertemiz olur.

2100. Gökyüzünü birbirine kat, darmadağın et; gökyüzüne bağlılık aybını çekme artık; umarım, saçlarının kokusuyla o ipin ucuna yapışırsın.

Sen zevalsiz güzellikle kadının, erkeğin başına çıkageldin mi, kadın kadınlıktan çıkar, erkek kanlar içinde kalır-gider.

Güzelliğin ayak bastı mı, Mısır Yûsuf'u secdeye kapanı.. kefenin başucuna geldin mi ölü dirilir, mezardan kalkar.

Şemseddin'in güzelim hayâli, Tebriz'de pusudadır; bakalım ne düzenle, ne hünerle gelip çatacaksın diye din gibi sen de cana istekli bir hale gelirsin.

CVII

Âşıklara canlar fedâ olsun; hoş bir hevestir aşk.. Oğul, aşka tap; geri kalanı havadır, yeldir.

Aşk şarabıyla sarhoşum; bulunduğum yerin döşemesi aşk ateşidir; bas ayağını ateşime; niceye bir iki yüzlülük?

Gökyüzünden tâ yere dek ateşten bir zincirdir, sarkıtılmış.. yolunda gerçeksen sarıl o zincire.

Aşk nasıl şeydir, sor bana.. aşk, bir çeşit deliliktir; insanı zincire vurdurur; fakat ahmaklık yoluyla değil ha.

Aşka tap ey oğul; aşk hoştur ey oğul; yürü, âşıkların canlarına and olsun ki apansın, güpgüzelsin, gerçeksin sen.

(*) Konya nüshasında, metinde "Hasan gibi" yerine "huseyn gibi anlamına" "Hemçû Huseyn" yazılmış, kenara "Hemçu Hasen diye düzeltilmiştir. Zehir içen İmâm Hasan olduğu gibi beyitteki "Abu-l Hasan - Hasan'ın babası" sözü de doğrusunun Hasan olduğunu göstermektedir.

Yolun, yokluk olduktan sonra sana nerde, kim düşman olacak ki? Senin gücün-kuvvetin kimde olabilir ki? Yakıp kavuran salt ateşsin sen.

2110. Canımı kul-köle et, zevkımı, neşemi dirilt... Yok et beni, sonra yarat da bir kere daha yaratıcılığını göster.

Bir soluk sus, susarken coş, köpür... Seher çağında susarsın sen, susarken söylersin sen.

Gönülsüz, cansız söz söylemek Sâmiri'nin öküzünün töresidir; ey oğul, doğru olmaz bu; sen doğru yürümeye bak, doğrulukta behren var senin.

CVIII

İki dünyada da gönlünü arıtan her insan Elest sesine karşı "belâ-evet" demenin yokluk olduğunu görmüş anlamıştır.

Topraktan yaratılmış âlem bir tepeciktir sanki; yokluk, onun altında gömülü define... Tepenin üstünde oynayıp eğlenmek çocukların zevkı, neşesidir ancak.

Kimin gözü bağlanırsa hırs parıltısı yatışır onun... defineden haberi olmayan, ona aldırış etmeyense ağır canlı olur, tembelleşir-gider.

Ay gibi bir güzellik definesi.. Can onu gördü de aman, ne de güzel, nazar değmesin dedi. binlerce padişah, yoluna düşmüş... âh, ne de büyük, ne de elde edilmesi gereken yüce birşey.

Överdim dudağını, açar-saçardım can yüzünü, giderdim anlatma yoluna; fakat nerde anlıyacak, nerde ona ulaşacak kişi?

İki köyde de ona lâyık kimsecik yok ama varsın-olmasın... sen, canını da at yoluna, kendin de atıl; baş çekme, koy başcağızını yere.

A tanınmış Tebriz, Şemseddin'in kapısında kemer kuşan.. çünkü başın, bir olgun kişinin ayağına kapanması kutlu bir şeydir.

CIX

2120. Herkesle gevezelik eder-durursun; bizeyse surat asarsın, usanmış görünürsün.. yürü be, âşıklık dininde pek büyük bir ahmacıksın sen.

A havasına uymuş her zevekil, a Tanrı'dan usanmış kişi, sen kaan'ın adamı değilsin, bir Moğolcağızsın sen.

Kendi şarabınla kendin bir sarhoşağız olmuşsun; gâh ekşiceğizsin, gâh tatlıcağız... Hünerceğizinde pek derinceğizlere dalmışsın diye nazcağızlar etmedesin, ululanmacıklara kendini vermişsin.

Bir kütüphâne bile olsan can bahçesini istemiyorsun, aramıyorsun... Hocam, soycağızın-sopcağızın var ama temelceğizlerin yok.

Yürü, bakıra benzeyen varlığını can kimyasına harca da altın gibi onun yüzünden yarım pulcağızın gamına düşme.

Gönlümden dedim ki: niceye bir beden ehlinin hayâline dalacağım? Seninle oldun mu, her donmuş-buz kesmişten gönlüme bir elçiçeğiz geliyor.

Sen bir gulyabaniceğiz bile olsan tek Tanrı'nın eşsiz ışığı, Tebriz'deki Şemseddin, gönül yolcularının yolunu emin etmiştir.

CX

Temamiyle can olmasaydın yüzümü gösterirdim sana... Bir belirtim olsaydı belirtimi, izimin tozunu görürdün.

Gümüş bedenli bir altınım; lâ'l dudaklı bir inciyim... Madenin içinde olmasaydım altın cevherini gösterirdim sana.

Lütfum bırakmıyor seni; yoksa senin hevesine düşerdim de a şekerim benim, bütün zamanları sinek gibi kışalar-giderdim ben.

2130. Can gül fidanı, aşkınla dedi ki: Korkmasam susen gibi baştan başa dil kesilirdim.

Halk, akıllısın sen diyor, bir soluk kendine gel... Onlara dedim ki: Evet, böyleysem, bir soluk da öyleyim işte.

Ay'ın gümüş kaftanı civarına lâyık olsaydı kemerinden tutar da sana çekerdim onu.

Aşkının havasının dalgası, bir soluk bıraksaydı beni, ateşler haline gelirdim de âşıklara çâre kesilirdim.

Kıskançlık okuyla zemânenin gözünü yumdurmasaydı apaçık görürdü ki onun elinde bir yayım ben.

Bu söz, Tebriz'li Şemseddin'e bir işarettir ancak... Âh noolurdu onun kapısında bir terceman olaydım.

CXI

Bütün bir cihan gamlara yandı da gam ateşi görünmüyor... bu tılsımın şeklini hiç kimse gördü mü ki? Hayır, görmedi.

Onun kehlibarındaki güç, beni heryana çekiyor. acaba beni çekeni gören var mı? Hayır, yok.

Semâ' var da çeng yok... Şarap var da renk yok... Kadeh-kadeh üstüne yüzlerce kadeh sunulmada? Kadehi tutan nerde? Meydanda değil.

Âşk, kırbaçla oynuyor; bense onun elinde bir şişeye benziyorum; şişeyi ayaklar altına attı, kırdı; kimsenin ayağı yaralandı mı? Hayır.

2140. Yol alanlarca şeyhin de sayısına son yok, müridin de... Fakat birlik soluğuna gelince,ne şeyh var, ne mürit.

İnsanların arasında tanınan, sözü yayılan, Bâyezîd'in gölgesidir; Bâyezîd'in özüyse ortada yok.

Muştuluk verin âşıklara, bulaşma-kavuşma bayramı geliyor...

Öylesine bir bayram ki Ramazan da değil bu, bayram da değil.

CXII

Gizlediklerimi herkese söylemeye; o izinin tozu belirmeyen padişahı göstermeye, izini belirtmeye gelmişsin.

Dün akşam sarhoş hayâlin, elinde bir kadeh, çıkageldi.. şarap içmem dedim, etme dedi; ziyan edersin.

Dedim ki: korkarım, içersem utanmam, uçar-gider başımdan da o kıvırcık saçlarına el atarım; tutar, çekersin benden.

Gördü ki nazlanıyorum, gel dedi, ne şaşılacak kişisin sen? Can sana yüz tutuyor da sen, ondan yüz çeviriyorsun.

Herkese düzen kurmada, kötülük etmedesin ya; benim gibisine de düzenler kuruyorsun; halbuki gizli hasbek benim; iş böyleyken benden sır gizlemedesin (*).

Yeryüzünün gönlündeki defîne benim, ne diye yere baş koyuyorsun? Gökyüzünün kıblesi benim, ne diye göğe yüz tutuyorsun?

Bir padişaha bak ki bakış-görüş ışığını o verir sana... İnada düşer de baş çekersen ecel günü öylece kalakalırsın.

2150. Betine-benzine renk geldi ya; onun için sararıp sol.. bir atlının ardından ne diye safran gibi sararıyorsun?

Horoz gibi erkek ol; vakti tanı; öne geç, yürü. Horozken tavuk gibi dişileşmen yazıktır.

Eğri otur, doğru söyle.. Doğru olur bu iş, lâyık olan da budur.. Senin canın da benim, rûhun da; sense onları bir başka yana yollayıp duruyorsun.

"Borç verin" buyruğuna uyar da bir kesinti verirsen bil ki kalp bir kesintiyi bile defîne edersin, hazne yaparsın, maden haline getirirsin.

"Sakının" buyruğuna uyar da iki-üç gün gözünü yumarsan duygu gözünün kaynağını apaçık incilerle dolu bir deniz yapar,gidersin.

Amacımıza bir soluk, ok gibi doğru gidersen gökyüzündeki utarid yıldızının boyunu kendi kirişine yay edersin.

Bundan daha iyi kerem de şudur ki suçunu, günâhını bağışlar... bunu bir anlatayım da bak; bana karşı nasıl, ne çeşit feryat edersin.

Yeter, bu söz, anlatmaya sığmaz; ağıza gelmez... hattâ bütün zerreleri açsan, her birini bir ağız haline getirsen gene anlatılamaz.

CXIII

Seni seven, soluktan soluğa, yüz batmaklık cefa taşı yese bile, sen, ona yüzünü ekşitmedikçe gam yemez.

Şarap,ona edeceğini etti mi oyuna dalar, bağırır, çağırır, neşesini bildirir... Çünkü o, madenin has akıykını koltuğuna almıştır.

(*) "hasbek" Türkçe.

2160. Kumar oynanan yerin eriyim, uçsuz-bucaksız bir âlemim ben... gözünü aç, yüzüme bak, aydınlığa karşı seyre dal-gitsin.

Senin rengine bakmaz, savaşından gam yemez o... Hoca, yoksa eminlik yurdunu hiç görmedin mi sen?

Sirke ekşi olursa olsun; o ekşimiş diye bal da ekşi olur mu hiç? Suyun yüzünden yağ, yağlığından vaz geçer mi ki?

O seyre dalmışım ya; sarhoşum, semâ'a düşmüşüm... Fakat herkesin semâ'ı, varlıktan-benlikten temiz olamaz.

Bizim semâımız bakıştır-görüştür; onun semâıysa boşuna... Fakat oğul, Türk, Ermeni'nin dilini bilmez ki.

İnananlar, mezarlarının içinde oynarlar, el çırparlar... inanç şarabını içmişlerdir, mekânsızlık meclisinde sarhoş olmuş-gitmişlerdir.

O, senin yanındadır, önündedir şu an; fakat sen, sevgiliden bir koku alamıyorsan da göz ucuyla her yana bakınıp duruyorsun.

CXIV

Uykuya mı dalıyor gözlerin, yoksa naz mı ediyorsun? Hayır... andolsun Tanrı'ya, düzeninden yumuyorsun gözünü.

İş eri uyusun diye gözünü yumuyorsun; uyudu mu da altınına el uzatıyorsun.

Bir zincirdir, uzatmışsın; sonu gelmez bir tuzaktır, kurmuşsun... kimin bağını pekiştirmedesin, kimin bağını çözmedesin?

2170. Suçsuz âşıkını sevaba girmek için öldürüyorsun da sonra şehidlerin mezarları başında ezan okuyor, namaz kılıyorsun.

Kimi sâkıyler gibi baştan aklı alıp gidiyorsun sen; kimi de çalgıcılar gibi nağmelere dalıyorsun sen.

Ayrılık neyini üflüyorsun; Irak neyini çalıyorsun; Bûselik perdesini Hicaz'a eş ediyorsun.

Yoksulun canını, gönlünü, tutsağın yaralı gönlünü güzelliğinin sadakalarıyle niyaz haznesi haline getiriyorsun.

Feleğin perdesini yırtıyorsun, padişahlık cilveleriyle cilveleniyorsun... Eyâz'ın saltanatını sürüyorsun da padişahların taçlarını kapıyorsun.

Benim aşkımsın sen, aşkın hiç şekli mi olur? Şu şekle bürünmüşsün ya; mahsustan yapıyorsun bunu.

Sonsuz bir haznesin sen; hazneye padişahın turası nerden vurulacak? Bir yanına vursan bile orasını kesmek için vurursun.

Zenginliğe dal da sus, utan artık.. niceye bir onun zenginliğinin yanı başında tamahlara, ümitlere sarılıp feryat edeceksin?

CXV

A şeker dudaklı, sakın testiyi kırmayasın... a taş yürekli, sakın testiyi kırmayasın.

Onun sarhoşu oldun mu, elinden şarap içersin.. fakat tehlikeli bir soluktur o; sakın testiyi kırmayasın.

2180. Aşk yüreğime girdi, yerleşti; gönül, tümden sırça kesildi... a oğul, yavaş gir; sakın testiyi kırmayasın.

O lütuf sahibi güzel, eşin dostun oldu ama saçma el atma; sakın testiyi kırmayasın.

Onu tanımadıkça gönlünden kıyaslamaya kalkışma... O başkadır, sense büsbütün başkasın, sakın testiyi kırmayasın.

Gönüllerdedir, sırça gönüllerdedir o... aman, yavaş geç; sakın testiyi kırmayasın.

Tanrı insanda göründü; hayır-şer, bir araya toplandı; şaşırma bu kazâya, bu kadere... sakın testiyi kırmayasın.

Tebriz'li Şemseddin'le beraber oturup kalkıyorsun ama hünerden lâf etme; sakın testiyi kırmayasın.

CXVI

Güneş kuyumcusunu altın, gümüş kesen makasa bağlamadasın; akşam gömleğine Ay'dan süsler, bezentiler işlemedesin.

Geceyle gündüzü, bu Habeş'le Rûm'un enini-boyunu, onların törelerine uyar da gâh kısaltırsın, gâh uzatırsın.

Kimi olur, kulun geçici işini doğrultursun, gerçek edersin... kimi de olur, gerçeği tutar, alay haline kor, geçici birşey yapıverirsin.

Bu ne kerâmettir ki kapılar kapalıdır.. gene de tutar, onun yüzünün hayâlini bu kapalı kapılardan geçirir-gidersin.

2190. Yel gibi uçup giden düşünceye bir inattır verirsin, kaskatı kalakalır... Yalvarma nedir bilmeyen gönüle de tutar, yalvarıştan bir kanattır, verirsin.

Gam bulutlarıyla kaplı gecede meş'aleler getirirsin; ızdıraplarla dopdolu, daralmış gönülden bir penceredir, açarsın.

Biz aşkının Damaşk'ında, senin için yerleştik, senin için orasını yurt edindik.. sense cilvelerinle, yüceliğinle nazlanıyorsun; tutuyor Azâz'a gidiyorsun.

Kim olur, birazcık suç yüzünden bütün suçluları vuruyor-kırıyorsun; kimi oluyor, ulu-ulu günahlara göz yumuyorsun.

Kimi oluyor, padişahın yoksuluna padişah himmeti bağışlıyorsun; kimi oluyor, Kubâd'ı da tamahlara kul ediyorsun, padişahı da.

Nağmeler çıkaran neyi, ayaklarının altında kırıp döküyorsun; derken kırık-dökük çengi meclise lâyık görüyorsun; ona nağmeler veriyorsun.

Zevk lavtamızı kimi üç telli yapıyorsun; kimi de Bûselik perdesini Hicaz'a çeviriyorsun.

Can, senin cömertliğinle can oldu, öz kesildi, güzelleşti... derken onu tutuyor, sovan gibi kabuğunu sıyırıp soyuyorsun.

A benim dayancım, bir bakışın akıl, fikir verir, karar bağışlar bana... A benim padişahım, lûtfun dayancımıdır, eminlik yurdudur bana.

Sensin yapımın temeli; sensin dileğimin özü.. sensin varımın - yoğumun olgunluğu; sensin mahzenimin artan geliri.

2200. Her bakan gözün göz bebeğisin; her alıcının maksadı sensin... Her dağınık kişinin gücü sensin, her beli bükülenin kudreti sen.

Bana nimet verenimsin sen; yapayalnız gecede eşim-dostumsun sen... pek kerem sâhibisin, her derip devşiren, senin lûtfunu derer, devşirir.

Her mal-mülk ıssının ulusu sensin; her helâke gidenin kurtarıcısı sensin; her yolcuya kılavuzluk eden sensin; her sır yayanı dağıtan da sensin (*).

Ne kadar susayım, susmaya yöneleyim diyorum da gene benim inadıma, aklımı, fikrimi tamahlara düşürüyor, söze çekiyor, söyletiyorsun beni.

CXVII

Yorulmuş, bitmişe sen su ver, iki dünyada da saka sensin.. kırılıp dökülmüşe sen yardım et; vefâ konağı sensin ancak.

Sevinç burcunda yarıklar açıldı; gönül ordusu silâhsız, pusatsız kaldı.. sağ kola külâh sensin, sol kola giyim, silâh gene sensin.

Şarapla yıkılmış gitmişiz; kış dövmüş-ezmiş bizi... gözümüzü sana dikmişiz, tütya sensin çünkü.

Vefâdan yüz çevirme, arı-duru suya toprak serpip bulandırma; Âb-ı hayat da sensin, utanç da sen... gönülle arka da sensin, ebedî dayanç da sen.

Gök seni çağırmada; senin için can vermede.. senin yüzünden ne ziyana uğrarsa hepsine devâ gene sensin.

Canının zekâtı olsun, kalk, şarap getir; her yayanın bineğini sun... canımıza sâkıy sensin ancak.

2210. Şu savaş haberi, gönül birliğinin izi, eseri değil; vur boynunu şu haberin; ululuk şahnesi sensin.

Kavganın boynunu vur; vesveseyi kökünden sök, at... özel şarabı sun, Tanrı'nın Hasbekisin sen (**).

Kadınlar bile Yûsuf'ları görünce ellerini doğradılar; kadınlardan da aşağı değiliz ya biz, yüzü güzel Yûsuf'sun sen.

Dostun yüzünden haberdâr olmak, fakat elinden, ayağından haberi bile olmamak... işte değerli haber bu; çünkü ustasın sen.

O gizli şarapla doldur kadehi de ağızsız içelim; içelim de şu dünya, genesenin kimya olduğunu bilsin, anlasın.

Tanrı'nın o yıllanmış şarabını, o Elest gününe kılavuz olan o peygamberlere sunulan şarabı sun... peygamberlerin mirasçısısın sen.

(*) Bu beyit ve bundan önceki dört beyit Arapçadır.

(**) "hasbek", aynen böyle geçiyor.

CXVIII

Kum bile suya kandı da hey gidi-hey... ben kanmadım-gitti; ağır, yüce yayıma değer bir kiriş yok şu dünyada vesselâm.

Deniz, en değersiz şerbetim; dağ, en önemsiz lokmam.. ey Tanrım, bana bir yol aç, bir bildir bana; ne biçim timsahım ben?

Ecelden de daha susuzum; acaba bir iri lokma bulabilir miyim diye cehennem gibi fırlanıp durmadayım.

Aşkın mizacına, bulaşmadan, kavuşmadan başka bir ilâç yok.. aşkın ağzına, senin avucundan başka bir avuç ot veremez.

2220. Pek ulu bir başbuğdur; pek çeviktir ama akıl, gene de senin tuzağına tutuldu mu, başını da kaybeder, sakalını da.

Tanrı'ya bir bilen herkesin gönlüne gerçeklik veren sensin...Tanrı'yı insana benzeten herkesin gönlüne bir şekil sokan gene sensin.

Nuh, senin dalgalarının yücelerinde bir tahta parçasına eş-dost oldu.. rûh, civarının kokusuyla sarhoş olup yerlere serildi, bir şaşkına döndü.

Sus da gene susanların köşküne doğru git.. a bir köye düşmüş, orda yıkılmış-kalmış adam, gene şehrine git, şehrine.

CXIX

Benim ağzımı acıtmadasın, başkalarınaysa şeker veriyorsun.. benim tarlama bir ıslaklık bile vermezsin de şunu-bunu suya kandırırsın.

Canımsın benim, dostumsun benim, yıkılmaz devletimsin benim... bağıma-bahçeme güz çağını yollarsın.

Tam şükürlerle dolup taşacağım çağda, ya benim inadıma, yahut da benden kaçma kuruntusuyla vaatlerde bulunmaya koyulursun, smar-durursun beni.

Ödağacı cömertliğe başladı mı, senin için tüter... sen köpeğe kemik attın mı, arslan, kapında secdeye kapanır.

Mahallemden geçer, yanıma uğrarsan dokuz göğü de aşarım; başıma bir aman verirsen göklere ayak basarım.

Akıl da yoksulundur, fikir de... onlar, senin sütünle beslenmişlerdir, senin sütünle gelişmişlerdir... kendisine yay verdiğin kişi nasıl olur da okunu atmaz senin?

2230. Senin baktığım kişi, iki dünyaya da bakmaz artık.. bir dilenciye ekmek versen, padişahlar padişahı kesilir o.

Kime şeker verirsen bütün bedeni şeker kesilir; kime ağız verirsen sen, iki dünyayı da bir lokma yapar da yutuverir.

Bütün şehirleri gezdim, dolandım; senden başkasında şeker yok.. artık şekeri pahalı verirsen seni kime şikâyet edebilirim, nasıl yapabilirim ki bu işi?

Kimi tutar-çekersin, pahalı verirsin; kimi yayar-dökersin, herkese ucuz verirsin. Bir soluk böyle verirsin sen, bir soluk öyle.

Güneşin de, Müşteri yıldızının da övündüğü Şemseddin, Tebriz'de... Onunla ay, lûtfunla kıran ederse Ay'ın da gönlü dirilir-gider.

CXX

A yüzünü ekşiten dost, sirkeyi kaça veriyorsun? Bir şeker dudaklı varsa sirkeyi şekere satarsın, şeker alırsın da sirke verirsin sen.

Sen almazsan alma; ben hevesliyim, alırım; âşıkım, kendimde değilim; a boşboğaz, ne diye öğüt verirsin bana.

Daha yakın gel ey peri, ekşilik hiç yok sende.. taç verirsin, kemer bağışlarsın, yüce bahtlar verirsin, devlete erdirirsin adamı.

Can, binlerce gürültüyle senin için gebe kaldı-gitti; çünkü kendi aşk ateşine kendin cörötu atıp duruyorsun.

Canımı, Ferhat gibi dağ delmeye çekiyorsun.. böyle değilse ne diye canımın eline külünk veriyorsun sen?

2240. Ne verirsen ver.. verdiğin şeyi, zarar olsun diye veriyorsun sanan kişinin hiçbir şeyden haberi yoktur.

Bir gül yaprağı alırsın, bir bağ ihsan edersin sen.. bir eşek leşi alırsın, yirmi tane yürük at bağışlarsın sen.

Tapı kılana şükredersin ama kimi olur, aldırmazlıktan gelir, beğenmez görünür, suçsuz döversin insanı.

Zeyd'in başı yanılırsa Amr'a bir çâre bulursun.. Şam ülkesinde kıtlık olursa Çend'e yağmur yağdırırsın.

Kaç kere söyleme dedim; fakat senin ne suçun var ki? Sen değirmen gibisin, sana ne konuyorsa onu öğütüyor, onu veriyorsun sen.

CXXI

A lûtfetmede, a gönüller almada iki dünyadan da üstün güzel.. a güneş gibi, Ay gibi bağışlayış elini açmış dilber.

Seher çağının güneşi, yeryüzünden baş çıkarmadan dünyayı gösteren kadehi eline almışsın.

Mehdî de sensin, doğru yolu bulmuş da sen; Tanrı'nın rahmeti desen... yeryüzünü kaplamışsın, zamana lûtuflar etmişsin, ihsanlarda bulunmuşsun.

Yüzlerce kınanmaya temelsin, özsün; yüzlerce kıyâmetin coşkunluğusun... misk kaynağını görmüşsün; şarap küpünün kaynayıp köpürüşü olmuşsun.

Senin havandan baş çeken başını alıp bir yere varamaz... çünkü her boyuna bir gerdanlıktır, takmış-bağlamışsın sen.

2250. Kalk ey gönül, halkı sabah şarabı içmeye çağır.. dün geceden kalmasın; kendinde değilsin, başsız-ayaksız düşekalmışsın ama gene de çağır-gitsin.

Her seher hayâlin, sâkıylik etmek ister.. aklın, hünerin düşmanısın, sâf kişinin fitnesisin sen.

Bahar gibi bir sâkıysin; cennet gibi ebedîsin; kebap gibi güçsün-kuvvetsin; şarap gibi neşelisin, coşkunsun.

Kalk ey gönül, çeke-çekile belirtisi bile görünmeyen şarap meclisine yönel; yazasın böylece ama aşk, bir ata bindirir seni.

Dünya zerre-zerre, hep sana bakmada, seni seyretmede.. Suyun da özüsün,temelisin,ateşin de... Erkeğin de eşi-dostusun, dişinin de.

Fakat hırkaya benzeyen şu bedeni, başından sıyırıp çıkarmadıkça, şu beden hırkasında bulundukça hırkaya-abaya bağlısın, seccadeye oturmuş bir kişisin ancak.

Ya susanlara lâyık şarabı iç de dedi-kodudan kurtul, yahut da söyleyen, tümden sözden doğmuş bir hayvan ol, kalakal.

A sâkıy, lütfet de sarhoşun elinden tut; kendi meclisine doğru çek, götür onu... ana caddenin padişahısın sen.

CXXII

A güzelim, gam çalgıcın gönlümüzde bir nağmedir, tutturmuş.. canın başında, beyninde senden bir masaldır, yayılmış-gitmiş.

Soluğu güzel mi, güzel hayâlin, gayb âleminden soluk aldı da bir göründü mü, aşk ateşinden bir yalımdır çıkar da tâ göğe dayanır-gider.

2260. Aşk Zühresi pençesini suya, toprağa atınca boyumuz çenge dönmüş, göğsümüz kanun kesilmiş.

Topal bir ceylan, saldırgan arslanın pençesinden nasıl kaçabilir? Bıldırcına benzeyen beden, can doğanından nasıl kurtulur?

A gül, a can baharı.. a şarap, a can mahmurluğu, padişah da odur, tek er de o; odur senin birliğini yiyen, varlığını sömüren.

Senin lütfundan, senin ihsanından yoksulun yoksulluğu, bir övünç oldu da ölümün, yoksullara karşı söyleyeceği bir söz kalmadı-gitti.

Buluşman, gene bir bahâne icad etmezse lütfun, ihsanın, rahmetin, buluşma davulunu dövüp duruyor.

Senin Mesihlik sofrandaki yemekler; benim Meryem orucuma iftarlık yemekler... bu gece kuru ekmeğimi senin Fırat suyunla ıslatacak, yumuşatacağım.

Ölümsüzlük yayı, oklarımıza başbuğ olmuş.. Ahmed'in oku Kinâneoğulları'nın övüncü kesilmiş.

O yayın bir ayak önce çekilmesi için herkes bir kiriş yapmada... okuna hoş geldin demek için her gönül, bir amaç kesilmede.

Tanrı çekişi senin, benim âhımdan bir ip ördü de can Yûsuf'u beden kuyusundan çıktı, bir yuvaya sâhip oldu.

Sus, başın söz söyleme kaşıntısına uğradıysa o güzelim kıvırcık siyah saçlara sabır, pek seçilmiş bir taraktır.

CXXIII

2270. Gene yüzünü ekşittin; yoksa başka bir dost mu seçtin? Gene cefâ elini açmışsın, gene vefâdan elini ayağını çekmişsin sen.

A Ay yüzlüm, dün gece gönül derdiyle sabahadek uyumadım; çünkü sen, düşmanlara kanmışsın, benim hakkımda onların söylediklerini dinlemişsin.

A benim ateşli soluğum, kalk... sensin gönlümün tanığı. A benim dün gecem, gel, ne gördüysen doğru söyle.

Bir ayna almışsın, yüzüne bakıp duruyorsun.. perdenin ardına girmişsin; fakat benim perdemi de yırtmış-gitmişsin.

Akıl nerde ki durayım da şimdicek çâremi göreyim.. sen bana ulaşalı akıl yittigitti.

Bir oyuncaktan ibaret olan şeklini büyücülükle işlemişsin; gönlüme ne şaşılacak iğneler batırmışsın, ne şaşılacak iğneler.

Gönlün kapısına, damına bak; hep senin ayak izlerin var.. iş böyleyken dün gece, ne diye halkın kapısından, damından koşup kaçmışsın?

İzini bulan kişiye hırsız derim de bunu nerde buldun, şunu nerden aldın diye soruya çekerim onu.

CXXIV

Seher çağı güneş, aydınlık bayrağını çekti mi, lâ'l, akık, mâdenin gönlünde, dilenciliğe koyulur.

İsterse gökyüzünden gizli olsun, isterse mâdenin karanlıklarında bulunsun; mücevher olan taş, gökyüzüyle bildiktir.

2280. Işık, doğudan vurdu mu, dağı yarar da taşın gönlüne bir bağış parıltısıdır, verir.

Kesin olarak her aydının ardında bir aydınlatan vardır.. yeryüzünde blunan herşeyin üstünde göğe mensup bir gözetici bulunur.

Bir Âzer'in gönlüyle eli olmadıkça put düzülmez; peki, put yapan Âzer'in nasıl olur da bir Tanrısı olmaz?

Gerçek Peygamber, insanoğlu altın mâdenidir demiştir; mâdenle mâdenin arasındaki farkı da altın gösterir.

Başka Bahir

HEZEC MATVÎ

"müfteilün müfteilün müfteilün müfteilün"

- A -

I

Hoca, gel.. hoca gel; hoca, bir kere daha gel.. a düzenbaz Ay, gelmem deme; gel.

Senden ayrılmış âşıkı gör, kargaşalıklarla dopdolu dünyayı seyret.. mahmur susamışa bak a meyhâneci padişah, gel.

Ayak da sensin, el de sen; her varın varlığı da sen.. sarhoş bülbülsün sen; gül bahçesine gel.

Kulak da sensin, göz desen; herşeyden seçilmiş de sen.. çalınmış Yûsuf'sun sen; pazar başına gel.

A gözlerden gizlenmiş, a herkese can olmuş, cihan kesilmiş, bir kere daha güleoynaya, gönülsüz, sarıksız gel.

Günün aydınlığı sensin; gamı yakan sevinç sensin; geceleri aydınlatan Ay sensin; a şekerler yağdıran buut, gel.

2290. A yepyeni bir dünyanın bayrağı, her akıl-fikir, sana rehin verilmiş.. kimi gelmezlikten, kimi kaçıp gitmeden gelme; tümden, birden gel.

A kanlara bulanmış gönül; bu coşkunluk, bu delilik niceye bir sürecek? Üzüm olgunlaştı; koruk sıkmaya kalkışma artık da gel.

A darmadağan gece; a söylenmemiş, kalmış gam, a uyumuş akıl, gidin.. a uyanık devlet, gel (*).

(*) Bu beyit, Konya nüshasında yoktur.

A âvâre gönül, gel.. a ciğerimin parçası, gel... kapıya varan yol kapanmışsa dıvara çık, dıvardan aş d gel.

A Nûh'un soluğu, gel.. a rûhun hevesi, gel.. a yaralının melhemi, gel.. a hastanın sağlığı-esenliği, gel.

A yüzü parıl-parıl yanan Ay, a derenin gönlünde akan su, sen âşıkların neşesini ara; yabancılar kör olsunlar, gel.

A can sözcüsü, niceyedek dille böyle sözler söyliyeceksin? niceyedek anlatış davulunu çalacaksın? Soluksuz, sözsüz gel.

II

Dostum benim, magaram benim, ciğerimi yiyen aşkım benim.. Dost da sensin, mağara da sen; hoca, koru, gör-gözet beni.

Nuh da sensin, ruh da sen; açan da sensin, açılan da sen.. sırlar kapısında genişlemiş gönül de sensin bana.

Işık da sensin, düğün desen; yardım görmüş devlet de sen.. beni gagasıyla yaralayan Tûrdağı'nın kuşu da sensin.

2300. Katre de sensin, deniz de sen; lûtuf da sensin, kahır da sen.. şeker de sensin, zehir de sen; daha fazla incitme beni.

Güneşin odası da sensin, Zühre'nin evi de sen.. ümit bahçesi de sensin; a sevgili, yol aç bana.

Gün de sensin, oruç da sen; el açıştan elde edilen de sen.. su da sensin, testi de sen; bu sefer su ver bana.

Tane de sensin, tuzak da sen; şarap da sensin, kadeh de sen.. pişmiş de sensin, ham da sen; ham bırakma beni.

Bu beden az dokusaydı gönül yolum da az vurulurdu.. derken yol olurdu da bütün bu sözlerim olmazdı.

III

Ah, o sarayın başı, bana izin vermiyor, beni meclisine almıyor; can mahremi yapmıyor, sırlarına mahrem etmiyor beni.

Alımı, güzelliği, ışığı, ateş gibi keskin bakışları, şeker gibi soruşları giriftâr ettigitti beni.

Bana, sevgin nerde dedi, rengin nerde, ışığın nerde? Onu gördüğüm anda renk nerde kaldı bende, koku nereye gitti benden?

Kerem deresine daldım; o seher çağına kulum, köleyim.. o güzel kokulu gül, umuyorum ki gülbahçesine gelir, götürür beni.

Irmağa dalan kişiye elbisesi, yük olur.. benim şu hırkamla sarığım da ne kadar ziyan veriyor, ne kadar ağır geliyor bana.

2310. Seçilecek mal-mülk, şeker gibi Ay yüzlülerdir.. sevgili, bana vefâ etti mi mal da budur bence, mülk de bu.

Tezgâh da senin olsun, sanat da; hünerde senin olsun, düşünce de.. arslan da senin olsun, orman da; tatar ülkesinin ceylanı yeter bana.

Yok eder, var eder; gönülsüz bırakır, elsiz-ayaksız kor.. şarap sunar, sarhoş eder o meyhâneci sâkıy beni.

A kalleş gönül, etme; fitneler koparma, savaşa girişme.. bırak, pazarın başında yayma beni, açma sırlarımı benim.

Beni satın alınmış bir sevgili haline sokmak ümidiyle bağlar.. öğüt gönlümü kırarsa da bağ, beni semirttikçe semirtir.

İkilikten fazla bahsetme; iki Tanrı tanıyan kişi gibi iki-iki deme; sebeplerin temelini ara, iste; yeter artık, izlerden - eserlerden söz açma bana.

IV

Şu nefisten, şu havâdan - hevesten kurtuldum, gitti.. dirisi de belâ, ölüsü de belâ.. diri olayım, ölüp gideyim; yerim-yurdum, Tanrı lûtfundan başka bir yer değil.

A ezel padişahı, şu beyitten, gazelden de kurtuldum; müfteilün müfteilün müfteilün öldürdü beni.

Kafiyeye de, yanıltmacaya da söyleyiver: Hepsini de sel alsın götürsün.. zâti şâirlerin kafalarının harcı, deriyle uğraşmadır, deriyle uğraşma.

A susmak, benim özüm sensin, o güzelimin perdesi sensin.. susmanın en değersiz ihsanı, korkunun da yok olup gitmesidir, ümidin de.

2320. Yıkık köyden ne öşür alınır, ne vergi.. sarhoşum, yıkılmışım; sözlerimde yanlış arayıp durma.

Beni yıkmadıkça o defineyi hiç verir mi bana? Beni bir sele kaptırmadıkça nasıl olur da ihsan denizine çeker, götürür.

Söz adamının şeker gibi tatlı mı tatlı susmadan ne haberi olur? Kuru, yaşı ne bilir; terlelelâ-terlelelâ.

Aynayım ben, aynayım, söz adamı değilim.kulaklarınız göz kesilirse halimi görür, anlarsınız.

Ağaç gibi el sallamaktayım. Ay gibi çark urmaktayım.. çarkım, yeryüzünün renginden ama göğün çarkından da daha arı-duru.

A söyleyen ârif, söyle de duâ edeyim sana.. çünkü her seher çağı geldi, dua vakti erdi mi, güzeleşirim, sarhoş olurum.

Abamı, hırkamı esirgemem senden; padişahtan ne gelirse yarısı senin, yarısı benim.

Önüne ön olmayan sağrak, padişahın eliyle sunulmada bana.. o şarabın bir yudumunu içen yoksul, güneş kaynağı kesilir.

Boğazım yaralı, susmuşum ben; sen söyle a söyleyen ârif.. çünkü sen dâvud soluklusun, bense yerinden kaymış bir dağım.

V

Delilik halkası bir zincir oldu, çözme zinciri.. Yalvarmadayım sana;kervanın yolunu sen vur.

2330. Senin sarhoşunum, senin hoşunum, senin lûtfundan gebe kalmışım... gebe yük taşımazsa suç sayma bunu.

Gökyüzü, başından dönme-yürüme sevdasını çıkarabilir mi hiç? Yeryüzü kendinden depremi giderebilir mi hiç?

O padişah sayılar döküp duruyor; gönül, onun elinde bir kalem.. hoca, sen de bir soluk olsun Müslümanlığını yenile, bırak şu şikâyeti.

Padişah, cefâ eder ya hani; o cefâyı, padişahın elinde bir kabarcık bil.. padişahın elini bulan kişi, o kabarcığı öper de öper.

Dünya gizli hükümlerin toplandığı bir kitaptır sanki; canınsa o kitabın baş yazısı... şu meseleyi anlayıver.

Boyuna sevin, suratını ekşit; derken suyu dondur, sus... eşeğinin boynundan o oyalayıcı çıngırağı çöz-gitsin.

VI

A dünyanın mumu, dün gece ışığın bizim halkamızda yoktu.. Doğru söyle, yanağının mumu nerdeydi dün gece, nerdeydi?

Gönlümüze bir bak hele.. ömrün uzadıkça uzasın; seni görme hevesiyle yok oldu da hâlâ seyrine doyamadı-gitti.

Dün gece Ay yüzün nereye doğmuştu, otağın nereye kurulmuştu; adamların, ordun nerde konaklamıştı? Nerde kaftanını çıkarırsan ordadır devlet.

2340. Dün gece nerde olursan ol, bugün şunu biliyorum ki Lâ havle mescidi de gönlüm gibi gamlarla yıkılır-gider.

Dün gece tâ seher çağınadek feryatlar ederek dönmüş-dolaşmıştım; sabah oldu, tanyeri ağardı da gözümü bile yummadım.

Sen bir ışığın gölgesisin; biz de bütün dünyada senin gölgeniz.. ışığın gölgeden ayrıldığını kim görmüştür ki?

Gölge, kimi ışığın yanında olur; kimi onda yokolur-gider.. yanıbaşındaysa onunla bir sıradadır, onda yok olmuşsa buluşmuştur onunla, kavuşmuştur ona.

Eriyip yok olunca Tanrı ışığı, onu alsın da Tanrı'ya çeksin diye gölge, şaşılacak kadar sıkı yapışmıştır, ışığa istek elini adam-akıllı atmıştır.

Gölgeyle ışığın ayrılığını, birbirine katılmasını boyuna anlatsam; sen de bana bir kat daha yardım etsen bitmez de bitmez, tükenmez de tükenmez.

Işık, sebebi yaratandır, ne kadar sebep varsa hepsi de onun gölgesidir.. Tanrı, sebepsizliği, herşeye sebep etmiştir.

Sebebi yaratanla sebep, birbirinin aynısıdır; kim ayna gibi değilse aynayı göremez (*).

(*) Dokuzuncu beytin ikinci mısraı Arapçadır. Onuncu beytin ikinci mısraının sonu âyettir (Açıklamaya bakınız).

VII

Birdenbire esip geçen yel, uykumu darmadağan etti, yok etti-gitti... ılıklığı, geçen zamanın güzelliğini hatırlattı bana.

A bakışları canımı amaç eden ceylân, a sözleri gönlüme yücelikler veren Ay.

Özleyişlere saldı beni, zevklere verdi bana; buldu beni de güldürdü, sevindirdi.. yok-yoksul etti o cömertlikler, o yücelikler sâhibi beni, derken şükürler ettirdi bana.

2350. Beni sürerse kapısından tertemiz eder beni; lütfeder, görünürse yok eder-gider beni.. uzaklaşırsa benden, kocaltır beni; dilerim sağ olsun buluşacağımız günedek.

Lütfetti de eşiğimi yüceltti; ok attı da bayrama kurban etti beni.. ok atmaya başladı mı derdim, hastalığım da o oklardadır,ilâcım, şifam da o oklarda.

A geceleri aydınlatan Ay, a başların tacı, doğulardan doğdun, göründün de gecem, kuşluk çağına döndü.

Bir güzelim kurtuluş, bir hoş murada eriş yerinde doğdu, ışıdı; uykuları, sersemlikleri dağıttı-gitti; a güvencim, dayancım olanlar; gevşek davranmayın; fırsatı ganimet bilin de tez olun.

A gözüm, onu görünce yumulursan şükret, hamdet bu hale.. çünkü ona bakarsan kızdırırsın onu da döner, görünmez yerlere gider.

Kurtulma bu dertten sen ey âşık, eziyetler çek, kıvran-dur.. gökte yıldız akar gibi ak; sön, yok ol-gitsin.

Ey gören, fakat görünmeyen; gözden uyku kaçtı; gece yola düşmek için gönlüm tutsaklıktan kurtuldu; haydin; bu âlemin ardına doğru düşün yola (*).

VIII

Tembeldim, aylaktım; işe - güce soktu beni.. onun düşünce dudu kuşu, şeker gibi yeyiverdi beni.

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

Ezel güneşinin panltısı, canı, cihanı besleyip yetiştiren, gülbeşeker gibi olurdu, yetiştirdi beni.

A çarh-ı felek dedim, senin cefânı çekecek adam değilim ben.. A geçer akça dedi, yoksa şu adam, artık mı buldu beni?

2360. A gökyüzü satrancının padişahı, mat olmak bana, yutmak, kazanmak sana.. a padişah, taht senin, şu tavla tahtası da benim.

Ey deniz, sana öylesine susamışım, öylesine susuzum ki ben, uçsuz bucaksız denizi içsem gene kanmam.

senin eşi-benzeri olmayan güzelliğin, beni iki dünyada da garip etti.. senin tekliğin nasıl olur da herşeyden tekbir hale getirmez beni?

Güz çağında elimi dişleyerek üzüm bağına gittim; her sararmış yaprak, bana senin ayrılığından söz açtı da ağlamaya, feryat etmeye koyuldu.

O gündüze benzeyen yüz, seni âşıklara bir fitne eder; bu, geceleri dönüp dolaşan gönül de beni, dünyalara yayar-gider.

Bayrağının perçemi gibi havalara uymuşum,dosdoğru oynamadayım.. Kanadımı birhoşça aç, dürmeye kalkışma beni.

Sabah çağı, soğuk bir soluktur, alır ya; güneş için alır o soluğu. Benim şu soğuk soluğum da senin güneşine kavuşmak içindir.

Senin bedeninden bir parça kesilir de acır, değil mi? Peki, benim parça-buçuğum da tümden kesildi; nasıl olur da derdim olmaz benim?

Kulum-köleyim o kişiye ki beni suçsuz incitir.. çünkü onun da beni inciten Ay gibi bir huyu var.

Kazâ, kader, herkesceğize bir heves vermiş, herkesciği bir hevese düşürmüş; kazâ, kader, bana da yol hediyesi olarak onun aşkını getirmiş.

2370. Söz atını daha yürük sürme, can yolunu tozutma; o toz, bana can sürmesi gelir ama genede toz kaldırma sen.

IX

İş, senin işin - gücün ey güzel; yücelik, senin harcın ey güzel. Biz, hepimiz de senin ayağı bağlı avınız; arslan avcısı sensin ey güzel.

Bizim kin gütmeyen güzelimiz; göğsümüzün- gönlümüzün mumu, ışığı.. iki dünyada da, iki yurtta da iş senin ey güzel.

Zerre-zerre herşey kapında secdelere kapanmış..herşey, senin kulun, senin dostum... Âh, ne de sevgilisin sen ey güzel.

Her solukta daha da artık susuzum; inek açlığına tutulmuşum... denizi içermisin dedi de dedim ki: Evet, içerim de siler-sömürürüm ey güzel.

And olsun Tanrı'ya, senden ayrılmayan aslâ ölmez.. ölüm varsa bile bâri tapında gelsin-çatsın ey güzel.

Ne kârım var benim, ne dükkânım var; dünyada işsiz-güçsüz biriyim... çünkü senden başka bir iş başaran bilmiyorumki ey güzel.

İster gece olsun,ister seher çağı; ikisinden de haberim yok.. haber dediğim kim, haber de nedir ki gün saymadasın ey güzel.

Benim günüm, seni görmek; gecem,senden ayrılma gamı.. senin yüzünden gecem gündüze döner; gündüze benziyorsun ey güzel.

Nîmetlerle dopdolu bağım-bahçem; süslenmiş, bezenmiş gül fidanım benim.. kimsecikler senin gibi bir bahar görmemiştir; olmaz da zâti ey güzel.

2380. Bedenimi toprak edersin, toprağımı arıtırsın.. sonra tekrar, yeniden düzer-koşarsın beni; ay yanaklımsın benim ey güzel.

Filozofcağız kör olur, gözünün ışığı uzaklaşır ondan.. bu yüzden de sen, din sünbülünü diksen de ona bitmez o sünbül ey güzel.

Filozof, şu varlığımdır benim; seni anlayabilense sarhoşluğumdur, kendimden geçmemdir... onun çirkinliğine bunun güzelliğine bakma; eşsiz bir güzelsin sen ey güzel.

- D -

X

O yüce boya, posa karşı secde edersem ne olur? O görür gönüle gözlerimi armağan verirsem ne çıkar?

Onun şarabını içerim ben.. ben içmezsem kim içer ki zâti; bugün bulmuşken içer, yarını düşünmezsem ne olur ki?

Onun şarabı gönüldeşim benim; gökyüzü damı konak olmuş bana.. kanadımı açar da oraya uçarsam ne çıkar ki?

Gönlü tanımasam ne olacakmış.. koy, can da varsın-gitsin, bedende; gam yemem ben, gam yemem, gam yemem, ne olacak yâni?

XI

Sensiz hiçbir iş başa çıkmıyor; bir başkasıyle olamıyorum... aşka dair ne anlatırsam anlatayım; bir ciğeri yanıp kavrulmuş olmadıkça anlamıyor kimsecikler.

Akıp giden gözyaşlarım, her seher çağı gönlümden bir haberdir, getiriyor; fakat kimseciklerin gönlümden haberi yok.

Senin hevesin orduya, askere; işin-gücün dünyayı birbirine katmak, kötülükler etmek... fakat padişahım,senin yolun,senin dileğin olmadıkça bir geçit bile bulunmuyor.

2390. Gamında, bedenimde bir kıl bile yok ki Âb-ı hayat kesilmesin bana, yahut da bir inci tanesi haline gelmesin.

A gamı cana esenlik dost, nedir bunca feryadın? Ben bağırmasam, feryat etmesem ne ordu toplanıyor, ne halk.

Topluluk da nedir? canların kendilerinden geçmeleri.. kuş, yumurtada kaldıkça kanatları bitmez ki.

Şu güneş gibi yirmi tane güneş doğsa da gecemi aydınlatmaya kalksa sen gelip de ayağını basmadıkça tanyeri ışımıyor, seher olmuyor.

Böyle bir balçığa gönül tohumunu ektin ama baharın gelmedikçe bir ağaç bile bitmez.

Gazelim de cebir de var, kader de; geç ikisinden de. Çünkü bu bahis,ancak aykırılığı, kötülüğü arttırıyor.

XII

Ey bir parıltısıyla Uhud dağını paramparça eden, bir avuç toprak da tutar, sana çâresiz bir âşık kesilirse ne çıkar ki?

Lütfeder de bir bakarsan taş da mum olur, toprak da... fakat kahırla bir baktınmı, mum donar, taş kesilir.

Feryat eder de feryat edersin; ölmüş gönül dirilir, can bulur.. bir iştir, edersin, bir iştir, edersin; canının işi-gücü budur senin.

Can yolculuğu kurmada; sense ayağına bir ağır bağdır, bağlarsın... Fakat sonunda koparır o bağı da âvâre olur-gider can.

2400. Süleyman gitti mi dev, padişahlar padişahı olur... akılla can gitti mi, nefsin, kötülükleri buyurur bir hale gelir.

Bütün dünyayı aşk kaplamıştır da sen, rengini bile görmezsin... fakat ışığı bedene vurdu mu, betin-benzin sararıp-gider.

Bir şehzade gerek ki lâ'le müşteri olsun.. bir bulunmaz er gerek ki senin için gam yesin.

Tanrı sözünü duy; yeryüzü beşiktir size diyor.. çocuk olmasa insan, ne diye beşiğe bağlansın?

Onun öfkesinden kaçarsan yumuşaklık eteğine sarılırsın da yakıp kavurucu ateş,lütuf olur, keremler yağdırır sana.

Şu benim gölgemin dönüp dolaşması, Tanrı güneşinin yüzündendir; gönlü yıldızlara vurgun müneccim değilim ben.

XIII

Kendine gel, yepyeni bir söz söyle de dünya yenilensin.. sözün, öylesine bir söz olmalı ki dünyanın da sınırını aşmalı; sınır nedir, ölçü ne? Bilmemeli.

Senin soluğundan gençleşmeyenin kara toprak başına... senin soluğunu duyan, ya baştan başa renk kesilir, yahut da bir ses olur-gider.

Kim senin kapına halka olursa altın kesintilerini tez kapar... hele kapıyı açarsan, hele o, içeriye de mahrem olursa..

Su, ne bilirdi ki söyleyen bir inci olacak.. toprak, ne bilirdi ki sırlar söyleyen bir bakış kesilecek?

2410. Lâ'l dudağının şarabı olmadıkça kimsenin yüzü kızarmaz; sensiz kızarsa bile gaz boyamasındandır o renk.

Sâlih'in devesi, dağdan doğdu ya; iyice anladım artık ki dağ bile, senin muştuluğunu duyunca yörük bir deve kesilir.

Sırrı gizle, susmak acı bile olsa sus; ciğeri yakan şey, yakar ama yeniler ciğeri.

XIV

Sevgili, başımı kaşımaya bile bırakmıyor beni; sevgilinin muskasıyım sanki; beni göğsünde sıkıp duruyor.

Kimi olur, deve katarı gibi beni ardından çeker-götürür; kimi olur, o padişah, ordu kumandanı gibi öne sürer beni.

Kimi bana mühür basmak için yüzük kaşı gibi emer beni; kimi de bir halka yapar, kapısına kakar, takar beni.

Kan halinden geçirip,erlik suyu yapar; erlik suyundan geçirip, yaratır beni... yaratır, derken akıl haline kor, mahşerini yayar-döker.

Kimi, kamışla güvercin gibi yurttan kovar beni.. kimi, yüzlerce yalvarışla kapısına çağırır beni.

Kimi gemi gibi deniz üstünde yolculuğa salar beni; kimi bağlar, demirini atar da durdurur beni.

Kimi, temizlenmek isteyenler için su yapar beni; kimi yıldızı kutsuz kulunun yoluna diken eder beni.

2420. Ölümsüzlük yurdu sekiz cennet bile olsa o padişahı görecek bir yer değil de ne hoştur bu ki şu gönlüm, onu seyredecek bir pencere kesilmiş.

Ben, o can güzelinin birliğini-varlığını dilimle bildirerek inanç sâhibi olmadım; kendime kâfir oldum da o vakit inandım ona.

Safına giren kişi, onun telef etmesinden aman bulur... ben de elinde kılıç gördüm onun da kalkanımı yaktım, yandırdım-gitti.

Cibril'le beraber uçuyordum, altı yüz kanadım vardı.. mademki ona ulaştım, artık kanadı ne yapayım?

Geceler, gündüzler gelip geçti; ben o can incisine bekçi kesildim... İnci denizinin dibindeyim, kendi incime boşvermiş-gitmişim.

Niceye bir övüp duracaksın onu, övüşe sığmaz ki.. yeter artık, sus da ben de başımı alayım, kendi coşkunluğuma varıp gideyim.

- R -

XV

Ay yüzlü, bütün insanların gönüllerini çeler; bir göründü mü yüzüyle bosbulanık, kapkara gecenin özü aydınlanır-gider.

Bir kadına mı rastladım, yoksa insanların gönüllerine sahip olan bir sıfata mı, yahut da düşünceler örtüsünün altında bir Ay'a mı?

Hem içtedir, hem dışta... hem doğmuştur, hem parıl-parıl parlamada; görünüşü insan sanki; oysa ki yaradılışı kıvılcımdan, kordan.

Uzaklaşırsa beni mahveder; yakınlaşırsa oynatır-gider beni... öylesine parıl-parıl parlamada ki parıltısı gözü almada.

2430. Boyu yüce mi, yüce; değeri ağırmı, ağır.. bakışları büyücü, ağzının yârı şeker mi, şeker.

İşte hüdhüd bir haberle ulaştı bize; bana o haber erişeliberi beni de o haber gibi yitirdi-gitti.

Rûl'ül-Kudüs'e, nedir bu dedim, şaşılacak birşey, söyle bana.. Tanımıyor musun, bilmiyorum musun dedi; cehennem, pek büyük mahluklardan biri derler ya; o işte (*).

- S -

XVI

Aşkı seç, aşk ek, aşk biç.. şu şatafatı sür-gitsin; korkma. ey gönlü Tanrı âyeti, mushafı ters oku istersen; korkma.

Can taşıyorsun, candan ayrılacağım diye tir-tir titriyorsun.. "re" yi de bırak "vav"ı da; tüm can kesil; korkma.

Şüphe kesilirsen tam inançtan korkarsın elbet.. oğul, şüphenin ta kendisini tam kanış, tam inanç bil; korkma.

(*) Bu gazel Arapçadır.

Ölümsüzlük güneşinin yok edip gittiği gölge var ya, artık gölge deme ona; o kalanlara bir ibrettir; korkma.

Mâdenin gönlünde geçer altınsın sen; yalnız kendini göremiyorsun; oynaya-güle, yalımlar saça-saça sıçra şu mâdenden, korkma.

Gönül senden kesin delil istiyor; kesin delilin gölgesi değil misin sen? Gölge gibi yürü kesin delile; korkma.

- § -

XVII

Sakının aşktan, sakının.. Ne korsanız alır-gider aşk.. Birisi inada kalkışırsa aşkın, onu kırar-geçirir, darmadağan eder.

2440. Aşk, adamı candan eder, gönülden eder.. adamı küstahlaştırır, inancını alır gider. Sel geldi mi, ovada ne varsa siler-süpürür; sürer-gider.

Buna iyice kan ki yolunu kesen odur; kanın kendi boynuna.. uzak ol onun hızından, şerrinden, uzak ol onun iyisinden, kötüsünden.

Şarap içersin, sarhoş olursun; gönlün elden gider; gönülsüz, elsiz kalırsın... kurtuluş yoktur; seni çeker, yer-gider aşk.

Şu ırmağa ayak bastın mı, tâ kıyamêtedek kurtulamazsın... kim bu dalgaya kapılırsa dalga, onu deniz kıyısınadek sürer-götürür.

Aşka düşen şaşırır-kalır, her işten olur.. hüneri elinden tutmaz onun, aklı fayda etmez (*).

A soluğu tuzak kesilen, sus.. suçsuzları öldürme.. a yüzü, aklın-fikrin şarabı olan, bu şarap, içeni ebedî sarhoş eder.

XVIII

Sevgilinin kötü huylu, gamlı, ekşi suratlı, muğların mezarı gibi dar, gönül sıkıcı olmasını istemem.

(*) *Bu beyit Konya nüshasında yoktur.*

Sevgili aynaya; dost, badem helvasına benzer... oynaşma çağında korkmamalı, kaçmamalı, surat asmamalı.

Kendisine âşık olan kişinin beş tane kötü alâmeti vardır: katı yüreklidir, gevşek ayaklıdır, tembeldir, düzenbazdır, asık suratlıdır.

Tez öfkelenir, boyuna suratını ekşitir? Şöyle bil onu; sanki pek keskin bir sirkedir o.

2450. Ekşi suratlıları anlatma; yeter artık, bu kadarı bile yeter.. Şekerler yağdıran tabiat, iki dünyada da nasıl olur da ekşi suratlı birini arar, ister?

XIX

A güzel yüzlü gece, sen Habeş ehlinin en yücesisin, en ulusu... Seninle neşeliyiz biz; boyuna hoş olsun vaktin, hoş olsun.

Aşkın, harcımız bizim; özlemin gönlümüzde... başımıza el koy; çekme elini bizden, çekme elini.

A güzellik, a iyilik gecesi, sıçradın-kalktın mı, can da sıçrar kalkar... üç sayısına üç kattın mı altı olur, altı.

Altı yönüm de senin yüzünle, senin kutlu bakışınla yedi göğe de güzellik verir, alım verir; alım verir, güzellik verir.

XX

Şarap sun ey can sâkıysi; dertsiz, düzensiz şarabı sun.. ölümümedek yaşasam bundan başka işim-gücüm yok benim.

Sun sevgilim şarabı, üşenerek, yorgun-argın sunma ama.. içenden bütün usancı, bütün ürküntüyü, arıklığı gideren şarabı sun.

Altın gibi şarabı sun, zâti altın kesildim ben; dopdolu sağrağı sun; erkeğim ben... dilediğin şeyin tâ içine daldın; artık bilgiyle, amelle ne işin var?

Gönlüm, uyanık olarak, sarhoşluğuyla övünerek sabahladı... yalan söylemişse bugün doğru söylüyor, zulmettiyse bugün adâlet göstermede.

A kadeh, bugün ululuğun üstünde, gel.. Ulu, yüce Tanrı'nın verdiği şarap var; padişahlık şarabı var sende.

2460. Bugün salına-salına tavâf ettim onu, bugün övünerek muradıma erdim onunla... bugünkü şarap sunlursa birine, bütün dileklerine erer-gider.

Hoca Hasan, sarhoşsun, hoşsun ama benim sarhoşluğum değil sarhoşluğun.. altın kesesi de adamı sarhoş eder ama ezel kadehinin sarhoşluğuna benzemez o sarhoşluk.

Bayrağımız yücelmiş, adamlarımız toplanmış... canlarımız gördüğün gibi yücelmiş, yüceliklere ulaşmış.

A amcasının canı, bizim tövbemiz, balığın suya tövbe etmesine benzer. A ulu şeyh, hiç beden, gönülle candan tövbe eder mi?

Aşkın bize, geldi-çattı; sonra düşmanlığa girişti, kavgaya koyuldu bizimle.. hani sarhoş bir yere girer de sarhoşluğu yüzünden kötülükler eder ya, onun gibi işte.

A sarhoş, yeter, sus artık; can bedenden kurtuldu, sus artık. Şarabı al eline; başkaları kavga etmede, birbirleriyle savaşmada.

A bağırıp duran, sus; yeter artık, bağışla,Tanrı da seni bağışlasın... Arı-duru şarabı sun; buluşma-kavuşma çağı geldi-çattı artık (*).

XXI

Gece yarısı bağırdım; kimdir şu gönül evindeki dedim; benim dedi; haniAy da yüzümü görünce utanmıştı, güneş de; işte o'yum.

Neden dedi, şu gönül evi şekillerle dolu? A yüzü Çigil güzeline bile hasetler salan dedim; bunlar, senin gölgelerin, hepsi senden vurmuş.

Peki dedi, şu ciger kanına bulanmış şekil de ne? Bu dedim benim şeklim; gönlü yaralı, ayağı balçığa saplanmış kulunun şekli.

2470. Canın boynunu bağladım, kapısına götürdüm de aşk suçlusudur bu dedim; suçlumuzun hakkını helâl etme.

(*) Bu gazelin çift beyitleri, ikinci beyitten itibaren Arapçadır.

Bana bir ipucu verdi; fitnelerle, düzenlerle dopdolu bir ipucu... çek dedi, ben de çekeyim; hem çek, hem koparma.

O can otağından bana, dahada güzel bir Türk doğdu, parladı. Ona el attım; elime vurdu da bırak dedi.

Filân gibi dedim, sen de yüzünü ekşittin... Yook dedi, ben bir iş başarmak için yüzümü ekşitirim; kinden, düzenden değil.

Kim, benim diye içeri girerse başına-koluna vururum; çünkü burası aşk haremidir a hayvan, ağıl değil(*).

O Türk'ün şekli, gönlün, dinin salâh'ıdır; bak da gör... Gözünü ov da gönlün şeklini gör, gönlün şeklini.

- M -

XXII

Kovma beni, kovma beni.. içmedikçe gitmem ben. cilvelenme, cilvelenme; sarhoşların cilvesini satın almam ben.

Söz verme, söz verme, söz vermeye müşteri değilim; ya verirsin, yahut da dükkânından rehin olarak mâdeni alır-giderim.

Bana birşey aldırmamak için ağır bir fiyat korsan hadi, yürüvar koy.. hiçbir şeyden haberim yok ama değerinden fazla bir pul bile alamazsın benden.

Perde germe, perdeyi yırtma, perde ardına girme.. ya yol ver, yol; ya da çık haremden dışarıya.

2480. A güzel, gönül de kul-köle sana, can da; ikisi de şekere benzer gülüşüne bağlanmış... nedir gülüşün senin?

İnatcı, savaşcı talihimi Ay'dan ara, Mirrih'ten sor... gökten inen kazâlar gibi yüreğim pek, hiçbir şey tanımamam.

Gök bile benim inadıma şaşırır da başı döner.. böylece küçücük görünmedeyim ama olduğumdan yüzlerce kez, üstünüm, çoğum ben.

(*) "Ağıl" sözü, böyle, Türkçe geçiyor.

Sen benden kâr edersin ama ben senden yüz kez daha çok kâr ederim.. Keseyi alır-giderim, keseyi; çünkü altın gibi iki yüzüm var benim.

Altın gibi iki yüzüm var ama görüşüm, bakışım, senin sevgini taşır.. Gökyüzündeki Ay'dan da uluyum, güneşten de; göklerden de daha yüceyim ben.

Sözler ederim, sözler; çünkü sözlerimi gerçeklersin sen, doğru söyletirsin beni..nazlanırım, nazlanırım; çünkü kapında itibârım var.

Güzel haberler veriyorsam ne diye şaşılsın buna? Sensin haber haline getiren beni... bakışım-görüşüm güzelse niye şaşmalı ki? Sensin bakışımdaki-görüşümdeki güzel.

Gökyüzünden bütün gece zehir yazıyorsa bana ne? Şeker mi şekerim ben, şeker mi şeker.

Herkesçeğizin bir kimseciği var; her gönlün bir hevesi.. fakat nerden nereye? Ben bir başka havadayım, başka havada.

Ben aradıkça arıyorum; sen neşelendikçe neşeleniyor, çalıp çağırdıkça çalıp çağırıyorsun... sendeki neşe yüzünden aramaya düşmüşüm; başım dönmüş-gitmiş.

2490. Sen ok yonmadasın, ben iğ yapmada.. sen pırıl-pırıl Ay'sın; ben gece gibi kapkara.

Gökyüzünün avcı bir beğisin, okla gönlümü.. cefâ oklarını atarsan bil ki yeryüzü gibi benimde kalkanım yok.

Dünyanın bütün kalkanları yarılır, yaralanır-gider.. senin oklarınla yaralanmak için bir kalkan kesilirsem, işte o vakit tehlike yoktur bana.

Senin yüzünden şu dönen başımda ne akıl kaldı, ne fikir... öyle bir hâle geldim ki a oğul, bilemiyorum, oğul muyum ben, baba mıyım?

O başıboş gönlüm yolculuktan döner de gelirse evi ıpıssız bulur; izimin tozunu bile göremez.

Sirke döküp de ne yapmak istiyorsun? Ateşimizi söndürmek mi? Senin sirkenden ateşim daha da çoğalır, daha da artar.

Aşk, birgün beni kurban ederse bayramım o gündür işte... fakat bu bayrama erişmezsem adam değilim, üstelik kahpeyim ben.

Arefe de sensin, bayram da sen; ben Zilhıcce ayının ilk günüyüm; sana ulaşamam da, ardından uçamam da.

Davulunu duydun mu, senin doğanınım, senin doğanın.. a benim sultânım, a benim padişahlar padişahım; kolum-kanadım açılıverir o zaman.

Şarap verirsen içerim, vermezsen gene hoşum.. başımı korum, ayağımı çekerim; başsız-ayaksız bakar-dururum ben.

XXIII

2500. Ölüydüm, dirildim; ağlayıştım, gülüş oldum; aşk devleti geldi; durup duran, geçip gitmeyen devlet kesildim.

Tok bir gönlüm var, pek bir yüreğim; arslanların ödü var bende; doğup parlayan Zühre oldum ben.

Dedi ki: Deli değilsin de bu eve o yüzden lâyık değilsin...gittim, delirdim; zincirlere bağlandım.

Dedi ki: sarhoş değilsin; yürü, git, bu yandan değilsin sen.. gittim, sarhoş oldum, çalgıyla, çağanakla doldum.

Dedi ki: Öldürülmemişsin; çalgıya, çağanağa bulanmamışsın.. yaşayışının yüzüne karşı öldürüldüm, yerlere serildim-gitti.

Dedi ki: Aklı eren bir adamcağızsın; hayallerle, zanlarla sarhoşsun sen. aptal oldum, küstahlaştım, herkesten kesildim.

Mum, oldun, bu topluluğun kıblesi kesildin dedi; topluluk da değilim, mum da değilim; dağılan bir duman kesildim ben.

Şeyhsin, başsın; önde gidensin, kılavuzsun dedi; şeyh de değilim, ön de değilim; senin buyruğuna kul oldum ben.

Kolun-kanadın var; sana kanat vermem ben dedi.. onun vereceği kanatlara heves ettim de kanatlarımı yoldum, kanatsız kaldım.

Devletin bana, yürümeye, yorulma dedi; lütfederim, kerem buyururum da ben gelirim sana.

2510. Eskimiş aşk, kucağımızdan kalkma, yanımızdan gitme dedi; peki dedim, gitmem, oturdum, kalakaldım.

Sen güneş kaynağısın, bense söğüt gölgesiyim.. başıma vurdun mu kısalırım, erir-giderim, yok olurum.

Gönlüm can parıltısını buldu, açıldı-yarıldı.. gönlüm, senin atlasını budu da şu yamalı hırkaya düşman kesildim.

Can şekli, seher çağında bakıştan-görüşten söz açıyordu; kuldum eşek tımarcısıydım; derken padişah oldum, herşeyin sahibi oldum gitti.

Kâğıdın, sayıya sığmaz şekerine şükreder; o şekerler kucağıma geliverdi de şekere döndüm ben de der.

Gamlara batmış toprak, gökyüzüne, yıldızlara şükreder de onun bakışı, onun dönüşü yüzünden ben de ışıklandım, ben de ışıdım der.

Gökyüzü, o padişaha, o saltanata, mülklere şükreder de onun bağışıyla aydınlandım, aydınlıklar bağışlamadayım der.

Tanrı ârifi de ödülü kaptık, herkesten ileriyiz; yedi kat göğün üstünde parıl-parıl parlayan yıldız kesildik diye şükreder.

Zühre'ydim, Ay oldum; yüzlerce Ay'a gök kesildim; Yûsuf'tum, şimdiden sonra Yûsuf'u doğurmadayım ben.

A Ay, senin yüzünden herkesçe bilindim-tanındım... bir bana bak, bir kendine.. senin gülüşünün yüzünden gül bahçesi kesildim, gülüp durmadayım.

2520. Yürüyüp giden satranç taşları gibi tümden dil kesil, gene de sus.. çünkü o dünyâ padişahının yüzünden kutlandım, kutlu oldum-gitti.

XXIV

Dost oldum, dost oldum, gamınla dost oldum... sana ulaşınca herkesten bezdim, usandım artık.

Gökyüzü, senin dönüşüne şaştım-kaldım dedi bana; dedim ki: Şu nokta yok mu? O beni böyle yaptı, bir pergel kesildim-gitti.

Gece-gündüz, gönül kubbesinden bir gürültüdür, işitiyorum.. gönül kubbesinin gidişinden ben de döner bir kubbe oldum.

Ses gibi ansızın senin gam çengine düştüm; senin mızrabının hevesiyle bir telden de değersiz bir hale geldim.

Benim sillemden çekinir de gam, başını çeker benden... Çünkü ben, can ormanında bir Haydar-ı Kerrâr oldum.

Kadehini göreli şarap içen küstahlara baş oldum... külâhını göreli gönülsüz-başsız bir hale geldim.

Kalender gönlüm, herşeyi unutturan o şarabı bana sundu da oynaya-güle, hırkamı çeke-sürüye meyhâneciye yürüdüm-gittim.

Hoca Ferec bana dedi ki: sabır, insanı sıkıntıdan kurtarır... Kurtarışından uğradığım derdi hiç mi, hiç anma.

Öylesine çark urup döndüm ki gökyüzü bana uydu da döndü de döndü. Şu mağaraya girdim ya; sevgili bu yüzden çok ağladı, inledi.

2530. Bir gece yarısı Ay'a yoldaş oldum, yola yüz tuttum... Onun güzelliğine heves ettim de gül bahçesine yöneldim.

Kimi oldu, süsen gibi gül yüzünden şâir oldum, övdüm onu... kimi oldu, bülbül gibi seher çağlarında boyuna çiledim de çiledim.

Düşüncelerle estim-savruldum, yüzlerce hünere, yüzlerce sanata sâhip oldum... Derken gönlüm seni gördü de her türlü işten, güçten kesildim-gitti.

XXV

Yüzünü ekşitirsen burdan çekilir-giderim; rahatsız etmem seni... Şarabsan kadehim ben, turşuysan kabım.

Güvencim-dayancım yüzünü astı; yüzünün ışığıydı yardımım benim... Ona duyulan her çeşit düşkünlük güzeldir; lütfun, keremin ta kendisidir.

Ay yüzünü gönül vermezsem dirilmez gönlüm; şeker kamışını almazsam akıl-fikir yoktur başımda.

Gülüşü şakıtır, çiletir beni; yüzünü asarsa depremler salar bana... başını tarayıp bezeyeni kıskanırım da koşar-giderim; ayrılığıysa binlerce kocalıktır zâti.

Ona karşı bir eğrilikte bulunursam yay gibi oklar yerim... Ona bir hüner göstermeye kalkışırsam hünerim yoktur benim.

Dün gece onu düşündüm; bu düşünce kıvrandırdı beni, daralttı gönlümü; kalktım da sarhoşluğu fırsat bildim; döndüm-dolaştım çevresinde.

Dileğine uyup gitmezsem iliğim, damarım kopsun;denizine yönelmezsem incim kırılsın-gitsin.

2540. Cennet b hçesinin, İrem bağının ortasında bitmiş ölümsüzlük ağacı... Gölgelendim, yemişlerini devşirdim, rızıklandım onunla.

Av olmazsam ona, iyice bil ki köpeğim hoca... atının peşine düşüp koşmazsam iyice bil ki eşeğim hoca.

Ağırdım, usanmıştım; cezbesi hafifletti beni... avlusunda yatmış-uyumuştum, sedden gelen sel kaptı-götürdü beni.

Gönlüm kapanmış dedim; kilitleri açan benim dedi. beni öldürdün sen dedim; ben senden beterim dedi.

Yürü, işten-güçten konuşma; hepsinden de hürüm ben. Var, dikenden söz açma, baştan başa gül devşirmedeyim ben (*).

XXVI

Topluluğunu gördüm senin, bundan böyle hiç dağılmam...Yolunu gördüm senin; bunda böyle onlara yoldaş olmam artık.

Yeşilliğin padişahısın, benim gibi yüzlercesini doyurursun.. Gözümü de doyurursun, gönlümü de; artık şu sofraya düşmem ben.

Kâ'be yanıma, kucağıma gelirse, Kâ'be'ye gitmem artık.. Ay yeryüzüne geldi; Zuhal'e çıkmaya kalkışmam artık.

Semirmişim, yelinle dopdoluyum; senin sarhoşunum, seninle hoşum... Hem kulunum-kölenim, hem azatlın; artık şeytana kul olmam ben.

Yeryüzünün de padişahısın, zamanın da; akıl gibi hem ortadasın, hem gizli; a benim canım, a benim cihânım; senin kapında neden tüm can kesilmiyeyim?

XXVII

2550. Şu binlerce ben'in, biz'in hangisiyim acaba? Ağzımı elinle kapatma da kavgaya-kıyâmete bir kulak ver.

Elden çıktım, yoluma şişe koyma.. Korsan ayağımı basarım; bulduğumu kırar-geçiririm.

(*) İkinci, dördüncü, altıncı, sekizinci ve onuncu beyitleri Arapçadır.

Gönlüm, her solukta senin hayâline dalmış, şaşırmış-gitmiş... sen çalıp çağırır, neşelenirsen ben de çalar-çağırırım, neşelenirim; sen mahzunsan ben de mahzunum.

Acıtırsın, acılaşırım.. lûtfedersin, lûtuf kesilirim. A çene topağı tatlı mı, tatlı, şeker dudaklı güzelim benim; seninle oldum mu, hepsi de hoş.

Temel sensin; ben kim oluyorum? Elinde bir aynayım ancak; ne gösterirsen onu gösteririm; hem de sınanmış bir aynayım ben.

Sanki yeşillikte bir selvisin, ben gölgenim senin... mademki gülün gölgesi oldum; varayım, gülün yanı başına çadır kurayım.

Sensiz gül devşirsem elimde diken olur; seninle oldum mu, baştanbaş a diken olsam gene de tümden gül olurum, yasemin kesilirim.

Her solukta ciğerimin kanını sağrak-sağrak içmedeyim.. her solukta testimi, sâkıynin kapısına vurup kırmadayım.

Yüzümü tırmalasın, gömleğimi yırtsın diye her solukta, bir güzelin gömleğine el atmadayım.

Gönül ve din Salâh'ının lûtfu, gönlümün ta ortasında parıl-parıl parladı.. O, dünyada gönül mumu; ben kimim? Bir legen ancak.

XXVIII

2560. Gene sırlara gidiyorum, o sevgiliye gidiyorum... Bülbülün nârasını duyacağım, güle, gül bahçesine gidiyorum.

Ne vaktedek şu utanıp arlanma? Utanmayı yak-gitsin; gönüle yoldaş oldum; hoş bir halde gönül alana gidiyorum ben.

Sabrım kalmadı ki veresiyeye kulak asayım.. aklım kalmadı ki yol-yordam gözeteyim.

A benim Zührem, ten-teni ten nağmeleriyle çeng çal da şu sese kulak vereyim, yüzünü görmiye gideyim.

Gönlüm tuzak hastası; kapıda, damda gönlüm... gönül güzelini tutup çekeyim de alıcısına götüreyim-gitsin.

Ne hünerin var, ne de bir işte-güçtesin dedi bana.. Peki dükkânımın yolunu göster de kâr peşine düşeyim.

Gönlümün, kendinden haberi varken izini izlemedeydi... gönlümün izi nerde; göster de izini izliyeyim.

Elimi sevgilinin eline vereyim de mağaraya gireyim; hasetçilerin kem gözleri değmesin bize.

Güzel ulularn dersi, kendinden geçiştir, susuştur; daha dersimi pişiremedim, tekrarlayıp durayım bâri.

XXIX

Ölümsüz aşk çalgıcısıyım, zevk mızrabını vurayım; neşenin sakalını tarayayım, gamın bıyığını yolayım.

2570. çalgı düzenlendi, neşe doğdu mu canlar tazelenir.. küpün ağzı açıldı ya, ağzındaki balçığı uzaklaştırayım küpten.

Halil olmuşum ya, ateşkedeye âşıkım, cana, akla âşıkım, putun şekline de düşman.

Güneş, Koç burcuna eş oldu; bahar geldi, sevda işine girişme çağı artık...gönlümün kanı kaynıyor, bedenimdeki kar eriyor, su kesiliyor.

A parlak Ay dedim; neden eriyip gitmedesin? Gönüle tutuldum, bir güzel yüze âşıkım dedi.

Öylesine birine âşıkım ki kulağımdan tutmuş, çekip sürümede beni.. Bütün bedenim sanki bir kalkan; her yanıma oklar gelip vurada.

Şu gürültünün içindeyim, belâlara uğramışım ama şükür denizine dalmış-gitmişim... yolculuğa tutsak olmuşum ama yerimin-yurdumun kokusuyla terü tâzeyim.

Sevgiliyle buluşmuştum, güzelliğine dalmıştım.. kazâ, bir olmayacak yazıdır, okudu, düzenlerle ayrılık koydu araya.

Bedenimde bir damar oynayıverse de a benim çene topağı tatlı mı, tatlı padişahım; yurduma doğru uçarak koşsam.

Her solukta duyulan o güzel kokusu, o kulağımı çekmek isteyişi, o benim selvimin, yaseminimin sâkıysi, bir akar su yaptı beni.

Ya'kub'a yoldaş oldum; o güzele fitne kesildim... can Yûsuf'u lûtfetti de gömleğini armağan gönderdi.

2580. Gerçekten de ne hoşsun a sevgili; vefâ yayını çekersin sen.. İki dünyâda da senin gibi bir güzel gören var mı hiç?

Onunla eşit oynayamam ama gene de el atayım ona... o taşa vurayım şişeyi; şişe kıranın kuluyum zâti.

Fil, cefâ hortumunu Kâbe'ye döndürdü; ben, Tanrı'nın Ebâbiline benziyorum; her gergedana yardımcıyım ben.

Her aynanın cilâsıyım; her sağ cenahın Rüstem'iyim; her aça gücüm-kuvvetim; her topluluğun yıldızıyım ben.

Her boyun-posun; her yüzün-gözün anlamıyım, biricik Tanrı lûtfunun gölgesiyim... her iyinin-kötünün Kâbe'siyim bağın-bahçenin dadısıyım ben.

Kimi kötü huylu ateş olur, her yanı yakar-yandırır.. güzel yüzlü oldu mu da benim Huten dilberim olur-gider.

Sen, böylesine şaşı bakarsan kâseyi kırarsın, testiyi dikersin başına, içersin... hiçbir şeye muhtaç olmayanın adâlet gölgesiyim; herşeyi uygun dokurum ben.

A padişahlar padişahı, a dünya güzellerinin başı, ağız açıp söylemediklerimi lûtfeder de anlatırsan hoş olur; vakti geldi çünkü.

- N -

XXX

Kendimi görmem için bir ayna cilâlıyor bana.. Âh bu toprak bedenimden; daha da bulanık gönlümse, kara mı, kara.

Gece geçti de şu gönlüm, balçıktan arınmadı gitti. A bana şarap sunacak sâkiyim, nerde kızıl kadehim benim?

2590. Yazıklâr olsun, eşeğim gitti elden; ansızın öldü eşeğim..ama şükürler olsun ki eşeğin tersi de uzaklaştı kapımdan.

Eşeklerin ölümü güç birşey, fakat bana uğurlu geldi.. çünkü eşek uzaklaştı mı, İsâ gelir, kucakar beni.

Saman kalburunun peşinde ne kadar ömür harcadım; arık eşeğim için ne kadar arıklaştım, eğrildim...

Eşeğin bana yaptığını yırtıcı kurt yapamaz; onun derdiyle, onun gamiyle ne kadar tanrı hakkı kaldı boynumda.

Acılığım, hamlığım, horluğum, kötüye çıkmış adım-sanım, gönül kanı içişim... Bunların yüzünden toprak başıma benim.

Benim hırsızım, beni ayırd edenim... beni yaratanım lûtfeder, görür beni; görüşünle mumu söndürürsün de göz verirsin, görüş ihsân edersin sen.

XXXI

Cefâ etmeye kastın yok ama bir de gönlüme cefâ etmeyi kurdun mu, vay gönlüme, vay gönlüme... Âh gönlüme, eyvâh gönlüme.

Bana kestettin mi düşmanım sevinir... Sonra da bu yüzden ya senin gönlün yaralanır, ya benim gönlüm.

Şaşırmış-kalmış, delirmiş-gitmiş gönlüm... Kanlarla dopdolu bir ev benim gönlüm. Noolur, bir seyretmek için zahmet çeksen de geliversen gönlüme.

Şekerler yemiş gönlüm; kemerler kuşanmış gönlüm... seher çağlarında her yana gitmiş benim gönlüm.

2600. Ölmüş de gönlüm, dirilmiş de... Ağlayış da gönlüm, gülüş de... Efendi de gönlüm, kul da... senin yüzünden denize dönmüş gönlüm.

A ustalaşan, esenliğe eren, artık ateşte oturma.. Şöyledir-böyledir ama a benim gönlüm, hiç mi, hiç dinlenme.

Can nîmetini dilemek, gönlümü dileğine kavuşturmak için gönül ve Din Salâh'ına Cibril-i Emîn indi şimdi.

XXXII

Cefâ etmeye kastın yok ama bir de gönlüme cefâ etmeyi kurdun mu vay gönlüme, vay gönlüme...Âh gönlüme, eyvâh gönlüme.

Bana kasteddin mi düşmanım sevinir.. Sonra da bu yüzden ya senin gönlün yaralanır, ya benim gönlüm.

Şaşırmış-kalmış, delirmiş-gitmiş gönlüm... Başsız, ayaksız gönlüm... Seher çağlarında her yana gitmiş benim gönlüm.

Kendinden geçmiş bir deli, gönlüm; kanlarla dopdolu bir ev gönlüm... Hem durmada, hem dönmede gönlüm; Süreyyâ yıldızının da üstünde gönlüm.

Sana yanmış-yakılmış, senin yüzünden arıklaşmış; senin incini aramada; gelmiş de deniz kıyısına otağ kurmuş gönlüm.

Kimi yanar-kavrulur dakokusu dünyayı tutar gönlümün... kimi de rebab gibi inler, nağmeler çıkarır şu gönlüm.

Şimdi ağlamaktadır, suçuna bakılmaz.. şimdi savaşlara dalmıştır; şimdi Zümrüdüankaa'nın peşine düşmüştür. Kafdağı'ndadır gönlüm.

2610. Bir çocuk olan gönlüm şu gece dadısından süt emmez.. gece dadısının göğsünü kara buldu galiba gönlüm.

Mûsâ, bir taştan su kaynattı, ırmak akıttı ya... Tanrı hikmeti de akan bir ırmak; Mûsâ'nın taşı şu gönlüm.

Meryem oğlu İsâ göğe ağdı da eşeği kaldı ya; işte ben de yer yüzünde kaldım; gönlüm yücelere ağdı.

Yeter artık; şu dilin söyleyişi, gönüle de perde, cana da.. keşke gönlüm ne dilden haber alsaydı, ne söylemeyi bilseydi (*).

XXXIII

Aşkın, gönlümün belâsıyla dopdolu bir kadeh sundu... ben şarap içmem dedim, hatırım için iç dedi.

Onu tanıyış şarabını sundu; ne biçim şaraptı, söyliyeyim sana; acı, sinici, hoş... tıpkı gönlümün vefâsı gibi hani.

Bir yandan da Rûh'ul-Emin geliverdi.. bizse böylece sarhoştuk... Gönlümün ululuğunu bir seyret diye yanına koştum.

(*) Bu gazelin birinci ve ikinci beyitleri, bundan önceki gazelin birinci ve ikinci beyitlerinin aynı. Üçüncü beytinin birinci mısraı, aynı gazelin üçüncü beytinin birinci mısraı. Dördüncü beytinin birinci mısraı, aynı gazelin üçüncü beytinin birinci mısraı gibi. Gene üçüncü beytin ikinci mısraı aynı gazelin dördüncü beytinin ikinci mısraı. Önce de işâret ettiğimiz gibi ihtimâl bu ayniyetler, zaptedenlerin hatası; belki de iki gazel, bir tek gazeldi de zabtediş, bir gazeli iki gazel haline getirdi.

Tanrı sırlarını herkese gösterme dedi, gönlümle buluştuğu için Tanrı'ya hamdetti, şükürler olsun dedi.

İşte bu olmaz, aşkın gizli kalmaz; gönlümün arılığına perde olabilecek nedir ki dedim.

Aşk kanlar içmeye koyuldu mu, Rüstem bile çâresiz kalır, Uhud Dağı bile paramparça olur; gönlümün de sözü mü olur hiç?

2620. Ne mutlu andır o an ki Ay yüzlüm otağıma gelir, girer de lütfeder, kerem buyurur, gönlümün kaftanının düğmelerini çözer.

Üşümüşsün, bensiz sararmış-solmuşsun.. daha beri gel de gönlümün havası vursun sana der.

Derim ki: Nerde lütfun? Kulunu sen ara.. senden başka gönlümün bağlarını çözmeyi kim bilir?

Evet der, şimdi gençleşirsin, kabına sığmaz olursun; gönlümün seher yeliyle nerkisten, gülden daha taze bir hale gelirsin.

Derim ki: A her derde o derdin devâsını veren; senden başka devâm yok benim; sensin gönlümün ilâcı.

Her ağacın, her dalın meyvası, tanıktır o ağacın, o dalın gönlündekine... Altın gibi sararmış yüzümle inci gibi gözyaşlarım da benim gönlüme tanık.

XXXIV

İki dünyada da bundan daha hoş bir aşk varsa kâfir olayım.. Kâfir bile bunu içse imânın gözü kesilir.

Aşk, hünerler mâdenidir, aşk altın mâdenidir.. dost onunla cilvelenir, görünür; deri onunla altınla dolar.

Aşk dudağını açtı mı öylesine şaşılacak bir güzel koku salar ki misk bile duyar da sarhoş olur, anber utanır-gider.

Aşk dünya güzelidir; padişahların, güzellerin anasıdır.. Toprak onun yüzünden mücevhere döner, ana onunla övünür.

XXXV

2630. Eşeğim nerde, eşeğim nerde? Bıldır öldü eşeğim.. Tanrı'ya şükrolsun ki başımın ağrısı da dindi.

Öküzüm de ölecekmiş; varsın-ölsün, gam yemem.. benim güzelim anberimin kokusu, ne öküzde vardır, ne öküzün karnında.

Öküz gitmiş, eşek ölmüş, ne çıkar? İki dünyada da güzelim sağ olsun, gönlümü alanım var olsun, yaşadıkça yaşasın, yaşadıkça yaşasın.

Eşeğimin kulağında küpe var.. eşek, sonra da altın küpe; şu hale bak da acı; vah benim altınıma, vah.

Baş çeker, yol almaz; nazlanır, arpa yemez.. kapıma tezek yığınından bir tepe dikmekten başka bir hizmeti yoktur bana.

Güzelim bir öküz.. gökyüzünde bir Öküz, yer altında bir başka öküz.. şu ikisinden bir sıçradım, kurtuldum mu, bahtın çenberinden geçtim-gitti.

Eşeklerin pazarına gittim; o yana, bu yana bakındım.. gözüm, gönlüm eşeğe de doydu, eşeğin sâhibine de.

Birisi, mademki eşeğin öldü, eşek çok, bir tane daha al dedi.. sus dedim, eşek, yolda bir ayak bağıydı bana zâti (*).

XXXVI

Hey, ne diye kaçıyorsun böyle? Bir solukcağız şurda otur; a tamâmiyle sabır, tamamiyle dayanç olan kişi, bunca sabrın, kararın hani?

Biz, iki-üç kişiyiz; yeni ölmüşüz; bekleyip duruyoruz.. Telkıynle dirileceğiz, kefenlenmeden kurtulacağız diye o perdenin önünde bekleyip yatmadayız.

2640. Hadi, kıyâmet gününden önce bir üfür geçmişlere de gökyüzü bile duysun, mahşerini beğensin.

(*) Bu gazel, XXX. gazele çok benziyor. Lütfen karşılaştırınız.

Hey, hadi, bizim dilimizle söyle.. ama işâretle değil, apaçık söyle; a bütün huyu kan dökmek olan güzel; niceyedek sitemlerle kan içeceksin sen?

Niceye bir ciğerini ısıracaksın, başını yemeyi kuracaksın? niceye bir iş şöyle oldu, böyle oldu diye kötü haberler vereceksin ona?

A dudağı şekere, gecesi güzelim cennete benzeyen, niceye bir dudağını acıtacaksın onun, niceye bir gecesini karartacaksın?

Hiç bal zehir verir mi, ya da şekerden sirke coşar mı? A uluları bile yanıltan, niceye bir yanıltıp duracaksın bizi?

O dudaklarından ne çıkarsa çıksın; şekeri haber vermededir.. ne yaparsan yap, yaptığında lûtuflar vardır, fakat gizli.

Selvi, bir çöpe benzer mi hiç; altın bakıra çalar mı? A kıyâmet gününün sahibi, sen de kimseciklere benzer misin hiç?

XXXVII

Aşağılık kişilerin sözleri umurumda bile değil; ekşi suratlıların dudaklarına da aldırış etmem, salına-salına gezişlerine de.. hoşum ben, eteğini çekeyim senin; sen de çek benim eteğimi.

Kader senin canınla benim canımı birbirine dikmiş.. senin kapında hoşum da hoşum, iyiyim de iyiyim ey hoşların, güzellerin padişahı.

Dudaklarını bana sundu; hiç bir dudakta o tad yok... dudaklarındantattığım hezzeti hiç bir dudak tatmamıştır.

2650. Yüzünü ekşiten, boyuna para-pul peşine düşen kişi, sirke küpüdür; şekerlerle oturtma, onlarla bir tutma onu.

A bayrak sâhibi padişah, ballar içindeyim, balımdan kim tadar dedim... Güzel huylular, yolları-yordamları güzel olanlar dedi.

- V -

XXXVIII

Nasıl gülebilirim ki? Gülüşümü gizlemedeyim ondan.. Onun yüzünden yüzümü

ekşitmedeyim, onun yüzünden bağırmadayım, feryat etmedeyim.

Asık suratlılarla alay ediyorsun, gülüyorsun onlara ama bundan kavga çıkar.. gülüşümü gizliyorumda onun yüzündün yağmur gibi gözyaşları döküyorum ben.

Bedenim, bir ulu şehir...Gam bir yanda, ben bir yandayım; bir yanım su kesilmiş onun yüzünden, bir yanım ateş mi ateş.

Ekşi suratlılarıyle ekşiyim, şekerleriyle şeker... Yüzüm de o, sırtım da o; onun yüzünden kaşımadayım neşenin-çalgının sırtını.

Senin gibi yüzlercesi, benim gibi yüzlercesi, onun yeşilliğinden sarhoş olmuş-gitmiş...her damın üstünde onun yüzünden oynamadayım, onun yüzünden el çırpmadayım.

Şekerler yiyen duduyum, şekerden başka birşey yemem; dünyada nerde bir ekşi varsa ondan uzağım, bezmişim ondan.

Ekşi birşey verse bile baldır, şekerdir bana... sen, onun yüzünden seke-seke, topallaya topallaya yürüyorsun ama ben hoşum, rahvan yürümedeyim (*).

Bu yola düşmiyenin yolu, tozdur-dumandır;ben ana yoldayım, o yüzden de dümdüz yürüyorum.

2660. Gönlüm Mescid-i aksâ'dır; gönlüm Cennet-i Me'vâ'dır.. bütün izim-tozum, onun üzünden güneş kesildi, ışığa döndü.

Tanrı kimi güldürürse ağzından gülüşler dökülür onun...sen onu inkâr ediyorsan et; ben tümden ıkrar etmedeyim.

Gülün payına gülme düşmüş; ne yapsın, ağlayamıyor... onun yüzünden uyanık gönlümde süsenler açılmada, güller açmada.

Sabır, ben kavuşma müjdesiyle geldim ondan demede; şükür de onun yüzünden ambarım var diyor.

Akıl, onun yüzünden zâhidim, hastayım demede; aşk da boyuna, onun yüzünden büyücüyüm, yankesiciyim diyor.

Can, boyuna diyor ki: Onun yüzünden inci definesiyim ben.. define, boyuna diyor ki: Onun yüzünden dıvarın dibinde gömülüyüm.

Bilgisizlik boyuna diyor ki: Haberim yok ondan, kendimde değilim zâti... bilgi de boyuna diyor ki: Onun yüzünden çarşının-pazarın en ulusuyum ben.

Zâhitlik boyuna diyor ki: Onun yüzünden sırları ilmedeyim, anlamadayım; yokluk boyuna diyor ki: Onun yüzünden ne gönlüm var, ne sarığım.

Tanrı Şems'im, Tebriz'den geri gelirse bütün sözlerim, onun yüzünden açılır, anlaşılır.

(*) "Sük-sük" sözü Farsçaya Türkçeden geçmiştir; metinde de böyle, "S" nin üstüne bir de ötrü konmuş.

XXXIX

Beden de, can da ona kul-köle olmuş, onun tatlı gülüşüne bağlanmış. akıl da, fikir de ona karşı şaşırmış-kalmış; gönülse şükürleriyle dolu onun.

2670. Başımızın dileği ne? İnsanı sarhoş edip yerlere seren sağrağına kavuşmak... Gönlümüzün muradı ne? Devletinin durdukça durması.

Şu muallak duran gök nedir? Onun en eski bir otağı.. Rüstem'le Hamza da kim? Onun şehidi, onun yerlere serilmiş bir eri.

Bir leşin yanına varsa ölüyken dirilir leş... bir yoksulun yanına varsa yamalı hırkası yalım-yalım balkır.

Şekli gönlümden hiç gitmedi, gitmezde.. ona eşit, ona benzer kimsecikler gelmemiştir, gelmez de.

Dünya mülkü de nedir ki onunla övünsün... dünya onunla övünür; çünkü dünyanın sâhibi odur.

Ne mutlu o gönüle ki derdi de sensin, düşüncesi de... ne mutlu o köye ki bac alıcısı sensin.

Sevgilimiz aşktır, şekli,kılığı yoktur bizçe... Zâti onun herşeyi doğuran gönlüne karşı şekil de nedir, kılık da ne?

Bundan böyle sinekleri şekerden kovacığım dedi; ne mutlu o sineğe ki onu kovan-kışalıyan sensin.

Felek bir hırsızdır, keseni koru ondan.. tanesi tuzaktır onun, dirisi ölü.

Söz herkese kolay görünür ama yeter artık, sus... zâti binlerce kişi içinde anlayan bir tek kişi vardır ancak.

XL

2680. Dünyanın işi ne olursa olsun... senin işin-gücün nerde? İki dünya da puthâne olmuş; senin o hırsızı güzelin nerde?

Tut ki kıtlık, dünyayı kaplamış, artık ne yemek var, ne ekmek... a hem apaçık görünen, hem gizli olan, senin kilen, senin ambarın nerde?

Tut ki dünya diken olmuş,akreble, yılanla dolmuş.. a canın çalgısı, çağanağı, a can neşesi, senin gül bahçen nerede?

Tut ki cömertlik ölmüş, nekeslik herkesi öldürmüş... a bizim gönlümüz, senin lûtfun hani, ihsanın nerede?

Tut ki Ay'da, güneş de, ikisi de yola düşüp gitmişler, dolunup görünmez olmuşlar... a kulağa, göze yardımcı olan, senin yalımın, senin ışıkların nerede?

Tut ki müşteriye bir inci satacak sarraf kalmamış... nasıl olur da ululukta bulunmazsın sen; nerde senin inciler yağdıran bulutun?

Tut ki bir ağız bile yok, söyleyecek bir dil bile bulunmuyor ki sırlardan söz açsın... peki, senin sırlarının coşup köpürüşü nerde?

Kendine gel, hepsinden de geç, biz buluşma-kavuşma sarhoşuyuz.. Geç oldu, erken gel; senin meyhânen nerde?

Bizim sarhoşumuza, gönüldeşimize, eldeşimize iyi bak...yıkılıp kalmamışsan, bunak değilsen sor, nerdesenin cübben, nerde sarığın de.

Bir kahpe külâhını aldı, götürdü; bir başkası cübbeni kaptı.. yüzün Ay'dan da sarı; senin arkan nerde, kim görüp gözetmede seni?

2690. Yabanın biri gelmiş de ezel sarhoşlarının yolunu vurmada.. ne diye şahnelik etmiyorsun? Hani yaralaman, nerde yiğitliğin?

A harfler saçan, sus; susanlar gibi kulak kesil? Halka tercemanlık etme; hani hâlin, nerde hâl yönünden sözlerin senin.

XLI

Evin aydınlığı sensin, evi bırakıp gitme... şeker gibi zevkımızı koru, gitme.

Düşmanım aldatmaya kalkışır seni; sözlerine kanma onun... canımı, gönlümü gama-gussaya ısmarlayıp gitme.

Senin, benim düşmanımı Alah için olsun sevindirme; düşmanın hilesini duyma, dostu incitme, gitme.

A güzel, hasetci, hiç kimse için iyi söz söylemez; keremine ne lâyıksa dosta onu yap; gitme.

Aşağılık kişiler gibi her solukta kendine esen yele kaptırma; vesveseleri bir uğurdan ateşe yak; gitme.

XLII

Gece oldu a Hoca Zekî, söyle bakalım, o dostun nerde senin; o güzel sesli dostun, o güzel altı telli sazın nerde?

O terü tâze dostun, senin kucağında yatar, uyur... güzel ses uyutur onu; nerde o uyuyan uyanık dostun?

Kimi bir yol gösterirsin ona, kimi kulağını burarsın... senin gönlünden nefes alır, sesler çıkarır o; nerde sırlarına mahrem olanın?

2700. Her yurttaşı diriltir; ağızsız-dilsiz feryatlar eder.. her erkeğin, her kadının fitnesi olan o söz solukdaşın nerde senin?

Damarına el koy, tez koştur onu... a soluğu bize parlaklık veren, nerde pazarının parlaklığı?

- H -

XLIII

Şarap sun, şarap sun.. bizi anma - gitsin... neşe, çalgı-çağanak günü; oturma; kayırma bizi.

Buluşma sarhoşu olmuş da gelmişim; yokluk kılıcına kurban olmuş da gelmişim... Böyle değilsem hiç mi, hiç sevindirme beni.

Hocam, anlamış-bilmişsin, devlet davulunu çalmışsın; can olgunu olmuş da gelmişsin, artık ustaya el sunma.

Yıkık gönlünde onun gizli definesi var... Kendine gel de şu yıkık köyünü Bağdad'a bile değişme.

A and olsun Tanrı'ya, senin şu karanlık gecen, yüzlerce güzelim günden iyi... geceyi verme, gündüzü arama; ac ağacını verip şimşâdı alma.

İki dünyada da Tanrı'dan başka solukdaş yok.. nen varsa ondan başkasına verme sakın.

Şu çadırın içindesin ama çadırı kuranla da bilesin; yalnız gönül ipini evtâddan (ulu kazıklardan) başkasına verme.

A can sâkıysi, sözle harcama ömrünü; yetimlerin malını yeme de feryat etmeye el atma.

2710. A yeşillikte, lâlelikte yatmış, uyumuş güzel, şarabı sarhoşlardan alıp da şuna-buna sunmaya kalkışma.

Tohumu çöle saçma; kargalarla-kuzgunlarla düşüp kalkma... teklik incini boş yere şuna-buna verip durma.

A âşık, bütün varlık âlemi, peşin parayla dolmuş; nasıl oluyor da görmüyorsun, nasıl? Paran, peşin bugün, çalış da veresiye verme.

Hem sen sensin, hem sen, benim; yurdumdan hiç gitme... kuş sensin, yavru benim; yavruyu her hor kişiye verme.

Kendi-kendisine rehin olmuş kişinin bilgisine de kulak asma, hünerine de aldırma pek.. senin bilgin sana yeter, o şundan şuna nakledile gelmiş sözlere fikir yorma.

Dağ delenlere padişahlar padişahısın sen... ağır bir külüngün var; Ferhat'tan başkasına verme onu.

Yeter, sus artık.. akıldan doğan şu söz, çocukça bir oynayıştan ibaret; olgunluğa ulaşmış ârife ibadetle oyalananın tesbihini verme.

XLIV

A yüzü kutlu sâkıy, sun o nar renkli kadehi... bana şarap sunmayacaksan bâri sevgilinin hatırı için sun.

Gönüller alan sâkıysin, hastalara dermansın; neşe şerbetisin, şifa ilâcısın; tez hastalara sun kadehi.

O kadehe dök şarabı, düşüncenin vur boynunu... aman a gönül, meded a sevgili, kırma gönlümüzü.

2720. O meyhaneyi aç, bırak şu kavgayı... susamış sâkıye meyhânecinin küpünden sun şarabı.

Baharın da canısın, yeşilliğin de; selviye de sen parlaklık verirsin, yasemine de... bir gör bizi de bahâneler bulma; a düzenbaz güzel, sun kadehi.

Hîleye adım atar da sarhoşların ellerinden fırlar-gidersen düşmanımız sevinir; kör olsun düşman; sun kadehi bize.

Gam verme, âh ettirme neşeden başkasına yol verme... âh ediş, yol ucundandır, aç yolu, ver yükümüzü.

Hepimiz de kavuşma mahmuruyuz; güzellik-alım sağrağına susamışız.. hırkayı, sarığı sâkıye rehin ver-gitsin.

Susamış bir deliyim ben; gönlüm de sımsıcak, göğsüm de... Kadehi, kâseyi kır; sayısız sun, çok-çok sun.

Zâti Ay da sensin, Ay ışığı da sen... Şu suyun balığıyım ben, balık Ay'a ulaşamaz; şu halde Ay'dan gelirler ver bana.

- Y -

XLV

Gönlüm, bedenimden sıçrayıp çıksaydı da bir daha geri gelmeseydi ne olurdu? Gönlüm olmayınca ne varsa hepsi de düzelir - giderdi.

Eğri olsun, doğru olsun; az olsun, çok olsun; hoca, her iyiden kötüden kurtulurdu, hepsine de boş verirdi.

Boşuna bir iş kalmazdı; usanç yok olur-giderdi... ne bilgi kalırdı, ne aptallık... esenlikler davulunu çalmaya başlardı.

2730. A hoca, ne diye rehin almaya kalkarsın beni? Sen gitmezsen gitme, ben gidiyorum... Hoca, eskimiş değilim; yardımlar içinde yardımlar gördüm; yeniyim ben, yeni.

Ateşle gazyağı yakıp bitirmez beni... Yaksa-bitirse bile yeniden yaratır... sayıyla yeyip sömürse sayısız geri verir gene.

Toprak yığınımın üstüne çık da bağır; görünüşte mezardayım ama da, çayırlıktayım-çimenlikteyim ben.

Mezarda olsa bile değil mi ki biricik Tanrı'yla... hoştur bu; bu tuzakta olanı şeytan, canavar nerden tutabilir ki?

Fakat ondan uzak düşen kişi, Mansûr bile olsa karıncadan da arık bir hâle gelir... çünkü dayancı-güvenci yoktur onun.

XLVI

Dünya yaşayışı alacalıdır; kimi hoşlukla geçer ömür, kimi kötülükle... en ona âşık olmaya bak da ölümsüz bir geçim sultanılğı versin sana.

Mademki herkesin ömrü, aktır, karadır... ihtiyaçsız Tanrı ışığı gibi salt nurdan ibaret bir başka ömür ara.

A kendisine dalıp gitmiş kişi,mezarından haberin bile yok...zâti kendi varlık mezarına gömülmüşsün sen.

Sana rızık vereni görmen, helâl bir rızıktır; sayıya sığar rızık peşinde ne diye ateş gibi dükkândan dükkâna koşarsın?

Eşi bulunmaz bir dudusun sen; şeker mâdeni de özün... gül bahçesinin lâ'l yanaklı bir bülbülüsün sen.

2740. Şaşılacak şey; Leylâ ile Mecnûn'un ikisi de bir bedende; ikisinin de aynası sensin; bir abaya bürünmüşsün yalnız.

Can âlemi, arılık-duruluk denizi; şekille kalıp, o denizin köpüğü... arı-duru denize dal,ne diye şu köpüğe el atarsın?

Denizin üstündeki köpük, hiç durmaz; dalgalar, onu bir halde bırakmaz ki.

Çünkü köpük kuru olsa denize lâyık olamaz... İyi, varır, iyiye kavşuru, kötü de kötüye yönelir-gider.

Köpük, ya bir uğurdan su kesilir, ya da tutar, kıyıya vurur... Çünkü tek Tanrı'nın denizine iki renklilik sığamaz.

Dalga, denizden meydana gelir de secdeler ederek, a benim benliğim, varlığım, âh, neden sayıya sığmazsın sen diyerek kendini seyre dalar.

Bütün canlar birdir; bütün bu varlık, bir padişahın aksidir... Aklın başındaysa şaşı olma da iyice görmeye bak.

XLVII

Hem bakışsın-görüşsün, hem habersin, hem Ay'lara Ay kesilmişsin sen, hem şekerlerin şekerisin, balların balı.

Hem devlet basamağısın, hem zamanımıza kurtuluş... hem kadehsin, hem ferahlık, hem de gecemize sehersin sen.

Hem kızıl gülsün, hem ak yasemin; hem de gülleri kınar, gönüllerini kırarsın... gökyüzüne saldırırsın, Ay'la Zühzeyi kaparsın sen.

Ay, bir yol veresin diye gökte ne kadar döndü-dolaştı; bir akasın diye şeker, ne kadar eridi-gitti.

2750. Zincir hevesine düştü de akıl, ne kadar delirdi... Bir bakasın ona diye gönlüm kaç kere halden hale girdi.

O neşeli kadehi sun; sözü bırak, şarap ver... Dinle de duy, seher çağının horozu bile ötmeden kaldı artık.

Güzellerin meyhânesinde,. her yanda bir lâle yanaklı varmış; varsın-olsun.. a güzel, sen başlı-başına bir başka lâleliksin.

Hem deliliğe yardım edersin sen, hem aklın-fikrin güzelliğisin, yüzüsün, gözü... hem belâ oku senden gelir, hem belâya kalkansın sen.

Gönül ve Din Salâh'ı, gönül meclisine padişah oldu ya; artık devlet anası, can kızına babalık eder-durur.

XLVIII

Dudusun, dudu yavrusu sun; nazlı-nazlı şekerler yersin... ezel şeker kamışlığından gelmişsin,gene uçarsın, oraya gidersin.

Şekerin kutludur, hele gülersen yok mu? Gülmeye başladın mı, ben de meclisi yeni baştan düzer-koşarım.

A ölümsüz neşe yurdu, a biricik Tanrı'nın şeker kamışlığı; hem neşe içinde neşesin sen, hem şeker mi şekersin.

Ya duvak altında bir Yûsufsun ya tan yerinde bir arslan, ya da Ay mısın, Ay Ay'lara da Ay kesilmişsin.

Bu meyhânenin sâkıysisin, işret nöbetini vurmuşsun; herkesi sarhoş etmeyi, sarhoşların hırkalarını alıp götürmeyi kurmuşsun.

2760. Sarhoş olmaya oldum; sarhoşum ama birazcık da kendimden haberim var... a benim her halimi bilenim, şu hakten de kurtar beni de hiç birşeyden haberim olmasın.

Yüzünün balkıyışı bırakmıyor ki anlıyayım; melek misin, insan mı? biraz daha, biraz daha beri gel, yaklaş.

Her kadehte oynayıp gülmedeler, feraha erdin diye nâralar atmadalar... şişe yapanlar, şişe kırmadalar, şişe yapmayı boşlamış-gitmişler.

Neşe kadehi herkese sunulmada; akıl, başına gelenlere şaşmada... Başa gelenlerle uğraşmadansa Tanrı'nın elinden kadehi almak, elbette daha iyi.

Aklı attım başımdan; bir başka akıl buldum... dünya aklının bir başı var, gizli aklınsa iki başı.

Tan yerlerinin râhibi oldum, herkese isyân ettim... sen benden vaz geçmiyesin diye herkesten kesildim, herşeyden vaz geçtim.

Gamına alıştım, kendimden göz yumdum... senin baktığın kişi, nasıl olur da senden başkasına bakabilir?

Ey aşk, insaf et bana, gir insaf kapısından içeriye; ölümsüz olarak seninim ben, yol uğratmış bir konuk değilim (*).

A gökyüzü, sana benziyorum ben; hem durmadayım, hem alt-üst olmada... bakılınca sen de durur görünürsün ama gece-gündüz yoldasın.

Seni dünyaya getirip gösteren var ya, ona bakıp durmadasın... hani onun yüzünden yollara düştün, onun yüzünden oturup kaldın ya; onun tapısındasın sen.

(*) "konukam" tarzında, Türkçedir.

XLIX

2770. Uğrar-geçersin; bakar, gidersin; güzellerin gönüllerinden başka bir şey de alıp gitmezsin... baş çekme a gönül, ne yaparsan yap, canını kurtaramazsın ondan.

Kapısına toprak kesilmedikçe râzı olup kapı açmaz... dikeninin derdini çekmedikçe gül bahçesinden bir gül bile koparamazsın.

Dağı birhayli kazmadıkça eline bir lâ'l geçmez... denize gitmezsen ne inci bulabilirsin, ne mercan.

Tanrı sarhoşu olmadıkça gam ayrılmaz senden... kurt kılığına girmedikçe ken'an Yûsuf'unu kapamazsın.

Eyaz'lık etmedikçe nerden Mahmud kesileceksin? Devlikten geçmedikçe nerden Süleyman'ın saltanatını bulacaksın?

Nimet, bedeni hamlaştırır; onu râmeden mihnettir. din mihnetini çekmedikçe iman devletini elde edemezsin.

Dünya pazarına şaşkın gelme, bu pazardan şaşkın gitme... çünkü şu alış-verişte bunu vermedikçe onu alamazsın.

Toprak, topraklığından geçmedikçe süsen olamaz, Ağustos gülü haline gelemez... eski hırkayı çıkarmadıkça padişahın kaftanını giyemezsin.

Âh, neyleyim; dilenci yüzlü olmuşsun, hatırın birşeycikle olmuyor; kâfirlik etmedikçe Müslüman mülküne erişemezsin sen.

Hiçbir kimsecik, dünya dağarcığından zarı alamadı - gitti... yorulma; sen de dağarcıktan zarı alamazsın.

2780. Ben dağarcıktanzarı almam ama îman incisini alırım... sen can vermede nekeslik edersen canını cânâna iletemezsin.

A Tanrı aşkının çekişi, keremin hiç durmaz; onların gönüllerini almadıkça şu küçük kişilerden el çekemezsin.

Hadi, yapış eteğimize de bir hoşça çek gitsin, çek bizi... çektiğin gönlü darmadağan bir yola götürmezsin sen.

Sözünde duruyor, çekmeden vaz geçmiyorsun.. çeke-çeke, oynaya-güle herkesi meydana götürüyorsun.

Hiç söyleme a dilim-dudağım; söyleme de gönlüm açılsın... çünkü bir taş yürekliyle düşüp kalktıkça Bedahşan lâ'li olamazsın ki.

Yüzlere şart koşuyorsun ama hiçbir şart gözetmeden ihsan ediyorsun.. pek tamahsızsın; altını keseye koymazsın sen.

L

Şişecinin iş yurduna taş atma... ciğeri yaralı birisinin ciğerini yaralama.

O taşların hepsini de bana at; ben dururken bir başkasını yaralaman, bir başkasına taş atman yazıktır, yazık.

Benden başka bütün cefâ tutsaklarını azad et de cefâ ederken de benden başkasına göz dikme.

Vefâ edersen de hoşum, cefâ edersen de...vefâya da sakın benzir gitme, cefhaya da.

2790. Birisinin gözüne hayâlin gelmiyorsa gözü, kesilmiş keçinin gözü gibi morarır da bön-bön bakar-durur.

Dünya zindanına düşmeden önce boyuna seninleydim ben; keşke şu tuzağa yol uğratmasaydım.

Sana kaç defâ söledim; hoşum ben, hiç yolculuğa çıkmam dedim... gel de şu sarp yolculuğa bak; tâ yücelerden yer yüzünedek bir yolculuk (*).

Lütfun yolladı beni, git, hiç ürkme; sana bir zarar gelmez; keremim kılavuzluk eder dedi.

Gidersen açılırsın, pişer-olgunlaşırsın; herşeyden haberin olarak mârifetli-hünerli bir halde yurduna gene döner-gelirsin diye kandırıyorsun beni.

A haberin de canı dedim; sensiz haberi ne yapayım ben? Zâti bir haber için kim gider? Meğer ki senden haberi olmasın.

Elinden şarap içtim mi hiçbir şeyden haberim olmaz, sarhoş olur, hoş bir hâle gelirim.. ne zarardan ürküntüm kalır, ne bir korkum; ne insanlığın kötülüğünden haberim olur, ne iyiliğinden.

(*) Bu beytin ikinci mısraiyle bundan sonraki beytin ilk mısraı unutulmuş, birinci ve ikinci sütunun arasına yazılmış.

Yol kesenlerin sözleri gibi kulağıma sözler söyledi de baştan çıkardı o padişah beni; bir şaşkın etti-gitti.

Hikâye uzundur; evet...âh onun düzenbazlığından, âh. Fakat bir lûtuf etti mi de şu gecemize bir seher çağıdır, gelir-çatar.

LI

A sözler söyleyen ârif, gönülleri yaralılar için sehredek sabredersen, sensin benim canım, sensin benim görüp gözetenim.

2800. vesvese Ebû-Leheheb'i yol kesiciliğe kalkışmasın diye Ali gibi durduğun safta ayak dirersin, can-baş kaygısına düşmezsin.

Yol kesenleri kır-geçir de yerinde-yurdunda olduğun halde Tanrı sana, gaazîm, benim hacım diye ad taksın.

Ezel kadehinin sâhibisin; şekerlerin, balların özüsün; canın, gönlün otağ kurduğu yersin; Ebu'l-Hasan'ın definesinin bulunduğu yersin sen.

Meleklerin kanatlarının çarpıntısısın, gök damının doğususun; tertemiz kişilerin topluluğuna tatsın-tuzsun; Tanrı mumuna leğensin sen.

Şarap sunarsın, bütün erlerimi sarhoş edersin; onları kavgaya tutuşturursun, bir-birlerine girerler.

Ersen, gönlün temizse, inanç sâhibiysen, güvenilir kişiysen yılan, bir delikten iki kere sokamaz seni.

A benim gönlüm, sus, benim adımı hiç söyleme... onun adını söyle ki gül gibi hoşsun, açılıp saçılmışsın, gülmedesin onun yüzünden.

LII

A gidip kaybolan dostun ardına düşen, başı dönen gönül; kaç kere söyledim; rehin almadan kimseye gönül verme dedim sana (*).

(*) "kaybolan dostun ardına düşen" diye çevrilen söz, metinde "der teleb-i yâve-revî" dir. " Yarvıramak" Türkçede, kaybolmak, "Yavı kılmak" demektir.

Bir güzelin şatrancının başında elbiseni yırtar, keseni açarsın da benim gibi gönlü sâf birine karşı sersem, şaşkın görünürsün.

Altın definesinden bir arpa bile elde edemediğim o güzel, bütün varımı-yoğumu aldı benim; bir yapracığım bile yok.

2810. O eski aşk, yesin-sömürsün, alsın-gitsin canımı... her solukta o eski dosta yeniden yeniye canlar veriyorum ben.

O eski dostun huyu-husu yeni; Tanrı gibi yanı-yönü yok.. özü güzel, bakışı güzel, haber verişi güzel, dinleyişi güzel.

A salına-salına yürüyen selvi, senin yüzünden dünya, gül harmanı oldu...düşmanınsa arpa biçmede, buğday devşirmede.

A yel huylu, herkesin varlık suyunu çek... güneş gibi sen de o çukurdaki çiğ taneciğini em-gitsin.

Sen de güneşsin ama onun harâreti gibi dağlamazsın, yakmazsın adamı... Seher yeli gibi lûtuf ıssısın, şaşkınca koşmazsın yalnız.

Gönlümde eğri bir huy varsa çek-çıkar, at onu... Bahçe sahibi de eğri dalı koparıp atar.

Din evinde hased faresi bir deliktir, açar ama fare de ne oluyor? Kedinin bir miyavlamasından ürker de kaçıverir.

Bir buluştun mu, suyla toprak yeşerir; gönlümle dilber bir araya gelir; fakat ikilik yoktur arada.

Daha beri gel de burda ne ben kalayım, ne söz kalsın... Zâti senin gibi bir sabahın karşısında gece karanlığı da nedir ki?

LIII

Ben nasılsam öyle değilsin sen; sen nasılsan öyle değilim ben... Ne sen benim bulunduğum haldesin, ne de ben senin bulunduğun haldeyim.

2820. Ben, bir uğurdan senin buyruğuna uymuşum; sen,tümden kanıma kastetmedesin... Ay olsam, güneş kesilsem, gene de senden aşağıyım ben.

Bütün bunlarla beraber gene de a perilerin bile kıskandıkları güzel, bana uğrayınca o kadar tez at sürme de senin, sen olduğunu anlıyayım.

Dün kapımın önünden geçtin ama bir koku bile alamadım senden... Yalnız canım, rûhum kulağıma söylediler; geçen senmişsin.

A benim canım, a benim gönlüm; can da kim oluyor, gönül dediğim de kim? Kapının toprağı, çayır-çimen gibi can bitirir, gönül yetiştirir.

Gözün bize bakmada akıl gibi her solukta bizimlesin... fakat o yürek nerde ki sıçrayalım da sensin diyelim sana.

Kulağımdan tuttun da bulunduğum yerden çeke-sürüye aldın, götürdün beni hani... fakat ben de bütün o gördüğüm, seyrettiğim yerlerde seni budum, seni gördüm.

Sarhoşum, sen de benim yüzümden sarhoşsun.. yanıldım, bir hatadır, ettim... ben erişmeye erişemem ya; sen, sana eriştirirsin beni.

Dilim sensin'dedi ya; bu suçun özrü olarak bundan böyle tümden susayım, sabredeyim, zehirler içeyim.

LIV

Âh, bir zincirin hevesine düştüm de ne deli oldum, divâne kesidim, her solukta gök küpüne bir gürültüdür salacağım artık.

Her seher çağında bir çulu ayaklarımla çiğner, aşarım; bir kervanı araya-araya ciğer kanlarımı saçarım.

2830. Âh elinden o kişinin; bir şaşılacak dağ vurdu gönlüme... onun yolunda yürümeden ayaklarımın altı şişti-kabardı.

Hem Zühre, onun damından gökyüzüne bir kıvılcımdır, salar; hem heybetinden yeryüzünü depremler kavrar.

İşine hiç karışmam, karışsam da komaz ya... bir dur hele sözüyle yüzlerce benim gibisini sürer-gider.

Onun tapısından sürüldüm mü de gider, bir köşeciğe baş korum... aşk culhası bir çileyle başucuma gelir, başıma bez örer benim.

BAHR-I REMEL

MAHBÛN - MEŞKÛK

"Feilâtü Fâilatün Feilâtü Fâilâtün"

- A -

I

Gidin a iş erleri, çekin-getirin sevgilimizi; getirin bana o kaçak güzeli.

Tatlı mı, tatlı nağmelerle, altın gibi bahânelerle o güzel yüzlüyü, o Ay parçası güzeli çekin eve.

Bir başka zaman gelirim der, söz verirse inanmayın sakın... verdiği sözlerin hepsi de düzendir, aldatır sizi o.

Pek sıcak bir soluğu vardır onun; büyücülükle suyu düğümler, havayı bağlar o.

Benim güzel sevgilim kutlulukla, neşeyle bir geldi mi, otur artık da Tanrı'nın şaşılacak şeylerini seyre dal.

Onun güzelliği parladı, yüzü ışık saldı mı, güzellerin güzelliği de neymiş? Güneş yüzü, mumları söndürür-gider.

2840. Yürü A tez giden gönül, Yemen'e, sevgilime git de o değer biçilmez akıyka selâmlarımı ulaştır, saygılarımı bildir.

II

Can, beni tutup yücelerden zindana çekince.Tanrı kapısının yakınlarından ayrıldım; yapayalnız kaldım.

Derken hapishânede bir Ay, eş-dost oldu bana... öylesine bir Ay ki hevesi, aklıma - fikrime binlerce sevda saldı.

Herkes, hapıstan, belâdan kurtuluş yolunu arar; ben aramam... ne diye dışarıya yüz tutayım, dışarıya çıkayım? Sevgili burda.

Zından bucağından başka bir yerde onunla yalnız kalamam; balın gönlü de ateşten başka bir şeyle apan bir hale gelemez.

Bir yakınlara bakmadayım, bir de darmadağan bir halde ona... bir bakışta şu istekteyim, bir bakışta şunu seyretmede.

Eşi-dostu Yûsuf olan kaçmaz... hapıshânede bağ-bahçe sâhibi olan,hele bir de Yûsuf'umuzu bulan kişi, ordan çıkmayı istemez.

Böylesine bir şeker kamışlığından öylesine bir istek duyan kişi, dört gözle koşar, hapıshâneye gider.

Yıldızlardan duydum; birisi bu Ay'ın ışığını bulursa bize de haber verecekmiş.

Böylesine inciyi bulduktan sonra Mûsâ gibi ayağını basar, yedi denizi aşar da mucize gösterirsin.

2850. Yalnız o canların kıskandığı güzelden ne Ay'ın haberi olur, ne yıldızın... onun Ay'ı doğdu mu gönülleri yakar-gider.

Yüzünü övmeye utanıyorum; vallâhi ağzımı yumdum... sakanın tulumu denizden ne kadar su alabilir ki?

III

Bir yeşillik ki gülü kıyâmetedek solmasın, dökülmesin... bir güzel ki iki dünya da yüzünü fedâ olsun.

Güzeller beyi çın-seherde salına-salına ava gitmede... ok gibi bakışına gönlümüz av olsun-gitsin.

Her solukta gözlerinden gözlerime ne haberler gelmede, ne haberler... gözlerim, onun haberleriyle aydın olsun, mahmurlaştıkça mahmurlaşsın.

Zâhitlik kapısını kırdım da dilerim, bütün ömrün kararsız geçsin diye duâ etti, ilendi bana.

Duâsiyle bir sevgiliye düştüm; ne karar'kaldı, ne gönül...Tanrı yâri-yâveri olsun; kanımıza susamış.

Bedenim Ay'a benziyor; aşkla eriyip gitmede... gönlümüz de Zühre'nin çeni sanki; teli kırılsın da takılamasın.

Ay'ın eriyişine bakma. Zühre'nin çenginin teli kırıkmış; ona darılma... sen gamının tadını seyret; biri, dilerim, bin olsun.

Can içinde bir gelin var; ama ne gelin... Yüzünün parıltısı vursun da dünya, o ışıkla yeni gelinlerin elleri gibi tazeleşsin-kınalar yaksın.

2860. Bedenin pörsüyen, eriyip giden yanaklarına bakma; canın yanaklarına bak da hoşlaşsın, al-al olsun.

Kapkara beden, sanki bir kuzgun; can âlemi de kış... şu iki çirkinin inadına can âlemi, ölümsüz bir bahar bulsun da açılıp saçılsın.

Şu iki çirkin şeyin dincelmesinden dört unsur meydana geldi... kulanının dincelmesi, bu dördünden başka birşeyle olsun.

IV

Seher çağı içtiğin şarap, tesir etmediyse sana, benden bir şarap iç; gerçekten de bir kıyamettir benim şarabım.

İlk kadehte nereleri gezersin; neler görürsün-neler... ikinci kadehten Allâh'a sığınırız; artık üçüncüsünü nasıl söyliyeyim?

Ne gam kalır, ne iş,güç... herkesi yerlere yıkar; ondan sonra da sizi nereye çeker-götürür; Allah bilir.

Sen kokuya, renge tutsaksın; taşa, taştaki resme benziyorsun... kaynak suyu gibi bir kayna da çık şu taştan.

Hele ey kerem sâhibi sâkıy, o kızıl şarabı bir un da öyle bir hale geleyim ki çekinmeden senden bahsedeyim.

O koca sağrağı bana sun, kendi kuluna sun... sonrada onun mahmurluğuyla nasıl yücelere dalmışım da bakıyorum; bir seyret.

Beni bir ırmak edip akıttığın yere bakıyorum; zâti denizden akmıştı; aksın-dursun o ırmak.

- B -

V

2870. Hele ey dünyanın en yüce beyi, hele ey dünyâya dolun-Ay kesilen; kapıya burak geldi; oturma, uyuma bu gece; "işini bitirdin mi, yorul", düş yola.

Yol bağlıydı da ümit kesilmişti.. şimdi sen yücelere ağ, göklere çık, yol aç göklerde.

"Oku" buyruğunun has beyi, duâya dudak açtı mı gökyüzü, bir soluk bile eğlenmez, binlerce kapı açar (*).

Padişahlara lâyık inci parıldadı; balık gibi denize yürü.. ne istiyorsun derse sana, de ki: seni istiyorum, seni.

Senin ıslığını duydumda kalem gibi başımı ayak yapıp koştum.. senin kalbine eriştim, kalıbın baş ağrısını ne yapapayım artık?

Selâmları hoş kişilerin selâmlarını duyar da ululuktan elini-eteğini çekersin... senin selâmından da benim hem gönlüm tertemiz bir hale gelir, hem canım.

Böylesine bir şarap sunanın elinden, böylesine söz söyleyenin soluğundan şu dünyada bir tek edepli gönül kalırsa şaşılır doğrusu.

Tanrı cömertliğinden bitmiş-yetişmiş; yalvarıp yakarmadan vazgeçmiş... Ben Hakk'ım meş'aleleriyle tutuşmuş, yok olmuş-gitmiş.

Çek suyu şu topraktan; güneşin de canısın çünkü... toprakla karıştı mı can, arıduru olamaz.

Yakınlığın daha da ilerlesin diye salavât getirmedeyim sana... tüme yaklaşınca bütün parça-buçuklar, yakın sayılırlar.

2880. Sürüfürülüşüyle gözümün önünde iki dünyanın da kıyâmeti kopmuş.. can dünyasında deprem var, beden dünyası mahşer olmuş.

Söz söylemeye çalıma; ışık gönüldendir, sözden değil... hüneri, ayaklarınızla koşun, gidin de elde edin; kuyruktan, tilki görüşü elde edilir ancak.

(*) "Has bey", "Emîr-i Hâs" diye geçiyor.

VI

Bundan böyle durmak da nedir? Bütün kervan koştu-gitti. Deve, deveye bakıyor da kervanbaşı öldü demek istiyor.

Sağa sola bakıp sayıya sığmaz kervanlara dalma.. hepsi de gölge gibi günün ardına düştü, göğe gitti.

Mekânsızlık âleminden gelmedin mi, ne elde ettiysen ordan elde etmedin mi; gönlün, bir hoşça gene o âleme gittiğini ne diye bilmez?

Bütün gün oynadın-durdun; evin gamını hiç yemedin.. eve dönme çağı şimdi; fakat darmadağan oldun; çekile-sürüle gitmedesin.

Sen gül, gülmen daha iyi; çünkü Tanrı'ya yöneldin.. keremi, kerem sâhibi hakkında kötü bir zanna düşmeni revâ görmez.

VII

Herkesi sınadım, senden daha hoşa giden kimse bulamadım; denize daldım; gene sana benzer bir inci elde edemedim.

Küplerin ağızlarını açtım; binlerce küpün şarabını tattım; senin şarabın gibi ağza-dudağa tat veren, insanı saran, başını döndüren bir şarap bulamadım.

Ne de şaşılacak şey, kucağıma bir yasemin bedenli güzel geliyor diye gönlümde gül de gülüyor, yasemin de.

2890. Dileğimi iki-üç gün ardına koştum senin.. ondan sonra hangi dilek kadı dünyâda ki müyesser olmasın bana?

Bir padişahsın ki iki-üç gün sana kul-köle oldum; dünyada hiç bir padişah kalmadı ki kul-köle olmasın bana.

Aklım, ayağı kırık birhalde, bana konuk gelmedi diye ne oturmuşsun? Kalk, gökyüzü konuklarına doğru uç dedi.

Gönül güvercinim bedenimden çıktı, damına doğru uçtu; ben arkasından, güvercinim gitti, gelmez artık diye bülbül gibi feryada başladım.

Doğanlar gibi gönül güvercininin peşinden havalandım; öylesine havlaandım ki ne devlet kuşu denk oldu bana, ne zümrüdüankaa eşit oldu.

Git a darmadağan beden, sen de git, şu pişman olmuş gönül de gitsin.. İkisinden de kurtulmadıkça başka bir gönül gelmedi bana.

VIII

Âşıklar, çalışın-çabalayın hele; bedenle can kalmayınca gönülleriniz, şu ağır beden yükünden kurtulur da gökyüzüne uçar-gider.

Gönlü, canı hikmet suyuyla yıkayın, tozdan-topraktan arıtın da gözleriniz, hasretle şu toprak yeryüzünde kalmasın.

Dünyada ne varsa hepsininde canı aşk değil mi? Aşktan başkane varsa hepsi de ölür-gider; kalan odur ancak.

Yokluğun doğuya benzer,e celin batıya; fakat bir başka göktedir bu doğuyla batı; şu gökyüzü de kalmaz çünkü.

2900. İçinde bir gökyüzü var; aşk kanadını çarp da uç o göğe.. aşk kanadı kuvvetlendi mi, merdiven gamı kalmaz artık.

Dışardaki dünyâyı görme, gözünün içinde bir başka dünyâ var.. gözlerini yumdun mu, bu dünyâdan hiçbirşey kalmayıverir.

Gönlün tıpkı bir damdır, duyguların da oluklar.. oluklar kalmadı mı, damdan su iç.

Bu gazelin tekmilini gönlünden oku; dilime bakma benim; çünkü dil de kalmaz, dudak da.

İnsanın bedeni yaydır, soluğu, sözü o yayın oku... okla okluk gitti mi, yay bir iş göremez.

IX

Öz ömrünü tutup çeken, uzatıveren, herşeyi yeyip sömüren ölümün kapısın sonadek örten bir Hızır'sın sen.

Yücelere, yüceler yücesi göğe bir baktın mı, cennetten binlerce rahmet kapısı açılır.

Suçlu kötü kişilere gölgen düştü mü, bütün suçları çile olur, namaz kesilir.

Mustafâ'nın bineği bağışlama tarafına yüz çevirdi mi, binlerce Ebû-Leheb güzelleşir, yalvarıp yakarmaya koyulur.

Denize benzeyen ellerin lûtfeder de inciler saçmaya başlarsa altın gibi sararmış yüzüm de altınlar getirir, altın makasının çevresine kor.

2910. Avucun gemiye benzer; ululuk denizinin kıyısısın sen... avucundan bir habbe de bize düşerse şaşılır mı buna?

Binlerce can, binlerce göz yola düşmüş, parıltıdan dizgin kasmış; fakat buluşma çağrısının zamanı geldi mi hepsi de yelip yortmayı bırakıverir.

Dininde, dünyânın da bütün zehirleri, senin yüzünden tatlılaşır, bal şerbeti kesilir; gönlü yananların derdi, gamı, senin yüzüden gönül okşayıcı bir hal alır.

Herkesin gönlü senin eteğine sarılır; fakat şunu bilmezler ki ceylan, arslanın çevresinde yüzlere ihtiyatla döner-dolaşır.

Buluşma kapısını örttün de mekânsızlık âlemine geçtin-oturdun ya... artık o kapadığın kapı, nerden açılacak?

Sus da sözü bırak; Tanrı'dan başka herşeyi yok bil... yoklukla uzlaştın mı, her yandan düzene girer işin.

X

Bir yeşilliksin ki bütün güller, kaçıp oraya sığınırlar... Güz yoktur orda; güller sararıp dökülmez orda.

Ovada gübgüzel, salına-salına yürür-gider bir ağaçsın; kim o ağacın gölgesinde yatar-uyursa sarhoş kalkar.

Göklere benzer bir göksün ki canlar, oraya ulaşmak ister; yalnız o göğe, Zühre'yle dövüşüp vuruşmak için zuhal gelemez.

İncisin, güzelim bir mâdensin, mekansızlık yurdundasın.. gözlerden gözyaşları dökülmeye başladı mı, ona işârettir, onun aşkıyla dökülür bu yaşlar a gönül.

XI

2920. A güzel, aşk ordun gönlü kuşatmaya geldi; bu yandan geç-git; dünya birbirine girdi.

Nerkise benzer gözlerin, şeker mi, şeker lâ'l dudakların... hele o ortadan ikiye ayrılmış amber gibi siyah, amber gibi güzel kokulu saçların, amberin kârına kesad verdi-gitti.

Bir kaplana benzeyen yüceliğine, bir timsaha benzeyen kıskançlığına, binlerce ortuya bedel olan bakış okuna and olsun:

Güzel mi, güzel gönüle and olsun; hoşsun, nâziksin, makbûlsün... Zâti gönül, gönül oldukça senin ihsanınla geçinir-durur.

Bütün yıl put kıran Halil bile senin hayâline düşüş de gece-gündüz put yonuyor.

Mecnûn'un halini sorma; Leylâ bile elden gitti. Âzer'in halini sorma; Halil bile Âzer kesildi.

Güzelliğinin Mesîh'i tutar da Âzer'in mezarının bulunduğu yere yönelirse dünyadakilere ölüyü diriltmeyi gösteriverirsin.

Aşkının vurduğu dağ, ne de güzeldir; o dağ yüzünden her can, öşürden de kurtulur-gider, haraçtan da.

Ata inmiş cana bak, bir toz yığını olan kalıba bakma; toz, bir atlı yüzünden güzel görünür, aydın sanılır.

A gönül, dünyâya balçık ardından bak; kafes şeklindeki balçığın ardında binlerce görülecek şey vardır; görülür-seyredilir.

2930. İki-üç beyit kaldı, onlarıda sen söyle; senin söylemen daha hoş.. senin söz bulutundan gönül de yeşermiştir, göğüs de.

XII

Seher çağı, o güzeller padişahı odamıza giriverdi; hem de sâkıyler gibi testiyle, sağrakla geldi.

Ne testisini gördüm, ne sağrağından tattım; fakat gene de binlerce şarap dalgası, başımda-beynimde coştu-kaynadı.

Aklım-fikrim, sayıya sığmaz kanatlar açtı; kimisi güneşe benziyor; kimisi tıpkı Ay, tıpkı yıldız.

Kutlulukla, neşeyle yüzünü gördüm de o yüzden iki gözüm, iki dünyâya da doydu-gitti (*).

XIII

Vaz geç cefâdan a güzel; lûtfa-ihsâna sığmaz bu; kimsenin bir ilâç bulamadığı derdi seyret, ona derman ol.

Tasım gökyüzünden düştü; uçsuz-dipsiz denize daldım; şu denizde gönlümün senden başka bir bildiği de yok, (ancak seninle yüzmede).

Kurup durduğum, pişirip kotardığım haberi seher yelinden duyardım; gamınla öyle bir hale geldim ki gönlümün seher yelinden de haberi yok artık.

Altın gibi sapsarı yanaklarıma, ham gümüşten ibaret bedenine and olsun ki altına kapılır o; çünkü senin gibi bir dilberi yok onun.

Hele ey sâkıy, biraz daha çabuk davran da ört o kapıyı; kim gelirse sizinle içimiz yok de, sav-gitsin.

2940. Gönlünde vefâdan eser bulunmayan sevgilinin vefasına andolsun, bütün ömür boyunca böyle neşeli, böyle kutlu bir an yoktur.

Bundan daha sevinçli, bundan daha güzel ne olabilir ki sen cansın da, cihansın da... cihânın sonu yokmuş; âşıklara ne gam.

Bu gece sarhoş bir halde o şeker dudaklının odasına gidelim; kaftanı olmayan elbise çalandan ne diye kaçacak?

O yüzde, o güzellikte kimyanın hüneri yoksa sevgiliyle buluşma gününde bütün şu toprak.neden altın olup gidiyor?

Mahallesinin tozunda-toprağından tûtyanın hassası yoksa hiçbir şeyden haberi olmayan ahmağın bile gözleri, neden sevgiliyle aydınlanıyor?

Hele, sustum ben; sen selâmımı götür, saygılarımı söyle.. elinde duâdan başka birşey olmayan, ne yapabilir ki?

(*) Bu gazel İstanbul Üniversitesi nüshasında yok.

XIV

A şeker dudaklı güzel, Oruç Ayı geldi-çattı işte... Ne kucaklama var artık, ne başka birşey; sadece öpüş çağı şimdi.

Otur da seyret; yemeyi-içmeyi bırak da kevser havuzunun kıyısında binlerce dudakları kurumuş susuzu seyre dal.

Oruç ateşse sen arı-duru suya bak, testiye değil... ateş gibi şarap aklına-fikrine bir tazelik, bir açıklık verir elbet.

Kocakarı ağladı mı, oruç padişahı güler... Işığın gönlü şişmanlar, mumun bedenidir arıklaşan.

2950. Aşıkların yüzleri safranlaşır, canla aklın yüzleriyle kızarır mı, kızarır, al-al olur... şişenin dışına bakma sen, sağrağın içine bak.

Hepsi de sarhoş olmuş, açılıp saçılmış; ramazan akıldan gitmiş bile... sakıymızın odasında kapıya halkayı vurmuşuz.

Bizi sarhoş görünce ellerini ısırmaya, hele-hele diye başını sallamaya başladı da sanki mahşer kuruldu.

Bu arada da sarhoşsun, hoşsun dedi; şûhsun, şaraba tapıyorsun; kim demiş şeker orucu bozar diye?

Şeker, İsâ'nın dudaklarından verildi mi ölü dirilir; hem de öylesine dirilir ki zevkten Münker'le Nekîr'in bile ağızları açık kalır.

Yıkılmış, yerlere serilmişsen, sarhoşsan bana gel, benimsin sen... Sevgiliden mahmursan mahmur-mahmur sözleri benden duy.

Ne de hoşsun, ne de hoş huyun var; hangi gün doğdun; kader kalemi hangi elle böyle resim gibi yaptı seni?

Bedenin yücelik perdesi, onun ardında binlerce cennet var... onlarda da şekerler, Ay yüzlüler var; hepsi de Ay gibi temiz mi, temiz.

Hadi a şeker dudaklı çalgıcı, sesi yıldızlara ağdır; çünkü padişahımız, hoş bir sûrette, üstün olmuş, avdan döndü.

Her sabah, senin yüzünden bayram; her gece, senin yüzünden Kadir Gecesi... kalkın, yılda bir gececik gelen Kadir Gecesi değil bu.

2960. Sen söz söyle, cansın çünkü... gökyüzünün hikâyelerini anlat; senin sözlerin arı-duru; benim sözlerimse bulanık.

XV

Bütün avları avladın; hele bir daha avlan a benim beyim... köpeğini salıver de bir av daha yakalasın.

Bütün dalgaları yuttun, bütün işleri gördün; fakat oturma, görülecek bir iş daha kaldı.

Bütün paraları saydın, vekile verdin; fakat bu hesapçıdan da bir başka sayı duy.

Birçok gümüş bedenlileri koçtun; fakat bir soluk daha aç kucağını da bir başka güzeli kucakla.

Ne mutlu o kumarbaza ki nesi varsa hepsini elden çıkarır; hiç birşeyceğizi kalmaz; ancak bir kere daha kumara girişmek, kumar oynamak isteği kalır.

Sen ölümle de, dirimde de ondan başka hiç kimseyi bilmiyorsun; her gece bir dostu tarafından alınıp götürülen orospu değilsin sen.

Onun gözleri nerkis gibi herkese bakmadadır; her erden bir başka zevk duymada, bir başka mahmurluk elde etmededir.

İki sevgilinin kucağında olan kişinin bütün ömrü hor olur-gider. Hele sen de yüz göstermezsen ona; bir başkasına dayanırsa o.

Çünkü Çin güzelleri bile onun başağını devşirmededir.. can kuşuna, onun havasından başka, uçacak bir yer yoktur.

- Z -

XVI

2970. Sevgilin ateş bile olsa atıl o ateşe de yanadur.. ayrılık gecesinde tâ sabahadek mum gibi yan, eri.

Aykırı olma sakın; uzlaş, kaynaş boyuna... elbiseni yırtarlarsa buluşma elbisesini dikmeye koyul.

Uzlaşıp kaynaşmadan bedene de, cana da bir can semâ'ıdır, belirir... bunu, rebabtan, teften, zurnadan, çalgıcılardan, şarkıcılardan öğren.

Yirmi tane çalgıcıdan bir tanesi, onlara aykırı bir makama girse hepsi de yolu kaybederler, çünkü kavga - inat kılavuz olur onlara.

Herkes savaşmada, benim barışmamdan ne çıkacak deme, bir değilsin, binsin sen.. mum gibi kendi-kendine yan-yakıl, ışıt her yanı.

Çünkü aydın bir mum, bin tane ölüden daha iyidir.. güzelim, usul bir boy-pos, binlerce kötü-eğri boy-postan yeğdir.

- Ş -

XVII

Güzelliğine cörotu kesildim; yerim-yurdum, ateşin ta ortası.. değil mi ki ok, senin okun; kulun ateşten yayı çeker elbette.

Âşıkın canı yandı-yakıldı mı, sevgiliden baş çıkarır.. kim ateşte yanmıştır da ateşe can kesilmemiştir.

Bağrım, senin ateşinle dağlanmış; gönlümden başkasını yakma: göğsüme bak da ateş kılıcının açtığı yarayı seyret.

Ateş kıvılcımları yanmış-yakılmış kişiye sıçrarsa o kişiden ateşin eserini bulur.

2980. Aşk gamı, ateşlidir; ağaç gibi kuruttu-gitti beni; ağaç kuruyunca da ateşe yanmaktan başka bir işe yaramaz.

Ne mutlu o kişiye ki yasemini de senin ateşinle biter, gülü de... ateşin dilini,anlıkla Halil bilir ancak.

Onun Halil'i, duman gibi ateşe biner; çünkü Halil, sanki Mâlik'tir de ateşin dizgini elindedir onun.

Seher çağında aşkının çağrısını can kulağım iştitti; şu ateş dünyadan sıçra, çık da gir bizim ateşimize diyordu.

Tandıra benzer gönlüm, ateşlerle dolu ağzım, ateşin dilinden ne vaktedek söz söyleyecek, ne vaktedek yanıştan-yakılıştan bahsedecek diye soruyor.

- M -

XVIII

Ey felek, sen söyle; ne vaktedek sevgiliden şikâyet edip duracağım ben? bir gecem olmayacakmı ki geleyim de işten-güçten bahsedeyim?

Onun beli yüzünden dağlar, beller, durak kesildi bana... şu aradan bir sıçrayıp çıkayım da biraz da kıyıdan-bucaktan söz açayım.

Onún gülbahçesinin ayrılığıyla dikenin sınamasına düştüm; dikenden gül gibi kurtulayım da yanaktan-yüzden söz edeyim.

Ocak ayının yıkık yerlerinden boyuna karga - kuzgun sesi gelmede... ben de varayım, menekşeliğe gideyim de lâlenin renginden bahsetmeye koyulayım.

Sevgili geldi mi, gönlüm, kibrinden eteğini çeker... bekleyişten söz açtım mı, bakış, sabırsızlıkla yakasını yırtar.

2990. Mahmurluğumu anlattım mı o koskoca küp, başından külâhını yere kor; sâkıy de sevgisinden, merhametinden sıçrar - kalkar.

XIX

Başımda öylesine bir heves var ki.. insan başı yok bende... bu hevesle öyle bir haldeyim ki kendimden bile haberim yok benim.

Aşk padişahı, her zaman binlerce mal verir, mülk bağışlar; benimse yüzünü görmekten başka ümidim, isteğim yok.

Külâhım düşmüş, ne çıkar? kemerim yokmuş, ne gam var? İki dünyada da yeter bana onun aşk kemeri, aşk külâhı.

Seher çağı, aşkı yaralı gönlümü aldı, öyle bir yere götürdü ki gündüzden de geçtim, geceden de, seherdense hiç haberim yok.

Cana, anlamlar iline yolculuk düştü; hem öyle bir yolculuk ki gökte böylesine bir yolculuktan haberim bile yok diyor, Ay da.

Canımdan ayrıldığım için gözlerim inciler saçıyor ama sanma ki incilerle dolu bir gönül sâhibi etmemiş beni.

Ne de güzel bir şekercim var; bana boyuna şeker satmada; bir gün bile şekerim yok diye özür dilemedi benden.

Güzelliğinden bir iz, bir eser gösterirdim ama dünyâ bir-birine girer.. benimse kargaşalıkla uğraşmaya vaktim yok.

A Tebriz, ahdettim, Şemseddin gelirse şükrâne olarak başımı vereceğim; zâti başımdan başka da bir şeyim yok.

XX

3000. Seni çekemiyorum artık dedin, usandın benden... a güzel ne diye acele edersin, öldürdün bu acelenle beni.

Sen başsın, beysin, kimsenin sözüne bakmazsın, öğüdünü dinlemezsin... a güzel ne de tez duymadasın bu tez duyuşundan yıkıldım-gitti.

Noolur bir zamancağız aman versen bana.. ne şiş yansın, ne kebap a benim cânım.

Noolur uzlaşsan benimle, evmesen, koşup gitmesen... Sevgili suyumu aldı-gitti, gönlüm namaz kılamaz ki.

Ne de seviyorsun ayrılığı, ne de tez usanmadasın, ne de âsısısın... Senden başka bir sâkıyden içtiğin şarap neşe vermiyor bana.

Odadan o ay, ansızın çıkar-gider diye yüreğim çarpıyor...Güneşim gizlendi mi bulut gibi koşuyor, yollara düşüyorum.

Ayağım açık ama değersizlikte, küçüklükte zerreler gibiyim... güneşim doğmazsa ne yaparım ben?

Gökten ne yağar da yer kabul etmez? Ne yaparsan, ne edersen dayanırım; dayanmayıp da ne yapacağım ki?

Sen beni, benim gibisini ararsan topraklar sayısınca bulursun; fakat ben mumlar yaksam da senin gibisini arasam bulamam.

Sana secde edecek kadar bir solukluk canım var; zâti sevgili, kabûl edilen duâlarım da sana secdeye kapanıp ettiğim duâlar.

3010. Gönlünü dünyadakilerden yu, arıt diyorsun bana... Gönlümü nasıl yıkayıp arıtayım ki ayrılığın, suyumu-selimi aldı-gitti.

A güzel, değersizlikte, fakat can bağışlamakta benim gibisi az bulunur; gönlümün kıskançlığı yüzünden kebaba dönmüşüm, gözyaşlarımla da bir bulutum sanki.

Seher çağı, sabah şarabım sensin; yolculukta kârım senden... ettiğime karşılık olan cennetim sensin benim, ibadetlerime karşılık sevabım gene sensin.

Sen, rebab çalan Bû-Bekr gibi inada girişmedesin.. bense bir yaralıyım, inadından rebâb gibi inlemedeyim.

Sen o şeker gibi cevaplar veren değil misin ki verilecek bir cevap bulamıyorsun bana? Yoksa ahmak mı saydın beni de susmanla cevap veriyorsun?

XXI

Mademki güneşe kulum, boyuna güneşten söz açmalıyım; ne geceyim, ne geceye tapıyorum; ne diye rüyadan söz edeyim?

Madem ki güneşin elçisiyim;tercemanlık yoluyla gizlice ona sormalıyım, duyduğumu, sorularınıza cevap olarak size söylemeliyim.

Mademki âlemi ışıtmada tıpkı güneşim, yıkık yerleri ışıtmalıyım... yapılı yerlerden kaçmalıyım; yıkık sözler söylemeliyim.

Perişan bir elmayım ama ağacımdan çok yüceyim.. sarhoşum, yerlere yıkılmışım ama doğru söz söylüyorum.

Gönlüm, köyünün toprağının kokusunu aldı; artık sudan söz edersem utanırım köyünün toprağından.

3020. Yüzündeki örtüyü aç; kutlu bir yüzün var... seninle perde ardından konuşmamı revâ görme.

Gönlüm taşa döndü mü, demir gibi ateşler içindeyimdir; şişe gibi inceldin; güzelleştin mi kadehten söz açarım, şaraptan laf ederim.

Safran gibi sararmış yüzümle lâlenin allığını, güzelliğini anlatırım; oluk gibi gözlerimle bulutu hikâye ederim.

Mademki güneşten doğdum, and olsun Tanrı'ya, Keykubad'ım ben... Ne geceleri doğarım, ne ay ışığından söz ederim.

Hasetçi hâlimi sorarsa gönlüm, şükretmekten korkar da şikâyete başlarım; gamı anlatırım, kıvrandığımı söylerim.

Rafızî'ye Benî-kuhâfe'den nasıl laf edebilirim; Hârici'ye Ebû-Türâb'ın gamını nasıl anlatırım?

Rebab, onun yüzünden inlemeye başladı mı, kemençe gibi yüzüstü düşerim; hatip,hutbe okumaya koyuldu mu, o anlatıştan söz açmaya koyulurum.

Dille söylemeden vaz geçtim, sustum.. çünkü yanmış-kavrulmuş bir gönlüm var; gönlümden söz açarsam sözlerim seni de yakar kavurur.

XXII

Gece-gündüz, bir çıplağı giydirmeye çalışmadayım ben; yeni bir ber aldınsa sarhoşlukla bir söz söylemişimdir; yoksa haberim bile yok bundan.

Gece-gündüz, bir çıplağı giydirmeğe çalışmadayım ben; yeni bir dükkân düzmeye uğraşan satıcı değilim.

3030. Sarhoşun birinin elinde bir bayrak, ikibin sarhoş da peşinde.. padişahın sarhoşuyuz biz diye şehirde gezip duruyorlar.

Hangi mıhla mıhlıyayım onu? Bütün bağlar, kilitler onun yüzünden açılmada... burada ne avlayayım? Zâti o ava av olmuşum-gitmiş.

Bu büyüklükte bir davul, kilim altında gizlenmez ki... Ay ışığının parıltısı, ben bu tozun içindeyim der-durur.

Deve, minarenin üstüne çıkar da burda gizlendim, sakın meydana çıkarmayın beni der hani.

Âşık kişi de devedir; minarenin üstüyse aşk.. Minareler yıkılır-gider, o minaremdir benim, kalan minarem.

Sen tut da gülü, istediğin kadar toprağın içine gizle.. bahargeldi mi, o ay yüzlüyüm ben diye baş çıkarıverir.

Madem ki küpün ağzını açtın, paylarımızı sun... döndür o kadehi, o dönüşe kulum-köleyim ben.

A benim canım, senin yenin-yakan için bütün yenler - yakalar yırtılmış... a benim rûhum, senin elman için yaprak gibi tir-tir titremedeyim, ne kararım var, ne huzurum.

Herkese lûtfet, herkesi can haline getir; dileğimi kapıp giden o şarabı, dileye-isteye sun da yeni baştan hep gençleştir herkesi.

Hele a benim temelimin temeli, bütün perdeleri yırt, bağlanmış gönlü uçur; uçacağım yer de sensin zâti, konacağım yer de sen.

3040. And olsun Tanrı'ya ki iyi mi, iyi bir gün, erkenden ağarır, güneşi, kavuşma kucağıma doğuverir.

Sen sus da, karanfil, gül bahçesi güzellerine gülün hikâyesini anlatsın; çünkü ilk baharım geldi.

XXIII

Binlerce kez ahdettim, deliliğin başını kaşımıyayım dedim; senin yüzünden ahdimden döndüm; gene seninle karâra geldim.

Fazlasını elde etmek için ümîde düştüm; ekinciyim, gideyim, buğday alayım da ekeyim dedim.

Dünya işlerinin bağlanıp çözülmesi, gayb eliyle olur; iş böyleyken ne tamahlara düştüm; sen söyle, ne işlere giriştim.

Kazâ-kader, bıyık altından gülmek, adamı maskaraya almak istedi mi, topal köpeğe haydi der, şu avıma yetiş.

Fakat acıdı mı da adama otur der, dileğini, benim dileğime tapşır, vaz geç istekten-dilekten.

Avlanmak gerekse, sana güzel mi güzel bir av benden.. bütün can avlarını sana saçı olarak saçarım.

Ne tuzağımdan usanç gelir sana, ne kadehimde vebâl vardır; ne de bana eşit bir güzel bulunur... eşi, örneği olmayan bir dostum ben.

Sus, daha söylersem, onu bir hoş översem gönül güvercinim, ilk uçuşunda oraya varır.

3050. Tebriz'li Şemseddin, yıldızın parlamasına sebep oldu; güneş gibi yüzü, yeşil damın yücesinde parlayıp duruyor.

XXIV

Hoca, sen tanık ol, tövbe etmeye tövbe ettim ben.. Aşk şarabını içince tövbe kadehi kırıldı-gitti.

Eşsiz güzelliğine, arslanları bile alt eden, yıkan şarabına and olsun, artık ahdin, tövbenin yanına bile varmam, çevresinde hiç mi hiç dönmem.

Şekerler saçan dudaklarına, gizli şeyleri bilen gönlüne and olsun, ne dünyâya kapılmışım ben, ne kızıla, sarıya zebûnum.

Güneşe benzeyen yüzüne, sözlerindeki tada-tuza and olsun ki sıcağın, soğuğun bin yıl ötesindeyim ben.

Yağız doru ata benzeyen havana, canlar bağışlayan bayrağına and olsun, ne biçim erim, senden başka hiç kimse bilmez.

Sabahının kutluluğuna, sabah şarabının kopardığı kıyâmete and olsun ki gök tomarlarını dürer-giderim.

A ölümsüz padişah, sen söyle sâkıyne; meclise ekşi suratlı biri gelirse ona, derdimin tortulu şarabını sunsun.

Böylece ikilik kalmasın, eskilik-yenilik ortadan kalksın; çünkü bu işret durağında o topluluktan ayrılmışım, tekim ben.

Sunsun o şarabı sâkıy de hoş bir hale gelsin o kişi; âşık olsun gitsin. öylesine sarhoş olsun, yıkılsın ki sesimin yankısından da kurtulsun, kovmama da boş versin (tard u aksime aldırış bile etmesin).

3060. Böyle oldu mu da onda ne hased derdi kalır, ne beden derdi... hoş, tertemiz bir hal gelir, oyun yaygıma oturur benim.

Zemâneden uçmuştur; tuzak, yen bağından kurtulmuştur.. Bu kumarhânede savaşsız bir tanık kesildim demektir o.

Gönlü tertemiz, tıpkı Zühre gibi oyuna dalar; zar gibi kazâya rızâ verir; ne pay arar, ne de kaptım, uttum-utuldum derdine düşer.

Bundan böyle susayım; baştan başa kulak kesileyim, akıl olayım; çünkü ne bülbülüm, ne dudu... Tümden şekerim, gül dalıyım ben.

XXV

Düşmanın hezeyanını gönlümden duydum; hakkımdaki düşüncesini gördüm, bildim.

Köpeği ayağımı ısırdı, canımı iyice yaktı; fakat köpek gibi onu ısıramam ben, kendi dudağımı ısırdım.

Erler gibi tek kişilerin sırlarına erdim ben; onun sırrını bildim diye neden övüneyim?

Bütün ayıplar benden meydana gelmede, kusur bende.. tuttum da bile-bile bir akrebi ayağımın yanına getirdim.

İblis gibi hani, o da insanın ancakşeklini görmüştü... allâh'a and olsun ki beni de bu iblis görmüyor.

Neden halktan yüz çevirmişim; solukdaşlarıma haber ver; yılan oyluğumu soktu, o kara ipten ürktüm de ondan.

3070. Pek kutlu susanların, dudaklarını, gözlerini yummuş erlerin gönüllerine, kimseciklerin bilmediği bir yoldan koştum, girdim.

Gönülden gönüle gizli bir yol vardır ya; o yoldan gittim de gönül hazînelerinden altınlar, gümüşler seçtim.

Külhana benzeyen gönüle eşek leşini fırlattım, attım... gül bahçesine benzeyen gönülden de güller derdim, yaseminler devşirdim.

Dostların iyiliklerini, kötülüklerini kinayeyle söyledim ama onların üstüne en iyi bir perde dokudum; onları örttüm, gizledim.

Gönlüm, ansızın herşeyi bilen ulular ulusu bir gönle ulaştı da o gönülün heybetinden gönül gibi çarpınıp çırpınmaya başladım.

Mademki halinden hoşnutsun; ne diye bana düştün? var-git işine...Ne şeyhim ben, ne mürid.

Sana karşı a kardeş, ne bakırım ben, ne kızıl altın... kapından dışarı at beni; ne kilidim, ne anahtar.

Bu sözü de söylemedim say; zâti aklıma gelseydin andolsun Tanrı'ya, seninle hiç duruşmazdım.

XXVI

Hele yarı sarhoş olabildim; bir kadeh daha sun... değilmi ki iyi bir eşin-dostun var, iyiyi-kötüyü boşla gitsin.

Ağlayan kimdir cefâdan, çıplak kalan kim? Bakma bile... birisinin vasisi değilsin ya, otur, kendi işine bak.

3080. Şaraba bak, çengin, neyin sesini dinle... birşeye bakacaksan selvi boylu sevgiliye bak; onun boyunu-posunu seyret.

Şekerler satan dudaklarından şeker mi istedi gönlün? Abbâs-ı Debs gibi tezce şeker satandan dilenmeye giriş.

Çocuk değilim ki kuru üzüme, cevize düşkün olayım; sen üzümünü, cevizini al da at o sepete.

Güzelim teberzed şekeri bin can a değer; haset edeceksen bâri o şekere hased et.

Şekerler saçan güzele git; dudaklarından şekerler al; o Ay yüzlünün kıran ânını, müneccimler gibi rasad âletiyle bekle, gözet.

Oruç ayı erişti ya, artık ne kâseden bahset, ne testiden... bundan böyle ebed sürahisiyle neşelen, o sürahiden sarhoş ol.

Semâ' için, toy için otur, mahallenin ortasına kurul.. Tek Tanrı'nın şarabıyla neşelen, içtiğini kimsecikler görmez (*).

Can gelini sarhoş olur da bu yüzden varlık köyüne gelirse yiyeceğini bu tabaktan ver; duvağını da akıldan kes-biç de yüzüne ört.

Sözden usandın, mahrem bir kimse yok diyorsun... öyleyse anlatış aynasını tez al, yün bezle ört.

(*) Beyitteki "Toy" sözü, düğün, düğün ziyafeti, ziyafet anlamlarına gelir. Türkçedir.

XXVII

A güzel, şûh gözlerin için olsun, bir solukcağız göz ucuyla bak; yıkıp yerlere serdiğini bakışınla onar.

3090. Gönül de beden mezarının içinde senin şehîdin, can da... bu şehitlerin yattıkları yere gel de bir ziyaret et onları.

Sen bir Yûsuf gibi çıkagelmişsin, bütün Mısır halkı ellerini doğramış... bir yüzünü göster de gönlü de al canı da; bir alış-verişte bulun.

Ayağını direditysen, cefâda bulunmaya and içtiysen andından dön, noolur yâni, kefâret ver.

Bundan size döker-saçarsam ne fayda ederim deme; yalvarıp yakarmazlık kârından ver; bir de ziyan ediver.

Safrana dönmüş yüzü güle çevir, lâleye benzet... üç-dört katrecik kanı, muştuluklar almış gönül haline getir.

Devlet, kulundur-kölendir senin; buyruğuna karşı baş çekmez... bizimle devlet arasında elçilik et a padişahım.

Senin yumuşaklık dağına karşı suçlar, saman çöpü gibidir; dağ gibi suçlarımıza şöylece bir bakıver-gitsin.

Bedenimiz, iki katre kandı; güzelleşti, insan oldu... Pis huyumuzu iyi huya sen döndür.

Canlar, ruh dünyasından ayrıldılar, balçığa tutsak oldular... sen şu balçık savaş yerinden yağmala, kurtar onları.

Harfe tövbe ettim ben; isteklilere, anlamlarla dolu harflerle başka bir anlatış bayrağı aç da beylik et artık.

3100. Tebriz'li padişah Şemseddin'sin sen; ışığını belirt de nazlı Tebriz'i can gözüne, gönül görüşüne yurt et.

XXVIII

A güzel, şarap sun da sarhoşların mahmurluğunu gider; çünkü yüzünün aşkı, hepsinin de kararını aldı-gitti.

Yıllanmış şarabı getir, sabah çağında sun da güller saç; çünkü gökyüzü bile sarhoşların şarabıyla coştu-köpürdü.

O canların kararını, o can güllüğünü, lâleliğini sun..sarhoşların ağızlarını da şekerlerle doldur, kucaklarını da.

Ele bir kadeh al, şeker dudaklıların eline sun... Kerem et de rahmet suyuyla sarhoşların tozlarını yatıştır.

A güzelim, can da eline kuldur senin, gönül de; sarhoş için sendeki o güzelim şarapla sarhoşların ihtiyarını da al, kararını da.

Lâle renkli şarabın başlara vurdu mu, kızıl gül bile sarhoşların yüzlerini görür de utanır.

Meclisin cenâhiyle kalbi, şarabla düzene girdi mi, sarhoşların Zül-fekaar'ının ucu, gamın kellesini uçurur-gider.

A güzel, günümüzsün bizim, derdimizi-gamımızı yakanımızsın... a yücelmiş güzel, sarhoşların işleri-güçleri seninle düzene girer.

Tut arslanların kulaklarını, çeke-çeke deve katarı gibi bir katar yap onları... sen arslanları bile alt eden bir Tanrı erisin; sarhoşların yularları elindedir senin.

3110. Akıykten bir kadehin var; alımlısın, tatlı-tuzlusun... sarhoşları avlamak için ne de görülmemiş bir tuzağın var.

A benim güzelim, söylenmedik bir can sözü kaldı; bilmez misin ki sâkıyler bile kıskanırlar seni; sarhoşların başısın, övüncüsün sen.

- V -

XXIX

Berbatın kulağını bur; pek tembeldir o.. mahmurluğun başını yar; herkesin başını yarmıştır o.

Kızıl kadehin neşesiyle terü tâze bir nağmeyi okşa; denizleri ölçüp biçen bir sedeftir; ele inciler verir o.

Mademki o yasemin bedenli, eve girdi; ev kapısının kapalı kalması daha iyi... çünkü geçen gün de bir düzen kurmuştu da sıçramış, aramızdan kaçıvermişti o.

Ne bahaneci güzeldir o; ne belâdır, ne âfettir o... binlerce sarhoşun kemerin çözer de çalar-gider.

Oraya sarhoş bir halde gidelim diye ateşten bir ayağa sahip olmuşuz... şimdi evde ya; önce sen git de bir seyret onu.

Güzelim, aynada başka kimsenin yüzüne bakmaz; kendi yüzün seyrede-ede puta tapar olmuştur.

Hele ey sâkıy, kızıl renkli şaraptan bir kadeh sun bana... onun sarhoşu olan baş, olmayacak hayallerden kurtulmuştur.

Ne gamım, ne gama tapmadayım, zemânenin gamından kurtulmuş-gitmişim... sitem kapısını kapatıp kilitliyene eş-dost olmuşum ben.

3120. Çok sarhoşsun ama gene çevikleş, sun kadehi.. o, binlerce elden-avuçtan kaçmıştır ama sen gene de şişe kırma.

Canıma öylesine bir kadeh sun ki beni göklere ulaştırsın... canımı düşünce eline vermem; aşağılara çeker beni o.

Ne iyi söyle, ne kötü; kendi kadehini kabûllenmeye bak... kötüyü de o söylesin, iyiyi de; her kötünün zâti sığındığı zâttır o.

- H -

XXX

A güzel, içtiğinden birazcık da bize ver.. kat - kat gamını bir yudumcuk neşeyle beraber sun.

Gamın bizi yedi-gitti, yerlere yıktı; neşeye neşe katan şarapla gamın, elemin cezâsını ver.

Tanrı'nın gizlice sunduğu gökyüzü şarabından sun; düşmanlardan gizli olarak bildiğe sun onu.

Savaşları durdur, çengleri okşa; çengimize Irak, İsfahan perdelerinden nağmeler ver.

Küpün ağzını açtın ya... binlerce susuz sarhoş, bana sun, bana sun diye kadehler, sağraklar, kabaklar getirirler.

A güzel, şu güz mevsimine bak; şu çıplakları gör de atlas gibi şaraptan birer kaftan ver onlara.

Gençleri seyretmek için ihtiyarlar oturmuşlar.. şu iki-üç ihtiyara genç şarapdan sopa ver de ayaklansınlar,yürüsünler.

3130. Padişahsın, şarabın var, can şarabını bağışla diye ağlaya-inleye selâhaddin'e baş vur.

- Y -

XXXI

And olsun Tanrı'ya, sen ağzını yumar da hiç bir harekette bulunmazsan kimsecik kıpırdayamaz yerinden... zâti insanlar, kadehlerdir; şarap bağışlıyan küp sensin.

Hele ey hoca, o, ata bindi de meydana geldi mi, ayaklarının altına toprak ol... atın başını çevirme; baş değilsin, ayaksın sen.

Kendini ne vakit kuyruk bilirsen o zaman başsın; fakat baş olmaya heves ettikçe de kuyruksun, bunu böylece bil.

Dünyadan kaç, kurtul; onun görünüşünden, gösterişinden, süsünden-püsünden geç... kendiliğinden görüş-görünüş olursan ne diye onun gösterişine bağlanacaksın?

Sen o Tanrı'ya bak ki yüzlerce inanç bağışlamıştır insanlara... Merv'li neden Sünnidir de Kunubba'lı Râfızi?

Sözü de, bedeni de tümden görüşe yolla-gitsin... boyuna feryad etmedense bir bakış, daha yeğdir sana.

XXXII

A güzel, eski aşkı hatırlattın bana da ateşe benzer gönlümü yele verdin-gittin.

Ayrılığından ağlarım da tanrı'dan ses gelir bana; der ki mademki bir Yûsuf satın almıştın; ne diye mezada verdin onu?

İki dünyâyı da verseler gönlüme hor gelir; aşkınla inleyen yaralı gönüle ne de genişlik verdin ya.

3140. dikenden söz açtın ama binlerce gül açtın; acı sözler söyledin ama tümden muradımızı verdin.

A Tebriz'li Şemseddin, can dünyasından nelerin var ki bu dünya dükkânını böyle kesada verdin.

XXXIII

Güzelim, kutlulukla, neşeyle kapıdan içeri girdi, muratsızlık dünyasında gönlümün muradına eriştim.

Mademki içeriye girdi, hiç dışarıya gitmedi mi diye sor... girmek, çıkmak, zâti cansız bir sıfattan ibaret.

Nasıl oldu diye yanıltma beni; neliksiz-niteliksiz âlemden çıktı-belirdi zâti; yalnız sen nasılsın, onu söyle; sen de neliksiz-niteliksiz âlemden doğdun.

Yoklukta nelik, nitelik nasılolur; ayak olmayınca iz bulunur mu hiç? Pek iyi huylusun sen; ilk adıma bir bak hele.

Tümden kendinden geçişi beğendim, bütün bedenimle gül gibi gülmeye koyuldum... böyle bir kapı açtın ya, ben de neşeyle kemer kuşandım belime.

XXXIV

Hele ey geceleyin yürüyüp yol alan peri, halktan gizlisin sen... Tanrı'ya and veriyorum, söyle; hiçbir evde böyle bir mum gördün mü sen?

Ne yellerle sönüyor, ne ışığı eksiliyor; ne de zaman geçtikçe eskiyor, kuruyor.

Hele a yüce gök, her yan seninle güzel... uzun bir yolculuğa düşmüşsün, yolculara ulaşmışsın.

3150. Sen söyle, yoksa Tanrı'ya and olsun ki neden tuttun da yıldızları Saman uğrusuna çektin; ben söylerim.

Nesr-i Tâir'den gizli bir söz sordum; meleklerin uçuştukları o yeşilliklerde acaba sen de uçtun mu dedim.

Bir soğuk ah çekti de dedi ki: Bunun üstünde öylesine bir sağlam kilit var ki padişahın inâyetinden başka hiç bir anahtar açamaz onu.

Feryadını duyunca aşka yöneldim de bir baktım; mademki dedim, başında sevdası yoktu, ne diye gönlünü yaraladın onun?

Aşk cevap verdi bana da, inanma ona dedi; içinde define var; ne diye düzenine kapıldın onun.

Bu sözü duyunca, sana mı daha fazla şaşmak gerek, ona mı; sen mi daha acayibsin, o mu daha acaip dedim; çünkü burası öyle bir yer ki binlerce Cuhâ, burda ancak müritlik edebilir.

Hele ey aşk, âşıkları, can konuklarını hoş bir hale getir, tatlılaştır, neşelendir; çünkü sen, binlerce bayram günüsün.

İnsafın varsa, neşeliysen, ferahsan sus, çünkü öyle açık söylüyorsun ki sanki Bayezîd'in canısın.

XXXV

Güzelim kınar da yol ortasında niye düştün, yerlere serildin der; a güzelim, öylesine bir şarap sunduktan sonra ne diye düşmiyeyim?

Güzelim, öylesine düştüm ki kıyâmet kopsa gene yerimden kalkmam; çünkü öylesine bir kadehi ele aldın; küpün de kapağını açtın sen.

3160. Yıkıldım-gitti, ancak şu kadarını biliyorum; başımı sen tuttun, kucağına koydun, yatırdın beni.

Güzelim, aşk şarabının sâkıysi olan sarhoş gözlerinden kadehle şarap sunarsın bana... Pek ulu bir usta değil misin zâti?

Bu da senin lûtfundur, şarap sundun da aklımı başımdan aldın... aklım başımda olsaydı neşeden çatlar-giderdi.

Bir kadeh sundun, elceğizlerimi çırpmaya başladım; bir kadehle, binlerce murada erişememek gussasından kurtuldum-gitti.

Şûh gözlerine and olsun ki neşe, onlardan doğmuştur; sen, önüne ön olmayan bir cansın; hiç kimseden doğmadın sen.

XXXVI

Yazıklar olsun,ne kötü gündür sevgilinin evimden ayrıldığı gün; bütün bedenimi, yanımı-belimi ateşlere yaktı-gitti.

Ne mutlu o gün ki kutluluklar bize baktı; süheyl yıldızı kolayca yere indi, yanımda yurt tuttu.

Gönlümün kaynakları açıldı; binlerce deniz gördüm... o denizlerde gemiler var ki aşkla yüzüp duruyorlardı.

Bana gelen lûtufların çetinliğinden uçsuz-bucaksız bir denize daldım; orda boğuldum gitti; fakat gene de sevgilinin bakışı yüzdürmedeydi, yürütmedeydi beni.

Şemseddin'in parıltıları vurdu bana; o, gerçketende efendimdir; odur canımın temelinin temelinin temeli; ondan ötesi de bir hiçtir zâti (*).

XXXVII

3170. Soluktan soluğa şu gönüle, bir hevestir, salmadasın... ne de hoştur şu sabretmek; ne yapayım, bırakmıyorsun ki zâti.

Beni ne diye koşturuyor, bunun iç yüzünü Tanrı bilir... Sen ne bilirsin a gönül; bunda hükmün mü geçer senin?

Padişahın avlanmasını seyret; arslanlar bile altolmuşlar... sen nereye kaçabileceksin? Arık mı, arık bir avsın sen.

Sen ondan kaçamazsın,ona kaçabilirsin ancak... yanlışsın, yanlış, hem de bu tozun-toprağın içindesin de o yüzden yanılıyorsun.

Boyuna avlanmakta olan padişahtan haberin yoksa soluktan soluğa bir bak da gör; çünkü sen de bir kararsız avsın.

Herkesi korkutarak bir yana koştıırmada... herkesi kavrayıp kaplamasaydı nerden korkutabilirdi?

Korku, bir başkasındandır; insan kendinden korkmaz... herkesi korkuyor gördün ya, demek ki yaratıcı, bunlardan başka.

(*) Bu gazel Arapçadır.

Ölüme doğru koşturuyor, kurtuluşa doğru koşturuyor; a benim canım, bundan daha iyi gönül verecek biri demek ki yok.

Nasıl gönül verilir, gösteririm sana; fakat gönlüm isterse... çünkü gönlümü ona verdim; onun için ondan yardım iste sen.

XXXVIII

Yeni gelmiş bir haber var, yoksa duymadın mı sen, haberin yok mu? Hasetcinin ciğeri kan kesildi; yoksa ciğerin mi yok senin?

3180. Bir Ay'dır, yüz göstermiş; ışık kanadını açmış... Gönlün, gözün yoksa birisinden borç al.

Şaşılacak şey, gizli bir yaydan gece-gündüz oklar atılmada... Ne yapacaksın, değilmi kalkanın yok; oklarına canını amaç et.

Varlık bakırın, Mûsâ gibi, onun kimyasıyla altın olmadı mı? Kaarun gibi çuvalla altının yokmuş, ne gam?

İçinde bir Mısır var ki şeker kamışlığı sensin onun; dışarda sana şeker vermiyorlarmış,ne umurunda?

Puta tapanlar gibi şekle, görünüşe kul olmuşsun; Yûsuf'sun ama özüne bakmıyorsun ki.

Tanrı'ya and olsun, kendi yüzünü aynada bir görsen kendin, put olursun kendine de kimseye bir keder vermezsin.

Ona ay diyorsun, akıllıca zâlimsin sen... ne yüzü var onun ki ay diyorsun ona, yoksa gözün mü yok?

Başın bir muma benzer ki altı fitili var; o kıvılcımlar sende yoksa neden altısı da aydın?

Bedenin seni gönül Kâ'be'sine götürecek bir deve sanki; eşeklikten hacca gitmedin, eşeğin olmadığından değil.

Kâ'be'ye gitmesen de kutluluk, gene tutar, çeke-sürüye götürür seni; a boşboğaz, kaçma.Tanrı'dan kaçış, kurtuluş yok sana.

XXXIX

3190. A bahar yelinin soluğu, a bahar çağı, hele bir can baharından haber ver... çiçeklerinden anlıyorum, sen de ondan mahmur olmuşsun.

Açıl, bak, ben de açıldım... söyle, ben de söyledim.. arılığı-duruluğu-dostluğu, bir padişahın güzelliğini, güzelim yüzünü anlat.

Şimdi vehimden de dışarı olarak kalan eser de bir güneşe çekilir-gider; o da bir kıvılcımdan yanmış-tutuşmuştur, yalımı arttıkça artar.

İlkbahar geldi mi, ödünü koparır onun... bir kişi ölümcül oldu mu, sayılı soluk alır artık.

Bütün bağ-bahçe tuzak olmuş; her yer yeşil bir renge bürünmüş... gülle lâle, hadi, gel, neyin var diye ele şarap kadehini almış.

Gülle lâle tuzağa benzer, seyredense sanki avdır... çiçekler sanki tuzak, bütün meyveler de avlanacak avlar.

Süsen, iki aydın, doğru gözle lâleye dedi ki: Toprağın toprak oluşu geçti, diken de dikenlikten çıktı.

A yeşillik, ne çeşit rengin var; lûtuf şarabıyla sersemsin; padişaha şu özrün yeter; güzelsin, güzel yanaklısın.

Lâlenin yanakları yalım-yalım; nerkisin gözünden kaçmada; güzellere küstahça bakma, kem gözle seyre kalkışma demede sanki.

Yel, dalları neşelendirdi mi, ovaya-yazıya Tatar miskinin kokusu esmede.

3200. Zahmet, noksan geçince bağ-bahçe, Tanrı'nın lûtfu güçlükten sonra kolaylığı açtı diye gülüp oynamaya koyulmada.

Ağaçların bütün dalları oynuyor, hepsinin de heryanı gülüyor... yeni gelinler gibi hepsinin de elleri kınalı.

Hepsi de meryem sanki; meleğin soluğuyla gebe... hepsi de hûri sanki; kara yerden doğmuş.

Yeryüzü sanki cennet; bütün güzeller, gece-gündüz, neşeden kararsız bir halde ayaklarını vurarak, başlarını, yenlerini sallaya-sallaya oynuyorlar.

Bulut bahara, kışın ne döktüm-saçtımsa senin için döktüm-saçtım; bu saçıya lâyıksın sen diyor.

Gönül,baharı seyret; kesin olarak kıyâmet bu...bütün yıl, iyi-kötü,ne ektiysen baharın bitmede.

Bahar diyor ki: Ey can, soluğunu tohum bil; tohumunu ek de karşılık ağaç çıksın sana.

Gizli şeyler, baharın açığa çıktı; ne diyekendini gizlersin, sen de iyiden-iyiye ortadasın, örünmedesin zâti.

XL

Bizim bahçemize doğru yola düş debaharı seyret bâri...Sevgilimizin bulunduğu yere uğra da güzel neymiş, bir gör.

Doğana yetişemiyorsan gölgesinin peşinden koş; gizli av yerinde bâri avı seyret.

3210. Seyri için deniz kıyılarına gel de dağlar gibi coşup yücelen dalgalardan padişahlara değer inciler almaya bak.

Av olmak gerekse padişahın kayışıyla avlanmak daha yeğ... çıplak kalmak gerekse böylesine bir kumarda çıplak kal bâri.

Kendini aksaya-sürçe bedenden can dünyasına çek de bir de turunçları seyret, fesleğenleri, gülleri gör.

Hele ey yücelerin çeng çalanları, zühre'mizi oynatmak, gümüşler, kumaşlar elde etmek için vurun tellere bâri.

Şu nâzik güzellerin arasında, şu erlerin sema'ında öpüşmeye bir yol yoksa bile bâri bir kucaklaşma olur elbet.

Böylesine bir şarap içmeye karşılık mahmurluk hastalığı çekilir; değer şu şaraba bu mahmurluk; bu karardan sonra karasız gönüle bâri sen söyle bunu.

Testiden feryatlar duyulmada: şarabın harâretinden yandım; hele ey kadeh, gel yanıma da bâri biraz şarap al benden·diyor.

Şirin Husrev'lerin ardından feryat etmek de bir hünerdir; bâri canlara yaşayış verene ver gönlünle canını.

Rasgele bir gün yolum aşk dükkânına uğradı; gönlüm, tümden dükkândan da geçti, işten-güçten de.

Başkalarının çâre bulacakları dereceyi çoktan aştım; sen çâre bulabilirsin ancak... gönlümü de yele verdim, canımı da, sen gör-gözetbârî.

3220. Artık yeter, susayım da anlatışı güzel padişah anlatsın. Hadi a anlamlar çalgıcısı, bâri bir gazel söyle.

XLI

Seher oldu, kalk ey sâkıy, huyun neyse yap onu... aç küpün kapağını, ateş gibi şarap sun.

İsâ'nın yüzünden iki-üç ölü dirilse noolur... Elinden iki üç mahmur güzelleşse, iyileşse, arslan avcısı kesilse ne çıkar?

Güneş gibi kadehin dönmeye başladı mı, kapkara dünyâyı geceden de kurtarır, geceleri saymadan da.

Akıyk renkli şarabından hakıykat gülü açılır; ağlayıp inleyen kuşa cansın, yeşilliğin de ilk baharısın sen.

Padişahlara lâyık şaraba tatlı canımızı verelim; çünkü mahmurun başını keremeliyle sen kaşımadasın sevgili.

İnce düşüncelerden yarım baş ağrısına tutulduk; derman suyuna sen akıt; damarların yolarını sen aç.

Şu bizce gerçek, gerçeğin de ta kendisi: Mutlak ateşsin sen; bir harâreretle binlerce baş tenceresini kaynatmadasın.

Bütün çalgıcılar coşmuş; hepsi de senin yüzünden köpürmüş-gitmiş; hepsi de varını-yoğunu satmış; onları bir hoşça sıkmadasın sen.

XLII

Kararsız gönüle söyle; neden karâr edecek bir yerin yok; neden temelli karâr edeceğin yere gitmek için yola çıkmıyorsun de.

3230. Bütün halk, seher çağının hoş soluğuyla dirilir; sen nasıl bir güzelsin ki seher çağın yok.

Ne biçim gül bahçesisin ki bir gül bile bitmiyor sende; ne biçim bağsın, ne biçim çayırlık-çimenliksin ki bir ağaç bile yok sende.

Yerlere serilmişsin, öylesine sarhoşsun ki ne babadan laf ediyorsun a gönül, ne oğul hevesindesin.

Güneşe benziyorsun, ancak yalnız gidiyorsun... Ay gibi gece yol alıyorsun; adamların, filân yok.

Bu sarayda bir kuşa benziyorsun sen; havalanmayı istedinmi, tut ki kapın yok, pencereden uçup gidebilirsin ya.

Bir yerde tutulup kalsan, o ranın da ne kapısı olsa, ne penceresi... ter gibi bedenden çık, bundan başka geçip çıkacak yolun yok çünkü.

Güzelim kıvırcık saçların var? Külâhın yoksa ne gam... dağ gibi ayağın var, yanın, belin, kemerin yokmuş, ne tasan.

Gökyüzündeki melekler, susamışlardır, hepsi de âşıktır sana, bir nazlı-nâzenin güzelden, insandan da üstünsün diye müjde vermeye gelirler sana.

O gözü, o görüşü görmediysen gözün-görüşün neden aydın? O inci yoksa sende, yüzün neden parlak?

O ekşi suratlıya söle; ekşiliği al-götür burdande; de ki: O şaraptan içtiysen ne diye neşelenmezsin, coşmazsın?

3420. İçinden sarhoşsun da mahsustan suratını ekşitiyorsan dal suya, dal ateşe; artık tehlike yok sana.

Tanrı, ona râmol diye denize haber gönderir; ona tesir etmediye ateş haber yollar.

XLIII

"Tercî'-i Bend"

Keskinlikte ateşe dönmüş şarabı hele bir iç; yanıma gel de kadehi iki elinle al ki dökmeyesin.

Kadeh, seçilmiş şarap, Tanrı eliyle sunulmada... bir içtinmi, öylesine düşer, yollara serilirsin ki mahşerde bile kalkamazsın.

Baş çeker, şarap içmek istemesen sana zorla içiririm; benden nereye kaçacaksın sen?

Onun sevgi kadehi, senin gibi yüzbinlerce baş çekeni kapmıştır; kadehi bir al da seyret; kiminle inada girişiyorsun sen?

Güzel yüzlü padişaha bak, şarap sunmaya koyulmuş... sevgili saçlarını seyret, miskler damlatmaya başlamış.

Sâkıy kendinden geçti mi, boyuna kadeh sunmaya girişir; çalgıcı kendinden geçti mi, Hicaz perdesine girer.

Tanrı şarabından gençliğin sıcaklığını, gençliğin ateşini duyarsın; kendinden gelen beden harâretinden ne bir sıcaklık duyarsın, ne bir hüner elde edersin.

Bir kadeh al da arılığına bak, gücünü seyret... and olsun Tanrı'ya ki bu şarap, ne üzüm cibresindendir, ne kuru üzümden çekilme.

3250. Söze söz katmayı bırakayım, temelsiz sözlerden vaz geçeyim... Sen söyle, söyleyişin güzel, şaşılacak, görülmemiş birşeysin sen.

Yeni çeyizli gelin gibi bir tercî' düz-koş ona... Çünkü çeyiz olmazsa gelin, kızar-köpürür sana.

***

Tanrı, vergileriyle yokluğu da okşayıp durur, varlığı da...babanın birşeyi yoksa padişah çeyiz düzer sana.

***

Hele ey eşsiz, bulunmaz güzel,şu ülkede nasılsın?Hele ey devletin eşi-dostu, şu mahmurlukla nicesin?

Öyle bir padişahın ayrılığıyla zamanını nasıl geçirmedesin, hele ey kutluluk gülü, dikenlerin arasında nasılsın?

Güneş sana, ateşler içindeyiz sensiz demede... bağ-bahçe, çayır-çemen, sana ey bahar, nasılsın demede.

Canların yaşayışı sensin; peki, neden şekle bağlanmışsın? Gönüllerin karârı seninle, peki neden böyle kararsızsın sen.

Her düğünün canı sensin, iki dünyanın da düğünü-derneği sensin... aklım şaşıyor; neden yaslısın sen?

Dünyânın Yûsuf'u değil misin; bir sorum var senden: Dileğinle neden kuyudasın, neden zındanda?

Hele a yücelik göğü, neden maviler giyinmedesin? Hele a yükseklik güneşi, şu dönüşle nicesin sen?

3260. Baban, iki buğday tanesinin belâsından cennetten çıktı; cennethavasındaysan nasıl herîşe yersin sen?

Çanak yalayıcıların arasında ne vaktedek kaynayıp duracaksın? Şu erlerin arasında şu kumara girişmişsin; nasılsın, nicesin?

Birçok söz söyledin; sözdeki kusurları da örttün, gizledin... Fakat şimdi Tanrı mehengine vuruldun: nasılsın bu çırpınıp kıvranışla?

Dertlilerden sen neden sustun? Bakışla-görüşle yol alıyorsan ne diye beklemedesin?

Gönlünde, düşüncende ne varsa, izi, mutlaka yüzünde görünür. Testinin içinde ne varsa dışına o sızar.

Bir kerecik o gizli sevgilinin eşiğine doğru koşun... a kuşcağızlar, zemânenin tuzağından uçun, kurtulun.

A güzel huyu, iyi yüzlü;yeşillikten o çiçeği apaçık kopar da gönlün gözün açılsın.

Gözlerimizden, senin gamından dolayı gözyaşları akmada... fakat senin nemli gözlerin, Tanrı lûtfuyla aydın olsun.

Avın, ölüm kurdundan korktu da öldü-gitti ama gönül ceylanın, yücelerin kutsal bahçelerinde yayılmada.

Dostlardan göklere "yazıklar olsun" sesi erişti ama sen, o gizlilik göğünde nasılsın, nicesin?

3270. Daracık şekil tuzağından geçti-kurtuldu; bâri ey kutlluk, onu ayrılıktanda, zahmetten de, yalnızlıktan da kurtar.

Öyle de öyle, ister genç ol, ister koca... değilmi ki dünyadan gitmek gerek; güzel, bir sûrette,âşık olarak, ululanmış bir halde şehîd olup çevikçe gitmek gerek.

Çağrına koştum, kendi ülkemden ayrıldım, kapına geldim... bâri ver o anahtarı.

Ömür güneşim batılarda battıyla lûtfun, bu seherden başka bir seher ağarttı ya.

O yıldız, kutlulukla söndü-gittiyse de ben, gizlilik güneşinden ağardım ya.

Dünyâda layığım, kısa bir ömürden başka birşey değilmiş... fakat gönlüm, lûtfuna, keremine lâyıkmış ya.

Hele ey sâkıy, ayrılığınla gece-gündüz mahmur bir haldeyim...sarhoşluktan kadehin dudağını bulamıyorum; sen gel.

XLIV

Gamınla ağlayıp inlemedeyim ama hele sen neşelen de.. a güzel, ben bekleyip duruyorum ama hele sen neşelen de.

Sen beni yaralı görürsen, kutlu bir bakışla bana bakarsın, hoşlanısın... Ben gönlümü de, canımı da gama ısmarlar-giderim; hele sen neşelen de.

Beni neşeli görürsen kızarsın, gönlün kinle dolar... bense başımı bile kaşımam; hele sen neşelen de.

3280. Gönlümün gamlanmasına ne de sevinmedesin; cefâ etmede nede ustasın; hele sen neşelen de ben neşeyle bir soluk bile almıyayım.

A güzel, sen kılıç gibi, hançer gibi, bu kulun kanına susamışsın... zararı yok, iki gözümden kanlar yağdırayım; hele sen neşelen de.

Senin yüzünden tahtım var, mevkiim var... senin gönlünü görüşüp gözetmedeyim; hele sen neşelen de... ben bu karâr üzereyim işte.

Ben zamânın canı sensin, bir hayli bahâneler kurarak oturmuşsun... Bense zemâneden bir kıyıya çekilmişim; hele sen neşelen de.

Bedenle nefis ölmedikçe gönülle can arınmaz... benim bütün işim gücüm bu arılığa ulaşmaya çalışmak; hele sen neşelen de.

XLV

Gece-gündüz, sevgilinin kapısında olman daha iyi; hem de selviler, süsenler, yanağı güzel güller arasında.

Zevk ehlinin neşesinden binlerce kere daha artık neşeli; bahçedeki nar gibi gülmelisin.

Yoldaki diken gibi ele-ayağa batmamalısın... şeker kamışları gibi şekerler saçmalısın.

Bağışla tanınmış güneş gibi tertemiz kişiler arasında sen de parmakla gösterilmelisin.

Hele yeter, sus da padişahlar padişahı ağzını açsın; sen susar, bekler, söylemezsen o söyler.

XLVI

3290. Aşktan, kutlulukla, neşeyle bir kadeh çek...zâtî şarabı, nerde dili-damağı acımış kişi deyip duruyor.

Onsuz yaşayış nedir? Bir heves, bir çarmıha geriliş... ona karşı can nedir? Önemsiz birşey, bir kul-köle.

İki kadeh çektin mi, güzelleşirsin, arslan avcısı kesilirsin... Padişahımız, arslanımız, aklına-fikrine bir haberdir, yollar.

Ne mutlu o gönüle ki baht, oraya tahtını kurmuştur... Ne hoştur o baş ki şarabımız, oraya ayak basmıştır.

Tanrı'ya and olsun, bahtı yâver biri, senden başıboş bir selâm duysa, padişahların selâmlarından bile usanır-gider.

Sarhoşluk hırkasına bürünmüş, can kumarhânesine oturmuş halk arasında adı kötüye çıkmış; fakat Arş çevresinde iyi bir adı-sanı var.

Ne mutlu andır o an ki padişah, böyle bir seçkin tuzakta, bizim doğanımızsın sen diye onun kolunu-kanadını okşar.

Güzel kokulu şarabından insan, ne açılıp saçılır, olmayacak şeyler yapar; ne coşup köpürür, gürültüye kalkışır... Ne dostlara yalvarır, ne düşmandan öc almaya kalkışır.

Bütün halk çekişip duruyor... sense yerlere serilmişsin, sarhoşsun; gönlün hoş.. halkın tümünü de dam kıyısından seyre dal.

Bir sorum var senden; sonra söylemiyeceğim artık. Bir ham yüzünden gönlümüzün, canımızın adı neden pişmiş, potada sızırılmış altın olmuş?

XLVII

3300. Gönül iyiden iyiye bildi, anladı ki sen, canın da canına cansın... Yardım kapısını aç; sen yüzlerce dünyanın direğisin.

Ayrılık, buyruktan baş çekmede; âşıklarının kanlarına kısas olarak bir güzelce vur boynunu; çünkü zamânın kılıcısın sen.

Güneşin, kutluluk Koç Burcuna erişti... İhtiyar dünyâ, senin yüzünden gençlik parıltısını bulur artık.

Canda ne çalgılar çalınada; kaplardan neler dökülmede... kulağa def, berbat nağmeleri, şarkı sesleri gelmede.

Şu gönül bahçesi bülbül sesleriyle nasıl da dolu... sarhoşların hay-huyundan kadehle şarabı ayırt edemiyorsun.

Bütün dallar kırılmış; melekler, ellerine kadeh almışlar... hepsi de gökyüzünün şarabıyla kendinden geçmiş.

Can selâmımı o padişahlara ulaştır... ulaştır ama aklı başında kimseyi bulamasın ki gelince de onların selâmlarını söyliyesin.

Sivrisinek bile şarap içmiş de başını, sakalını kaybetmiş; Nemrud'un varlığını bir hançerle yok etmiş,gitmiş.

Bir sivrisineğe bu gücü- bu kuvveti verirse file ne verir... Ne yapayım ben? Mekânsızlık ilinin kadehi anlatılamıyor ki.

Cana sinen şarabından, Ashâb-ı kehf'in köpeği, arslan avcısı kesilmiş; artık sarhoşlar mağarasının çevresinde çobanlıktan başka birşey yapmıyor.

3310. Bir köpek bile bu hale gelirse saldırgan arslan, ona vefâ ederse o güzelim şarap yüzünden neler elde etmez; sen artık seyret.

Şemseddin'in doğmasıyla Tebriz doğu kesildi... anlam yıldızlarına ışıklar, kıvılcımlar ondan gelir-ulaşır.

XLVIII

Hele a konak bekçisi, ne biçim bekçisin sen; gece hırsızı, gizlice, bütün varımızı, yoğumuzu alıp götürmüş.

Yüzüne soğuk su vur da bir bağır-çağır... senin uykundan bütün kâr, ziyan oldu-gitti.

Gece, geceleyin bekçinin uykusu, hırsızlara mumdur, ışıktır... ne diye bir solukta onların mumlarını söndürmüyorsun?

Tembelliği bırak da yıldız gibi geceleri yol al; gökyüzüne binmişsin, yeryüzündekilerden ne korkarsın?

Köpekçe iki-üç havlayış, atlıların yollarını keser mi hiç? Köpekle, ahırdaki öküz, saldırgan arslandan ne koparabilir ki?

Gerçekler ormanında apaçık saflar yaran arslana karşı öfke köpeğiyle şehvet öküzü ne yapabilir ki?

İki katre sudan işaret değil miydin? Tufan dalgaları arasında sola-sağa koşan gemi değilmiydin, gemide Nuh kesilmemiş miydin?

Seni koruyan Tanrı olduktan sonra yoldan ne zarar gelir sana? Külâhın göklere değer; çünkü bütün başlara başsın sen.

3320. Yoldaşın Tanrı olunca tuttuğun yol, ne de güzel yoldur... sarp cehennemi bile ölümsüz cennete döndürür.

Anmaya sebep olsun diye ne armağan götüreyim deme; güneşe, Ay'a armağan olarak kendi yüzleri yeter-gider.

Sen ister git, ister gitme; kutluluğun, bütün işi-gücü sâkince, seve-okşaya başarır; koşar - gelir sana.

Devlet, kulundur-kölendir, binlerce hizmette bulunur sana; kapıdan kovup sürsen bile çare yok, gene sana hizmet eder.

Sen güzelce yat, uyu; bahtın, senin için uyumaz... eline taş alsan akıyk madeni kesilir.

İsâ gibi göğe ağ, Mûsâ gibi bana görün de... Tanrı, sus, beni hiç mi, hiç göremezsin demez sana.

Sus a gönül... fakat ne çâre; küpün ağzını kapasan da bu anlamlar, bir coştu mu, küpün gönlünü yarar gider.

O gerçekler alanında onun nasıl gezip tozduğunu bilseydin her solukta bu gazeli iki bin kez okurdun.

XLIX

Sen kimsin ki şu gönlümde dünyâdan da üstünsün... Dünyanın bir nüktesisin sen; fakat hani nükteyle sıçrar, neşelenirsin acaba?

Sen kimsin, ben kimim? Senin adın ne, benim adım ne? Nasıl bir tohumsun sen, nasıl bir tuzağım en? Ne busun zâti sen, ne osun.

3330. Elinde kalem, dünya da önünde bir resim sanki... bir yanını düzer-bezersin, bir yanını siler-bozarsın.

Elinden kalemi bıraktın mı ona, öylesine bir şekil verirsin ki, Beni hiç mi hiç göremezsin sözünden bile nur bulur, ışıklanır.

Beden, canın izine düşmüş, koştukça koşuyor ama bu iz izleyişle canın güzelliğine benziyemez o.

Sözle dil,Tanrı feyzinin eseridir ama dille söylenen bir masala benzer mi şu yalım?

Gül de, diken de, bağ-bahçe de gönüllerin eseridir ama şu otcağız nerden benzeyecek gökyüzünün güzelliğine?

Gökte yıldız, sevgilinin izini gösterir ama şu iki ölümlü varlık, nerden benzeyecek anlamların güzelliğine?

Öylesine bir ateş yak-yandır ki izi de yaksın-gitsin... sen, izsiz kaldın mı, o vakit ize ulaşırsın.

Sevgili de ayrıldı-gitti, canım da... İkisi de mekânsızlık ilinde; yakınlığın sonuna ulaşmak için perde altına girdiler, anlayışlardan gizlendiler.

O ilin havası, bahar havası; gönüller tazeleşti o havayla... bahçeler, her yanı kaplamada... bahçeleri canım, gönlüm benim(*).

L

Sâkıylerin padişahısın, durmadan şarap sun... şu halkın cinsinden değilsin sen, gökyüzü halkındansın.

3340. İki bin şarap küpü, senin bir yudum şarabınla bir değil... nerde topraktan meydana gelen şarap, nerde can şarabı?

Bu dünyânın şarabı da, mezesi de dünyâ gibi vefâsız... Tanrı şarabı, Tanrı sağrağı, Tanrı gibi ölümsüz.

(*) *Bu son iki beyit Arapçadır.*

Gönül de, can da, gönülle can gibi yüzlercesi de o alıma, o güzelliğe fedâ olsun... toprakdakilere nerden benziyeceksin sen? Yalnız şeklin onlara benzer.

Kararsızlık dünyasına sal sendeki ateşi... yar şu gökkubbenin gönlünü o ateşle.

Cana kol-kanat bağışla; kolu-kanadı pek kırıldı.. canın kolunu-kanadını kırdın; bir hikmet var bunda ama yalnız sen bilirsin.

A benim cânım, sözüm, aklı başında olana pek tatlı-tuzlu gelmez... iki kadehçik lütfet, sun da söz duy benden.

Çünkü sarhoş ne söylerse söylesin; o sözleri şarap söylemiş olur... can gemisine şaraptan başka birşey yelkenlik edemez.

Meded et, yarı sarhoşum, o kadehi sun elime... senin devletinin sâyesinde usançtan da kurtuldum, ağır canlılıktan da.

Hele a tövbenin baş belâsı, yırt o tövbe kaftanını... sana karşı tövbenin de yeri mi? Ansızın gelip çatan bir kazâsın sen.

Her dükkânı yıkar-yakarsın, eve -barka belâsın sen... Kafdağı'nın kemerinden tutar, bir deve gibi sürür-çekersin onu.

3350. Acaba o söze gelmiyenleri de söyleyeyim mi? Fakat sen söyle; anlatışın şeker mi, şeker a padişahım; senin sözün daha hoş.

LI

Akşam namazı vaktinde herkes mumunu yakar, sofrasını kurar; bense sevgilinin hayâline dalarım, gamlara batarım, ağlayıp feryat etmeye koyulurum.

Gözyaşıyla abdest aldığımdan namazım da ateşli olur... bir ezan sesi geldi mi, mescidimin kapısını yakar-yandırır.

Kıblem nereye gitti ki namazım kazâya kaldı? Tanrı takdîriyle boyuna bana da sınamalar gelip çatmadadır, sana da.

Acaba sarhoşların namazı doğru mudur? Sen söyle...sarhoş, ne zaman bilir, ne yer tanır.

Acaba bu ikinci rik'at mı, yoksa sekizinci rik'at mı? Acaba hangi sûreyi okudum; zâti dilim de yoktu ki.

Tanrı kapısını nasıl çalayım? Ne el kaldı, ne gönül... ey Tanrı, eli de sen aldın, gönlü de sen; bâri bir aman ver bana.

And olsun Tanrı'ya ki namaz kılarım ama rükû' tamamlandı mı, imam kin? Haberim bile olmaz.

Bundan böyle her imamın önünde, ardında gölge kesileyim; gölgeyi meydana getirenin hareketiyle kısalayım, uzanayım.

Gölgenin rükû'una da bakma, kıyâmına da... gölgeden maksat isteme, gölgeden can dileme.

3360. Gölge sorudan kurtuldu-gitti; çünkü başkasının canı, oynatır onu; nerde gölgeyi bilen diye iki elceğizini çırpıp durur gölge.

Gölgemi sâhibi padişahtır; o yürürse yürürüm; bir dükkân kıyısına oturursa ben de otururum.

Benim varım-yoğum kalmadı da gölge lâfına daldım... gölgenin ağzından ne çıkabilir? Bir ağıza uyar ancak.

A kardeş, peri gibi sudan, ateşten söz ediyor, bir türlü susmuyorsun... Fakat testinin içinde ne varsa, dışında o sızar, öyle mi, değil mi?

LII

Tanrı seçmiş de söylerken de ona yüz tutmuş; otururken de onunla berâber.. ne yüzden böyle bir kişiye arkamı döneyim?

Dünyanın önü de, ardı da kıbleye yüz dönmez mi? Bakır, bakırlıktan kimyala kurtulmaz mı?

Herkes, yolda nalları dökerek Tanrı'ya kaçmada; lûtuflar et, keremlerbuyur da bizi kâr kesadından kurtar diye ona sığınmada.

Yeryüzü bile uyuyup gitmişken gökyüzünden açılıp saçılmıyor mu; gökyüzünden bitkiler elde edip yeryüzü olmaktan kurtulmuyor mu?

O yüce habbeler, yeryüzüne bir güzellik, bir tatlılık verir... baharın, kışın aldığı emanetleri ortaya döker de emin kişi olduğunu gösterir yeryüzü.

Hele ey mânevi yaşayış, sen de bakırlıktan kaç, kutsal göğe yönel; çünkü en büyük bir âşıksın sen.

3370. Canı çağırmak için güzeller geldi... mâdene gel, altın kesintilerini dürüp devşirmeden vaz geç diyorlar.

And olsun Tanrı'ya ki Ay yüzlüsün; and olsun Tanrı'ya ki melek huylusun... and olsun Tanrı'ya ki miskler kokuyorsun; and olsun Tanrı'ya ki böylesin sen.

Zamanın Yûsuf'uyken ne diye Hintlilerin arasındasın? Git, bir ayna iste de yüzüne bak, yüz gör.

Arılıkta göğe benzersin; lâtiflikte cansın sanki... açılıp saçılmada cennetsin; gizlilikte ana karnındaki çocuksun sen.

Hazîneden güzel mallara sâhipsin; tâ eskiden de bahtın iyidir senin... şeker kamışısın ama ağaç gibisin; ayak direnmedeyse tam inançsın sen.

Padişahın mührünün havasıyla muma döndüm a benim cânım; beni onun mühür mumuna, onun sevgi mumuna ulaştır; çünkü pek seçilmiş bir yüzüksün sen.

Hele sus artık, kâselerin tadı-tuzu, onun yemeklerinden; böyle olmasa çini kâseler, toprak değerinde bile olmaz.

LIII

Her yoksula bakıp durma; sen bizim has adamımızsın... kendini ucuza satma; pek ağır bir değerin var senin.

Sopayla yar denizi, zamanın Mûsâ'sısın sen...yırt Ay'ın kaftanını, Mustafâ'nın ışığındansın sen.

Güzellikte Yûsuf'sun, kır testilerini güzellerin; Mesîh gibi yürüt soluğunu, sen de o havadansın.

3380. Yapayalnız gir safa, vaktin İsfendiyâr'ısın... Heyber'in kapısıdır o; kopargitsin, çünkü Murtaza Alî'sin sen.

Can bakımından Süleyman'sın, al yüzüğü şeytandan... düşüncede, karar verişte güneşsin; kır yıldızların ordusunu.

Hâlissin, gönül çekicisin; Halil gibi gir ateşe... ölümsüzlüğün aslısın, Hızır gibi iç Âb-ı hayâtı.

Asılsız kişilerden kesil, gulyabanîlerin aldatışlarına kulak asma; çünkü sen çok yüce bir soydansın; çünkü sen pek yüce bir yerdensin.

Can bakımından zevâlin yok; iç âlemde de pek güzelsin; ululuk sâhibi Tanrı'nınsın. Tanrı ışığındansın sen.

Henüz belirmedin; güzellikten ne gördün ki? Ama bir seher çağı, güneş gibi doğuverirsin içinden.

Yazık-yazık, öylesine gizlisin ki sanki bulut altına girmiş bir Ay'sın... Ay'sın, güel bir yüzün var; çık buluttan, yırt dağıt o bulutu. ®

Mâdende bile senin gibi bir lâ'l yok; dünya, senin gibi bir cana sâhip değil... çünkü bu dünyâ, eksilme dünyâsıdır, sense cana canlar katansın.

Sen Zü'l-fekâar'a benzersin; bedenin de tahta bir kındır... bu kın kırılırsa ne diye gönlün kırılacak?

Sen, ayağa bağlı bir doğansın; bedenin de ayağındaki halka... pençenle ayağındaki halkayı çıkarman gerek.

3390. Hâlis altının ateşe atılması ne de hoştur; çünkü ateşin hüneri vardır; altının hâlis olduğunu ateş gösterir.

A kardeş, ateşin yalımlarından kaçma; sınamak için bir içine girsen noolur ki.

And olsun Tanrı'ya ki seni yakmaz; yüzün altın gibi parlar... Halil'in oğlusun sen; eskidenberi bildiksin ateşle.

Yüce bir ağaçsın sen, topraktan baş çıkar... yakınlık Kafdağı'na uç, kadripek yüce zümrüdüankaa'sın sen.

Su verilmiş bir kılıçsın, çık beden kınından... mâden pusucunda kalma; çık dışarı; adam-akıllı geçer akçesin sen.

Şekersin, şekerler saç, şekersin, hem de tatlı mı, tatlı... devlet neyini çal; pek güzel sesin var çünkü (*).

LIV

Tanrı huylusun; güzel gönüle girdin mi, Turdağı'nın parıltılarını gönülden gösterirsin.

(*) Konya nüshasında, bu gazelin sondan üç beytinin ikinci mısraı, bizdeki son beytin ikinci mısraıdır ve böylece iki beyit eksiktir. Biz, İstanbul Üniversitesi nüshasıyle bizdeki yazmaya uyduk.

Mum huylusun; geceleyin eve girdin mi, bütün ev parıltından aydınlanır-gider.

Şarap huylusun, bir mecliste bulundun mu, güzelim yüzünle binlerce fitne salarsın o meclise; kavgalar-gürültüler çıkartırsın.

Neşe-zevk ürktü, kaçtı mı, dilek-istek üzüldü-koptu mu, yeryüzüne sakalık edersin... ne çimenler yeşerir, ne güller biter.

3400. Dünyâ donsa, buz kesse, neşe ölüp gitse gizlilik âleminden, bu dünyâdan başka nice dünyâlar meydana çıkarırsın.

Kararsızların içindeki bu dilek, bu çarpıntı sendendir; yoksa bu arılığınla-bu duruluğunla, kara balçıkla bildik olmana imkân mı var?

Gökyüzü, toprağın çevresinde gece-gündüz dönmeye koyulmuş... a gökyüzü, ışık mâdeni değil misin sen; ne istersin bizden?

Bir solukta tutar, gözyaşı dökersin; bir solukta tutar, toprak elersin... Kesinti arayanın biri değilsin ki; kimyanın da mâdenisin sen.

Hal böyleyken gene de kesinti arayanlar gibi gece - gündüz toprak elemedesin; ne diye toprağa taparsın, duâların kıblesi değil misin sen (*)?

Bir yoksulun padişahtan ihsan ummasına şaşılmaz, şaşılacak şey şu ki padişah, yoksuldan dilenmede.

Bundan da daha şaşılacak şey şu: O Ay, o kadar yalvardı-yakardı da yoksul, galiba padişahlık benim hakkım diye yanıldı-gitti.

A gökyüzü, padişah değil misin sen?Toprak, senin kulun-kölen değil mi? Sen ne diye gece-gündüz, ona hizmet edeceğim diye havalanır-durursun?

Gökyüzü, bana cevap verir de der ki: Kişi boş yere yelip yöpürmez... Bir saman çöpü uçuyorsa kehlibar yüzünden uçuyordur.

Sözümü anlamak, meleğin harcı... söz söylemezsem söze aç melek, ne diye susuyorsun, söyle der bana.

3410. Sen melek değilsin; melek ne yer, ne bilirsin? Pırasanın eşi-dostusun sen, kudret helvasını ne yapacaksın?

Akıl-fikir mutfağından gelen şu yemeği ne yapacaksın sen? Gece-gündüz o mutfağı görüp gözeten Tanrı'dır.

Tebriz'li Şemseddin'e söyle, yüzünü bize döndür, de... hayır, yanlış söyledim; de ki: Ey Şems, ardın yok senin zâti; tümden yüzsün sen.

(*) Bu ve bundan önceki beyit Konya nüshasında yok.

LV

A güzel, nasıl söyliyeyim, bilmem ki... sen canımızın ışığısın bizim... sen kendi ışığını gösterince canın gücü-kuvveti mi kalır?

A benim canım, öylesine bir devlet kuşusun ki gölgenin altında bütün kargalar, kuzgunlar, devlet kuşu olurlar, o devleti elde ederler.

Keremin, dünyâdaki bütün mücrimlerin özürlerini diler... her belâya amansın, her bağı açansın sen.

Bir incisin ki binlerce deniz, sende yok olur-gider... ululuk sıfatlarıyle uçsuz-bucaksız bir denizsin se.

Seninle buluştuğum zaman, ne de vefâsız eş-dostsun sen diye ağlarım; senden ayrılınca, ne de vefhalı sevgilisin diye eryat ederim.

O Ay'la buluşunca neler olur? Allah bilir... çünkü ayrılık zamanında bile zevk-neşe vermedesin, cana canlar katmadasın.

Gönül delirmişse hakkı var; aklı sendin, gittin... yüzünü açtığın zaman da yüzündür ondan özür dileyen.

LVI

3420. Can leyleği geldi de bahar geldi dedi, nerdesin? Bütün dünyâ açıldı-saçıldı, ağaçlar yapraklandı, cana canlar katan güller açtı.

Gel de Yûsuf'ların yüzlerini gör; hepsi de kuyudan baş gösterdi... Gül yanaklıları tümden seyret; kendilerini göstermedeler.

Gönül meyveleri kırılmıştı; toprak içinde mahpus kalmıştı... gözlerini açtılar da karakışın belâsından kurtulduklarını gördüler.

Çayır-çimen zindanın kapısını kırdılar... gülle lâle, kendilerine verilen bağışlar yüzünden neşeli; gülüp duruyorlar.

Bütün olgun Meryem'ler, kızoğlan-kızken gebe kalmışlar... bütün ârifler, gönüllerini vermişler, Tanrı ululuğuna yüz tutmuşlar.

Bahçenin çevresindeki çiçek gibi, bizdensen, sen de sarhoşlar gibi ağız yoluyla payını al diyorlar.

Her biri, kedi gibi yavrusunu ağzına almış, gül bahçesinin anasına götürmede... nasıl oluyor da seyre gelmiyorsun?

Güzelim kanatlı kuşu seyret; hatip gibi minbere çıkmış Tanrı'yı övüyor... güzelim bir nağmedir, tutturmuş.

LVII

A uykuya dalmış gönül, bizim gölgemizin altındasın... Gece-gündüz, gerçektende namazdasın, savaştasın sen.

Dolun-Ay ışık yağdırır, köyün köpeği de havlar-durur; a Ay, köpeğin havlaması yüzünden ışık vermeden vazgeçme.

3430. Ekmekle gelişen kişi, ekmekten başka ne ister ki? Deniz gibi bir gönül gerek ki inci bile ona karşı yoksul kesilsin, dilencilik etsin.

Seher çağında içtiğin şarap seni sarmadıysa öylesine bir şarap iç ki ateşiyle kendinden kurtul-gitsin.

Tanrı'ya and olsun, bir şaraptır o ki ateşiyle eden, göğün kutluluğuna ererde ölümden kurtulur.

Al, iç, şu kırık-dökük yaşayışa aldanıp da inada kalkışma... cana canlar katış ilinin ardından olgun bir yaşayış gelip çattı.

Sözü bırakayım a benim canım... zâti köre Yusuf'un işvelerini, güzelliğini anlatmak yazıktır.

LVIII

A güzel, öyle lâtifsin ki canımızın içine girersin... a güzel, lûtfuna and olsun, aramıza katılırsın sen.

Tertemiz bir dünyân var; toprakta yurdun yok senin; noolur bir zamancağız da bizim dünyamıza gelsen.

Lâtifsin, izin bulunmaz; gizlilerden gizlisin... bizim gizli ilimize bir gelsen bu gizli il, seninle parlar, yalımlanır.

A Süleyman, bütün kuşların dillerini bilirsin... dilimize geldin mi, dudağa ne tad bağışlarsın sen.

Dünyâya padişah, ancak sensin, yayını kimsecikler çekemez.. yayımıza gelirsen senin yüzünden ok gibi uçar,giderim.

3440. A Tebriz'li Şems, salın...Tanrı kimyasısın sen; mâdenimize gelirsen bütün bakırımız altın kesilir.

LIX

Ne de cana canlar katan bir güzelliksin ki canımızın içindesin... Cana neler göstermedesin, niçin böylesine bir şekersin sen?

Gönle bir yol buldun mu bin Ay gibi balkırsın... ne ateşsin, ne susun sen; niçin böylesine bir şekersin sen?

aşkının gamı, salt ışık ordusuyla yaya olarak kaleler almış; niçin böylesine bir şekersin sen?

Pek kutlu Çin padişahı, bütün zencileri bozguna uğratmış, kırmış-geçirmiş... hepsininde ellerini bağlamış; niçin böylesine bir şekersin sen?

Turdağı'nın mumusun sen; binlerce denizsin, binlerce göksün sen... Can,dilerim, senden başkasını görmesin; niçin böylesine bir şekersin sen?

Çokluktan gelişmişsin; kıyaslara sığmazsın; o iki kanlı sarhoş gözlerle niçin böylesine bir şekersin sen?

Hayâlin gönlüme gelince nasıl bir ateş kaplar o yurdu; iki dünyâ birbirine girer; niçin böylesine bir şekersin sen?

O iki yanağında ne var ki binlerce kararsız âşıkın aklını-fikrini aldı-gitti; niçin böylesine bir şekersin sen?

O güzel gülüşle herkesi kul etmişsin kendine... senin soluğunla ölü bile dirilmiş; niçin böylesine bir şekersin sen?

3450. Tanrı güzelliği var sende; terin denize damlasa binlerce dalga coşar; niçin böylesine bir şekersin sen?

İkiye ayrılmış saçların, boynumda halka, neşem, sevincim, senin şarabınla; seyret de gör, ne zevkteyim ben? Niçin böylesine bir şekersin sen?

Gülünden yasemin yok oldu; bütün düzenler mahvoldu-gitti... ben de yok oldum, benim gibi yüzlercesi de, niçin böylesine bir şekersin sen?

"Tercî'-i Bend"

LX

Sen git; ben burdan bir yerceğize gitmem... Ay parçası bir dostu, bir Ay yüzlü sevgiliyi bırakıp da kim gider?

Sen git; çalışıp çabalamaya, birşey elde etmeye el atmış, ayak basmışsın... benimse onun aşkının elinden ne elim kaldı, ne ayağım.

Her malın değerini aklınla tanır, bilirsin, benimse değeri pek yüce bir Ay yüzlü dilber yüzünden ne aklım kaldı, ne fikrim.

Aşk, sevdâ, halka göre büyük bir suç... yürü-git, halktan cefâlar görürsün, kınarlar seni.

Senin gibi bir Ay yüzlü için değer busuçu işlemek... akıl, bu çeşit bir yanlış iş işlerse doğru-düzen biriş yapmış demektir.

Güzel yüzlülerin sevdâsına düşüp gamlanmak, insanın dileğiyle değildir ki... dileğiyle devâsız derde kim gider?

Dünyânın gözü, senin güzelliğinin ışığını gördü ya...Tanrı'nın bu yurttan başka bir yurdu olsa bile artık kim gider oraya?

3460. Hele a kardeş, bir geç şu gökkubbe perdesinden... değil mi ki buğdayla işin yok, ne diye durursun değirmende?

Büyük baban, buğday yüzünden gelmedi mi buraya? Nefsinin havasına uyan gönülle akıl, elbette ayrılığa düşer.

Tortu, boyuna küpün dibinde durur; fakat durulunca küpün ağzına çıkar.

Bir sel gibi arı-duru denizin eşiğine akalım, yüzme bilene deniz ne hoş.

Balık cinsindensin sen; o yüzden denize yöneliyorsun... havuzda, ırmakta bir genişlik, bir ferahlık bulamıyorsun.

Havuzun suyu da eğretidir, sonradan konmadır, ırmağın suyu da başka yerden gelmedir... a akıl, a akıllı, eğreti şeylerden vefâ umma.

***

Bu söz, anlatılamadı. Tercî' beytini söyle... Aşk meyvelerini anlat, basamakları göster.

***

A felek, kulağın olsaydı da aşkın feryadını duysaydın, canın, ne biçim coşar, köpürürdü; bir bilsen.

Yanlış söyledim; seninde buluşman olmasaydı, ayrılık derdine düşmeseydin yaslılar gibi mavi elbiselere bürünür müydün hiç?

Sevgilinin haberinden bir cilâ elde etseydin bir solukta gönlündeki bütün pası siler-giderdin.

3470. Hele a Ay, gönlün başlık, başbuğluk davâsına kalkmasaydı, baş çekmeseydi ululuk külâhını tutulup da nasıl kaptırırdın?

Fakat gene kahrından aşkın lütfu, saçlarını örtmeseydi tutuluş düğümü nerden gönlünden çözülürdü?

Gönül sıkıntısıyla iç ferahlığı, bu yolun tehlikeli yerleri olmasaydı bedenin, son günlerde ne diye erirdi, ne diye sonra Dolun - Ay olurdun sen?

Kazâ-kader, gönlünü, gözünü mühürlemeseydi nasıl olurda tuzak gizli kalırdı senden; nasıl olur da taneyi görürdün sen?

Her yolda bir bağ koymasaydı, bir tuzak kurmasaydı kendini koruyuş, sabrediş yüzünden kim övülürdü ki?

O Padişah, her gama bir ferahlık vermeseydi herşey kılıç kesilirdi, ok olurdu; ne kalkan kalırdı, ne zırh.

Aydın can, Tanrı huylarıyle huylanmasaydı ne hüneri, arılığı kalırdı; ne kerem olurdu, ne cömertlik.

Yokluk, emrinin heybetine râm olmasaydı ümitsizlik yerinden bir tek varlık bile bitmez, gelişmezdi.

Güzelliği kem gözlerden ıraktır; hasedçinin erişmesinden çok yücedir o.

Sen söyle: ok yarasından Ay'a ne gam... çıfıtın kapkara gönlü, Ahmed'in sırrından ne elde edebilir?

3480. Kutlu güzelliğine dair bir terci' beyti söyle; hem de güzel söyle: Böylesine bir ırmak, gece-gündüz susuz kalmasın.

Yeşillik, kutlu ilkbahar... çalgı, neşe, sarhoşluk... yüzü güzel, alımlı sevgili var; kadeh var, elimizi uzatıp alıyoruz içiyoruz.

Gül çağı, lâle zamanı... yeşillik kumaşlarını yaydı-döktü... hele bir gül meclisine gel; sende şaraba tapmadasın.

Selviyle süsen, şükretmek için yüzlerce dile sahip oldu; yasemin, yokluk ilinden yola çıktı; sen ne diye oturup kalmışsın?

Gül fidanı, nazlanarak bülbüle sitemli-sitemli, sus, git burdan, fidanı kırdın dedi.

Bülbül cevap verdi de dedi ki: A cefâcı, sendeki şu huy yüzünden burda ne hasta kaldı, ne hekim; ne eczacı kaldı, ne eczacının tezgâhı.

Kızıl gül, hal-hatır sorarak safrana, yüzünü neden sararttın, mahmurluktan nasıl da yerlere serilmişsin dedi.

Safran da ona, aşk dağından sarardım-soldum diye cevap verdi; gamı sınadın mı, kimseden duydun mu dedi.

Çimen, çınara ne yaptın, ne işledin de böyle yüceldin dedi; ondan da şu cevap geldi; Toprak oluştan, alçalış yüzünden yüceldim ben.

Gonca çiçeğe, neden gözüm yumuk dedi; çiçek gülerek cevap verdi; o külâhı at başından, kurtuldun-gitti dedi.

3490. Hele a gül bahçesinin güzelleri, altı aydır nerdeydiniz?Yokluktaydık, ansızın Tanrı'dan bir varlıktır, geldi-çattı.

Sen de yokluktan yürü, o dünyanın baharına var, padişahlara katıl; sen de Elest sözünü duydun mu yüceldin.

O solukta menekşe de erguvandan bir haber almak istedi ama erguvan, başın için a Ay, sarhoşum diye dudağını ısırdı.

Menekşe, onun sarhoşluğunu görüp cilvesini seyredince kucakladı onu da sen, bu kucaktan sıçradın, kaçtın zâti dedi.

Denizin cömertliğini gör de balık gibi sus... Gönül avını salıvergitsin; sen de ağın dışındasın zâti.

Gece geçti, seher vakti geldi-çattı; sen de hâlâ uyumadın da, birşey yiyip içmedin de... Bir solukcağız git de dinlen; kendinden geçtin-gitti.

LXI

Sevgili, bu gece sen bizimsin diye kulağımı çekti... evet a güzel, fakat bir göster bana, nerdesin sen?

Bahâneyi bırakır da evinin yolunu gösterirsen başımla yürüyerek, gözlerimi yerlere süserek gelirim; çünkü kimyanın da mâdenisin sen.

Yook, evini göstermez de düzene girişirsen gökten yıldızları çalarsın, aklın başından külâhını kaparsın sen.

Gecem saçlarından bir iz; seher çağım yüzünden bir ışık...Yüzündeki örtüyü bir kaldırsan Ay bile gökyüzünden yere düşer.

3500. A güzel, sen bir arslansın, bense ceylan gibi tutsağınım senin... Dünyada azad edileceğinden korkan avı kim görmüştür?

A güzel, havamıza gir, râzılığımızı dile... çünkü denizden de duydum, mâdenden de; bağış mânediymişsin sen.

Bütün vebâle girişim, senden; senin yüzünden ağlayıp inliyorum... yatıştır ululuğunu onun; ululuk ıssı Tanrı, sensin ancak; ululuk Tanrı'nındır ancak.

Uykumun yolunu kestin, bâri sarhoşluk yolunu kesme... herkesten herşeyden ayırdın beni; kendinden ayırma bâri.

Tanrım, sana ulaşmak ümidiyle Ay da dost oldu bize, güneş de; Tanrı kapısını çalmayı ummak, ne büyük bir ümit.

Bütün malın-mülkünü vermiş, kesenin ağızını açmış; senin ihsânını umarak yapıyor bu işi; vefânının özüsün çünkü.

Hepsi de dükkânlarını kırıp dökmüşler, uykunun, yeyip içmenin yolunu bağlamışlar; bir bucaktan çıkıverirsin diye oturmuşlar, seni bekliyorlar.

Bir kişinin ümidi de nedir ki sana karşı? Bütün dünyânın ümidisin sen... Şarap elde etmeye çalışman da nedir ki? Lûtuf-ihsan şarabısın sen.

Yusuf senin içinde; boş yere ne diye Mısır'a gidersin? Perdeyi kaldır da bir bak; ne de güzel yüzün var.

Çalgıcı senin içinde; ne diye çalgıcıya kemerini veriyorsun? Beden neyden değersiz değildir, an da ney üfleyenden aşağı değil.

LXII

3510. Hele a âşıklar, muştuluk size... artık ayrılık kalmadı, buluşma devleti geldi-çattı; artık Tanrı, Tanrılığını sürecek.

Kerem üstüne kerem gelmede, binlerce bayram gelip çatmada; iki dünya da mürid olmada; sen hâlâ nerdesin?

Vefâ şekerini ekersin; canın başını kaşırsın; zemâneden utanır-arlanırsın da dokuzuncu göğe ağarsın artık.

Lütfu, keremi, seni tutar, kendisine çeker; gönlünün muradına erersin; ne bunun gamı kalır; ne onun... tertemiz oluş, hükmünü sürer-gider.

Hele a gerçek âşıkar, birbirinizle uzlaşın da yol alın; vefhalı dostun içinden kutsuzluğu aşan bir kutluluk coşmada.

Durağın topraktı; gizlice bir yolculuğa çıktın; sonunda insanlık durağına erişün, insan oldun... fakat burda da kalma.

Sen yolcusun, yürü; göğe doğru yol al. ama sen bu paramparça bucakta kalakalmışsın; Allah kurtarsın.

Gönül, yürek adını taktığın şu bir katre kana bak... bütün dünyânın çevresini bir solukta döner-dolaşır; ama yürüyüp uçarak değil.

Gözünün ışığına dikkat et, göklere vurmada... Ona ışık verenle bildik olmaya bak.

Söz söylemeyi bırak; ayağın yok mu senin? Ulu kişiysen ne diye bu daracık yerde tutsaksın?

LXIII

3520. Kendini sevmeyi ne soruyorsun, ne soruşturuyorsun; oysa ki ne de güzelsin, ne de gönüller kaparsın sen... yüzünü bir göstersen iki dünya da birbirine girer.

Sen şarabsın, biz testiyiz... sen suya benziyorsun, biz arkız... ne yerin var senin, ne yurdun; fakat gene de nereye yönelirsen ordasın.

Gönül sana nasıl yelsin-yöpürsün; bakış-görüş, seni nasıl arasın-bulsun? Söz, ağızdan nasıl çıksın da nerdesin diye sorsun?

Gönlün kulağına ne söyledin ki gülmeye koyuldu, açılıp saçıldı? kamışın ağzına ne verdin ki şekerler çiğnemeye koyuldu.

Şaraba ne coşkunluk verdin; bala ne çeşit bir tad bağışadın? Akla nasıl bir düşünce verdin de yüce tasarılara girişmede, yüksek düşüncelere dalmada?

Senin yüzünden toprak, nakışlarla bezenmiş; topraktakilerin gönülleri halden hâle girmiş.. hoş olmayanlar bile senin yüzünden hoş,hoşsun, hoşluğu arttırıp durursun sen.

Neşe, seninle neşlendi; şaşılacak şey, senin yüzünden şaşılacak bir hâle geldi; lûtuf, ihsan senin sâyende dudağa-ağıza tad verdi; kerem sâhibisin, bağışlarda bulunur-durursun sen.

Yaralı, yorğun gönlü sen arar-sorarsın; olaylardan onu yur-arıtırsın... dertli bir söz söylersin ona, o söz devâ olur-gider.

Bulut senin yüzünden ağlamada, şimşek senin yüzünden gülmede... daha da binlerce çeşit işler, senin lûtfunla olup durada; vefâ mâdenisin sen.

LXIV

İşime-gücüme bir bak; işten-güçten el çektim ben... başkasına buyurma; senden başka kimsem yok benim.

3530. Buluşma şarabını sunsan da başımdaki mahmurluğu gidersen meyhâneden ne eksilir ki?

Madem ki kendiliğimden neşeye lâyık değilim, gamsız bırakma beni. Çünkü bu arada boyuna gamın, gam ortağım oluyor benim(*).

(*) Bu üç beyitlik gazel, "M" kafiyesini taşımada. Her halde sonradan bulundu, yahut unutuldu; buraya yazıldı. İstanbul Üniversitsi nüshasında yok.

BAŞKA BAHİR

REMEL MAHBÛN NAHZÛF

"Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün"

- A -

I

Şeker gibi tatlı bir gülüşle canımı alırsa, Tanrı, gönlümü ölümsüz olarak sevgilime kavuşturur, onunla neşelenir, yaşarım.

Canımı o alırsa o vakit güler benim canım; bedenimin bütün zerrelerini sarhoş etti mi heryanım esenliğe kavuşur.

Her zerrenin özü, onun lütfuyla sarhoş oldu mu; sevgilim ne de üstündür, ne de yüce diye oyuna girişir.

Şarap içe-içe tümden şarap kesildim mi, artık meze olurum, şarap olurum... Yeyin beni, için beni.

Hele a gün, ne günsün sen; ömrün uzun olsun... buluşma günü, şarap içme, nimetler yeme günü, râzılık günüsün.

Küpe benzeyen bedenimizi o şarap için yoğurdu... Rabbim gönlüme ne güzel birşey takdîr etmiş; takdiri ne güzel de çıktı.

Sirke küpü başkadır, pekmez küpü başka... can küpünde üzüm şarabı var; kaynayıp coştu artık.

Şarap küpü uyumaz, o şarapla kaynar-durur... kahve de kötülüklerde bulunmak, kan dökmek için kaynayıp coşar.

3540. Ben o kişi değil miyim ki düny a küpüne sığmam... dokuz kat gök bile benim köpüğüme, benim coşkunluğuma dayanamaz.

Ölü şarabı ne içiyorsun? Hadi, gel, beni iç; şarabım ben... bir tulumum ki şarapla, sâkıyle dolmuşum.

Bu, sana rızık olmazsa ben içerim, dostlar içer... artık ey arı-duru kardeşler, susun da gerçekleyin bu sözü (*).

"Tercî'-i Bend"

II

Ne yazık... gece oldu, hepimiz ayrıldık birbirimizden, ne mutlu o kişiye ki geceleyin dostu, yoldaşı Tanrı olur.

Hepsi uyudu, ölü gibi bir yana yıkıldı-gitti. Sen uyumazsın a dünyânın padişahı, a bizim eşimiz-dostumuz.

Kendinize gelin, uyumayın; padişah geceleyin meclis kurdu; seher çağınadek sizi çağırır - durur.

Onun keremi çekti de her uyuyan, sıçradı, kalktı. hani gül bahçesi seher yeliyle uyanır ya; hadi, sen de seher yelinin zevkıyle sıçra; uyan.

Mustafâ, geceleyin yemek yemezdi ama seher çağında karnı doyardı da ben derdi, Tanrı râzılığına konuk oldum.

Yokluğa erenler, onun uykusuzluğu yüzünden kaftanlarını yırtsınlar diye Peygamber'in ayaklarının altı, namazda fazla durduğundan kabarır-şişerdi.

Gelecek zamandaki günahların da, geçmiş zamandaki suçların da ağışlanmamış mı dendi de bu dedi, korkudan, ümitten değil; aşkın coşup köpürmesi bu.

3550. Şu beden toprağını taşıyan, çeken, can yelidir... geceleyin can, bedenden ayrılınca beden, yıkılır-kalır.

Yel de geceleyin şu toprağı sevmez mi? Aşk yelininde benim şu toprağıma bir sevgisi var.

Gerçekten de yel durmaz, vefâsı yoktur... fakat bu aşk, vefâsızları bir uğurdan vefâ mâdeni haline getirir.

Arayıp istediğin huy, dilediğin hal, ululanır da baş çeker... fakat aşk, bir solukta dilediğini verir sana; var olsun, yaşadıkça yaşasın.

(*) Bu gazelin dokuzuncu beytinden başka her beytinin ikinci mısraı Arapçadır.

İki dünyanın da Melekût âleminde aşkın yarlığı var... fakat terci' vakti geldi; onu anlatmama imkân yok şimdi.

***

İnsan, boyuna güzelleşmek, hünerler elde etmek ister; derken aşk gelir, sarhoş eder insanı, alt-üst eder-gider.

Taş gibi gönül, inci haline gelmek ister; derken aşk gelir, inci elde etmekten de vaz geçirir onu, incisizlikten de.

Hırs, kerem sâhibi padişahların bile başlarına çorap örmek ister; fakat aşk küstahlarını gördü mü, o da yola düşer, çekip gider.

Bu şehirde öylesine küstah rintler var ki gönülleri çalarlar; onları bir görsen bu halktan göz yumarsın.

Onlardan birinin sarhoş gözü, gönlünü avlamak istedi mi, ne gönlünü korumaya bir çâren vardır,ne bir düzen yapmaya gücün-kuvvetin.

3560. Gizli âlemde sana âşıktır onlar; bir görsen gamlarına düşer de artık unutamazsın onları.

Susuz kişinin su özleyişinden ne haberi vardır tatlı suyun? Alımlılığa, güzelliğe aldırış mı eder Yusuf'lar?

Ağaçlara başbuğ selvi ayağını diremiş; ne diye başı dönsün... düşüncenin canı seninle olduktan sonra düşünceye dalış da nedir?

O güzel sana el verirse elden çıkarsın; o perimiz senin yolunu vursa uçarsın.

Güneşin yalımları seni ısıtırsa seher yelinin haberciliğine boş verirsin.

Mısır Yûsuf'unun dudaklarından bir selâm duysan şekerleşirsin, tümden şeker olur-gidersin.

***

Hepimiz de Mahmud kesildik; geri kalanını sen söyle de özleyiş kadehini, durmadan sunsun.

***

Kötü düşünce hırsızını zindana götürün... ellerini sımsıkı bağlayın da divana sürüyün.

Akıl şahnesi hırsızlara hatlerini bildirmezse şahneyi de çeke-sürüye padişaha götürün.

Susuzları suya çağırın; duduları, kerem edin de, şeker kamışlığına götürün.

3570. Meclis herkese açık; padişahlar padişahı böyle buyurdu; çabuk dedi, bütün sâkıyleri padişahın meclisine çağırın.

Soldan-sağdan tabaklarla saçılır gelmede... yarım can kaç para eder? Birçok can getirin de alın saçıları.

Ölüyü getirseniz can bulur... Tanrı için olsun, tanrı için; hepiniz de gelin böyle bir cana yüz tutun.

İkbâl devri geldi, devletin dudakları güldü; ne vaktedek baş ağrısı çekeceksiniz, niceye bir gözyaşı dökeceksiniz.

Kimin gönlü varsa ayna haline getirir o gönlü... armağan olarak ayna götürün o Ken'an Yûsuf'una.

Hazineyi açtılar, hepiniz de ağır elbiseler giyinin; Mustâfa tekrar geldi, hepiniz de iman edin.

Hepiniz de ellerinizle yapışın güneşin eteğine... Bütün topluluğu o darmadağan saçlar yüzünden elde edin.

Bu savaşta üstünlük, ancak Tanrı kılıcıyladır; ganîmetlerden verin de Müslüman edin bütün şeytanları.

Ne mutlu o cana ki gecelerinizden haber adı; ne mutlu o kulağa ki sizin hey-hay seslerinizle doldu.

III

Yüzünü ekşit; burdakilerin hepsi de ekşi suratlı... Kör ol da her körü elinden sopa yeme.

3580. Aksaya-aksaya yürü, çünkü bu yoldakilerin hepsi de topal.. ayağına bir bez sar da eğri-büğrü, başını sallıya-sallıya, ayağını sürüye-sürüye yol al.

Ay yüzlüysen bile yüzüne safran sür... Çünkü yüzünü gösterirsen sopa yersin, yaralanırsın.

Efendi, bir çirkin gördün mü, aynayı koltuğuna vur, gizle... yoksa aynanın adını kötüye çıkarırsın.

Aklın başında oldukça, kendindeyken uzlaş herkesle, iyi geçinmeye bak... ama sarhoş oldun mu, ne olursa olsun.

Buluşma sâkıysinin elinden birkaç sağrak iç; mâdemki pergel oldun, kalk, oyuna gir, dön.

Pergel gibi o noktanın çevresinde dön, çark ur; böyle bir yuvarlak için bu çeşit bir dönüş farzdır.

O söylediğin sözleri tekrar söyle; unuttum-gitti... Tanrı'dan esenlik sana ey Ay yüzlümüz, ey Ay parçası güzelimiz bizim.

Tanrı'dan esenlik sana; bütün günlerin hoş geçsin... ey soluğu ölüleri dirilten, Tanrı'dan esenlik sana.

O yüzden kem gözler ırağ olsun... bir gönülü kaptı mı, artık hiç bir çâre fayda vermez ona; ne bir çâre bulunur, ne Lâ havle para eder.

Güzelliğinden birşey dilenmek için tâ uzaklardan gelmişiz...Ay, ışıklı yüzünden ışıklar saçar, cömertliklerde bulunur.

3590. A Ay, Ay da duâmı duydu, senin ay yüzüne karşı ellerini açtı da bana, sen de el aç demeye koyuldu.

Ay da, güneş de, gökler de, anlamlarla akıllar da bizim katımızda yücedir, zengindir, fakat senin katında yoksul.

Kıskançlığın, dudaklarını ısırdı da gönlüme sus dedi; gönlüm sustu, oturdu, bayrağını indirdi.

IV

Senin hastanın hatırını senden başka kim sorar; ey mesîh, hastanın hatırını sormak için bir gel.

Nasılsın diye başına elini koy; suçunu aklına getirme onun; kinle elini dişleme.

Zâti belâ güneşi onun başına kılıç vurmuş... sen onun başına ihsan, vefâ gölgesi sal.

Suçludur, yüzlerce mihnete, yüzlerce eziyete lâyıktır bu; fakat o lûtfa lâyık olan ancak bağışlamaktır, keremde bulunmaktır.

Yüzlerce sütle, yüzlerce şekerle beslediğin o gönüle, bunca tatlıdan sonra her solukta cefâ zehirini tattırma.

Benden, benim yurdumdan gönlümü çekeli bend yıkıldı, belâ seli geldi-çattı.

Şifâ sensin, güzelce bir güldünde yüz gösterdin mi mihnet ordusu eri döner, kaçar-gider.

3600. A Âb-ı hayat, hastayı ne diye doktora yollarsın? Dert nerden geliyorsa, derman da ordadır.

Bütün dünyâ bedendir sanki; herkesin, herşeyin başı da sensin, canı da... başı gövdesinden ayrılan, nasıl olur da diri kalır?

Ey Âb-ı hayatın kaynağı, ey herkesin canı, arkımız kurudu-gitti, oyandan bir su gönder bu arka.

Hasta gönülde bundan başka birkaç söz daha kaldı; fakat and olsun Tanrı'ya, güzelim yüzünü görmedikçe söylemiyecek.

"Tercî'-i Bend"

V

Gönlümün derdini görmüştün ya; daha da arttı... gel, a güzel, tez gel, tez gel, tez gel.

Kârım, sermayem gidecekmiş; korkum yok... sen ömrümsün, sermayemsin, tüm kârımsın benim, gel artık.

A benim canım, gönlümün eşi-dostu; yüzünü görmezdim ama dayanırdım hani; ateşin sabrımı da aldı-götürdü, kararımı da; gel artık.

Araya ayrılık salmadan maksadın, düşmanımın sevinmesiyse adam-akıllı sevindi düşmanım; gel artık.

Taş yüreklisin böyle; fakat iki dünyânın da incisisin... taşın yüreğinden bile rahmet suyu coştu; gel artık.

Canın, gönlün feryatlarına senden başka mahrem yok... a gönül, sen dağ gibisin; a dâvut, gel dağa artık.

3610. A Tebriz'li Şems, ezelden yazılmış deme; yazılan, ancak senin istediğin şeydir; gel artık.

A Tebrizli Şems, can, ömrün uzun olsun diyor sana; Ay da kaftanını senin için yırtır.

Onun gibi bir erin aşk küpü, yama tutmaz.. sabret de hiç mi hiç, ama hiç söz söyleme.

Onun avını ara; bütün zevk, bütün işret orda.. bugün, kapıdan kapıya, küpten küpe koş.

Hey gidi-hey; nice arslanlar var ki onlara keçiyle oynamayı öğrettin. Pazara doğru daha çevik, daha çabuk gel.

Bütün güzellik suyu senin arkında, senin derende; sonra da tutuyor, evimizin kapısına taht kurma, orda elbise yıkama diyorsun.

Gamın karalığıyle neşeliyim dersem mâzurum; çünkü o kara saçlardan bir tek tel elde etmiştir.

Beni kınamaya başladılar mı, yüz-yüze bakarım o adâlet ıssı kişilere de a amcasının canı derim, o bene bir iyice bak hele.

A Tebriz'li Şems, senin derende dalgalar yuttum; fakat elbisemi kaybettim, dere kıyısının da bir izi-tozu yok.

Can da Tebriz'li Şems'le neşeli, cihan da... kimde onun gamından birazcık varsa neşeli olan kişi odur.

3620. Günün başlangıcı, sarhoşların mahmurluk çağıdır ya; daha o çağda bana aşk sağrağını sundular.

Erkenden yüzüne karşı oyuna dalmışız... Güneşe tapanların töresi bu.

Küstah göz, o ipe benzer saçın üstünde oynayıp durmada; bu yüzden de canla-başla oynamak kolaylaşmada.

Dişimin tâ dipinden nasıl şükretmeyeyim sana? Dudaklarında tattığım şeker, tâ dişlerimin dibinde.

Acaba o dudaklar, barış zamanında neler verir? Çünkü öfkeli zamanında bile en değersiz bağışı can.

Çöldeki kumlar kadar canım olsa hepsini de veririm bir öpücüğe karşılık... hem de ne ucuz bir alış-veriş olurdu bu.

A Tebriz'li Şems, benden, aşktan başka hiçbir şey arama... sözü, söz bilen kişiden ara sen.

Tebriz'li Şems, can meyhânesini açınca herkese bir kadeh şarap sunar; herkesi canından geçirir-gider.

***

A gam, dumanın tütüp duruyor; ateşine atılan saman eksik değil; yürü-git; âşıklarız, gamla başımız hoş değil; var-git.

A gam, a düşünce, var-git, rızkını dışarda ara...lûtuftan, keremden başka rızkımız yok bizim.

3630. Ezelî âşıkların gönüllerinde iki dünyanın neşesi var... var-git, bu sınır senin yerin değil, gelme buraya.

Yatmuş-uyumuşuz; kendimizden geçmişiz; deli-divâne olmuşuz... var-git, uyuyan kişiyle deliye sorumluluk yoktur.

A gam, işin sonunda söz alacaksan vazgeç... var-git işine; ateşlerle dopdolu gönlümüz, söz-soluk kabul edecek halde değil.

Gam otu, gerçekten de varlık âlemidir; var-git bizim dinlenme yerimiz, ancak yokluk âlemi.

Tebriz'li Şems, kimsesizse, tekse ne çıkar? Güneştir o; var-git işine; güneşin adamı, ordusu yoktur.

***

A Tebriz'li Şems, sen cansın, bütün halk beden... senin canına, bedenine karşı şekil, kalıp ne yapabilir, ne işe yarar?

VI

A ot gibi, dileği sorulmadan bitip boy atan kişi, sende bir tad-tuz olmadıktan sonra ister git, ister gel.

Tadı-tuzu olmayan kişi, bir hizmette bulunsa bile gerçekte hizmeti tümden gösteriştir, tümden yalan.

Git a gam, bir soluk olsun zahmetini eksilt... sâkıy, canın için olsun tezol,hemen aşk şarabını sun; yaşa, vârol.

- B -

VII

Bütün gece lûtfunu gördüm, güzelim yüzünü seyrettim... bütün gece şeker gibi sözlerini dinledim.

3640. Gönlüm, kadehinle pervâne gibi yandı-yakıldı ama bütün gece de muma benziyen güzel yüzünün çevresinde uçup durdum.

Gece, Ay'a benziyen yüzünü göstermemek için çadır geriyordu ama ben, bütün gece Ay gibi gece çadırını yırttım-gitti.

Can, senin verdiğin zevkle kedi gibi yalanıyor; bense çocuklar gibi bütün gece parmağımın uçcağızını emdim-durdum.

Gönül, arı kovanı gibi, uğultularla doluydu... bütün gece, a bal mâdeni, senden bal aldım ben.

Gece tuzağı geldi de bütün canları kaptı... Kuş yüreciği gibi bütün gece o tuzakta çırpındım-durdum.

Hani bütün canlar, güvercin gibi onun hükmündedir ya; işte bütün gece ben de o tuzakta onu aradım, onu istedim.

- T -

VIII

Duymuşsundur, gemi zorla zâlimin elinden kurtulsun diye hızır, gemiyi delmişti.

Senin vaktinin Hızır'ı da aşktır; sûfi, bu delme, bu kırma yüzünden arı, duru bir hale gelir, tortuya benziyen şeylerse dibe çöker.

Yokluk lezzeti yele benzer, alçalanı arar... hani sorhoşun başı da secdeye, gönül alçaklığına âşıktır ya.

Şunu bilmen gerek ki ululuk, tad bulmayıştan, zevk almayıştan ileri gelir... Ululanan kişiye lâyık olan baş, ancak zevksiz baştır.

3650. Mumun bütün gece ağlayışı, baş ağrısından değil midir; baştan kurtulunca tüm ışık kesilir, ağlayıştan da kurtulur.

Can şarabının kadehi ele sunudu mu, başı yarılmış küpten varlık tortusu, geçer-gider.

A balık, gönlün neyi istiyorsa denizde ara... ham ümide düşme de damağına olta takılmasın.

Deniz-coşar-kükrer de a su ümmeti der; doğru söyleyin; şu yemekten bir kimsenin şikâyeti var mı?

Soluktan soluğa gönül denizlyle onun ümmeti boşluk içindedir; yerler-içerler; konuşurlar, cevap alırlar; Elest der gönül, belâ der ümmet.

Ne o mecliste gönül derdine düşüp baş çeken var... ne o bahçede, o çayırlıkta, çimenlikte kimsenin ayağına diken batar.

Hele sus artık; tutsaklar susmakla kurtulurlar... sen susarsan söyleyen de kaçar-kurtulur, susan da.

Dudağını yum; gördün ya, sevgili dudağını yummuş, birşey söylemiyor ama kılıç vuranların ellerini de böylelikle bağlamış-gitmiş.

IX

Ne vaktedek çâre nedir, durmanım ne deyip duracaksın? sana çâre aratan kim? Onu ara.

Ne vaktedek gamdan can veriyorum deyip gamlanacaksın? Can nedir, bunu bilmeye hiç mi heves etmezsin?

3660. Bir somun kokusu mu duydun, o kokuya doğru git de o koku, ekmek nedir, sana anlatsın, bildirsin.

Âşık olmuşsan aşkın, delil olarak yeter sana... Yook, âşık olmadıysan delil isteği de nedir ki?

Şu kadarcık da aklın yok mu, buncağızı da mı bilmezsin? Padişah yoksa ne diye otağı kurulmuş?

Şu gök duvağın ardında bir güzel yoksa canın elindeki şu panl-panl parlıyan meş'ale de ne?

Senin kadınlar gibi tâ uzaktan yüreğin tir - tir titriyor; o savaşta erlerin yürekleri nasıl, ne bileceksin?

Erlerin gözlerindeki ateş, gizlilik perdelerini yakıt-gitti... sense perde ardında oturmuş, görünmeyen şeye inanmak da nedir demedesin.

Tebriz'li Şems, gözümü yurt edinmemişse her dişimin dibindeki bu bal kaynağı neden?

X

Yolun önü de kanla ıslak, ardı da... Dikkat et de kayma. İnsan çalan, altın çalan hırsızdan pek çok şimdi.

Öyle gürbüzler ki akıldan haber çalıyorlar... Artık kendisinden bile haberi olmayana neler etmezler.

Kendini böyle müflis sanma, düşmanın yok bilme... Dünya altın isteğinde, sense altın mâdenisin.

3670. Tanrı elçisi, "İnsanlar mâdenlerdir" demiştir; gümüş, altın, akıyk, inci mâdenleri (*).

Define bulabilirsin, fakat ömür bulamazsın... Sen kendini bul, çünkü bu define sana kalmaz; senin elinden de geçer-gider.

Kendini bul, fakat sakın... Ama ne yapabilirsin ki? Bu yolda pek eli tez bir hırsız pusu kurmuş, bekliyor.

Sabah çağında ezanı duydular mı, sarhoş olur canlar... Sabahın yüzü güneşe karşıdır, güneşe bakmadadır.

Seher birazcık karanlıktır ama günün perdesidir; kim güneşe yüz tutarsa sehere benzer.

Niceye bir düzenler ederek zar atacaksın? Sen pek müflissin ama felek de nesi varsa vermiş, tertemiz o'muş.

Kafan tortulu, fakat aklın hiçbir şeyde değil; böylece yatıp uyumadın mı? Sanki her günkü gıdan, bir eşeğin beyni.

Daha fazla can çekiş, altın yığ, gönlünü hoş et... Bütün altının, gümüşün, malın-mülkün cehennem yılanıdır.

Bir geceyi de Tanrı için yemeden, uyumadan geçir; yüz geceyi nefsine uyudun da yeyip zıbararak geçirdin.

(*) Bu beyit Konya nüshasında yok.

Toprağın her zerresi dertlenmede, acıklanmada... Her zerreden âhlar geliyor, feryatlar duyuluyor; fakat senin kulağın sağır.

3680. Seher çağlarında gönül kanını saç yüzüne... Yolunun azığı, zâti gönül kanıdır, seher çağlarında çektiğin âhtır.

Gönlünü ümitle doldur, cilâla, arıt... Zâti gönlün, güneş ışığını veren bir aynadır senin.

Şeriat sâhibi Ahmed'in eşi-dostu, şu dünyâda kimdir? Tebriz'li padişahlar padişahı Şemseddin; O, iki büyük şeyin biridir.

XI

Dün gece, gecemi aydınlatan güzelim geldi; gelmek, iki dünyaya da gelmekse bir kere olur bu.

Yeri yeşerten, göğe inciler bağışlıyan, yersizdir-yurtsuzdur ama yerlere-yurtlara da tadı-tuzu veren odur.

Aklın eline mumu kor da al, her mihnete düşmüşe şifa yurdu, sağlık evi olan kapımadek gel der.

Mumu, ne diye bu leğene rehin etmedesin? Bu leğen olmasa da senin mumuna yüzlerce leğen var.

Sen bu balçıkta oldukça işin kerpiç yapmaktır; dedi-kodu, tümden kerpiçtir, tam inançsa gönülü yarıp içine yol bulmaktır.

Can aynasının özü, gönül temizliğidir... Sense baş köşeye kurulmak için boyuna üstün olmaya, hüner kazanmaya uğraşmadasın.

Bunlardan geç de şekerler bağışlayan sevgiliyi anlat... Şekeri öylesine tatlı ki dünyadaki her zerre o şekeri yemek için ağız kesilmiş...

3690. Bütün sıfatlar, bu ne biçim sıfat diye şaşırıp kalmış... Sanki sıfatlar, putlar; onun sıfatıysa şaman.

Bahçede nerksin gözü, onun gamıyla şaşırmış; ona dalmış, bu yasemin midir diyor sanki, yoksa şu terü tâze güldür de üç batman mı eliyor?

Aşkın yürüyüşü,ayaksıza bile bu başka yürüyüş bağışlar... İsterse yüzlerce ben desin, yüzlerce benliğe bürünsün, benden de kurtarır, yüzlerce benliktende; bir hoşça yürütür-gider onu.

Dünyâda birçok fitneler olmuştur, daha da birçok fitneler olacaktır; fakat bütün fitneler, bizim o fitnemize uğramıştır, onun derdine düşmüştür.

Bütün gönüller, güvercin gibi o burca rehin olmuştur, oraya bağlanmıştır... Çünkü bir candır ki her bedeni diriltir.

Yeter artık; niceye bir şu söze yamanıp kalacaksın? Aşkın nice anlatışları var ki sözden apayrı.

XII

A can sâkıysi, acaba çalgıcımıza ne oldu? Hele nasıl oldu da yol vurmuyor; acaba onun yolunu kim vurdu?

Halkın iyisinden-kötüsündenne diye sürçer? Herkesin iyisine de çalgıcının nârası yardımcıdır, kötüsüne de.

And olsun Tanrı'ya, onun defi olmadıkça def yırtılmış-gitmiştir; hiçbir neşe vermiyor... Onun soluğu olmadıkça sevgilinin meclisi bir yük yeri oluyor, ağırlaşıyor.

Şehri bir kalbur bil, alt-üst olup duruyor; kalburu kullanan da şehir sâhibinin ücretsiz iş gören kulu.

3700. Şaşkın-şaşkın az söyle; sus; yoksul çalgıcı da ne yapsın? Bütün bunlar, o güzel yüzlü, o fitnesi güzelin fitnesi.

XIII

Yoksa şimdi o saçlar, darmadağan mı olmuş ki böylesine bir Tatar miski, her yana amber kokuları saçmış?

Yoksa seher yeli, yüzündeki örtüyü mü kaptı ki binlerce gizli Ay, parıl-parıl parlamış.

Can, ne yüzden neşelendi, bundan bir koku alamaz ama hiçbir can var mı ki onun güzelim kokusundan neşelenmemiş olsun.

Nice terü tâze güller var ki Tanrı soluğuyla gülmede... Fakat neden gülüyor? Her can bilmez ki.

Güneş yüzü, bugün ne de hoş parlamada... binlerce gönül, o yüzden Bedahşan lâ'li haline gelmiş.

Âşık, lûtfuyla tüm bedenin can kesildiği kişiye ebedî olarak neden âşık olmasın; gönül vermesin?

Olsa-olsa gönül, bir seher çağı onu o halde görmüş olacak ki o görüş yüzünden bugün bu hale gelmiş.

Gönül, o periden doğmuş gözelimi göreli eline şişe almış, peri çağırmaya koyulmuş.

Beden ağacına onun güzel yeli esmezse nice yüzlerce yaprak tir-tir titrer, nice yüzlerce dal.

3710. Her öldürdüğü kişiye ebedî bir can verilmeseydi can bağışlamak, nerden kolay olurdu âşıka?

Herşeyden haberi olanların, onun yaşayışından haberleri yoktur; ondan bir haber edinemezler; çünkü onun yaşayışı, onun haberi perde olmuştur onlara.

Ne benziyen gönlü onun aşk çalgıcısı üfürmeseydi bedendeki her kıl, ney gibi feryad eder miydi hiç?

Tebriz'li Şems, damdan gönüle kerpiç atmasaydı canlar, neden kapıcı kesilirlerdi ona?

XIV

Işıklarla dopdolu göz, sevgilinin bakışıyla sarhoş olmuş-gitmiştir... Ay bile ondan göz ve görüş sâhibi olmuştur; gök bile onun yüzünden tir-tir titremededir.

Hele Tanrı kapısından ışıklandığı zaman yok mu... meleklerin secde ettikleri yer, kapısıdır artık, her insanın kıblesi kesilmiştir.

O solukta ayaklarına baş komayan, benlik yüzünden ona secde etmeyen kişinin özü şeytandır ancak.

O solukta onda bir ışık izi görmeyen, şeytandan da aşağıdır; çünkü cansız bir bedendir o.

Yüzü erlerin kıblesidir... sen de ersen onun o heybetli yüzüne karşı gönlünü yerlere ser.

Elini göğsünden çek; ne diye bakıp durursun? O anda sevinerek ver canını; dilenen şey budur.

3720. Varı-yoğu tümden suya at, o ateşte yu, arıt; yüzünün ateşi, Âb-ı hayâtın bile secdegâhıdır.

Tebriz'li Şems'in gönlünden baş çıkar; o ölümsüz bir padişahtır; her buyruğu buyuran padişahlar padişahıdır.

XV

Canımı şarapsız sarhoş eden nerde? Elini, canımdan - gönlümden çıkarıp gösteren, beni benden alan nerde?

Hani and içersem ancak onun başına içerim... Nerde o andımı, tövbemi bozduran?

Hani seher çağları canlar, onun yüzünden nâralar atarlar... Nerde gamı, bizi yerden-yurttan eden?

Canın da canıdır o; yeri yoksa şaşılır mı? Hani gönlümüz de bir yer isteyen var; nerde o?

Göz ucuyla bakış bir bahâne, o yandan bir heves bu... Nerde o bakışın ardındaki, nerde o gönlümü bir bakışta yaralayan?

Gönlün aydın perdesini gerdi de hayâller gösterdi; perde üstüne böylesine bir gönül perdesi geren nerde?

Akıl tam oldukça nasıl-niçin, aşağılanmaz? Nerde o sarhoş olup nasıldan-niçinden kurtulan?

XVI

Ben aramadan yoruldum, oturdum, şu cansız gönül oturmadı-gitti; herkes gitti, oturdu-kaldı da can, bir soluk bile oturmadı.

3730. Bir işe kalkan, sonunda işini bitirdi, oturdu... İsteği yatışmayan kişinin işidir iş.

Senin cansız yaratıklarının tespihlerini duyan, canını, noksan sıfatları arı Tanrı hareminin perdesine götürmedikçe oturamaz.

Süleyman bile dünyaya senin havana düştüğünü, seni sevdiğini göstermedikçe havanın yücesinde Süleyman tahtına oturamadı.

Darmadağan saçlarının dalgalandığını gören kişinin gönlünden kopan darmadağan düşünce, ebedî olarak yatışmaz.

Rüyada gülen dudaklarının hayalini görenin uykusu kaçar ama gülen dudaklarının hayâli ne aklından çıkar, ne fikrinden.

Yüz ekşitmelerin, kulun-kölenin safrasını bastıramaz... Baş ağrısına verilen ilâçla darmadağan sevdâ iyileşmez.

Kime gülbahçenin kokusu geldiyse böylece, güle-oynaya, tâ gül bahçesine varmadıkça oturmaz da oturmaz.

XVII

Gece-gündüz, elsiz-ayaksız bir halde senin kapında bulunmak ne hoştur... Senin şeker yurdunda şekerler yiyen kuş, ne mutlu kuştur.

Gizlice gülen goncanın baş ucunda eşi bulunmaz, usul boylu yüce selvinin gölgesi ne de hoştur.

Kuzgun eşek tersine âşıksa söyle; varsın-olsun... Yeşillikte bülbüllerin güzelim gülü sevmeleri ne de güzeldir.

3740. Zurna sesi de gamlılara eş-dost olur ama "ruhumuzdan ruh üfürdük" âyetiyle bildirilen neyin sesi ne de hoştur.

Halk geceleri de uykuyla düşünceden kurtulur ama kuşluk güneşine dalan görür göz ne de hoştur.

A puta tapan, senin ayağın balçığa girmiş; sen ne bilirsin, şu gök kubbenin üstünde ne güzellikler var.

Mûsâ'ya olduğu gibi Tanrı rahmetinden bir tecellî olursa o şekerler damlatan yüzden Turdağı'nın göğsü ne güzel bir hale gelir.

Dağ ses verir ama mâdende de susan altın var... Kimi susmak, kimi de ona uyup konuşmak ne hoştur.

XVIII

A yüzü güle, saçları, şimşir ağacının sık, terü tâze yapraklarına benzeyen güzel; canım, ne vakit senin derdinle gamlanırsa o vakit neşeliyim ben.

Hazır akçeye benzeyen gamından başka ne kadar para-pul varsa hepsi de topraktır... senin havana uyup yelip yöpürmekten başka koşup didinmenin hepsi de yeldir.

Senin işin öğrenmiş olanın işi-gücü vardır; çünkü senin işin, gerçekten de yeniden yeniye yoktan yaratış tezgâhındaki iştir.

Göğün de haberi vardır, bilir; yerin de... Gökyüzü de yer gibi buyruğuna râm olmuştur senin.

Yüzün bir göster de iki dünyanın da mahmurluğunu gider-gitsin... bugünü, mahmurlarına söz vermedin mi sen?

3750. Güneş, şu dönüşte tekdir, birdir ama öylesine başbuğlar var ki güneş bile onların safında bir tek er.

Andolsun Tanrı'ya, padişahlar bile ayağının bastığı toprağı başlarına tac ederler.. kim senin Şirin'ine âşık olmuşsa Ferhad'dır.

Gönlüm, sus diye dudaklarına elini koymada... Bu çağ, söz çağı değil, feryâd çağı demede.

XIX

Irmak kıyısında bir susuz, nasıl uykuya daldı; bak da seyret... definenin üstünde, bir bak da gör; yoksul nasıl kıvranıp duruyor.

Hey gidi-hey... Nice susuz vardır ki birisinin büyü yapıp okuyup üfleyerek attığı düğüm yüzünden Aras nehrindedir de haberi yoktur, dolap gibi döner durur.

Gözünü bağlıyan olmasaydı muma kul olur muydun? Seher çağının güneşi Ay ışığını bile unutturdu-gitti.

Mum olmasa Ay görünmeyecek; ondan korkuyor... o ahmağın gönlü bu korkuyla cıvaya dönmüş.

Süleyman nasıl gizli olabilir ki gönülde divan kurmuş... can perde ardına girmiş de onun yüzünden perdeciler övünmede.

Nice taş gönüllüler var ki taşı lâ'l kesilmiş...nice koruk var ki şu cibre sıkılan yerde pekmez olmuş-gitmiş.

Bu nasıl bir gelin bezeyici; bu gizli âlemin ne çeşit boyası ki âşıkların safran gibi renkleri unnaba dönmüş.

3760. Nice Osman var ki utançla doluyken onun sarhoşluğuyla Ömer gibi geçmiş utançtan, oduncu olmuş-gitmiş.

Eşi yok bir kilitci; sözlerle kilit yapmada, anahtar düzmede. Ben artık dükkânı kapadım; çünkü kapıları o açıyor.

XX

Feryat eden, darmadağan olan, kendinden geçen âşık çalgıcı hoştur; böylesi çalgıcı durgun olmaz; gelişmiştir, coşar, hoştur, hoş.

Genç çalgıcının zîr-bem perdeleriyle gönlünün harâreti, yanmış-kavrulmuş ciğerinin kanı,kanının coşup köpürmesi sarmaş-dolaş olmuş... Ne hoştur bu.

Ayrılık yüzünden yaşlarla dopdolu iki buluta benzeyen gözlerinden sararıp solmuş bir çiçeği andıran yüzüne yağmur gibi gözyaşlarının yağması ne de hoştur.

Cana bak, dünyâyı seyret... göremiyorsan ona çektiği özleyiş yüzünden darmadağan olmuş şu dünyâya bak; bu da hoş.

Sarhoşun, güzelin önünde baş eğmesi, değer mi, değer... sevgilinin elinin de onun başını okşaması ne hoştur.

Gönül huzuru sevgilinin yüzünü apaçık görmek, sultanlıktır; görülmemiş, eşsiz güzelin hayâlini göze getirmek de hoştur ama.

Bu kutluluk, boyuna ele geçmez ama can âlemine Ay kesilen o güzeli, ansızın, ummadan görmek, hırsızlamaca onu seyretmek, pek hoştur.

Aşk, varmı-yoğunu yağmaladıysa hoş gör... o güzelim Yûsuf'un önünde doğranmış el, daha hoştur.

3770. Buluşmaya ait asılsız sözleri söylemek de ansızın şeker gibi buluşma haberini duymak kadar hoştur ama yeter artık, sus.

XXI

Periden doğmuşum ben, uyku nerdedir, bilmem... gece oldu mu periler uyumazlar; gece bizim vaktimizdir, bizim nöbetimiz.

Mademki başın var, beynin var; inada kalkışma, var uyu... değil mi ki gelirin var, giderin var; böyle bir tedbire girişmek, elbette lâyık.

Geliri olmayan gider, Tanrı'dan gelir; dünyadan isteme bunu; bilmiyorum kimde var bu devlet; fakat kimde varsa ne mutlu ona.

XXII

Başını çekme, sallama... Bugün nöbet senin. Al kadehi, iç gitsin; sana şerbettir o.

Şu hava boşluğunda zerreler kadar âşıklar var... sen neşelenirsen onlar da neşelenirler; sen hâllenirsen onlar da bir güzel hâle bürünürler.

Kimin himmeti yüksekse, kimde yüce bir düşünce varsa bil ki o yüksek himmet, o yüce düşünce, senin himmetinin izidir.

Akıldan-fikirden, huydan-hustan doğmayan bir fikir, dünyada yoktur; fakat varsa ancak senin düşüncendir o.

A ayrılıktan, başka sebeplerden yaralanmış gönül; gene ilâcını ondan ara; nîmet veren odur sana.

Mihnet ne yandan geldiyse devâ da o yandan gelir; işkillenmem de ondandır, kesin inancın da ondan.

3780. Mahmurluk şaraptandır, fakat mahmurluğu giderende gene şaraptır... Uğradığın güçlük de ondandır, elde ettiğin zevk, neşe de ondan.

Yeter, sus artık... Her dinleyende heves olmaz, sevdâ yoktur; bütün halk, senin yaratılışında değil ya.

XXIII

Ekşi yüzünün tadına bak, yüzlerce şekerden de fazla. peki dedi, ne kadar fazla; fazladan da ziyâde dedim.

Değil mi ki güzel, böylesine güzel; âşığa öğüt verme... soğuk demiri ne diye döversin; öğüt alacak zaman geçti-gitti.

Nasılsın, gönlün ne halde diye ne soruyorsun ona? Aşk konağı, sorulup öğrenilecek sınırı çoktan aştı.

O inciler bağışlıyan deniz Mâverâün-Nehir'dedir; huyunun bahçesi, Semerkad'ın kutluluğunu da aşmıştır.

Kereminin yeli, herşeyi yeter bulanın gönlüne esti mi, ciğerine de ummak, istemek kaşıntısı düşen, canına da.

Kapalı kapı, yetmiş belâyı gelmeye koymaz ama ansızın gelen bu belâ seli, bendi yıkar da her yana taşar.

Senin sövüşündeki tad, övüşten daha artıktır; onun gam dikeni, güzel-güzel gülen gülden de hoştur.

Gönlünün işini düzene koymayı bilen kişi, varlık bendini yıkar, yapıdan-düzenden geçer-gider.

3790. İnsan, böyle bir bulunmaz, tek inciyi ele geçirdi mi, hatırı, karısının vefâsından da geçer, oğlunun vefâsından da.

Yeter... Onun güzelim hikâyesi yüzünden herkes fitneye düşer; bu güzelim sözler, akıllı fikirli kişinin aklından da üstündür, fikrindende.

XXIV

Sâkıy, bu şarap hangi tepedeki bağın üzümünden? Erlerin gönülleri de sarhoşlukla karıldı, bulaştı, canları da.

Bundan önceki küpün kapağını aç da bu küpün kapağını ört; çünkü zehir gibi bu; herkesin neşesini öldürdü-gitti.

Bırak şu cef'a kadehini, vefâ kadehini al; al da sâkıy, vefâdan geçti, cefâ ediyor demesinler.

XXV

Önceki şarabı sun; kutlu şarap o... önceki bağı koparma; kutlu bir bağ o.

Şu topraktan, bir yudumcuk şarap yüzünden yüzlerce çiçek bitmiş-açılmış; bu neden? Gönlümüzde yoğrulan aşk, nasıl bir aşk?

Gönül kapısını böyle şiddetle tekmeleme... aklını başına al, kerpiçten yapılma bir yapıdır, yıkılıverir.

Bir şarap sun ki o şarapla belâlar kaçar-gider; bir meclis kur ki Tanrı'nın ektiği güllerle dopdolu olsun.

Böylece de hepimiz sarhoş olalım; Tanrı'nın yoğurup yaptığı güzele karşı neşeyle secdeye kapanalım.

XXVI

3800. Düzenbaz güzel, bana bir öpücük verdi, gitti... Bir öpücük verdi ya noolurdu altı öpücük, yedi öpücük verseydi.

Hangi dudağı öpüyse izler bırakır... o dudak, kendisini öpmüş olan dudağın tatlılığından çatlar, yanılır.

Bir izi de şudur: Âb-ı hayâtın kıyısına çektiği sevdâ yüzünden, her solukta aşk, o dudağa binlerce ateş salar, gaz döker.

Bir başka belirtisi de şu: dudağını öptüğü kişinin bedeni de gönlü gibi ardına düşer onun da ateş gibi gider.

Onu, sevgilinin dudakları gibi dar gönüllü bir hale getirir, inceltir-gider.. ama bu arıklık, sevgilinin yalım-yalım ateşinden meydana gelen şaşılacak bir arıklıktır.

XXVII

Herkes uyudu; âşıkım, beni uyku tutmadı-gitti... bütün gece gözlerim, gökte yıldızları saydı.

Uyku, gözlerimden öyle bir gitti ki hiç mi, hiç gelmez artık... Uykum, senin ayrılık zehirini içti de öldü.

Noolur, buluşmayla, kavuşmayla bir ilâç verseydin şu gönlünü de, gözünü de bir uğurdan sana vermiş hastaya.

İhsan kapısını birden kapamak yerinde bir iş değil..? Arı-duru şarap sunmuyorsan bir yudumcuk tortulu şarap sun bâri; bir yudumla eksilir mi ki?

Tanrı bütün güzellikleri bir odaya kodu; hiç kimse sensiz, o odaya doğru bir yol bulamadı - gitti.

3810. Aşk yoluna toprak kesildiysem beni hor görme, küçük sayma... Senin vuslat kapını çalan, nerden küçülecek?

Yenim, şu gözlerden akan yaşları çok sildi... Yenimi-yakamı gizli incilerle doldur.

Geceleyin aşk şahnesi birisini sıkar, sıkıştırırsa Ay yüzün hüzünlenir de o kişiye acır, onu, gümüş gibi bağrına basar da sıkar.

Başı boş gönül, lütfunla döner de geri gelirse bu, bir gece masalı olur, Ay değirmisiyle gerdek devesi hikâyesine benzer.

Şu cansızlar, başlangıçta su değilmiydiler? Dünya tez geçer-gider de o yüzden bir-bir geldiler; donup kaldılar.

Kanımız, bedenimizde Âb-ı hayattır; hoştur ama dışarı çıkınca görürsün ki bir zehirdir, bir pisliktir o(*).

O söz suyuna pek düşme; o kaynaktan su getirme; orda atlas görünür ama bu yanda alelâde Yemen kumaşıdır.

XXVIII

Aklını başına al hele; şehirde iki-üç yankesici var ki ne yapıp yapıp bir kolayını bulurlar; Ay'ın bile başından külâhını aşırırlar.

İki-üç rint onlar; gönülleri uyanık, kendileri sarhoş... öylesine sarhoşlar ki bir kavgayla, bir gürültüyle gökyüzünü bile oyuna sokarlar.

Öylesine başbuğlar ki baş vermedikçe sır vermezler... Sâkıylerdir, fakat üzüm sıkmazlar.

(*) Son kelime Türkçedir, "urd" tarzında kullanılmıştır. Urut, zehir, yangın, ateş, cehennem, kül anlamlarına gleir (Şeyh süleyman-ı Buhârî: lügaat-ı Çağatay ve Türkî-i Osmanî. İstanbul, Mihran Matbaası, 1928, S.29).

3820. Canım özleyip istediği gizli âlemdeki güzelin dostlarıdır onlar; onun güzelim gözleri gib idalmış-gitmişlerdir, hastalanmışlardır onlar.

Bir şekle bürünmüşlerdir ama şekillere düşmandır onlar... dünyadadır onlar; fakat iki dünyadan da bezmişlerdir.

Arslanlar gibi avlarını gülerek-gülümseyerek paralarlar; birbirlerine düşman görünürler; gerçekteyse dosttur onlar.

Eşek satanlar gibi birbirleriyle çekişirler, savaşırlar... fakat bir baksan görürsün ki aynı iştedir, aynı güçtedir; birdir, birleşmiştir onlar.

Güneş gibi bütün gün görüş bağışlarlar... Ay gibi, yıldızlar gibi bütün gece gezerler, dolaşırlar.

Avuçlarına toprak alsalar kızıl altın kesilir. Gece arpa ekerler ama gündüz buğday biçerler.

Öyle dilberlerdir ki onlar olmadıkça önülde bir meyve bitmez... Öyle başbuğlardır ki ne başları vardır, ne sarıkları.

Şekerlerdir, midede ekşimezler; şükrederler, o sevgiliden, muratlarına ermişlerdir onlar.

Adamlık et de var kapılarına, hizmetlerinde bulun, adam ol... çünkü şu başka adamların hepsi de adam yer.

Ağız sözle dolu ama yeter, fazla söyleme... Çünkü bu harf de, bir soluk da, bu kafiye de yabancıdır.

XXIX

3830. Yazıklar olsun erlerin hepsi de baş kodu - yattı... Aşk şarabı yapacağını yaptı, hepsi yıkıldı-gitti.

Aşk ateşiyle hepsine de kaftanları dar geldi; başlarından külâhları çıkardılar, bellerinden kemerleri çözdüler.

Bu kadar kavga-gürültü, bu kadar sertlik-kabalık, bu kadar uyuşmazlık da ne? Hepsi de aynı yolun yolcusu, aynı kervanın ehli değil mi; hepsinin de azığı aynı azık değil mi?

Sâkıy, el benim, etek senin...Mahmurum; önlümün dileğini sen ver, sen insaf et; başkaları insafsız.

Artık onarılmam ben; çünkü sen yıktın beni...zâti bu yapıdakilerin hepsi de senin şarabınla yıkılmış -gitmiş.

Tanrım, bana acımayana sen acı; sıfatların hakkıyçin beni öldürmekte usta olanlara sen merhamet et.

Beni kendimden geçir; o halde hürriyetler var benim için... o topluluğun kuluyum-kölesiyim ki kendi varlıklarından da geçmişlerdir, benliklerinden de.

Gönül perdesinin ardında Ay gibi kızlarım var; gökyüzünün Ay yüzlüleri de damlalarım benim.

Kızlarım şeker gibi baştan - başa tatlı, Şirin; gökyüzü Husrevleri onların ardına düşmüş Ferhad'lar.

Hepsi de doğanlar gibi padişahtan başkasına göz yummuş.. onlar hor-hakıyr kişiler değil; leş çevresinde dönüp dolaşmazlar.

3840. Hepsi de dudaklarını sevgilinin dudaklarına koymuş; ney gibi feryad etmede... ne şaşılacak şey ki gönülleri yok; gene gönlü neşeli kişiler.

Yoksullar; fakat gönülleri tok, altın bağışlamadalar.. şu kendilerini yok-yoksul gösterenlere gelince hepsi de düzenbazdır, hepsi de oyuncu.

Sen ne dileyeceksen seni düzen-koşan kişiden iste... başkaları düzenbazdır; feryad aldırış bile etmezler.

Alıcım yok diye neden yüzünü ekşitirsin? Âşıkların var ki söz verdiğin günü bekleyip duruyorlar.

Sustum ama gönlüm, nâralar atarak senin aşk şarabını isterim, başka şeylerin hepsi de hava diyor.

A Tebriz'li Şems, bütün varlık zerreleri, çelik bile olsa ışığına and olsun, senin aşkında mumdur.

XXX

Ne ellerinde sağrak olan ulu kişilerdeniz; ne bir arık keçiceğizi olan müflislerden.

O yanıp yakılan kişilerdeniz ki yanıştaki tadı duymuşlardır da Ab-ı hayâtı bırakırlar, ateşin ardına düşerler.

Ay gibi doğar da hangi evin penceresinden vurur, hangi evi ışıtırsak o evdeki gece huyluların hepsi kapının yolunu tutar.

Hani ümitsizler var ya; felek sağraklarını kırmış... bizim yüzümüzü gördüler mi, yeni baştan zevka, yeni baştan neşeye dalarlar.

3850. Bu yudumcağızı çeken kişiyi, bütün dünya bir araya gelse, ayıltamaz; meğer ki onu bir kilime koyup da yanımızdan kaldıralar.

Burda kızışan kişi kimseye aldanmaz; isterse soğuk tabiatliler onu altına garketsinler.

Kapıyı ört de şarap sun; senin için yüzleri sararıp solanların kızıl şarap içecekleri çağ geldi.

Onlar, bir elleriyle halis îman şarabını içerler; öbür elleriyle kâfirin perçemini tutarlar.

Nerde bir çark dönüyorsa suyu biziz; nerde bir buhurdan tütüyorsa orda yanan ödağacı gene biziz.

Şu gökkubbenin ardında Ay yüzlü bir güzel var; bütün yıldızlar, onun yüzünün ışığından bezenmede.

Bir seher çağı, onun çarşafının eteğini tutarlarsa artık ihtiraktan da kurtulurlar, terbi'den de, yomsuzluktan da...

Sen iki düşüncelisin, iki gönüllü.. Tertemiz gönül, kendi gönlünü bırakıp sevgilinin gönlünü alanlarındır.

A Utarid'e benzeyen akıl, sus... Bu aşk meclisinde, Zühre'nin çevresinde oturanların hepsi de senin sözlerinle alay ederler.

XXXI

Bayram geçti, bütün halk işe - güce yöneldi... herkes, senin mahmur nerkislerine daldı, meyhâneci kesildi.

3860. Ellerini-ayaklarını sen kırdın; ne el kaldı onlarda, ne ayak.. .kanad açtılar, hepsi de Ca'fer-i Tayyar oldular.

Para-pul ehli nerde, buluşup kavuşma ümmeti nerde? paraları pulları bitti ama buluşmaya lâyık oldular.

XXXII

Bayram geçti, bütün halk işe-güce yöneldi... aklı yeter kişiler, sermaye elde etmek için pazara gitti.

Âşıkların işi de sensin, sanatı da, pazarı da... Âşıklar senin pazarından başka çarşıdan-pazardan bezdiler.

Nefsine düşkün akılsızlar, meclislerde alt yanlarına, boğazlarına rehin oldular... Fakıyhler, belledikleriní tekrarlamak için medreselere yüz tuttular.

Bütün halk,senin aşk zincirinin yüzünden deli-divâne oldu... Herkes, senin mahmur nerkislerine daldı, meyhâneci kesildi.

Ellerini-ayaklarını sen kırdın; ne el kaldı onlarda, ne ayak... kanat açtılar, hepsi de Ca'fer-i Tayyar oldular.

Padişahımızın sadakaları, yoksulların payı... âşıklarsa o yüzden, o yanaktan faydalanırlar.

Biz, güneşe tapanlar gibi bütün çölü adımlamadayız; gölge arayanlarsa karılar gibi dıvar ardına sinmişler.

Sen, bir yaratığın gölgesine sığınmışsın; öyle olmasaydı yaratıklar, ölüm yüzünden leş kesilirler miydi hiç?

3870. Senin tapında kurban olmadıktan sonra ne işe yarar can? Mansur gibi dara çekildi de can, şimdi can oldu.

Hepsi de artık söylememeye and içti; fakat seher çağı, sabah şarabıyla sarhoş oldular; gene söze başladılar (*).

XXXIII

Âşıklar, kapında yağmur gibi gözyaşı yağdırmadalar... her katreye karşılık da iki yüz can incisi elde etmedeler.

(*) Bundan önceki gazel, İstanbul Üniversitesi nüshasında yok. Bu gazelin birinci beytinin ilk mısra'ı, XXXI. gazelin matlâ' beytinin birinci mısra'ının aynı. beşinci beyti aynı gazelin ikinci beytininaynı. XXXI. gazelin üçüncü beyti, bu gazelde yok. Bu gazelin üçüncü beyti de İstanbul Üniversitesi nüshasında yok. Her iki gazelin bir tek gazel olduğu, bir gazelin, Mevlânâ söylerken yazanlar tarafından ikiye bölündüğü muhakkaktır.

Hepsi de o yüzden işten-güçten olmuşlar... bir bakarsan görürsün ki tel-tel o baştaki saçlara dalmışlar; işleri-güçleri bu olmuş.

Yazıdaki çayırın-çimenin de eli, ağzı yok ama yemyeşil, boy atıp gelişmede, tortulu şarap için durmada.

Işıklar, birbirine katılmış; sayıya girmiyor, kıyasıya sığmıyor... fakat senin Ay yüzün doğdu mu, bütün ışıklarını sana verip gidiyorlar.

Yüzbinlercedir onlar, fakat ışıkları bir... mumlar sayıda çoktur ama hepsi de aynı huydadır.

Gözleri, dipsiz-kıyısız denize açılmış.. başlarından aşan dalgalar yüzünden dudakları yumulmuş.

Hey gidi-hey... nice Süleyman canı var ki peri gibi gizli... ordu kurdukları yerde bir tek karınca bile incitmez onlar.

Gönlün ardında bir casus var; bundan haberi var onun... Bir sıkıştırsalar bütün sırlarını söyler.

3880. Bir anahtar yok ki; halka gibi kapı dışındalar... Yoksa içeri girerler de her cüzü'lerini o tüm gümüş mâdeninden aldıkları gümüşle doldurur-giderlerdi.

Bu beden bir tahttır, dört unsur da tahtın ayakları... fakat gökyüzü padişahları tahtı sana bırakmazlar.

Tebriz'li Şems, ölümsüzlük tacını bağışlıyor; uyanıksalar gönüle, cana müjde ver.

XXXIV

A güzel, yüzündeki ayva tüyünden, o benden bir buyruk getirirlerse şu benim yaralı, hasta gönlüm canlanır.

Âşıklar, senin hayâlini rüyalarında görseler ağlayan gözlerinden neseller yağdırırlar, ne seller.

Ne mutlu gündür o gün, ne hoş vakittir o vakit ki sâkıyler, elinden tutarlar, seni konuk getirirler bize.

Şûh gözlerin, şaşılacak cilvelere başladı mı kâfiri de imâna getirir, iblis'i de.

Sûfiler, kemere benzeyen iki kaşına secde ederler; âriflerse sende olmayanı tutarlar, sana getirirler.

Puta tapanlar, senin güneş yüzünü görseler o güzelim usul boyuna iman ederler-gider.

Yüceler âlemine senden bir kokucağız gitse kutsal canlar, şu dönen gökkubbenin üstünde oynamaya başlarlar.

3890. Bu yoksul, bu gönlü yanmış-yakılmış âşıka Bedahşan lâ'line benzeyen o dudaklardan bir şekercik verseler.

Can da, gönül de, her ikisi senin şeker kamışlığına fedâ olsun... Zâti Âb-ı hayatı da çene toprağındaki o kuyudan çekerler.

A Tebriz'li Şems, irem bağının bülbülüysen çile-dur da gıdânı cennet bahçesinden getirsinler (*).

XXXV

Ateşine atıldım; yandım-yakıldım da dumanım tütmedi... Ateşine su serptim; fayda etmedi.

Gönlümü binlerce çeşit sınadım, denedim; seninle buluşmaktan başka hiçbir şey hoşnut etmiyor onu.

Gönlümün aşktan çektiğini kimsecikler çekmedi... ateşte gönlümün verdiği kokuyu ödağacı bile vermedi.

Bu kul dedim, gönlünü aşka rehin vermedi mi. sevgili, evet dedi; verdi, verdi ama tez vermedi.

Âh gördün ya; bu suçun bana ettiğini sivrisinek bile Nemrud'un başına-beynine etmedi.

Lâ'l dudakların hastalara İsâ'dır ama bir türlü benim hasta gönlüme bir sağlık vermedi.

Canım oklar atan bakışlarından yaralanmadı; çünkü senin güzelim saçlarından başka bir zırha, çukala bürünmedi.

3900. Çayırı-çimeni kıskandıran güzelliğinin, alımının tadı-tuzu, bu kulun ciğerinden başkasını tuzlamadı.

Yeter? sus...Sevgilinin gamı definedir ama o defineyi, şu altınla bezenmiş yüzden başkası da övemedi.

(*) Bu gazel İstanbul Üniversitesi nüshasında yok.

XXXVI

A biricik Tanrı, dileyenler, diledikleri̇ni sana söylerler; elde ettikleri muratları senden elde ederler.

Canlarını, gönüllerini, kapındaki çavuşa verdiler mi, güzel kokulu, neşeli, hoş, ölümsüz bir cana sâhip olurlar.

Kullar vardır ki senden seni isterler ancak... Senin yoluna ayak basarlar, canbaş kaygısına düşmezler.

Şu şaraptan vaz geçerler, şu birkaç sayılı gün, bu şarabı içmezler de geçici şaraba karşılık Kevser şerbetini içerler.

Karanlık gecede yıldız gibi Ay'ın peşinde koşarlar da Ay'ın ondördüne dönerler, yüzleri parıl - parıl parlar.

Toprak anasından öksüz kalırlar; toprak babasından yetim olurlar ama bir başka rûhânî ana, baba bulurlar.

Bedenin mezara lokma olacağını bilirler, görürler de canlarını, gönüllerini semirtirler; bedenleriniyse arık bir hale getirirler.

Yeter bu lak-laka, yeter bu söz artık; bırak da bundan böyle bütün sözleri tertemiz can söylesin.

XXXVII

3910. A yürüyen selvi, bir solukta gönlümde gamın belirdi mi, şu bedenim, selvi gibi gönülsüz, cansız olduğu halde kalkar-yürür.

Ben işkilim, sen de apaçık görünmedesin; sana karşı yokum ben... Apaçık olan şey göründü mü, işkilin yüzü görünmez olur, ortadan kalkar-gider.

Dünya bir sitem yurdu; bu sitem yurduna sancağın erişti mi, zulüm güdükleşir, göç kalkar, boy gider (*).

Güzelliğin gök kalesine saldırırsa gökte yeri-yurdu olanlardan aman sesi yükselir.

A yürüyen selvi, bir seher çağı dünya bağından geç de gül bahçesinden de güz mevsimi kalksın-gitsin, çayır-çimenden de.

Şu ağır yük yüzünden göklerin beli bükülmüştür... fakat senin hafif ruhluluğundan ağır yük de kalkar-gider.

Madem ki oklarındanım senin; kol-kanat ver bana da uçur beni... Yay çekildiği zaman ok, bir hoşça uçar-gider.

Sürü uyumuş; kurtlar da sağda-solda dolaşıp duruyor; köpeğimiz, çobanı uyandırıp kaldırmak için havlamada.

Kendine gel, sus... Gönül, damar gibi dilin altında gizli, dil ortadan kalktı mı o damar, meydana çıkar.

Bu gazel, mücîr'e naziredir; hani bir kıt'ada, senin mahallenin başında akıl, canın başından kalkar-gider demişti ya; ona nazire (**).

XXXVIII

3920. Yüzünün parıltısı vurdu mu, ülkerin bile yolunu vurur hani; işte o güzel, akıl kervanının yolunu vuracakmış... Ko-vursun.

Şûfinin yolunda mezesi de, bugün hazırdır onun, şarabı da... bakışla ona bir ulaştı mı, yarının, veresiyenin boynunu vurur-gider.

Gönlün dağınıksa gene gönlün eteğine yapış; çünkü kavganın-gürültünün başına eminlik, esenlik otağını kuran, gönüldür ancak.

Bir Ömer gerek ki şeytan kaçsın ondan... Bir Ahmed gerek ki haçın yolunu vursun-gitsin.

Hangi gönül bucağında onun gamı îtikâfa girmişse gece yarısında bile oraya güneşin parıltısı vurur.

(*) Beyitteki "sancak, göç, kalan" sözleri böyle, Türkçe geçiyor.

(**) Konya nüshasında, b gazelin birinci mısraı, bundan önceki gazelin son beytinin ilk mısraı yerine yazılmış; matla'ın ikinci mısra'ı da, önceki gazelin makta' beytinin ikinci mısra'ının yerine kaydedilmiş; karşılaştırmada bir çizgiyle yerleri belirtilerek düzeltilmiştir.

A ârif, üç somun için canı dâvetten vaz geç de kılıcın, Alî gibi safları vursun, kırsın-geçirsin.

Geç bundan, kerem ıssı padişahlar padişahı geldi... Kalk da canın, zevk nedir, görsün, seyir-seyran nedir, anlasın.

İhtiyaç elini aç, İlâhî kadehi al; al da can şarabının parıltısı yüzüne de vursun, gözüne de.

Yüzün o şarapla öylesine şuklanır ki... sanki Ay'ı ikiye bölen elin ışığıdır da Ay'dan yüceler vurmadadır.

Başına bir soluktur, üfürür de beynine akıl bağışlar; beyinle, fikirle dopdolu aklın, İkizler burcunun başına ayak basar.

3930. Hoca, iki kulağını tıka, geç benim sözümden... Yoksa sözlerim varına-yoğuna yağma ateşini salar, yakar-gider.

Benden de geç, arslanları yıkan talihimden de... öyle yıldızım var ki Âdem'i de ışıtır, Havvâ'yı da.

Yeter, sus artık; çünkü ışığın gönüllere vurdu mu, gözle görünür bir hale gelir de başa da vurur, ayağa da.

XXXIX

Hele a güzel, başın boyuna yeşersin, gönlün gülsün... hele a güzel, aşkın gönlü boyuna neşelensin senden.

Gama tapan biri, seni görür de neşelenmez, sevinmezse boyuna başı yere eğilsin, yok - yoksul olsun, başı dönsün gitsin.

Başını eğince döner de geri gelirse iyi-kötü, hepsi de iyileşir; tek senin devletin hüküm sürsün, padişah olsun.

Ahmed'in ışığı dünyada ne bir ateşe tapanı kor, ne bir çıfıtı... devletinin gölgesi, herkese vursun, ışıtsın.

Yol yitirenlerin hepsini de çölden alın, yola getirin... Mustafâ, tâ sonadek Tanrı yolunun kılavuzu olsun.

Onun o güzelim hayâli, gönüllere meş'ale kesilsin; onun o güzelim tuzluğu, hep bu sofranın üstünde dursun.

Güzelim meclisinde en değersiz sağrakta Kevser vardır... Bizim de şişeye benzeyen gönüllerimiz, o meclistekilerle kadehdaş olsun.

3940. A Tebriz'li Şems, Peygamber'in sırlarını sen bilirsin; senin tatlı adın her âşıka derman kesilsin.

XL

A hikâye söyliyenler; bir solukçağız da Tebriz'in hikâyesini söyleyin; bir solukçağız da o kanlar döken bakışı anlatın.

Şeker gibi dudaklarının ayrılığıyla acı bir hale geldik; o ilâhi şekerlerden şekerler dökün, ballar saçın.

Saçlarını dağıtırsınız da miskler-amberler damlatırsınız der, bu ümide düşer de Hintli gece, ikiye bölünmüş saçlarını keser-gider.

Bakış kılıcını onun devletiyle keskinleştirirseniz nice diller, onun dudaklarını övmekte körleşir, kesmez olur.

Ay gibi onu aramak için geceleri dönüp dolaşırsanız anlarsınız, görürsünüz; nice geceler vardır ki onun Ay yüzünün ışığıyla gündüz olmuş-gitmiştir.

Güneş, kılıcını çalmak üzere; ortada ne varsa kaldırın... arı-duru şarap sunun; tortulu şarap değil.

Tebriz'li Şems, bir er ki güneş bile onun bir zerresi... zerreye güneş demeyin, yumun ağzınızı.

XLI

Çağı geldi; güneşten bir ışıktır, gelecek. Rûm diyarından gece zencisine bir bayraktır, geliyor.

Aşk yüzünden soyunup çıplak kalana bir kaftan verecekler... o dostun şeker kamışlığından bir sestir, duyulmada.

3950. Buna altın kâseler, şu gökyüzü sofrasının üstüne konmuş... bir gün bir çağrı duyulacak, hep o gün için konmuş bunlar.

Gökyüzünün Kuzusu da, Başağı da yenmek için... o Ay'ın harman yerinden elbette bir vergi bağışlanacak.

Âşıklara, bu rızıktan başka bir gıda var; onların dilek kâselerine başka bir aş konacak.

Eski pazardan erişip gelen tâze alıcılar var ya; onların değersiz çanakları da değerlenecek, ağır bir pahaya ulaşacak.

Ay'a tapanlar, bütün gece yıldız sayıp duruyorlar ya; sonunda onların da bu çabaları da, bu ümitleri de bir sona varır, bir yere erer.

Hani cefâ yağmuru yağmada diy bulut gibi yüzünü ekşiten var ya; cefâ da vefâdan biter, gelişir; sonunda da gene vefhaya döner-gider.

Güllerin anasının diken olduğunu iyice bilen kişi, kendisine bir cefâ dikeni batınca gül gibi güler.

Hızır, Âb-ı hayattan laf ede-ede dünyânın çevresini dolaşıp dururken bizim kulağımıza ölümsüzlük davulunun sesi gelir, çatar.

Balçığa bulanmış dostlardan ayrılırsan ağlama sakın; su, balçıktan uzaklaşınca durulur.

Gönlünü şu soğuk gönüllerden soğut, bir güzelce yu, arıt; küpün gönlü, bir sakaya ulaştı mı yıkanır-arınır.

3960. O tatlı mı, tatlı güzelin, kendisine yakışmayacak sözler söylemesine şaşılır mı? Can lâyığını bulsun diye o sözleri söylemiştir o.

Taş yürekliler evimizi yıktılar ya; her evi yıkılanın bir saraya kavuşması içindir bu.

Dün.gece rüyada Selâhaddin'i gördük; devlet kuşu gibi gölgesini başlara yaya - yaya geliyordu o.

XLII

Kim bizim halkamızdan çıkar da bir başka yere kaçarsa tıpkı duyuştan, görüşten kaçana, sağır, kör kalana benzer.

Âşık arslanlar da o yüzden ciğer kanı içer... ciğerden kaçan, nasıl olur da arslan gönüllü olabilir?

Gönül duduya benzer; gönül huzûru sevgilinin cefâsıysa şekerdir; şekerden kaçan duduyu kimse görmüş müdür hiç?

Ters esen yele karşı uçabilir mi sivrisinek? Geceleyin hırsızlık eden, Ay ışığından kaçabilir mi?

Tanrı'nın şaşırtıp döndürdüğü baş, cennetin baş köşesini bırakır da cehenneme kaçar.

Ölüm nedir, anlayan, ölüme doğru kaçar; ölümsüzlük yurduna, taç vurunmaya, kemer kuşanmaya gider.

Kazâ-kader, filân yolculukta ölecek dedi mi, o adam ecel korkusundan kaçar da yola-yolculuğa düşer.

3970. Yeter, avlanmaya kalkışma, değmez de zâti... seher çağından gece görülen hayâl de kaçar, gece de.

XLIII

O Huten güzelinin hayâli gitmiyor gönlümden... Şekerinin tadı eksilmiyor ağzımdan.

A and olsun Tanrı'ya her solukta coşar-köpürürsem ayıplama beni; senin gönlünden çıktıysa benim gönlümden çıkmıyor.

Bütün kuşlar, çayırlıktan-çimenlikten her yana uçar-giderler... Fakat âşık bülbül, her soluk bile çimenlikten ayrılmaz.

Yoksul pervânenin canı, leğeni yurd edinmiştir; bedeni yanmadıkça leğenden gitmez.

Hasan'ın babası Hasan'a, bu evden git dedi... Hasan'ın babası düştü-yıkıldı da Hasan, halâ gitmiyor.

Dostun ipi boynuma geçti; sözün özü şu: Gönül, o ipten başka birşeye gitmiyor.

Can kuşu kalıp kafesime doydu ama dost belki bir bakar, görür ümidiyledir ki benden uçup gitmiyor.

XLIV

Yüzünün yaptığını güneşin yüzünün ışığı bile yapamaz; aşkının ettiğini mahşerdeki kavga-kıyâmet bile edemez.

Yüzünü gören gül bahçesine yönelemez; dudağını bilen sağrak hikâyesine dalamaz.

3980. Senin saçların geldi-erişti mi, misk, artık söz söylemeyez; senin ışığın vurdu mu, akıl, artık baş kaldıramaz.

Mülk sâhibi, âşıkların sancağını öylesine yüceltti ki kimsede Sencer mülküne heves kalmadı.

Yedi göğe de sığmıyan ışık, arık, yaralı gönüle sığmada ancak.

Ölümsüzlük havasına kapılan, ölümsüzlük defînesini elde etmeye çalışan âşıkın yüzü, neden altına dönmesin, neden sararıp solmasın?

Ben bilmiyorum, sen söyle...Nedir o şey ki gönül huzûru güzelin bir bakışıyla kolalaşmasın, elde edilmesin?

O tövbeleri bozandan söz açmamaya tövbe ettim... bir güzel ki saçının büklümünü gören, bir daha tövbe etmez de etmez.

Bu sözlerin değeri, benim anlayışımcadır, aşkın değerinde değil... A benim güzelim, incinin değerini ancak inci biçebilir.

Yarabbi, gönül senden bir sabır elde etmezse aşk ateşine ait hikâyeyi, kıyâmetedek söyler; bitirip de tekrara başlamaz.

Bedenimizi yerle bir edenin, toprağımızı yüzlerce canla eşit etmeye gücü yetmez mi hiç?

XLV

Mısır Yusuf'u geliyor, hepiniz ıkrâr edin; yüzlerce şeker kamışı dengi gibi salınmada; alın-götürün.

3990. O rûha can veri de hepiniz rûh olun; o renkten alın da sadaka yollu gül bahçesine sunun.

Şeriat şarabından kâfirlere de şu kadarcık verin; verin de ne küfürden bir iz kalsın, ne imandan bir iz.

Önce şu yanıp yakılmışları kadehle bulun, suvarın; en sonrada o uyanık, o aklı başında hocaya sunun.

Akıl pusuda, soldan, sağdan gözetmede...O yankesici ihtiyarcağıza da koca bir sağrak sunuverin.

Ateş cinsinden olan herşeyi âşıkların ateşine atın; elinizde ne varsa o fitneler başına verin.

Sarhoş olun, yıkılın-kalın da işe de boş verin, güce de...kendinizi ikisinden de alın da bir uğurdan bu işe koyulun.

Aşk ateşi, delilik ateşi, âra-nâmûsa sardı mı, ele geçen bu ganîmete başınızı da verin, sarığınızı da.

Evlerinizi bırakın, o halkaya girin... elbisenizi satın, parasını verin meyhâneciye.

Aman bilmez bir meyhâneci bu; hepiniz de çırıl-çıplak kaldık; kimseciğin gömleği yok... Bâri örtünmek için bir peştemal verin.

Hâşâ; andolsun Tanrı'ya, elbise ummaz; bir bahanedir bu; sevgiliye karşı temiz yürekli olun.

4000. Arılığın, duruluğun canını isteyen, ne diye elbise istesin? Hani bedeni de aldı, elbiseyi de götürdü ya; hepsini de bağışlayın - gitsin.

İstek, özlem, bir örümcektir ki boyuna ağ örmededir sana... elbiseyi de, bedeni de, başı da, altını da bir uğurdan verin-gitsin.

Perde ardında bir güneş gördünüz mü, bilin ki Tebriz'li Şems'dir o... Onun yüzüne gözlerinizi bile bağışlayın.

XLVI

Çın-seher çağı, sarhoşların mahmurluk çağı... Şeyhin elinde can kadehi; o kadehi avuçlamış.

Onun önünde her seher çağı, zerre gibi oynayalım...Güneşe tapaların bu çeşit bir âdeti vardır.

Bu güneşe benzer yüz, ölümsüz olarak seher mi, seherdir...Böylece de taşyürek bile,onun yüzünden Bedahşan lâ'li kesilir-gider.

A Gönlün, dîn'in Salâh'ı, sen hiçbir yana sığmazsın...Böylece de altı yön, senin yüzünden aydınlanır, parıl-parıl parlar.

Aşkına kul olan, Gönül ve Din Salâh'ı yakıp yandırıcı bir ateş oldukça nerde bu aşk içinde soğuyacak.

Sana gönül gerekse onun gönlünün râzılığını ara... Fakat ağır canlı kişinin gönlü, nasıl arayabilir ki?

Nice îman var ki onunla beraber olmadığından, ona inanmadığından küfür olmuştur; nice küfür de var ki onun devleti sayesinde îman kesilmiştir.

4010. Külhancıyı gönlü kara, yüzü karar görürsün ya, inci mâdeninden bahsederse bil ki bühtandır.

A Tebriz'li Şems, sen bütün güzellerin padişahısın... seninle güzellikte eş, belki Ken'an Yûsuf'u olabilir ancak.

XLVII

Senden bir iz bulmayan gönüle eyvahlar olsun... Bir can müjdesine kavuşmayan gönül, ölüdür.

Yüzünün ışığı görünmeden geçen gün, kapkara bir gündür... O kara günde senin mutfağından ne bir kâse gelir, ne bir yemek.

Eyvahlar olsun o gönüle ki senin aşkınla ateşlere atılmaz... Altın gibi harcanır-gider,hiçbir mâdene ulaşamaz o.

Aşk sözü, dertsiz adamdan çıktı mı, bir koku vermez... Ancak hevesli bir kulak duyar o sözü, ancak dille söylenir o söz.

Gizliden gizliye bir emanet verilmedikçe gönül Meryem'i, Mesih'in ışıklarına gebe kalmaz.

Duygu, uyanına rüya görmez artık... Gönül, bu dünyâdan gitmedikçe başka bir dünyâya varamaz.

Kişi vardır ki ölümü anmayış, onu kurutmuş-gitmiştir... bir dilim ekmekle birazcık tere bulamıyorum diye gamlara dalmıştır.

Bir zaman gelecek ki artık zaman kalmayacak... O zamandan önce çalış çabala da zaman kaydından kurtul.

4020. Ekmekle gelişen can, ancak ekmek ister...Âb-ı hayat her hayvana nasip olmaz.

Ne karanlık sabahtır o sabah ki senden bir selam gelmez... Ne acı gündür o gün ki senin bal gibi sözlerini duymam.

XLVIII

Yârabbi bugün bize gelen şu koku, Tanrı sırlarının hareminden esip geliyor.

Keremi, bağa-bahçeye yeni elbiseler bağışlıyor; hastalara şifa yurdundan ilâç geliyor.

Ağaçlar namazda; kuşlar tesbih çekmede; menekşe rükûa varmış; iki büklüm geliyor.

Varlık yurduna gelenlerin hepsi de varlık yolunu yitirmiş; sarhoşluklarından nerden geldiklerini unutmuş-gitmişler.

Canlardan biri, şu yolda, ardına yüz çevirip bakarsa aslını görür de canlardan ayrı olarak gelir.

Onun rengini bulmuştur o, o yüzden öylesine bir renk almıştır ki... onun kokusunu duymuştur da ondanda vefâ kokusu gelmededir.

O yüzle sarhoş olmuştur; hepsi de onun sarhoşudur zâti... Güzelleşmiştir o yüzü gören, o Ay yüzlüden geliyor çünkü.

Hayır... söyliyeceğim, kimsenin usancından gam yediğim yok; bana gelen şey yok mu? Şeker bile kıskanıyor onu.

4030. Kükreyen arslanla yüz-yüze gelmiştir de ondan dolayı yiğitleşmiştir... bağış haznesinden gelmededir de o yüzden lütuf, ihsan ıssıdır.

Sarhoş olmayan, insanlardan ürker; bundan seher yelinin kokusu geliyor diyecekler diye çekinir.

Yeter ey dost, samsa böreğini çok yersen börekten ot kokusu duyarsın.

XLIX

Senin için kınanmak, dünya halkı tarafından ayıplanmak, bir ayıp, bir âr değildir... Gönlü ölmüş kişilerle savaşmak gerekmez zâti.

Aşk, can tatlılığıdır, tüm taddır; tadın, tadışınsa zâti bir şekli, bir rengi yoktur.

Aşk, denizden ayrılmış bir koldur, akar-gelir, gönüle dökülür... denizin, incinin yeri, daracık gönül olamaz.

Nefis kıyısını bırakda denizin dibine dal; böylesine bir denizde timsah korkusu yoktur sana.

Aynada toz-pas yoksa iki dünyanın şekli de tümden, aşk aynasından örünür.

Aşk, tilkinin harcı değil; çünkü tilki de ne arslanın saldırışı vardır, ne kaplanın ululanması.

L

Ebedîlik vâkıfı aşk medresesini kuralı sevenle sevilenin arasındaki fark kadar zor bir mesele ortaya çıkmadı.

4040. Kıyastan, deverdandan başka yollar var ama meseleyi çözmeye yarayan bu yolar, fıkıh bilgisini bilene de kapalı,hekime de, kendini yıldız bilgini sanana da.

O şekilde de, bu şekilde de nice keskin düşünce, bahislere girişti, düşünceye daldı da Yed-i Beyzâ gösterdi.

Birçok farklardan bahsettiler; fakat hepsinin de yolları bağlandı; câmiye yüz tuttular, orda, daha yüzlerce fark meydana çıktı.

Fikir sınırlıydı; toplayanın ayıranınsa sonu yok... Sınırlı olansa sınırsızda yok oldu-gitti.

Yok oluş sarhoşluktur, yok oluşun ardında, mutlaka bir kendine geliş var... gölge ne kadar uzarsa uzasın, ardında güneş vardır.

Bu, "Göğü dürer" sırrının dille anlatılamamasındandır; çünkü böyle ince birşeyin isbatı, varlığı yok bilmekle, yok etmekle olur.

Halbuki bu söz, varlığın parça-buçuğudur; yokluğa perdedir... Birşeyi örtüsü olduğu halde apaçık göstermeyeyse imkân yoktur; kabul edilmez böyle şey.

Sen,ne reddedilenden kaçıyorsun, ne kabûl edilenden kurtuluyorsun; bırak şu işi, ne bahse sığar, ne nağmeye gelir.

Sen bırakırsın ama o bırakaz ki seni... can, şu temel meseleden ne ayakta durmakla kaçıp kurtulabilir, ne oturmakla.

Can oturur; o tutar, ayağa kaldırır canı... can ayağa kalkar, o tutar,secdeye çeker canı.

4050. Şu bir, iki değildir ki ondan kurtulasın... can, selâmla, teşehhütle görüşten kurtulamaz ki.

Ne ilk tekbirle gelir o; ne son selâmla gider... Ne tekbirle bağlanır ne selâmla açılır.

Can sineği, sonadek şu ayranın içine düşmüştür bir kere... Müslüman olsun, Hristiyan olsun; ateşe tapsın, çıfıt kesilsin; herkes aynı burda.

Hele söyleyedur; bu sineğin kanat çırpmasıdır söz...Fakat ayranın dibine doğru gitti mi, kanat çırpmak da kalmaz artık.

Kanat çırpmak olsa bile bir başka çeşit olur; gökkubbenin üstünde bir başka, bir görülmemiş oyun oynama vardır sana.

LI

Şu güvercin yavrusu, gizlilik âleminden bir ıslık duydu, bir ses işitti de havalandı, uçtu-gitti.

Bütün âlemin dileği-isteği, yanımıza gel diye elçi gönderirse nasıl uçmaz mürîdin canı.

Öylesine bir kanat buldu mu, yücelere uçar... Öylesine bir mektup geldi mi, beden elbisesini yırtar.

Ne kementtir ki şu canları çeker-durur... Ne yoldur bu gizli yol ki o yoldan çeker canları.

Acıyışı, o daracak kafeste canın çok çırpındı, dön, buraya gel diye mektup gönderdi.

4060. Fakat şu kapısız evde sen, kanatsız bir kuşa benzersin; havadaki kuş uçar; sense sıçradın mı düşer-gidersin.

Kuşun kararsızlığı, sonunda rahmet kapısını açar; sen de kapıya tavana çarp kendini; anahtar budur.

Seni çağırmazsak dönüp gelmeyi ilemezsin çağırırız da geri dönmek, o vakit aklına gelir.

Yücelere ağan, eskise bile yenilenir; fakat buraya gelen yeni bile zamanla kurur-gider.

Hadi, gayb âlemine salına-salına yürü, ardına bakma... Tanrı'ya emanet; sağ - esen yürü; orda herşey kârdır; çoğaldıkça çoğalır.

Hele sus da varlık sâkıysinin bulunduğu yana git... odur şu pis kadehin içinde tertemiz şarabı sana sunan.

LII

Eski sofra, nerden senin ekmeğine lâyık olacak? At sineği nerden sofra yayacak, nîmet döşeyecek?

Kimsiniz sizler dediğin zaman nerde o dil ki sorularına cevap verecek?

Yüzü karaysa bile senin zencindir, senin Hintlin...karalık senden olunca ne gam.

Alırsın, küpüne daldırırsın; hepsini de bir renge boyarsın... Hepsi de can kesildi mi senin ışığını verir, senin izini gösterir.

4070. İhsana başladığın, herkese aman verdiğin durakta, kes korkunun başını, vur ululanmanın boynunu.

Hepimiz de yol başındayız; dünyasa bir geçit yeri... soluğu aydın göz, senin dünyânı gören gözdür.

Gönül, dayandı-durdu da bir edepsizlik ettiyse darılma; bu savaşta sana yardımcı olmayı ummuştu da ondan dayanmıştı.

Köpek heryana hırlar ama senin buunduğun yere doğru havlar... Olur ya, belki bir ziyanı dokunur sana; arslan say onu.

Hadi, sabah şarabı içilecek çağ... şarap ver, hepimiz de mahmuruz; şarap ver de can, bir solukcağız sarhoşun olsun.

Kadehe bile baksan sana tezce bir ferahlık verir... kurt, Ashâb-ı Kehf'in köpeğni görünce çobanın olur senin.

Herkes uyudu; burda uyanık iki mahmur kaldı... Gizlediğin küpleri seyret hele.

Baş da sarhoş olur, ayak da... Ne istersen sen, o olur... Şarap gelmiş-gelmemiş; hepsi de senden.

Hele yoksul, içmeme bak; büyük bir sağrak sunluyor; zaman, senin zamanın olduktan sonra sarhoş olmak da nedir ki?

Hele bugün, tâ geceyedek işrete daldık; senin anlatışın varken şarap mı eksilir, çalgı mı?

4080. Herşeyin başına toprak saç; bu devletin eteğine yapış; şu toprağa bir oturdun mu, herşey senindir artık.

Onun şarabını iç, tümden o ol; altı yana kulak verip durma; iki üç tavşanın, seni sürüyüp çekmesini dileme.

LIII

Haberin var mı? Şehirde şeker ucuzladı... Haberin var mı? Karakış kayboldu-gitti, yaz geldi.

Haberin var mı? Bahçede fesleğenle karanfil, iş kolaylaştı diye dudak altında gülüyorlar.

Haberin var mı ? Bülbül yolculuktan döndü, geri geldi; şakımaya, çilemeye koyuldu, bütün kuşlara usta oldu.

Haberin var mı? Bahçede, ağacın dalı yeni bir müjde duydu gülden; ellerini sallayıp oynamaya başladı.

Haberin var mı? Can, bahar kadehiyle sarhoş oldu; sarhoş bir halde oynaya-oynaya padişahın haremine girdi.

Haberin var mı? Lâle, yüzü kanlara bulanmış bir halde geldi... haberin var mı? Gül, dîvânın sahibceğizi oldu.

Haberin var mı? Baharın adalet şahnesi geldi de hırsız deli kış gizlendi-gitti.

O güzeller, dîvandan, geçiş için izin buyruğu aldılar da yeryüzü yeşerdi; gelişti mi, gelişti.

4090. Bıldır kaybolup giden yeşillik güzelleri, kıyâmet koptu da dirildiler; bu yıl her biri, yüz kat daha güzelleşti de geldi.

Gül yüzlüler, yokluk yurdundan döne-oynaya geldiler; gökyüzü, ayaklarına yıldızlar serpti.

İşten uzaklaşanlan nerkis, mülke nâzır oldu; gonca çocuğu İsâ gibi akıllı-fikirli bir hale geldi, yazıyı okumaya koyuldu.

O işret edenlerin meclisi, bir kere daha bezendi; gene seher yeli, bağa-bahçeye şarap sunmaya başladı.

Gönül perdesinin ardında gizli şekiller vardı; bağlar-bahçeler, gönüllerdeki sırlara ayna kesildi.

Ne görüyorsan gönülde ara, aynada değil; ayna da bir şekildir, gösterir ama canı yoktur o şeklin.

Yeşillik ölüleri, Tanrı çağrısıyla dirildiler; bütün küfürleri Tanrı rahmetiyle iman oldu.

Hepsi de oynadı, kalktı; ötekilerse mezarlarında; dirilemiyen, zindana rehin oldu-gitti.

Sus dedi, ben bundan daha iyi anlatırım. Ağzımı yumdum; çünkü o geldi, otur-du.

Padişah dudağını açar, hepsini över; sizin, özetini verirken bir bucakta gizledik-lerinizi de söyler.

LIV

4100. Yârabbi, bu güzel koku, can bahçesinden mi geliyor? Yoksa o yandan dünyaya esen bir güzel yel mi bu

Yârabbi bu Âb-ı hayat, hangi yurttan coşmada? Yârabbi, bu sıfatların ışığı ne yerden ışımada?

Acaba şu gürültü, göktekilerden mi kopuyor? Acaba bu kahkahayı cennet hûri-leri mi atıyor?

Ne çalgıdır, ne âhenktir bu ki canı oynatmadı? Ne ıslıktır bu ki gönül, kanat çırparak uçmada.

Ne gelindir, ne nikâhtır ki gökyüzü, sanki bu geline duvak. ay da şu altın dolu ta-bağa almış; saçmaya geliyor.

Ne avdır bu ki kazâ oku uçuyor. İş böyle değilse ne diye yay çekilişininsesi geliyor kulağıma?

Müjde-müjde a âşıklar, hepiniz de el çırpın.. o elden çıkan güzel, ellerini çırpa-çırpa geliyor.

Gök kalesinden aman sesi duyulmada; denizden bunca büyük dalgalar coşma-da.

Devlet gözü, devletinizi görmüş de mahmurlaşmış. Bu da bir delil; apaçık bir gözden, ezelî var olandan, var edenden geliyor u devlet.

İki-üç somun için kılıç, mızrak yaraları alınırdı hani; işte o kıtlık dünyasından kurtuldunuz.

4110. Candan tatlı ne var? Gidecekmiş, korkma, varsın-gitsin. Gideceğinden ne diye gam yiyorsun? Ondan daha iyisi geliyor.

Herkes şaşıyor ya; ben de şuna şaşıyorum: yana-bele sığmayan nasıl olur da yana-bele geliyor, kucağımıza doğuyor?

İşâretle söylüyorum ama yeter; gene de anlatmayayım; zâti anlatmayı ne yapacaksın? Anlatışın canı geliyor.

LV

Bu bucakta bir zevk var, bir işret var; ganîmet bilin fırsatı. A kişiler, bir devlettir, gelmiş-çatmış; kaşıyın devletin başını.

Şeker gibi bir gönüllü olun, karışın şu süte. Çünkü nâziksiniz, güzelsiniz; kadriniz de yüce.

Tohum dermek de adamlık mıdır? Yüzlerce harmanın beyisiniz, yüzlerce ambarınız var.

Böylesine bir lâle yüzlüden ne diye canınıza can katmazsınız? Böylesine cibre sıkılacak bir kapta ne diye koruk sıkmazsınız?

Birçok renk gördünüz, şekil seyrettiniz; ne canları var,ne yaşıyorlar. Peki, neden bizim güzellere Ay kesilen sevgilimizi de böyle sanırsınız?

Onun güle, fesleğene benzeyen eteğine el atın, sarılın... o gül bahçesinde karılmadı mı mayanız; orda yetişip gelişmediniz mi siz?

Nasıl olur da evin yolunu bilmezsiniz? Kavuşmanın oğlusunuz siz. Nasıl olur da geçer akçayla kalpı bilmezsiniz? Bu pazardansınız siz.

4120. Mısır sizinle övünmede; siz de Yûsuf gibi yorun rüyayı. Vefâlı tatlı dudaklar gibi hepiniz de şeker kamışları emmedesiniz.

Bugün yoksulcasına böyle ağlayıp inliyorsunuz ama maya bakımından tâ önceden mleksiniz, meleklerin oğullarısınız siz.

Sâkıyler, ellerinde şarap kadehleri... şarap içecekseniz meyhâneye gelin diye kulaklarınızı burmada.

Herkes, ayıptan kurtulma peşinde, herkes bir hünerin avcısı olmuş. can meclisinde ayıksanız baştan başa ayıpsınız zâti.

Tebriz'li Şems geldi, özür kalmadı artık... zevkın can gözünü ona verin-gitsin.

LVI

Bir varlık var ki bizi tutmuş,meyhâneye götürüyor; inci tânesi, gül yüzlü sâkıynin bulunduğu yere çekiyor bizi.

Bir el var; dostça elimizi tutmuş, bizi çekmede... böylece kapı yanından baş köşye götürmede.

Nal, ona derler ki toprak, boyuna öpsün-dursun onu; lâ'l ona derler ki adamı tutsun, şaraba, meyhâneye götürsün.

Canlar verelim de, o can şarabına el uzatalım; aklınız masallara karışmadan alalım o şarabı, içelim.

Böylesine bir saçın düğümlerini neden tarak açıyor diye o güzelim saçlarının renginden gönül, diş-diş olmuş-gitmiş.

LVII

4130. Âh, o gönül dudusu, şeker kamışlığından ayrı, ne hallere düşecek? Âh, o can bülbülü, bağsız-bahçesiz ne yapacak?

Bugün seninle kavuşmadan bir arpa bile elde edemeyen, yarın soru-hesap çağında, terâzinin başında ne yapacak ki?

Denizin çer-çöp gibi sürüp bir yana attığı kişide îman incisi ararlarsa ne yapacak o kişi?

Hamamdaki resim,hamamdan ne tad alabilir? Can seyir yerinden cansız resim ne yapabilir?

İyinin - kötünün iyiliğiyle-kötülüğüyle bir işimiz yok.Yalnız susamış, dudakları kurumuş gönlüm, ayrılık gecesi, ne yapacak? Onu düşünüyorum.

Gönlümün eli de, ayağı da; kolu da, kanadı da bekliyor...Bakalım aşkı ne yapacak? Fakat aşk, lûtuftan başka ne yapar ki?

Eli olmayankişi, saçı gününde ne alabilir ki? Ayağı olmayan, kalkılacağı zaman ne yapabilir ki?

Gönlü Uşşak perdesine Zengüle olmayan (gönlü âşıklara, boyuna asılan bi çan gibi takılmıyan) kişi, Irak makamıyla Isfahan makamının zir perdelerini ne yapsın?

Başı-kulağı can şarabıyla kızışmıyan kişinin, soğuk, donmuş-buz kesilmiş bir hade sarhoşlar safında ne işi var?

Arslan gibi kendi kurt huyundan kurtulmayan, Ken'an Yûsuf'unun ceyanları yıkan gözlerini seyredip de ne anlıyacak?

4140. Firavun, sakalına inciler dizdirmiş ama, İmranoğlu Mûsâ'nın inci gibi sözlerinden ne haberi var?

Ham tamahla hırs lokmasına düşen kişinin, İsâ'nın soluğuyla, lokman'ın hikmetiyle ne işi olur?

Yeter, derlen-toplan, dağınık sözler söyleme artık. Gönül topluluğu olmadıktan sonra iki-üç dağınık sözden ne çıkar?

Tebriz'li Şems de sensin, şekerler dağıtan sabah da sen. Gündüze âşık olan geceleyin kıblesi gizlenince ne hallere gelir?

LVIII

O Huten güzelinin hayâli gitmiyor gönümden... şekerinin tadı eksilmiyor ağzımdan.

And olsun Tanrı'ya, her solukta coşar-köpürürsem ayıplama beni; senin gönlünden çıktıysa benim gönlümden çıkmıyor.

Hasan'ın babası Hasan'a, bu evden git dedi.Hasan'ın babası düştü-yıkıldı da Hasan, hâlâ gitmiyor.

Yoksul pervânenin canı, mumun alevi peşide.kolu,kanadı yanmadıkça leğenden gitmiyor.

Bütün kuşlar, çayırlıktan-çimenlikten her yana uçar-giderler. Fakat bülbül gülden ayılmıyor, yeşillikten gitmiyor.

Can kuşu, her solukta uçup gitmek için kanat açmada. Fakat dost, belki bir bakar-görür ümidiyledir ki bedenden gitmiyor.

4150. Sana bir zarar geldi mi, karın bile soğur seden; fakat adam, senin yüzünü gördü mü, karısına bile meyletmez.

Mansûr'un canına,senin aşkın yüzünden darağacı kurdular ya; boynunu ipe taktı; bir türlü o ipten vazgeçmiyor.

Can bir deri, sen Süheyl yıldızısın, havan da Yemen. Onu terbiye edesin diye Yemen'den gitmiyor can.

Saçlarındaki kıvrımların, büklümlerin hayâli gönümde... bu kırık gönlüm, o kıvrımların, büklümlerin sevdâsından ayrılamıyor.

Testi kırılsa bile testideki sukırılır mı hiç? Âşıkın canı, mezara-kefene gitmez de gitmez.

Hilelerim, düzenlerim, tersine oyunlarım var; fakat can, senden utanıyor da hîleye-düzene baş vurmuyor (*).

LIX

Gönül alçaklığı etsen de bir gececik uyumasan noolur a benim cânım? Hoyratlıkla ayrılık kapısını çalmasan ne çıkar a benim rûhum?

Dostların ateşlerle dolu gönülleri için bir gececeğiz dostluk etsen, keremler buyursan da gündüzü bulsak noolur?

Şeytanın yıkanmamış yüzünün inadına, gözü kör olsun diye gözlerimiz, seni seyrederek aydınlansa ne çıkar yâni?

Bütün dünyâ, senin baharlarınla, senin Nev-rûzunla güllerle bezense, bütün dünyâyı fesleğenler, çiçekler kaplasa noolur ki?

(*) Bu gazel, XLIII. gazelin tıpkısı. Birinci beyitle ikinci beyit aynı. Üçüncü beyit XLIII. gazelin beşinci beytinin aynı. Dördüncü beyit, pek az bir değişiklikle aynı gazelin dördüncü beyti. Beşinci beyti, gene aynı gazelin üçüncü beyti; pek az bir değişiklik var. Altıncı beyit, gene pek az bir farkla aynı gazelin yedinci beyti. Sekizinci beyit, aynı gazelin altıncı beytinin değişik bir şeklinden başka birşey değil. Öbür beyitler, XLIII. gazelde yok. Açıkça anlaşılıyor ki bir gazel, söylenirken zabtedenlerin yanlışlığı yüzünden iki gazel olmuş; karşılaştırınız.

4160. Gizli olan, o karanlıklarda bulunan Âb-ı hayatla bütün şehir, dağlar, ovalar-çöller dolsa, her yan sulansa ne çıkar ki?

Şu kullar-köleler, şu arıklar, senin gibi bir padişahtan yeni elbiseler elde etseler de giyinip kuşansalar noolur?

Ata binsen, sürsen de meydana gelsen; her gönülün köşesi, bucağı genişlese, meydana dönse ne çıkar?

Gönlümüz darmadağan, kapkara bedenimizse toplu... arı-duru gönül toplu bir hale gelse de kapkara beden dağılsa noolur?

Ay bizimle değil de o yüzden arıklamışım, terâzide hafif gelmedeyim... hatırımız için Ay, terâzi Burcuna gitse ne çıkar?

Bir solukta Uzeyr'e de can bağışladı, eşeğine de... nefis eşeği de eşip yelmeye, gezip tozmaya lâyık olsa noolur?

Gam mahallenin başında bir manastırımız var... İsterse Lübnan dağının tepesinde kim manastır kadar eski olmasın; ne çıkar?

Kendine gel, sus artık, o kıskanç canı düşün de bir derlen-toplan. Darmadağan sözler olmasa noolur yâni (*).

- R -

LX

Buluşma gecesi; yıldızların serpilip saçılacağı çağ... gökyüzünde Ay'ın ondördü gibi bir gelin var.

Hani bülbül, ilkbaharda gülün yüzünden sarhoş olur ya, tıpkı onun gibi Zühre de güzelim nağmelerle derisine sığamıyor.

4170. Oğlak'a bak hele, göz ucuyla Arslan'a bakıyor... Balık'ı seyret, denizden nasılda toz koparıyor.

Müşteri, atını koşturarak kocalmış Zuhal'e gidiyor da müjdemi ver diyor; yeni baştan gençleşiyorsun.

Eli kılıcının kabzasında kanlara bulanan Mirrih, canlar bağışlamakta, izi kutlu güneşe dönmüş.

(*) Bu gazel, bir kere de "Remel museddes Mahbûn" da geçer. O bahirde, her iki gazelin, daha doğrusu bir gazelin iki şeklinin farkları gösterilecektir.

Gökyüzünün Kova'sı, o Âb-ı hayatla doldu ya.. Artık o kurumuş Başak, bu suyla gelişir, inci taneleriyle dolar.

İçi dolu ceviz ne kırılmaktan ürker, ne Terâzî'yle tartılmaktan. Kuzu, anasından tiksinir de kaçar mı hiç?

Bakış Ok'u, Ay'ın gönlünden atıldı da Tay'ın gönlüne saplandı ya. Akrep de bunu gördü, heveslendi de gece yolculuğuna kalkıştı.

A eğri-büğrü yürüyen, Yengeç gibi ayağın balçığa saplanmışsa böylesine bir bayramda yürü, gökyüzü Öküz'ünü kurban et-gitsin.

Şu gökyüzü sanki bir usturlap; gerçek olansa aşk. Ne diyorsak söze bakma da, anlama aç kulağını.

A Tebriz'li Şems, hangi sabah doğar, parlarsan Ay yüzünden karanlık gece, adın gündüze döner.

LXI

Hele biraz daha aşağıdan, biraz daha aşağıdan biraz daha aşağıdan; daha çabuk... hele, senin oynayışın yüzünden herkesin işi-gücü daha iyi bir hale geldi, daha düzene girdi.

4180. Koştur erlerin arkasından; bak sağa, sola. Taştan bir kıvılcım sıçramış ki Ay'dan daha da aydın bir Ay.

Yerinden kalktın mı, hepsi de birer-birer kapına gelirler; kamış gibi hizmet kemerini kuşanmışlardır; şekerden daha tatlıdır huyları.

Aşk, Davud olur da demiri yumuşatır. Arslan, ceylan olur; ceylandan da daha yumuşak bir hâle döner.

Aşk, içerden gül bahçesinin kapısını açar; gül gibi görünür aşk, tâze gülden daha da güzeldir kokusu.

Her bir zerre İsâ kesilir; İsâ nefesli olur. Ölüm, canlar bağışlar; gönül, candan fazla arar onu.

O arada Ay, gelir de senin dudaklarını öperse yanımızdan kalk, peşine düş, o yana doğru gidedur.

Ağzımı yumdum ama gönlüm sözlerle dolu; bizden daha iyi söyleyen bir akıl, bunu söylesin, anlatsın diye sustum ben.

LXII

Sun o şarabı bize; şarap daha iyi bizce; ne istersen onu yap; fakat vefâ etmek daha yaraşır sana.

Erlerin başları, sana karşı secdeye kapanmaktan daha güzel ne iş yapabilir? Can İsâ'sının mescidine gökyüzü tavanı daha lâyık.

A güzel, bir afsun oku da deli gönüle üfür; çocuklara benzeyen goncalara seher yeli daha uygun değil mi?

4190. Yüzünü görmeyen,aklı kıble edinir. Körün elinde kandil olmadansa sopa bulunması daha doğrudur.

Sen bağışlarda bulun; gökten de ses geliyor; denizle güneşin bağışta bulunması daha yerinde deniyor.

Bugün lûtuflarda bulundun, o lûtufları iki kat çoğalt... değil mi ki çenge el attın, onun iki kat olması yeğ.

Güneş doğunca kış kaçar-gider.Kış yüzünden sırtı-başı donmuş kişiye güneş daha iyidir.

Yeşilliği gördüm de sudan-ottan kesildim; suyu-otu daha yeğ bulanlar, hayvandır.

Söz şekli hoştur ama arılığı giderir; oysa aynanın yüzünde resim olmasından daha iyidir arılığı.

Varlığın şekli de sensin, aynası da sen; aynada bir güzel yüz görünürse elbette bu, daha hoştur.

Sus, şu davulu çalma; şimdi savaş vakti; kılıç vur; davul orduya arka olur ama savaş daha doğru.

LXIII

İstersen dost sayma beni; garip bir konuğun değil miyim? Baş, başbuğ tutma beni; fakat senin ekincin değil miyim ben?

Yoldaş sayma, esirgeyici bulma, dert ortağı tutma; fakat lûtuf-ihsan gölgenin komşusu da mı değilim?

4200. Tut ki susamamışım, susuzluk illetine tutulmamışım, hasta değilim; fakat senin acıyış şerbetiyle dolu kadehin dönüp durmaz mı, herkese sunulmaz mı?

Tut ki beklemiyorum seni, buluşma özlemiyle ölmemişim; fakat her taşın güneşten bir payı yok mu?

Tövbe etmemiş,suçları örtenden yargılanma dilememişim say beni; ama lûtfun, her suçlunun suçunu yakmaz mı ki?

Beni Ca'fer-i Tayyâr sayma; tut ki bir serçeyim; her kuş senin kolun-kanadınla uçmaz mı ki?

Böylesine bir tuzağa tutulmamışım say; ama yüzlerce kanat olsa sen yardım etmedikçe uçulabilir mi hiç?

Beni uyuyor say; tut ki kapında değilim, uyanmamışım; ama uyuyanlarada gizli bir seyir-seyran bağışlamaz mısın sen?

Göz yaşlarımı görme; yüzüm tut ki sararıp solmamış; ama yanmış-kavrulmuş ciğer kokusu gelmiyor mu benden?

Mecnun, senin yüzünden akıldan olup da bir bağ-bahçe bulmadı mı? Delilikten hoşlanıp da akıl yaylasının yolunu tutmayın demeye başlamadı mı?

Senin verdiğin delilikle hoşum,aklı fikri ne yapacağım; tut ki döşek pek düzgün değil, benimle sen yatmıyor musun; bu yeter bana.

Tut ki yüzün Ay'a benzemez, rengim, nar renginde değil; sarhoş gözlerindir herkesin gönlünü alan, aklını yıkıp yerlere seren.

4210. Çene toprağın, tutalım ki eşsiz değil, saçların zünnâra benzemiyor; ama selvi boyundur boyumuzu iki büklüm eden.

Coşup köpüren, kabarıp coşan uçsuz-bucaksız bir denize benzeyen aşkı, şekilsiz sayma; şu resimler, şu şekiller,zâti hep aşkın resimleri, aşkın şekilleri.

Beni şu dönen gökkubbeye eş sayma; ama öylesine bir toprak harmanıyım ki Ay bile çevremde döner benim.

Senin civarında hoşum, yık-gitsin evimi; senin kokunla hoşum, Tatar ülkesinin miskiyle hoşum sanma.

Şu başım meyhânedir; söyle, kırsın sağrağı o; yüzüm altına dönmüş, eşek yükleriyle altına bakma artık.

Azer'e söyle, put yonmasın; gönlüm puthâne oldu.Başım, cibre sıkılan tekneye döndü; meyhânecinin yurduna gitme artık.

Kâfirlikle Müslümanlık, daha şimdi meydana geldi; aşkınsa önüne ön yok... aşkın öldürdüğü kâfiri, kâfirlerden sayma sen.

A gönül, bülbül sesini dinle, eşeğin anırmasına kulak asma. A göz, gül bahçesine bak, dikenin ardına düşme.

Yeter, davul çalma; söz, başkaları içindir; bense kendime de yabancıyım, yabancıların eteğine yapışma.

LXIV

A güzel, bu ne değersiz, bu ne çabuk çekilir bir yay. Bu kadar da etme, bu kadar da değersiz tutma bizi.

4220. Kazâ - kader, insanın gözüne dağı, saman çöpü gösterir; saman çöpünü dağ; bu, kolaydır Tanrı'ya.

Ne mutlu o göze ki inciyle boncuğu tanır, ayırd eder; ne mutlu o kervana ki ücretini dost verir.

Buyruğun yürür; adımı ne takarsan tak, râzıyım; tertemiz adına and olsun ki can şükreder-durur sana.

Ay'a Habeş adını taksan sana secde eder; selviye çenber desen hiç tiksinmez.

Senin sövüşün, padişahların övüşüden de iyidir; nerdeköpeklerin havlaması, nerde yürekli arslanın kükremesi?

Senin işsiz-güçsüzün, bütün işe-güce koyulanlardan daha oştur...senden başka herşey, yoktan-yokluktan ibarettir; biz de o yüzden yokuz-yoksuluz.

Altınla bezenmiş tacı ver de o sevgilinin sillesini satın al; fakat bu sözü birisi işitmez, dinlemezse aldırma, "Sen ancak korkutucusun."

Kafanda sevgilinin sillesinin izi varsa gönül gözelleri başını öperler senin.

Dünya adamı yoku-yokluğu, varlık sanır, mal-mülk bilir; can gözü açık olan kişi, ömrünü yoğa harcar mı hiç a dostum?

Adamın biri, bir hekime gitti de karın ağrısından şikâyet etti. Hekim, ne yedin ki bu mîde dolgunluğuna uğradın dedi ona.

4230. Gelen derdin çoğu, boğazdan gelir çünkü. Adam, mayalanmamış somunun ardından yanmış ekmek yedim dedi.

Hekim, Sunkur dedi, o kadri yüce sürmeyi getir bana.Adam,hadi be ulu kişi dedi, karın ağrısıyla sürmenin ne münasebeti var?

Hekim, gözün, her yanmış şeyi görseydi dedi, yanmış ekmek yemezdin a yarı kör.

Sen de gözünün karaltısı yüzünden yoğu var sandın; gözün, padişahın kapısının toprağıyla iyileşir, aydınlaşır.

Hele ey gönüllerin hallerini anlatan, gazeli sen aç, sen anlat ben anlatırsam beyin gönlü gene incinir.

LXV

Seher çağı başını eğ de pazar başından bir bak. Bir tablo dolusu beden getirmişim; gör de seyret.

Mahallenin başında, tablamın üstünde omuzlar, saçlar, nefis yağlar var; bir bak da satın al.

Gamın, gecem-geceliğim; melhemin yağım... tarağım da o fitnelerle, şerlerle dolu saçların.

Ayrılığından öldüm; hayâlin otum-yiyeceğim oldu benim; çünkü gönlümde, öküz açlığıyla dolu bir karın peydahlandı.

Ne biçim bir insanım, bilmiyorum; yalnız şekerini pek özledim a şekerinin zevkıyle sineklerin bile şeker kesildiği güzel.

4240. Seher yeli, o güzelim kaftanı aç,savur; perdeyi kaldır da o gümüş beden yüzünden bütün işim-gücüm altın kesilsin.

Niceye bir elini yu ondan, bir dost ara kendine diyeceksin? İki dünyâda da ondan başka bir dost yoktur bana.

A hoca, bırak beni; nasıl olur da akıl kalır, gönül kalır bende? İnsan şeklinde Ay'la güneşi kim görmüştür?

A Tebriz'li Şems, benim canımdasın, gözlerimde oturmuşsun sen. Peki, iş böyleyken nasıl oluyor da yollara düşmüş bulunuyorsun?

LXVI

İşte bak, mahallenin başına bir başka mecnun geldi; seni seyretmeye gönlü kan olmuş bir başkası geldi-çattı.

Senin yüzüne âşık olan kişiyi, şu dönüp duran gökkubbe çekemez; meğer ki ona, bir başka göğün üstünde bir yer veresin.

Âşıkın, kimseciklerin hilesine-afsununa kanmaz; sen ona bir başka afsun oku da üfle.

Yüzünün aşkı, cihânın altı yönüne de tuzak kurmuştur; çünkü kimsecikler, öyle gül renkli bir yüz görmemiştir.

Tuzağa düşen kuşa sen acı; çünkü senin gibi neliksiz-niteliksiz bir başka padişahlar padişahı yoktur onun.

Nerde şu evde yanıp yakılmış bir düşkün ki geceleri, başka bir düşkünün feryâdını duysun, dinlesin.

4250. Senin şeker kamışın için atlas ibi kanlı gözyaşları yağdırmadayım; bu atlasa benziyen,bu ağır kumaşlara bedel gözyaşlarımı dökmekten başka bir çârem yoktur.

- Ş -

LXVII

Dostum, ben senim, sen de bensin... Kendini bırakıp da gitme kendinden; kendini başkası sanma; sürme kapından.

Sonu gelmez fitnelerinle başını-ayağını yitirme de şaşkınlar gibi cefâ ayağını kendi başıma basayım.

Gölge gibi senden hiç ayrılmıyan biri varsa o da benim; dostum, kendi gölgene çekme kendi hançerini.

A ağaç, her yana binlerce gölgen serilmiş; okşa gölgeleri, ayırma aslından onları.

Gölgelerin hepsini gizle, ışığında yok et; parlak güneşe benzeyen yüzünü aç, göster.

Gönül ülkesi, senin iki gönüllüğünün yüzünden perişan olmuş; çık tahta, minberinden ayak çekme.

Akıl taçtır; Alî temsil yoluyla böyle demiştir; sen de kendi incinle, kendi özünle taca bir başka güzellik ver, yeni bir parlaklık bağışla.

LXVIII

Eğer örtüsünü, kullar-köleler gibi Ay'ın taşıdığı o güzeli, belki himmetimiz, bağa-bahçeye doğru çeker, getirir.

Canda bu güç-kuvvet yoktur, onda bu küstahlık olamaz ama belki bu işi, sevgilinin yardımı sâyesinde yapabilir.

4260. Can, dudaklarını anar da her solukta dudaklarını yalar; fakat yalan-yanlış birşey de duyarsa onu tutar, tâ dişinin dibinden çeker, çıkarır.

Ulular, varlarını-yoklarını yokluk diyarına doğru çekerler de varlık da lûtfeder, onları kendine doğru çeker.

Nice canlar, Ya'kup gibi boyuna zehir tadarlar da sonunda can Yûsuf'u tutar, şeker kamışlığından çeker onları.

Kim, akıl terâzisiyle kendini tartar da övünürse, Ay gibi olsa da felek, gene onu Mîzân'a çeker, tartar.

Kim âşıkların gözlerinde göz bebeği olursa o bakış, tezce onu alır, insanın özüne doğru çeker-götürür.

O kâfir saçlar, kimin yolunu keser, kimi yoldan çıkarırsa âdetâ kâfirlik gelir de onu alır, imâna doğru çeker.

Tebriz'li Şems, aşkın sarhoş etti bizi, şarap içen kişiyi bu hâle getirir şarap.

LXIX

Dudakları şekerin narhını düşürürse de değer; yüzü, terü tâze gülü kınarsa da değer.

Gökyüzü, kapısına secde ederse yeridir; Ay değermisinden rehin alır da âleme ışık verirse değer.

Bütün âlemin kulu-kölesi kesildiği akıl padişahı, ona hizmet için kapısında kemer kuşanırsa revâdır.

4270. Gece zencisine kılıç vuran padişah, güneş, onun varlığı-dirliği uğrunda kalkanını yerlere atarsa da değer.

Utârid, onun değirmisinin, onun güzellik noktasının çevresinde, pergel gibi başı yerde döner-durursa değer.

Meleklerin bile mahrem olamadıkları o güzellik, insanlara meyletmezse , insanları özlemezse yeridir.

Meleklerin işleri-güçleri üst olmuş ama, onlara o yüceliği verse de yeridir, vermese de.

Bu çeşit sayıp döküyordum da felekten duydum; diyordu ki : Geç bunları; bir başka şeye de değer o.

LXX

Gönlüm hali, iyiliği-kötülüğü padişaha gizli değildir. Nefis baş çekerse kulağını tutar da sürüye-sürüye çeker onu.

Can da, gönül de, gönlün aslı da onun bir lûtfudur; cana, gönüle can vermese kim yardım edebilir cana, gönüle?

Gönül, onun derdinden ne zevklere dalmıştır, ne hoşluklar elde etmiştir. O keremi, o sayısız bağışını hiç sayıp dökmeye kalkma.

Tanrı aşkının gamı, hangi kervanın yolunu vurduysa o kervan, iki dünyanın kârını öylesine elde etmiştir ki dile gelmez, söze sığmaz.

Onun ölümsüz yaşayış gerdanlığıyla yüceldiğim gündenberi Ölüm Meleği, gönlümden ümit kesti.

4280. Süsen, onun lûtfundan dil buldu da onu övmeye başladı; selvi hürriyeti ondan elde etti; çünkü boyu-posu o bağışladı ona.

Bülbül onu över-durur; o dil öğretti bülbüle; gül onun yüzünden elbisesini yırtar; çünkü yanağını o yalımlattı gülün.

Kimdir ki bu toprağa ümit tohumu ekmiştir de onun bahar keremi, bire yüz bağışlamamıştır ona?

Acı, tatlı meyvenin am tamahı var ama senin kerem güneşin, onu kızdırır, oldurur.

Güneş her akşam ona secde eder; ne ziyan görür bu secde yüzünden o padişahtan? Ziyan görmek şöyle dursun, bedeni can olmuş-gitmiştir.

Her gece secdeler ederek gider; seher çağı ona öylesine bir yüz bağışlar ki gökyüzü hasedinden ölür.

Kim, bu gök özlemini kökten çeker-çıkarırsa her vazgeçtiği özlem, mezarında bir hûri olur, ona eş-dost kesilir.

Kim azgınlık yoluna at koşturursa at çifteler atar ona; çiftelerinden perişan olur - gider.

Sen gazeli yarım bırak da ezele dal, şaşır-kal... Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan tamamlasın, anlatsın onu.

LXXI

Şeker gibi gülüşleriyle can bile alsa değer; büyücü bakışleriyle imânı bile alıp götürse revâdır.

4290. Dev, peri orduları, hep buyruğuna uymuştur; bu yücelikle, bu üstünlükle Süleyman saltanatını elde etse yerindedir.

Yüzbinlerce Ya'kub'un hüzünlere dalmış gönlü, onunla diridir; artık Ken'an Yûsuf'unun güzelliğine, sultanlığına sahip olsa, hakkıdır bu.

İsâ huylu dudakları bir, üfürükle ölüyü diriltir; can kanadıyla tutsa da Zuhal yıldızına doğru uçsa yeridir.

Vaktin Nûh'udur, ölümsüz aşk da gemisi; artık tûfanla dünyayı alt-üst etse de eder ya.

Aşkı yokluk denizinden toz kopardı; Yed-i Beyzâ da ona lâyık yılan olan sopa da.

Gönülleri susamışların hepsi de ondan gıdıklanırlar: böylesine bir lokmayla Lokman'ın hikmetini versen yeridir.

LXXII

Bana şarap sun, sarhoş olarak yatır, uyut; bırak beni; hizmet vakti geldi mi, hiç de gaflete düşmem, utanmam ben.

Onunla buluşmada horoz gibi tezim, vakti tanır, bilirim.. ötüşü, buluşmayı kesen, koparan kuzgun değilim ben.

Padişaha hizmet etme vakti geldi mi, tanırım o vakti ... Dostum, bal-çıktan yaratılmışım ama ayağım balçığa saplanmamış.

Onun güzelim sırlarından bir-iki söz söyleyeceğim; a gönül, gıllı gışsız gönlünü bana tut.

4300. Güzellerin aşkındaki tadı, şaşırıp kalanlardan arama; yalancı sabah bu kervanın yolunu azıtır-gider.

A can, kanımı döksen helâl ettim-gitti; fakat dökmezsen helâl etmem hakkımı, zulmedersin bana.

Derken ne dile gelebilen, ne yazıya sığan sözleri, sustum da gözümle, kaşımla söyledim.

Anlamadın ama kızdın; hele-hele, kızgınlığını arttır; ne diye az bir çabada bulunmadasın?

Soğukluk, gölgede meydana gelir; güneşse hem aydındır, hem kızgın ... a selvi, gölge gibi o güneşin yüzüne karşı yok ol-gitsin.

O Çigil mumu, sarhoş bir halde ibadet yurdumun kapısından girinceyedek onun yüzünden kaç tane kandil kırdım ben.

A Tebriz'li Şems, güneş hakkını bilmemiş olmalı ki böyle bir ince hastalığa uğramış.

LXXIII

Develer esridiler, artık deve oyununu bir seyret. Esrik deveden kim, bilgiden doğan edebi umabilir; kim, doğru-düzen hareket edişi bekleyebilir?

Bilgimiz onun vergisi, yolumuz onun ana yolu; ısılığımız da onun kereminden; Koç Burcundaki güneşten değil.

"Rûhumdan ruh üfürdüm" günü, soluğu can verir sana... İşi-gücü, "Ol deyip oldurmaktadır"; yaratışı sebeblere, araçlara bağlı değil.

4310. Bu yolda ağustos gülüyle karanfil çiğneriz; balçık çiğneyen bayağı develerden değiliz biz.

Balçık çiğneyen develer, şu balçığa bağlanmış-kalmışlardır; canımızın gönlümüzün balçıkla ne ilgisi var ?

Din mûcizesini göstermek için dağın belinden, Salih'in duâsiyle Allah devesi doğmuş.

Kendinize gelin, kendinize.. Tanrı devesiyiz; ilişmeyin bize de ecel kılıcı başlarınızı kesmesin.

Biz doğu tarafına da gitmeyiz, batı tarafına da; adımlar atarak boyuna ezel güneşine doğru gider-dururuz.

Hele otur da evet diyerek başını salla. Tebriz'li Şems, gazelin sırlarını göstersin sana.

LXXIV

Sevgili, kötülüklere düşenlere, yollarını azıtanlara sanki bir ceylan yavrusu; fakat onun aşkına düşüp de dayanan gönüller, elbette ulaşırlar ona.

Buluşma-kavuşma yılı kısadır, tezdir, geçer-gidiverir; fakat ayrılık yılı uzundur, dolgundur, uzâr-gider.

Sevgilim, hekimim, kadehi doldurmuş, döküp saçmada.. feilün müfteilün, yâ feilâtün ve feal.

Kadehi doldurur; hiç çekinmeden geceleri, apaçık sunar; zâti kapında öldürülen de suçtan korkmaz ya (*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

LXXV

4320. Kapıyı ört; bu topluluğa aşığız biz.. kapıyı ört de şeker dudaklı sâkıy ile bir solukcağız nefes alalım, konuşup sevişelim.

Biz bu meclişte oldukça ne diye şarapla meze eksilecekmiş. Biz yeşillikteyken selviyle ağustosgülü eksik olur mu hiç ?

Sunduğun kadeh elimizde, havan başımızda .. Hasan'ın da yortsavuluna boş vermişiz; Hasan'ın babasının da.

Meş'alemiz sen oldukça gökyüzünün mumuyuz biz; değil mi ki seçilmiş sâkıymiz sensin; biz de zamânın seçkin erleriyiz.

Tuzağın ipi bizi kuyudan kurtardı-kurtaralı, iple oynamaya düştük, ipe eş-dost kesildik.

Aklın da aklısın, gönlün de gönlü; üstesine yüzlerce de cansın sen... Artık bize de bedenin ipini örememek gerek.

Mâdemki gökyüzü damına, bizim için çadır kurdular; eşeklerin yayıldığı şu yerden ne diye çadırımızı sökmeyelim ?

Zümrüdüankaaya benzeyen duâyız sanki; gökyüzüne uçalım... Kazâ-kader çavuşuna benziyoruz; orduları kıralım, birbirine geçirelim.

Sele benziyoruz, sense denizsin; uzak düşmüşüz senden; bu yüzden başımızı ayak yapmışız; koşa-koşa, yüzümüzü yerlere sürüye - sürüye yurdumuza yönelmişiz.

Bu yolda sel gibi nâralar atmadayız; yüzüstü akmadayız; kendi çevresinde dönen kokmuş su gibi kendimize rehin olmamışız biz.

4330. Hadi, tez o koca sağrağı sun bana; fazla söyleme... Söyliyeceksen bile nimetlere garkolmuşuz de, bu sözü söyle.

Tebriz'li Şems, lâl, akıyk sermayesidir; biz de o yüzden Bedahşan La'lıyız, Yemen akıykıyız.

LXXVI

Kapıyı ört, bu meyhâneye âşığız biz; tez canlı olmuşuz; sunuver o can şarabını bize.

Sıçra, kalk a çevik sâkıy, sık belini.. and olsun Tanrı'ya ki pek uzun bir yoldan gelmişiz, pek ırak bir yolculuktan.

Zevk tulumunu aç; Zühre, yüzlerce kez yalvardı-yakardı da elinin gayretini göttük, onun elinden bir kadehceğiz bile almadık.

Ört kapıyı da rahmetinden bir gizli kapı aç; şarap hepimizi de vurmuş, kırmış-geçirmiş; koca bir sağrak sunmanın çâresine bak.

Tâ başlangıçta eştik-doştuk; o dostluk hakkıyçin şu testideki şarapla bana, vesveselerimden bir kıyâmet guslü ver.

Hepimiz de uyumuştuk; bize birkaç tekme vurdun, sıçradık, sarhoşca kalktık da birbirimize girdik; o yüzden bu kavgaya, bu gürültüye düşmüşüz.

İstemeye-istemeye şarap sunman, temelli bir töre değildir; aklını başına al; böylesine törenin ölüm meleğiyiz biz.

Filozof, bizi de o bozuk-düzen sebeplerden türemiş sanır; fakat bu şaraptan bir içti mi, felsefesi garkolur-gider.

4340. Öylesine bir timsahız ki deniz, bir kadeh sucağızdır bize; biz tirid, mercimek, aş erleri değiliz.

Hele sus artık; faydayı, üstünlüğü bırak.. kadehinin artığından faydanın da faydası kesildik biz.

LXXVII

Hele gittik, gittik ama güzelliğinin paha biçilmez hâtırasını da aldık, götürdük; yol ağzı olarak seninle buluşmanın, sana kavuşmanın anışını bağrımıza bastık da yola düştük.

Sana da bir anış sebebi olsun, bana da; bu yüzden yaralı gönlü sana verdik, hayâlini aldık-gittik.

O hayâlini götürdük hani; Ay bile ona kuldur-köledir; yeni Ay'a benzeyen eğri kaşlarının hayâlini.

O şeker gibi gülüşünü hani; şeker bile kuldur-köledir o gülüşe.. o gülüşün hayâlini, bütün huylarının şekerliğinden aldık-götürdük.

Güvercin gibi uçar-gidersek döre, gene sana geliriz; çünkü bu kanatları, senin kanadından elde etmişiz.

Parça-buçuk, nereye uçarsa uçsun, döner, temeline gelir... Varımız-yoğumuz, nemiz varsa hepsini de senin yüceliğinden elde etmişizdir, senin ululuğundan.

A Tebriz'li Şems, selâmınızı seher yelinden işit... İster seher yeli olsun, ister güney yeli; onu da senin yelinden elde ettik biz.

LXXVIII

Fitneci gözlerinden başka neye vurulalım; ikiye ayrılmış, zincire benziyen saçlarından başka neye deli dîvâne olalım ?

4350. Ay bile o Ay yüzünü aramakta; ondan başka neyin uğrunda, kimin için gökyüzü gibi dönüp duralım ?

Gülen narın, a güzelim, ağlattı bizi; bâri biz de gamından nar gibi gönlümüzü kanla dolduralım.

Sarhoş gözlerin, başımıza kadehlerle şarap döküyor; artık ne diye içkiye düşelim, afyonu bekleyip duralım ?

Güller saçan yüzün, bir harman gül bağışlıyor; artık ne diye baharı bekliyelim, gül renkli şaraba bağlanalım ?

Mûsâ gibi, senin ağacının yüzünden nûra eş-dost olmuşuz.. neden Kaarûn'un malına-mülküne, altınına aşık olalım ?

Aşk, her zaman gelir, a kişiler nasılsınız der.. onun nasılsın demesinden kendimizden geçeriz; neliksiz-niteliksiz bir hâle geliriz.

O denizden doğmuşuz, o denizde yetişmiş-gelişmişiz.. biz de arı-duru olalım, ölümsüz kalalım, eşsiz, gizlenmiş inci bir hoş hale gelelim.

Mademki güneşin yüzünden eser var bizde; Ay gibi tez yürüyelim, çabuk olalım, ölçülü gidelim.

Nûh'a benziyen hayâlin duâlar etmede, bir tûfan istemede.. o yüzücü için biz de gözlerimizi ırmaklara benzetelim, Ceyhun gibi gözyaşları dökelim.

Aşk gibi her sevdâlının gönlündeyiz.. fakat gene de aşk gibi hepsinin de vehminden dışarı olalım.

4360. Değil mi ki gönül mutfağında yemekler, tabak-tabak .. peki, ne diye her aşâğılık kişinin mutfağına kâse tutacakmışız?

Başımızın kâsesini şu şaraba vakfettik; böylece de Serî'ye, Şeblî'ye, Zün-Nûna eşit olacağız biz.

A Tebriz'li Şems, dünyadaki zerrelerden daha artık olalım diye senin ışığına zerre kesildik-gitti.

LXXIX

Akıl der ki: Ben onu dille kandırırım. Aşk der ki : Sen sus; ben onu, canla-gönülle aldatırım.

Can, gönüle, yürü-git de beni de gülünç etme, kendine de güldürme der; ne var ki onun olmasında ben onu, o şeyle kandırayım ?

Gamlı düşüncelere dalmış, kendinden geçmeyi arar, diler biri değil ki onu şarapla, koca sağrakla aldatayım.

Bakış okunun yaya ihtiyacı yok ki oka benzeyen bakışını yayla kan-dırayım.

Dünyâya hapsolmamış, şu topraktan yaratılmış âleme bağlı değil ki onu altına, dünyâ saltanatıyla aldatayım.

O, görünüşte insan ama gerçekte bir melek; şehveti yok ki kadınlarla kandırabileyim.

Öylesine bir ev ki oradaki nakşı, bezentiye görse, melek bile ürküp kaçar; peki ben onu hangi benzetiyle, hangi nakışla aldatabilirim.

4370. At sürüsüne ihtiyacı yok; çünkü kanatla uçar. Yediği-içtiği nur; onu nasıl olur da ekmekle kandırırım ?

Dünya pazarının tâciri, alıcı-satıcısı değil ki onu olur-olmaz kârla , ziyanla aldatayım.

Hiçbir şey ondan gizli değil ki kendimi hasta göstereyim; âh âh deyip feryâd ederek onu kandırayım.

Başımı bağlayayım, çatayım, sirkeli bez bağlayayım başıma, elden çıktım diyeyim; hastalıkla, hafakanla merhamete getireyim onu.

Kıldan kıla, benim eğriliğimi, ne yapar-edersem hepsini görür; nedir ondan gizli olan ki, onunla aldatayım onu.

Şöhret peşinde koşan, şâirlere düşkün olan bir padişah değil ki onu beyitle, gazelle, akıp giden şiirlere aldatayım.

Gayb sûretinin yüceliği, onu merhamete getirerek, yahut ona cennetleri vaadederek kandırılmaktan çok yücedir.

Tebriz'li Şems, onun seçilmişidir, sevgisidir; onu olsa-olsa, o zamânın kutbuyla kandırabilirim.

LXXIX

Acaba gönül, dün gece ne içti ki mahrumurum bugün.. yahut kimin tuzlasını gördü ki böyle acılıklar içindeyim, darmadağan olmuş, coşmuş -gitmişim.

Bugün neyi döker-kırarsam suçum yok.. bugün ne söyler, ne edersem mâzûrum.

4380. Her solukta dudaklarımdan korsan sarnoş olur-gidersin; istersen sına da gör, üzüm şarabından da aşağı değilim ya.

Sâkıy, beni boğazımadek suya daldır; çünkü düşünce arıya benziyor, bense çırçıplağım.

Geceleyin uyku vakti şu hırkadan soyunurum; sabahleyin uyanınca gene o hırkayla haşroluyorum.

Hadi, Deccâl geldi, aç Mesîh'in yolunu; hadi, kıyâmet günü geldi-çattı, çal sürumu.

Aklın, aklı başındaysa ciğerini kan et.. gönlüm paramparça değilse satımı al, parala.

Şarap, beni boş yere yele vermeye, sâkıy de yapılı bedenimi yıkmaya geldi.

Gece-gündüz doluyum; görsen kadeh dersin bana.. sıçrayıp kalkmışım, kemer olmadığı halde belimi bağlamış, sıkmışım: görsen karınca dersin bana.

Sağrak, beni iyileştir diye küpün yanına gelmiş.. küp de hastayım ben diye başını tutmuş.

Biz, bütün perdeleri yırtmışız, şarap aramadayız.. şarapsa küpün dibine oturmuş, ben örtünmüşüm, ırz ehliyim diyor.

4390. Pislikle sarhoş olmuşşun sen; uzaklaş bizim meclisimizden.. Sonra gönlünü dünyadan soğuturum; kâfurum ben.

Mezarın toprağı, bir yudumcuk su gibi toprağımı içti mi can, ben beden değilim, ışığım diye gökyüzünün yücesine ağar.

O padişah değilim ki tahttan ineyim de tabuta bineyim.. "Ölümsüz olarak yaşarlar" yazısı yazılmış yarlığıma benim.

Bir şeyle kırılmışşam feraha karılmış, katılmışım.. aşılmışşam Mansûr'un ipiyle asılmışım.

Firavun'un kadehini almam; ağzı kokutur o.. Turdağı'na benzeyen bedenimde Mûsâ canı var.

Hele sus; sarhoşa susmak daha iyi.. feryadı ne yapacağım ki; dudaklarından ayrılmış değilim ki ben.

Tebriz'li Şems, güneşten de daha tanınmış.. Şems'in komşusuyum, o yüzden ben de Ay gibi tanınmışım.

LXXXI

Seni kimsesiz, yapayalnız bırakmamamı istiyorsan; her solukta sana Vâmık olayım, ama seni Azrâ yerine koymayayım, o hale gelmiyesin; bunu istiyorsan,

Bu, sana bağlı bir nesne; ipin ucunu elinden koyverme; eğri oynamama a eğri oyunlu eğri kişi de ben de eğri oynamamayım seninle.

Can veririm dedin, arpa ekmeği bile vermiyorsan.. ettiklerine karşı birşeyler yapmazsam sanıyorsun ki haberim yok; böyle biliyorsun beni.

4400. Kulağını çekmezsem, burmazsam gözüm açılmaz; cezanı veririm diye korkuturum amma vermem.

Ölümden sonra bedenin dağılır-gider; sen de parça-buçukları artık toplıyamam sanırsın.

Gecenin-gündüzün yazısını yazan benim; yok olurlar, var ederim... Peki, ne diye senin gününü de sonunda gene meydana getirmiyeyim ?

Her solukta sıkıntıdan genişliğe varan bir haşir var sana; peki, ne diye sabrını şekerler çiğneyen bir şükür haline getirmiyeyim ?

Herkes, benim dileğimle bir iş arar, bir iş peşine düşer; peki, ceza vermemi ne diye aratmıyayım sana ?

Bir çocuk gibi seni dünya rahminden çekip çıkarmadıkça akıl-fikir dünyasında yer vermem sana.

Akıl-fikir gül bahçesi güllerle, fesleğenlerle dolu bir zevk dünyâsıdır; fakat sen inada girişmişsin de seyretmeyeceğim diye gözünü yummuşsun.

Padişahın, doğanları çağıran davulunu çalanım ben; a doğan, ben, şu dünyadan, gitmeden, gazeller-şiirler söylemeyi bırakmadan şu sese gelmeye bak.

LXXXII

Sarhoşşan yanımıza gel; biz de sarhoşuz.. Sarhoş değilsek şunu bil ki kimsenin işvesini, çalımını satın almayız biz.

Dertlerle dopdolu gönüllere derman olan Yûsuf'lar var; fakat sarhoşluklarından dertlere derman olduğumuzu bilmiyorlar.

4410. Bilseler kendilerine değer vermezler; çünkü bize karşı derman bile başını tutar da bunaldık-kaldık der.

Yıkılmışız; meyhâne de bizim yüzümüzden darmadağan olmuş; bir zamancağız şu yıkık yerdeyiz ama aşk definesiyiz biz.

Meyhânedeyiz, kâhyamız sakıy ancak.. kâhyamız da o, sahibimiz de; onu biliyoruz ancak.

Sarhoşun gamla, düşünceyle, tedbirle ne işi var ? Baş köşeye mi lâyıkız, kapıcı mıyız; böyle bir düşünceye kapılır mı sarhoş ?

Baş köşeden haberi olan kapıcıdır.. bizimse canımızdan bile haberimiz yok da o yüzden sevgilinin kucağındayız.

İçimiz ney gibi bomboş; sâkıy üflüyor da söylüyoruz; yoksa söz söylemeyi istemeyiz biz.

Ne hoştur o gümüş bedenli güzel ki kim olduğunu bilmez, haberi yoktur kendinden.. yükümüzü çeker-durur, bizse boyuna incitiriz onu.

Sevgilimiz, kendinin kim olduğunu bilmesine bilir; fakat bilmez görünür, değersiz sayar kendini.. parasız-pulsuz görünür, pek değersiziz, ucuzuz biz der.

Lûtfundan-kereminden yaş ağaç gibi başını aşağı eğer.. bizse yaprak gibi ayrılığının korkusuyla titrer-dururuz.

Bir zamancağız beni bırak ey can; susarak söylemek hoş. Biz de sustuğumuz halde söz söyleyeniz; terâziye benziyoruz.

4420. Yolları anlatmak da temellendirilir, gerektirir ama yeter, sus artık; temeller, zâti biziz; ne diye temellerle uğraşacakmışız ?

LXXXIII

Senin gibi bir padişahın tapısında öleceğim gün, ne mutlu bir gündür.. senin şeker mâdeninin kapısında şekerler saçarak can vereceğim gün, ne kutlu gündür.

O gül bahçesinin selvisinin gölgesinde ölürsem toprağımdan yüzbinlerce sadberk gülü biter.

Senin ayağının ucunda el çırparak ölürsem yaşayışa haris olan nice kişi, ellerini ısırır.

Kadehime ölüm şerbetini dökersen kadehi öperim de sarhoş bir halde, salma-salına ölüme doğru gider, can veririm.

Senin bir güzelim elma kokuna can verdi Mûsâ; benim de senin cana benzer elmanın yüzünden ölmeme şaşılmaz.

Ölüm haberinden güz gibi sararıp solarım ama bahara benzeyen, gülüp duran dudaklarının yüzünden de güle-güle can veririm.

Kaç kez, öldüm, senin soluğunla gene dirildim.. senin yüzünden yüz kez ölsem gene o çeşit ölürüm ben.

Dağınıktım, topraktım; derlendim-toparlandım.. senin topluluğuna karşı dağınık ölmem yaraşmaz.

Anasının kucağında ölen çocuk gibi ben de Rahmân'ın rahmet kucağında, bağışlayış kucağında öleceğim.

4430. Bu da ne biçim söz ? Aşıka ölüm mü olurmuş? Ab-ı hayaâtın kaynağında ölmeme imkân mı var ?

A Tebriz'li Şems, seninle diri olmayanlar var ya ... İşte onların yanında ölürüm de senin yanında dirilirim ben.

LXXXIV

A sâkıy, savaşa girişelim diye kavgaya-gürültüye koyulduk. Gül renkli şarabı sun da hepimiz bir renge boyanalım.

Allah suvarır sözündeki lûtuf, şekle bürünmüş; sen olmuşsun... İki dünyâda da bu, böyle. Şarap renkli yüzünü göster de hepimiz şaşırıp kalalım.

Şarap huyuyla huylandık mı şarabın değeri kalmaz.. hepimiz esrar olduk mu esrara değer bile verilmez.

Hadi-hadi, düşünceyle gam, aynı başımızda ev tutmuş; şarap sun da ondan iki fersah uzaklaşalım.

Çalgıcı, Allah için olsun, sarhoşça mızrap vur;vur da güzel mızrabının yüzünden çeng gibi biz de düzene girelim.

Rum kanserinin meclisi bu.. gönlü cilâla da can aynası gibi biz de tozdan-pastan kurtulalım.

Bir dünyâ dolusu gönlü daralmış kişi.. bizse sevincin verdiği genişlikle bir solukcağız gönlümüzün daralmasına âşık olmuşuz.

Böyle bir akıl düşmanını kim görmüştür ki onunla karılma, ona katılma yüzünden hepimiz de akıl, hepimiz de bilgi, hepimiz de hüner kesilmişiz?

4440. Tebriz'li Şems, anlık-duruluk bağından yüz gösterdi; çabuk, hepimizde onun aşk boynuna sarılalım, salkıma dönelim.

"Tercî - i Bend"

LXXXV

Hele, o seçilmiş şarabı sun; konuğunum senin.. dağınık saçları nın yüzünden darmadağan bir âşıkınım senin.

Acı olsun, tatlı olsun, duğamıza birşey tattır da haremden çıkar bizi.. Bugün ver, bugün, veresiye istemem; senin cüzdanına bir Abbas kesilmişim ben.

Şarap, iki dünyâyı toz gibi yele verir.. o zaman görünür, bilinir ki senin yüzünden sana, aydın bir Ay kesilmişim ben.

Derken cana benzer kadehi sunar da al der; canına sinsin.. canın değilsem bile sevgilinle ilgim yok mu ?

Kadeh, büyük bir doğandır, bineği de eldir., çünkü avcıyım ben; senin kuşlarının tam fitnesiyim.

O doğan elden çıkar da beyne doğru uçar; senin sayvanının seçkin bir meş'alesiyim, o sayvanın parlaklığı benim der.

Ay gibi güzellerin ekmek, su yüzünden, yüzlerinin suları döküldü-gitti.. müjde a sarhoş, senin suyun da benim, ekmeğin de.

Denizi kim avucuna almıştır ki ? Sen al bir kez bâri de inci gibi dişlerinim senin diye bir güzelce gülüver

Sana önce üç öğüt vereyim; bizim özerlik tohumumuz ol.. Halil'sin, yanımızdasın; ben d esenin buhurdanın.

4450. Mahallendeyim, hele aç kapıyı.. câize hikâyeleri oku; senin sofranda değil miyim?

Hadi, gazelimi tercî'e döndür de söyle.. deli olmadıysan bile deli hikâyesi anlat.

Ateşe benzer suyundan beynim kaynadı; çabuk ey meş'ale yüzlü, gümüş bedenli güzel, söyle (*).

Sabahleyin erkenden, denize benzer kadehi elimize aldık; gönül dalgasını, söyleyen inciyi sen anlat.

Coşup da köpüren deniz o eşsiz, o tek inciye laladır sanki.. bir güzel köpür de o güzelim inciyi söyle.

Herkesin gönlünde bir başka istek var; sen, isteğin doğduğu o kaynağı, o pınar başını anlat.

Bütün dağınık istekleri şarapla derle-topla.. isteklerden gizli kalan o isteği dile getir.

(*) Bu bendin matlaı yoktur.

Can doğusunun ardından doğan, ışığıyla ben-biz gölgesi yok olup giden o güneşten bahset.

Altı yön de, insanlarla periler de o sırra mahrem değildir... Yersizlik yönüne başını çevirme; o sırrı olduğun yerde söyle.

Şu karnın, ne vaktedek hamurla dolacak? A hamurcu, bir soluk da arı-duru şaraptan söz aç.

4460. Ne vaktedek kuzgun gibi her pislikten gıdalanıp duracaksın? Şekerler yiyen duduya benzer candan haber ver.

Geç bundan da rûhânî şarap kadehini sun; o yüce kadehin parıltısını anlat.

Yaşlıyı da sarhoş et, genci de; ondan sonra sen sarhoş ol; sarhoş olarak çık dışarıya; sürdüğün zevkı, gördüğün âlemi söyle.

•

Hele terci beytini söyle.. Öyle bir haldeyiz ki şarabı kadehten, başımızı ayağımızdan fark edemiyoruz.

•

Elimizde kadeh, hepimiz de sâkîyi gözlüyoruz; her kâra, her ziyana boş vermişiz.

Dün gece akıl, mecisimizden yalın ayak kaçtı; zâti aklın, zannın sınırını çoktan aşmışız.

Meclisin beyi sensin; bizim hepimiz de senin okuna bağlanmışız; o bakışa bağlıyız; o oka, o yaya bağlanmışız hep.

Zühre, Ay meclesinde şarapla bizi işten-güçten etti; yoksa Yengeç gibi hepimiz de ne diye eğri-büğrü yürüyelim?

Bağdad'ın o tek, o görülmemiş güzeli, aklımızı kaptı; Hemedan'da olduğumuzu bilmiyelim diye götürdü-gitti.

Sâkıy, varınızı-yoğunuzu tümden yağmaya vereceğim dedi; hele a benim cânım, öyleyiz işte; dediğini yap-gitsin.

4470. O adsız-sansız inciyi elde etmek için hepimiz de dalgıçlar gibi o adsız-sansız denize dalmış-gitmişiz.

İşret çağında şarap kadehinden de daha neşeliyiz, daha çok neşe veririz.. savaş safındaysa hepimiz de sanki kılıcız.

Âşıklara göre bağlarla-bahçeleriz, yeşilliklerle dolu baharız.. her inkârcıya karşı da hepimiz güze benzeriz; donmuş-buz kesmişiz.

Tümden dil kesilmişiz gibi bir zanna düşmeyesin diye gönlümün yalımından bir başk ayalım çakmada.

Sâkıy, tedbirlere düşmüşüz; şarap sun bize.. çünkü senin aşk şarabından başka hiç bir şeyle kendimizden geçemiyoruz.

LXXXVI

Sâkıy, biz Ülker burcundan yeryüzüne düştük; kulağımızı, altı telli zevk sazının nağmelerine verdik.

Hasta gönülün tanburla bir başka nağmesi var; yüz parça olmuş gönüllü onun havasına verdik biz.

Meyhânedeyiz, bu yüzden sarhoşuz.. başka bir mahalle tanımıyoruz; bu mahallede doğduk.

Sâkıy, bütün bunlardan geç de şarap sun bize; şu tek kişilerin arasındayız; hepimizi de bir kişi haline getir.

Herkesi boğ, şu sayılardan kurtar.. sayıların tadına düşmüşüz; başka bir tad ver bize.

4480. Gönlümüz, bu yelden şaşılacak bir koku duydu; sözün kısası, bu yelin soluğuyla pek güzel evrâdımız var.

Görünüşte sevgilinin hastasıyız; iç yüzdeyse sevgiliden bitmiş, gelişmişiz.. hâsılı sarhoşuz; çalıp çağırmadayız, neşeliyiz; hem de yapımız sağlam mı, sağlam.

Hepimiz de sarhoşuz, yokuz, yıkılmışız dostun yoluna.. yokluk meyhânesinde varlık düzeni kurmadayız.

Hele sus, dinlen.. bir gelinimiz var; hepimiz de dâmâdız diye gerdeğe girmeğe hazırlanmış, oturmuşuz [*].

(*) "Gerdek" kelimesi, aynen beyitte geçmededir.

LXXXVII

Yüzünü gördüm göreli halktan gözümü yumdum; onun bağışlarıyla sarhoş oldum, can verdim.

Süleyman'ın mührü için bütün bedenimi mum ettim; yumuşatmak için de mumumu, ellerimle ovdum.

Onun tedbîrini gördüm, kendi eğri-büğrü bedbîrimi fırlattım-attım; onun neyi oldum, onun dudağında feryada başladım.

Elimi o tutmuş, ben körcesine elini aradım.. ben elindeyim onun, haberi olmıyanlardan sordum onu.

Sâfım, gönlümde bir şeycikler yoktu; ya sarhoştum, ya deli.. korka-korka, kendi altınlarımdan kendim çalar-dururdum.

Dıvarın yarığından hırsızlar gibi kendi bağıma girdim; kendi gül bahçemden, hırsızlar gibi yaseminler devşirdim.

4490. Yeter, sırrımı parmağının ucuyla gösterme, çünkü senin pençende hayli kıvrandım-durdum ben.

Ay'ın ışığı da Tebriz'li Şems'dir, bütün yıldızların ışığı da.. onun gamından ağlarinlersem bayram ayına dönerim ben.

LXXXVIII

O hırsızım ben ki geceleyin dıvarı deldim, içeri girdim; sandığı açtım da bir inci çaldım.

Haremdeki Zelihâ'nın gece çarşağını kaptım; fakat Yûsuf'un yüzünü de görünce ellerimi doğradım.

Birinin sevdâsı, başıma kasdetti.. o yanda gördüğüm o kişinin elinden hiç baş mı kurtarılır?

Başımı götürmeyeyim, vermeyeyim dedim de başım, âmin dedi.. gamı, beni kökümden söktü-attı da ondan sonra bittim, geliştim.

Bu ne Ay'dır ki gönüllerde, canlarda döner-dolaşır; ben de onun dönmesi yüzünden gökyüzü gibi çook döndüm.

Tertemiz kardeşlerin canıdır o; onu arama yüzünden dünyânın bütün tortusunu tuttum, başına çaldım.

Şu dünya kuyusunda bir güzellik Yûsuf'u gizli; o yüzden ipe sarılır gibi şu gökyüzüne sarıldım ben.

Hele ey aşk gel; iki dünyâda da sevgilimsin benim; bütün halktan kesildin de sana yapıştım (*)

4500. Kadehinle sarhoşum da o yüzden genişlik içindeyim böyle; seni seçmişim de o yüzden Tanrı seçmiştir beni.

Ne de töresi güzel bir bağ ki bütün halktan gizli.. yeşilliğinde gül gibi elbisemi yırttım ben.

O bağda gönüller kapan öylesine yüce boylu bir ağaç var ki.. ağaçtan yaprak dökülür gibi ayaklarına döküldüm-saçıldım.

Susayım, yeter artık.. zâti o kulağıma söyle dedi de söyledim; ört, söyleme deyince de örttüm, söylemiyorum.

Her yan, Tebriz'li Şems'in yüzünden ışıklarla dolmuş.. ben de gölge gibi onun peşine düştüm, her yana dolaşmadayım.

LXXXIX

O gülen gül, beni dikenle sançsa dayanırım.. dudakları cefâ ederse dişlerimi sıkar, sabrederim.

Özerlik gibi yoksul gönlümü ateşlere yaksa ayaklarımı vura-vura oynarım, o yanışa dayanırım.

Çevgene benzeyen saçları, beni uzaklara atsa, böylece secdeler ederek meydana kadar yuvarlanırım.

Lâ'l dağda bulunur, inci acı denizde; lâ'li, inciyi elde etmek için onu delerâşarım, bunuysa içer -sömürürüm.

Boş bir ümide kapılayın da yoldan inciyi alayım, Bedahşan lâ'lini bırakayım.. bu, ne olmuştur, ne de olur.

4510. Yüzüm, belki yüzkere ciğerimin kanıyla boyanmış atlaslara bürünürdü.. yanlışlıkla padişahın elbisesini giysem ne olur ki.

O darmadağan saçların gölgesinde derli,toplu bir hale geliyorum; artık darmadağınık bir yol tutmak gerekmez bana.

Yol arkadaşlarımın hepsi de gönül perceresine gitti.. yolumu açın da ben de onlara ulaşayım.

(*) Konya nüshasında bu beyit yok.

Birisi çıkar da Mecnûn'un yükünü ben çekerim derse, gönül, ben iki katını çekerim diye içimden nâra atar.

Yûsuf'um , beni suçsuz olarak zindana korsa Yusuf gibi girerim zindana, çekerim yalnızlık kahrını.

Gönül, derdinden baş çekerse, can, kahrına doyarsa can da varsın-gitsin, gönül de; gönülsüz, cansız çekerim derdimi de, kahrını da.

Senin miskler kokan eteğini gizlice tutar, çekersem miskten, anberden iki dünyaya da dertler yağar, belâlar yayılır.

XC

Herşeyden haberi olan gözelimden bir haberdir, geliyor bana; şeker gibi dudaklarından bir şekerdir, ulaşıyor bana.

Her solukta, onun gül bahçesinden görülmemiş bir gül koparıyorum; her zaman, terü tâze bir fidandan terü tâze bir gül geliyor bana.

Şeker mi, şekersin; şeker mi, şeker.. ağzımda bir şeker var; bir başka şeker geliyor bana.

4520. Aşkıyle şaşkınım; ona çektiğim özlem yüzünden her solukta, başı dönmüş, şaşkın, yanmış-yakılmış bir âşık geliyor bana.

Birisi solmuş-sararmış; onun ateşini söndüren benim.. bir başkası da var ki ondan bir bakışa uğrayıp durmadayım.

Başka biri, evinin kapısına oturmuş, yüzüme açılmasa da kulağıma kapının açılış sesi geliyor ya diyor.

Başka biri de başcağızını toprağa koymuş toprağından bir canlılık huyu kaparım elbet demede.

XCI

Sevinç günü; gel de hepimiz dost olalım; el-ele verelim, sevgiliye gidelim.

Ona dalalım da şaşırıp kalalım; hepimiz bir renge boyanalım; böylece güle-oynaya pazara yönelelim.

Bugün, o gün ki güzeller bağda çadır kurdular; biz de onları seyretmek için gül bahçesine varalım.

Bugün, o gün ki güzellerin hepsi de oynamaya koyuldu.. biz de dükkânları kapayalım; hepimiz de işi-gücü bırakalım.

Bugün, o gün ki canlar, yeni elbiseler giyinecek; biz de Tanrı'ya konuk olalım, sırlara erelim [*].

XCII

Kadehime zehir bile koysan bir güzelce içerim.. senden gelen pişmişi, hamı kabul etmezsem hamım ben.

4530. Armağana âşık değilim, o eline âşığım ben.. tohuma aldanan sungur değilim; tuzağın bağının Aybeyiyim ben (**)

Çanağında, köperlere verilir gibi kan verilse bana, onu en güzel bir kadeh bilmezsem aşağılık kişiyim.

Yeryüzü gibi senin goncana da dadılık edeyim, dikenine de.. böylece a benim cânım, adımı "Duyduk da uyduk" takıver-gitsin.

Buyruk çekirgelerin tarlamı biçerse ekinimi senin için elden çıkarmazsam hayvanların otu olayım (***)

A sabır sâkıysi, gel, koca bir sağrak sun bana; sun da kum gibi onu birden içivereyim.

Boyuna kıvranıp duruyorsun, sivrisinek gib idurup dinlenmek yok diyorsun.. gönlümün kararı sevgilimi bulmadıkça neyle karâr edeyim ben?

Hırsızlar gibi bütün gece, bekçinin derdinden kıvranıyorum; güneşe tapanlar gibi seher çağları damın başındayım.

Senden başkasının sevgisi, gönlümde bir sapıklık mührüdür.. ağzımda senden başkasının şekeri varsa sersemim.

Senin şeker kamışlığını dilimle anmasam da ister-istemez, onun tadı damağımda.

Kıskançlığın, gözyaşları döktürür bana; hem de taklitle değil; çünkü gözden verir o kıskançlık haberini bana.

(*) Bu beyit , Konya nüshasında yok.

(**) "Sunkur" ve "Aybek" Türkçe olarak geçiyor.

(***) Konya nüshasında "yetimlerin otu-elef-i eytâmem", Furûzan-fer basımında "günlerin otu-elef-i eyyâmem", (IV; 1339 Ş.H.S. 16; 5. beyit) "hayvanların otu-elef-i en'âmem" daha doğru olsa gerek.

XCIII

4540. Başımız, elimiz; gücümüz-kuvvetimiz şu candan değil.. kutluluk debdebesini Zuhal yıldızından elde etmemişiz.

Ateşimiz, devletimiz güneşten de değil, esîrden de değil.. parıl-parıl parlayan yüzümüzün ışıltısı, noksan sıfatlardan arı Tanrı'dan.

İliğimiz, damarımız yok; o Dicle'de kan gibi çocup köpürüyoruz.. elimiz ayağımız yok; o savaşta dönüp duruyoruz.

Yedi deniz, bizce bir katrede boğulmuş-gitmiş; çünkü elimizde insanlık incisinin parıltısı var.

Başımız olmasa ne eksilir ki? Baştan başa canız biz.. altınımız yokmuş, ne gam; mâdenden yardım görmedeyiz.

Ebû-Hureyre huyluyuz; alış-verişte gönlümüz, ezeldeki dostluğa bağlı; elimizi dağarcığa atarız biz.

Ehrimen de, dev de, peri de hepsi bize âşık; çünkü Tanrı aşkında Süleyman ülkesi elimizde bizim.

Dünya kuyusundayız; dünyâ hapishânesinde; bir kovaya ümit bağlamışız.. fakat Zuhal yıldızında, yedinci kat gökte nice Ya'kub gibi âşıklarımız var.

Tebriz'li Şems, bütün erlerin padişahlar padişahı.. O dünyâ kutbundan delilimiz var, burhânımız var.

XCIV

İçimin mezarlığına gömülmüşüm de boyuna çürüyorum sanki.. Fakat sen ziyaretime geldin mi, başımı çıkarır, mezardan çıkarım.

4550. Sûr'un üfürülmesi de sensin bana, mahşerim de sensin benim... Ne yapayım? İster ölü olayım, ister diri, nerdeysem ordayım ben.

Cansız bir kamış gibiyim, dudakların olmadı mı susarım; fakat neyime bir üfürdün mü, o solukta ne sesler çıkarırım, ne nağmeler veririm.

Senin yoksul kamışın, şeker gibi dudaklara alışmıştır; bu yoksulu an da seni ölümsüz bir hale getireyim.

Ay yüzünü görmedin mi başımı bağlarım.. Tatlı dudaklarını bulmadın mı elimi dişlerim.

XCV

Yazıklar olsun, gece geldi; artık birbirimizden ayrılalım... Meclis bitti, bizse hâlâ susuzuz, başımızda mahmurluk var.

Şu uzun gün geçti-gitti; duygu kapısı yücelere ağdı.. bizse günün başlangıcında bile mahmurduk; gecemizse gündüzümüzden beter.

İçimiz, gökyüzü gibi sonadek susuz, susuzluk illetine tutulmuş.. İki-üç günceğiz İnsan şekline bürünmüşüz ama bu, böyle işte.

Gönül midesinin yolunu öküz midesi tutmuş.. yoksa biz, ölümsüzlük yaylasında öküz açlığına mı tutulmuşuz?

A kadeş, Tanrı katında ne sabah var, ne akşam.. bir başka şey var ki işte biz, o başka şeye uymuşuz.

Dünyâ zındanı güzellerle, resimlerle dopdolu.. hepimiz de puta benzer şekillere, resimlere hapsolmuşuz.

4560. Sen şekilleri testiler bil, zehir de düşünce şerbeti.. testi gibi hepimiz de her solukta hem boşuz, hem dolu.

Bir solukta çalgıyla, rakısla doluyoruz; bir solukta kavgayla-gürültüyle.. bir solukta hiçbir şeye aldırış ettiğimiz yok, bir solukta fayda, zarar kaydına düşüyoruz.

Şerbet, testinin içinde kendi kendine olmaz ya; bir başka yerdendir o.. bizim de tıpkı testi gibi şerbetin nerden geldiğinden haberimiz yok.

Bakış bakışı, görüşü vereni bilmez; perde ardındadır.. neden mi? Biz, bakışı-görüşü verene dalmışızdır da ondan.

Birşeyden aşırı uzak olan, o şeyi göremez.. bizse aşırı yakınlık yüzündendir ki göremiyoruz.

Kimi oluyor, cansızlara karışıyoruz da buz gibi donup gidiyoruz; kimi de şeker gibi o sütün içinde eriyoruz.

Şu buz erimiyorsa güneşten kaçıyor da ondandır.. o Ay, bize gelmiyorsa eğere bağlanmışız da ondan gelmiyor (*).

Gönül, görünüşte sevgiliyle buluşamamış; bu yüzden de ciğerinde su yok ama dostun keremiyle birleşmişiz, suyla ciğer gibiyiz biz.

Mühendis, can için gizli bir ev yaptı; iç yüzde mühendisle o evin hesaplarını sayıp duruyoruz.

Süleyman gibi bizim başımıza da taç korsa biz de karınca gibi ona şükretmek için kemer kuşanırız.

4570. Güneş bize zekât yolladı; bu yüzden de Ay mıyız, Ay; Ay mıyız, Ay.

O deniz, bir buluttur, yolladı bize; o yüzden de inci miyiz, inci, inci miyiz, inci.

Ardında güz olmıyan ilkbahar yüzünden hepimiz de yeşermişiz, boy atmadayız, büyümedeyiz; tıpkı selvi gibi, ağaçlar gibi hani.

Can gündüze benzer, bedenimizse gece[dir] . biz, ikisinin ortasındayız; gündüzle gece yüzünden seher çağına dönmüşüz.

Hoca, ben sustum; fakat sakın sarhoş olarak bize bakma; çünkü "İki büyük nesnenin biriyiz" biz.

XCVI

Anam baht, babamsa cömertlik, bağış.. genişlik oğlu genişliğin oğlu genişliğin oğlu genişliğim ben.

Şimdicek neşe beylerbeyi, kutlulukla gelir-çatar. Bu şehir de, bu ova da orduyla, davulla, bayrakla doldu (**)

Bir [illegible] [illegible]aslasam Ay yüzlü Yûsuf olur.. bir kuyuya girsem İrembağı kesilir.

(*) Eğer sözü, böylece "eger" olarak [illegible] uştır.
(**)"Beylerbek" sözü, Türkçe olarak kulla[nı]lmıştır.

Nekeslikten gönlü demire, taşa dönen kişi, benim kapımda cömertlikte, bağışta vaktin Hâtem'i olur.

Toprak bile avcumda altın oluyor, ham gümüşe dönüyor.. artık altın, gümüş fitnecisi nasıl vurabilir yolumu?

4580. Öyle bir güzelim var ki güzel kokusundan duyuluveriyor.. zâti put, taştan bile olsa güzelse can kabûl eder-gider.

Başın sağ olsun; onun genişliği yüzünden gam, öldü-gitti; öyle bir kılıç nasıl olur da gamın boynunu vurmaz?

O sitemle dilediğinin gönlünü alır.. böylesine zulmün, bu çeşit sitemin kulu-kölesi olsun adaletler.

O ne bendir ki yüzde bir göründü mü hemencecik dayı, amcaya yabancı olur-gider.

Yeter bulur da susmak istersem tamamını sen söyler, sen anlatır mısın dedim; evet dedi.

"Tercî'-i Bend"

XCVII

Hele gittik, senin güzelliğinden de değerli bir hâtıra aldık, götürdük. Yüzümüzü burdan, bir şaşılacak dünyâya çevirdik.

Dost zehirle dolu bir kadeh sundu; zehir, değil mi ki onun elinden geliyor; neşeyle içiverdik.

Gönlümü hoş tut dedi; sana bundan başka yüz can bağışlarım; biz, boş yere kimi incittik ki?

A canım dedim, mademki bedenimizden can isteyen sensin? Onu verirken kıvranırsam adam değilim.

Fidanlarız, topraktayız ama büyümedeyiz, boy atmadayız.. yüzümüz sarıysa korkacak mıyız? Padişah bizimle.

4590. İçyüzde göğün üstündeyiz; beden bakımından yerin altında.. görünüşte öldük ama gerçekte dirilmişiz biz.

Dünyâdaki derman, dert arar, hasta arar.. bizse dermandan kesilmişiz de dertle dost olmuşuz.

Can arı-duru bir ayna, beden o aynada bir toz.. güzelliğimizi gösteremiyor; çünkü tozun altındayız.

İki evdir şu, iki konak; ikisi de onun mülkü... Ona hizmet et, hizmet ettik diye bu hizmetle övün.

Yüzün (ruhun), gönül altına bindi mi, şah kesiliriz; kadehin geldi mi, tortuluysak bile sâf bir hale geliriz.

Şarap sunan sen olduktan sonra bütün sarhoşlar, bizimle övünsün.. Besleyen sen olduktan sonra arık olsak bile semiririz.

•

Hadi, tercî beytiyle kuşdili söyle.. dille söylemezsen can yolundan anlat.

•

Dünyaya geldi de iki günceğiz bize yüz gösterdi; bu dünyâdan öylesine çabuk gitti ki kimdi, bilemedim ben.

Tanrı için a aziz yüce konuk dedim; sana inananları ne de çabuk Tanrı'ya emanet edip gidiyorsun.

Şu dünyada dedi, kim bir ak gün görmüştür ki gökkubbeden karasu yağmasın üstüne.

4600. Bizi çekmek, bizi yola salmak için o varlığın temelinden çavuş üstüne çavuş gelip durmada.

Bedenine, gönlüne gelen her gam, her zahmet vâde verilen zamanı hatırlatmak için kulaklarınızı çeker, burar.

Yarın ömrün şikâyetle geçer, yarı ömrün şükürle.. övüşünü, sövüşü bırak da Makaam-ı Mahmûd'a yüz tut.

Ne olmayacak şeyle uğraşıp durursun; bu geldi, şu gitti dersin; işe iş katman, pişmanlıktan başka birşeyi artırmaz.

Akıl bahçesine ayak bas da eminlik ara, kurtuluş dile; armud ağaçlarının altına geç, başını koy, ayağını uzat.

Sen silkmeden de yel düşürür armutları, kim ağzını açarsa ağzına düşer hem de.

Vefâlı kerem sâhibinin verdiği rızık budur işte; hem de elinden, ağzından kimsecikler alamaz o rızkı.

Öldü- gitti; ayakta duruşu ne kısa da secdeye kapanışı ne uzun demesinler diye ayakta durmadayım, ölmemişim.

Zulümden de, acıtıştan da arı olan bu rızkı anlamak için kulağını aç da tercî beytini dinle.

Gül gibi gülerek düştük fidandan; can bağışlayan padişaha da canımızı fedâ ettik.

4610. İnsan, yaratılış rahminden iki kere doğar.. biz de dünyâ anasından doğduk ya; işte bu, ikinci doğuşumuz.

Sen daha ana rahmindesin; bizi göremezsin.. nereye düştüğümüzü gören, anasından doğmuş olandır.

Ağlayıp bağırmak, yakınların dertlerine düşmek, hep bu rahmin verdiği zahmetlerdir; bu zahmetlere uğrayan kişi ölmediğimizi, üstelik de yaratılıp doğmakta olduğumuzu ne bilecek?

Zındanda olan, dünyâ nedir, ne bilsin? Hemedan (her şeyi bilen), bu Bağdad'dan olduğumuzu bilir ancak.

Bizi ansan da gene bir hayâle bakarsın; bir hayâl görürsün sen.. Bizse ne hayâliz, ne şekliz, ne de anılmaya zebûnuz.

Fakat bizi ararsan neşeler-sevinçler yanında ara.. çünkü biz, sevinç dünyâsının boşluk şehrinde yer-yurt edinmişiz, konaklamışız.

Neşe sanatını Tanrı'dan öğrenmişiz; bu sanata Tanrı düşürmüş bizi.. O görülmemiş afsunda da Mesîh gibi ustayız biz.

Ölmek de bizim harcımız, dirilmek de... İkisi de güzel bir yurdumuz bizim; acemice korkmayız; hoşuz, râmolmuşuz.

"Aralarında merhametlilerdir" âyeti geldi mi, suya benzeriz, "Küfür ehline karşı da çetindir onlar" dendi mi de demiriz.

Birden binedek; hangi hayâli yonarsan yon, sayıya sığar; şunu bil ki biz, sayıdan-hesabtan dışarıyız.

4620. Hangi isteğin peşine düşersen padişahtan bir karşılık vardır sana.. Aksırık gibi hani; aksırdın mı, ardından Tanrı rahmet etsin sözü gelir.

•

Sağlık esenlik arayan akıl, acı şerbeti bile içer.. artık tatlı bir ilâç olan şerbete ne dersin?

Âşıklar, sevgililerinden yüzlerce cefa çekerler.. ya sevgili güzel olursa, iyi huylu olursa iş ne hâle gelir?

Öylesine bir ayrana düştün ki sonu yok.. ardına bakma da iki dünyâdan da el yu.

Bu Kadir Gecesi o kada uzun ki sabahı bir türlü ağarmıyor.. Sana verilen beratın adı da "Erler var, gerçeklediler" âyeti.

Mademki bu denizden dışarı çıkmana ümit kalmadı; bundan sonra küp, testi aramak ahmaklıktır.

Bu baht gökten gelir, topraktan yapılmış dünyadan değil.. bu baht işi, yıldız yüceliği; pazı gücüyle olacak iş değil bu.

Böyle bir yüzü gördün mü, gözün aydın oldu, gitti.. gözün, yüzünden ardını da görür, tanır.

İşin sonunda ödülü alan kişi, önden de çoşkundur, sevdâlara düşmeyi arar-durur.

Bir sedef var, inci havasile döner-durur; fakat göğsü bir yarıldı mı, görür ki inci kendisindeymiş.

4630. Kıvırcık saçlarını görünce külâhından vazgeçer güzel.. evini bulan, artık nerde-nerde demez.

Akılsız bile olsa akıl, dertdeş olur ona.. cevizler pek güzel; her halde içleri dolu olmalı (*).

•

Kır da içini çıkar, tercî beytini oku.. yüzü yoktur ama kale burcundan geçmiş-gitmiştir o.

"Tercî'-i Bend"

XCVIII

Hele kalkın da kendimizi kendimizden uzaklaştıralım.. bir solukcağız tatlı-tuzlu, alımlı güzellerin tapısında bulunalım da tatlı-tuzlu olalım.

(*) Bu bend "û" kafiyelidir, bu beyitse "d" kafiyesini taşıyan bir matla'dır. Bundan sonraki beyit, gene "û" kafiyesinde. Bu bakımdan "d" kafiyeli beytin, tercî' beyti olması gerekirse de Konya nüshasında böyle yazılmıştır. Anlam bakımından da bu tarz doğru. Şu halde her hususta hürriyet âşıkı olan Melânâ, tercî' beytini, bendin son beytinden evel söyleyivermiştir; ama o beytin mısra'larında da kafiye kaydına düşmemiştir.

Hele kalkın da sarhoş, hoş bir halde el çırpalım; gamı da, gamın layâlini de tümden mezara gömelim.

Vehim, yol arayanları hasta eder-gider; bizse bir kavgaya girişelim, bir gürültü koparalım da vehmi hasta edelim.

Koruklar üzüm oldu; şimdi hep üzüm yiyelim.. herkesin benzini de, tutalım, üzüm şarabı haline getirelim.

Bal arısına gelen vahiy dünyâyı tatlılaştırdı; bize Fetih Sûresi geldi; düğün edelim.

Kılavuzlar düzenle genişliğin yolunu vurmadalar, biz onları tutalım, yollarını vuralım da hepsini çırçıplak soyalım.

Kışın kırıp geçirdiği kişilerin canlarına güneş harâretini verelim... İzin alalım da dünyâlar bağışlayan padişahın işine-gücüne koyulalım.

4640. Şu güzel, hîleyle-dümenle öldürdü bizi; bundan böyle onun gibi yüzlercesini yaralayalım, eşinden-dostundan ayıralım.

Şimdiyedek bekçiydi, hırsızlığım gösterelim ona.. beydi, onu kul-köle edelim, buyruk altına alalım.

Herkes, onun sitem pençesiyle ağlayıp inledi; onun kemiklerini berbat yapalım, tambur haline sokalım.

Kimya geldi, gamların hepsi neşe oldu; biz de bundan böyle gölge gibi o ışığın hizmetinde bulunalım.

Ordunun azıksızlarının hepsini hepsini de padişah yapalım; bütün kara şeytanları melek haline getirelim, hûri şekline sokalım.

Her solukta ateşe nur elbisesi bağışlıyalım; dağların hepsini de Tûr'a döndürelim.

•

Dünyâ padişahının buyruğu, şöyle yazılmış; Bundan böyle her gazele bir terci'sebeb olmalı.

Kalk, hepimiz de el çırparak oyuna girelim.. erlikle hepimiz de kanların ellerinden kurtulduk.

Dünya padişahının bağını-bahçesini açtılar; paldin, gelin.. her yanda güzellerin cefâsı, her yan elmalık.

Zehirin şeker olduu yerde şeker ne gerekir? Koyunun çobanlık ettiği yerde çobana ne ihtiyaç var?

4650. Herkes semirmede, yetişip gelişmede, büyüyüp boy atmada.. çünkü iki yaşını doldurmuş erkek deve yavrusu, o arslanın başına dudaklarını koydu.

Dünya padişahının konuğuna mahsus bu nîmet; ye.. ne beyin ıktâındandır, ne filânın vergisi.

Bir güneştir bu ki her pencereden girdi, her dama vurdu.. artık aşâğılara inip gizlice suç işlemek gerekmez.

Neden korkalım? Güneş, değersiz bir askeri onun; kalkanı da ışıklandır, kılıcı da.

Bunların hepsi de geçti-gitti; yüzünün yalımları vâr olsun. çünkü senin yüzünü görende beş-can kaydı kalmaz.

O ateşten canımda bir alev var ki o alevin kökündendir şu dilim benim.

Fakat her ikisi de senin ayrılığınla yanıp kavrulmada, kıvranıp durmada.. bana inanmıyorsan geld de, aman seslerini kendin duy.

Sütü tatmadıysan nasıl gelişip yetişiyor; bir seyret.. oku görmediysen yay sesini işit.

Göz, bakmakla ona benzer bir şekil göremez.. zâti padişahın şeklini, resmini kimsecikler görmemiştir ki.

Fakat gene göz dayanamaz, onu görmek ister; gökten balığadek her yana bakar, her yanda dolaşır-durur.

*

4660. Hele; hangi güneş, hangi Ay var ki senin güneşinden, seni Ay yüzünden iyi olsun; güneş de neymiş, Ay da ne? Sen noksan sıfatlardan münezzeh Tanrı kapısından şarap al da halka sun.

Kulluğumu, hizmetimi çabuk unuttun.. vefâsız değilsin; gitme a yeşilliğin canı.

Bir gün olsun, benim bir dostum vardı demedin.. dostum, adımı anmadan, benden söz açmadan pek çabuk ağzını yumdun.

Sütle şeker gibi sözler söylemiştin; şarapla süt bahâne olmuştu; eş-dost olmuştuk.

Senin yüzünden sarhoş olup da bir kadeh kırdıysam ne çıkar? Keremde, güzel huyda bal denizi değil misin sen?

Bir ipe benzeyen saçların şu tuzağa düşmüştür ama o ipi uzatan elin, beş parmağın her büklümüyle yüzlerce canı, yüzlerce gönülü karar-geçirir.

Kerem yelin esmedikçe can, açamaz.. Yakub'un gözü, gömleği gözler-durur.

Yûsuf gibi bir kuyuya düşmesem o kuyunun dibine bir ip uzatmaktan âciz değilsin ya.

Sen bir güneş değil miydin; bense gündüz yıldızına benzemez miydim? Tıpkı bir mum değil miydin sen; bense âdetâ bir leğen değil miydim sana?

Ey Âb-ı hayat, ey seher yeli, sen olmadıkça gül bahçesinin ağzı güler mi, yaseminin yanağı tazeleşir mi hiç?

4670. Tanrı soluklarıyle Rûhullah üfürülmezse Meryem'e benzeyen şeker kamışları gebe kalmaz.

Yolun bir mezara uğrarsa, ayağın bir mezara bassa, ölü, hemencecik kefenini yırtar da ayağına kapanır; bu değil misin sen?

Altıyüz yıldır canlara sâkıylık etmez misin? Beden zahmeti olmaksızın hep senin çenginin ten-ten nağmeleri gelip durmaz mı?

Şiirin özü olan birkaç beyit kaldı; fakat büyüklüğü yüzünden ağza sığmıyor; bu sözleri sen söyle.

Hele, ben aşk çalgıcısıyım; başkalarıysa altın çalgıcısı; benim defim aşk defteri; onların defleriyse ıslak def.

XCIX

O güzel sevgiliye sarılacağımız gün, tam bugün... O nar çiçeğine benzeyen yüzünü bir doya-doya seyredelim.

Müşteri gibi, Ay yüzlümüzün saçlarını tutalım; bütün çarşıya-pazara bir gürültüdür, salalım.

Seher yeli gibi o gül bahçesine bir düşelim de bütün güllerin yenlerini-yakalarını açalım, yaseminlerin saçlarını okşıyalım.

Bir soluk, testiyi kıralım; bir soluk, kâseyi başımıza dikelim.. testi gibi hepimiz de meyhânecinin küpünün başına konalım.

Kadeh sunuluyor diye niceye bir mektup okuyup duracağız? Mektubu, sarığımızın arasına sokalım artık.

4680. Devlet çengi, yüzünün ışığıyla düzeldi; artık uda bir iki mızrab vurmamız nâsib oldu.

Köpürüp coşma çağı geldi; durup bekleme, gözetleme zamanı geçti; sarhoşuz biz, ne biliriz ne kadar coştuğumuzu, ne biçim köpürdüğümüzü?

Tertemiz kardeşlerin avucunda toprak bile altın oluyor.. artık şu gaddar dünyanın gözüne toprak saçalım.

İplerle bağlamışlar da sağ yana çekiyorlar bizi.. Biz de artık varalım, sırlak ülkesinde zevk çadırını kuralım.

Dünya, ateş yüzlü birinin yüzünden aydınlandı, hoş bir hâle geldi; kalk artık kazancı da ateşlere verelim, işi-gücü de.

Gönlümüzden bir şimşek çaktırırsak, dağa-bayıra bir yıldırım düşürürsek dağ da Turdağı gibi paramparça olur da dirilir, bayır da.

Geri kalanının sen söyle; çünkü senin gibi biri varken söz halkasını vurmamız, hem soğuk bir iştir, hem yazık doğrusu.

C

Ne vaktedek uyuyacağız? Sabah şarabı içme çağı, haydin, kalkın.. Rahmet suyunu alalım da ateşe serpelim.

O gökleri dolaşan yelesi, kuyruğu kara, doru Arap atına gem vurmamızın, eğer takmamızın tam çağı; ne diye tutmuyoruz onu.

Tutalım da kara arslanların bulunduğu ormana doğru bir hoş sürelim; arslan avcısı kesilelim; korkmayalım kara arslanlardan.

4690. Yiğitlik gösterelim de dünya zındanının kapısını koparalım.. aşk şahnesi bizimle beraber; kimden çekinecekmişiz?

Gam gecesinin Zencilerini darağacına çekelim.. savaşa girdik de ayak diredik mi Zenci kimmiş, Rum kim oluyormuş?

Kafa tasından başka bir şeyi kadeh diye kullanmayalım.. her kazanın çevresinde dolaşmayalım; kepçe değiliz ya.

Öküz'ü ahırdan çıkaralım, Arslan Burcu'na doğru sürelim.. değil mi ki bu bostandayız; çâre yok, eşek kafası da bulunacak.

Kafdağına vuran şu gerçekler dalgaları bizde coşar, kabarır da tâ orayadek varır; ark biziz çünkü.

Yeni Ay gibi inceciğiz ama dolun-Ay bizim; şu dehlizdeyiz ama baş köşe bizim.

Biz yüz gösterdik mi, gül yüzlüler de yüz gösterirler.. o bahçede ilk baharız biz, güz değiliz.

Nazlanır da nesiniz siz deriz; herşey secdeye kapanır, hepsi de sana karşı hiçbir şey değiliz der.

Gül yüzlüyüz ama sizin güzelim yüzünüze karşı yüzü yunmamış pis, hiçbir şey anlamaz, iyiyi kötüden ayırd etmez biriyiz derler.

Tibet ceylanları, yayılmak için geldiler; çünkü bugün tümden misk kesilmişiz, amberler damlatmadayız.

4700. Arılık kadehini sundu mu, herkese saçalım-dökelim.. Belâ mıhını çaktı mı, eşekler gibi ayak diremeyelim, inada kalkışmayalım.

Ezel güneşinin ışığı başımızda parlıyor, başımıza kuvvetle vuruyor; o yüzden başımız dik.

Tâliimizin yıldızı güneş; artık yıldız da kim oluyor? Gece-gündüz Tanrı Şems'inin gözü önündeyiz biz.

CI

Zincirinle deli-divâne olacağımız çağ geldi-çattı.. bağları koparalım, herkese yabancı olalım.

Can bağışlayalım; bundan böyle bu çeşit canın ayıbını yüklenelim.. evi yakalım da ateş gibi meyhâneye koşalım.

Coşup köpürmedikçe şu dünya küpünden dışarı çıkamayız.. artık o sağrağın, o kadehin dudağına nasıl eş-dost oluruz biz?

Doğru sözü deliden duy: Ölmedikçe er olduğumuzu sanma sakın.

Büklüm büklüm kutluluk saçlarında başımızın tarağın başından da daha aşâğıda olması gerekir.

Şu yokluk yolunda tohum gibi yerlere dökülüp saçılırsak, bağda-bahçede ağaç gibi boy atar, kol-kanat açarız.

Taşız ama mührünün uğrunda yumuşar, muma döneriz.. mumuz ama ışığın için pervâne kesiliriz.

4710. Şahız ama senin için ruh gibi düz yürürüz de şu satranç tahtasında ferzin gibi akıl-fikir ıssı oluruz.

Aşk aynasının yüzüne varlık soluğumuzu vermeyelim.. değil mi ki yıkık bir yer haline geldik, defînene mahrem olalım bâri.

Gönül masalı gibi elsiz-ayaksız kalalım da masal gibi âşıkların gönüllerinde yer-yurt edinelim, gönüllerde konaklayalım.

O mürid olursa biz de muradımıza erişiriz; anahtarımız o olursa

Yârabbi, bu zevk, bu neşe kokusu cennetten mi geliyor; yoksa baştan-başa diş kesiliriz.

Mustafâ, gönlümüzü yol etmez, gönlümüzde olmaz, gönlümüze dayanmazsa, feryat etsek de, Hannâne direğine dönsek yeridir.

Hayır.. Sus; çünkü geceleyin köşke yöneldik mi, bekçiye susarak yol vermemiz gerekir.

CII

Soluktan soluğa gönül yolundan hayâl çavuşun gelip çatıyor bana.. yeniden yeniye güzelliğinden bir parıltıdır, geliyor bana.. buluşma, kavuşma gününden esip gelen bir yel mi?

Neşeden aklımı-fikrimi şaşırttı; aşktan mı geliyor bu; yoksa ululuğunun şarabıyle dolu bir kadeh midir bana sunulan?

Aşktan uçup gelen bir doğan mı, yoksa onun kanatlarıyle uçup bana ulaşan güvercin yavruları mı?

4720. Baş çekenler, gizliliğin alanından geliyorlar bana; bütün bu yardımlar, ona bağışladığı halin tadından geliyor bana.

-N-

CIII

Etme dostum, cefâlar ederek başı boş, yersiz-yurtsuz bırakma şu gönlümü.. armağan olarak canımı al, ciğerimi paramparça etme benim.

Sana gönül vermiş gamlar yeyen aşık, pek çoktur.. canın için, başın için, şu gamlar yiyen gönlüme kastetme.

Bana, çâresizliğime bir acıyış gözüyle bak.. Senden başka çâremi bulan biri varsa bırak beni, çâremi bulmaya uğraşma.

Gönül, senin ateş tapınağının karşısında bir şişecidir; gönlünü, benim sırça bir şişeye dönmüş gönlüme karşı sert bir hale sokma.

Her solukta cefâcı ayrılığın, soluk-soluk ayrılıklar üfürüyor bana.. korkusuzca üfle ama cefâ etme.

Boğum-boğum bedenim beşiğe benziyor; gönülse tıpkı çocuk... Kucağına al, boyuna beşikte bırakma onu.

Canımı, güneş yüzünün karşısında zerre gibi oynat; gece gibi canımı her yıldıza bağlama.

Gaddar dünyânın hileden-düzenden iki yüz başı var; başımı şu gaddar dünyâya bağlama benim.

Hârût, Mârût gibi yüzlercesi, büyüsüyle bağlanmış-kalmış.. beni şu büyücü cadıya bağlatma.

4730. Şu nefsin bir günlük şarabının sonsuz bir mahmurluğu var.. kendine gel de beni bu hain meyhânecinin şarabına susatma.

İlk oyunda mat ettin beni; çoğaltma oyunu bâri.. bir uğurdan mat oldum-gitti, on kez mat etmeye kalkışma beni.

Nâsût âlemindeki bütün düzenbazlıklar, senin Lâhût âleminden... Artık bu düzenbaz kafire yardım etme.

CIV

Hepsi de içti, sızıp uyudu; yurt bomboş kaldı... Salına-salına çayırlığa çimenliğe dalmanın tam çağı.

Herkes içti, gitti, biz sağ olalım.. zâti zamânın gönlüyüz, canıyız, zamânın kumandanı.

Âb-ı hayat sen olduktan sonra kimdir ölümsüz kalmayan? Güzelim put sen olduktan sonra herkes şaman kesilir (*).

Aşk alnımıza eziyetler, mihnetler yazdı; sevgi, fitneler üstüne fitneler takdîr etti bize.

Genişlik geldi de dünya ilişkilerinden kurtulduk.. salt can, artık lûtuflar, ihsanlar gül bahçesine uçar-gider.

A devem, gel, ıh buraya; güzel bir konak yeri burası.. sulak, verimli, bolluk, tam deve yatağı.

"Rızklanırlar, genişlerler.." biz de içelim o şarabı, yiyelim o mezeyi.. "Gerçeklik konağı" âşıklara konak oldu, yurt oldu.

4740. Elmanın eteğini tutalım da şeftaliye doğru çekelim.. gonca gülden birkaç söz duyalım da yasemine götürelim.

Bana şarap sundun mu, edebe uymamı hiç isteme; şeriat bile sarhoşa had vurmaz; sen de vurma bana.

Edebe uymak da elimde değil, edepsizlik de; ne yapayım? Sarhoş deveci ipimi tutmuş, deve gibi çekiyor beni.

Bülbül aşkla gülden bir öpücük umdu da dedi ki: Şeker kamışını kır da gönlümü kırma benim, ne olur?

Gül, benim sırrım çocukların harcı değil dedi; çocuğa "ebced hevez hattî kelemen" gerek.

Bülbül, öpücük vermezsen dedi, bâri aşk şarabını sun.. gül, onu da vermiyeceğim dedi, hadi var-git, hüzünlere dal.

Bülbül, öyleyse dedi, ben de seni tenenen ten tenenen ten tenenen ten tenenen diye defle, berbatla âleme yayayım da gör.

Gül, geceleyin tas çalma; herkes uyanır.. Ay mı tutuldu ki gürültüye-patırtıya kalkışıyorsun dedi.

Bülbül, tas çalmasam da dedi, fitne dokuz aylık.. çâresiz fitneler doğacak, gece gebe.

Dalda yaprak da titriyor, gönlüm de.. yaprağın titreyişi yelden; gönlümün titreyişi Huten güzelinin yüzünden.

(*) Beyiteki şaman sözü, kafiye dolayısıyla "şemen" tarzında kullanılmıştır.

4750.Gülle lâlenin yüzleri haber veriyor bana.. şu leğenin altında bir mum gizli.

Çalış-çabala da bilgisizlik leğenini gönlünden kaldır; kaldır da can doğusundan aydın gün belirsin, ışısın.

A Tebriz'li Şems, can doğusundan doğ; çünkü senin güneşin can; bütün dünyâsa beden (*).

CV

Samandan, yayladan başka birşey görmeyen hayvan canı, Tanrı değiştirmesiyle akıl-fikir gül bahçesine lâyık oldu.

Tanrı'nın bu bahar mevsiminden başka bir baharı var ki orda ne ölü var, ne puta tapan, ne de put.

O baharın yeliyle kuzgun, ak doğana döner; o baharın soluğuyla dişi çaylak arslandan daha iyi, daha yiğit bir hale gelir.

Herkes dirildi, şükretmek için ağzını açtı.. öpüşler bile ağızlardan gelen zevk, neşe kokusuyla sarhoş oldu-gitti.

Seher yelinin öyküler, masallar söyleyen eli, güzel kokulu şeylerin bulunduğu kabı çalkadı da çimen çocuklarına güzel huylar öğretti.

Sanki yel Cebrâil'dir de ağaçlar Meryem.. öylesine bir el oyununa giriştiler ki sanki birisi karı, öbürü koca.

Bulut, duvak altında güzeller bulunduğunu gördü de Aden incileri, mücevherler saçtı.

4670.Kızıl gül, neşeden yenini-yakasını yırttı; Ya'kub'a gömleğin getirilmesi çağı geldi-çattı.

Güzelin akıykına benzeyen dudakları güldü, açıldı.. Muhammed'e Yemen tarafından Rahman kokusu gelir artık.

O Huten güzelinin dağınık saçlarından başka birşeyle gönül huzur bulmadı; bir hayli dağınık sözler söyledik ama bir karâra varmadı.

A Tebriz'li Şems, doğ, güneş gibi kılıç vur; kalkana benzeyen cana, ancak güneşin kılıcı ışık verebilir.

(*) Bu gazelin dördüncü ve altıncı beyitleri Arapçadır.

CVI

Güzellik Yûsuf'u dudaklara ne şeker verdi ki Kaymaz'ı İdris oldu; Balaban'ı da Süleyman kesildi?

Şeker dudaklılar, onun şeker kamışlığına başlarını ayak yaptılar da gittiler, şaşırıp kalanların hepsi de büsbütün şaşırdı, kala-kaldı.

Bir kurdun Yusuf'a tamah ettiğini duydular da utançlarından bütün kurtlar çoban kesildi.

Gamının derdinde ne hoşluklar, ne tatlar gizli ki derman arayanların hepsi de ilâçtan kaçmaya koyuldu.

Her yok olana öz olarak onun varlığı yeter.. her edepten çıkana, onun sarhoşluğu özür getirir-gider.

Ârifi, sebeplere sarılmaktan vaz geçti sanma; sebepsizlere sebep olarak o sebepsizlik yeter zâti.

4770. Kalk, bugün neşelilerden, zevklilerden zevk üstüne zevk geldi, neşe üstüne neşe.. devlet günü, kutluluk günü bugün.

Kızgın gönlümde, kızgın canımda geceleri de, gündüzleri de aşkı övmek, söylemek dileği vardı, bunu kuruyordum.

Tebriz'li Şems, dün gece sus dedi bana; mademki dudağımıza aşıksın, yum dudağını.

CVII

Bize alış, hiçbir şeyden haberi olmıyanlara değil.. eşekler gibi her dişi eşeğin kuyruğunu koklama.

Önün de ezelî aşktır, sonun da o olacaktır.. artık orospu karılar gibi her gece, başka bir kocanın koynuna girme.

Öyle bir hevese gönül ver ki gönlünü almayasın ondan.. a arslan er, gönlünü her mahalle köpeğine verme.

Hani bir yan var, derdi de ordan istersin, davâyı da.. gözünü, gönlünü o yana vakfet, her yana bakma, her yana gönül verme.

Deve gibi her dikenin dibine koşma.. şu bağı-bahçeyi, şu baharı yeşilliği, şu arkı, dereyi bırakma.

Kendine gel, hâkan padişahlara lâyık bir meclis kurmuş.. Tanrı için olsun, şu çöplükte toy verme (*).

Top-çevken oyunumuzun beyi meydana geldi; atının peşinde gönlünü de top yap, canını da.

4780.Yüzünü iyice yu da aynayı ayıplama.. paran geçer akçe olsun da terâziye kusur bulma.

Sana dudak verenden başkasına dudak açma.. az-çok, sana lûtufta bulunandan başkasını yelip yortma.

Güzellerin yüzlerini, kaşlarını, gözlerini yalan bil de Ay yüzlü, zıh kaşlı gibi adlar takma.

Kerpiçe verilen yüz de eğretidir, göz de, dudak da.. körün karşısında göz-kaş cilvelerine kalkışma.

Aşkın boyu-posu, ölümsüz çalgı-çağanak, kölümsüz semâ' diye salâ verdi.. onun boyunun-posunun önünden başka bir yerde semâ'etme.

Soluk alma, söz söyleme; söylersen bile dudak altından, yavaşça söyle.. söz perdedir, hiç olmazsa bir kat olsun perde, yüz kata çıkarma.

CVIII

Acaba o benim şekerim, o benim fıstığım gelecek de bu ciğeri yaralıya meze düzecek mi?

A benim yavaşça vurduğum mızrabla damarı-iliği kopan dostum; bütün gücümle nasıl dokunabilirim senin teline diyecek mi acaba?

Sağraksız sunduğum şaraptan başı ağırlaşanım; safran gibi sararıp solan lâlen diyecek mi?

A benim gönlümü aldırmış, ayağı bağlı garibim, hele nasılsın diye lütfedip, kerem buyurup eliyle başımı sıvazlayacak mı?

4790.O yok olmayan Ab-ı hayatla bedenim, nasıl cana dönmez; o fışkırıp boy atmış güzelimin yüzünden gönlüm nasıl sıçramaz, yüreğim nasıl çırpınmaz?

(*) "Toy", Türkçe geçiyor.

Ne kadar saflan kırdın-geçirdin; fakat benim kırık-döküük safım gibi bir saf gördün mü hiç?

Lâlelik de onun malı-mülküdür, çayırlık-çimenlik de.. fakat benim gül demetime hevesini, özlemini bir bak da gör.

Değil mi ki boyuna söylememi istiyor; dudaklarını yum da aşk hikâyelerini kulağına söyle onun.

CIX

And olsun Tanrı'ya, gül, şeker gibi gülmeyi senden öğrendi.. and olsun Tanrı'ya dağ, kemer kuşanmayı senden belledi.

And olsun Tanrı'ya, benim gördüğümü gökyüzü de görmüştür; görmemişse ne diye başının üstünde dönüp duruyor?

A ney dedim, niçin böyle feryad etmedesin? Dedi ki: Soluğunu yedim, feryad etmem şart.

A yeni Ay dedim, böyle eriyip gitmen nedir? Semirmem, serpilmem için ot veriyor bana dedi.

Semirmenin faydası arıklaşıp erirken görülür.. kazanç için çalışmak, harcamak içindir.

Pervânenin kanadı, mumun yalımını bulmaya yarar. Onu buldu mu ne kanad ister, ne uçmak.

4800. Varlıkların faydaları, yoklukta görünür.. öyleyse belâdan ağlayıp inlemek gerekmez.

Yeter, su.. yaylarından ok yiyedur.. çünkü hüner azalmandadır, elbette çoğalırsın da.

CX

Bana, kıvılcım gibi gülmeyi öğreten, şeker gibi gülüşüyle dünyayı cennete çevirdi.

Yokluktan da gönlü hoş bir halde gülerek doğdum ama, aşk, bir başka çeşit gülmeyi öğretti bana.

Herkese gamsız, mihnetsiz gülüşü göstereyim diye padişah bana, güneş gibi gamsız, pussuz bir gönül verdi.

Beni kırsalar bile sedefe benzerim, güler de gülerim.. zâti bir genişliğe, bir üstünlüğe ulaşınca gülmek, ham kişilerin harcıdır.

O her sabahın, her seher çağının canı, bir gece odama geldi de seher gibi gülmeyi öğretti bana.

Bulut gibi yüzüm ekşi ama içimden gülüyorum.. yağmur yağarken gülmek, şimşeğin âdetidir.

Potayı ocağa vurdun mu kızıl altını seyret de ateşte taşın nasıl güldüğünü gör.

Altın ateşte güler de sana der ki: Kalp değilsen zarar ettiğin vakit gül.

4810. Ecel beyiysen eğreti padişaha, taca-kemere gülüşü var da, ecelden öğren şimdi.

İsâ huyluysan a hoca, var da şehvet gamına, erkeğe, dişiye gülmeyi ondan öğren.

Ümmî Ahmed'in medresesini bir soluk gördüysen yürü, helâldir sana üstünlüğe, hünere gülmek.

A yıldız bilgini, Ay'ın bölündüğüne inandıysan kendine de gülmen gerek, güneşe, Ay'a da gülmen.

Gonca gibi gizli gül; bitkiler çiçek verdiği zaman dalın üstünde gülerler ya, onlar gibi değil.

CXI

Kimin başı döner, baş dönmesi de son kertesini bulursa oturanların hepsini de dönüyor görür.

Kim az görür de yaklaşır, adamların yüzlerine bakarsa onun şaşı gözlerine gülmek farzdır.

Kimin safrası fazlaysa şeker yerken bile ağzı acı duyar.

Akıl, onun meydanında, topal bir eşektir ancak; ama bir olan Tanrı'nın burâkının topalladığını kim görmüştür?

A olaylar yüzünden pisliğe düşüp giden, mademki böylesin sen, kıpırdamak lâyık değildir sana.

4820.Önce ayağını pislikten çekip çıkarmak, ondansonra da boyuna göre bir zıbın biçmek gerek.

Delik delmeyi biliyorsan padişahın sarayını del.. bir evden birşey çalacağın vakit de bâri inci çal.

İncinin âlemetlerini söyledim ama ne yapayım? Köstebek bakıp seçmeyi bilmiyor ki.

CXII

İşte buracıkta gökyüzünün kendilerine kul-köle kesildiği yıldızlar; işte buracıkta aklı çadır edinen perde altına girmiş erler.

Düşünce gibi her gönül, konaklarıdır, yurtlarıdır.. güneş gibi onların orduları da her eve girer.

İlk bakışları dünyâyı diriltir; ondan sonraki bakışları, zâti hiçbir bakışa sığmaz.

Hey gidi-hey.. nice geceler var ki onların ateşi yüzünden nâra atarak, oynaya-oynaya özerlik gibi yanmış-yakılmışım, kapılarında sabahı etmişim-gitmiş.

Onlardan bir koku alamıyosan benim cüzülerimi kokla.. gönlüm de onların amber kokusunu veriyor, canım da.

Beynin pek kuru da koku alamıyorsan boş koy yere de onların terü tâze düşüncelerini elde et, onların lûtfuna eriş.

Zâti canlılarla bitkilerin yaşı, kurusu da nedir ki? Bitkiyi de bırak, hayvanı da; analar olan yeryüzünü de.

4830.Bütün dünyâ, denizin ancak bir katresine dalmış, boğulup gitmiştir.. bir sinek, onların şeker kamışlığından ne kadar şeker yiyebilir ki?

CXIII

A hevesliler, istekliler, asesbaşının hikâyesini duyun: Bu mahallede halkamızdan bir rind kaçtı, kayboldu-gitti.

Bir zamandır onu araya-araya yandık-yakıldık.. gece-gündüz her yanda yenimizi-yakamızı yırttık.

Gene bu mahallede birisi, ansızın izini buldu onun.. gelin de görün; bunlar, onun kanlara bulanmış elbisesi işte.

Zati âşıkların kanları kurumaz, herdem tâzedir.. kan da yeni olunca kimin kanıdır, bilirsiniz.

Bütün kanlar eskileşir, kararır, kurur.. âşıkların kanlarıysa tâ sonadek yenidir, gönülden coşar-durur.

Bu, eski bir kan dâvâsı diye savma başından.. âşıkların kanları, dünyâda ne uyumuştur, ne de uyur.

Ancak, senin kanlı bakışındır bu bucakta kan döken.. nerkis gözlerindir sâkıy; koca sağrağı onlardır sunan.

Senin bakışındır; sarhoş gelir, gönüller çalar.. o katı yürekli, o katı yaylı gelir de canlara kasteder.

İhsan buna derler: Ya o kaybolanı tekrar verirsin; yahut da değil mi ki o kayboldu-gitti, sen meydana çıkarsın.

4840.Şekerler beyinden bir lûtfa erdin mi, şükret a gönül, şeker gibi şekerlerle eri-gitsin.

Böyle öldürülürsen ölümsüz diri olur-gidersin.. böylesine öldürülenin canından Tebriz'e selâm götür.

CXIV

Hayâlin, oynaya-güle gönlüme gelince sarhoş olarak daha ne hayâller ortaya çıkagelir.

Hayâlin, Ay gibi ortada çark urur; öbür hayâllerin hepsi de çevre-çevre onun etrafında oyuna dalar.

O sırada sana çarpan hayâl, güneş vurunca parıl-parıl parlayan aynaya döner.

Sözüm, belki yüz kere gönlümden ağzıma gelen, söyliyemediğim için gene ağzımdan gönlüme giden bir sıfat yüzünden sarhoş olur-gider.

Sözüm sarhoş, gönlüm sarhoş, hayâllerin sarhoş.. hepsi de birbirine düşmüş, birbirine bakmada.

Nice zamandır hepsi de birbirine ağız sürmede.. oysa feryadıyle hayâlleri birbirine vurmada, kırıp geçirmede.

Hepsi de sanki üzüm tanesi, gönlümse cibre sıkılacak tekneye benzer.. hepsi de gülsuyu çıkarılan gül yaprağı; gönlümse dükkân.

Gönül ve Din Salâh'ından altın alırım, altın döverim... Can gözü açık olanın gözü aydın olsun, gönlü genişlesin derim.

CXV

4850. O padişahın sebebler yaradışını seyret, bilginliğini gör... Mümkün olmayan bile onun elinde, onun avucunda nasıl mümkün oluyor; bir bak.

Bak da gör; demir, onun avucunda mumdan da yumuşak... Bak da seyret, yıldızlar, onun yüzünün ışığına karşı gizlenmiş-gitmişler.

'A ıslacık düşünce, gel de düşünce denizine bak.. gökyüzünün şeklini gördün; bir de gel, canı seyret.

Böyle bir müşteriye can satmadın hâ eşek? Var da onun gam pazarına git, ot pahasına ucuz-ucuz satılan canları gör.

Donup buz kesenin oynayışı güçtür; birazcık ısın da kolayca hareket etmeye bak.

Bahse giriştin, delil aramaya koyuldun da beynin kurudu, aklın dağıldı... Düşünceyi at hele de kesin delil parıltılarını gör.

Sana yardım eden bir terâzi var, herşeyi onunla tartmadasın.. hele bırak terâziyi.. de tartıya gelmez, terâziyi de tartıya gelmez, terâziye sığmaz altınları seyret.

Bir solukta daracık bir yerdesin; bir solukta geniş bir yerde... Can şarabını iç de ondan sonra her tarafı meydan gör.

Şeytan sana büyü yapmış; "Kul eüzü" okuyadur.. değil mi ki yeşerdin, tümden gül ol, reyhan kesil.

Değil mi ki sen yeşerdin, bütün dünya da yemyeşil olur artık.. bedenlerle arazlar arasındaki şaşılacak birleşmeyi seyret hele.

4860. Bir soluk çark urursun da başın dönerse gökyüzüne bak da, onu da başın gibi dönüyor gör.

Dünyânın parça-buçuğusun, o yüzden de tüme benzersin; sıfatın yenilenince de onu, erkândan bil.

Erkân elbiseye benzer, yaptıkları şeyse bedendir sankl.. niceye bir elbiseye aldanacaksın, insanın bedenini seyret.

İnancın yüzünü ibadet aynasında seyret; perdeyi kaldır da îmânın parıltısına bak.

Âşık olmuşsan güzellik ara, lûtuf-ihsan değil... Yook zamanın Abbâsıysan otur da lûtuf bekle, ihsan gözet.

Padişahıma yalvardım, bundan böyle o söyleyecek artık.. denizi bir coştu-köpürdü mü, sonu gelmez incileri seyret.

CXVI

A benim güzelim, senin ayrılığınla ölmek, zevktir-neşedir bana... Sen olmadıktan sonra ölüm, süttür, baldır bence.

Susuz kalmış balık, zayıf cancağızı bedeninden ayrılıncaya dek kupkuru kumun üstünde çırpınır-durur.

Acı su, deniz hayvanlarına Âb-ı hayattır; kuru şekerse mezardan, kefendenbeterdir onlara.

Parça-buçuğun, çekilip tümüne gitmesi oyun değil.. nice peygamber, yer-yurt için ağladı-durdu.

4870. Yurdunu, doğduğu yeri bilmeyen çocuk, dadı ister ancak.. ona ha İstanbul olmuş, ha Yemen.

Yıldızların yayım yeri, gökyüzü olmuş.. hayvan da selvi gibi, yasemin gibi toprağa tapar.

Şu feryattan ağzımı yummadayım ama suyun içinde ağzını kapamak da mümkün değil.

Kurbağanın canı sudandır, havadan değil.. deniz hayvanlarının hepsinin de işigücü budur.

O ışık denizinde gizlenmiş olan ârifierin solukları da ışıktandır, karanlıkları yok eder-gider.

Buraya varınca kalem de kırıldı, kâğıt da yırtıldı... Lûtuf sahibi Rabbi anladı mı, dağ bile paramparça olur.

CXVII

Hepsi de içti, sızıp uyudu; yurt boş kaldı... Salına-salına çayırlığa-çimenliğe dalmanın tam çağı.

Elmanın eteğini tutalım da şeftaliye doğru çekelim... Terü tâze gülden birkaç söz duyalım da yasemine götürelim.

Bitki şehitleri dirilip kefenlerinden çıksınlar diye ilkbahar, Mesîh gibi afsun okuyor.

O güzeller, şükretmek için ağızlarını açtılar... Can, öylesine sarhoş oldu ki öpmeye bile gücü yok.

4880. Gülle lâlenin yüzleri haber veriyor bana; şu leğenin altında bir mum gizli.

Dal da, yaprak da titriyor, gönlüm de.. yaprağın titreyişi yelden; gönlümün titreyişi Huten güzelinin yüzünden.

Seher yelinin hikâyeler, masallar söyleyen eli, güzel kokulu şeylerin bulunduğu kabı çalkadı da çimen çocuklarına güzel huylar öğretti.

Yel Rûh'ül-Kudüs oldu, ağaçlarsa Meryem.. el oyunlarına bak hele; sanki biri karı, öbürü koca.

Bulut, duvak altında güzeller bulunduğunu gördü de Aden incileri, mücevherler saçtı.

Kızıl gül, neşeden yenini-yakasını yırttı; Ya'kub'a gömleğin getirilmesi çağı geldi-çattı.

Güzelin Yemen akıykine benzeyen dudakları güldü, açıldı. Muhammed'e Yemen tarafından Rahmân kokusu gelir artık.

Zemâne padişahının dağınık saçlarından başka birşeyle gönül huzur bulmadı; bir hayli dağınık sözler söyledik ama bir karâra varmadı (*).

(*) Bu gazel, CIV. ve CV. gazellerin bâzı beyitlerinden meydana gelmiştir. Birinci beyti, CIV. gazelin birinci beytinin aynidir. İkinci beyti, ana gazelin sekizinci beytidir. Dördüncü beyti CV. gazelin dördüncü beytine pek benziyor, pek az bir değişiklik var. Beşinci beyti, aynı gazelin beşinci beyti. Altıncı beyti, CIV. gazelin onyedinci beyti. Yedinci beyti, CV. gazelin beşinci beyti. Sekizinci beyti, pek az bir değişiklikle aynı gazelin altıncı beyti. Yedinci beyti, gene aynı gazelin yedinci beyti. Sekizinci, dokuzuncu beyitleri, aynı gazelin sekizinci ve dokuzuncu beyitleri. Son beyti de aynı gazelin onuncu beyti. Anlaşılıyor ki iki gazel, yazıcıların elinde üç gazel haline gelmiş. Belki de bir tek gazel, zaptedenlerin bâzı hatâlariyle üç gazel olmuş.

CXVIII

A benim gümüş bedenlim, gül, cilvelen.. senin soluğun olmadıkça soluğum, ecel gibi gelir bana.

İncin parladı mı gönlüm denize döner.. başımı kaşıdın mı da başım göğe erer.

4890. Ne mutlu andır o an ki bana lâ'l renkli şarabı sunarsın da altın gibi sararmış yüzüm, kıvılcımlarıyle parıl-parıl parlar.

Senin meyhânenin vakıflarındanım da o yüzden yıkılıp gitmişim; benim yapılmam, zâti yıkılmamdadır.

Can güzeli, içinden şehâdet getirdi mi kâfir aklım da hemencecik parmağını kaldırır da şehâdet getirir.

A topluluğun sâkıysi, herkese sunmadan o sağrağı bana sun; hepsinden daha susuzum ben.

Buyruğuna kulum; hele kalk, gel de penceremden bak diye emredersen büsbütün kulum-köleyim buyruğa.

Hadi, Musâ'nın ateşiyle gönlümü parlat da gözüm boyuna parlasın-dursun.

Sustum, ırmağına attım kendimi; zâti şiirimin parlaklığı da senin ırmağından gelmede.

-V-

CXIX

Susma a sözü-soluğu, a dili-damağı güzel oğul, söyle.. gönlümün huzûra ermesi için canımın-gönlümün huzûru olan güzelimin adını an.

Perdemi yırtma, ihsan kapısın aç.. gönül sırçasını kırma; o kadehin hikâyesini anlat.

Lûtuf kapısını kapadınsa ümit kapısını kapama.. damın üstüne çık da damda söyle.

4900.Sözünde de coşkunluklar var, huyunda da, şu kıvılcımlar içen daralmış gönlümün huyunu anlat.

Değil mi ki cennetin Rıdvân'ısın; salâ ver, çağır halkı cennete.. değil mi ki aşk peygamberisin; getirdiğin haberi söyle.

Şu dama tutulanların, zındana düşenlerin ahlarını çok duyduk.. şu tuzaktan kurtulan kuşun halini de bir söyle.

Bağdan-ilgiden bahsetme de şekeri söyle.. yoldan söz açma da baştan geçeni anlat.

Günlerden, yıllardan uzun olan, zamana sağmayan o denizden, bütün canların dönüp ulaşacağı, dökülüp kaynaşacağı denizden söz aç.

Tandırın kızdıysa, duan kabul olduysa sınamalara düşmüş, yanmış-yakılmış ham kişilerin gamlarından bahset.

Onun lûtuf kapısından elde ettiğimiz şeylere, fırsat bulursan, Behram yıldızının üstüne çık da şükret.

Sözü, anlamayan aşağılık kişilerden korkuyor da açık söylemiyorsan anlayışlı, ileri fikirli kişilere söylenecek sözü aşağılık kişilere söylenen sözler arasına kat da öyle söyle.

Bundan da korkuyorsan yeşillikteki kuş gibi soluktan soluğa, elifsiz, lâmsız bir nağme tuttur da öyle söyle.

Hani düşünce gibi.. bir sen bilirsin, bir de içen bilir; onun gibi noktasız, metsiz, idgamsız söz söyle.

CXX

4910. Padişahım, başını sallama, sarığını sarma, gitme.. hele ey yüzü-gözü güzel Ay; gitme.

Bütün yeryüzünde, kimin gözü, gönlü açık ki? Etme, incitme; yabancılara gitme.

Dosttan ayrılma, sırlar evini yakma.. gülü, gül bahçesini ırakıp da her dikene gitme.

Dostum, inad etme, düzene kalkma, savaş arama.. hani o vakit gitmiştin, bâri bu kez gitme.

Senin kulun-kölenim, sen yetiştirmiş, değiştirmişsin beni.. a çâresiz kalanın gönlü, dini-imanı, güzelim yaşayışı; gitme.

Senin zurnanım senin nağmelerinle sarhoşum.. neşe çengini kırma, teli koparma gitme.

Mahmursun da ne diye bir başka mahmurun yanına gidersin? Küpün dibine otur, meyhânecinin kucağından kalkıp bir yere gitme.

A sadakalan yaşayış olan, a canlar bağışlayan.. bundan daha iyi bir hayır olamaz; gidip de bu işten başka bir işe sarılma.

Güzellikte, alımda Hâtem'sin a zamanın Yûsuf'u; cefacı kardeşlerin yanına gitme.

Sevgilinin yüzünü bırakma; düşünceye, hayâle dalma.. apaçık ortada duranı bırakıp izlerin peşine düşme.

4920.A zamanın Mûsâ'sı, denizden toz kopar; Firavun'un gönlünü arama, inkâra doğru yönelme.

A sâhip-kıran İsâ, a ağır hastaların sağlığı-esenliği; iki üç Hristiyanın hâtırı için zünnar kuşanmaya gitme.

A can güzeli, a padişahların canlarının ıssı, cilvelen; dudağını ısır; çeneni sık; fakat gitme.

Zamanın Sıddıyk'ısın; elbette vefâlı olacaksın.. Seçilmiş Ahmed'in yanından başka bir yere gitme.

Kerem Cebrâil'isin, Sidre konağındır, yurdundur; yeryüzünün kuşları gibi dağlara, ormanlara gitme.

Şunu iyice bil ki can, sensiz bir soluk bile dirilmez. İhsan kapısını aç, dıvarın ardına gitme.

Gazelin geri kalanını padişahlar padişahından ara.. tümden kulak kesil, artık söze dalma.

CXXI

Osman'ının başı dönmüş, sarhoş, başında mahmurluk var.. kabağı al da dök başına. Fakat Ömer gibi yardım eden, adâlet gösteren bir muhtesip nerde burda?

Bu ne sözdür ki Ömer'im, Osman'dan da daha sarhoş derler... O baş olanıysa söylemeyeyim, sen söyle.

Böylesine sarhoş gördün mü? Açılıp saçılmış; bütün çiçekleri inci, akıyk.. nerde o şarap ki Üveys-i Karani'nin kokusunu versin?

4930. Nice incelmiş, kıla dönmüş düşünceler var.. fakat sevgilinin saçlarıyle kıl kadar bile ilgisi yok.

Düşünce sarhoşu başkadır, şarap sarhoşu başka.. bunun bir katresinin yaptığını iki testi şarap yapamaz.

Sus artık da, söz defterini şu ırmağa at-gitsin.. düzen ırmağının kıyısına tahta koyma, orda elbise yıkamaya kalkışma.

CXXII

Onun yüzünden gönlü hoş olan, ona gönül veren kişi, başını da kaybeder, ayağını da... Gönül de kim oluyor ki onun yüzünden tümden ateş kesilmesin?

Âşık olmuşsun, o havuzun çevresinde dönüp duruyorsun.. şekere daldın mı yürü, bütün bedeninle tad o şekeri.

O aşkta, o çekişmede testin kırılırsa çeşmenin lülesine ağzını daya, bir güzelce içmeye bak.

Altı yönde de olmayan o küpten öyle bir bal coşar ki altı yönde o bala parmak banar, hepsi de beş parmağını yalar.

Nasıl bir sudur ki ateşlerle, yellerle dolu âşık, o suya özlemler çeker de yeryüzü gibi toprak olur, yerlere döşenir.

Âşıkın âhı gökyüzü dıvağını neden yakar? Çünkü o ateş de ondan yanar, o ah da ondan kopar.

Can, Tebriz'li Şems'in özlemiyle ağlayıp durur ya.. o da, onun yüzünden güzelleşmiştir, onun yüzünden bezenmiştir, latîf, güzel bir hâle gelmiştir.

CXXIII

4940. Sararmış-solmuş yüzümü gör de hiçbir şey söyleme bana... Sayıya-sınıra sığmayan dertleri seyret de Tanrı için olsun, hiçbir şey söyleme.

Kanlı gözlerime bak, ırmağa dönmüş gözyaşlarıma bak.. ne görürsen geç hepsinden; neymiş, nasılmış deme.

Dün hayâlin, gönül evinin kapısına geldi de kapıyı çaldı, gel dedi, kapıyı aç, hiç tınma.

Gamından ferya diye elimi dişledim.. elini dişleme, hiçbir şey deme, seninim ben dedi.

Dedi ki: Sen zurnamsın benim; dudağım olmadıkça feryat etme.. çeng gibi nağmeler vermezsem sana, nağmeden hiç bahsetme.

Şu canı niceye bir dünyânın çevresinde döndürüp duracaksın dedim; nereye çekersem dedi, tez gel, hiç ses çıkarma.

Dedim ki: Hiçbir şey söylemezsem bunu revâ görürmüsün sen? Bir ateştir, yaktın, alevledin de hiçbir söz söyleme, gir içine diyorsun.

Gül gibi güldü de gir ateşe dedi, gir de bütün ateşi yasemin, yaprak, çayır-çemen gör; hiç söz söyleme.

Bütün ateş, söz söyler gül kesildi de bize diyor ki: Sevgilimizin lûtfundan, kereminden başka bir söz söyleme hiç.

CXXIV

Ay'ın kuluyum Ay'dan başka birşey söyleme bana.. benim yanımda mumdan-şekerden başka birşeyden söz açma.

4950. Zahmet sözünü söyleme, defineden başka birşeyin sözünü etme... Bundan haberin yoksa zahmet etme bize; başka birşey söyleme.

Dün deli-divâne oldum da aşk beni gördü, dedi ki: Nâra atma, elbiseni yırtma, hiç tınma, geldim ben.

A aşk dedim; başka birşeyden korkuyorum ben... O başka şey yok dedi; hiç söz açma ondan.

Kulağına gizli sözler söyleyeceğim; fakat yalnız, peki, evet diye başını salla; başka hiçbir söz söyleme.

Gönül yolunda can huylu bir Ay beliriverdi.. gönül yolunda sefer ne de güzel; hiç söz etme bundan.

A gönül dedim, ne biçim Ay bu? Gönül, bu senin anlayacağın gibi değil, geç bundan, hiç laf etme diye işaret etti bana.

Bu dedim, melek mi, yoksa insan mı acaba? Bu dedi, melekten de başka birşey, insandan da başa.. hiç söz etme.

Bu nedir dedim, söyle; kendimden geçtim, alt-üst oluyorum.. alt-üst oladur, fakat söz açma hiç dedi.

A şu şekillerle, hayâllerle dopdolu evde oturup kalan, kalk, şu evden çık; pılını-pırtını taşı, hiç bir söz söyleme.

A gönül dedim, babalık et bana; bu, Tanrı huyu değil mi? Evet dedi, öyle ama a babasının canı, hiçbir söz söyleme sen.

CXXV

4960. Ne mutlu zamandır, seninle sayvanda oturduğum zaman... İki beden, iki şekil; fakat seninle canım bir.

Seninle bağa-bahçeye gittim mi, bağın-bahçenin verdiği neşe, kuşların ötüşleri, cana can katar, insana Âb-ı hayat sunar.

Gökteki yıldızlar bizi seyre gelirler.. seninle ben de kendi Ay yüzümüzü gösteririz onlara.

Gel, o darmadağan hurâfelere aldırmayalım da senliksiz-benliksiz, zevkle baş-başa verelim, oturalım.

Sen ben, oracıkta, o çeşit gülmeye koyulduk mu, gökte duduların hepsi de şeker yemeye koyulur.

Bu, daha da şaşılacak birşey; senle ben, hem burda, bir bucaktayız; hem de şu solukta Irak'tayız, Horasan'dayız.

Hem şu şekilde, bu toprağın üstündeyiz; hem de bir başka şekilde seninle ben, ölümsüz cennetteyiz, şeker kamışlığındayız.

CXXVI

Göz de, akıl da, can da giderse gitsin; sen gitme.. seni görmek onlara sahip olmaktan da iyidir bence; sen gitme.

Güneş de, gök de senin gölgene sığınmıştır.. şu gökyüzüyle yıldızlar gitse bile sen gitme.

A tortulu sözü, arı-duru tabiatten de daha sâf olan, şu sözler bilen, sözler anlayan tabiatın arılığı-duruluğu gitse bile sen gitme.

4970.İman ehlinin hepsi de son solukta îmandan ayrılmadan korkar.. a îman padişahı, benim korkumsa senin gitmendedir; sen gitme.

Sen gitme, gidersen benim canımı da götür; yook, beni kendinle beraber götürmiyeceksen şu sofradan kalkma, gitme.

Seninle oldum mu, bütün dünyâ bağdır-bahçedir.. güz mevsiminde bağın-bahçenin parlaklığı geçse bile sen gitme.

Ayrılığını gösterme bana, pek taş yüreklidir ayrılığın.. a yüzünden taşın bile Bedahşan lâ'li olduğu güzel, sen gitme.

Zerre de kim oluyor ki ey güneş, gitme desin.. kul da kim oluyor ki padişahım, gitme demeye gücü yesin.

Fakat sen Âb-ı hayâtın ta kendisisin, bütün halksa balık.. keremin boldur, ihsanına son yoktur; merhamet et, kerem buyur da gitme.

Gönül tomarıma baştan tâ sonadek, ebed uzunluğunca gitme-gitme yazısı yazılmıştır.

Usanacağından korkmasam yüzden de, binlerce onsekiz binden de güzel, gitme-gitme konusunda yüz beyit daha söylerim.

CXXVII

Ne mutlu o cana ki sarhoş bir halde sallana-sallana ona doğru gider.. yolculuğunda da beden eşeğinden kurtulur-gider.

İki nalınını da çıkarır; dünyâdan da vazgeçer, kendinden de.. Mûsâ gibi gerçeklik ayağını onun kapısına basar.

4980. Circîs gibi yüz kere onun aşkıyla şehîd olur; yahut da İshak gibi onun hançeriyle kesilir-gider.

Dertlerle, ağırlarla dopdolu olan bu baştan başka, bir başka baş elde eder; yargılanma, kendi miğferini onun başına kur.

Mîkail, onun rızık kilesini ku"arsa yerine kimi zaman ölümsüzlük cenneti verilir ona, kimi zaman Kevser sunulur.

Babası, anası, yakınları, onu toprağa kodular mı, balık kesilir, anası da deniz olur artık, babası da.

Aşk, bir yaşayış denizidir ki dibi yoktur.. ona sunulan en değersiz şey, ölümsüz bir yaşayıştır.

Güneşle Ay, her gece batış mezarına giderler.. incisinin parlaklığı, onlara yepyeni bir parlaklık verir.

Onun mahşerinden haberi olan, onun mahşerini gören canı, ölüm meleği yüzlerce nazla-niyazla alır.

Halkın gözünde bedenimiz, o toprakta uyumuş-gitmiştir ama canımız, onun yeşilliğinde salına-salına yürüyen selvi gibi yürür-durur.

Bedenimiz, görünüşte kanla hıltıların mâdeni değil mi? Fakat bu alın yazısından cana bir hastalık gelir mi hiç?

Böylesine bir çöplükte cana binlerce bağ-bahçe var. Peki, iş böyleyse can, ne diye onun mezarından korkar?

4990. Arı-duru şarap gibi kanı, cana gıda edenin ışıklarla dopdolu bedenine, kıpkızıl yüzüne bak hele.

A sevgili, bakınma da bunun geri kalanını sen söyle.. söyle de mermerinden yüzlerce kaynak fışkırsın-aksın.

CXXVIII

Hepsi de içti, geçti-gitti; bir ben kaldım, bir sen.. beni buldun ya, artık her ham kişinin sohbetini arayıp durma.

Canının bütün yeşilliği, gençliği, gönül devletindendir.. hele-hele; sen de çimen gibi, söğüt gibi şu ırmağın kıyısında kaladur, gitme.

Gönül evi, güzelim Ay yüzlülerle doludur.. bir bölüğü Zeliha'ya benzer; bir bölüğü Yûsuf yüzlüdür.

Hepsi de çevresinde halka-halka el çırparak oynar.. her biri el çırpıp usûl tutarak onun kuluyum ben diye bağırır-durur.

O padişah kimin gönlüne gelir de şeref verirse o gönlün her yanı bağ-bahçe kesilir; her yanında bir meclis kurulur, bir toy düzülür (*).

Ne diye olmayacak ümitlere düşer de dört bucakta da bir gürültüdür, koparırsın.. dağılıp gitmişsin; yarım günceğiz olsun toplanmamışsın.

(*) "Toy", kafiye yüzünden "to" olarak geçiyor.

Hele ey aşk, ben kulunum-kölenim, çırağınım senin.. pek güzel, pek iyi huylusun; huyun da güzel, yüzün de.

Meclisin sıcaklığısın, herkesin Âb-ı hayâtısın.. herkes gönül kesilmiştir; alt yana da boş vermiş-gitmiş, boğaza da.

5000. Hele ey gönül, senin gözün, benimkinden çok keskin; acaba o sokak başında güneşe, Ay'a benzeyen de kim?

Ay gibi, gök gibi yüzlercesi, onun yüzünden depremlere uğramış... Yüzlerce zincire benzeyen saç onun zincirine vurulmuş.

Yedi denize daha da denizler katsalar da yetmişe ulaşsa o geçmiye kalkıştı mı, ancak dizinin aşağısına çıkar.

Yoksa o aşk mı? İnsana da benzemiyor zâti.. padişahlar bile onun kapısına Eyaz olmuş, Kutlu kesilmiş (*).

Gök de ondan parıltı çalar, güneş de, yıldız da.. Yûsuf da ondan güzelleşmiş, güzel kokulara bürünmüş, gömleği de.

Bütün arslanlar, onun saldırışına karşı topal eşeğe dönmüş.. Bütün Türkler onun güzelliğine karşı Hintli olmuş-gitmiş.

Dudaklarını yum da lâ'l dudaklarını pek övme... Onun dudaklarına karşı hepsi de hiçtir, hiç tınma.

-H-

CXXIX

O gözün bakışında yüzlerce mahmurluk var, yüzlerce fitne ar; olsa-olsa o yüze, hırsızlamaca bir bakmış olacak.

O sarhoşluğun başında yüzlerce neşe var, yüzlerce heves.. olsa-olsa kendi eliyle kendi yüzünü sıvazlamış olacak.

Zamânenin ne işvesini görüyor, ne düzenine aldanıyor; çünkü o sevgilinin dudaklarından çıkan selâmı işitmiş.

5010. A zamanın iyisine-kötüsüne yapışıp kıvranan kişi, o büklüm büklüm saçları görmedin; yürü-var, mâzursun sen.

(*) "Kutlu", Türkçe ve böyle geçiyor.

Bir ney yapan var ki kamışa bir şekil veriyor; bir soluk olmadan feryad eden bir ney gördün mü sen?

Boy atıp büyüyen kamış, kimin dudağına eş-dost olacak; bunu bir bilseydi kesilmekten korkar mıydı hiç?

Seninle yabancının arasında ne fark var diye sorsalar bize, deriz ki bu fark yeter; sen, başımızı okşamadasın bizim.

"Ol deyince olur" yudumunu o toprağın üstüne döktü de dünyâ âşıklarının dudakları, o yüzden toprağını yalar-durur.

CXXX

Yârabbi, ona cefacı bir sevgili ver; işveli, serkeş, kanlar içen bir güzele düşür onu.

Düşür de gecelerimiz nasıl geçiyormuş, bir bilsin; aşk gamı ver, aşk ver ona, hem yde çok-çok ver.

Birkaç günceğiz hasta et onu da hastalık neymiş, denesin.. düzenci bir hekime düşür işini.

Çöllere sür onu da susat; sonra da taş yürekli bir sâkıyi sataştır ona.

Yolunu yitirt, şehirden yana doğru bir yol bulamasın; boşuna yürüyen eğri bir kılavuza rastlat onu.

5020. O Ay'ın baş çekmesi yüzünden bütün dünyânın başı dönüyor.. bir zamancağız da şu dönüp duran gökkubbenin çevresinde döndür onu.

Bıldır bizim gönlümüzü fırıl-fırıl döndüren o avcıyı bir taş yürekliye düşür; ona seven, sevgiye doymayan bir gönül ver.

Sevgiyi, sevgiliyi inkâr ediyor, bana bir sevgili kalmadı diyor; imkânını gider de bir ıkrar soluğu ver ona.

Filân gelirse bana haber ver demiştin ya kapıcıya; işte o sözü söylüyorum, o nişanı bildiriyorum sana.

Hoca beni yukardan tutmak istiyor dedi; yürü-var, kendin gibi bir aptal ara sen.

Yeter artık a sâkıy, şarap sunduğun kişiyi sarhoş etme; bu kadar sarhoş edeceksen bâri doğru yolu göster ona.

CXXXI

Sun o can şarabını; hepimiz de öyleyiz gene.. Şarabı kadehten, başımızı ayağımızdan ayırd edemiyoruz.

Hepimiz de yeşermişiz; süsenden, gül fidanından daha tâzeyiz... Salt can kesilmişiz, hepimiz de parıl-parıl can gibi parlamadayız.

Herkes isteğe kuldur; istekse bizim kulumuz... Çünkü şu zamandan, şu zamânın dönüşünden çıkmış-gitmişiz biz.

Sevgilinin dudaklarına şükrediyor, zurna gibi coşup duruyoruz.. hepimiz de mâden kesilmişiz de dükkânımızı satmışız-gitmiş.

5030. Doğunun parıltısı, gölge gibi yuttu bizi; görünüşteyse oluşa benzemedeyiz; yeriz-yurduz sanki.

Yeşilliğin, lâleliğin eşi-dostuyuz; fakat kötü gözden çekindiğimizden yüzümüz safran gibi sararmış-solmuş.

Mushaf getirelim de senin elinden-avucundan başka bir elden bir avuçtan şarap içmeyeceğiz diye sâkıye and içelim.

Canı olan, can gül bahçesinden koku alır elbet.. ona sahip olan da anlar ki tümden o'yuz biz.

O koca sağrak yüzünden öylesine tez canlı olmuşuz ki gönlümüz, kuş gönlü gibi sanki bedenimizin dışında çırpınmada.

Melekler bile yolumuza, aşkla, altın taçlar verir.. çünkü genç bahttan daha da fazla kemerler bağışlarız biz.

Canımızı, savaşta ilk safta ara; çünkü önde gitmede hepimiz de okuz, kılıcız.

İnsan karaltılarının perdesinin ardında oturmayız; seher ışığı gibi perdeleri yırtar-gideriz biz.

Geceydik, dünya güneşinin ışığıyla sabah kesildik.. kurttuk, şimdi tanınmış çobanız.

Tebriz'li Şems, canı bezeyen yüzünü gösterdi de rûh gibi hepimiz de canla-gönülle ona doğru akıp gidiyoruz.

-Y-

CXXXII

5040.A yoksul, a karnına düşkün can, âşık değilsin sen... Kapıyı kapa da o alt yanı kokmuşlarla düş-kalk.

Marangozluk, maymunun harcı değil.. asılsız dâvâya kalkışma, saçma söz söyleme; herzeler geveleme.

Aşk dâvâsına kalkışıyorsun; senin harcın mı aşk? A orospu karılı köpek, Tanrı'dan utan hiç olmazsa.

CXXXIII

Halkamızda şaşılacak bir halka çalan var; herşeyden haberi olan bir Ay, şaşılacak bir dert, şaşılacak bir devâ var.

Sofamızda öylesine bir saf yaran var ki bakışından şaşılacak bir ışık vurmada, gönül penceresinden içeriye girmede.

Bu nasıl bir kadeh ki ölümsüzlük kaynağından fışkırıp akıyor; tâ canıma dek şaşılacak bir sestir, geliyor; vâr olsun, vâr olsun.

Kimin gönlünde gam karanlığından bir düğüm varsa onun devletiyle, şaşılacak bir düğüm çözücü bulur.

Bu ne büyüdür ki halk onu görmekten mahrum kalmada.. yahut bu ne buluttur ki o şaşılacak Ay yüzlünün yüzünü örtmede.

Öylesine bir Ay şu kalıbımda nerden doğdu, parladı da gönül, yerinden fırladı-gitti; hem de şaşılacak bir yere gitti.

Gönül, olaylardan doğan vehim evinden dışarı çıktı; bir tek inci içinde şaşılacak bir saray gördü.

5050. Sarayın kapısında, duvarında parıl-parıl ışıklar parlamada; cana canlar katan bir tek güzelden sekiz cennet görünmede.

A Tebriz'li Şems, kbizi şu korkudan, şu ümitten kurtar da yokluktan, şaşılacak bir korku, bir ümit belirsin.

CXXXIV

Gamına düşmüş, perperişân olmuş bir bilgin var; potaya konmuş, ateşe vurulmuş bir gümüşe benziyor o bilgin.

Senin keremine, merhametine, bağışına ümit bağlamış, uzak bir yoldan gelmiş o bilgin.

Aşk yolunda senin hayâl leventlerinin yüzünden yaralanmış, darmadağan olmuş.. yola vurulmuş o bilginin.

Bir bilgin, böylesine bir yemekten rızıklanırsa güzelliğine ne ziyan gelir ki?

Böylesine bir çılgınlık kadehini sen döndürüp sundukça nasıl olur da töreye uyar, yol-yordam gözetir o bilgin?

İnsafın, adamlığın, bir bilginin gamla, boş yere öldürülmesini nasıl revâ görür?

Herkese harâret bağışlayan Tanrı güneşi, bir bilginin buzlar içinde donup kalmasını nasıl hoş görür?

Lûtfun, dersinden bir fayda görsün diye bir bilgini tutmuştur da aşk medresesine çekmiştir.

5060. Unsurların kutsuz terbi'i, onu tutmuş, habsetmiş.. acı da bir bilgin şu tuzakta ışıklansın.

Daha çok sözü var ama usanırsın diye korkuyor da şu tapınakta bir bilgin dudağını yumuyor.

CXXXV

Gönlünde ne var ki şeker gibi gülüyorsun? Dün gece kiminleydin ki seher çağı gibi gülüyosun bugün.

A bahar, dünya, dudaklarının yüzünden gülmede.. yaseminlikte açılmışsın, çiçek açmış ağaç gibi gülüyorsun.

Yüzünden puta da, puthâneye de bir ateştir, vurmuşsun.. ateşin içine girmiş-oturmuşsun da altın gibi gülüyorsun.

Sarhoş bir halde güle-oynaya Tanrı meyhânesinden geliyorsun; kıvılcım gibi dünyanın hayrına da gülüyorsun, şerrine de.

Tanrı, senin de gül gibi göbeğini gülerek kesmiş.. fakat a Ay, bugün bir başka şekilde gülüyorsun sen.

Bağ-bahçe, bütün ağaçlarıyle güzün kurur-gider.. sen hangi bağın, hangi bahçenin gülüsün ki gül goncası gibi gülüyorsun?

Sen nasıl bir Ay'sın ki düşman, sana ok attı mı Ay gibi, gökyüzünden o oka da gülüp duruyorsun, o kalkana da.

Bir misk kokususun, doru hava atına binmişsin, koşturuyor da koşturuyorsun; bir güneşsin, Ay değirmisine gülüyor da gülüyorsun.

5070. Sen tam inançsın, tümden apaçık ortadasın, görünmedesin; artık zanna da gül, taklide de; tamâmıyle görüşsün sen; rivâyete de gülüyorsun, habere de.

Ölümsüzlük tapısında gören de sensin, görünen de.. yola da gülüyorsun, yolcuya da; göçe de gülüyorsun, sefere de.

Yoklukla yok oluş arasından baş çıkarıyorsun da başa da gülüyorsun, taca da, kemere de.

Bütün halk, aç köpek gibi ağzını açmış.. sense o arslansın ki öküz açlığına gülüp durmadasın.

Soluğundan ceylanların ciğerlerindeki kan misk kesilmiş.. sense o ciğer kanına gülüp duruyorsun; bu da bir merhamet.

A tuzağa, a oyuncunun, düzencinin soluğuna, afsununa gülen, avlanırken ceylanları gökte bile tutarsın sen.

A alt-üst olmuş gönüle gülüp duran, iki-üç beyit kaldı; onları da sarhoşçasına sen söyle artık.

CXXXVI

Git-git a tez can, yolculukta bir garipsin sen. Git-git anlamlar denizine; pek değerli bir incisin sen.

Çook konaklar aştın; hatırındaysa inad etme, bu tavladan da geçip gideceksin.

Yıka kanatlarını, arın şu balçıktan, tez ol.. ne diye uçup giden dostların peşinden uçup gitmiyorsun? Ne yapıyorsun sen?

5080. Hadi, testiyi kır, derede ak a Âb-ı hayat.. her testi kıranın önünde ne vaktedek kâsecilik yapacaksın.

Şu mahallenin başından sel gibi ak, denize yürü.. bu dağın belinden kimse kemer kuşanamaz.

Yeter, ne batarken bahset Şems'ten, ne doğarken... Zâti onun yüzünden kimi yeni Ay gibisin, kimi dolun-Ay gibi.

CXXXVII

Yazık-yazık; bir solukcağız şu evin kapısını açsaydın her varın, her varlığın gönlünü kendine eş-dost görürdün.

Ya'kub'un gözü, oğlunun yüzüne açılırdı; buluşma sâkıysi tek Tanrı'nın şarabını sunardı o vakit.

Seni gören, seni seven benim, korkma; kârı gördün ya, ziyanı hiç düşünme diye o güzel, yüzünü gösterirdi sana.

Hiç kimse, filân üst oldu diye kıskanmazdı.. herkes, can çayırlığında muradına erer, esenleşirdi.

Gece ordusunun gelip yağmaladığı bir gün bile kalmazdı; ne altın para kalırdı, ne gümüş para, ne de sayma hevesi.

Eski neşeyi hatırlaman hiç de gerekmezdi; cennet bahçesinde armut gamı mı çekilir hiç?

Gönlümüzde yüzlerce düğüm var.. Kereminden bir su nasip olsaydı açılır-giderdi.

5090. Olmayacak hayâller yolumuzu bağladı; çünkü güneşe benzeyen yüzü, bir kalkan altında gizlenmiş.

Herkesi isteyen odur, istenen takmış adını.. Herkese tapan o, adı tapılan.

Şu beden mescidinin kayyımı da canınızdır, müezzini de.. secde ediş, secde ediliş sıfatında gizlenmiş.

A gönlün de Eyaz'ı Tebriz'li Şemseddin, canın da... İki dünyada da senin gibi Mahmud bir padişah yoktur.

CXXXVIII

Seher çağında, o perilerin bile kıskandıkları güzel, şaşılacak bir sesle bağırdı; habersizlik çayırlığında kendinizden kaçıyorsunuz dedi.

Yüzümü gönlüme çevirdim de ne de hoş bir müjde dedim; gamlara-düşüncelere dalmış, perperişân olmuş, toprağa bile can veriyor.

Bütün kutlu canlar seni beklemede.. sen neden can olmuyorsun, sevgiliye uçmuyosun?

Öyle bir padişahın sana baktığı konakta o yana, bu yana bakmak küfürdür.

Sivrisinek gibi her yelle dağılır-giderken kendini devlet kuşu sayman yakışık almaz.

Aşağılık kişilerin korkutmasından gönlün ürkmesin, aşağılık kişilerin tümü bir çöpe bile alınmaya değmez.

5100.Gönlüm, gamından başka kurtarmak için düzene girişti; a ahmak dedim, başım kurtarsan bile sırrını saklayamazsın ki.

A Tebriz'li Şems, hayâlin, benden yana ters baktı; elden çıktım da ne de güzel bakışın var dedim.

CXXXIX

Benden rehin alır, halkın şişelerini kırarsın.. bütün gece kırmamaya ahdedersin, gündüzün kırmaya başlarsın.

Arslansın, arslanları bile yenersin; tavşana kin gütme.. arslanı yıkmaya, Tehemten'i tutmaya gücün yeter senin.

A Süleyman, dev de buyruğundadır, peri de.. ne diye harman başında suçsuz karıncayı tutarsın?

Ne bir zengini görürsün, ne bir çıplağı; ne aç dersin, ne açık... Bir hoşça yakasına yapışırsın, eteğinin ucunu çeker-durursun.

A gönül, sığınılacak eminlik yurdu orası; gönlüne ürküntü verme; aklını başına al; akıllıysan o eminlik yurdunda eğleşirsin.

Katreden vazgeçersen denizde balık olursun.. habbeyi bırakırsan ülke olur, mahzen kesilirsin.

Tümden o olmadıkça yağ gibi sula beraber bile olsan sudan uzaksın; fakat o oldun mu, artık tutar, yağdan su çıkarırsın.

O, mızrak çeker de sana saldırırsa ona doğru gitmez de zırha sığınırsan erlerin ayıbısın, yüz karasısın.

CXL

5110. Sen, bir başka şekilde, başka kıbâlde değil misin? Taş değilsin, altınsın sen.. taş bile bir koku alır senden; çünkü pek güzel bir incisin sen.

Gönül verdim şuna, sana bitişik bir ev kurayım diyorum; çünkü pek eşi bulunmaz, yemyeşil, yüce mi yüce bir ağaçsın sen.

Yeşilliklerin tümü, senin yeşilliğinin sâyesinde sana döner.. ne söyliyeyim ben? Senin nemin, bir başka neme benzemiyor ki.

Süt gibi, bal gibi bizimle karışmışsın ama bizimkilerden, bizden olduğunu bir türlü akıl kabûl etmiyor.

CXLI

A bütün gönüllerde uçan düşünce kuşu; and olsun Tanrı'ya ki bizim sevgilimizden haberin bile yok, ondan bir belirti bile elde edememişsin.

Her pencereye vuran, her delikten giren bir güneşsin ama o bakışın, o görüşün aslını göremiyorsun.

A geceleyin esen yel, haber cavuşu gibi haberler getiriyorsun; fakat neden o haberler denizinden haberin yok?

A gözcü, hani sana akıl diyorlar, fikir diyorlar.. hani beyin tavanında yurt edinmişsin; bakışa, görüşe bir mum olmuşsun.

Dama çıkmışsın da yeni Ay'ı aramadasın, gözetmedesin.. fakat yeni Ay nerde a yoksul, sense nereye bakmadasın?

A korkak gönül, aşktan kaçıyorsun ama aşkın elinden canını kurtarırsan canını kurtarmamış olursun.

5120. Her adımda işveler satan, cilveler yapan yol kesiciler var; bu işvecilerde-nişve alırsan, bu cilvelere kapılırsan vâh sana, eyvâh sana.

A Ay, bekçisin ama elbise soyanlardan sakın.. gümüş kemerin var ama külâhını kaparlar senin.

A Ay; topluluğuna aldanma; şuna dikkat et: Ordun var, topluluğun var ama bütün gece korkundan kaçıp duruyorsun.

Kaçıp duruyorsun ama aşkın elinden canını kurtaramıyorsun.. bütün bedenin kalkan ama gene de sana bir ok gelip saplanıyor.

Bütün bedenin kalkan, gizli bir yoldan gitmedesin.. fakat kanadın ister iki olsun, ister üç; gene de o tuzağa tutulmuşsun sen.

Göz bebeğisin; göz bebeği, halkı seninle görür; görüş ıssısın ama gönüle baktığın bile yok; görmüyorsun onu.

Göz karaltısının karanlıkları içinde Âb-ı hayat gibi yurd edinmiş, gizlenmişsin.

Göz içine ev kurmuşsun; sana kimsecik dost olmamış.. onun kaynağından coşan suya göz dikmişsin.

Şekerin, aşkın tadından haberi olsaydı utancından erir, su kesilirdi; şekerlik satmaya kalkışmazdı.

Kıskançlık gözü, haset yüzünden şekerin kulağını sağır etti-gitti.. şekerin kulağını sağır eden gözden kork.

5130.Gökyüzünün Arslanısın sen; bütün arslan yüreklıler, yürek pekliğini, safları kırıp geçirmeyi, ayak diremeyi, dayanmayı hep senden bellerler.

Yüreklilerin yürekleri, üstünlük suyunu senin elinden içerler; fakat gönül ıssı erlerin gönüllerinin pusu yerinde senin de yüreğin yufkadır, senin de gücün yoktur.

Arslan, ateşten pek ürker de kaçar mı kaçar.. gönül de ateş tapınağıdır; ateşin kıvılcımına, alevine atılmak için pervâne gibi can gerek.

Pervânenin kanadını, gönül pervânesinden başkası yakamaz; ateşin yalımından bir kanadı, on kanat kesilir onun.

Hilim padişahısın; boşluktan uç, gönül pervânesinin kanadının altına gir de insanlara da, perilere de bilgi bağışlayan Tanrı sana da bilgi bağışlasın.

Yürü, Mirrîh'e de ki: Gönlün kavuşmasını seyret de hançerini bırak, artık baş kesmeden vaz geç.

Kestiğin başın yerine bir başka baş vermeye gücün varsa baş kesmen değer; çünkü buyruğun yürür, başlar vericisin sen.

Baş, başlığı senden buldu; kanat, kanat oluşu senden çaldı; kanat olmayı senden öğrendi; senden altınlar aldı, getirdi.

Bir üfürmesiyle yüzlerce kadeh yapan, sağrak düzen şişeci, bir kadeh kırarsa kınanıp işten alınmaz.

Müşteriye ben gümüş alacağım, alıp götüreceğim demek düşmez; çünkü gümüş alıp götüren gümüş bedenli, ne gelmiştir, ne de gelir.

5140. Zelîhâ Ken'an diyârına Ay olana müşteri olmuştu; Ken'an'lı güzel gümüş bedenliydi; onun uğruna gümüşleri saymak da değerli elbet.

A mızrap vuran Zühre, artık gönül mızrabını duy; gençliğe aldanma; sonunda gençlik, çeng gibi senin de belini büker.

Niceyedek gönül çengi, şu çengin, şu defin, şu neyin yüzünden kırılıp gidecek? Gönül babalık etmezse vay ananın hâline.

A Utarid, bundan böyle şu kâğıtla, şu kalemle, mürekkeble büyüdün, semirdin; ululuklarla, hünerlerle dopdolusun.

Fakat kaplan olsan bir yelle fare kesilirsin; arslan olsan bir saldırışla kediden beter olursun.

Kalem gibi başını ayak yap da gönlün izine düş, yürü.. çünkü yoklukta, şekilsizlikte izlenecek izler vardır.

CXLII

Sevgilimin gönlü, düzenle bir sevgili mi seçer? Yankesici padişahımı bir yankesici aldatır da kandırabilir mi hiç?

Benimle o sevgilimin arasına kıl mı sığar hiç? O gül bağında, o gül bahçesinde yılan mı uyur hiç?

Örümcek, bir ağ gerse bile yabancılara perde olur.. bense onunla gene de bir mağarada olurum; hani Sıddıyk'le Muhammed gibi.

Sadberk gülü, onun yüzünü kıskandı da elbisesini yırttı.. gülün hâli bu olursa dikenin hâli ne olur ki?

5150.İki-üç beyit daha söyliyeyim; hem de öyle beyiitler ki başını da bilmezsin, ayağını da.. fakat sen de gönlüm için olsun, noolur, evet diye sakalını oynatıver.

Nice hekim vardır ki delinin aklını başına getirir; bu benim hekimimse iki dünyâda da bir tek akıllı komadı-gitti.

Gün yüzünün kılıçlarını herşeye vuralım; ondan başka ne varsa kıralım-geçirelim.. zâti onun yüzünden başka bir gelir istemiyoruz biz.

Mademki güneşe tapıyoruz, dama çıkalım da güneş, bir dıvarla yüzünü örtmesin bizden.

Güneş kimdir? Söyle: Tebriz'li Tanrı Şems'i... Öylesine bir güneş ki onu övüş, söz sahifelerine sığmaz da sığmaz.

CXLIII

Hele sanma ki benim elimden kaçıp kurtulacaksın... Düzene az baş vur; hîyleyle–düzenle kaçıp kurtulmaya bıramam seni.

Tatlı canın elimdedir; avucumda.. istersen bedenden kaç; bedensiz can ne yapabilir ki?

Tüm zehir bile olsam alışmalısın bana; leğenden kaçıyorsan pervâne değilsin demek.

Boğazını sıktım, bağladım; fakat kabak gibi haberin bile yok bundan.. bağladım, çekip durmadayım seni, nasıl kaçıp kurtulacaksın?

Bülbüller de yeşillikten memnun, kuşlar da; hepsi de hoş.. sen tutar da yeşillikten kaçarsan kuzgunsun, baykuşsun, pislik böceğiysin.

5160. Değil mi ki seni tutmuşum, hîle-düzen düşünme.. ölmen, güzelim huylara kaçıp kavuşman daha iyi.

Saman çöpü gibi yerinden uçup gitsen noolur ki? Kafdağı değilsin ya.. kırılmadan korkup da kaçsan ne çıkar? Altın değilsin ya.

Huten güzelinden, bir ahlaksız gibi korkar-kaçarsan bütün erlerin canı, senden bezer-gider.

Değil mi ki resimsin, ezel ressamının elinden kurtulamazsın.. değil mi ki putsun, seni yapan, yonan kalemden, sana tapan şamandan nasıl kurtulabilirsin?

Ben seni Ay saydım ya; güneşsin halbuki.. bu burçtan, bu bedenden kaçmazsan tutulur-kalırsın.

Süleyman'dan ürkersen devden kurtulamazsın.. vatandan kaçarsan gariplikten kurtulamazsın.

Hayır... Sus, çünkü seninle binlerce işim var; zâti de Süheyl, Yemen'den kaçmaya bırakmaz seni.

CXLIV

A sevgili, Âb-ı hayat kaynağısın, ilk baharsın, yeşilliksin sen.. tıpkı bensin sen; kim, kendi kendine, tıpkı bensin sen der?

Geceyim ben, dolun-Ay'sın sen; gecenden kaçma.. hattâ Ay da kim oluyor? Yüzlerce topluluğun güneşisin sen.

Şu gök damında Ay, kapının bekçisidir; "Gerçeklik makamında oturmuşsun" ama vatanda padişahsın sen.

5170. Ay, ömrün kadehidir; kimi dopdoludur, kimi yarı dolu.. zamânın ömrü değil misin sen? Kadehe sığmazsın.

Senin buyruğunun yürüdüğü zamanda birisi, tutar da zamânın cefâsından şikâyet ederse cefâ papucuyla ağzına vursan yeri var.

Çünkü şu zaman, tıpkı bedendir; sense onda cansın sanki.. değil mi ki senin gibi bir can, bedenin canıdır; beden de artık beden olmaz; can kesilir, can.

Melekler; Âdem'in bedenine hemencecik secde ettiler; çünkü o yüce, o kutsal bedende senin can ışığını gördüler.

Şeytan, o bedeni balçıktan yapılmış gördü de başını secdeye eğmedi; yürü-git, şeytansın sen diye reddediş çomağı kafasına indi-gitti.

CXLV

Kime yokluk dünyasından bir haber gelirse onda insanlıktan bir iz kalmaz artık.

Yücelerden tâ aşağılara dek her yanı illet kaplasa onun himmeti illetlere göz ucuyla bile bakmaya tenezzül etmez.

Kim darmadağan olur, varlığından, benliğinden çıkar, yok olur giderse, gerçek gözüyle onun bulunduğu yana o, bakabilir.

Güzelim elbiselere bürünmüş arı-duru bir cevher görür; canlı bir bedende oturup durmada.

Görünüşteki şekliyle, kılığıyla görüşüp konuşmayı ne diye yeter buluyorsun? Yürü, bir başka hâle gir; çünkü o da bir başka hâle girmiş.

5180. Ona şükretmeyi benden duy, benden işit.. canına-başına and olsun ki o tatlılıkta bir şekeri ne tatmışımdır, ne görmüşümdür.

CXLVI

Aklını başına al da hiçbir şeyden haberi olmıyanlarla savaşma... Öylesine koca bir sağrakla sarhoş olanlara karşı ayak direme.

Yay gibi, tâ sonadek eğri kalmayı istemiyorsan, seni kendilerine doğru çektiler mi, inada kalkma, teslim ol onlara.

Dileğe uyuş kurduna paralanmak istemiyorsan, çoban, seni yanına çağırdı mı, inad etme; git.

Bilmez gibi padişahlara, bunlar da kim deme... Sana bir şekil, bir iz gösterdiler mi, inada kalkışma.

Canınla gönlünün arasından bir baş çıkardılar mı, inad etme; bu lütfun şükrü olarak canını ortaya koy.

Açıktan açığa "Duyduk da, uyduk da" dedinmi, içinden inad etmezsen bu, o vakit açığa çıkar.

Gideceğin yerde de zannın, işkilin var, geldiğin yerde de.. apaçık görenlerle savaşmazsan bu zan, bu işkil kalkar; gerçek, apaçık belirir.

Koca dağ gibi ayak diremez de zerreye dönersen iki dünya da zerreler gibi görünür sana.

Mekân gibi inad etmez de zaman gibi kendinden geçer-gidersen, zamandan da kurtulursun, mekândan da.

5190. Dolap gibi akar suyla savaşmazsan gökyüzü gibi kendiliğinden dönmeye koyulursun, işe girişirsin.

Dünyâ bile padişâha inad edemez; Tanrı için olsun, Tanrı için, sakın padişâha karşı inada kalkışma.

Yola düşer de, Hemedan'da ayak diremezsen, (herşeyi bilirim dâvâsından vazgeçersin) Bağdad'a ulaşırsın, Halîfe'nin yüzünü görürsün.

Kükremiş arslanla savaşa kalkışmazsan hîlen-düzenin de işe yarar, şiven-cilven de rast gelir.

Dille söz söylemede inad etmez de tümden gönül olursan aynaya dönersin de susarak sözler söylersin.

CXLVII

Bir öpücük için böyle titreyişin gerçektir, yerindedir; çünkü candır o öpücük, can vereceğim diye tir-tir titriyorsun.

Sözden-soluktan bulanır, buğulanır ayna.. ayna için, ayna sâhibinin üstüne titriyorsun sen.

Şu dünya, gece-gündüz korkuyla, ümitle titreyip duruyor.. sen de dünyânın canısın; onun için can gibi titriyorsun.

Bütün kumaşların pazarcıda; kâr-ziyan yüzünden tir-tir titresen de değer.

Avın, senin korkundan nasıl titriyor.. sen avcısın, yayın-okun var ama o titredikçe sen de titriyorsun işte.

5200.Görünüşte Ay'sın ama bir dikkatli bakılsa Mirrih'sin sen.. halkı öldürmeye kastetmişsin; kılıç gibi titriyorsun.

Fitneler peşinde şarap küpü gibi coşup köpürüyorsun; öfkelenmiş kişinin âzâsı gibi kaynamada, titremedesin.

Halk yapraklara benziyor, sense yelsin; herkes senin yüzünden titriyor.. görünüşte saflar yarmadasın; fakat gizlice titriyorsun.

Gönül, güneşe benzeyen yüzünün ardına düşmüş, tık-nefes olmuş, tutulup kalmış.. fakat sen, ne diye hafakanlara tutulmuşsun, ne diye gönül gibi titreyip durmadasın?

Lütufta ilkbaharın da canısın, bağın-bahçenin yeşerip gelişmesisin.. böyle olduğu halde gene de güz yelinden yaprak gibi titriyorsun.

Şükür köşküsün, sana her ulaşan şükreder.. sabır tavanısın, ağır yükten titremedesin.

Kafdağı, gerçekten de oturamaklıdır, hiç titremez.. yoksa zanlara mı düşmüşsün ki zan gibi titreyip duruyorsun.

A zanlara düşen, onları söyliyen, hele soluğunu kes, sus.. karıların fal bakıp üfürmelerinden karılar gibi titriyorsun sen.

CXLVIII

Kaç gündür şaşılacak bir satranç oyununa dalmışsın, bir acâyip oyun oynamadasın.. şaşılacak yemler saçmadasın; şaşılacak tuzaklar kurmadasın.

Gönlünü katılaştırdın mı, kim canını kurtarır senden? Bu çeşit işe bir giriştin mi, başını kim kurtarır elinden?

5210. Buyruğun, şehitlerin kanlarında oynuyor.. ölüm bir fâre ama kediyle oynuyor sanki.

Âşık, kötü zanlara düşer; oysa ki bunlardan uzaksın sen; tüm lûtufsun, yeni baştan tutar, bir başka lûtfa girişirsin.

Neye benziyorum; hem dudağının tadını tatmadayım, hem ağlayıp inlemede.. kimsecikler benimle eş olmak ümidine düşmesin diye de soluğumu kesmedeyim.

Ney feryad eder ama ondan dudağının kokusu gelir, beyne-akla vurur, gammazlık eder; o feryat, dudağının sırlarını söyler.

Düzenbazlık için değilse sen de feryad edip duruyorsun.. boş yere mi böyle soluğun güzel, sesin hoş?

Her ses tanık olmaz, haber getirmez; bu haberi, o sese solukdaş kesilenden duy da anla.

A gönül, kendinden de boşal, düşüncelerden de.. ney bomboş bir hâle geldi de o yüzden onunla solukdaş oldu.

CXLIX

O cana canlar katan güzele sarılmanın çağı geldi.. akıllı, çevik bir kuş olup iki ayağınla o dala yapışmanın tam vakti erişti.

Ağaçlar gibi aç bahar yeline göğsünü.. çünkü kış yeli; güz yeli zehirdir sana.

Anlam âleminin şeker gibi gülüşüyle tüm şeker kesil.. a hoca, ne diye ekşi huyluluğa sarılır-kalırsın?

5220. Sen, varlık divanının altında inci definesisin.. sen ortadan kalkarsan define meydana çıkar.

O ezeli altın kesintileri, beden toprağındadır; bir elersen kesintiler, kalburunun dibinde kalır-gider.

A kardeş, bedeninin kınından can kılıcını sıyır.. öylesine keskin bir kılıçtır o ki Ay değermisini bile ikiye böler.

Sonsuzluk meydanında al ele kılıcı, kara donlu bir atsın sen; koş; geceden de dışarıya çık, gündüzden de.

Kaynaktan gönlüne çek Âb-ı hayâtı; çünkü can yaradılışına bakılırsa bir arka benzersin sen.

Bunu başaramazsan padişah Şemseddin'in yanına kaç.. çünkü o, can bakımından Arş'tandır, beden bakımındansa Tebriz'den.

CL

Şeker gibi gülüşüyle birisinin canını alırsa karşılık olarak pek güzel, pek neşeli, pek hevesli bir can verir ona.

Seher çağında herkese, herşeye güneş gibi saldırır.. gece vakti bekçi gibi herkesin gönlünün, canının çevresinde dolanır-durur.

Kimi vakit, saçı saçmak için tutar, bir yük kamışı getirir.. kimi vakit de sinek gibi o kamışları emer, dudu kesilir.

Kimi vakit müderris olur, baş köşeye geçer, ders okutur; Sadr-ı Cihân'ın derecesi yok olur-gider.

5230. Kimi bir solukta Meryem'i gebe eder, İsâ'yı yaratır; böylece de İsâ, soluğuyla onun soluğuna tanıklık eder.

Kimi tutar, bir çöpü göze can sürmesi yapar da çeker.. kimi de olur, iki dünyâyı da gözüne bir çöp gibi gösterir.

Zamanla bağlı bir görüşün var; önüne ne gelirse ona yamanıp kalıyorsun; önüne, ardına baktığın bile yok.

Oysa ki Sâlih o, iki dünyâ da bir deve.. bizse çan gibi nâra atıp duruyoruz.

CLI

Şeker gibi gülüşüyle birisinin canını alırsa karşılık olarak pek güzel, pek neşeli bir can verir ona.

Seher çağı güneşi, herkese, herşeye saldırır; gece vakti bekçi gibi herkesin gönlünün, canının çevresinde dolanır-durur.

Kimi vakit, sakın der, şatranç padişâhıyım ben; sen benden bir beydak alırsan ben senden bir at alırım.

Öylesine dudular var ki onun şekerine bir eşek sineği yol buldu mu kıskançlıktan kendilerini öldürürler.

Aşağılık biri, o şekerden bir parçacık alıp gitse yoksul dudu, kendini paramparça eder-gider.

Sevgili, düşmanımın yüzüne baktı, şimşek gibi güldü de şu gönlüm bulut gibi ağladı da ağladı.

5240. Seni anlayanın gönlünde iki dünya da kaybolur-gider.. fakat seni bir çöp gibi gören gözlere nasıl girebilir ki?

Öyle bir kişiyim kim bir solukla İsâ soluklu birisini yaratır-giderim diye Meryem'in koynuna üfürür de anlam bakımından gebe bırakır onu.

Canların toplandığı yer sensin, can sana gelmek ister.. çünkü sen denizsin; hepsi de seldir, Fırat'tır, Aras'tır.

Sen Sâlih'sin, şu iki dünya da sanki bir deve.. bizse çan gibi nâra atıp duruyoruz.

Çanın nârası, devenin oynayışındandır.. onu tundan tuna götüren devedir.

Yanmayan mumdan ışık isteme.. Mûsâ'nın ışığını istiyorsan yürü, köz alınacak ateşe git.

Yeter, şu söz bir hayâldir, hayâle saplanıp kalma.. çünkü gerçek âleminde gözün, görüşün de var, elini tutan da var.

A Tanrı ışığı, üstünlükler ıssı Husâmeddin, gönül hekimliğini bilirsin ama ne nabız tutarsın sen, ne hekimlik okumuşsundur (*).

CLII

Şeytan'ın altı kapılı tuzağına tutulmuşsun; her kervana ayıp-ar kesilmişsin.. neyi kurarsan kur, şeytana maskara olmuş-gitmişsin.

Şeytana ot vermek için bedenine kurban olmuşsun: ya şeytanın kuzusu sun sen, yahut da keçisi.

5250. A herif, neden pişman olmuşsun; boynunu eğ.. şu sille yemede şeytana uymuş-gitmişsin zâti.

A pişmiş şalgam, o terelikten ümidini kes.. çünkü ekmek peşine düşmüşsün, şeytan teresi olmuş-gitmişsin sen.

Ekmeği görüyor, ahlaksızca üstüne düşüyorsun.. devlerin erlik suyuna âşıksın, şeytanın torbasısın zâti.

Oruç tutmaya niyet ediyorsun da torba, a eşek diyor sana, başını sok torbaya; sen şeytanın torbasısın zâti.

Ne olacak, nasıl olacak.. gerçekten haberin bile yok. O bilgiyle, o hünerle şeytanın ardısın sen.

Etini semirtme kaygısıyla arıklaştın-gitti... Şeytanın gırtlağı kesildin, feryad edip duruyorsun.

Küfür olsun, îman olsun, yiyedur; sonra da köpekler gibi sus... Çünkü sen, şeytana inanmış bir kâfir karı olmuş-gitmişsin.

Ölüm çağına, hırıltı vaktinedek sirkeye dönmüşsün sen.. Şeytanın hırıltısı gibi ekşisin, kokmuşsun.

Kıyametedek sinek gibi o dolayın, o sofranın çevresinde uçadur; şeytanın dolayındansın zâti.

(*) *Bu gazelin ilk beyti, bir kelime farkıyla CL, gazelin ilk beytinin aynı. İkinci beyti de, gene bir kelime farkıyla tıpkı o gazelin ikinci beyti. Dördüncü ve beşinci beyitler, aynı gazelin üçüncü beytindeki mazmundan meydana gelmiş. Sekizinci beyit, aynı gazelin beşinci beytine pek benziyor. Onuncu beyit, gene aynı gazelin son beytinin hemen hemen aynı. Bu iki gazelin de bir gazelin zabtediliş farkından meydana gelen bir gazel olduğu kanaatindeyiz.*

CLIII

A güzel, şeker gibi bir gülüşle şekerin narkını kırıyorsun.. senin akıyka benzer dudaklarına karşı Yemen akıykı ne diyebilir, ne yapabilir ki?

5260.A gül yanaklı, iki-üç hafta gül bahçesine gitme de yeşillikteki kızıl gül utanıp da dökülmesin.

Gül de kim oluyor ki? Başını kaldırsan da bir gökyüzüne baksan gökten Zühre'yi de baş aşağı yere düşürürsün, Ay'ı da.

Tanrı seni fitne koparmak, yeryüzünü birbirine katmak için yaratmış.. kıyâmet fitneleri koparmaz, arasat günü gibi âlemi birbirine katmaz da ne yaparsın?

Ateş gibi yüzü, gönüller yakasın diye verdi sana.. kıvrım-kıvrım saçları, gönüller kırasın diye verdi sana.

Gönüllerimiz ateş tapınakları; yüzün, oralarda şaman. Her put, her güzel, sen benimsin diye yüzünü şamana tutmuş (*).

Gönlünü alma benden; çünkü cefâya kalkışırsan gönül, Kafdağı bile olsa onu tutar, kökünden söker-atarsın.

Bir kuyuya benzer, çene topağında eşi bulunmaz bir su var; hangi kuyuya düşersem düşeyim, bir ip gösteriyor bana.

Eşsiz güzeller, gamında yollarını da yitirdiler, dinlerini de.. çünkü güzellerin en güzellerinden de güzelsin sen.

Keskin fikirlileri, şu mecliste ne düzen kuruyorsun, bilmesinler diye yüzün, boyuna sarhoş eder-durur.

A gönül, ondan başkasına gönül verirsen kâfirsin.. kafirsin a beden, ondan başkasının aşkına sataşırsan.

5270. And olsun Tanrı'ya, onsuz göklere bile çıksan mezardasın.. onun elbisesinden başka ne giyersen kefene bürünmüş sayılırsın.

A Tebriz'li Şems, canda yurt edinmişsin sen.. sana vatan canların canıdır; çünkü vatanda cansın sen.

(*) Beyitte "şaman" iki kere "şemen" tarzında geçiyor.

CLIV

Bizi güzellerin cefâsiyle korkutuyorsun ama karnı acıkanları da ekmekle korkutuyorsun sanki.

Sevgilimin sövüp saymasıyle gelir, beni ürkütürsün ya; ölüleri de dike kor da canla korkutursun.

Mecnûn'a Leylâ'nın dudaklarından kötü bir söz söylersin ama mahmur gibi onu da koca sağrakla korkutursun.

Ateş üstündeki tencere gibi onun ısısıyla dudaklarım kurumuş.. fakat o tatlı dille korkuttuğundan daha az korkutursun ümidindeyim; kulağım onda.

Ayrılık kurdunu peşime takdı da daralttı beni.. fakat çobanla korkutursan ben korkmam, kurt korkar.

Onun acılığıyla korkutuyorsan beni şarapsın sen.. sinekleri sofrayla, yemekle korkutuyorsan pek sâfsın sen.

Burda toplananların hepsi de kumarbazdır, varlarını-yoklarını oynarlar, yutulup giderler; onları ziyanla korkutuyorsun ama tâcir değil ki onlar.

Latif hayâllere benzerler; onlara ok atasın, yahut yayla korkutasın; mümkünü yok.. ne kanları vardır onların, ne etleri.

CLV

5280. Ne de hırsın var; beni yemeksiz, uykusuz bırakırsın; yüzünü benden çevirirsin de yüzümü mihraba yöneltirsin.

Suyu, ağzımda zehirden de acı bir hale getirirsin... Ödümü koparırsın, ciğerimi derdinle eritir, su edersin.

Beni Hacca sürersin; çölde keser-gidersin de devemi de, varımı-yoğumu da Araplara pay edersin.

Kimi kuraklık verir, meyvemi, ekinimi kurutursun; kimi yağmur yağdırır, hepsini de sellere verir, siler-süpürürsün.

Damından kaçsam okla vurursun beni; dama çıksam elini mızraba atar, nağmelerle indirirsin aşağıya beni.

Edepli bir hâl takınsam yürü dersin, sarhoş değilsin sen... Edepsizlik etsem edebe ait hikâyeler anlatmaya koyulursun.

Kerem yağmuru gibi damıma yağsan iki gözümü de gözyaşlarıyla oluğa döndürürsün.

Herkesten kesildim, bir bucağa çekildim mi keşişe döndün dersin... Sohbet etmeye koyuldun mu dostlara düşman edersin beni.

Keten gibi gönlümü derdine sarsam, derdinle bükülüp dokunsam, keten gibi Ay ışığıyla eritirsin, kökten yok eder-gidersin beni.

Sana dayanıp güvensem sebebe yapışmak yolumuzdur-yordamımızdır dersin.. sebeplere sarılsam onları yok etmeye, onlarda iş yok demeye kalkarsın.

5290. Can doğanını avlar, tırnaklarını kırarsın.. beden, tâlimli köpek olur; onu tutar, güçsüz-kuvvetsiz bir hâle sokarsın.

Yüzümüzün renk kuyumcusu, tutar da bir dükkân açarsa kuyumcumuza kalp satıyor der, adını kötüye çıkarırsın.

Ben kim oluyorum? Senin kapında gerçek sabah bile, olur ya, beni yalancı çıkarır diye tir-tir titrer.

Herşeyi yok edersin, sonra tutar, yok ettiğinin yüzlerce fazlasını verirsin.. kışı yollar, ardından ilkbaharı verir, yeryüzünü yeşertirsin.

Güneş kılıcıyla yıldızların boyunlarını kesersin, sonra gene onlara ünnap gibi bir yüz verir, bir parıltı bağışlarsın.

Adam sustu mu söyle dersin; söyledi mi yeter dersin, sus; ne diye böyle bir kapıyı açıyorsun?

CLVI

Kılıcı, bir soluk, güneş gibi sıyırıp çaldın mı, şu gülenlerin başlarına da gülersin, bıyıklarına da.

Padişahlık elbisesinden soyundan da yamalı hırka giydin.. o yüzden de gönlümüzü, ona benzettin, paramparça ettin.

O büklüm-büklüm saçlarınla bir kulu bağışladın mı şu balçığa bağlanmış bile olsa kurtulur-gider.

O lâ'l renkli şarabı şu utangaç adamlara bir sundun mu, akıl nerde kalır a sâkıy, edep-hayâ ne yana gider?

5300. Parıl-parıl parlayıp her yanı ışıtan Ay'a yüzünden bir yalım vursa Ay, büyür de büyür, gökyüzüne sığmaz olur.

Ay, Zühre'ye der ki: Benim sarhoş olduğum şaraptan sen de bir içseydin sarhoş olurdun da darmadağan mızraplar vururdun.

Ay'dan balığadek bütün varlık, can sâkıysinden sarhoş olmuş.. peşini al, ne diye gelecekten lâf eder-durursun?

Kalk, bugün kutlu, mutlu, iyi bir gün.. hele bir de gözün, o kutlu yüzü görürse...

Doğanın başında külâh, ayağında da halka var da bundan dertliyse şu halkaya bir külünk vurdun mu, ayağı kurtulur-gider.

Hele a Doğan, külâhını çıkar, kanadını aç.. uçup o sonsuz devlete ulaşmanın çağı geldi; söz söyleme.

Şu söz söylemeyi Mansûr gibi darağacına çek.. kadınlar gibi niceyedek pamuk yumağıyla oyalanıp duracaksın?

CLVII

Herkese cansın ya; onun hakkıyçin, onun yüzü suyu hürmetine huyunu-suyunu bildiğin o şaraptan bir kadeh sun.

Herkesi, herşeyi alt-üst et; ne at bırak, ne üst.. böylece de bugün şu meydanda senin bulunduğunu herkes bilsin.

Utanıp arlanmanın tâ köküne dök o ateş gibi şarabı.. zâti sarhoşların gönüllerini, o gizli neşeyle, o gizli çalıp çağırmayla almış-gitmişsin.

5310. Kaçıp giden gönlü geri getirmenin; akılları, güvercin yavruları gibi sürüp, uçurmanın çağı geldi-çattı.

Yıkılıp gitmiş sarhoşların halkasında nükteler söylemedesin.. evet, yıkık yerde definenin parlaması hoştur.

Coşup köpüren şarabı döndür, sun şu yanıp yakılanlara.. o kalyayı, o boranıyı da hamların önüne koy.

Dudakların, değil mi ki kolayca söz söylüyor; ne oldum, sen söyle.. ne bileyim ne olduğumu, ne hâle girdiğimi ben.

CLVIII

Şu şarabı içip elden çıkman daha iyi... Nereye gidersen, gönlün hoş, kendin sarhoş gidersin.

Dönen gökyüzü, senin yüzünden döner; çünkü onun suyu sensin... Gökyüzünde Ay'sın sen; alçaktan gidersen ne zararı var.

Balıksın ama deniz, öylesine sarhoş ki oltaya tutulup gitsen o da ardından gider senin.

Bütün padişahların sadakaları yoğa-yoksula gider.. fakat sen, vara yüz tuttun mu, onlar da vara yönelirler, vara giderler.

Şu iki-üç ayağı bağlıya uymuş, ağır-aksak gidiyorsun ama şu up-uzun yolda tez yürür, gidersin, herkesi geçersin sen.

Ölümsüz bir zevk kazanmayı Tebriz'li Şems'ten öğren de cennetlerin bulunduğu o zevk, o işret meclisine var-git.

CLIX

5320. Bu gece benimle kalır da eve gitmezsem ya Tanrı arslanı Ali olursun, yahut da Alevî kesilirsin.

Soluğumla yavaş-yavaş, azar-azar delilliğe-divâneliğe doğru yol alırsın da akıldan kurtulursun; ansızın deli-divâne olur-gidersin.

Kocaldın, ihtiyar oldun.. kaç şu ihtiyar akıldan da ilkbaharın, yepyeni güller versin, gül bahçeleri belirtsin.

Bir hayâle kapılır da bana gelirsin; bir hayale kapılır da kalkar gidersin... Bu ne rezillik, bu ne ayıp şey, bu ne kuvvetli bağ.

Ondan da beteri var: Altına yol verirler, gelir-çatar sana; fakat yanlıştır; çünkü bir arpa kadar altına bile değmezsin; gene o arpa tanesisin sen.

Çavuş, elbette koşar, kır at da onunla koşar.. fakat dur bakalım; senin olgunluğun, boş yere koşmada değil ki.

Birşey elde etmek için koş da ölüm korkusundan koşma.. a benim cânım, Kâ'be'ye varmak için koş, Bedevinin korkusundan koşma.

Geceleri seher çağınadek benimle bulun da gecenin birinde Ay doğuversin.. doğsun da yoldan da kurtul, kötü yoldaştan da.

Uzaktan herkes görür Ay'ın yüzünü; fakat ne mutlu o kişiye ki Ay'ın koltuğundakini rehin alsın.

Ay da başlangıçta, burdan çekilip gitmezsen başını keserim diye güneş gibi boyuna kılıç çeker.

5330.Çeker ama başını alıp gitmediğini görünce adama, ermişsin, güzelmişsin, benim harcımmışsın der.

Der ki: Ben senim; sen değilsem bile gece-gündüz dostunum; düpedüz babanım, ananım, hısımınım senin.

Seninle ben sensiz-bensiz bir araya gelsek, tek olsak, bir olsak ne olur? Biz bir olalım da kör olsun biri iki görenin gözü.

CLX

Aşkın yüzüne bak da huy bakımından da er ol.. soğuk soluklarla düşüp kalkma; buz kesersin, soğuk olursun yoksa.

Aşkın yüzünden de bakıştan, görüşten başka birşey dileme.. iş, aşkla dertdeş olmandadır.

Kerpiç gibi oldukça havalanamazsın, uçamazsın; fakat kırılır, yuvarlanır, zerre haline gelirsen havalanırsın, uçarsın.

Sen, kendi kendini kırmazsan seni yoğurup yapan kırar-döker.. fakat ölüm kırarsa seni, nasıl olur da tek bir inci haline gelirsin?

Yaprak sarardı mı, ıslak kök gene yeşertir onu... Aşk yüzünden sararıp solarsan ne diye yeşermeden ümidin kesiliyor?

CLXI

Var-yürü ey aşk, güzellere şahne oldun olalı tövbenin de boynunu vurmuşsun, tövbe edenlerin de.

Böyle bir yıldırımsın, nasıl söz edilebilir sana? Tüm kavgasın, savaşsın; nasıl eş-dost olunur seninle?

5340. Sana ne yeryüzünün gücü yeter, ne gökyüzünün.. Sen şu altı yönden de değilsin; peki, nerden gelmişsin sen?

Ne de güzel yüzün var; sekiz cennet de âşık sana.. Ne biçim bir ateş tapınağısın; yedi cehennem de senden tir-tir titremede.

Cehennem sana der ki: Geç-git, sana dayanamam ben.. Cennetin cennetisin; cehenneme de cehennem kesilmişsin.

Âşıkların gözleri, senin güzelim gözlerinin yüzünden yaşlı, etekleri ıslak bir halde.. erkek olsun, kadın olsun, her zâhidin fitnesisin, yol kesicisi.

Sensiz ibadet yurduna çekilmek, kuru bir sevdâdan başka birşey değil.. çünkü ibadet yurdunun da yaşayışı sensin, ibâdetin de.

A aşk kadısı, yanmış-yıkılmış gönlüme insâf et.. yıkılmış gönül köyümden haraç almadasın sen.

A benim bön gönlüm, kinden insaf istemedesin sen? Buralıysan bilirsin ki aşka kan dökmek mübahtır.

Âşıkların kan pahası, zâti can ölçüsünden de dışarıdır; sense, olmayacak düşünceye dalmışsın, temelsiz vesveselere düşmüşsün.

Gerçekten de meleklerin huyları bile aşka mahrem olamaz; sense, eşek şeytanın, eşek cinin huylarına tutulmuş-kalmışsın.

Yeter, sus; büyü yapmaya kalkışma; önce kendini kurtar.. çünkü büyücülüğe, oyun-düzen yapmaya tutsaksın sen.

CLXII

5350. Avucunun yolu-yordamı, lûtuf üstüne lûtuflarda bulunmaktır.. ver, a hoca, denizin avucu, köpüğü, denizlikten başka ne yapabilir ki?

Şeker çiğnemeyi istersen yanlış yol tutarsın.. öfkelenir de bileğini dişler, elini geveler durursun.

A güzelim, aldatmaca işleri bırak, yarına deme; bayrağın dibi sensin; bugün herşey elinde; pek yüce bir kadehin var.

Acı sözler söyledin ama şeker mi, şeker bence.. senin sonsuz, sayısız şekerine karşı, balla şeker, sirkelikten başka ne işe yarar?

Yüzüm ekşi ama sirke küpü değilim.. her yere giderim ama hercayi değilim ben.

Güzelsin ama güzelim yüzünün aynası benim.. yüzüne karşı tut beni; dünyaları bezemedesin çünkü.

Hayır, yanlış söyledim; sarhoştum, büyük bir dâvâya giriştim.. oysa ki yüzüne karşı aynanın ne değeri olabilir?

A gören göz, bilen bakış, yepyeni bir afsunum var, hem pek şaşılacak bir afsun.. daha yakın gel de kulağına üfüreyim onu.

CLXIII

Usanır da bu sevdalı âşıktan kaçarsan gene yüzünü çevirir ellerini çırpa-çırpa döner, canın bulunduğu yere gelirsin sen.

Seni çeken şu hayâlden el çek.. ondan el çekmezsen pişman olur, ellerini dişler-durursun.

5360. Ona yüzünü döndür de hoca de, nereye çekiyorsun beni? Gökyüzü bile bu güzellikte bir Ay görmemiştir çünkü.

Bedavaca yüzünü gösterdi de yanıldın sen.. dayan, onu arayıp istemekte yel-yöpür, bütün dünyâyı gez-dolaş.

Dünyâ, kokmuş bir kocakarıdır, yeni çarşaf giyinmiş.. dıştan cilveler, nazlar, edâlar gösterir; fakat içi rezil mi, rezil.

O kocakarıya yüz tuttun mu, genç bahtın sana der ki: Eşek başı, köpeğin mîdesinin harcı,; yürü, ona lâyıksın sen.

Ters düşüncelere kapılıp heveslere düşüş, aldatmasın sakın seni.. nice köşkler var ki aykırı düşünceler, ters hevesler yüzünden yıkıldı-gitti.

Sana öğüt vermek isterim ama dilim kilitlendi; artık ben susarak gizlice öğüt veriyorum sana (*).

Bütün bu korku, bu iki yüzlülük, bu iki gönüllülük de ne? Şu efendinin gölgesinde değil misin, devletine kul olmadın mı?

Bunları korkun gitsin diye yapmada.. sevgili, boyuna şekerler çiğneyesin diye seni ısırmada.

Tebriz'li Şems, öylesine bir güneş değil ki gece olunca yitsin-gitsin... Ne diye yarını bekliyorsun?

(*) *Bu ve bundan önceki beyit Arapçadır.*

CLXIV

A dudakları helva satan güzel, acı söz söyleme.. a bu yüceliğe ulaşmış dilber, kerem et de eğ başını.

5370. Acı olsun, tatlı olsun, ne söylersen hoş.. gözün de, gönlün de ışığısın, canısın, cana canlar katarsın sen.

Ne yücelerdensin, ne aşağılardasın, ne de altı yöne sığar bir cansın.. altı yönü de ne edecekmişim? Kanlar sızan gönüldesin sen.

Başını eğ.. yüzünü gördüğüm gündenberi gönül de sarhoş oldu, can da.. akıl da sevdâlara düştü, çıldırıp gitti, fikir de.

Bedene âşık olan, candan mahrumdur.. şeker, safra illetine tutulanın ağzına acı gelir.

A güzelim, güneş, her akşam secde eder sana; noolur, güneşin gönlünden bir dışarı çıksan.

Bir güneşsin ki her zerreden doğarsın; zerre haline getirmek için dağları ovar, un-ufak edersin.

Ne de latifsin; fakat tâ başlangıçtanberi öylesine zorlusun, öylesine sınıkları onarırsın ki.. ne de gizlisin; fakat şaşılacak şey şu ki bu kavgaya da girişmiş-gitmişsin.

Yanlış söylediysem ters anlama, darmadağan sayma.. lûtfeder, elimi tutarsan bana yeni bir baht verirsin, devletime devletler katarsın.

Aşkın ta kendisisin sen; bizse gölgeniz senin.. bir soluk çirkinleştirirsin beni, bir soluk da bezersin, güzelleştirirsin.

Öyle görünüyor, sanırım, dün gece rüyada gördüm seni; bugün dünyâlara sığamıyorum çünkü.

5380.A kervan başı, develeri burda ıhtırıp uyutma; konak değil burası... Yoldaşlar ilerlediler; ne diye eğleşip kalıyorsun?

Kendine gel; sus; çünkü solukla gönül ateşi daha da yalımlanır... Şu anda yalım soluk almada, yücelip durmada, sen ne buyuruyorsun ki?

CLXV

A efendim, "Birbiri üstüne konmuş tabakalar.." Sanki ansın sen de biz, organların sana.

Bir gönüle aşk geldi-kondu mu, akıl-fikir, nasıl kalır ki? Susuzluk illetine tutulan ciğerde su mu bulunur hiç?

Ahdımızda durmadık-gitti; nice sözler verdik de durmadık sözümüzde... Müflis borcunu vermek için düzene baş vurursa da faydasız.

Zaman, zararlara, kötülüklere düşürdü de ne güzel terbiye etmeye kalkıştı beni; *fakat hiçbir faydası olmadı*; tuttuğumdan vazgeçemedim-gitti.

Seher çağında, yücelikler tan yerinden görünen o Ay'a, bedenimin her zerresi vuruldu, âşık oldu.

Bizden ayrıldı da gizlendi mi kınama beni feryad etsem de.. a ışıkları yakıp yandıran Ay, gökyüzünde sana benzer bir başka Ay yok.

Sabrımın azlığı seni övmeye sürüyor beni; ama biliyorum, suçluyum... Hiç birşeye benzemeyeni birşeye benzetmek imkânı var mıdır ki?

Hâlis Araplar bile överken dilleri dolaşıyor da hiç mi, hiç Arap olmayan bir âşık, şiirle övmeye kalkışıyor seni.

5390. Tek, çifte üst oldu.. evet, birşey, şaşının gözüne iki görünür ama doğru gören, onu birleştirir, bir görür (*).

(*) Bu şiir Arapçadır.

REMEL MUSEMMEN MAHBÛN TAMÂM

"Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilâtün"

-A-

I

Bana can da sensin, cihân da sen.. ne yapayım canı, ne edeyim cihânı? Bana, benimle yürüyüp giden haznesin sen; ne işim var kârla, ziyanla?

Bir solukta şaraba dostum; bir solukta kebabla eşim.. mâdem ki şu yıkık devrandayım, zamânın dönüşüyle ne işim var benim?

Bütün halktan ürktüm-kaçtım; herkesten kurtuldum-gitti; ne gizliyim, ne görünmedeyim.. ne yapacakmışım varlığı, ne edecekmişim mekânı?

Sana kavuşmuşum, seninle buluşmuşum; mahmurum, yaratıklarla işim yok.. sana av olmuşum-gitmiş; ne yapayım oku, yayı artık?

Irmağın tâ dibindeyim; ne diye gidip de su arayım.. söze gücüm mü yeter? Şu akıp giden ırmağı nasıl öveyim, ne diyeyim ki?

Varlığım yok; yük yıkacak yeri ne yapayım? Kurt, çoban oldu bana, çobanın yükünü ne diye çekeyim?

A aşk, ne de hoşsun, ne de sarhoşsun; elinde de kadeh.. ne kutlu yerdir oturduğun, anlaştığın yer, ne mutludur seni gören can gözü.

Senin yüzünden her zerre bir dünyâ oldu; senin yüzünden her katre can kesildi.. senin izini bulan, ne yapacakmış adı-sanı?

O üstünler üstünü inciyi bulmak için gerçekler denizinde başla yürüyüp gitmek gerek.. koşan ayağı neyleyeyim?

5400. Birlik silâhıyle yolumuzu sen kestin; bütün varımı-yoğumu tümden sen aldın.. baç alıcıya ne vereyim şimdi?

Parıl parıl parlayan Ay'ın yalımlariyle, büklüm-büklüm saçların kıvrıntılariyle gönlüm hafifledi, yürüdü-gitti; sun o ağır sağrağı a benim cânım.

Belâya, zahmete bakma; aşka sevgiye bak.. cevri-cefâyı görme; yüzlerce görüp gözeteni gör.

Gama lûtuf adını tak; gamdan, dertten neşelen; kurtuluşu, eminliği şu korkudan iste..

Kurtuluş dile, eminlik iste; bir bucağa çekilip oturanları seç.. Ağzın yolunu gözle, gizlice söylenenleri duy-işit, ağız yolunu açmaya kalkışma.

II

Baht yardım etti de sevgili geldi, kondu yurdumuza.. aşk da bizimle beraber yerleşti oraya; yerleştik, yurt edindik artık orasını.

Aklımız başımızdayken geçen zaman, pişmanlık zamanıdır; sarhoşluksa uluğluktur, yüceliktir.. aşkın tehlikesi esenliktir; aşka düştük, sınandık, yok olduk-gitti.

Aşk suvardı, derken tutsak etti bizi.. aşk otladı, yedi, bitirdi bizi. Gayb âleminden geldi de çağırdı bizi; biz de koştuk, geldik ona.

Onu bir eş-dost, bir yol-iz bulduk; şarabımız aşk oldu, aşk bizi suvardı, biz de su olduk ona; içti bizi aşk.

Zevkın, neşenin sözünü tuttu, gizli âlemden birteviye lûtuflara erdik.. sözünden dönmedi, vefâda bulundu, biz de ona vefâlarda bulundu.

5410. Sabah yıldızı bir kadeh doldurdu; o kadeh uykumuzu dağıttı.. temel atılacak yer, dümdüz şükür yeridir; biz de yapımızı oraya kurduk.

Utangaç kadınlar, güzelim yerler gördük.. o güzeller, sanki karanlıklarda yanan, parıl-parıl parlayan ışıklardı; aklımız başımızdan gitti, aşka tutulduk artık.

O güzel kadınlara baktık da şükrettik, sarhoş olduk; sarhoşlukla ağlamaya koyulduk; gözyaşı katreleri, yeter bir süs oldu bize.

Zengin olduk da geri döndük; yurt edinilecek yere konduk; kötülükte bulunanları yargıladık; tanık olduk, and içtik (*).

III

Yayı, zırhı, kılıcı kadınlara satmayın.. silâh, kılıc vuranlardan başkasına yaraşmaz.

Görünüşe kul olan, Tanrı'nın aşk kemerini ne yapacak? Yoksul kadın, kalkanı, ağır gürzü ne edecek?

Bel yoksa kemer nereye kuşanılacak.. taş taşımaktan, kaya çekmekten beli kırılmış-gitmiş onun.

Altın, gümüş, inci, mücevher, aldatıcı taş değil de ne? Taş taşımaktan canını eşeğe döndürmüş o.

İki-üç ahmakla oturup durma da böyle bir yoldan kalma.. can huylarını da Tanrı erlerinden ara, dünyâ huylarını da.

Tecellîden sarhoş olan göze bak.. gerçeklik incisini de o gözde görürsün, apaçık görüş ışığını da o gözde bulursun.

5420. Sen o gölgeye baş koy ki ağacı yeşertir.. bütün eminliklerin, bütün kurtuluşların akıp geçtiği yer orasıdır.

A kardeş, yıldız gibi karanlık geceyi del de geç.. çünkü gizli sevgilinin yurdunu gece aramak gerek.

Görüş bağışlayana bak, kadehini onun şarabıyla doldur.. sen, o devre bak; ne yapacaksın zamânın devrini?

Bakış okunu at-gitsin; eseri, yaradanına ver-gitsin.. yaya benzeyen bedeni, bakış okuna uymuş bil.

Düşman, eline düşerse lütuf, kerem, senin ellerini bağlar.. Tam inanç, sana av oldu mu, artık o zan ağını parala-gitsin.

Tanrı'ya doğru koştun mu, güneş gibi parlarsın.. öylesine bir kâr buldun mu ne yapacaksın kârı, ne edeceksin ziyanı?

Hele a erik gibi ekşi kişi, "Gelin" sesini duy.. ölümsüz Ay, çağrı için ağzını açtı.

Şu başlangıca dudağımı yumdum, geri kalanını ondan ara.. çünkü Fâtiha okuyanın ağzını incilerle doldurur o.

(*) *Bu şiir Arapçadır.*

IV

Ben, ancak beni gerçekleyen erlerin başlarına and içerim; ben, ancak bize âşık olan alımlı güzele âşık olurum.

Onlar bizi severler, sonra biz onları severiz; onlar bize gelirler, sonra biz onlara geliriz.. onlar bize üstündür; fakat neden üstün olurlar, neyle geçerler bizi?

Gözlerimi açtık, sadakalar devşirdik; mallar çaldık ama bir de baktık ki onlar bizi çalmış-gitmiş.

5430.Gönüllerimizle alt-üst olduk onlara; ayıplarıyle bildik, anladık onları. Tanrı suvarsın göz ucuyla bize bakan güzelleri.

Üstünlüğe eriştik; erişmeseydik yıkılırdık, yok olur-giderdik.. konakladık, oturduk; kaçtık, gittik; derken bir de gördük ki ulaşıvermişler bize.

Tanrı gazebinden çekinmeseydim kbir göz ucuyla bize baksalar yeni baştan yaratırlar mı, yaratırlar bizi derdim.

Gönülleri yurt edinen güneşlere ulaşmaya çalış.. onlar, kâselerle suvardı, rızıklandırdı, doyurdu bizi (*).

V

Tanrı yardımı, beden perdesini yırttı da meş'aleleri gör diye yer yüzüne meş'aleler gönderdi.

Ne diye ışığı inkâr edersin, ışık yoktur dersin? Yoksa anadan doğma kör müsün sen? Işıktan, tâ temelden uzaksan kalk-git şu meş'alelerin yanından.

A akıl, ne vaktedek aklın başında kalacak? Ne vaktedek bir bekâr evine benzeyen Ay yurdunu, bu çeşit meş'aleleri örtüp duracaksın?

(*) Bu gazel Arapçadır.

Dünyânın savaşına bak, can ordusunu seyret.. erlikle şu meş'alecikleri nasıl da tutuşturdular, yaktılar.

Uykudan uyanırsan, bu kapıdan girersen gerçekten de meş'aleleri görür, bilirsin sen.

Dinle gönül, Salâh'ını o gözle bir görürsen and olsun Tanrı'ya, hem Rûh'ul-Emin kesilirsin, hem meş'alelere emîn olursun.

VI

5440. Bir sabah, deve süren, mavallar okudu, aşkınızla sürdü bizi de katınıza geldik.. yanınızda ceylân kasteddi bize; fakat aldırış etmedik biz.

Eşiğinizde utangaç güzellerle buluştuk.. o güzel kızlarla aşk oyununa giriştik; onlar cilvelerle tutsak ettiler bizi, biz de tutsak ettik onları.

Kınayan, aşkınıza düştüğümüzü gördü de birgün öğüt verecek oldu; aşkınızdan geçirmek, havanıza düşüp perişan olacağımızı anlatıp korkutmak istedi bizi; duyduk sözlerini ve isyan ettik.

Siz anlamlar gözlerinde dolun-Aylarsınız; öyle gördük sizi.. öyle gördük de ışığınızda, yıldızlar gibi gizlendik, görünmez olduk; fakat sizinle de yolumuzu bulduk.

Dolun-Ay güzelimiz, bir hatip gibi bayram günü imâm oldu bize.. o dolun-Ay'ın çevresinde arındık, seçildik, namazda ona uyduk biz.

Bir Yûsuf'un güzelliği karşısında kendimizden geçtik; sonra aklımız başımıza geldi de bir de baktık ki kan gibi şarapla dolu kadehler, ellerimizde.

Burunsuz kokladık, akılsız anladık; ağızsız-dudaksız güldük, gözsüz ağladık.

Onunla buluştuğumuz zamanı Tanrı ışıklatsın; sevgiliye kavuştuğumuz yeri Tanrı suvarsın.

Tam kıvamında olan, gereği gibi sarhoş eden şarabı içtik.. otururken, kalkarken hem göründük, hem gizlendik.

Ululuk dallarını silktik; kendinden geçiş hurmalarını düşürdük, yerlere saçtık.. sarhoştuk da bu işe koyulduk, onları devşirdik (*).

(*) Bu şiir Arapçadır.

-T-

VII

5450. And olsun Tanrı'ya ki, şimdicek sağ-esen gitmeye bırakmam seni.. çünkü kıyâmette ne elin kalır, ne ayağın, ne sağlığın kalır, ne esenliğin.

Aşk ordusu geldi-çattı, küfür ülkesini aldı-gitti.. hele ey kalender dost, kınanma davulunu çaladur.

Gönlünü de yok et, canını da; bedenini kaftan gibi yıt-gitsin... Ne izden söz aç, ne haberden; ne eserden bahset, ne alâmetten.

Kendimden geçtim de düşünce yolunu bağladım.. hele ey sâkıy, sarhoşum; tümden kendimden geçir, varlıktan kurtar beni.

Hele bir sıçra, hele bir sıçra da varlığının başına bas ayağını... Hele bir uç, hele bir uç da benim gibi şükürden de kurtul, nankörlükten de.

A aşk, Mûsâ gibi ululanma Firavun'unun kes başını.. hele ey Firavun, önüme gel; kapını da tuttum, damını da.

Gizlilik âleminden eriştim-geldim; aşk ordusunu çektim.. yürü git ey başı dik zâlim, beğlikten de düştün, köy ağalığından da.

Hele kendine gel; senin bostanın, bağın-bahçen, ölümsüzlük ilidir; şu dünyâsa eşek başıdır ancak.. bu aşktaki keramet, kerem sâhibinin yüzünü seyretmektir ancak.

Salt acıyış, belâlar verip de canını yakıp yıkmaz.. cana, kin güdüp de hacamat etmez bizi.

Canım da doymaz sana, gönlüm de.. canım da usanmaz senden, gönlüm de.. hiç kimseye gözden-gönülden usanç gelmez, kötülük değmez.

5460. Salt aşktan başka neye yüz tuttumsa tadından da pişmanlıktan başka birşey elde etmedim, güzelliğinden de.

Bu havuza ulaştın ya, birşey yitirmedin.. bu havuzun içinde Âb-ı hayat var, kıyısı da tam oturulup eğleşecek yer.

Bu havuza düştün mü tümden kendini ona ver.. çeviklik, erlik taslayıp da elceğizlerini, ayacıklarını çırpıp durma, çırpınıp yatma.

Ver kendini ona da sus; topluluğun imâmı değilsin sen.. burda aşktan başka hiçbir kimse imâm olamaz.

VIII

Hele güzelim , seher çağı şarab içtin ya, âfiyetler olsun.. hele bir beri gel de kulağına gizli bir söz söyliyeyim senin.

Can şarabı, eşsiz bir şaraptır; yürü, ondan bir tat.. bir yudumcukla bütün düzenbazlığın, bütün aklın-fikrin uçar-gider.

Şu akıldan-fikirden kurtuldun da konaklar aştın, sarhoşluğa ulaştın mı şarab satanın lütfu, keremi, sana yüzlerce başka akıl, başka fikir verir.

Sırlara daldın mı da can, sâkıylik eder sana.. coşup köpürüşünden, heyheylerinden gökyüzüne bir gürültüdür, düşer.

O kızıl, o sarı şaraptan başka bir şarap iç.. içtiğin şarap, seni anlamlar ıssı eder de daldığın resimlerden, şekillerden kurtarır seni.

O tat-tuz mâdeni, sabah çağında sana öylesine bir kadeh sunar ki o bir kadeh şarap, dün gece içtiğin yüzlerce kadeh şaraptan daha iyidir.

5470. Sen, hay-huy etsen de, etmesen de bütün ölüler, bütün cansızlar, senin coşup köpürüşünle coşar-köpürür.

O halkaya girdin mi, mâdenin de üstüne çıkarsın, definenin de.. kazanç yerini elde etmeye çalışan gönlünden kazanç hevesi düşer-gider.

Düşmanların kötülüğü yüzünden yüzlerce kuyuya düşmüştün ya.. zulümleri, kötülükleri örtenin keremi, sonunda hepsinden de kurtarır seni.

Tümden buluşmayı, kavuşmayı kur; sus, avlanmadan vaz geç.. şu vahşi hayvanları avlanman, susmanla kolaylaşır.

Ağzını yumdun mu, susmayı seçtin, beğendin mi de eşin-dostun dileği-isteği, seni öyle bırakmaz, gene söze çeker.

-D-

IX

O ölümüze, güzelimizden haber gelirse kefenini yırtar da mezarından çıkagelir.

Ondan birşey elde etti mi, ölü neler yapar, diri neler eder? Sözü mü bunun.. dağ bile onu görse yerinden sıçrar da ileri gelir.

Senden geldikten, senin yüzünden olduktan sonra kınanmandan kaçmam, kaçınmam.. senden gelen acılık, cana şekerden de tatlı gelir.

Sana ne gelirse ye-iç, bir yanda dursun deme.. bir akar sudasın sen; yedin-içtin mi yeine bir başkası gelir.

Güzelim sanatına bak, gönüllere gelen vahyini seyret.. tümden görüş ışığı kesil; ne gelirse bakış-görüş zevkinden gelir.

5480. Bir ömürdür ümide düştüm; ömrüm geçti-gitti de sevgili gelmedi.. ama zamânı gelir de gelir, yahut da zamansız, ansızın geliverir; herşey seher çağlarında gelmez mi ki?

Bekle, gözliyedur; zamanlı-zamansız, bir de bakarsın, ansızın, kadri yüce bir sürme gibi padişahımız, gözümüze geliverir.

Şu göze de geldi mi göz, bir deniz kesilir.. denize de bakınca bütün suyu inci olur-gider.

Fakat aslını bilmeyen ölü inci değil.. her tânesi söz söyler, hepsi de arar-aktarır, tümü de canlı inci.

Ne mâdenisin, ne cansın; ne bilirsin sen.. insandan gelen hüneri Tanrı bilir, Tanrı görür.

Hele sen dilsiz-dudaksız söz söylemeyi huy edin; huy edin, çünkü dünyâdan geçip-gittin mi ne dudak kalır, ne diş.

X

Gönlüm buyruğuna uymuş, sevdana kapılmış-gitmiş.. sararmış-solmuş pörsük yüzümde senin safran var.

Başım, yüzüne dalmış, sarhoş olmuş; gönlüm hayâline tuzak kurmuş.. gözümden dökülen inci taneleri, denize benzeyen avucundan saçılmada.

Senden elde ettiğim her armağanı hayâline tapşırdım.. çünkü şeker gibi tatlı hayâlinde yüzünün parlaklığı var.

Yanlış söyledim; hayâlin, başka hayâllere benzemez ama bütün güzelliği, bütün tadı-tuzu, senin ihsânından elde eder ya.

5490. Sadberk gülü, kapında, utancından döküldü-gitti.. çünkü senin güzelim yüzün, kendisinde de var sanmıştı.

Selvi, sana karşı suç işlemiş gibi başını önüne eğmiş.. çünkü o da yanılmış, senin boyun, kendisinde de var sanmış.

Yüce kişilerin canları da, ciğerleri de Zühre'nin yüzü gibi parıl-parıl parlıyor.. hepsi de Ay gibi eriyip gitmede; seni istiyorlar çünkü.

Gönlüm; sevdâ ateşinin üstünde helva tavası, değil mi ki içinde senin helvan var; yalımlarla yansa-yakılsa ne çıkar?

Madem dost elde, her yer, oturup eğleşilecek ye.. ne mutlu o hiçbir şeyden haberi olmayana ki senin yerinden haberi vardır.

Bana kapıyı açmazsan damdan girerim içeriye.. seni görüp seyreden can, ne de güzel bir candır.

Yüzlerce dama çıkarım; yüzlerce tuzağı deler-geçerim.. ne yapayım? Can ceylanım senin ovanı istiyor.

Sus ey deli âşık, şiir söyleme, kanlar yut.. zâti dünyânın her zerresinde senin kavganın derdi, gamı var.

Yürü ey gönül, üstünlükler bağışlıyan Tanrı Şems'ine, Tebriz'e git.. hayâli gibi o da sana gelir; zâti seni istiyor o.

XI

Gönlüm senin işine-gücüne koyulmuş; gönlümde senin gülün var, senin nar çiçeğin var.. ne güzel bahtı vardır o ağacın ki onda senin meyven var.

5500.O anlamlar göğündeki sana mensup Ay'a ulaşan, onun ışıklarını elde eden kişi, ne yapacak dönüp duran gökyüzünü, ne edecek şu zanlarla dolu dünyâyı?

Tanrı'ya and olsun, kınanmış şeytan bile seni severse, seni ıkrâr ederse kıyâmet günü kurtulur-gider.

Tanrı'ya and olsun ki yüzlerce ışıkla yoğrulup yaratılan hûriyle melek bile seni inkâr ederse canını kurtaramaz, kurtaramaz canını.

Kimsin sen? Bir avuç topraktan yapmış-düzmüşsün beni de sonra seni öyle bir yarattım ki diyorsun, sendeki sır kimseciklerde yok.

Senin darağacına çekilen Mansûr-ı Hallâc'ın gönlü, büyük-büyük belâlardan gam yemez, gam yemez.

Melek davul çalmaya başladı mı ey akıl, kavuğunu giymeye kalkışma.. sen sanma ki o Ay, sarık derdine düşecek.

Varma-yorulma a tâcir; hiçbir dükkân açma.. sanma ki rızık, hep senin pazarından gelir.

Sen, doğduğun gündenberi nîmete, ihsâna amaçsın; rızkın anahtarı senin düzenbaz elinde değil.

Her kök, her bitki, Tanrı rızkını yer.. fakat bütün işkil, bütün zan senin hasta gönlünde.

Can üzen, ömür kesen rızık ümîdini bir de cennete doğru sürüçek; oranın her yaprağında, her bitkisinde, sana hazırlanmış şeker ambarları var.

5510. Herkesin kabağa benzeyen başında senin şarabın yok.. şurayı-burayı kaşıyan her elde senin dikensiz gülün yok.

Kabak, tertemiz yıkandı mı içinden şarab coşar.. çünkü tertemiz kişilerin gönüllerinde senin izlerinden, senin eserlerinden şaraplar vardır.

Sus a canların bülbülü; diller tozdur-dumandır.. sözlerin canında, gönlündeyse senin sevgilinin bakışı var.

Gerçekler Şems'ini doğular Tebriz'inden göster; çünkü Ay da, güneş de, Utarid de, senin gamına düşmüş, seni görme derdinde.

XII

Ne mutlu o kişiye ki ayağa döndü; tümden lütuf oldu, râzılık kesildi.. cefâdan, gamdan, gussadan kurtuldu, tümden neşe oldu, vefâ kesildi.

Ne mutlu neşeden çeng kesilene; şarapla aklı-fikri dağılana.. delilik aşkına rehin olana, arılık denizinde inciye dönene.

Bakışı Ay oldu, güneş kesildi; toprak, onun bakışıyla altına döndü.. aşka mal oldu; keremde incilerle dolu bir deniz haline geldi, yürüyüşte seher yeli kesildi-gitti.

Aşk padişahı onu çekti, bağrına bastı; bütün halktan kesildi o.. aşk bakışı seçti onu da bütün dileklerine eriverdi.

Yürüyüp gidişte, gökteki Ay oldu tıpkı; geceleyin Ay'ın ondördüne döndü.. Tanrısal bakışlarla bir lahzada nerelere gitti, nerelere ulaştı.

Yere benzerdi, gök oldu; tümden tat-tuz kesildi, alımlaştı.. insandı, melek oldu; sinekti, Zümrüdüankaa kesildi.

XIII

5520. Seher çağında gül bahçesinden düzenbaz bir güzel beliriverdi.. nice sarhoşun nârası, gül bahçesinden göklere ağdı.

Ay gibi ışıtan yüzünden, güzel mi güzel vuslatından, herkesin bahtı yüceldi, işi düzene girdi.

İki yüz râzılık bahçesinin, iki yüz Âb-ı haya kaynağının yüzünden, dikenin gönlünden iki bin güleç gül bittı de açılıp saçıldı.

Bütün gece gönülde konaklıyan hırsıza benzer gam, buluşma-kavuşma şahnesinin eline düştü; darağacına çekildi-gitti.

Zulümlere uğramıştık, bütün ümidimiz kesilmişti; bunun ardından panl-panl parlıyan devlet gibi uyanık bir gönül beliriverdi.

Beden de, can da kocalmış-gitmişti; ona kavuştu da ne de genceldi.. herşey kesada varmıştı; ne de alıcı geldi, ne de değerlendi.

Gönül, din Salâh'ını hepiniz gördünüz ya.. ne de şaşılacak bir güneş deyin; sırlar tan yerinden belirdi de doğuverdi.

XIV

Başka bir hâle dönme ey gönül; sevgilinin gönlü bilir döneceğin hali.. sırları gizlemeye uğraşma; sırları da bilir o.

Sende ne varsa-ne yoksa hepsini de çer-çöp gibi tutar, o suya atıverir.. meyhâneci, şarabın bütün cilvesini, neler edip neler yapacağını bilir.

Avucunda diken yoktur onun, elinde güller biter.. dikenin gönlünden bitecek bütün gülleri bilir o.

5530. Sen, her gün çalışır-çabalar, yavaş-yavaş birşeyceğiz bilirsin hani.. yürü, ona kul-köle ol, o birdenbire, hemencecik bilir.

Hüküm verileceği zaman ıkrâr edişte, tanık oluşta tutsağa benziyorsun; sûfînin bedeniyse tanıklıkta ıkrârın gönlündekini bile bilir.

XV

Ne mutlu o kişiye ki bize döndü, tümden teslim oldu, râzılık kesildi.. aşka mal oldu, delilliğe rehin verildi; arılık-duruluk denizinin incisi oldu-gitti.

Bakışı, tümden güneşe döndü; toprak, bakışıyla altın kesildi.. keremde incilerle dolu bir denize döndü; yürüyüşte seher yeline benzedi.

Aşk pâdişahı onu çekti, bağrına bastı; bütün halktan kesildi o.. aşk bakışı seçti onu da bütün dileklerine eriverdi.

Yürüyüp gidişte, gökteki Ay oldu tıpkı; geceleyin Ay'ın ondördüne döndü. Tanrısal bakışlarla bir lahzada nerelere gitti, nelere ulaştı.

Gönlün, kalıp ahırından dışarda, ne diye dönüp dolaşıyor.. böyle değilse her gece ne diye yaylada yayılıp durur ki?

Ne mutlu çağdır o çağ ki Tanrı, suçunu ibâdet haline getirir.. ne mutlu çağdır o çağ ki bütün cinâyetler, Tanrı inâyetleri olur-gider.

Zor, uzak yolculuk bitti-gitti; onun kapısına ulaştık artık.. içten gelen ışığının gücü, gökyüzünden gelen bir gök kesildi (*).

XVI

Hele-hele; dost seni sürer-kovrsa ümitsizlenme.. bugün kovsa bile yarın çağırmaz mı sanırsın seni?

5540.Yüzüne kapıyı kapasa bile gitme, dayan orda, ayağını dire; sabredersen seni tutar da baş köşeye geçirir o.

(*) *Bu gazel, XII.gazelin bir başka şeklidir. Birinci beytin ilk mısra'ı, bir kelime farkıyla o gazelin birinci beytinin ilk mısra'ının aynıdır. İkinci mısra'ı, gazelin üçüncü beytinin ikinci mısra'ıdır. İkinci beyti, aynı gazelin üçüncü beytidir. Üçüncü beyti, gene XII. gazelin dördüncü beytidir. Dördüncü beyti, aynı gazelin beşinci beytidir. Her iki gazelin, tek bir gazel olduğu, farkların, yazanların yazısından çıktığı apaçık meydandadır.*

Sana bütün yolları, bütün geçitleri bağlasa bile kimsenin bilmediği gizli bir yol açar sana.

Kasap koyunun başını keser ama kestiği koyunu bırakmaz; kestikten sonra tutar, sürüye sürüye çeker-götürür onu.

Koyunun nefesi kalmadı mı kendi soluğuyla şişirir onu; artık Tanrı'nın soluklarına bir bak da gör; senir nerelere çeker-götürür.

Bu sözü de örnek olarak söyledim; yoksa onun keremi hiç kimseyi öldürmez; üstelik ölümden-öldürmeden kurtarır adamı.

Bir karıncaya tümden Süleyman mülkünü verir; iki dünyayı bağışlar; hiçbir gönlü kırmaz, incitmez.

Gönlüm, dünyânın çevresini döndü-dolaştı da eşini-benzerini bulamadı.. kime benziyor sevgili, kime benziyor, kime benziyor, kime?

Hele sus; sessiz-sözsüz, bu şaraptan herkese tattırır o, tattırır da tattırır, tattırır da tattırır.

-R-

XVII

Hele biraz daha çevik, hele biraz daha çevik; hele biraz daha çabuk, hele biraz daha çabuk.. Sakıynin hareketleri yüzünden şarap, başta koşup durmada.

Can yaya koşmada; definenin üstü açılmış; Zühre'ye benzeyen yüz parıl-parıl parlamada.. hayır, yanlış; Ay gibi bir yüz.

5550. Aman oturma, dinlenme, durma; bırak şu sabrı, karârı.. işe giriş çabalamaya koyu; çünkü yalımlı ateş üstündeki tencereyim sanki.

Bana cilveler yapsaydın her yolu kapamazdın da gecem gündüze dönerdi; seher de baraını çekerdi.

Hele bir sıçra, bir sıçra da yola düş; güneş yolculuğu daha iyi.. evden ayağını dışarıya bas; herkesi de yola sal.

Gizli bir yola düş; bedenden cana yürü.. Fırat'dan suyu yürüt; Âb-ı hayâtın üstüne dök; kat iki suyu birbirine.

Bülbülün çilemesini duydun, gül bahçesine doğru koştun ya.. o bahçeye varınca da koş şehre doğru.

Ağaca çık da üveyk gibi kû-kû-nerde-nerde demeye koyul.. çünkü böyle tembelce dileyen, bu huyla dost arayan, hiç bir haber elde edemez.

-M-

XVIII

Dün gece kaptım-koyuverdim seni.. dilediğini söyledin-durdun; ne kadar düzen düzdüysen, temiz bir yürekle hepsine inandım; ne kadar işve sattıysan hepsini yedim, hepsine aldandım.

Gene onu verme, gene aldatma bu gece beni? Cilvelerini yemem, işlevlerine aldanmam bu gece.. sen ahdından döndüysen dön; ben ahdımdan dönmedim.

Tümden ışıksın; gönüle, göze girersin.. soğuk soluğumu işittin mi lûtfedersin, kerem edersin de ateş gibi sorarsın beni.

Bir soluk şeker kamışı kesilirim, bir soluk, senin karşında mat olur-giderim.. ne yapayım, ne çârem var; senin elinde bir tavla zarıyım ancak.

5560. Sarhoş bir halde yaya olarak gittin mi, ayaklarının altına döşenir, toprak olurum.. atlı olarak yola düştün mü ardında toz kesilirim.

A benim canım, bütün yıl yarına atma; beni aldatma.. bön saymadasın, sâf görmedesin beni.

Bön de olsam, sâf da olsam lâyık görür müsün; derdimi duyup anlasa taşın bile gönlü coşar, kan ağlar bana.

And olsun Tanrı'ya ki bırakmam seni; bundan öte yolu yok; o kızıl yüzünü solmuş-sararmış yüzüme bir daya.

Lûtfeder de bundan daha da ileri gider, bir öpücük verirsen neşeden iki dünyâyı da dürer-giderim.

Feilâtün feilâtün feilâtün feilâtün ; a benim canım, yoksa sen, gittim-öldüm mü sandın beni?

XIX

Sevgilinin küpünden bir erlik sağrağı doldurdum mu, iki dünyayı da gizli âlemi de tümden, işten-güçten alıkorum.

Dağın ardından çıkarım; aşk bayrağını yüceltirim.. granit kayaların, mermer taşların gönüllerinden ıkrar soluğunu çıkartırım.

Sen, kuyunun dibinden birini ancak yüz yılda çıkarabilirsin.. fakat ben öyle bir deli-divâneyim ki onu tutar, birdenbire çeker-çıkarıveririm.

O yüce dağın beline aşk kemerini bir bağladım mı, münâfıkın belindeki zünnârın ucunu tutar, söküveririm.

5570. Bana karşı ben de yoktur, biz de.. başsız-ayaksız yokluğum ben... Sevgiliden baş çıkarıp görüneyim diye başımdan da vaz geçtim, gönlümden de.

Sana dıvar görünürüm de kendime kapı açarım.. arada ne el var, ne kol; öyleyken gene de kapıdan girerim, dıvardan aşarım ben.

Sen, işe işler katar, başını, sarığını gösterirsen ben de tutar, her kılının dibinden baş çıkarır, sarık belirtirim.

Vakit geçti diye neden aksamadasın; karanlık geceden niye korkuyosun? Batı tarafından ışıklar saçan Ay'ı doğduruveririm ben.

Sen Tatar'dan korkuyorsun, çünkü Tanrı'yı tanımıyorsun.. oysa ki ben Tatarlar'dan iki yüz imân bayrağı yücelteceğim.

Hele bir soluk susayım da aşk şarabını içeyim; savaş zırhım giyineyim de safları yarayım, orduyu kırıp geçireyim.

XX

Elimi çırpıyorsam kadınlar yüzünden değil.. Ne bundanım ben, ne ondan; o koca şehirdenim ben.

Ne oyunun, ne kumarın peşindeyim; ne içkinin, şarabın peşinde.. ne yoğrulmuşum, ne mahmurluğa düşmüşüm; ne böyleyim ben, ne öyle.

Sarhoşam, yelere yıkılmışsam senin gibi şaraptan sarhoş olmamışım... Ne topraktanım, ne sudan; ne de şu zamânın ehlindenim ben.

Âdem oğunun aklı-fikri, şu soluktan ne haber alabilir ki.. yüzlerce perde ardındayım; bütün dünyadan gizlenmiş-gitmişim ben.

5580. Bu sözü benden duyma, işitme; bu aydın hatırdan böyle bir söz kabûl etme.. çünkü ben, bendekini şu görünen şekilden de alıp kabûllenmem, görünmeyen iç alemden de.

Yüzün güzel ama canının kafesi tahtadan.. kaç-git benden; yanarsın; çünkü dilim-sözüm bir alevdir benim.

Ne kokudanım, ne renkten.. ne addanım, ne sandan.. yayımın okundan sakın, yayım Tanrı yayıdır çünkü.

Ne ham şarap içerim, ne kimseden borç alırım.. hele abenim genç talihim, ne soluğa kapılırım ben, ne tuzağa tutulurum.

Cennetlerin gül bahçelerine dönmüşüm, dünyanın neşe-zevk, çalgı-çağanak yurdu kesilmişim; bütün erlerin canlarına and olsun ki canım, yürüyüp gitmededir, candır, can.

Bir şeker yurdu kesilen hayâlin, bana gül-beşeker getirir; ben de gerçekler gül bahçesine badberk gülleri dikerim.

Gül bahçesine girdim mi buluşma güllerini saçan gül fidanını dikekorum; zâti her yanımı dağlamışsın, her yanımda gül gibi dağlar var.

A aşk, ne de şaşılacak bir eşsin, çiftsin; ne de şaşılacak teksin, eşin, örneğin yok; ne de ulusun sen.. ağzımı tuttun da söyliyeceğim şeyler içimde kaldı.

Fakat can, Tebriz'e, Tanrı'nın Şems'eddin'ine varırsa sözlerimdeki bütün sırları sona erdiririm.

XXI

Senin aşkına tutulmuş bir âşıkım; başka bir işim-gücüm yok.. âşık olmayan kişiyi de ancak inkâr ederim ben.

5590.Gönlünden başka birşey aramam, senden başka kimseciklere koşup yorulmam.. her bahçenin gülünü koklamam, her dikenin başını kaşımam ben.

Sana inandım da gönlüm Müslüman oldu.. gönül, sana dedi ki: A benim cânım, senin gibi bir sevgilim daha yok benim.

Gözüm de sensin, dilim de sen... İki görmem artık, iki çağırmam.. bir can var, o da sensin; başka birine ıkrârım yok benim.

Senin balını içerim; kartık ne diye sirke satacakmışım? Senden gelirim var; artık ne diye rızık için çalışıp çabalayım?

Gam yemem, gam yemem, riyâzattan dem urmam... Çok altınım yok ama altın gibi sapsarı yüzüme bak, yüzümü seyret.

Gönül Husrev'i, Şirin'in gamından başka bir gam yemez.. hangi gönülle gam yiyelim? Gam yiyen bir gönlüm yok ki.

Her korkana, her esenliğe erene yayar-anlatırdım ama içimdeki sözleri söylemeye gönlüm varmıyor.

Delilik dağıyla dağlanmamışsın; haber ver bakalım, nasılsın? Çünkü artık bende, nelikten-nitelikten bir iz bile kalmadı.

Tebriz'den Din ve Hak Şems'im doğdu da geceleri kumandanlık eden şu Ay'la bir alış-verişim kalmadı artık.

XXII

And olsun Tanrı'ya ki senin aşkından kaçmam da kaçmam... Benden can bile istesen veririm, inâd etmem de etmem; esirgemem canımı senden.

5600. Elimde bir kadeh var ama, and olsun Tanrı'ya, sen olmadıkça içim almaz, kıyâmetedek içmem de içmem.

Ay'a benzer yüzün seherimdir, kapkara saçların gecem.. and olsun Tanrı'ya saçların olmadıkça ne yatar-uyurum, ne uyanır-kalkarım.

Senin ululuğunla uluyum, senin işvenle kılavuz kesilmişim.. Halil'in soyundanım ben; onun için de şu yakıp yandıran ateşin içindeyim.

O testiden sun suyu; iki günlük aşk değil bu.. gamın, namaz gibi, oruç gibi farzdır bana.

And olsun Tanrı'ya, bahtı olmayan, senin suyunla sulanmayan ağaca deniz bile su verse kupkuru odun kesilir-gider.

A gönül, yücelere uç, uç Tanrı gücüyle.. o yüce baş köşede bile senin gibi bir sığınak yoktur bana.

Belâlar gelip çattığı zaman herkes Tanrı'yı över.. fakat sen, gökyüzü gibi gece-gündüz hazır ol, övmeye koyul.

Tebriz'in övüncünün huyunu-husunu tam olarak söylemiyeceğim.. Ne yapayım? Şu miski herkese boyuna damlatayım diyorum ama kıskançlık koymuyor.

XXIII

A dostum, beni garip koyma, senin sevdana düşmüşüm.. mineranin yücesine çıkmışım; seni arıyorum, seni istiyorum.

Senin yüzünden sarhoşum, mahmurum, kendimden haberim yok.. sana düşmüşüm, sana alınmışım, başımı bile kaşımaya vaktim yok.

5610.Gönlüm neden aydınlandı, neden devlete erdi; söyliyeyim sana: Şu gönül aynasında senin güzelim yüzün var da ondan.

Kınama beni dostum, kıyâmet gününe bak, beni seyret.. tüm dalgayım, tüm coşkunluk, senin denizinin incisi var bende.

Hekimler, şeker safrayı arttırır derler ya; dinleme sözlerini; senin safran var bende, şekerle sağlık ver bana.

Hele ey dönüp duran gökyüzü, şimdicek benim hikâyemi dinle: Senin gibi ben de Ay'la yoldaşım, senin kadar uçsuz-bucaksızım, senin gibi genişim.

Kapıcına geliyorum; bana yol vermiyor, kovuyor beni.. haberi yok ki gizlice neler görmedeyim; seni seyretmedeyim ben.

Kapıdan yol bulamazsam damdan, pencereden girerim.. senin havana uymuşum, kapıp koyuvermişim kendimi; Tanrı gizlesin, Tanrı korusun bizi.

A hoyrat kapıcı, yol verme bana, kötü sözler söyle.. def gibi vur yüzüme; senin defin, senin zurnan var bende.

Def gibi çalgıcının sillesiyle hünerim, daha da çok görünür.. hele bir vur da sına, senin hey-heylerin var bende.

Artık bundan böyle coşmıyayım, fitneler koparmıyayım.. fakat gönüle kim buyruk yürütebilir? Senin söyleyen gönlün var bende.

XXIV

O kişiyim ben ki görmem ama vurur, bir üveyk tutarım.. dikenler çekerim, kahırlar yutarım.. diken, ipek kesilir, atlas olur bana.

5620. Kime benziyorum, kime? Dünyânın usturlapıyım; gökyüzündeki bütün şekilleri bir-bir kabûl eder-benimserim ben.

Anlamlar dağının arkasından aşk bayrağı doğar, yükselir; bayraktar görünür de gamdan, gussadan kurtarır beni.

Seher çağından kaçarsam gerçekten de bil ki yarasayım ben.. zarardan kaçarsam iyice bil ki körüm ben.

Bir yelden kaçar-gidersem saman çöpüne dönmüşüm, yele maskara olmuşum-gitmiş; ağız, beni kabûl etmezse and olsun Tanrı'ya hamım, hamurum.

Dünya güneşi gibi geçici bir günün pâdişahı değilim ki öleceğimi düşünmiyeyim de beyim ben diyeyim.

Ne gökyüzüne benzerim; ne çark urur-dönerim.. ne kuşa benzerim; ne pilicim; ne Mirrih gibi silâh çekerim; ne Ay gibi yarı-buçuk vezirim.

Gözetip koruyanım sensin, dostum sen.. benim gibi bir kişi hor olamaz.. halka karşı değersizim, az bir değerim var; fakat senin katında çokların da çoğuyum, değerlerin de değeri.

Beni satın almasınlar diye herkesten hünerimi gizlerim.. senden başka bir bey, beni satın almasın diye de yüzlerce ayıplara bürünür, topallar-dururum.

Ciğerden-yürekten başka birşey yemem; arslanın ciğerinin köşesiyim çünkü.. parslar gibi aşağılık bir yaratık değilim ki peynir, gıdâ olsun bana.

Yalımlardan, kıvılcımlardan kaçmam; altınım, kalp değilim ben... Bu ülkede yüce bir beyim; o yüzden tehlikelerden ürküp kaçmam ben.

5630. Herkes er olup gelmez; görünse de dayanmaz.. bana sen gel, Âb-ı hayat sensin bana; senden kaçmama, sana dayanmama imkân yok.

Sen, bana öylesine bir ölümsüz cansın ki yaşayış kadehini sunarsın.. Sen bana öylesine bir bağış definesisin ki adımı yoksul takarsın.

Hele yeter, hele yeter, sus; çan sesini azalt.. dağım ben çünkü ses değilim; kalemim ben, kalem gıcırtısı değil.

Feilâtün, feilâtün, feilâtün, feilâtün; herşeyi söyle; fakat adısanı yayılmış pâdişahlar pâdişahımdan bahsetme, ona dair bir soluk bile üfürme.

XXV

Vur o tatlı perdeyi, senin o tatlı perdenle sarhoşum.. ey sarhoşların Hâtem'i, elime koca sağrak sun.

Hele a sarhoşların sâkıysi; kavgaya girişmişim de ansızın, ama bilmeden kaç kadeh kırmışım; kızıp da yüzünü çevirme benden.

Kendisine yüzlerce testi sunulanın kadehi kırılmış; nesi azalır ki? Senin gibi ben de yoka-yokluğa tapmadayım; kır-gitsin varlık şişesini.

Kimsin diye sorma bana; sun o altı yönlü kadehi, sarhoş oldum mu kimim, ne biçim kimseyim, görürsün.

Şaraba tapma yüzünden saarhoşluk denizine daldım-gitti.. senin arkandan sıçradım, denize daldım; artık şaşırıp kalmışsam ne arıyorsun beni?

A hoca baba, hiç çekinmeden sun bugün.. gussanın damarını kopardım; gamdan-gussadan kurtuldum-gitti.

5640. Senin güzelliğine gölgeyim artık; ne yaparsan onu yaparım; yersen yerim, oturursan otururum.

Öylesine sarhoş bir davulcuyum ki sarhoş bir halde meydana çıkmışım; davulumu da bayrak gibi, tuğ gibi mızrağın ucuna bağlamışım.

Yolda yok olup gitmişsen sus; çünkü yokluk susturur adamı.. değil mi ki varlıktan kurtulduk, tekrar varlığa çekme bizi.

XXVI

A şekli olmayan, güzelliğe bile sığmayan güzelim, senden başka sevgilim yok. Gönlüm seninle karar bulur, huzûra erer; alma karârımı a benim dostum.

Cefandan hüzünlere dalıyorum; aşkından başka seçtiğim birşey yok; bundan başka bir hevesim yok; bundan başka ne işim var, ne gücüm.

Yanağın Ay gibi, ne de lâtifsin, ne de pâdişahsın sen.. dayancımsın benim, güvencimsin; işim-gücüm seninle düzene girer.

Aşkından başka hiçbir şey kabul etmem; saçından başka hiçbir şeye el atmam.. bu ahitte ok gibi doğruyum; bu savaşta târa dönmüşüm; feryad etmedeyim, tele dönmüşüm, yok olup gitmedeyim.

Bedenimizi tümden can et; tümümüzü mâdendeki inciye döndür.. bağıma-bahçeme neşeden bir kaynaktır, akıt.

XXVII

Vur dün geceki perdeyi, tümden susmuşum çünkü.. senin aşkının ateşindeki harâret yakmış-yandırmış beni, susmuşum artık.

O doğanım ki sarhoşum; külâh yüzünden tutulmuş-kalmışım; külâh kalktı mı gözümü açar, yücelere bakarım; başıma külâhı giydirdiler mi susar-kalırım.

5650. Gizli güzelimin yüzünden, gizli bir ateşle gönül gibi tutuşmuşum.. gönlümü parlatacak bir güzel yüzünden susmuş-kalmışım.

Gördüm ki dilim, gizlice sırlarımı gammazlıyor.. açık söz söylemek şöyle dursun, gizli-kapaklı söze bile ağzımı yumdum, sustum-kaldım.

Hayâli, aşk yoluna kılavuz olarak geldi bana.. yolundan bahsedeyim; fakat kılavuzdan hiç bahsetmem, susmuşum-gitmiş.

Gamla parıl-parıl parlamışım, gam yüzünden birşeyler bellemişim... Gamdan feryad etsem de gamı bana öğretene dâir bir şeycikler demem; susmuşum.

XXVIII

Fıstık ağızlı bir güzel yüzünden ağzım yumulmuş-gitmiş.. onun şeker kamışına benzeyen boyu-posu bitmiş, yücelmiş; benimse ağzım dilim, şeker gibi yumulmuş-kalmış.

Güzeliği, tümden Ay'daki güzellik; yoksa tümden zevk mi, neşemi o? Öylesine tatlı ki ona bakınca şekerden ayırd edemiyorum kendimi de.

Ne diye hangisisin, şu aşkta adın ne diye sorarsın? A güzelim, dünyânın pâdişâhısın, senin yüzünden ben de dünyânın zevkı, neşesi, kesilmişim.

Kadeh gibi sana döküldüm, boşaldım; seninle karıldım, birleştim.. gördüm ki cana benziyorsun, ben de can gibi gizlendim-gittim.

Hâlâ varsam bas parmağını bana.. çünkü kendimi bulamıyorum da ararken parmağımın ucunu dişliyorum ben.

Onun yüzünden mihnetlere düştüm, kıvranıp duruyorum; peşine düştüm, ateş gibi koşuyorum.. beni ateş gibi götürdü, yok olup gittim ama kendim gibi iki tâne varlık elde ettim.

5660. Senin şekerini elde ettim, senin okunla öldüm, can verdim.. fakat ne oldu da seni avlarken yayımı, okumu kırar benim.

Gönül Salâh'ı, din Salâh'ı seni sevdi; gerçekler güneşi, gerçekler âlemindeki Ay sana düştü ya; artık benim canım da sen oldun-gitti, rûhum da.

XXIX

Öylesine özü doğru bir kulum ki doğduğum gündenberi gönlü de senin gözünle gördüm, canı da... Gönlü de sana verdim, canı da.

Aşk, ne duyar-bilirse seven kişinin havasına uyar da bilir yazısını yazdı.. artık ona baş vururuz, onun buyruğuna uyar-gideriz biz.

Senin şarabını içtim mi, senin şarabın gibi coştum mu.. senin kaftanını giyindim mi, beyim, pâdişâhım, Keykubâd'ım ben.

Güzellik âlemine Ay kesilen geldi de kavuşmaya, buluşmaya çağırdı beni.. ağırladı, suvardı beni; üstünlükte ileri geçti benden.

Halkın içinden beni seçti ya; ben de senin sevgi kemerini kuşandım.. kereminl gördüm ya; ben de keremlere giriştim, lûtuf elimi açtım.

Gelin ey âşıklar, gelin; ulaşmaya, kavuşmaya teslim olun.. dolun-Ay doğdu; sevgi geldi-çattı; nîmetler bağışladı.

Adı-sanı ne yapayım; senin yüzünden kimsecikler yitip gitmez ki.. ne edeyim altını, gümüşü; şu defineye düştüm zâti.

Aşk yalımlandı; ışık-ışık doğdu; sabrın da üstüne yüceldi-gitti.. dolun-Ay bile görünmez oldu da gönül, baş eğdi, teslim oldu ona.

5670.Neşem de sensen, bayramım da sen.. ne güzel bahtım var, ne mutlu bana. Gönlümü sana verdim; ama ne de güzel verdim hani.

Aldattı beni, varımı-yoğumu yağmaladı.. tuttu, üst oldu bana.. söz verdi, yalan söyledi; kimden kime şikâyet edeyim?

Ne yırtarım, ne dikerim.. ne yaparım, ne yakarım.. ne gecenin, gündüzün tutsağıyım; ne kesada uğramışım.

Doğu padişahı ışıdı, doğdu; cana ulaştı.. nefsin karanlıkları dağıldı-gitti; küfrün kalesi yıkıldı, yerle bir oldu.

Alıcısı sen olduktan sonra ne kesad gelir adama? Değerimi sen arttırdıktan sonra mezadıma kim tamah eder de girişebilir?

Aşkın soluğu sağrağımdır; Amîd'im de aşktır, dayancım-güvencim de aşk.. önlüm aşka bürünür, devlet yüzüğü de aşktır onun.

Zâhidin yolu-yordamı da dilekten geçmek, ibâdet edenin yolu yordamı da.. fakat benim tümden isteğim, dileğim sensin; söyle bakalım neyi bırakayım, kimden geçeyim?

A aşk, varlığım senin; rükûum da sana, secdem de sana.. nekesliğim de senin için, cömertliğim de; zaman, seninle düzene girmiş.

Beni şeytan bile kapsaydı seni anardım ancak.. oysa ki beni öyle bir kaptın; anış bile hatırımdan çıktı-gitti.

Zaman, düşmanlarıma dost oldu; onlarla uzlaştı; ayrılık, yüreğimi yaraladı; uyku, baş yastığıma ayak bastı; fakat kutluluklarımı uyuttu.

5680.Tıpkı Nûh'un gemisiyim; tümden ruh kesilirsem ne diye şaşılacakmış? Fetihlerin fethiysem neden şaşmalı; pâdişah soyundanım ben.

Görüyorum, dolun-Ay dürülmüş.. görüyorum, yıldızlar kararmış.. görüyorum, deniz coşmuş-kabarmış.. görüyorum, gemi dalgalar arasında kalakalmış.

Nuh gemisi bile olsam senin yelinle yürür-giderim.. değil mi ki sen veriyorsun yeli, a dostum, yele verme beni.

Artık görüyorum; topluluk dağılmış-gitmiş.. görüyorum, örtü yırtılmış.. görüyorum, gök delinmiş, yarılmış; dalgalar köpürüp duruyor.

Senin denizine geldim mi, Âb-ı hayâta dönerim.. fakat kıyıya düştüm mü, taşım, kayayım, cansızım ben.

Rabbim doğru yolu buldurdu bana; aşkla sımsıkı sarıldım ben.. aşk, bana derman etmek için doğruldu, beni iyileştirmeye koyuldu; acıdı bana.

And olsun Tanrı'ya ki ak doğanım ben, ümîdim pâdişahta.. leşin çevresinde ne diye dönüp durayım? Ne kargayım ben, ne çaylak.

Aşk, evime geldi-kondu; elinde de şarap kadehim var.. yücelmeme bir merdiven, dıvara dayanmış bir merdiven sanki.

Düzülüp koşuldum mu bayram kesilirim; yandım-yakıldım mı, ödağacına dönerim.. senin yüzünden ağlarım, senin yüzünden gülerim; senin yüzünden gamlara batarım, senin yüzünden neşelenirim.

Seninle dirilirim, seninle ölürüm; seninle tutar, elde ederim, seninle yitiririm.. zemânede seninle susarım; gönlüm seninle konuşur.

5690. Tanrı ve Din Şems'imin Ay yüzü, Tebriz'den doğunca çalışıp çabalama göğümü de aydınlatır, savaşa girişme göğümü de (*).

XXX

Ne adamım ben, ne adamım? Pek vesveseliyim.. kimi o yana çekerler beni, kimi bu yana çekerler.

Kulağımı tutup çekenin elinde bir yaya dönmüşüm, çekip durmada beni.. tutsa da evin kapısına halka gibi kaksa beni kader, tutar da damdan aşağıya atar, düşürür-gider beni.

Yoksa gökyüzünde bir yıldız mıyım ki burçtan burca giderim; o burcun kutsuzluğundan ağlarım, bu burcun kutluluğundan gülerim.

Göklere çıkmada, burçlara ağmada, yerlere esmede, yücelere çıkmadayım; bir soluk, yelle eşim-dostum; yeler-yöpürürüm; bir soluk da işsiz-güçsüz kalakalırım.

Bir solukta yakıp-yandıran bir ateş kesilirim; bir solukta kaçıp giden sel.. hangi temeldenim, hangi mevsimden.. hangi pazarda satın alırlar beni.

Bir soluk olur, göklerin de yücesine çıkarım; bir soluk olur, Şam'a, Irak'a giderim.. bir soluk da olur, ayrılığa dalarım, senin saçlarını geveler-dururum.

(*) *Bu gazelin çift beyitleri Arapçadır.*

Bir solukta Ay'a yoldaşım, bir solukta Tanrı sarhoşu.. bir soluk, kuyuda Yûsuf kesilirim, bir solukta tümden zarar-ziyan olur-giderim.

Bir soluk olur, yol keserim, gulyabani olurum; bir soluk olur, gevşerim, usanır-giderim.. bir soluk da olur, şu ikisinden de dışarı çıkarım, o yüce damın yücesine ağarım.

A kanun çalan, Leylâ'la Mecnûn'un hevesini söyle, onların aşk nağmesini çal.. zincirden boşandım çünkü, aklın temel direğini söktüm gitti.

5700.A güzeller pâdişahı, Allah için olsun, kaçmasan, sevgi şarabım kadehime döksen de sunsan, öğüdüme kulak assan ne olur?

Hele ey ön-son, hele o övünç veren şarabı sun.. a benim aşkı beğenen güzelim, şu meclis seninle ışıklandı.

Anlamlar meyhânesinden o can şarabını sun.. bu kulun-kölen lâyıktır ona; o şarabı sunarlar bana.

O can sözlerini söyleyeni şu doğru-düzen sözden, şu halka göre konuşmadan uçur-gitsin.. yörük ata benzeyen sözlerim, zâti burda koşacak meyda bulamıyor.

XXXI

Gıdam gökten gelmede; dünyâ nimetlerine ağzımı yumdum.. öyle bir düzenbazım ki karnım zârı-zârı ağlasa bile ben güler-dururum.

Sarhoş bülbüle döndüm; kafesimi kırdım-gitti.. yücelere uçtum; çünkü yüce gökenim ben.

Öylesine sarhoş değilim, öylesine yıkılmamışım ki ateş yaksın, su götürsün beni.. tümden deliliğe batmışım, zincirlere vurulmuşum ben.

Külâh gittiyse yürü-git de; kel değilim ki, başımda halka-halka saçlarım var.. eşek öldüyse varsın-ölsün de, şu yörük atın üstündeyim ben.

Tümden solukla doluyum; çünkü ney'im ben, sense neyzensin.. benim yakınım sensin a benim cânım, o yakın yüzünden beğen bari beni.

Senin şeker kamışının yüzünden nice tablalar kırdım-döktüm.. senin Âb-ı hayâtın için nice dereler kazdım.

5710. Mademki dünyânın canı sensin, kem göz değmesin diye beni tümden yakar-gidersen değer; çünkü özerlik tohumuyum ben.

Yanarsam ödağacına dönerim; düzülür-koşulursam bayrama benzerim.. fakat ne o bayram yüzünden gülerim, ne şu ödağacı oluşuma yerinirim.

Başımda senin sevdan var, düşünce başını kaşımıyorum ben.. ne nasıl olduğumdan haberim var, ne ne kadarım, kendime bakıyorum.

Ekşi değildir o yüz, mahsustan yüzünü ekşitiyor da yüzüm ekşise de diyor, gene o bal değil miyim, gene o şeker değil miyim ben?

Gönlüm senin sarhoşun oldu mu, bütün canlar kul olur, köle kesilir bana.. senin elinden gelirse zehir bile bir zarar vermez bana.

Can Sidresinin dalını çek, eğ de ver elime.. o yüce kaleye at kemendimi benim.

Ne şu gelire yamanır-kalırım, ne şu zamânın dönüşünden korkarım.. ne kadar çok çark urur-dönersem o kadar gazla gelir vermezler mi bana?

XXXII

Sun o dün akşamki şarabı; senin tatlı şarabınla sarhoşum.. a âlemin Hâtem'i, elime bir koca sağrak sun.

A erlerin sâkıysi; bir soluk bile yüzünü çevirme benden; kadeh; şişe kırmadıysam sen de gönlümü kırma benim.

Elimde bir kadeh vardı, düşürdüm, kırdım; yüzlerce çıplak ayağı da kadeh kırıklariyle yaraladım.

5720. Senin şarabın, şişeyle, kadehle sunulur; o yüzden de o şişeye taparsın.. fakat benim şarabım, üzüm cibresinden değil, ne diye şişeye tapacakmışım?

A gönül, iç can şarabını; sağ-esen yat, uyu.. çünkü derdin boynunu kestim, gamdan-gussadan kurtuldum-gitti.

Gönlüm yücelere ağdı; bedenim aşağılara düştü.. câresiz bir kişiyim ben; ne yücelerdeyim, ne aşağılarda.

Ne de hoş bir elmayım; dala asılmış-kalmışım; ama taş atmanı da sabırsızlıkla bekliyorum.. Elest sarhoşuysam Belâ'ya nasıl sabredebilirim?

Sen bana sor; bu aşk ne biçim definedir, içinde neler var? Bir de beni ona sor; ne söylüyor, ne biçim adam bu de.

Dere kıyısında ne yapıyorsun, ersen sıçra ırmaktan; sıçra da beni ara.. çünkü ben ırmaktan sıçradım-çıktım.

Otursan otururuz; kalkar-gidersen kalkar-gideriz.. sen yersen biz de yeriz; sen oturursan biz de otururuz.

Öylesine sarhoş bir davulcuyum ki sarhoş bir hâlde meydana çıkmışım; davulumu da bayrak gibi, tuğ gibi mızrağın ucuna takmışım.

Ne de hoşsun, ne güzel de kendinden geçmiş bir pâdişahsın.. değil mi ki varlıktan kurtuldum; tekrar varlığa ne diye çekersin beni? (*)

-N-

XXXIII

A tatlı padişah, o suratı ekşi ere sun bir kadeh.. sadakaların her yoka-her yoksula akıp duruyor zâti.

5730. Sadakaların da öylesine lâtif ki üst dudak duymadan, alt dudak oynamadan yenebiliyor.

Hele a güzellik bahçesi, hangi dudakla şarap içtin; söylemiyorsun.. belki bunu, çiçekler, gizlice güle, nesrine söylerler.

Ne biçim bir şarap ki terü tâze gül kokuyor, misk kokusu gibi bir kokusu var.. oysa ki kışın görmez misin? Herkes köpek gibi bir posta bürünür.

Hele, topluluk gelinceyedek o kadehi sun elime.. benden sonra da Ülker'in elinden Zühre içsin.

(*) *Bu gazel, XXV. gazele pek benzer. Birinci beyti, aynı gazelin birinci beytidir, ancak pek az bir fark var. İkinci beyit de, aynı gazelin ikinci beytinin aynı gibi. Beşinci beyti, aynı gazelin altıncı beytinin farklı bir şeklinden başka birşey değil. Dokuzuncu beyti gene aynı gazelin beşinci beytinin az bir değişiklikle aynı. Onuncu beyti, aynı gazelin yedinci beytinin tıpkısı gibi birşey. On birinci beyti, aynı gazelin sekizinci beyti. Son beyti de aynı gazelin son beytinin hemen-hemen tıpkısı. Bu iki gazelin de tek ve uzun bir gazel olduğu ve yazanlar tarafından iki gazel haline getirildiği söylenebilir.*

O sarhoş, senden sağrağı kapmak için baş korsa ona verme, bana sun; çünkü övüş kapısında duran, seni öven benim.

Geçici bâtıl, Hak şarabını ne yapacak? Erlik gücü olmayan kişinin bakışı, görüşü, can güzelini nerden tanıyacak?

Hüner-mârifet, altın-gümüş çoğaldı mı tehlike de artar, korku da çoğalır.. pâdişahların ipek yastıkları var ama sıtmaya tutulmuş gibi de tir-tir titrerler.

Tövbe ayı geldi-çattı ama tövbeyi kırıp bozan Ay yüzlü güzel de geldi.. tövbe boyuna bozuladursun; sen de âmin de.

XXXIV

And olsun Tanrı'ya, ne yağlıya gönlüm akmada, ne tatlıya... Ne o altın dolu keseye, ne şu altın kâseye.

Sen, yeryüzünü halkını göklere çeker, ağdırırsın da Ay, ne cömertlik bu, ne bağış; ne şaşılacak güç-kudret, ne ağır başlılık diye bağırır.

5740. Hayâlin, Ay'ın ondördü gibi parlayıp vurunca bana, hasedinden Zühre de bileğini dişlemeye koyulur, Ülker'de.

Şükürler olsun Tanrı'ya ki bu mülke eriştim hele.. aşkın, oturma-durma derdi bana; hepsi de doğruymuş.

Derken beni ayakta durur görünce bana başıyla işâret etti de otur artık; dilediğine ulaştın; otur esenleş demek istedi.

Bütün halk sarhoş olmuş, zevkle-neşeyle secde etmede ona.. kurtla kuzu, hoş bir halde gezmede; gönüllerde ne haset var, ne kin.

Sarhoşluktan köyle evin yolunu ayırd edip bulamıyorlar.. adam mıyız, renkli gül mü diyorlar; kendilerini bile tanımıyorlar.

Elimde kadeh; şaşırmış-kalmışım.. acaba ne yapayım bunu; içeyim mi, bağışlıyayım mı a tatlılar tatlısı pâdişâhım diyorum.

Sen iç diyor, sen iç; bağış da ne oluyor? Hele devlet çağın geldi-çattı.. hele içtim, hele içtim; kapındayım, buyruğuna uymuşum.

Şu Arş şarabım iç.. öylesine bir şarap ki diyor; ölünün eline bir kadehcik sunsan telkıynin cevabını hemencecik verir.

XXXV

Buraya gel, işidirsen sana bir tek garezim bile yok... Orada kalırsan kötü bir iş yapmış olursun, nerde kalırsan kal, yalnız kalman, yavuz bir iş.

Bütün dirlik Çalab'ındır; ne gezip duruyorsun? Çalab'a gel.. Çalab kullarını ister; Çalab'ı ne sanıyorsun sen?

5750.Çalab'ın ağzıyla çağrılmak ne uğurdur, ne uğurdur.. kulağını aç, kulağını aç; olur ya, ona dönersin belki (*).

-V-

XXXVI

Zevk içinde zevktir, neşe içinde neşe.. aklın kapısını kırdı o. Hoş, sahroş bir hâlde geldi ya; artık Tanrı'nın gücünü-kuvvetini seyret.

Hepimiz de bugün öyle bir hâldeyiz ki başımızı ayağımızdan ayırd edemiyoruz.. hepimiz de boğazımızadek dalalım-gitsin; geldi, halkaya girdi, oturdu o.

Böylesine mahrem olunca kim gam yer, kim gam yer? O güzelim şarabı testiyle ver; kadehi kırdı o.

Pâdişâhım şarap yolluyor; nasıl olur da şaraba tapmam ben? Hele a çalgıcı, söyle; de ki: Ne de güzel şaraba tapandır o.

XXXVII

Öylesine bir yüzden benim de gönlümden bir kıvılcımdır, sıçradı, senin de gönlünden.. bu yüzden belki yanlış ama o yüzden doğrunun ta kendisi o.

Ateş, hangi yüzden alevlendiyse o yüzden yatışır.. hangi yüzden öldüysem o yüzden diriltir beni.

(*) Bu şiir Türkçedir.

Bütün âşıklar sarhoş; fakat neden gözlerini yummuşlar? Biliyorlar ki can yüzü gözsüz de görülebilir.

Bu yanda yüz yok; bu yanda olan tüm arka.. çünkü yüz, bu sınıra sığmaz; ne yeri vardır onun, ne mekânı.

Bir solukta bütün canlar, satın aldılar da uçup gittiler.. çünkü noksan yüzünden gözden gizlenmesi gerekmez onun.

-H-

XXXVIII

5760. Ev sahibinin düzenini dinleme a gece hırsızı; Şelevlem-Şelevlem deyip de evin penceresinden sıçrayıp atlama.

Sevgisine aldnma; hattâ seni pâdişah yapsa da tek sevgilim sensin dese bile sakalını eline verme onun.

Yokluk ovasına doğru yürü, İrembağı'na git.. çünkü şu zemânede tortusuz şarap bulamazsın.

Mademki doğansın, kulunu okşıyan pâdişâha uç gene? And olsun Tanrı'ya ki doğanların lokmasını bıldırcın, hiç yiyemez.

Fakat yiyeyim, yemiyeyim; ağzıma kor.. gideyim, gitmiyeyim, kulağımı tutar, çeke-sürüye götürür beni.

Hepsi de beydir ama sana karşı hepsi de ölür-gider. A Ay yüzlüm, her ok amaca uçup gitmez ki.

Hayâli, güneş huylu yüzünü neyle parlattı acaba; Tanrım, bu düzeni, bu bahâneyi kimden öğrendi acaba?

Senin güzelliğin arttıkça aklım, deliliğe av oldu-gitti.. derdim arttı ya, artık sen de o muğlara lâyık şarabı sun bana.

Toplumun topluluğu sensin; bu toplulukta mumsun sen.. şu yüzük kaşının taşısın sen; a benim cânım, sıçrayıp gitme aramızdan.

Sözlerin tatlı anıa onun güzelim sözlerini sen söyleme de o masal gibi tatlı dudaklar söylesin.

XXXIX

5770.A avcı, ne biçim tuzaktır, nasıl bir yem? Söylemiyorsun ama Zümrüdüankaa bile görse sarhoş bir halde yuvasından uçar da bu tuzağa tutulur.

Filânın elinden başka bir elden şarap içme; çünkü filânın elinden içtiğin şarap, seni afsundan da kurtarır, efsâneden de.

Sopa, Mûsâ'nın elinden dünyânın aşkını içince alev gibi, yalım gibi herkesi diliyle yakar-yandırır.

Ne çalgıdır, ne semâ , ne oyun? Tanrısal bir kement bu., şu beyte, şu rubâîye, varlığına bürünüp de hor bakma sakın.

Kahpe, pezevengin, güzele düşüp düşmemenin gamını ye mi hiç? Kel, bezeyicinin, tarağın derdine düşer mi hiç?

Hani birisi, ağzına bıçak alır ya; veren, senin de ağzına böyle bir kılıç vermiş.

Âşağılık kişilerin hayâllerinin hepsi de Tanrı kapısının kapıcılarıdır.. köpeklerin, eşiğe, kapıya girmelerine engel olurlar.

Kahbeleri orduya sokmazlar.. çünkü düşman, karıcasına şatafata güler-durur.

Amacı görmemiştir de o yüzden okuna siper olmaz.. İki kadehçik içmemiştir de o yüzden tek er olamamıştır.

XL

Hele deniz kuşu ol, dal denize; uzaktan seyredip durma.. çünkü inci denizin dibindedir, köpükse kıyıda.

5780. Mademki şâhın yüzünü gördün, beydak gibi çık evden.. güneşin yüzünü gördün ya, yıldız gibi kaybol artık.

Mademki o kulunu okşayana tertemiz ulaştın, namaza durdun; müezzin gibi çık minareye, herkesi de çağır.

Gönlün, onun yüzünden aydınlandı, şu Ay'a bak.. şu ata binmiş, gelip çatan pâdişahı seyret.

Yücelik hançerini çekerse ne korkarım, ne titrerim; and olsun Tanrı'ya, rüşvet veririm, para harcarım da onun hançerine fedâ ederim kendimi.

Kim su olabilir de lâtif oluşta onun sanatına bürünür? O, mermer kayaların, granitlerin bile gönüllerinden yüzlerce kaynaklar fışkırtır.

Sen, bütün gün tutmaç peşinde, herîre peşinde oynamadasın; gönülün, heves edip de bu beytin, bu gazelin peşine düşüşünü nerden bileceksin?

Gümüş bedenlimi görmedim de o yüzden altından da tiksiniyorum, gümüşten de.. zâti ondan esip gelen yel de gümüş sayan kişinin elinden-avucundan tiksinir.

Sende o yük yok; onun için de söğüt gibi hafifsin.. sende o iş güç yok; o yüzdendir ki her işe sarılıp durmadasın.

Bütün hacılar gitmiş; hepsi de Kâ'be'yi, Harem'i görmüş.. sense yuları kopmuş bir deve bile satın alamamışsın.

Erlere bir bak; hepsi de sarhoş, yıkılıp gitmiş.. a kavgaya-gürültüye girişen, sen de sus, onlara dön.

XLI

5790.Lûtfetti, kerem buyudu da oruç anası çocuklara geldi-çattı.. gevşek davranma da a çocuğum, tut orucun çarşafının eteğini; sakın bırakma.

Güzelim yüzünü seyret; lâtif sütünü em; o yutta yurt edin, orucun kapısında otur.

Râzılık ovasına bak, Tanrı'nın ilkbaharı.. can bahçesini seyret; oruç nerkisleriyle doldu.

Hele o nazla gonca; ne de arıksın, ne de boy atmışsın; ipte oynayan bahar canbazı gibi bir sıçra da oruç çenberinden atla-gitsin.

A gül, kanlara batmışsın; hâl böyleyken neden gönlün hoş, gülüp duruyorsun? Yoksa Halîl'in İshak'ı mısın ki oruç hançerinden hoşlanıyorsun?

Neden ekmeğe âşıksın; gençleşen dünyâyı seyret; bir gayrete gel de bahar harmanından tâze buğday al.

-Y-

XLII

A güzelim, aldatırsın ama hep düzenbazları aldatırsın.. güzelim, tümden cansın, uyanık gönülleri aldatır-kandırırsın.

Seher çağında Ay gibi doğar, meyhâneye girersin.. putu da yakar-yandırırsın, puthâneyi de, gönlü de aldatır-gidersin, gönlü kapan güzeli de.

Darmadağan gönüllere bakmazsın bile; uyuyup kalmış akıllara yanaşmazsın bile.. o uykulu nerkislere hep uyanıkları aldatırsın sen.

Gamınla taşlar erir; koyun sürüsü kurtla uzlaşır; bir uğurdan koyun sürüsünü de aldatırsın sen, kurdu da, çobanı da.

5800. Canı, bedeni ne yapayım, beden gücünü ne edeyim? Çünkü sen dünyâda sınıkları onarırsın; hastaları aldatırsın sen.

Gece Zencisinin Ay'ını, Ay yüzlü bir Rum ülkesi güzeline döndürürsün; kapkara körlerin hepsini de ışıklarla kandırırsın sen.

Herkesin kulağını tutarsın; işitme duygusu verirsin.. herkesin gözünü açarsın, yüzünü gösterir, aldatırsın.

Aldatıp kimseden birşey ummaz, birşey aramazsın; tümden lûtufsun, verişsin-bağışsın sen; herkesi bedâva aldatırsın, herkese lûtuflarını döker-saçarsın sen.

Gönül ve Din Salâh'ısın sen; bu lûtfedişte böylesin.. en aşağılık dikeni bile aldatır, gül bahçesine götürürsün sen.

XLIII

A inandığım, güvendiğim kişiler, öldürün beni; gerçekten de yaşayışım, öldürülmemdedir; ölümüm yaşayışımdadır yaşayışımsa ölümümde.

Öldürün beni, eridi-gitti bedenim; payım bir kahve fincanı sanki.. hele a benim cânım, kurtulmak istiyorsan kır şu kafesi.

Gerçekten de yeni Ay'sın, yürüye-gide dolun-Ay kesilirsin.. tümden şeker kamışısın, şekersin; kırılmaktan ne diye acı bir hâle geliyorsun?

Mâdemki dostum, sevgilim sensin, beni bundan daha da iyi tut, daha da iyi gör-gözet.. zekât olarak verilen bir yakutsun, yaşayışımın gıdâsını, o gıdâyı ver bana.

Çok kıtlık çektim; bayram çağrısına çağır beni; çünkü Berat teresiyle, Berat ekmeğiyle gözüm doymadı.

5810. Bir davran-kıpırdan; rızık kapısının anahtarı davranıştır, kıpırdanıştır.. yoksa haberin yok mu, ne güzel davranışların, ne hoş ıpırdanışların var senin.

Böyle bir yüzün varken yüzüne ne diye podra sürersin? Bütün güzel huylar sende toplanmış; övüşe sığmazsın ki.

A kutlu sâkıy, ölümsüz bir meclis kur; bütnü dünyâ üzümden sıkılmış şarapla mahmurluğa düşmüş-gitmiş.

Bir denize benzeyen avucuna, o yüce incine and olsun ki arılıkta, duruluktа, sinmekte Fırat suyundan, tatlı sudan da güzelsin sen.

Son sunulan sağrak gibi akılları yıkar-gidersin sen; ilk alınan tekbir gibi namaz temellerinin başısın sen.

Keremin, sarhoş bir halde gelir de denize benzer elini-avucunu açar, sadaka verileceklerden misin diye sormadan sadakalar verir.

Keremle düğümler açarsın; ihsan edersin; geçer akçasın, peşin lûtufsun sen.. kurtar şu rahat-huzur bekleyenleri bu bekleyişten.

Ne kaşlarını çatarsın, ne huyunda-husunda kin var; düşmana bile lûtfun, oğullarımız, kızlarımız değil misiniz der.

Erlerin kadehlerinden, şekillere bürünen hayâller gibi belirirsin; gönül yolundan utangaç kadınlar gibi salına-salına gelirsin.

Şarap sunan kadınlar, ırmaklar gibi akan şarap.. artık gazelin geri kalanını sen söyle; ben, bana sunulanla sarhoş olmuş-gitmişim (*).

XLIV

5820.O Ay benim olsaydı gecem gündüze dönerdi.. o güzel, yoldaşım olsaydı herkesin yolunu keser-giderdi.

(*) Bu gazelin birinci beytiyle, ikinci beytinin ilk mısraı ve son beytinin birinci mısraı Arapçadır.

O şekle bürünmüş sarhoşluk, elini uzatıp da yaralamasaydı akıl, nerden sıçrayıp kendine gelirdi; nerden iyinin-kötünün kaydına düşerdi?

O güzel, ihtiyaçsızlık âleminde birliğini gösterseydi and olsun Tanrı'ya, Uhud-dağı bile hoş bir hale gelir, tek Tanrı'nın sarhoşu olur-giderdi.

Meyveler bitiren bağ-bahçe sarhoş olmasaydı sepetin içinde nerden tâze meyve olurdu?

Söz sepetini bırak da o gizli dağa doğru yürü.. Şu söz söylemek olmasaydı yardım üstüne yardım gelirdi ya.

XLV

Aşk gönlümü yağmaladı; bugün isteğimi elde ettim.. a halden anlayan çalgıcı, ne de güzel devlet, ne de hoş neşe diye vur mızrabı (*).

Aşk izin verdi; gelin de tadın, yeyin-için.. hele a tatlı müjde, ne de güzel bir yelsin sen.

Rûh, kurtuluş fermânımı yazdı; kadeh, feryâdımı işitti; dönüp duruşum senin yüzünden; dönüp dolaşma yolunu sen açtın bana.

Dönüp dolaşmam dostum için; yürüyüp seyretmem sevgilim için... Değil mi ki Tanrı'ya yön yok, ne diye onlara düşeyim?

Kadri yücelerden yüce Kâ'be'nin çevresinde dönülmez, tavâf edilmez mi? A sevgilim, a sevgimin temeli, dönmem de senin için, tavâfım da senin çevrende.

5730. Aşk sayvanı açtı, yarışarak koşun, gelin.. değil mi ki hem teslim olmuşsun, hem sana uyulmuş; yürü, can âleminin gül bahçesine var.

Var da orada mahmurluklar, neşeler, sevinçler gör.. öylesine bir zevk, bir neşe ki, doğduğumdan beri öylesini görmemişsindir.

Sözümü kısa kestim, kalanını sen söyle.. düşmanların inadına sevgiyi aç, yay, anlat (*).

(*) Bu gazelin birinci, üçüncü, beşinci, yedinci, dokuzuncu, onuncu, onbirinci, onikinci, ondördüncü mısra'ları Arapçadır.

XLVI

Şehrine ulaştım, benden kaçtın, bir bucağa sığındın.. şehrinden gittim, vedâlaşmak için beni görmeye bile gelmedin.

İster lütufta bulun, ister kin güt; tümden canımızın sağlığı-esenliği sensin; tümden bayramımızın süsü, bezentisi sensin.

Gizli oluşun, kıskançlığındandır; yoksa tümden apaçık güneşsin; her zerreden görünür-durursun sen.

Bir bucağa sığınsan da ciğerimizin köşesisin, beyimizsin; perde ardına da girsen herkesin perdesini yırtan sensin.

Kâfirliğin gönlü, senin yüzünden dağınık, işkilli.. inancın başı, senin şarabınla sarhoş.. herkesin aklını-fikrini kaptın, herkesin kulağını çektin, burdun.

Bütün güller, kışa rehin; bütün başlar şaraba rehin.. sense hem bunu ölümün elinden satın alıp kurtardın; hem onu.

Gülün vefâsı yoksa, tüme yol bulunmazsa bir uğurdan sana dayanırız; sen hem dayancımızsın, hem güvencimiz.

5840. Hani bir bölük halk, Yûsuf'a bakakaldı da ellerini doğradı ya; sen öylesine güzelsin ki yüzlerce Yûsuf'un aklını-fikrini doğrattın-gitti.

Bir pisliğin kokusundan adam, iki fersahlık yola kaçar; oysa ki sen tutar, o pis şeyden, o kan pıhtısından bir insan yaratırsın.

Sonra tutar, onu toprağa lokma olarak verirsin de tertemiz bir bitki kesilir; bir de ona can üfürdün mü, pislikten kurtulur-gider.

Hele a gönül, göğe ağ; bir hayli zaman hayvanların yaylasında yayıldın-durdun; şimdi de Tanrı yaylasına var.

Önce de ümîdin yoktu ama buraya eriştin.. şimdi de hani ümitsizsin ya; bütün tamahını o ümit etmediğin şeye ver.

Sen sus da söz bağışlıyan Tanrı söylesin.. çünkü kapıyı yapan da o, kilidi kitleyen de o, anahtarı veren de o.

XLVII

Bedeninin her zerresinden bir feryad duy, bir inilti işit.. çünkü sen, büyük bir şehirsin; hem de bir şehir değil, belki binlerce şehirsin sen.

Bütün parçaların-buçukların susuyor ama senin gizli şeylerini görüyorlar; örtmüyorlar.. bütün gün, gel bakalım, neyin var diye coşup köpürüyor onlar.

Sen, ölümsüz, uçsuz-bucaksız bir denizsin; o denizde sayısız balık var.. bilgisizlik yüzünden yüzünü çevirme; ne diye inkâr kafasını kaşır-durursun.

Görünüşte, bedeninin bütün parça-buçukları susmada; fakat hepsi de kumarbaz kalleş.. hepsi de hem ortada, hem gizli; hepsi de av peşine düşmüş avcı.

5850. Hepsi de Ay, balık değil.. hepsi Keyhusrev, hepsi de pâdişah; hepsi de kuyuya düşmüş Yûsuf, hem de senin yüzünden kapkaranlık bir kuyuya düşmüşler.

Bütün zerreler Zün-Nûn'a dönmüş; hepsi de gökyüzü gibi oynamada.. hepsi de Meryem gibi susuyor, Kur'an okuyanlar gibi sesleniyor.

Bedeninin bütün zerreleri, sana ne oldu ki bütün deyip işittiğin sözler, ne sevgiden, ne dostluktan, diye seslenmede.

Varlığın, güz mevsimi gibi; onda bir bahar gizli.. içten-içe bahçe gülüp durur, çünkü ilkbahar canı gelip çatmada.

Mademki o baldan tattın, ne diye şu mumun çevresinde dönersin? Pervâne gibi ne diye yanarsın? Nurdansın sen, ateşten değil.

XLVIII

Yoksun-yoksulsun, yoksun-yoksulsun; yok-yoksul oğlu yok-yoksulsun sen.. büyüksün, büyüksün, büyük oğlu büyüksün sen.

Temellersin, temellersin; temeller oğlu temellersin sen.. herşeyi bilirsin, herşeyi bilirsin; herşeyi bilen oğlu bilensin sen.

Lâtifsin, lâtifsin;lâtif oğlu lâtifsin sen.. dünyasın; iki dünyaya da bir saman çöpü kadar değer vermezsin sen.

Hele ey şekle bürünmüş can; hele kat-kat talih, kat-kat devlet.. ne topraktansın, ne sudansın; ne şu göstensin, ne esir'densin sen.

O gizli şehirdensin, o gizli şehre çeker-götürürsün varlığı; ne birşeye aldanırsın, ne birisinin özrünü dinlersin sen.

5860.Tümden Âb-ı hayat, tümden şeker, tümden şeker kamışısın.. herkese şükürsün, kurtuluşsun, ne mahmursun, ne mahmurluk verirsin sen.

Bir tersi dönmüş kurda ipekler, atlaslar dokutursun.. kimsecikler ziyan veremez asla; boyuna şükredersin, boyuna şükürlerde bulunursun sen.

Yokluğa baktım da dertten-elemden kurtulmuş, senin aşk kanadınla uçup duran zerreler kadar canlar gördüm.

Ateş seni görse tümden erir, su kesilir, güzel bir hâle gelir.. inkâr eden seni görse inkârından kurtulur-gider.

XLIX

Ne mutlu çağdır o çağ ki acırsın da âşıkların başlarını kaşırsın.. ne mutlu zamandır o zaman ki güz mevsiminden bir bahar yelidir, doğar, eser.

Ne mutlu çağdır o çağ ki gel a yoksul âşık dersin; sen sevgilinin yüzünden darmadağansın; yabancılarla işin yok senin.

Ne mutlu çağdır o çağ ki senin lûtuf eteğine yapışırım da sen, a arık sarhoş, benden ne istersin dersin.

Ne mutlu çağdır o çağ ki meclisin sâkıysi bizi çağırır; şarap kadehi de sâkıynin eline biner de koşar-durur.

Bedenimizin bütün parça-buçukları, o ölümsüz şaraptan hoş bir hâle gelir; şu tamahkâr beden, yemek yeme gamından kurtulur-gider.

Ne mutlu çağdır o çağ ki dost, sarhoşlardan vergiler ister; o güzele, o güzel yanaklı için bizden rehinler alır.

Ne mutlu çağdır o çağ ki sarhoşlukla saçların çözülür, dağılır da çâresiz gönlüm, hevese düşer, o saçlardaki halkaları saymaya koyulur.

5870. Ne mutlu çağdır o çağ ki gönül, sana, ekinim yok der de sen de ektiğini biçersin dersin.

Ne mutlu çağdır o çağ ki ayrılık gecesi, hayırlı geceler der.. ne mutlu çağdır o çağ ki o günün ışığı, sana selâm verir.

Ne mutlu çağdır o çağ ki havaya yardım bulutu ağar da şu ovaya o buluttan lûtuf incileri halinde yağarsın.

Kara kumdan daha da susuz olan şu toprak. Âb-ı hayâtı tümden içer de toprakta toz nedir, kalmaz; toprak tozumaz artık.

Aşk, şarapla, kadehlerle yanımıza çıkageldi; o gizlenmiş sevgili yüzünden sarhoş olduk-gitti (*).

İnciler saçmak için söz, dalgalanıp duruyor; değil mi ki onu, inciler saçmaya koymuyorsun; öyleyse susturmak gerek.

L

Böyle kolun-kanadın yokken kuşlara yoldaş olma.. ne beysin, ne vezir; bıyığını ne diye burarsın?

Hay-huy ediyorsun ama orduyu gören yok.. herkes tanır, bilir seni; boş bir davulsun, bir tokmaksın sen.

Mademki halife oğlusun, at boynundan o davulu.. al hançerini, giyin zırhı, ulu bir kumandansın sen.

And olsun Tanrı'ya ki bağ ıssısın sen; ne diye tuttun da her bağdan üzüm çaldın? Kendi üzümünü sat; hepsi de helâl üzümdür.

5880. Sen, henüz dolun-Ay değilsin ki ışık veresin de almayasın.. dilenci gibi ışık iste, ışık al; bugün, daha yeni-Ay'sın sen.

Hele ey aşk, kendi incilerini, kendi ışığını saç yıldızlara.. hepsi de yıldızdır, Ay'dır; güneşe benzeyen yalnız sensin.

Şu elini ver elime; elini çekme ki sarhoşum.. şarap var, kebap var, bir de bomboş köşe var.

Sarhoş bir halde, salına-salına git pâdişâhın meclisine.. koş o yüce meclise; zâti sensin o yüce meclis.

Ne baş ağrısı var, ne mahmurluk.. ne gamın kaldı, ne feryadın.. kendi gamını, şahnenin, vâlinin kapısındaki kapıcı bil.

Bekçiyle şahne, padişahla eş-dost olana ne diyebilir? Hepsi de yüzüstü yere düşer, secdeye kapanır; çünkü pek güzel huylusun sen.

(*) Bu beyit Arapçadır.

LI

A yüce meclis, nerdensin, nerden? Bir solukta daralmış gönüldesin, bir solukta damın tepesinde.

Hele a benim canım, a benim cihânım, gökyüzünün de direğisin, yeryüzünün de. Yüce kişiler de sana heves etmede, aşağılık kişiler de.

Gizli, herkesten çekilmiş kişilerden misin, can meclisindekilerden mi? Acaba Ermen ülkesinden misin, Rum ülkesinden mi, yoksa Şam'lı mısın?

O parıl-parıl parlayan da ne? Perde ardından yüzün mü parlıyor? Ay da, güneş de ona karşı aşkla kul-köle kesilmiş, hizmete kalkmış.

5890.Âşıkın, senin güzellik gül bahçene ulaşan gözü, kalkar da bağa-bahçeye ne diye gelir? Ancak bilgisizliktendir, hamlıktandır bu.

A efendim, nerdensin, nerelisin sen? Güzelliğin kastetti canıma.. Tanrı bakışı yüceldi; güzellikte, alımda şu kadeh senin.

Bir Ay'dır, doğdu, ışıttı bizi; onu sevmek farz bize.. aşk çevremizde yüceldi, kapladı bizi; aşk uykumu sürdü-gitti benim.

Bir ağaç ki meyveleri güzel mi, güzel; ölümsüzlük ağacı bile fedâ olsun ona.. gönül umduğunu buldu; yeyin meyvelerinden a ulu kişilerim benim.

Küpün ağzını kapadın ya, kerem eder, gene açarsın.. iki dünyânın da aklını-fikrini, bir uğurdan kapar-gidersin sen.

Duyduk, halkın yemesi için bir kazan aş pişirmişsin.. öylesine aş ki herkes yemek yeme zevkini onda bulacak.

Yokluktan gelen her varlık, arı-duru bir görüşle gelir de senin kurduğun yüzlerce tuzağa tutulur-gider.. değil mi ki tuzağı sen kurdun, yemi sen serptin; bu, böyle olur.

Güzeller Yûsuf'unun yüzünden bütün zından, gül bahçesine döndü.. değil mi ki zından böyle olmuş-gitmiş, ne diye borç kaygısındasın sen?

Hele sus, sorma ona.. hiç kimse Ay değermisine, adın ne, kimsin, nerdensin diye sormaz (*).

(*) *Bu gazelin altıncı, yedinci ve sekizinci beyitleri Arapçadır.*

LII

A benim cânım, kim dayanabilir sana? Canın da ciğerinin köşesisin sen.. senin bilmediğin hileyi-düzeni kim düşünebilir?

5900.Ne içtesin, ne dışta; bu ikisinden de artıksın, üstünsün sen.. ne süttensin, ne kandan.. ne bundansın, ne ondan.

Büyücü düşünce, gider de her yana tuzak kurar.. fakat sen, bir hünerle onun bütün tuzaklarını yırtarsın, bütün hünerini mat-eder gidersin.

Kekliğin içinden ne geçer ki doğan, onu bilmesin.. yede hangi tohum vardır ki gökyüzünden gizli kalır?

Başına bir külâh giydirirsin; derken bir silleyle o külâhı düşürür-gidersin.. arslan çobanlığa kalkışırsa ne yapabilir yoksul keçi?

Taç da, külâh da silleni yemek için gerek bu başa.. yoksa bana taç ancak sensin; senden başka ne varsa aırlıktan ibaret.

Nereye at koştursun, nerde yükünü açsın.. can, senden nasıl kaçıp gitsin; sen yüzlercecansın, yüzlerce cihan.

Sana, neyini bulsunlar da noksan baksınlar? Sende ne ayıb görsünler de seni kırsınlar, incitsinler? Seni kime benzetsinler; yaratığa benzemezsin ki?

Buluşmadan, kavuşmadan haber ver; hâyallerden kurtar canımızı.. pek çekme, bir zamancağız bırak; zamânı bölen de sensin zâti.

Hele a açılmış, saçılmış can, a doğruluk ayağını meydana koymuş can.. herkes elden-ayaktan kalmış, yerlere serilmiş; sensin ancak bir hoş ayakta; sensin ellerini çırpıp duran.

Pâdişahsın, ululuk şâhınısın; böylesine kanatların var.. ne zansın, ne hayâl; tümden varsın-varlıksın, tümdenapaçık, meydandasın.

5910.Onun şâirlik huyu da ne oluyormuş? Bir yalımla yak-gitsin.. bir ok at, okla onu; pek katı bir yayın var senin.

Hele yaya bir kiriş tak; hele pusudan bir sıçra.. şu köyden kurtar kendini; pek büyük bir şehirdesinsen.

Yücelerden gelen ateş, gönül evini tümden kapladı-gitti.. yalımın görünüşü, dille söylenen sözden daha yeğ.

LIII

Görünen Ay ışıklı değil ama gökyüzüne sen doğarsan o başka.. gökyüzüne sen doğdun mu, gök, Ay'la dolar gider.

Gökyüzü nedir, Ülker kim oluyor ki senin değerine yaklaşsın.. sana lâyık olsalar bile o lâyık oluşu senden bulurlar.

Hepsi de hizmet etmeden, rüşvet vermeden elbiseler giyinirler.. ben-biz, yok değil miydi? Yokluktan benlik-bizlik sıfatını verdin bize.

Can, benlik-bizlik yüzünden bir dükkândır, açtı.. yoksa hangi kolla Tanrı yayını çekebilirdi o.

Yanlışın var a can, yanlışın var; boyuna kendini initip durma.. Mesîh değilsin ki bir üfürmeyle görmeyen gözü açasın.

Seher çağında tan yerlerinden gök ışıyıp da Ay'ın bile yüzü kararınca yarı-buçuk mum da kim oluyor ki ışığa ışık katabilsin.

Nasıl çekelim onu; nasıl çekelim; sen de gel de bâri beraber çekelim.. çünkü o, şu gökyüzündeki mumdan da üstün bir halk ışığıdır.

5920. Bir sineciği ne zorlarsın, âciz bir sinecikten, heveslerle dolu bir sinecikten ne diye Zümrüdüankaa'nın, Devlet Kuşu'nun uçuşunu beklersin?

O, gündüzü gördü mü, bir bucakta ölür-gider.. ne diye gittin, ne diye öldüm, neden böyle sölpüksün, neden böyle gevşeksin sen?

Altının, gümüşün nereye gitti, kolun-kanadın nerede? Amcan, dayın hani; sen nerdesin, geriye dönüş nerde?

Hele gene gel, hele gene gel; nîmete, nâza gel.. çünkü ölümden, ayrılıktan sonra geni seni gönderirim, yollarım ben.

Kolunu-kanadını kestim; gamını duydum, âh edişini işittim.. hele gene satın aldım seni, cefâya lâyık değilsinsen.

Ölümden sonra uç dışarıya, merhametimden bir haber al da yokluğa gittin mi, bir daha gelmezsin demesinler.

Ulu Tanrı, Tanrı kereminin birteviye gelmesini yazdı; yakınlaştı, göründü, bir devâ yolladı aşk (*).

Feilâtün feilâtün feilâtün feilâtün; sus, denize dal; sen vefâ denizinin bir balığısın.

(*) Bu beyit, son kelimesi müstesna Arapçadır.

LIV

Hepsi de penceremden giren ışıkta görünen zerreler gibi havalanmış.. güneşe benziyorsun sen; senin dama çıkmanı bekliyor hepsi.

Darmadağan zerrelerin hepsi de senin yüzünden neşeli.. sen evimizdesin diye hepsi de el çırpıyorlar, ayaklarını vura-vura oynuyorlar.

5930. Hepsi de ışık içinde gizlenmiş, hepsi de senin lûtfuna dalmış, uyumuş.. hepsi de yanılmış da a Tanrım demiş; nerdesin?

Hepsi de rahmetle bir yatakta yatmış; hepsi de nazla-nîmetle gelişip yetişmiş hepsi/de yoksulluk elbisesine bürünmüş devlet şehzâdesi kesilmiş.

Bu kavuşmayı, bu buluşmayı görünce her yana koştum; aradım-aktardım; ayrılık nedir, adını diye duyamadım.

Hani o değil de onun yerine geçen diye bir addır, söyleniyor ya; olsa-olsa engellik kıskançlığından meydana gelen birşey.. yoksa yerine geçiş de ne, engellik de kim? Hepsi de düzen.

Ölümsüzlüğün canından, o güzel yüzlüyle buluşmadan başka birşey yok.. bilgisizliğinden başka türlü tanık olma da herze yeme.

LV

A dost, o Tanrısal şarabı sun, o Tanrısal şarabı.. onda ne mahmurluk zahmeti var, ne ayrılık korkusu.

Onun yeri ağız değildir; bütün parçaları ağızdır onun.. bitkisi yerden bitmez; gökten biter o, gökten.

O şaraptan, kutsal can kesilen koku alır, haber duyar.. öylesine kişi ölü değildir ki tutsun da akbaba kapsın onu.

İmran oğlu Mûsâ, "Bana görün" der de sakıylık ederse Turdağı'nın gönlüne girer de taştan bile ışık doğar.

Ramazan ayının lâ'l şarabı, gizli kadehlerle her yerde sunulur-durur sana.. nerdesin, bilmezsin, haberin bile olmaz.

5940. Ramazan, sanma ki yorduğu, ağzını bağladığı kişiye o şarabı sunmaz da canına can katmaz.

LVI

Hepsi de pencereden giren ışıkta görünen zerreler gibi gamınla havalanmış.. sen evimizdesin diye hepsi de tortulu şarap içmiş, neşelenmiş gitmiş.

Darmadağan zerrelerin hepsi de senin yüzünden neşeli.. hepsi de güneş yüzlüsün sen diye el çırpıyor; ayak vura-vura oynuyor.

Hepsi de açılıp saçılmış bahtın sâyesinde senin lûtfunla uyumuş-kalmış.. hepsi de sana kavuşmuş, seninle buluşmuş da a Tanrım, nerdesin sen demiş.

Hepsi de rahmetle bir yatakta yatmış; hepsi de nazla-nîmetle gelişip yetişmiş; hepsi de yoksulluk elbisesine bürünmüş devlet şehzâdesi kesilmiş.

Bu kavuşmayı, bu buluşmayı görünce her yana koştum; aradım-aktardım; ayrılık nedir, adını bile duyamadım.

Âşıkın özünden başka ne varsa âşıka göre asılsızdır.. zâti âşıkın gönlünden başka ne varsa hîledir, düzendir.

Sen o buluşmanın ta içindesin ama ayrı görünmedesin; sen o ölümsüzlüğün canındasın.. bilgisizliğinden başka türlü tanık olma da herze yeme (*).

(*) Bu gazel, LIV. gazelin aynıdır. Ancak bâzı beyitlerde kelime, mısra değişiklikleri var. Bir de o gazeldeki altıncı beyit bunda yok. Bundaki altıncı beyit de onda yok. Her iki gazelin bir gazel olduğundan şüphe edilemez. Mevlânâ söylerken yazanlar, aceleyle mısra'ları, bâzı kere kelimeleri tutamamışlar, birisinin zabtettiği beyti öbürü, zabtedememiş, bir gazel, bu yüzden sonradan Dîvan tertip edilirken iki gazel haline gelmiştir.

LVII

Yapma dostum; çağırsınlar da gelmiyesin.. yahut gelesin de tez gidesin, eğlenmiyesin; yaraşmaz bu sana.

Hele a benim gözüm, ışığım; coşup köpüreceğim çağ, geldi-çattı.. senin Mûsâ'na Tûr kesildim; fakat sen Tûr'dan gittin; nerdesin?

5950. Düşman bana gülse de, şahne beni tutup bağlasa da; hattâ sen bile mahsustan kızsan da öfkeyle elini dişlesen de.

Sana and içtim; bunda dönmiyeceğim; coşup köpüreceğim; Tanrı'ya, tek Tanrı'a döneceğim.

Dostum, yıldızdan da yeğsin, gökyüzünden de; mumluk et, ışıt bizi.. dostum hekimlikte bulun, her derdin devâsısın sen.

Yıkık gönlüme, yanılıp da kuzgun bile girse senin ışığın ona vurdu mu kuzgun, Zümrüdüankaa olur, devlet kuşunun ödevini yapar.

Bir bölük halk ağlar; bir bölüğü de güler.. inada, savaşa girişirler de senin aşk yolunu bağlarlar.

Düşman yüzünden aksasan, öfkelenip savaşa girsen, arslan olsan, kaplan kesilsen gene bizim halkadansın sen.

Zamânın iyilliği, kötülüğü yüzünden aşk, evden çıkmaz.. aşk masal değildir; göktendir, gökten.

Bana dert, devâ oldu; cefâ, vefâ kesildi; yeryüzü, göğe döndü; ömrü uzadıkça uzasın duâsını ne yapayım artık.

Kem göz nedir? Kendini bilmeyene de râzılık gül bahçesisin, bilene de.. bu böyle oldukça dünyâ kuruluğa uğramaz artık.

Hele şu nazı bırak; bir soukçağız yüzünü bize çevir; bir solukçağız düzenden geç; hîle nedir; düzenden ne çıkar ki?

5960. Hele sen sus da tatlı mı tatlı ağzını o açsın; açsın da zamânın Hızır'ı sâkıylik etsin..

BAHR-I REMEL
Mûseddes Mahbûn
"Feilâtün Feilâtün Feilât"

-A-

I

A yerinden kalkıp gitmiş gönül, tekrar gelme... Yoklukla uzlaş da, burasıyla uzlaşmak için geri gelme.
Cana, can dünyası daha yeğ... Candan bir bedene bürün, geri gelme.
Suyun dirildiği suya at kendini; gelme artık.
Aşkın sonu, önünden iyidir; sonundan kalkıp da önüne gelmeye kalkışma.
Cansızlar gibi donup buz kesmemek için o ateşte eri, sız; geri gelme.
Canların, yokluktan gelen seslerini işit; yokluk gibi hiç seslenme.
Sır, seslendi mi sırlığı kalmaz.. a sır, seslenme, gelme.

II

Yokluk ırmağının kıyısına ulaştım; orda cana canlar katan bir güzel gördüm.
Ordusu, tümden güneşe tapmada.. güneş gibi hepsi de başsız-ayaksız.

5970. Benim sözüme inanmıyorsan kadri yüce Kur'an'ın âyetini dinle:
Onlara bir kadın, padişahlık etmedeydi.. herşey de verilmişti ona (*).
Güneş, yüzünü gösterdi mi, hepsi de gölge gibi secde ediyordu güneşe.
Ben de hüthüt gibi havalara uçtum da tâ Seba şehrine ulaştım.

-T-

III

Şu toplulukta görülen kıvılcımlar nerden gelmede? Hünerler sevdâsından çıkan duman, nerden tütmede?

İpimin ucunu kaybettim-gitti.. şu bir-birine aykırı düşünceler, nerden peydahlanmada başlarda?

Savaştan eserler var bende; gönülleriniz aykırı değilse bu tesirler neden ileri geliyor?

Zincirin halkaları gibi birbirimize geçmiş, kenetlenip birleşmişsek şu kapıları kapamak da neden?

Burda birbirine aykırı yüzlerce kuş yoksa şu savaş, şu kanat yolma neden, niçin?

Sâkıy, şarap sun ki şarap söyler şu başkalıklar, şu ayrılıklar neden oluyor?

5980. Toprağa bir yudumcuk dökmezsen toprağın nerden haberi olacak senden?

IV

Kucağımda şu güzel dilber, hoşça birşeyceğiz... Ben oturdum-kaldım; burası güzelce bir yerceğiz.

Çalgıcı, sevgilim, mum, şarap... Böyle hazırlanmış zevk-neşe, hoşca birşeycik.

(*) Beyit Arapçadır ve âyet aynen alınmaktadır.

Sen de, ben de burdan hiç gitmiyelim.. şekerle helvanın yanı başında oturmak hoşca bir şeyceğiz.

Terü tâze gül bile sevgilimin yüzünü görünce utanmış... Hoşca bir şeycik böyle bir yüze, göze sâhip olmak.

Her sabah, onun yüzüyle, onun güzelliğiyle sarhoşuz.. hele bugün bizimlede; hoşca birşeyceğiz bu.

Sıçrayıp kalkayım da saçlarının halkasına yapışayım; o halkadan dünyâyı seyretmek hoşca birşeyceğiz.

Tebriz'li Şems, gönüller ışığı.. boyuna sarı-kızıl gülle düşüp kalkmak hoşca birşeycik.

V

Yücelerde olana ne gam var? Orda bulunanın derdi mi olur hiç?

Çünkü bu yanda tümden can var, yaşayış var.. bu yanda boyuna lûtuf var, kerem var.

5990.Zâti bu yanda ne yan var, ne yer.. önsüzlük içinde önsüzlüktür, sonsuzluk içinde sonsuzluk burası.

Şu yokluk, ne de kutlu bir yerdir ki varlığa yardım, hep yokluktandır.

Bütün gönüller yokluğa bakmada, yokluğu beklemede.. yokluk değil bu, İrembağı.

Bütün şu gönül ordusu, yokluk süvarilerinin bir bayraklı bölüğü ancak.

Senden gizlilik dünyasına varmağa yıllarca yol var; fakat gönül yolundan gittin mi, bir adımlık yol.

-D-

VI

Bizim ölümümüz, sonsuz bir düğün-dernektir.. Onun sırrı nedir: "Tek, bir Allahtır o."

Güneşin ışığı, pencerelerden bölünür de girer; fakat pencereler kapandı mı sayı da ortadan kalkar.

Üzümlerde de sayı vardı hani; fakat üzümden meydana gelen şırada sayı yoktur.

Tanrı ışığıyla diri olan kişinin canına bir yardımdır ölüm.

Onlara kötü de deme, iyi de deme.. onlar iyilikten de geçmişlerdir, kötülükten de.

6000. Gözünü gerçeğe harca; görmediğini söyleme de gözüne bir başka göz, bir başka görüş versin.

O verilen göz, gözün de gözüdür; hiçbir gizli şey, ona gizli kalamaz.

Bakışı Tanrı ışığıyla olunca böylesine göze gizli kalan nedir ki?

Işıkların hepsi de Tanrı'nındır ama tümüne birden ihtiyaçsız Tanrı ışığı deme.

Ölümsüz ışıktır Tanrı ışığı; geçici ışık, bedenin sıfatıdır.

Halkın şu gözlerindeki ışık, ateş ışığıdır; ama Tanrı bir göze sürme çekerse o başka.

Halîl'e, onun ateşi, ışık kesildi.. fakat akıl gözü, tıpkı eşek gözüdür.

A Tanrım, senin ihsanını görmüştür de göz kuşu, senin havanda uçmadadır.

Gökleri kaplayan göğedek ağmıştır da seni arayıp durmadadır, seni gözetip yamadadır.

Ya cemâlinden bir göz ver ona; yahut da bu ayıb yüzünden kovma; sürme kapından onu.

6010. Canın gözünü her solukta ağlat; usul boydan, güzel yüzden sen koru, sen gözet onu.

Uykuda, senin yüzünden bir uyanıklıktır, gördü; gerçekten de bu, olgunluk ruyasıdır, doğru yolu buluş görgüsü.

Fakat ruya, ruyada yorulamaz ki.. hasetçilerin inadına sen uyandır onu.

Yoksa çalışır-çabalar; coşar-köpürür, tek Tanrı'nın sevgisiyle mezaradek böyle gider-durur.

VII

Ayrılık, ölümüme hükmetti, kasdetti bana.. beni öldürmeyi kurdu, râzı oldu buna.

Bahtın gözlerini zaman açtı; açtı ama beni, kapınızın eşiğinde bir kalıp olarak gördü ancak.

Aşk, kan dökmekten hiç çekinmez; aşkın ne yakını vardır, ne çocuğu.

Fakat ölüm, yaşayıştır size.. yokluk-yoksulluk, zenginliktir, dayançtır size.

Ne uymazlıkta bulunup yol yitirin, ne birşey gözetlemeye kalkın; gelin benimle, yola düşün, aşk dağına çıkalım.

Uzaklaşmanız, korkutmasın sizi; ardında toy var, buluşma var, yardım var size.

6020. Bu yolda önce zevk ve neşe yeli eser; yolcuya da güç-kuvvet verir (*).

VIII

Varıp gitmiş gönülden bir iz görünmede.. o canın, o cihânın kokusu gelmede.

O sarhoşların nâraları, gürültüleri, açık-gizli, kulağa gelip durmada.

İnci, her yandan parlıyor; ayağını vura-oynaya cana doğru geliyor.

Gökyüzü meş'alelerini taşıyanların kapısından gönül ateşi, ağza gelmede.

Pervânenin canı, beline kemer kuşanıyor.. apaydın mum, ortaya geliyor.

Bizden gizli olan güneş, nurlar saça-saça bize doğru geliyor.

Gizlilik âleminden bir ok uçup gelmiyorsa ne diye kulağımıza yay sesi gelmede?

(*) Bu gazel Arapçadır.

IX

A benim cânım, bir gececik uyumasan ne olur; bir gececik ayrılık kapısını çalmasan ne çıkar?

Dostların gönülleri olsun diye bir gececeğiz gündüzedek otursan noolur.

6030. Şeytanın gözü kör olsun diye iki gözümüz, seninle aydınlansa ne çıkar?

Güller saçsan da lûtfunla bütün dünyâyı güller, reyhanlar kaplasa noolur?

O karanlıktaki Âb-ı hayatla bütün şehir, bütün ova sulansa, dolsa ne çıkar?

Hızır gibi, tâ Âb-ı hayâtın kaynağınadek bize kılavuz olsan noolur yâni?

İki-üç konuk, senin kerem sofranda, senin nîmetlerinle dirilse ne çıkar bundan?,

Senin gönül alıcılığınla, can bağışlamanla iki-üç cansız, canlansa ne olur ki?

Ata binsen de meydana gelsen, göğsümüz meydana dönse ne çıkar ki?

Ay gibi yüzünü göstersen de Zühre, Terâzi Burcuna girse noolur ki?

Kadehi dudağınadek doldursan da mahmurların başlarına döksen noolur yâni?

Biz kullarız, sen pâdişahsın; senden yeni bir elbise giyinsek ne çıkar ki?

6040. Mûsâ gibi eline bir sopa alsan da sopa, yılan kesilse noolur?

Mûsâ'nın eli gibi elini açıp uzatsan da denizin dibinden toz koparsan ne çıkar?

Süleyman, karıncaların yanına gelse de karınca Süyelman'a dönse noolur?

Sus, derlen-toplan; yeter artık.. darmadağan söylenmesen ne çıkar? (*)

(*) *Bu gazel, bu ciltteki "Remel Mahbûn Mahzûf" bahrindeki LVII. gazeldir. Ancak o gazeldeki bir "feilâtün" cüz'üne uyan kelime, her mısra'da mevcuttur. Beyitler arasındaki fark pek cüz'idir. Yalnız o gazeldeki birkaç beyit bu gazelde, bu gazeldeki birkaç beyit de o gazelde yoktur. Lûtfen karşılaştırınız.*

X

Güleç gül, gülmez de ne yapar? Miskten bir bayrak bağlayıp açmaz da ne eder?

Gülüp duran nar, ağzını açtıktan sonra derisine sığmaz da ne yapar?

Parıl-parıl parlayan Ay, güzellikten, nazdan başka ne gösterir, nesini beğendirir, ne edebilir?

Güneş, parlamaz, ışık saçmazsa şu görülmemiş gökkubbede ne yapabilir?

Gölge, güneşin yüzünü görünce seçdeye kapanmaz da ne eder?

Âşık, gömleğinin güzel kokusunu duyunca gömleğini yırtmaz da ne yapar?

6050.Ölmüş beden, onun yanından geçersen dirilip kalkmaz da ne eder?

Gönlüm, gamında savaşma yüzünden çenge dönmüş.. coşmaz, nağmeler ırlamaz da ne yapar?

Tanrı arslanı pâdişah Salâhaddin'dir; avlanmaz, kükremez de ne eder?

XI

Seyret de gör, Tanrı kokusu nereye gelirse orda halk, başsız-ayaksız bir hale gelir.

Çünkü canların hepsi de ona susamıştır.. susayanın kulağına sakanın sesi gelir.

Süt emer çocuk ağlar, annem nerden, ne yandan gelecek diye gözetir-durur.

Herkes ayrılığa düşmüştür; buluşma-kavuşma nerden doğacak, sevgilinin yüzü nerden belirecek diye bekler-durur.

Müslümandan, Yahudiden, Hristiyandan her seher çağı ses yücelir, duâlar göğe ağar.

Ne mutlu o akla-fikre ki gönül kulağına gökyüzünden bir dâvet sesidir, gelir.

Kulağını cefâdan arıtır.. çünkü gökten bir sestir, gelir ona.

6060. Pisliklere bulanmış kulak, o sesi içemez.. herkese lâyık olduğu şey gelir.

Gözünü yanakla-benle bulaştırma.. çünkü o ölümsüz pâdişahlar pâdişahı geliyor.

Bulaşmışsa göz yaşlariyle yıka onu.. çünkü o gözyaşında devâlar var.

Mısır'dan şeker kervanı erişti; dama, kaleye çan sesleri gelmede.

Kendine gel, sus.. gazelin geri kalanını söylemek için bizim söyleyen pâdişâhımız geliyor.

-R-

XII

Sakıy, sun gül renkli şarabı.. getir daralmış gönlün ilâcını.

Meclis günü; savaş günü değil.. savaş hançerini götür, çeng getir.

Dert çekenler, senden tortulu şarap içerler.. beni şaşırtan, beni benden alan, o tortulu şarabı getir.

Her şarapla kendimden geçmem ben.. o levent sâkıynin bize sunduğu şarabı sun bana.

Şarap içilecek, kadeh sunulacak gün; ad-san, âr-namus günü değil.. adı-sanı götür-gitsin; ârı-ayıbı getir.

6070. Bir kimyadır ki taşı akıyk haline sokar.. bir sına, getir taşı.

Dokuz göğün de cilâsıdır o; sınamak için paslanmış demiri getir de bak.

Hızır'ın kaynağı, seni çağırmada.. testiyi al da iki-üç fersahlık yola git.

Ne yüzden enseni kaşıyıp duruyorsun? İşte üstünlük şuracıkta, bir davran, yürü.

Kokusu güzel bile olsa harf, renktir.. sen şekilsiz, renksiz canı getir.

Rengi yitirdin mi canına canlar katılır; o şûh, o güzel canın kokusunu getir.

Hîleye-düzene yum dudaklarını.. hîlesiz-düzensiz canı getir sen.

XIII

Sevgilinin dudaklarından şekerin ne haberi var? Yüzünden güneşin Ay'ın ne haberi var?

Soluğuna karşı ilkbahar yeli ne söz edebilir? Selvi boyundan ağacın ne haberi olabilir?

Dünya, onun yüzünden alt-üst olmuş, alt-üst olmuş âşıkın haberi mi olur bundan?

6080. Can bile onun sırlarına mahrem değilken haberi olanların ne haberleri olacak onun yolundan?

Nerkis, bahçeye bakar-durur ama çayırdan-çimenden ne haberi vardır onun?

Her toplum, sarhoş olmuştur da başka toplumların bizden ne haberi var ki demiştir.

Nasılsın, gönlün nasıl dedi.. şu ciğeri yaralanmışın gönülden ne haberi var ki?

Pâdişah taç urunur, kemer kuşanır ama tacın, kemerin pâdişahtan ne haberi var?

Şu feryâdı azalt, kimsenin haberi bile yok.. âşıkların âhından seher çağının ne haberi olabilir?

XIV

Sâkıy, nar gibi şarabı getir.. gizlilikler âleminden o gamı gideren şarabı sun.

A gönüller alan sâkıy, çabuk, gönülden coşup köpüren o şarabı sun.

A aşk kâfiri, gel de şarabı gör.. şarapla yok ol da aşkı ikrâr et.

A sâkıy, bütün sarhoşların ellerini tut da öylece gül bahçesine götür onları.

6090. Bizim güzelimizin tapısına, bütün güzelleri, boyunları bağlı, Bulgar ilinden getirilen tutsaklar gibi getir.

İnananların hepsini de çırçıplak ettin; kâfirlerden de rehin al, getir.

A Tebriz'li Şems, devlete de ki: Azı kabûl et, çoğu da getir gitsin.

-M-

XV

Bir soluk, beni gül bahçesi gibi hoş bir hale sokar; bir soluk, kış mevsimine döndürür.

Bir solukta üstün eder, usta yapa beni; bir solukta mektep çocuğu eder-gider.

Bir an olur, taş atar, kırar beni.. bir an olur, gerçeklere pâdişah eder beni.

Kimi güneş kaynağı yapar; kimi tümden geceye döndürür beni.

İki elimle eteğine yapıştım.. bakayım, göreyim, ne düzenler edecek bana?

O, beni sarhoşlara sâkıy yapar ama onun tortulu şaraba benzeyen derdine kadehim ben.

Bana şeker kamışlığı adını takar diye gece-gündüz, onun şekerini övüp dururum.

XVI

6100. İster gamlarla dolayım, ister neşeli olayım; o pâdişâhın devletine âşıkım ben.

Ayağını bastığı toprak, başıma taç oldukça, bana taç bile versen almam.

Güzel bir şekere benzeyen dudakları bana öğüt vereli her dişimin dibinden şeker bitmede.

Ayağımda diken varsa da gülüm; şu zındandayım ama Yûsuf'um.

Kim bana Ya'kub kesilirse ona, hüzünler bucağında eş-dost olurum ben.

Onun buluşma dudağında neye dönmüşüm.. şekerler yerim, gene de feryâd ederim.

Ayağım şu balçığa-kakılmış-kalmıştır ama böylesine bir gül bahçesinin selvisi değil miyim?

Dünyâdan gizlenirsem şaşılır mı buna? Can gizli olur, ben de canım.

Baştan ayağadek dikenlerle doluyum ama dikenler kör olsun diye de gül gibi gülmedeyim.

Şimdi, Tanrı birliğine imân etmişim; bundan sonraysa inananlara îmânım ben.

6110. Onun gölgesiyim, onun boyuncayım.. boyu ne kadarsa onun, o kadarım ben.

Gökyüzü gibi kimin gölgesi yoksa, o bilir ki güneşlerdenim ben.

Altınım ama değerim yok.. çünkü pazarda değilim, madendeyim ben.

Şu taş yüreklilerin gönüllerinde altınla toprak gibi mâdenle birim ben.

Cihan mâdeninden kurtulunca, varlık âleminden, mekân dünyâsından geçince, ne olacağımı ben bilirim, ben.

XVII

İster sarhoş olayım, ister ayık.. o sevgilinin güzel sözlerine kulum-köleyim.

O canın, o cihânın yüzünün hayâli olmadıkça kendimden de bezerim, candan da, cihandan da.

Hani onun yüzünden gece-gündüz güllerle eşim, gül bahçesindeyim ya; işte onun kuluyum-onun kölesi.

Böyle bir ayna görmedeyim; gözümü bu aynadan nasıl ayırabilirim ki?

Soluğumu kesmişim, sözden kamışım; ateş üstündeyim; gürültü edip durma; üfürme bana.

6120.Güzelim dedi ki: Güzellerin canıyım ben.. evet ey güzelim dedim, benim ıkr-ârım da bu.

Dedi ki: Başında benim coşkunluğum varsa senden kıl kadar ayrılmam, bırakmam seni.

O mumum ki ben, pervâne olanı tutar, ateşime tapşırıverirım.

Ona dedim ki: Benden ne yakarsan yak.. zâti izim, senin aşk dumanından ibaret.

Gözünle gör de sözümü gerçekle.. işim, bundan başka birşeyle düzene girmez.

Ben pergelden çıktım ama şaşılacak şey şu ki bu değermide pergele döndüm-gitti.

Sâkıy geldi de payına düşeni ver dedi; işte sarığım; al rehin olarak dedim.

Hayır-hayır dedim, yanlış söyledim.. başımı al-gitsin; fakat biraz dur, birazcık aklım başımda.

O gizli dünyâyı göster de şu cihânı yok sayayım-gitsin.

XVIII

Ben bu evden çıkmam; ben bu şehirden çıkıp yollara düşmem.

6130. Bir benim, bir de güzelim.. ömrüm oldukça onu bırakıp da bir başka yere gitmem ben.

And olsun Tanrı'ya, duduyum, dudu yavrusuyum; şeker denginden başka bir yere gitmem de gitmem.

Bir zamancağız benden uzaklaşsa ciğer kanına bulanırım ancak, başka yere gitmem, başka şeye karılmam.

Sarhoş bülbülüm; neşe bağında terü tâze gülün bulunduğu yerden başka yere gitmem.

Sarhoş bülbülün; neşe bağında terü tâze gülün bulunduğu yerden başka bir yana gitmem.

Başıma bir şarap kokusudur, düşmüş.. şarap gibi baştan başka bir yere gitmem.

Böyle bir bahçeyi, böyle bir selviyi, böyle bir yeşilliği bırakıp da nerelere gideyim? Böyle bir yer var mı ki?

XIX

Seninle buluştum da şaşırdım-kaldım; senin hayâllerinden bir hayâl oldum-gitti.

Hatırımı sayıyor da gönlümü alıyorsun.. âh, bu hatır saymana gönül verdim-gitti ben.

Varlığım, senin güzel sıfatlarının bir şeklinden ibaret.. yoksa ben, senin zâtının bir sıfatı mıyım?

6140. Keremin lütfeder de kerâmetler bağışlarsa her kılım, senin bir lütfun olur, kerâmetin kesilir.

Şeklim de senin soluğunla meydana gelmede, düşüncem de.. sanki senin sözlerinim ben.

Kimi pâdişahtım, kimi de kuldum sana.. şimdi ikisi de değilim; sana karşı mat oldum-gitti.

Gönül sırçaya döndü, ışığınsa kandil.. bense bir âşıkım ki kandilinin konduğu ye olmuşum-gitmiş.

A mühendis, sana bir üstü düz taş kesilmişim; yapı kuracağın yere döşenmiş, toprak olmuşum.. döktüğün rakamlara dönmüşüm, dilersen yazarsın, dilersen bozarsın.

Kimi anayım; anışla ne işim var? Zâti senin anışın kesilmişim. Ne diye tedbîre girişeyim; senin tedbirlerine dönmüşüm; senin bayrakların olmuşum.

"Delillerimizi dolaylarda da göstereceğiz onlara, kendilerinde de." Beni sen oku, senin delillerinim ben, senin âyetlerin.

XX

İster ağlayayım, ister özür getireyim.. sevgilim kulağına pamuk tıkar.

Bana ne cefâ ederse o cefâ, kendisine varır, ulaşır; ama ben gene de ne cefâ ederse etsin, dayanırım.

Beni yoğa sayarsa saysın.. sitemini kerem sayarım onun ben.

6150.Gönül derdimin devâsı, derdidir onun.. ne diye derdime gönül vermiyecekmişim.

Onun aziz aşkı beni horladı mı, o vakit yücelik bulurum; o vakit saygı görmüş olurum.

Üzüme benzeyen bedenim, beni ezen, iğneyen sevgilimin ayakları altında ezilir, sıkılırsa o vakit şaraba döner.

Ayaklar altında üzüm gibi can veririm de sırlarım, neşeler bulur, zevke erer.

Üzüm, boyuna kan ağlar, bu cevirden, bu cefâdan bezdim der ama.

Onu ezen, ben seni bilgisizlikten ezmiyorum diye kulağına pamuk tıkar, aldırış bile etmez.

Sen inkâr edersen mâzursun der; fakat bu işi ben bilirim, ben buyururum.

Şimdi, benim savaşmamdan, çalışmamdan baş çekersin ama sonra çok şükredersin bana.

XXI

İster gamlarla dolayım, ister güleyim, o pâdişahın devletine âşıkım ben.

Pâdişâhın aşkına heves etmek, benim tacımdır.. bundan başka bir taç verse bile almam ben.

6160. Onun gül dalının rengi, benim varım-yoğumdur.. çünkü o gül bahçesinin bülbülüyüm ben.

Kapısının toprağından başka bir yere oturmam ben; gönlümden, canımdan başka bir yere oturtmam onu.

Gece-gündüz süte-şekere dalmışım; güller, yaseminler, reyhanlar içindeyim.

Dünyâ ister yıkık olsun, ister mâmur; onun yıkılmış kuluyum ben, bunu bilirim ancak.

Yeryüzünün toprağıyla birim ama padişahın gene de lûtfu var bana.

Toprakla karışmış altınım ama varsın-olsun; ne çıkar bundan? Mâdendeyim ama ocağa gideceğim zâtı.

-N-

XXII

Yürü, sarhoşların gönüllerinden kararı, huzûru al-gitsin.. yürü, gül bahçesindeki bülbülden haraç alagör.

Ay'ın başından külâhını kap; gül bahçesinden rehin olarak gül al.

Dün akşam, biyol canın sözünü etmiştin hani.. senindir o, hele al, al.

A yüzüne, yanağına yol bulan, kış mevsiminde tâze güller devşir.

6170. A padişahların nazından korkan, aşkta daha çocuksun sen; hele bir memeyi al ağzına.

Sevgiliye ulaşmak istiyorsan gönlünü sıkı tut.. gevşek kişilerden al gönlünü.

Aşk yolunda tez yürü, çevik ol.. zarı kap çevik kişilerden.

XXIII

A güzel, sana mat olanı mat etme.. ona lûtuftan, riâyetten başka birşey yapma.

Hani bâzı kusurlarda bulundu, edebsizlikler etti ya.. bağışla, cezâsını vermeye kalkışma.

Acımak çağıdır; acı; kin tutma.. kulunu belâlara uğratıp da yok etme.

Başın için olsun, ayyrılık düşüncesine dalma; buluşmaktan, kavuşmaktan başka birşey düşünme.

Kendi toprağını yerlere saçma.. göklerden başka bir yeri durak olarak verme ona.

Önceden kendinden başkasına çekme onu.. sonunda da kutluluklardan başka birşey verme ona.

Neye alıştıysa lütfunla ona ulaştır onu.. kendi başına bırakma; beslemekten, yetiştirmekten usanma onu.

6180. Senin meyhânelerindekilere kulum-köleyim ben; meyhâneye ardımızı döndürme.

Biz kim oluyoruz ki yapma, etme diyelim? Fakat mademki dedik, suçumuza bakma.

XXIV

A inkâr ederek bize bakıp duran, sana karşı başkaları gibi iki gönüllü değilim ben; özüm-sözüm bir.

A bütün şekerlerin sermâyesi, ne diye acı söz düşünür-durursun?

Yanmış-yakılmış gönlüme su sep.. çünkü ciğerleri kanlarla dolanların güzelisin sen.

Yay gibi gamlarla oklama beni.. kalkanı olmayana ne diye ok atar-durursun?

Senden güle şikâyetler ettim; dedi ki: Ben de onun yüzünden elbisemi paralamadayım.

Nerkis, onu benden sor, dedi: bakış-görüş ıssı olanların kuluyum ben.

Benim gibi bir uçtan tâ öbür ucadek bütün çayır-çimen, onun ateşiyle yanmış-gitmiş.

Ay'la güneş bile onun yüzünün parıltısıyle şu gökkubbede alt-üst olmuş.

6190. Deniz, bu yakıcı ateşle coşmuş-köpürmüş.. gökyüzünün beli bükülmüş bu ağır yükten.

Dağ, onun beli kemerli kullarından sayılsın diye hizmet kemerini kuşanmış.

Şu şekle sığmayanlardan bir haber ver diyen canların sesleri geliyor kulağıma.

Fakat kime söyleyeyim? Cihânda mahrem nerde? Haberi olmayanlara neyi haber vereyim?

Denizin dışı, çer-çöpe yerdir.. denizin özüyse incilere duraktır.

Benim içim-dışımsa çer-çöpe sıvışmış bir toprak ki şu denize bir yol bulmuş, geçip gitmede.

Şu başsız-ayaksız gazelimize bak ki ayağımızdan tutmuş, bizi sana doğru çekmede; tâ başadek götürmede.

-V-

XXV

Erlere otur, gidip uyuma.. balık gibi tutup da denizin dibine dalıverme.

Deniz gibi bütün gece coş-köpür; seller gibi dağılarak gitme.

Âb-ı hayat karanlıkta değil mi? Sen de onu geceleyin ara.. acele etme, tezce gitme.

6200.Gökyüzünün gece yolcuları, ışıklar içindedir.. sen de dostların sohbetini bırakıp gitme.

Uyanık mum, altın leğenin altında değil mi? Sen de yer altına gir, cıva gibi yuvarlanıp gitme.

Geceleyin yol alanlara Ay, yüzünü gösterir. Ay ışığının bulunduğu geceyi bekle; gitme.

XXVI

Sen neden böyle tüm balsın, tüm şekersin? Sen neden böyle güzel bakışlı bir dilbersin.

Neden gülen güle benziyosun? Neden ağacın dalı gibi böyle terü tâzesin?

Bir gülüşte ne diye böyle yol vurmadasın? Bir bakışta neden akılları çelip gitmedesin?

Neden gökyüzü alanı gibi arı-durursun? Ay değermisi gibi neden tez gidersin?

Neden deniz gibi dibin-ucun yok? Neden inci gibi aydınsın, güzelsin?

A bütün hüneri fitnecilik olan düzenci, akılları ne diye deli-dîvâne edersin?

İnsan olsun, melek olsun, dev olsun, peri olsun, ne diye oturup duranları oyuna sokarsın?

6210. Ne diye insanlara tövbelerini bozdurursun.. ne diye adamların perdelerini yırtarsın?

Bütün gönüller seni düşünmede.. nerdesin, ne düşüncedesin sen?

XXVII

Sanıyor musun ki gönlünde gizlediğini kimsecikler bilmeyecek?

Tanrı sana uyanıklık versin.. gönülleri uyuyor mu sandın sen?

Gül, yahut diken.. her ağaç, gönlünde ne varsa onu belirtir.

Seni hasta sansınlar diye yarasa gibi gündüzden saklanan kişi,

And olsun Tanrı'ya, gizliliğe dalmışsın ama herkesten daha da fazla meydandasın sen.

Düşünceye dalmış, bû-tîmâr kuşuna dönmüşsün ama güneşe karşı gene o yarasasın sen.

Çeng, feryâd etmese de feryâda gelince ne olur, ne hâl alır.. herkes bilir.
Bir gamla feryâd etse de gene herkes bilir ki aklı başında değildir onun.

XXVIII

6220. A gönüle gelip geçen hayâl; ne hayâlsin, ne perisin, ne de insan.
Ayak izini aramadayım.. fakat ne yeryüzünde izinin tozu var, ne gökyüzünde.
Haberi olanların senden haberleri yok ama haberi olmayanlardan haberin yok mu senin?
Ya gönlün eşi-dostusun, sevgilisisin; yahut da gönülsün sen.. ya bakışta-görüşte yer-yurt edinmişsin; yahut da bakışsın-görüşsün sen.
A gönül, bir iyilik et de bir zamancağız göz önünde dur, noolur? (*)
Acele edip de geçip gitme.. seher ışığıyla geceyi gündüze döndür.
Güzel tedbirin heyûlâyı güzelim şekillere soktu da gösterdi bize.
Şekiller başkadır, akıl başka.. fakat senin aşkın da başka, sen de bir başka şeysin.
Bu heyûlâ, şekillerin babasıdır a babalara babalık eden güzel.
Heyûlâ, sudan ibaret değil mi? Fakat suyun suyuu çekip alırsan su ne yapabilir?
6230. Heyûlâ ile şekiller, cana can katıyorsa aldatma beni; gene de sen başkasın.
Şekiller, heyûlâ yüzünden akıp giden kuma benzer.. ne diye boş yere kumu sayar-durursun?

XXIX

Aşk aldattı beni, ayağım kaydı-gitti.. ayrılık, gözyaşlarımı kanlara buladı.
Bana ne miras kaldıysa, ne elde ettiysem gönlüm, onun yerine pişmanlık içinde pişmanlık devşirdi-gitti.

(*) *Bu ve bundan sonraki iki beyit Arapçadır.*

Aşk varlığımı hoş görmedi, düşman oldu ona.. noolurdu varlığım yok olup gitseydi.

Aşk şarabı sundu bana, esritti beni.. gönlüm içti, fakat ağzım tatmadı bile.

A güzelim, senin lûtfunu bilirim ben; o kadar yabancı değilim yâni.

Öylesine lâtifsin ki sana şükretmeyi gönlümden kursam kaçıp gideceğinden ürkerim.

Ben kim oluyorum ki? Güzellik tahtına kurulmuşsun.. pâdişahlar da sana hased etmede, ordu da, halk da.

Eğri sözlerime parmak basma.. eğri sözler yazarım ama kalemim, gene sensin.

6240.A nîmetler ıssı, önüne ön bulunmıyan bir zamandan beri varlığıma lûtuflarda bulundun, cömertçe ihsanlar ettin.

Varlığının cömertliği hakkıyçin bu lûtfu benden kesme.. işte andım bu.

Lûtfet, ayırma beni kendinden, beni öldürmeyi mübah sayma.. Haremdeki avım ben, bağışla beni (*).

XXX

Nerden gelmişsin, biliyor musun? Noksan sıfatlardan arı olan Tanrı'nın hareminden gelmişsin sen.

Bir hatırla.. hiç hatırına geliyor mu o rûhanî, o güzelim dudaklar?

Demek ki onları unuttun da böyle şaşırıp kaldın; başın dönüp durmada.

Bir avuç toprağa can satıyorsun.. bu ne ucuz satış böyle?

Geri ver o toprağı; değerini bil.. sen kul değilsin, beysin, pâdişahsın.

Senin için gökyüzünden güzel yüzlüler gizlice gelmişler.

(*) *Bu gazelin ilk dört beytiyle dokuzuncu ve onuncu beyitleri Arapçadır.*

BAŞKA BAHİR
Mütekaarib Maksûr
"Feûlün Feûlün Feûlün Feûl (Feûlün)"

-A-

I

Ovamızın ucu-bucağı yok.. gnölümüzün, canımızın karârı yok.

6250.Dünyâlar dolusu şekiller belirdi.. bunların içinde hangisi bizim?

Yolda, kesilmiş, meydanımıza doğru yuvarlana-yuvarlana giden bir baş görürsen

Ondan sor sırlarımızı, ondan sor.. çünkü gizli sırrımızı ancak ondan duyabilirsin.

Noolurdu, bizim kuşlarımızın dillerine eş bir kulak olsaydı.

Noolurdu, boynunda Süleyman'ımızın sırrının gerdanlığı bulunan bir kuş uçuverseydi.

Ne söyliyeyim, ne bileyim ben? Bu masalın ne sonu gelir, ne söylenir-biter; imkân yok buna.

Nasıl söyliyeyim ki bir solukta darmadağan oluşum, daha da beter oluyor; daha da darmadağan bir hâle geliyorum.

Ormanımızın havasında ne keklikler, ne alıcı doğanlar uçmada.

Öyle bir havada ki yedinci kat göğün havası.. sayvanımız, o havanın yücesinde.

Bu masalı geç; benden sorma.. masalımız da kırıldı-döküldü, gitti.

6260. Tanrı ve Din Salâh'ı, sana bizim pâdişâhımızın, bizim pâdişahlar pâdişahımızın yüzünü gösterir.

II

A kerem sâhibi, sen cansın, cihansın bize..can da nedir, cihan da ne oluyor.. nerden nereye?

Âşıklara göre can da ne oluyor.. dostlarca cihânın ne değeri vardır ki?

Bütün yeryüzü,bir öküzün üstünde değil mi.. o öküz de senin yaylanda yayılmıyor mu?

Bütün yer, bir kervandaki tek bir öküzün üstündeki yük.. sense kılavuzsun.

Senin lûtuf, ihsan ambarında nice tohumlar var ki yedi değirmen taşının altında bile kırılmaz, ezilmez.

Sen ressamın gözünün içindesin de gene gözden gizlisin.. ne gözbâğcılık bu, ne büyü.

On sekizbin âlemden başka âlemin de var.. bu ne kimyadır, bu ne ululuk.

Şu kafiye üzerinden bir beyit daha söyliyeyim diyorum ama sana da borcum var.

Öyle bir borç ki bu borcu, yoksuldan başkası ödeyemez.. zâti yoksulluk, vefâ incilerinin bulunduğu bir denizdir.

6270. Zengin, nekesliği yüzünden zengin olmuştur.. yoksulsa cömertliği yüzünden yoksuldur, cömertliği yüzünden.

-T-

III

Aşk olsun; gizli bir pâdişâha ulaştın.. âfiyetler olsun, göksal bir şarap içtin.

Huten güzelini, yeşilliğin canını gül bahçesinde tuttun, çektin.. aşk olsun sana.

A benim cânım, a benim güzelim, a tüm şeker.. ne Ay'sın, ne pâdişahsın.. bayramsın sen; kutlu olsun o çağın.

Sarhoşlardan selâmın gelir; rintlerden haberin.. zevk-neşe kilidinin anahtarısın sen.

Ne de güzel bir engelsin; ne de tatlı bir hekimsin.. başta şaraplar coşturuyorsun; âfiyetler olsun; sinsin-yarasın.

A acı tatlı, şarap gibi acısın; kendi perdeni kendin yırttın; aşk olsun.

A gönül, Tebriz'li Şems'in gamını ne de güzel seçtin.. seçilmiş birini seçtin; aşk olsun sana.

IV

Senin barışmaya niyetin yoksa a benim cânım, benim seninle savaşmaya niyetim hiç yok.

Sen savaşa kalkışırsan ben barışa kalkışırım.. dünyâ sâhibine dünyâ dar değil ya.

6280. Savaş bir dünyâ, barış da bir dünyâ.. anlamlar dünyâsıysa fersahla ölçülecek dünya değil.

Suyla ateş, iki erkek kardeş.. dikkat et de gör, ikisinin de aslı ancak bir taşdan ibaret.

Şu ikisi olmadıkça dünyâ düzene girmiyor.. Rûm ilinden olanlar güzel ama Zencisiz Rum da yok.

Akıl, yüz kere haber yolladı bana; sus diyor, susmak övünçtür, ayıb değil.

-D-

V

Seher çağında şu gönlüm, sevgiden neler oluyordu.. o şimşek yüzlünün, o güzel yüzün elinden yüzüm, ne hallere giriyordu?

Tanrım, başımıza neler geldi, sen bilirsin.. Tanrım, bize neler oldu, sen bilirsin.

Gönüllerde biten güllerle, reyhanlarla donanan ova, baştan başa neler olmuştu, ne hâllere girmişti.

Gökyüzü ne hale geldi diye güneşe sormuştun ya, bir kere de İkizler Burcu ne olmuştu diye Ay'a sor.

Tebriz'li Şems, bakış-görüş dağıtmıştı hani.. görene ne bağışladı; gören, ne hâllere girdi.

Ulular ulusu sevgiliden her kutlu cana ne verildi.. aşağılık yere ne geldi, yüceler ne hâllere büründü.

6290.Yüceler yücesi, kutlular kutlusu, kendini gösterdi ya.. kutsal gönül, yüceler yücesinden ne hallere girdi.

VI

Dünyayı gördüm, vefâsı yok.. dünya dolusu adam var, bir tek hâlden bilir yok.

Şu yücelerdeki altın değirmiye bakma sen.. içinde bir hasır bile yok.

Nice akılsız, elinde sopası bulunmayan kör gibi koşa-koşa tuzağına vardı; tutuldu-gitti.

Onun yitmesinden korkup duranlar, üstüne tir-tir titreyenler var.. ne de ilâcı bulunmaz bir illet bu.

Yüzünü gösterir ama carşaf altından, peçe altından.. bir kocakarıdır, çirkin bir karttır, güzelliği yoktur onun.

Onun afsununa, akıldan, dinden başı, ayağı olmayan kişi baş kor.

Sevgiliden, cana canlar katan bir yol bulamayan kişidir ki kötülüğü yüzünden tutar da onun yoluna can verir.

Ne de pis bakırdır o bakır ki kimyâ yoktur sanır da bakırlığından geberir-gider.

Bir hayâl ucundan hayâle döner; dertten, zahmetten, sıkıntıdan başka birşey elde edemez.

6300. Ne diye canını sevgilinin tapısına vermez.. ne şaşılacak şey, neden sevgisi, gittikçe süzülüp arınmaz?

Nice pâdişahlar var, aşk yüzünden yüzlerce ülke elde ederler; öyle bir sultanlığa ererlere ki ne sonu vardır, ne sınırı.

Şu aşk, sana karşı ne kusur işledi ki inkâr ettin; hiçbir vergisi yok dedin?

Bir baş ağrısıyla ondan ayak çektin.. hangi yolu görmüşsün ki belâsı olmasın o yolun?

Sus, âşıklara öyle inciler saçılmada ki bir tânesine bile değer biçilemez.

-Ş-

VII

Senin yüzünden yanıp tutuşan kişinin devası ne olabilir? Sana susamış kişiye kim sâkıylik edebilir?

Seni seven, hastalanır da çarşıda-pazarda fır-dolanır; şekerler çiğnemiş dudakları, senin dükkânını arar-durur.

Bağ-bahçe de sensin; güllük-gülüstanlık da sen; aydın gün de sen.. yüreğini demir gibi katılaştırma, sevenini kapından sürme.

Dertlerle, feryatlarla; mihnetlerle, horluklarla ne vaktedek sarayının dışında bekleteceksin onu acaba?

A Ay, onun başından gölgeni çektin-gittin mi, devlet kuşunun gölgesinin ne faydası olur ona; o gölge, ne rahatlık verir ona?

6310. Uluğunun güzelliğini bir soluk görmese canı da elemlere uğrar, dünyâdan bezer-gider; oturduğu yeri de elemler kaplar.

Dünyâ, onun güzelliği yüzünden cennete döner.. çayır-çimen, dilsiz-dudaksız onu över.

İnciler bağışlayan da kim? Onun denizine benzeyen eli-avucu... Cana canlar katan da kim? Onun cana canlar katan yanağı-yüzü.

Dünyâ, senin gölgendir; sen yürüyünce yürür... Kalkışı da senin ışığındandır, yok oluşu da.

Senin elinden düşmüş bir zarım ben.. gel de beni şu gariplir tasından kap.

Edeb yolunu tutayım da iki dudağımı da yumayım.. yumayım da sırlar açan dudakları söze gelsin, söylesin artık.

-K-

VIII

A güzel, durmadan-dinlenmeden döndür kadehi, sun şarabı.. meclis kurulmuş, çeng çalmada, sazlar nağmelenmede.

Fakat can meclisi bu; gayb âleminin sâkıysi sâkıymiz.. meclistekiler koku almada, fakat bir renk görmüyorlar.

O bir katre kanda gönül ovasını seyret.. o daracık bucakta ne de uçsuz-bucaksız bir ova.

Abdâl, o kutsal mecliste sarhoş.. fakat bu kutsallık, Frenk eline düşebilen Kudüs'ün kutsallığı değil.

6320. Dinin aslı olan aklın hüneri de nedir ki? O köyde, kapı dışına mıhlanmış bir halka.

Bu akıl, kuruluktandır, karadandır; oysa deniz.. timsah korkusundan kurtulmuş-gitmiştir o.

Tanrı sarhoşlarına durmadan şarap sun.. çünkü orda ne kavga vardır, ne savaş.

Tanrı, Elest gününde onlara öylesine bir kadeh göstermiştir ki kadehini bile ellerine almayı ayıb sayar onlar.

Elsiz-şişesiz sunulan şarabı, bozayı, esrarı kim görmüştür diyorsun.

Şu gece yarısında seyret de gör.. bütün halk, bir Zenci sakıynin sunduğu uyku sağrağıyla sarhoş olmuş-gitmiş.

Deve katarına bak.. hepsi de esrimiş; ne yuların farkındalar, ne gemin.

Sus; çünkü gene de kendinde hepsi.. bütün şehir halkı topalsa sen de topallıya gör.

Tebriz'li Şems'in yolunu tut.. güçte-kuvvette arslan ol, saldırışta kaplan kesil.

-L-

IX

Beni kınayıp duranın ümidi ne vaktedek sürecek? Zâti sevgide, aklı başında olanın kuruntusu para etmez ki.

6330. Kardeş, aklın başındaysa böyle bir aşka düştüğümden dolayı kınama beni.

Sizi unutacağımızı isterler, bizden bunu umarlar.. fakat gönül, böyle bir sözü söyleyenden bile nefret eder.

Senin aklın başında; çünkü âşık değilsin.. devlete ulaşsaydın aşk, kıble kesilirdi sana.

Siz âşıksınız bize ama ben, size daha da çok âşıkım.. aşkla sızıp erimiş gençlerin hepsinden fazladır benim arıklığım.

Şekille gece-gündüz beni aldatır-durursun.. fakat gerçekten gönlümden hiçbir yere ayrılmazsın; pek tembelsin sen.

Hattâ tutup da gitseniz, ben de ağlamasam o vakit, geçip giden aşkıma ağlarım ben.

Ben su kuşuyum., sen kara kuşusun.. ben bu duraktanım, sen o duraktansın.

Gözlerimden coşup yanaklarıma akan gözyaşlarımı yalanlamaya imkân mı var?

"Sizin dininiz sizin, benim dinim benim" âyetini oku da yürü-git... Yook, böyle değil de ulaşmışsan ulaşma yerine gel.

Gözyaşı, ilk akan gözyaşıdır... İlk hüzün de önce kalkıp göçene gelir-çullanır.

6340. Ay, yeni Ay halindeyken, dolun-Ay olduktan sonra güneşin kucağındadır; fakat dolun-Ayken güneşten uzak kalır.

Esenliği; dileği, aşkı olmayana bağışladım.. aşktan başka beni oyalayacak ne varsa hepsini kestim-gitti.

Erenin canı Ay'la eş-dost oldu mu erene, yağmur gibi belâlar yağmaya başlar.

Aşktan gayri birşeye tutulmuşsam Ebû-Vâil'in kefil olduğu gibi kefil olayım; borçlanayım-gitsin size.

Belâ zor bir iştir ama zor işleri de çözer açarız.. zorluğa düştün mü açılışı ondan iste.

Bir yardımcıya gidip de yardım istemem ben.. beni horlayana karşı hor-hakıyr bir hale gelmem ben.

Herkes muradına bu kapıda erişir.. değil mi ki böyle istiyorsun, bu kapıda ölür-giderim ben.

Gözlerimi örten göz kapaklarım, yaslı için yırtılmış elbiselere benziyor.

Bu kapıda oldukça sedefin içindeki inciye benzersin.. fakat uzaklaştın mı, bir çıbanın kanı haline gelirsin, irinine dönersin (*).

-N-

X

Gül renkli sağrağını getir... Bilmem ki şarap mıdır o, yoksa benim kanım mı?

6350. Canı gam denizine garkolmaktan kurtarır.. Ceyhun'a benziyen ırmağımda sanki bir Nuh gemisidir o.

Beni sudan, topraktan bir hoşca yur, arıtır; aslıma, "Bükülmüş hurma dalına benzer" hâle döndürür beni.

Parça-buçuğuma bir hoşça karılmış, katılmıştır.. yakınlıkta sanki ben Mûsa'yım da o, Hârûn'umdur benim.

Ne de güzel bir Âb-ı hayattır, ne de hoş bir ateştir.. bu suyla ateşin ikisi de benim mangalımda birleşmiştir.

Ney gibi öper, def gibi döver beni.. benim kanûnumla, benim töreme uygun olarak ne de hoş çeng çalar bana.

Yürü, geri kalanını benim sâkıymden ara.. çünkü benim afsunum da tatlılığı ondan elde etti (**).

(*) Bu gazelin birinci, üçüncü, beşinci, yedinci, dokuzuncu beyitleri Arapçadır. Onuncu beytin ilk kısmı, Kureyş Sûresinden bir iktibastır. On birinci, on üçüncü, onbeşinci, on yedinci ve on dokuzuncu beyitleri de Arapçadır.

(**) Bu beyit metinde unutulmuş; karşılaştırmada kenara yazılmıştır.

XI

Gönlümü aldın da kargalara, kuzgunlara verdin; ben de cezâ olarak hayâlini tuttum, rehin aldım-gitti.

Gelirsen gelirim; tutarsan tutarım. Söylersen ben de sarhoşların hallerini söyler, anlatırım (*).

Yenimi-yakamı yırtmam, eteğimi çekip gömleğimi paralamam için yakışmaz bana sitem etmen, yakışmaz.

Getir söylediğin şarabı, getir.. incinme, söylemedim deme; incinme.

6360. Gönlü derleyip toplayan şarabı getir, sun o şarabı.. gönül derlenip tohplandı mı beden darmadağan olur-gider.

İstemem parayla-pulla alınan şarabı, istemem değeri biçilen şarabı; o denizden doldur da sun sonu gelmez şarabı.

Senden şarap sunmak, benden secde etmek.. benden şükretmek, senden inciler saçmak.

Beni öyle bir hale getir a canım ki şükrüm de kalmasın-gitsin.. lütfunu iki kat, üç kat arttır.

Gönülden coştur o şarabı, coştur.. şu dökülmüş yapraklardan bir ilkbahar belirt.

Yık-gitsin beni a benim cânım; çünkü yıkık şehirden ne divan haraç arar, ne sultan.

Sus a beden, sus da can söylesin artık; Osman'ın devri geçti-gitti mi Ali, bey olur.

Sustum a canım, nöbet senin; söyle.. sensin Yûsuf'umuz bizim, sensin Ken'an güzeli.

XII

Bedenin bu dünyâdandır, gönlün o dünyâdan.. bunun dostu hevâ-heves, onun dostuysa Tanrı.

(*) *Bu beyit Konya nüshasında yoktur.*

Senin gönlün garip, onunsa gamı, derdi garip.. ikisi de ne şu yeryüzünden, ne gökyüzünden.

6370. Cana dostsan, akla dostsan dosta ulaştın, canını kurtardın demektir.

Fakat bedene dostsan, hevâna-hevesine uydunsa şu ikisiyle kalakaldın şu toprak yurtta.

Ansızın bir yardım gelir-çatarsa o başka.. öylesine ansızına da kul-köle olayım ben.

Çünkü Tanrı'nın bir çekişi, yüzlerce çalışıp çabalamadan yeğdir.. izi olmayana izler de nedir?

İzi köpük, izinin tozu belirmeyeni deniz bil... İz, sözle anlatışa benzer; izinin tozu belirmeyense apaçık görünendir sanki.

Güneşin arpa ışığı kadar bir ışığı belirse gökyüzündeki saman yolunu silersüpürüverir.

Sus-su.. susuşta yüzlerce dil vardır, yüzlerce anlatış vardır.

XIII

Şu yakıp yandıran aşka bir örnek vereyim: İçimde gizli bir ateş var; yalım-yalım yanıp ışımada.

İster ağlayıp inliyeyim; ister ağlamayayım, inlemeyeyim.. geceleri de işini işleyip duruyor ateş, gündüzleri de.

Bütün akıllar hırka dikmede.. fakat âşıkların ciğerleri hırka yakıp durmada.

-V-

XIV

İşe baştan başlarsam başbuğ odur.. ben de tutar da gönül ararsam gönlümü alan güzel gene odur.

6380. Barış ararsam şefaatçim odur.. savaşa girişirsem hançerim gene o.

Meclise girdim mi şaraptır, mezedir.. gül bahçesine geldim mi nerkis gene o.
Mâdene varsam akıykle lâ'l odur.. denize dalsam inci o.
Ovaya gelsem bahçe odur.. gökyüzüne ağsam yıldız o.
Sabra yapışsam baş köşe odur.. gamdan yanıp yakılsam buhurdanım o.
Savaş çağında safa girip savaşa katılsam safı görüp gözeten odur, ordu kumandanı o.
Neşe çağında meclise geldim mi sâkıy de odur, çalgıcı da odur sağrakta o.
Dostlara mektup göndersem kâğıt da o olur, kalem de o, hokka da o.
Uyandım mı aklım-fikrim odur.. uykum geldi de uyudum mu rüyama o girer.
Gazel için kafiye aradım mı hatırıma kafiye getiren odur.
6390. Hangi resmi yaparsan yap; ressam gibi, kalem gibi başta o gelir.
Sen ne kadar yüce bakarsan bak; senin yüce bakışından da yücedir o.
Yürü; sözü, defteri bırak.. sana onun defter olması daha yeğ.
Sus; altı yön de onun ışığı.. şu altı yönden geçtin mi, gene mülk ıssı o.
Senin râzılığını seçmişim; râzı olduğun şeye ben de râzı olmuşum.. gizlediğin şey, benim de sırrımdır, onu açığa vurmam.
Nasıl da güneş gibi Tebriz'li bir Şems ki onun güneşine karşı şu güneş bile sönük kalıyor.

-H-

XV

A unutkan hanımım, fedâ olayım sana.. küpün ağzını ne vaktedek kapalı tutacaksın?
Hadi, lütfet de bir kâse sun bana; bir kâse sun da yitirdiğim şeyin güzelliğini, arılığını andırsın bana.
Onun sunduğu sağrak tek kalmaz; o gitti mi, kız kardeşi gelir-çatar (*).

-Y-

XVI

Şu gönül, aşkınla yıkılmayı kabûllendi; gel, vur yıkık yere, ışıt orayı; çünkü bir güneşsin sen.

6400. Gönlüme neler söylüyorsun? Benden korkmazsın ki sen.. böyle bir su kuşu, denizden korkar mı hiç?

Gönlümü sana vermişim; kaldır perdeyi.. bir ömürdür a benim cânım perde ardındasın sen.

Perdeyi kaldırıverdi de dedim ki: A gönül; şu iş acaba uyanıkken mi olmada, yoksa ruya mı görüyorsun?

Bir zamancağız dedim, böyle ortada bulun; görün bize.. olabilir ama dayanamazsın ki dedi.

Gönlüm, o coşkunlukla yüzbinlerce söz söyledi; sonra da bana dedi ki: Söz dinlersen, söz anlarsan duyma, işitme bu sözleri.

Çünkü su, o olmasaydı bağ-bahçe ne diye gülerdi? Ortada bir ateş yoksa gönlün, ne diye yanıp kavrulmuş böyle?

Sus dedim; çünkü sen, aşk sarhoşusun; surâhi gibi arı-duru kanla dopdolusun.

A gönül, ne vaktedek sarhoşça söylenip duracaksın? Suyun içindesin; ne diye serâba bağlanıp kalırsın?

Şuna-buna bahâne bulup durma.. sen, kendini kendinden çıkar, varlığını at dışarıya; kendine azap veren gene sensin çünkü.

Ben, biz, küpün ağzını kapayan samanlı balçık.. balçığı kopar-at; şarap küpüsün sen.

6410. Gönül, kan uyumaz; biliyorum, sen de gönülsün; öylesine bir kan selisin ki akar, denize dökülürsün.

Bütün bunlar bahâne; gel a Tebriz'li Şems.. çünkü sen, hem Arş'ın anahtarısın, hem kapıyı açansın.

(*) Bu şiir Arapçadır.

XVII

Hem bağışlarda bulundu, hem bağışlarla ilgili sözler söyledin.. zâti sen cefâdan uzaksın, lûtufla eşsin.

Bir yere geldin mi, Tanrı mumusun.. bir yere düştün mü, dünyânın yaşayışısın.

Zevk-neşe töresini dünyâya sen kodun., neler bağışladın, ne inciler deldin sen.

Fakat bir görülmemiş şarap var ki hileler yaptın, düzenler kurdun da onu sarhoşlardan gizledin.

Sürümlü pazarda ne de görülmemiş malların var.. bir işveni cana karşılık satarsan bedâvadır, bedâva.

Aşağıda da yüce sensin, yukarıda da.. gökyüzünü yırttın, çayırı-çimeni açtın, yaydın sen.

Görünüşte topraktansın, şu tertemiz topraktan.. fakat gökyüzündeki tertemiz canlar gibi ne birşey yedin, ne yatıp uyudun sen.

Bunu sen anlat; her anlatışta sen varsın zâti.. kuzey yeline benzersin; bütün tozları süpürür-gidersin sen.

XVIII

6420. Hele ey güzeller beyi, hadi; incinme bizden.. bahâneler bulma; incinme bizden.

Mağara dostum sensin, ümidim sende., başını kaşırsam incinme a benim güzelim.

Sevgilimizsin, bizim öz sevgilimizsin sen.. nerde incinirsen incin, fakat burda incinme.

Gecemi aydınlatan sensin; gündüzümün bahtı, devleti sensin.. bu gece gülüyosun; yarın incinme sakın.

Bir avuç toprakız biz; a benim cânım, bizden, şunlardan, bunlardan incinmesen ne olur?

Bilenler de senin yüzünden neşelendi, bilmeyenler de.. bilmeyenlerin kusurlarına kalma; bilene incinme.

XIX

Hele ey güzeller beyi, hadi, incinme bizden.. hasta gibi inlemedesin, başını bağlamış, çatmışsın.

Ne hastası? Vallahi öyle gücün-kuvvetin vardır ki gökyüzüne çıkarsın, Ay değirmisini bağlarsın sen.

O Ay'a benzeyen yüzünü gökyüzüne bir göstersen, sabaha benzeyen yüzünle seher çağını bile bağlayakorsun.

Sabah şarabının kulu-kölesiyim ama sabahın da düşmanıyım.. çünkü gitmeyi kurdun, kemerini kuşanıyorsun.

6430. Akılsızlar, tutsalar da önüne öküz sürüsünü sürseler bir anlamlı sözle yüzlerce öküzü, eşeği bağlayıverirsin.

Ceylan gözlerinin bir bakışıyla erkek arslanı tilkiye döndürür, bağlar-gidersin.

Ayrılık kışı geldi; şu ıslak gözlerimin gözyaşı sellerini bağlarsan.. bundan korkuyorum işte.

Fakat güneş gibi bir kere de ansızın parladın mı, bu suyla her geçidi bağlayıverirsin sen.

Susmuşum; fakat ey sevgili, şu perperişan hâlime göz yumman da yerinde değil hani.

XX

A bizim yaşayışımız, zevkimiz, niceye bir uzak kalacaksın bizden? A bizi ayrılığa salan, niceye bir zulmedeceksin bize?

Ayrılık geceleri ne vaktedek sürüp gidecek; buluşma yerine yol göstersen de varsak ne olur?

Sizinle buluşsak da tatlı bir suya benzeyen kavuşmayı kana-kana içsek.. tatlı yüzünü görsek de gıdâlansak.

İşte kavuşma matamı buracıkta; ne verelim de satın alalım? Yorgun-argın gönül, kime uysun da yol alsın?

Hayâl gibi bir elbiseyi ne vakit giyeceksin; yakınlık bürgüsüne ne vakit bürüneceksin?

6440. Senin sevgini istiyoruz ya; dinimiz odur.. işi onunla başa çıkarmışız, işe onunla başlamışız biz.

A benden uzaklaşan efendim; bir türlü yakınlaşmadın-gitti; a yanmış, köze dönmüş, soğumadın-gitti.

A yüreğimin çarpıntısı, durmıyacak mısın sen? A gözyaşları, dinmiyecek misiniz siz.

A gönlümün gamı açılmaz mısın? A göz kapaklarım, hiç kapanmaz mısınız siz?

Evet, yanaklarının ışığı, kuşluk güneşi.. evet, güzelliği dünyâlarda bulunmaz.

Evet, özlem ateşim bütün dünyaya yeter; ey ateş yakan, boş yere ateş yakma.

A gözüm, görünmüyor o güzel, ne vaktedek ağlıyacaksın? Ağarmaktan korkmuyor musun a göz?

Ağarır da görmez olursan buluştuğun gün onun güzelliğini sürme gibi nasıl sürünebilirsin?

Gerçek olarak doğurmayan, ulululukla eşsiz olan, kimseden de vücuda gelmemiş bulunan Tanrı'ya and içerim ki.

Helâk olsa, özleminden ölüp gitse bile gönül, sizden uğradığı belâları, sizin yüzünüzden çektiği sıkıntıları söyleyip duracak.

6450.A efendim, a yücelikler ıssı Şemseddin, kutluluk yurdu Tebriz'imi bile feda ettim sana (*).

XXI

A gözelim, ne diye düşmanın sözünü duydum, dinledin? Ne diye kandın da düşmanlar yüzünden bu kulundan vazgeçtin?

Ne diye and içtin; neden gönlünü bu kadar katılaştırdın? Sanki beni hiç görmemişsin sen.

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

A Ay, bir kere daha bak bu kula; tut ki bir tutsağı kâfirden satın almışsın.

Yüzünü gördüm senin de anladım ki Âb-ı hayat sensin.. bu kulun bedeninde her yana dolaşıp durmadasın.

Bir akdoğansın sen; geldin, başıma kondun; gönlümü kaptın, havalara uçtun-gitti.

Evden gittin, kapıyı kapadın ya.. o vakitten beri gönlümüm, yüzünü dıvara dönmüş.

Sana can dersem doğru söylemiş olurum.. çünkü can da görünmüyor; sen de görünmüyorsun.

Feryâdıma yetiş; bu vakit, merhamet vakti.. yüzlerce yerde feryâdıma sen yetiştin benim.

XXII

Kimi perdeleri yakarsın; kimi tutar, perde gerersin.. güz mevsiminin de sırrı sensin, ilkbaharın da canı sen.

6460. Güz senin yüzünden acı, bahar senin yüzünden tatlı.. onun kahrı da sensin; bunun lütfu da sen.. gel bakalım; neyin var, görelim.

Baharlar gelir, kutlulukları bağışlarsın.. güzler gelir, kutluluklan biçersin.

Baharın, gönüllerden güller, çiçekler bitirdi mi, gül, utancından başını önüne eğer.

Şu gül, o gülden bir lûtfa erseydi bahçede hiç bir diken, dikenlik edemezdi.

Bütün padişahlar bir av ararlar.. canına and olsun ki o av arayan padişah, ancak sensin.

Avlar, kapında, bize canlar bağışlayana can vermemiz değer diye boyunlarını uzatmışlardır.

Aşkın gamı gönülde karâr etmiş.. gerçekten de gamın karâr etmesi, kararsızlık verir insana.

A gönül, kararsızlığın anlamını söyliyeyim, dostsun sen, dostçasına kulak ver.

Geç gelen, tez kaçan efendime fedâ oldum-gitti; övüncüm de budur işte (*).

Beni tutsak etti edeli görüyorsun ya, onun dileğine uymuşum; ölürüm, dirilirim; fakat ne ölümüm elimde, ne dirimlilim elimde.

6470. Ayrılıkla ölürüm; buluşmayla dirilirim.. esrikliğim budur, mahmurluğum bu.

Şuna şaşarım ki benden uzaklaştığı, benden gizlendiği zaman güneşle yanar-eririm ben.

Bize görünmedi mi,biz de görünmedeyiz; doğru-ışıdı mı, biz de gelir-görünürüz.. güneşin yolu-yordamı budur; zerrelere bunu yapar o.

Şu ikisiyle diriliriz: Akılla, duyguyla... Duygu ıssı olduğu yerde kalır; akıl ıssıysa akar-durur.

Fakat akıl ıssı, ancak işlerin sonlarını araştırır... Ya duygu nedir? Geçici şeylere aldanan birşey.

Akıl ıssı, doğru yolu görür; alçalır, o yola yönelir; duygu ıssıysa dileğini görür; ona uyar gider.

Kimi güneşsin, yücelerden parlarsın.. kimi buluta dönersin; inciler saçar gibi yağmur yağdırırsın.

Yeryüzü, karanlık gecelerde konuğun önüne, mum yerine senin incini kor.

Sen beni bırakıp gittin mi, ben de benden giderim.. yanıma geldin mi, beni de getirirsin.

XXIII

Aşkı, kararsız bir hâle geldi de baş kaldırdı mı, seni başını kaşımaya mı kor?

6480.Aşktan bir kadeh içtin de sindirdin mi, iki dünyâda da işin-gücün mü kalır hiç?

Aşkının vuruşlarıyle çenge dönmüşüm.. bende feryattan-figandan başka birşey kalmadıysa boş değil bu.

A çeng, çeng çalanın elinden niceye bir ağlayıp inliyeceksin? Ne seni okşuyor, ne kucağına alıyor.

(*) Burdan itibaren sekiz beyit Arapçadır.

Sen bu feryatla kendini gizlemek istiyorsun ama düzeni bırak... Sende birşey var, birşey var.

O gülü devşirmeseydin bu koku olur muydu sende.. o şarabı içmediysen neden mahmursun böyle?

Canların gül bahçeleri yüzüne gülmede.. can bahçesine yüzlerce ilk baharsın sen.

Hayâlin sanki bir kadeh; aşkın da şarap.. ne de şarap, ne de şarap; ne de sinen, yarayan tatlı, içimi hoş bir şarap.

A Tebriz'li Şems, yârabbi, ne de sevgilisin, ne de sevgili sözünden başka bir sözle seni anlatmaya imkân yok.. anlatışa sığmazsın ki.

XXIV

Yüceler yücesisin, meclisin padişahısın ama varlıktan kurtulmadın; gene de şu habishânedesin sen.

Malın-mülkün varsa can borcunu ver.. yook müflissen müflisçesine gel, gir içeriye.

6490. Borçlular bile kurtuldular da sen gam hapishânesindesin.. bu mahpusluğun da, kimi kimsesiz oluşundan, kimi de adam olmayışından.

Şu sapa yolda ileri gitmişsin ama şu kervan, bir geri dönerse en geride kalır-gidersin.

Güzel gözlü güzeller var ama senin gözüne görünmüyorlar; çünkü bir saman çöpüsün sen.

Sen doğan değilsin ki padişahın avcısı olasın.. yürü, leşe git; çünkü akbabasın sen.

Yaş bir dalsın, suyu emersin.. fakat bağ değilsin, üzüm değilsin, tarla-bostan değilsin sen.

Yürü, topluluğa git; ne diye yalnızca oturuyorsun? Bir mum yak, ışığa kavuş; ne diye karanlıkta kalıyorsun?

Yıldızlar gibi şu toprak burcunda kimi gizlenir-görünmezsin; kimi meydana çıkar-görünürsün.

Sus, kumaşı şu solukla dokumaya kalkışma.. ne diye kumaşa bağlanıp kaldın? Atlassın sen.

XXV

Tanrı'nın, bana pay ettiğine râzı oldum; işimi-gücümü Tanrı'ma tapşırdım.

Geçmişe ait neler yaptınsa Allah iyilikler, güzellikler versin sana.. geri kalanları için de böylece gene iyilikler, güzellikler ihsân etsin.

6500.A her çekinen, sakınan kulun can sâkıysi, erler gibi sen de o arıduru şarabı döndür; sun herkese.

Canı da düşüncelerden satın al, gönülü de.. çünkü canlara, kayısız-şartsız buyruk yürütürsün sen.

Cennet yüzün, bir görünürse ne cehennem kalır, ne cehennemde bir kötü kişi.

Bizden kaçarsan önümüzdeki sensin.. yook, tutar da biz senden kaçarsak koşar, ulaşırsın bize.

Işık da senin yüzünden şaşırmış-kalmıştır, karanlık da.. Tanrı nuru musun sen, yoksa Tanrı mısın?

Geceyle gündüzün arasında bir fark kalmadı.. çünkü senin âlemindeki Ay, ne batıdadır, ne doğuda.

Yüzlerce yalvarışla mahmura şarap sunarsın.. bu çeşit esirgeyici bir sâkıyyi kim görmüştür?

Söz şarabını sun da oynat onu.. o şarabın ateşiyle kerpiç bile söze gelir.

Mademki Tanrı sâf kişi istemede; doğru bir öz, sâf bir gönül dilemede.. a gönül, akıllı olmaya kalkışırsan ahmaksın.

Gönülle can, düşünceyle huzur buluyorsa ne diye sarhoşluğa koşar, müziğe sarılır?

6510. Huyun hoşsa ne diye yalnız kalmışsın? Vamık'san ne diye Azrâ'lık satarsın?

Pislikböceği gibi balçık içinde kendi kendini yiyip durmadasın; pislik çekedur; buna lâyıksın sen.

İsterse pâdişah olsun, bil ki herkes dert içindedir; herkeste bir aşk derdi, bir aşk belâsı var.

Sus da Tanrı'nın kapı açışını seyret; ne diye kapıları bağlayan düşünceye dal gidersin?

XXVI

Sâkıy, sun o bakama benzeyen kızıl şarabı.. sanki onu kanımla karmışım, karıştırmışım.

Sağrağını ağzıma döktün mü, parıltısı, yanaklarımda görünür.

Ne mutlu fırsatı ganîmet bilen sarhoşa.. yazık borçluluk yüzünden ayık kalana (*).

Gamlara battıysan gamlı-gamlı şarap iç.. gamlıyken şarap içmek neşe verir; neşeyi arttırır.

A dudakları tatlı güzel, gel; mahremsen, yabancı değilsen hürmeti vacip olan şarabı iç.

Sûfîysen yarının adını bile anma.. solukdaşsan şu solukta bir ol, birliğe ulaş.

6520. Edhemoğlu bile olsan dünyâları gösteren böyle bir kadeh uğruna bırak saltanatı.

Yokluk denizinden bir kadeh iç de insanlığın özünü, öz incisini meydana çıkarsın.

Mademki meclistesin, niçin susuz kalırsın? Mademki Zemzem'e dalmışsın, neden kurusun?

Niçin ilk olarak kadehi almaz, içmezsin? Solda-sağda bulunanları bir gör, göster.. hangisinden aşağısın sen?

Gökyüzü kadehinden bile temizsin, arı-durusun.. şu pek büyük kubbeden bile üstünsün sen.

A eş-dost, bizimle aynı hırkayı giymişsin; iç.. a şarap, güzel bir melhemsin, coş.

İmranoğlu Mûsâ gibi ctnın ömrüsün.. Meyremoğlu İsâ gibi deniz üstünde yürürsün.

Yûsuf gibi bütün meclise fitnesin.. devlet gibi, şarap gibi gama düşmansın.

(*) Baştan burayadek Arapçadır.

Saman çöpü gibi her yelle yerinden uçup gitme.. çünkü dağ gibi sağlamsın, oturamaklısın sen.

Akrep Burcunu bırak; Zühre'ye doğru git.. Akrep'te akreplikten başka birşey yoktur; kuyruğu boyuna eğridir onun.

6530.İhsâna, bağışa, insanlığa susamışım; kararım kalmadı da sana geldim ben.

Yüzünde böyle bir güzel ben varya.. artık garibin sığınağısın, dayısısın, amcasısın sen.

İlkbahar da sensin, gece içilen şarap da sen.. pâdişahlar pâdişahısın, buyruğunu yürüt (*).

Bütün yaratıklar senin yüzünden şaşırmış; darmadağan olmuş, birbirine girmiş.. peki, sen neden saçlarına dönmüşsün, karmakarışık bir hâldesin?

Yoksa Tebriz'li Şems, aklını mı aldı ki salına-salına gitmedesin de gidişinden bile haberin yok.

XXVII

A gönül, beni sen görsen de tanıyamazsın, bilemezsin... Can bakımından ateşliyim, ateşim; fakat yüzüm safran gibi.

Sen bana gönül olasın diye gönlümü gönlümden kopardım-attım. Canıma can sensin; o yüzden candan da kesildim-gitti.

Yüzümde kandan izler gördün ya.. şimdi öyle bir haldeyim ki işim, izi de geçti, tozu da.

Ulu bir pâdişahsın, gönülde konaklamışsın.. Âb-ı hayat kesilmişsin, gönülde akmadasın.

Öyle bir nazlı-nazenin dilbersin ki gizlilik âleminde de herşeyi görürsün; sana hiç bir zaman"Göremezsin" demezler.

6540. Değil mi ki şarap içtin, ne diye yüzünü örtersin.. ama istersen yüzünü ört; gizli kalamazsın sen.

Cennet nedir, cehennem ne? Berzahın da pâdişâhısın sen.. dilersen sürersin, kovarsın; dilersen çağırırsın, alırsın.

(*) Bu beyit de Arapçadır.

Öylesine bir yiğitsin ki at sürdün mü, bir solukta doğudan batıya ulaşır-gidersin.

Öyle ulular ulususun, öyle bir dolun-Ay'sın ki karada da buyruğun yürür, denizde de.. hem İlyas'sın, hem Hızır, hem de canlara cansın sen.

Sensiz diri olan kişi ölüdür, hem de ne acı ölümdür ölümü.. fakat sana karşı öldü mü bu ölüm, ne de güzel dirimdir.

A bizimle oturup kalkan güzel, şu görür gözden başka yüzlerce gizli gözün vaardır senin.

A din eri, çok şekiller görür-seyredersin sen.. ona secde etme, onun canısın sen.

A Tebriz'li Şems, düğümü sen aç.. düğüm şüpheden ileri gelir; sense apaçık meydandasın.

XXVIII

Senin izini kim arayabilir? İzinin tozu bile yok. Yerini-yurdunu kim bulabilir? Yerin-yurdun yok ki.

Ne şekilde öveyim, söyliyeyim seni? Bir şekle girmezsin ki... Köpük, anlamlar denizinin şeklidir zâti.

6550.Perdenin bulunduğu o yanda ne büyük, ne görülmemiş bir şehir var... Dünyâ, ordan bir armağan ancak.

Gerçek gizli kalmasın diye ordan, yeniden yeniye yeni Aylar belirir; yeniden yeniye hayâller gelir.

Yoksullaşma da her kapıyı çalma.. ne arıyosan osun sen.

A gönül, çadırını şu gökyüzüne kur.. yapamam deme, yaparsın; elindedir senin.

Canına, boyuna gökten yardım gelir-durur.. o yandan geldin, o yana at sürmedesin sen.

Gönüller, hakkında kötü zanlara düşmüş.. bilmiyorlar ki her zanda sen varsın.

Ne özür getirebilir adam, neyle örter-gizler içindekini? Sen, yazılmaksızın her kuruntuyu, her zannı okur-gidersin.

Ne mutlu zamandır o zaman ki sâkıy sen olursun da bize can kadehleri doldurur, sunarsın.

Derken şu gönül de yeni baştan konaklara ağmaya başlar.. şu beden, yeni baştan gençliğe kavuşur.

Ne mutlu zamandır o zaman ki her parça-buçuğumuz, Rabbim beni suvardı diye oyuna koyulur.

6560. Sarhoş, o şarapla kendinden geçer.. orda da bir ağırlık, bir gevşeklik kalmaz, başka yerde de.

Varlığımızın henüz pişmemiş parçası, sen nasıl söylüyorsan, tıpkı senin gibi söze gelir; şaşırır-kalırsın.

Nefs-i küllî anası, dilsiz-dudaksız bir dile kavuşur da neler eder, neler.

A Nefs-i küllî, her solukta bu akıllılığı, bu ululuğu gizlice kim gönderiyor sana?

Akl-ı küllî gönderiyor deme.. çünkü ona da her solukta birisi yardım ediyor.

Anlamlar denizinden bir su bulamazsa o Tüm Akıl, tüm bilgisizlik olur-gider.

XXIX

Kızıl gülü gördüm de safrana döndüm.. bir lâ'l gördüm de altın mâdeni kesildim.

Gönlüm, yıldız gibi bütün gece seyre daldı; anlamlar göğünde her burca kondu-durdu.

Âşıklar burcuna ayak basınca can göğünden bir Ay, baş gösterdi.

O Ay doğup da gözüne görününce o gökyüzündeki Ay yerlere sığmaz oldu.

6570. Gönlüm paramparça oldu da her parçası aşka düştü.. her parçam, ondan bir iz vermeye başladı.

Tâ sabah çağında bana bir selâm verdi de o selâm yüzünden kocalmayan bir gençliğe kavuştum ben.

Yüzümde Mecnûn'un izlerini görünce acıdı da gizlice yanıma geldi.

A filân dedi, neden böylesin sen? Sen öylesin de o yüzden böyleyim ben.

Ne gizli şeyler bilir, ne inciler saçar o.. kapına çağırdığın kişi ne saltanat sürer, ne buyruk yürütür.

Ay nedir, gökyüzü ne... Burç nedir, çöl ne? Hepsi de ona işâret; ona ait birşey bulagör.

Bunu anlamak istiyorsan Tebriz'li Şems'i gör.. onu gördün mü, bunu da anlarsın, bilirsin.

XXX

Güzelim, beni görsen tanıyamazsın, bilemezsin... Can bakımından lâleliğim, fakat yüzüm safran gibi.

Sana gönül verdim; sen gönülden de yeğsin bana.. sana can veririm; cana da cansın sen.

Âhımdan, gözyaşımdan binlerce izim vardı.. şimdi iş-işten geçti; ne izim kaldı, ne izimin tozu.

6580. Ulu bir pâdişahsın, gönülde konaklamışsın.. Âb-ı hayat kesilmişsin, gönülde akmadasın.

Hem gizli şeyleri görürsün, hem nazlısın-nazeninsin.. sana hiç bir zaman "Göremezsin" demezler.

Mademki coştun-köpürdün, ne diye yüzünü örtersin? Ama istersen yüzünü ört; gizli kalamazsın sen.

Ne acı ölümdür sensiz yaşarsa can.. fakat sana karşı ölüm mü bu ölüm, ne de güzel dirimdir.

Şu görünen candan bezdim, cana geldim.. şu görünen can yüzünden can, gizli kalmada.

İki can arasında şaşırdım-kaldım.. biri, busun demede; öbürü, busun demede.

Biri cennet canı, biri cehennem canı.. biri karanlık can, öbürü ap-aydın can.

Cennet nedir, cehennem ne? Berzahın da pâdişâhısın sen.. dilersen çağırırsın, alırsın; dilersen sürersin, kovarsın (*).

(*) *Bu gazel, XXVII. gazelin aynı. Birinci, ikinci, üçüncü beyitler, pek az bir farkla aynı gazelin aynı beyitleri. Dördüncü beyitte hiç bir fark yok. Beşinci beyitte pek az bir fark var; altıncı beyit de öyle. Yedinci beyti, aynı gazelin onuncu beytinin pek az bir farkla tıpkısı. Son beyit, cüz'î bir farkla aynı gazelin yedinci beyti. Kesin olarak bir gazelin, birkaç yazıcı tarafından çeşitli zaptından meydana gelmiş iki şekli olduğunu söyliyebiliriz.*

XXXI

Seyre-seyrâna gitme.. işte sana seyir-seyran; seyir de sensin, seyran da sen.. dünyâ da sensin, gizli de sen, görünen de sen.

Ne diye şuraya, buraya gidersin? Burdan da maksat sensin, ordan da.

6590. Ayrılığı, buluşmayı yarına bırakma.. bugünün buyruk ıssı da sensin, yarının buyruk ıssı da sen.

Yoksa ayrılığa düştüm mü diyorsun? Ulaşan da sensin, ayrılığa düştüğünü sanan da sen.

Havvâ, Âdem'den meydana geldi de Âdem de sensin dedi; Havvâ da sen.

Hurma, fidanından doğdu da hurmanın geliri de sensin dedi fidanına, gideri de sensin.

Kendinden dışarda bir Leylâ, bir Mecnûn olma.. Râmin de sensin, güzelim Vîs de sen.

Gamların ilâcını dışarda arama.. gamların panzehiri de sensin, ilâcı da sen.

Ay karardıysa cilâsı gene senden.. bizim Ay yüzlümüz sensin, Ay yüzümüzü cilâlarsın.

Ay karardısa korkup titreme.. Ay'a bir zarar gelmez; yalnız sen titremenle kalırsın.

Zahmeti arttıran herşeyde bir artış ara.. çünkü hem cansın, hem cana rahat-huzur verensin sen.

Öyle bir topluluksun ki topluluklara aldırış bile etmezsin.. çünkü toplulukta da sen varsın, topluluk olmasa da, yalnız olsan da var olan, hep sensin.

6600. O kutlu kanadını bir açıver; çünkü hem arı-duru göksün sen, hem Kafdağı'sın, hem Zümrüdüankaa'sın.

Başın ağrımıyor; başını bağlama.. kavga gününün fitne başı sensin, sen.

Bütün bir dünya bizi inkâr etse gam yok bize.. gene de bizimsin çünkü.

Alta gitme, bizi yüce tutma.. aşağılarda oturma; yüce sensin, sen.

Beni-bizi bırak, horlanmadan korkma.. bizimle olunca da pâdişah sensin, biz olmayınca da pâdişah sensin.

Yüzünü yu da kendi yüzünü seyret.. o güzel yüzlü Yûsuf sensin.

Yanlış; Yûsuf sensin ama Ya'kub da sensin; korkma, söyle: Zelîhâ da sensin.

Hani şüpheye düşüyorsun ya.. sanıyorum ki bu tam inançla şüphe de sensin gibi.

Şu balçık kıyıdan geç.. inciye doru yol al; çünkü bağ-bahçe de sensin, güllükgülüstanlık da; ova da sensin, kır da.

6610. Kıyâmetedek senden söz açsam sonu gelmez.. baş da sensin, son da sen.

XXXII

Ululukta şaşılacakların şaşılacağı birşeysin.. şaşılacak birşey göstereceksen yüzünü göster.

Gönlün mahremi sensin, gönlün solukdaşı sen.. gönül açma yolunu senden başka kim bilir?

Gönül, senin nerelerde olduğunu bilmez ama o nerelere düşmüştür? Sen bilirsin.

Kafdağı sana secde eder; devlet kuşunun canısın sen; Kafdağı'na bir kutluluk gölgesi sal.

Dünyayı peygamberlik ışığıyla beze.. çünkü bütün peygamberlerin canlarına ustasın sen.

İnci taştı, senin yüzünden inci kesildi.. bağışta bulun, bağışta bulun; bağış denizisin sen.

İnsan erlik suyu değil miydi? Sonra yüce bir kişi oldu.. erlik suyu halinden kurtulduğu gibi benlikten-bizlikten de kurtar onu.

Suyun köpüğüne lütfettin, yeryüzü oldu.. kara dumana ihsanda bulundun, gökyüzü kesildi.

Herşeyi, bir başka şey haline getirmek, senin harcın. tüm bilgisin, hilimsin; tüm kimyâsın sen.

6620. Sana geceleri uyku haramdır; çünkü Ay'sın sen.. geceleri dolun-Ay gibisin; canlardan doğarsın sen.

A uyku, buraya gelme; başka bir yere git.. çünkü gözlerim deniz kesildi; boğulursun sonra.

A gece, kıvranıp duruyorsun; kara yılana benziyorsun sen.. dünyayı sömürüp yuttun; yoksa ejderha mısın sen?

Fakat neliksiz-niteliksiz yaratıcı, sana afsun okur da sömürüp yuttuğunu seher çağı, gene doğurursun.

Ey gökyüzündeki Ay, gökyüzü gezegenisin sen; noolur bir soluk da benim ardımdan gelsen.

Kimi kişinin gözünde yurt edinir de oturursun.. her göze bir başka cilvedir, gösterirsin.

Gönlümü yurt edinenler, sizi övüp durmuyor mu? Ölümsüzlük sağraklarını dökün, saçın bize.

A gönül, o canlar canını görmediysen baştan başa göz olsan gene de körlüğe tutsaksın.

Değil mi ki yetmiş iki millete de akıl var; şu halde seçilmeyi deliliğinde ara onun.

Çağrımıza gelin, gelin; havanız pek şaşılacak bir hava.. şu havanın yeli bile sizin havanızla tertemiz bir hale geldi.

6630. Beden, onun yüzünden delirdi; gönlüm, ona Ergenekon kesildi.. canım, elsizlikten-ayaksızlıktan ona âlet oldu-gitti.

Yoksa yıldızlar, yücelerden seni gördüler mi ki tanıklık için başlarını eğdiler.

Yanlış söyledim; yıldız da kim oluyor? Akl-ı Küll'ün gönlü bile, bunca yüksekken ondan bir koku bile alamamıştır.

A Efendilerim; siz olmadıkça, sizden uzaklarda bulundukça konmanın da bir zevkı yok, göçüp gitmenin de (*).

XXXIII

Lâtifsin, yüzün de pek güzel.. fakat ölümsüzlük canına git; hevâ ve hevesten doğma bir can var sende.

Hava kimi soğuk olur, kimi sıcak, yakıcı.. ondan ne diye vefâ umarsın? Vefasızlığını görüver.

Bedeni kafes, canı uçar kuş bil.. kafes burda, fakat a can, sen nerdesin?

Gökyüzünün çevresinde bir zamandır, uçtun-durdun; o pâdişâhı geçtin-gittin; oysa ki ona lâyıksın sen.

Dünya senin gibi bir kuşu ne gördü, ne görür.. çünkü hem damın üstündesin, hem sarayın içinde.

Kimi olur, tac ıssı pâdişahların başlarına ayak korsun; kimi de gider, yoksulluk hırkasına bürünürsün.

6640. Kimi güneş olursun, dünyâyı ışıtır, parlatırsın.. kimi de şimşek kesilirsin; bir soluk bile eğlenmezsin; çakar-gidersin.

Şeker kamışı mâdenisin sen; gönüllerse dudu kuşudur sanki.. yemyeşil bir ovasın sen, canlarsa sende yayılır.

Bunlardan geçtim; tek sen gölgeni alma bizden.. çünkü devlet bahçesinde gülümüzsün, selvimizsin bizim.

Gönlümüzde iki yüz kilit olsa bir anahtar yollar, kapıyı açarsın sen.

Gel, gönlümüze gir; apaydın bir mumsun.. gel, iki gözümüzde yerin var; hoş bir tütyasın sen.

Gül bahçesine girdim de güle dedim ki: Çeyizini kim düzdü? Lâ'l renkli bir kaftanın var.

Bana, kokla da anla; Mecnun gibi senin de aşkın varsa, özün arıysa kokudan anlar-tanırsın dedi.

(*) Bu gazelin onaltıncı, ondokuzuncu beyitleriyle son beyti Arapçadır.

Hani Mecnun, Leylâ'nın bulunduğu ovaya geldi de seher yelinden Leylâ'nın kokusunu almak istedi ya.

Leylâ öldü, siz sağ olun; bak da gör; bütün soyu-sopu yas elbisesine bürünmüş dediler.

Acılar tadan Mecnun, elbisesini yırttı.. elsizdi, ayaksızdı da kanlar içinde yuvarlanmaya koyuldu.

6650. Başını, her taşa, her kapıya vurmadaydı.. bir hayli ağladı; elini dişledidurdu.

Tacın nerelere gitti diye başına vuruyordu.. belâlara av oldun diye göğsünü dövüyordu.

Hikâye uzun; yalnız sen de balığın susuzluktan çırpındığını bilirsin ya.

Kendine gelince sordu Mecnun; mezarı nerde; hangi ovalarda dedi, ona gösterin bana.

Dediler ki: Geceydi, karanlıktı; yitti-gitti.. verdikleri bu haberden kötü bir hâle düştü.

Kılavuzum var diye bağırdı; Leylâ'nın kokusu, bana yol gösterir dedi Mecnun.

Vaktin Ya'kub'uyum ben.. Yûsuf'un kokusu, yüz yıllık yoldan gelir, derdime devâ olur.

Muhammed'in duyduğu koku, bize ulaşma müjdesi verdi.. Yemen'den hoş bir halde Tanrı kokusunu koklayalım, canımıza çekelim.

Her mezardan bir avuç toprak alıyor, burnuna götürüyor, kokluyor, o misk kokusunu arıyordu.

Hani şeyh arayan mürid gibi.. o da ağızlardan erenler soluğunun kokusunu arar ya.

6660. Tanrı kokusunu Kalenderin ağzından ara.. ercesine, gerçekçesine ararsan şüphe yok ki mahrem olursun, o kokuyu duyarsın.

Bu koku, toprağa saçılan son yudumdan gelir, topraktan değil.. çünkü dostluk yudumu, aşk yudumu, toprağa düşmüştür.

Bunu bırak da gene Mecnûn'a gel.. çünkü kuşluk güneşinin ışığıyla gözüm kamaştı.

Güneş değirmisine karşı gözlerim zayıf.. fakat Ay, güneşin yalımlarına, parıltılarına tanıklık etmede.

Nerde Zûn-nûn'un aşkı, nerde Mecnûn'un aşkı? Fakat Mecnûn'un aşkı da o ululuk ıssının aşkından bir iz vermede.

Hani Mûsâ'da dadının memesini almadı.. çünkü anasının sütüne alışmıştı; tanıyordu onu.

Mecnun, yüzlerce mezarın toprağını kokladı, geçti.. Mûsâ, koku tanımada ona ustalık etmişti.

Anlayış, ayırd ediş, gönülde aydın bir mumdur.. o mum, seni aldanıştan, düzenden kurtarır.

Koku, onu Leylâ'nın mezarına götürdü.. bir nâra attı da o yokluk eri, yerlere serildi.

O kokuydu onu geliştirip açan; gene o koku öldürdü onu.. bir kokuyla derlendi, yaşayış âlemine geldi; bir kokuyla yok oldu-gitti.

6670. O Leylâ'ya ulaştı; can Mevlâ'ya ulaştı. Yer, yere geçti; gök, göğe ağdı.

Siz de Tanrı havası var; var ama Tanrı, sizde sizliği bırakır mı hiç?

Bir bölük halk, sivrisineğin kasırgaya dayanmasını diler.. eh, tutalım, kasırganın çetinliğini elde etti; kime gerek yâni?

Kasırga, sivrisineğe bir fil yüreği bağışlar; güzel bir karşılık verir de sivrisinekilikten kurtarıverir onu.

Lâleliğinin parlaklığını bir iyice anlatırdım ama horoz ibiğine benzeyen gönüle vurmaz, o benlik sâhibi olan gönülü parlatmaz bu parlaklık.

İyisi mi sus da dilsiz-dudaksız, kendisi söylesin, anlatsın sana.. hadi, çayırlığa-çimenliğe git; sen de çağrılanlardansın.

Çeşitli Bahirler, Görülmemiş Vezinler

-A-

I

Sevgilimiz, gönlümüzü alan güzelimiz, sırlarımızı bilenimiz.. kavuştuğumuz Yûsuf'umuz, pazarımızın alımı, parlaklığı.

Bıldırımız, bu yılımıza âşık oldu.. müflisleriz biz; sensin bizim definemiz, paramız-pulumuz.

Tembelleriz; haccımız da sensin, savaşımız, işimiz-gücümüz de sen.. uyumuşuz-kalmışız biz, uyanık devletimiz sensin.

Hastalarız, yaramıza melhem sensin.. yıkılmış-gitmişiz biz, lûtfunla kereminle sensin mimarımız bizim.

6680. Dön aşka, a düzenbaz pâdişâhımız dedim; baş çekme, sırlarımızın perdesini inkâr etme.

Bana cevap verdi de dedi ki: Bu işimiz, senin yüzünden; ne söylersen dağımız, ormanımız, o sözü yankılar, sana duyurur.

Ona dedim ki: A dilediğini yapan, asıl dağ biziz, bu yankı da sözümüz; çünkü dağ, dilediğini söyliyemez, yapamaz.

Dedi ki: Önce sırlarımızdan birazcığını duy.. her arık hayvan, nasıl bizim yükümüzü çekebilir?

Ona, rahmetini kesme bizden dedim; haberleri sal bize.. bû-tîmarımızı da sarhoş bir bülbül haline getir.

Senin varlığın, bizim övüncümüz; bizim varlığımızsa ayıbımız ârımız.. mağaraya benzer gönlümüze bak da Ahmed'i gör, Sıddıyk'ı da.

Tortulu şarap içen sarhoşumuz, her şarabı içmez.. gagası güzel kuşumuz, pâdişâhın elinden yem yer.

Şu leş bedenimiz, mezarda yatıp uyuyunca uçan dudumuz, kafesten kurtulur-gider.

Akıllı-fikirli kuşumuz, kendi yerini tanır yuvasını bilir.. bizden sonra yeryüzünde izlerimizi bulursun elbet.

Gül bahçesinde sensizsem güler diken kesilir bana.. fakat seninle zındanda bile olsam dikenim, gül bitirir.

6690. Seninle ateşe girsem ateş, ışık olur.. fakat sensiz cennette olsam ışıklar, ateş olur bana.

Kuzgunumuz, sığırcığımız, senin yüzünden akdoğan oldu.. sözümüz budur ancak: Yeter, artık söz söyleme.

II

Aşkın, belâlarla dopdolu bir kadeh sundu bana.. huzûrunda şarap içemem a benim pâdişâhım dedim.

Bilgisinin şarabını sundu bana o şeker kamışlığı.. sarhoş oldum-gitti de beni tâ nerelere götürdü o.

Bir yandan gizlice Rûh'ul-Emin geldi.. yanına koştum, şu olan işleri bir gör dedim.

A Tanrı sırrı dedim, yüzünü gizle.. Tanrı'ya şükürler etti, övdü Tanrı'yı, duâlar etti Tanrı'ya.

Âşıktan gizlenen o değil mi ki dedim.. bunca temizliğe karşı o perde de nedir dedim.

Aşk, kan içmeye kalkıştı mı, vay gidi-vay.. Uhuddağı bile paramparça olur-gider.. biz neyiz ki artık?

Ne mutlu çağdır ki pâdişahım gülerek gelir, kerem eder de kaftanının düğmelerini çözer.

Dondun, buz kestin bakışımız yokken.. hele gel, daha yakın gel de havamız vursun sana der.

6700. Nerde o lütfun derim a tüm güzellik.. kuluna, kaftanının düğmelerini nasıl çözüyorsun; göster.

Yok-yok der; hiç gam yeme.. gençleşirsin; seher yelleri estiği çağda nerkisle gül nasıl tazeleşir; ondan da daha taze bir hale gelirsin.

Derim ki: A iki dünyâya da devâ veren; bana, senin dudağından başka bir deva yok.

Her dalın, her ağacın meyvası, o dala, o ağaca tanıktır.. altın gibi yüzümle gözyaların da bana tanık.

III

Efendimiz, efendimiz, doyurdun, zenginleştirdin bizi.. gece susamıştık, suya kanarak sabahladık.

Ümitsizliğe düşürmezsin, bizi unutmazsın.. azgınlığa düşsek bile korkmayız; katında yer-yurt edindik, senin yüzünden yer-yurt ıssı olduk biz.

Sarhoş bile olsak seninle yüceldik, sana alıştık.. a şimşek gibi çakan, a karanlıkları yaran, bizimle çıplak olarak kucaklaş, oynaş.

Kim yeyüzündense hoş görülmez o.. uzaklaştır artık onu, uzaklaştır. Ayır onu bizden, ayır.

Kim yücelerdense tatlı mı, tatlıdır o.. anlamlarımızla suvarınız, çeşit-çeşit, renk-renk kandırınız onu.

Geri kalanını sen söyle a sâkıy, geri kalanını sen söyle.. a ihsan sâhibi, lûtfet; lûtfet a ihsan sâhibi (*).

IV

6710. A vahiy ıssı, fedâ olayım sana; âyetlerini gösterir-durursun.. onları gizli bir tarzda tefsîr edersin de sonra apaçık gizlersin anlamlarını.

Ölüleri, birşey yaptın da onunla dağıttın, onunla dirilttin, topladın; kurban olayım sana, benim bilmediğim o işi, o şeyi sana kim bildirdi; nasıl anladın, bildin?

Hepsi de sarhoş bir halde döndüler, senin sıfatlarına büründüler.. ne haram bir lokma yediler, ne şarap içtiler.

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

Fakat yakınlık parıltısı, akıllarını yok etti-gitti; noksan sıfatlardan arıdır dağları durduran, noksan sıfatlardan arıdır kulunu geceleyin yürüten.

Esenlik o topluma ki gönülleri, gizli, duyulmaz dillerle ona şükreder, ona şükürde bulunur.

Ne mutludur bahtı yâr olan kişi.. kovasını kuyuya salar da kovada bir güzel Yûsuf çıkar, o da muştuluk der.

Selâhaddin, Rum ülkesinde, bir insan şeklinde görünen öyle bir ulular ulusu ışıktır ki hiçbir örtü, örtemez onu (*).

V

A dolun-Ay'ı utandıran; ululuklarla ışıttın bizi; a can sâkîysi, şarap sun da sarhoş et bizi.

Nekeslik etme, birteviye şarap sun da kadehi alırken de şarap içmiş olalım, verirken de.

Bırak bizi de sarhoş olup bir esenleşelim; anlatılmasına, ad takılmasına imkân olmayan bir sarhoşluğa düşelim-gitsin.

6720. Gizli küpleri, lütfediyorsun da, insanı nekeslikten de, kinden, düşmanlıktan da arıtan şarapla boyuna doldurup duruyorsun (**).

VI

A bizimle konuşup görüşen, a bize buyruk yürüten.. a efendimiz, zulmetmeyin bize.

A üstünlüklere sahip olan, a huyu-husu, yüzü-gözü güzel.. a deliller kılıcı, zulmetmeyin bize.

A güzel saki, A buluşması tatlı dilber.. a ayrılığı acı, zulmetmeyin bize.

A karanlıkları yaran yıldızlar gibi gönülde şimşekler çaktıran, doğular arasında beliren; zulmetmeyin bize.

(*) *Bu gazel Arapçadır.*
(**) *Bu gazel de Arapçadır.*

Her ovada, her çölde, zamansız-mekânsız bir bağıran, bağırıp durmada: Zulmetmeyin bize.

Canım kurban olsun sana seher çağlarında.. a gönüller açan, zulmetmeyin biz

İşte şu, benim gönlüm: aşka koyulmuş; sevgiyi âdet edinmiş... Zulmetmeyin bize.

Sözümü duy: Uyku harâm oldu bana... Ulu kişiler katında zulmetmeyin bize.

Erkek atım aşktır; onunla anlamlara sürer-giderim.. bu da yeter bana.. zulmetmeyin bize.

6730.Aşk hâlimdir, mülkümdür-malımdır.. uyumama imkân yok, zulmetmeyin bize (*).

VII

Müjdeci, bir müjdeyle geldi-çattı.. onun gelişiyle de geceleyin gönlüm diriliverdi

Bir bağdı-bahçeydi sanki gönlüm; o müjdenin baharıyla ışıdı; açılıp saçıldı.. bir güneşti sanki; o müjdeyle doğdu-parladı.

A benim düşkünlüğümü kınayan, perperişân hâlimi hoş görmeyen, aşk ateşine bir bak, yalımlanmasını bir seyret de sonra kına beni (**).

VIII

İstenen, dilenen, ağzı, dudakları sinmiş bir şarap; can da onda, derman da onda.. ne vaktedek özlemini çekeceğiz? Kalk, o şarapla suvar bizi.

Bu, sevgilinin sırrıdır; bu, sevgilinin nazıdır.. sevgilinin sesidir. Kalk, o şarapla suvar bizi.

Öcümü aldın, komşumu öptün.. ateşimi çoğalttı ya; kalk artı, o şarapla suvar bizi.

(*) *Bu gazel Arapçadır.*
(**) *Bu gazel de Arapçadır.*

Dudaklar öpücük aldı; şekerle-balla eş oldu.. susuzdu, daha da susadı; kalk o şarapla, suvar bizi.

Tanrı korur; kutluluk sâkıydır bize.. ne de güzel bir buluşma bu; kalk, o şarapla suvar bizi.

Sevgilim beni kucaklıyor ama gene de benim kararım yok. Kalk, o şarapla suvar bizi.

6740.Sâkıy bana uymada, kâselerle bana sundukça sunmada; benim başıma and içmede... Kalk, o şarapla suvar bizi.

Ben hoşum demede; hadi, tat şu şarabı diyor.. bizse çekişip durmadayız... Kalk, o şarapla suvar bizi (*).

IX

A olgunluk köşkünü sağlam bir şekilde yapan; dilerim kutluluğu yitip gitmesin, kutluluğunu, kutluluklar kuvvetlendirsin.

Gönüller tir-tir titriyor; aldırış bile etmedi, bıraktı-gitti gönülleri; âşıkların kanları akıp gidecek artık.

A aşka düşüp de darlıklar içinde oturup kalanlar; sanıyor musunuz ki aşk, sizi kendi halinize bırakacak?

And olsun Tanrı'ya ki bırakmaz.. zâti alım da geldi-göründü, güzellik de.. artık âşıklara ne bir düzen düzme ihtimâli kaldı, ne de onlarda bir güç bir kuvvet.

O alım, o güzellik, ulumuz, efendimiz Şemseddin'dir; onun yüzünden Tebriz, cennet bahçelerine dönmüştür (**).

X

A gönül çalgıcısı, dostluklarımızın hakkıyçin olsun, aşağı perdeden feryat et.
Yürü, çayırlığa git de gülün yüzünü seyret.. bahar bülbülüne solukdaş ol.

(*) Bu gazelin birinci, üçüncü, beşinci ve yedinci beyitleri Arapçadır.
(**) Bu gazel Arapçadır.

Canlar bağışlanan aşk meclisinde bilsen, ne yaşayışlar vardır, ne sarhoşluklar olur.

6750.Sayıya sağmayan devleti gördün ya.. sayılı soluğu ona bağışla-gitsin.

A can, bir dilbere av oldun-gitti; o, avını ölümsüz olrak diriltir.

A gönül sâkıysi, işten-güçten kaldık.. bize işleyen, bize yapacağını yapan o şarabı sunmanın tam çağı.

Şarap içeni bezedin ya; beni de beze, meclisi de beze.

Bu çeşit erlere gizli bir meclis var.. şarap içen kişi de ayrı bir can sâhibi.

XI

Gelin bize de sizinle halvet olup arınalım; yakınlığımıza erelim de temizlenelim; şu cilvelerden vaz geçelim. Gelin de bakışlarınızla gönüllerimiz cilâlansın.

Bir-biri üstüne aşkla sunulan kâselerin döndüğü mecliste, ancak şarabın arılığına-duruluğuna sığınırız.

O arı-duru, o berrak, tertemiz, parıl-parıl parlayan şarabı bir gün, seninle yapayalnız içeriz, ertesi günü de apaçık içer, o güne ulanz.

Bir şaraptır ki güzelim kokusu yayıldı mı, çöllerdeki vahşî hayvanlar bile onu özlerler de inlemeye koyulurlar; ona ulaşmayı dilerler.

Zorlukları açın, doldurun kızıl şarapla badyaları, görünün de yüzünüzün anahtariyle pahalılaşan ne varsa ucuzlasın-gitsin.

6760.Şarabın esrikliğine, sizinle kavuşmanın verdiği esriklik karışsın.. seven sarhoş olsun, kendinden geçsin, sevmeyen yok olsun-gitsin.

And veriyorum size Allah adına; bağışlayın beni; and olsun ki özlemlerle, evgiyle eridim, bittim.

Eridim, güzelliği, yüzü, âfetlerden, ölümden, yok olup gidişten aman veren o efendiler efendisinin aşkıyla.

Şemseddîn'in ayak bastığı toprağı Allah sulasın; Allah Tebriz'i, kendi lûtfuyla en güzel bir sûrette korusun (*).

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

XII

Avucundaki zar beni mat etti... senin gam arslanın yedi-bitirdi beni.

Senin gamında Halîl'e döndüm. Ateş tapınakları bile soğuk geliyor bana.

A gönül, yokluk toprağında at sürme.. senin at sürmen beni toza-dumana boğdu.

Can gül bahçesinde at süredur.. can gül bahçesinden gülüm var benim.

Bizim zevkımıze, neşemize vehim bile yol bulamaz.. şu gülüp durma, bize perdedir.

İç âlemde kıpkızıl yüzlerce yüzümüz var.. görünüşteyse, yüzümüz, sararmış-solmuş.

5770.A köyün şaşısı, şu iki dünyâ, sence çifttir ama bizce tek.

A istek eri, senin kılavuzluğunla her yol başında bir erimiz var bizim.

Sus da şöhret kazanmanı arama.. senin esenliğin bize derttir çünkü.

XIII

Gönül tulumumuz; beden kırbamızdır.. nazlana-nazlana sakanın sırtına yüklenmiş.

Karnımızı. can çeşmesinden doldurdu-gitti.. gel a susuz, gel diyor.

Saka gizli, tulum meydanda.. fakat saka tulumdan ayrılmaz ki.

Bayrağın üstündeki arslan resmi oynarsa oynayışı, ancak havadandır.

Gözlerden ırağım, sen işimi seyret.. seyret de koku, ödağacına tanıklık etsin.

Can, senin kokunu yeter bulmaz a can kaynağı, a râzılık gözü.

XIV

Hele a ulu er, bir soluk gel de zevk, neşe kapısını açıver-gitsin.

6780.Şu filân ne oldu, bu feşman ne hâle geldi? Bu olaylarla hiçbir işimiz yok bizim.

Hiç kimse onun saçlarının ucunu bırakmaz.. hiçbir gönül böyle bir yüzden vaz geçmez.

Hiçbir kimse iyilikten-hoşluktan kalkıp da yolculuğa düşmez.. hiçbir can, böylesine bir saraydan kalkıp birbaşka yere gitmez.

Bütün bunları bırak da o kadehi sun.. çünkü sizin kereminizi duymuşum ben.

Sun o kadehi de gönlüme kol-kanat kesilsin.. gönlüm, bulunduğunuz yere doğru havalanıp uçsun.

Şu soluğu kes; sus; gönlü konuşturma.. gönlümüz de sana fedâ olsun, canımız da.

-B-

XV

Merdivensiz olarak sevgi göğüne yüceldik.. belâlar göğüne bir yol gösteren varmı ki?

Dünyâ varlığının karanlığı, sevgimizin ışığına yücelebilir mi? Sevgimiz, iki dünyâyı da aşmıştır; şaşılacak birşey bu.

Günler, bedenlerimizi ayırsa bile and olsun Allah'a, gönül yanınızdan yitip gitmez.

Dostlarımın göçüp gitmeleri gönlüme ağır gelse de gönlüm, yeğin olarak onlara doğru göçüp gider, akar-durur.

6890. Canımdan, gönlümden esenlikler size.. ben tıpkı gönlüme benzerim; yahut da esenlik verişim, gelen dostadır benim.

Gönül, bir suç sayılan sevginize nasıl tövbe edebilir ki sizden başkasından tövbe edip durmaktadır şu gönlüm.

Bu söz, sünepe karıya tapmada aşırı gidene cevap.. kocayı da görüyorum, üstüne tilkiler siymede.

Nasirüddin'e cevap vermek, üstünlük de değil hani; öylesine bir sevgi görmedeyim ki onun da üstüne tavşanlar siymede (*).

XVI

Aşkla azaplanarak, aşk tadını tadarak sabah etmedeyim, akşam etmede.. gönlüm, sevgi ateşinin üstünde dönüp durmada, kıvranıp yanmada.

Beni arıtmak, terbiye etmek ümidiyle kendinden ayırırsan şunu bil ki ben, sensiz ne arınırım, ne düzgün bir hâle gelirim.

Ne diye kalbin katılaştı; ne vaktedek sürecek bu? Ne vaktedek düştüğüm bir hâl yüzünden ağlayıp duracağım ben?

Size kurban olayım diyorum, ya sevgimden; kurban olursam sizinle dirilirim; sizin kurbanınız diye ad takarlar bana.

Teselli ederek sabretmemi buyurdunuz ama aşkımı hesaplayamıyorsunuz; o çeşit aşk değil ki bu, sabredebileyim?

Bir gecenin bir bölümcüğünde bile yaşayamam; her gün size kavuşmayı gözlemesem ölür-giderim ben.

6800. Gizli-açık tövbe edip duruyorum.. suçluyum, efendime karşı kötü işler işledim ben.

Tebriz, Efendim Şemseddin'in yüzünden ululanmıştır; bense derdiğim, yediğim meyveler, içtiğim sular yüzündenkan ağlamaktayım (**).

XVII

Bize kasteddiler, bizi azarladılar; hem de hiç sebepsiz.. bedenimiz de onun kanadından başka bir kanatla uçamaz, canımız da.

(*) *Bu şiir Arapçadır; matla' beyti de yoktur ve bu bakımdan kıt'adır.*
(**) *Bu gazel Arapçadır.*

Beni hasta etmekten başka birşey dilemiyor; fakat ne dilerse odur güzel olan bence.. acaba onun hâlinden, onun gamından, onun yüceliğinden, onun ışığından kim haber verecek bana?

Bana surat asınca zevkten erir-giderim; bir de neşelendirse, tatlı yüz gösterse ne hâllere girerim acaba? Gamı bile beni diriltirse bana bakar, beni gözetirse neler olurum ben?

Bizi aradılar; istediler mi, ne korku kalır bizde, ne ürküntü; fakat bizden kaçıp giderlerse ne zevkimiz kalır, ne neşemiz.. ama bunu elde edemeyen kişi, iki dünyâda da ne hâle düşer acaba?

Toplumlar gördüm: onunla dincelmişler; ne kadehleri var, ne üzümleri.. şeker yersen boşuna değil bu; çünkü şeker de onun tatlı dudaklarından şekerler tatmada.

Gönüllerimiz, onunla şaşılacak mı, şaşılacak şeylerle doldu.. seher çağı, onun yüzünden bir eser; gece, onun amber gibi simsiyah saçlarından bir soluk.

Ben de sustum, onlar da sutu; ne arıyorlar, ne yoruyorlar.. ondan haber verenden haber aldım ben; artık başka haber gerekmez bana.

Görünmediler mi gamlara dalarım; yaklaştılar mı ne de neşelenirim ya.. kapımı çalar, hiçbir şeyi gizlemez; zâti kimse ondan bir sır elde edemez ki (*).

-T-

XVIII

6810. Ceylan gözüne benziyen gözleri, arslanları bile avlamada.. ondan, bir ok yağmurudur, üstüme yağmada.

Yay kaşlarıyle oka benzeyen kirpikleri, onun, cana bey olduğuna, cana buyruk yürüttüğüne tanıktır.

Kokusu, miskten de güzel, amberden de.. bu yüzden karmakarışık saçları gibi darmadağanım ben de.

Gönül tutsak olmuş, zincir saçlarına bağlanmış da şu can, o yüzden o ikiye ayrılmış saçların arasında kıvranıp durmadadır.

(*) Bu gazelin ilk mısr'aları Arapçadır.

Sen o selvi boylumuza benziyorsun deme.. güzellikte bizim Ay yüzlümüze bir benzer yoktur.

Baş, önce pek değersiz bir şeydir ama gene de ben, başımı onun önüne attım-gitti.

Pâdişâhın yüzünün hayâline secde et.. pâdişâhın hayâli, gerçeğin veziridir.

-H-

XIX

A keşiş, panl-panl parlıyan çerağa bak da sabahların ışımasını an.

Lâtiflikte son dereceye varan şu şaraba bak; letâfetiyle akılları tutsak etmiş-gitmiş.

Güneş, nasıl yıldızları gözden silerse bu şarap da ışığıyla akılları silmiş, yok etmiş.

6820. Gerçekçe duruşmak, gönül alçaklığıyla şarabımıza secde etmede; şakacılığımı arttıran şaraptan Hakk'a sığınmada.

Şakacılar da yok olmuş, şarap içenler de; ister sarhoş, ister ayık.. hayır yok onlarda.

Akıl, zamanı da çarpar, bir başka şekle sokar, zamandakileri de.. çekinin adamı çarpan akıllıdan.

Şarap, sarhoşluğuma kanatlardır sanki.. sarhoşları, yüzmeden denizden geçirir-gider.

Bu şarap, ne doğudadır, ne batıda.. misk gibi burcu-burcu kokan bir küpten geliyor bu.

Dertleri giderir ama bu gideriş, gaflet vererek değildir; akılları çoğaltır; fikirlere yüklü eder de yardımı dokunur.

Kokusuyla, esintisiyle gözleri açar; incileri esritir de alımlarla bezer onları.

Hepsi de sarhoş olur, pâdişâhımızın, pâdişahlar pâdişâhının kapısına yüz tutar; hepsinin de canları bir yel kesilir.

O, can gözlerini açar, görüş ıssı efendim Şemseddin'dir; onun o yücelikler, ulu	luklar ıssının sâyesine sığındık.

O neşeler veren, parıl-parıl parlayan güzelim şarabından sunu, Tebriz'den o şarabı getirin, sunun bize (*).

-D-

XX

6830.A benim cânım dedim; fakat can dediğin de nedir ki? A benim derdim, a benim dermanım, derman da ne oluyor ki?

Yüzlerce canı, yüzlerce gönülü sana kurban etmek isterim; fakat kurbanın ne değeri var sence?

A yüzünün ışığı, a mahallesinden gelen koku imânın sırrı olan güzel; fakat iman da nedir ki?

Bir dükkânı bizden üstün tuttun dedin.. bir suçsuza bu bühtan da ne?

Devlet-ıkbâl, sana karşı secde ediyor; a gülen baht; gülen demek de ne?

A benim cânım, arıklara aç kapıyı; kapıcının inadına aç; kim oluyor kapıcı?

Sûfî, sende o yok buyurdu; bâri bir sor, o dediği nedir ki?

Yüzünün güzelliği varken lütfu kim arar, ihsanı kim umar? Senin güzelliğine karşı, lütuf nedir, ihsan ne?

Sen bir arslansın, bizse düzen heybesiyiz; arslanlara karşı heybe de nedir ki?

Gözümüzün önünden perdeyi kaldır; kaldır da kör olsun şeytan.. şeytan dediğin kim oluyor ki?

6840. Nice kişiler var, sevgilinin yüzünden sarhoş olmuş-gitmişler; ekmek nedir, hiç mi hiç bilmezler.

(*) Bu gazel Arapçadır.

XXI

Benim gönlüm kim oluyor ki senin olmasın? Bedenim de ne oluyor ki yok olup gitmesin?

Tut ki gökyüzü benim oldu; Ay'ı elde ettim.. ikisinde de ışık olmadıktan sonra neye yarar ki?

Cennetin içinde olayım, nîmetlere savuşayım.. işkenceler çektikten, senin yüzünü görmedikten sonra cennet nedir, nîmet ne?

Suça, cefâya sen özür getirdikten sonra cefâlar, tutalım vefâ olmamış, ne çıkar?

Yanlış yapılan iş yüzünden sen azarlanmaya başlarsan canla gönül, yanlış işe girişmez de ne yapar?

İki bin defterlik ders versem bir anlık-duruluk, bir zevk-safâ olmdıktan sonra usanmaz, bıkmaz mıyım dersin?

Seher yeli olmadıktan sonra ne bir yasemin güler, ne bir ağaç oynar, ne de bir yeşillik biter, yeşerir, kokar.

Yoksulluğa düşürdün de çırçıplak soydun ama kaftanı yokmuş, Ay'a ne gam?

Ne şaşılacak şeydir ki bilgisiz, gönüle aldırış bile etmez.. ama herkes de bey, padişah olamaz ya.

6850. Keremi, bütün suçluları kapısına çağırır. Sıra sana da geldi mi, kötülüğüne bakmazlar.

Bırak canı, vaz-geç gökyüzündeki Ay'dan.. and olsun Tanrı'ya, hiçbir şey Tanrı'ya benzemez.

Yokluğun ezeceği başı ne yapacaksın; senin olmıyan altınla ne işin var?

Bütün gün, gel sevgilim der-durursun; durup kalmayan, solup dökülen gülü ne yapacaksın?

A can, sevgilinin belâsından kaçma.. belâ olmayınca ham kalırsın sen.

Ne güzel, ne hoş geçer o Ay'la geceler.. öyle bir Ay'dır o ki tüm yüzdür, ardı yoktur.

Ne hoştur o pâdişah ki kul-köle kesilir.. ne güzeldir o sevgili ki hiç ayrılmaz dostundan.

A beden, sen sus da gönlüm söylesin.. çünkü gönlün sözünde ne ben vardır, ne biz.

Ne tuhaf hamamcı; halvetten çıkar, görünür de hamamdaki resimler, bir-bir ona karşı secdeye kapanırlar.

Donmuş, buz kesmiş resimler, hiçbir şeyden haberleri yokken, hepsi de ölüyken onun gözlerinin ışığı vurdu mu, hepsinin de gözleri nerkise döner.

6860. Kulakları, onun kulakları yüzünden masalları duymaya başlar; gözleri, onun gözleri yüzünden görüşe kavuşur.

Bir de bakarsın ki, hamamdaki resimlerin her biri, zaman-zaman kızıl şarap içmiş gibi sarhoş olmuş, oyuna koyulmuş-gitmiş.

Hamamın içi, onların sesleriyle, nâralarıyle dolar.. onların hay-huyundan, onların gürültüsünden hamam, mahşer yerine döner.

Resimler, birbirlerini kendilerine çağırmaya başlarlar.. bir resim o bucakta güler-durur; öbürü buna doğru gelir.

Resimler, arayıp tarama yüzünden şana, şevkete kavuşurlar ama hiçbir resim, hamamcıyı bulamaz.

Hepsi de darmadağaan olur; hepsinin de önünde, ardında o vardır.. hepsi de can pâdişâhını bilip tanımadan ordunun bulunduğu yeredek gelir.

Gül bahçesine benzeyen her gönül, onun yüzünün ışığıyla güllerle dolar. Her yoksulun eteği, onun avucuyla altınlara kavuşur.

Zembilini uzat ona da varlığıyla doldursun.. doldursun da yoksulluk zembiline Sencer bile hasret çeksin.

O Ay, bir soluk, sarhoş bir halde meclise geliverirse kadı da azdan-çoktan kurtulur-gider, dâvâcı da.

O minbere çıktı mı, şarap, meyhâneye döner; ölü, sarhoş olur-gider; ağaçsa Hannâne direği kesilir.

6870. O, bir gözden yitti mi, resimler, gene donarlar, buz kesilirler.. gözleri görmez olur; kulakları sağırlaşır.

Fakat gene bir yüz gösterdi mi, gözleri açılır; bağ-bahçe kuşlarla dolar; çayır-çimen yeşerir-gider.

Yürü, gül bahçesine git de dostları seyret, masalları duy.. bu sözlerin ardından da can gelir, görüp seyrettiklerini yorar sana.

Apaçık görünen şeyler, nasıl söylenebilir a dostum; hokkaya banar ama kalem, nasıl yazabilir onları?

XXIII

Sevgilimin yüzü, yanağı böyle değildi.. bağımdaki-bahçemdeki fidanların yaprakları, meyveleri bu çeşit değildi.

İleri gelenler de, ayak takımı da sözlerinden dönmüşler.. bu ülke halkının töresi bu değildi.

Can, şu sarp, şu korkunç derin mağaraya neden düşmüş? Mağara dostunun gelişip yetişmesi böyle değildi; onun ahdı-peymânı bu değildi.

Sayıya sığmaz gam seli, yükümü de aldı-götürdü, eşeğimi de.. benim cefâlarımı çeken dosttan umduğum bu değildi.

O sevgili benim için nasıl bir tencere kaynatmada? İşi-gücü pişkin beyin, bize vergisi bu değildi.

Tuzağı gizledi de yemi önüme döktü.. kinini gizledi; bu değildi açığa vurduğu.

6880. Bana öğüt veren, ters öğüt verdi de yolumu azıttı benim; oysa ki danışılan kişinin emîn olması gerekti; bu değildi gereken.

Zevk,safâ çayırlığında ağlayıp inleyiş dikeni bitti, açıldı.. o tanınmış ilkbahar, bunu bitirmezdi.

Hırsızın şahne kesildi de iki elimi de bağladı; pâdişâhın koruyuculuğu da bu değildi, adâleti de.

Mühlet vermedin ki özrümü söyliyeyim..dağ gibi oturamaklı huydan bu umulmazdı.

Katı sözlerinden kan kokusu duyuyorum; miskler yağdıran göbeğinin kokusu bu değildi.

O tatlı dudaklarının tadı, lütfu bu olmadığı gibi benim kulağıma küpesi de bu küpe değildi.

Bu yapraklar döken samyeli, ne biçim bir yel? O çınarın altında verdiğin söz, bu değildi senin.

Küçük bir suçun gamıyla kocaldım-gitt; o büyüklerin övüncünün huyu-husu bu değildi.

Bu ne biçim hesap; bu nasıl azap? Ben hesabımı böyle vehmetmiyordum; böyle saymıyordum.

Ne yolum buydu, ne konaklarım bu konaklar.. o gemi-yuları güzel esrik deve de bu çeşit bir deve değildi.

6890.Pâdişâha varayım da kapısında kalpazanın düzeninden şikâyetlerde bulunayım; benim geçer akçe olan o altınım bu değildi.

Pâdişah denize benzer, haznesi de tüm inci.. fakat pâdişâhımın haznedarı bu değildi ki.

Yeter artık; bu saçıların hepsi de şikâyet.. benim pek çok şükürler eden, şükürler edilen pâdişâhımın avı bu değildi.

-R-

XXIV

Sevgili dün, seher çağında, bir yol uğrağında bana dedi ki: Kendinden geçmişsin, hiçbir şeyden haberin yok; niceye bir sürecek bu iş?

Benim yüzümè gül bile hased ediyor; sense tutmuşsun, bir diken isteğiyle ciğerini kanlarla dopdolu bir hâle getirmişsin.

A karşısında selvinin bir fidancağız kesildiği dost dedim, a yüzüne karşı gökyüzü mumunun, güneşin bile karardığı sevgili.

Gökyüzüyle yeryüzü bile dedim, sana karşı alt-üst olmuş.. senin kucağındayken hiçbir şey bana yük kolmazsa şaşılmaz buna.

Canın da benim dedi, gönlün de ben; ne diye şaşırıyorsun? Sus, soluk bile alma; gümüşe benzeyen göğsüme dayan; ağla-inle.

Dedim ki: gönülden de huzûru-karârı aldın, candan da.. ne huzûrum kaldı, ne karârım. Bunu duyunca birden dedi ki:

Sen benim denizimin bir katresisin, daha fazla ne diye söylenip duruyorsun? Dal denizime de sedef gibi canın incilerle dolsun-gitsin.

-D-

XXV

6900. Gecenin gönlü neden kararı, anlatayım: Halkın kanını içenin gönlü kararır, kendisi kötüleşir, çirkinleşir-gider.

Şu gece de zulümle aşıkları ciğerlerini yer de zulmün karartısının dumanı, gecenin gönlüne vurur, karartır onu.

Geceyi bağlayan da sensin; onu zulümden kurtar.. bir gece yarısı gökyüzüne çık da gözetliyerek vur yolunu.

Sensiz şu geniş dünyâ mezara dönüyor.. lûtfet de gece de zulmetmekten kurtulsun, biz de karanlıklardan kurtulalım.

Senden bir birlik ışığı ışıdı-vurdu mu, gece aydın olur, cehennem, cennet kesilir, gül bahçesi olur-gider.

Gökyüzünün göğsünün maviliği-morluğu, benim göğsümün ışığının vuruşundan meydana gelir.. gönül kanımın yudumu, şafaklara varır-ulaşır.

Hiçbir şeye aldırmazdım; gönlüm hoştu; sarhoştum; başım dikti.. gam Ebû-Leheb'i boynuma hurma lifinden bir ip takdı, bağladı beni.

Senin gam okların uçup geliyor; biz de gökyüzünün amacıyız sanki.. can, gamın peşine düşmüş, kopuş duruyor; gamı çekiyor canı çünkü.

Canım arı-duru ama senin lûtfunun tortusuyla arınmış.. lûtfun, cânın başında ebedî olsun.

Senin koruma kervanın korudu onu.. yoksa yolda yol kesicilerin sayısı, kavimlerin sayısından da çoktu.

6910. Neşen, gamın başına yüzlerce tekme vurmada; bunun korkusuyla gam kuşu da başını çer-çöp içine çekmiş, gizlenmiş.

Sol gözüm seğiriyor, kolumun siniri atıyor.. belki de canım, heves tencerelerinde birşeyler pişirmede.

Can, gül fidanları gibi goncalara gebe kalmış.. henüz çocuk olan goncaya seher yelleri esip durmada.

Tez, goncaların ağızları gibi ağzımı kapat.. çünkü böyle birlokma yedi; şimdi de dilini ısırmada (*).

(*) Bu gazel "D" kafiyelidir ve "Müfteilün fâilât" veznindedir; bu araya girmiş.

-R-

XXVI

Sâkıy, bir kere daha doldur o şarap kadehini; dünyada da senin gibi bir başka dost yoktur, ahırette de.

Senin yzünü seyretmekten başka bir işe koyulmayı, başka bir hünere sâhip olmayı tarikatte küfür bil, hakıykatte bilgisizlik.

Sen yüzünü gösterdin, aklı da, imânı da kaptın ya.. can Mansur'una artık her taraf, bir başka darağacı kesildi.

Can, senin yüzünden deli-divâne koldu; gönül deniz kesildi.. artık gönül, nasıl olur da bir başka sevgiliye döner de bakar?

Yüzünün Bağdad'ından, yahut civarındaki hoşluk, güzellik yurdundan başka feleğin hiçbir dileği-isteği yoktur.

Erlerin meyhânesinde can kadehi dönmede.. onlara benzer hiç bir sarhoş yok mu, yok.

6920. Yüce bir himmet ıssı ol; çünkü o hiçbir şeye aldırmayan sevgilinin dünyadan başka da bir ambarı var.

Birazcık at sürer, yelersen bu yolda birazcık yürür, yol alırsan bilirsin-anlarsın ki bul bağlardan, bu gül bahçelerinden başka bağlar, başka gül bahçeleri de var.

Biraz ayak dirersen başını kurtarır, esenliğe eresin.. sarığın gider ama onun yerine altmış tane sarık al.

Gönül, ansızın o tanınmış otağa götürdü beni.. ben tutuldum-gitti ya, gönül de bir başka şekilde tutuldu-gitti.

Gündüzün özür getirirsin ama gece olunca da uykunun başını kaşırsın.. ayağımıza her solukta bir başka diken batmada, böyle ne olacak bu?

Sanat ıssının aşkıyla geçmeyen ömür, yitmiş-gitmiştir.. tarikatte başka işi boş bil, başka sözü herze say.

Baht da budur, devlet de bu.. zevk de budur, yaşayış a bu.. bu aşktan, bu sevdâdan başka bir alış-veriş, başka bir kâr nerde?

Ona gönlümü aldın da nerelere tapşırdın dedim.. hayır dedi, ben almadım, bir başka yankesici çaldı.

Ona dedim ki: Korkuyorum ben, bir de gönülden sorayım da o söylesin.. bir başka şüphe, bir başka inkâr edilecek şey kamasın.

Doğru söyle ey can; incitme âşıkları.. gönül çalanların içinde senden başka gönlü ele alıp sıkan nerde?

6930. Gelip geçici olgunluklara benzeyen bu istekler, vardır onlarda.. bu yüzden de her solukta bir başka lütufta, bir başka bağışta bulunurlar.

Derken bir başka aşk, başka bir yol-yordam gerekmezse o olgunluklarla tutar da dünyâyı bezer.

Deniz bu yüzden coşar-köpürür; kuş bu yüzden öter-şakır.. hepsinin de dileği, her solukta şu tuzağa bir başka avın düşmesidir.

Tanrı şu dünyayı, gizli bir define gibi meydana çıkarınca sevdalarla dolu olan her baş, bir başka şey belirtti dünyâda.

Nerde bir güzel varsa gece-gündüz kararsızdır; kendi güzelliğine yepyeni bir alıcı arar-durur.

Nerde bir Ay yüzlü, nerde bir misk kokulu varsa müşteri gibi kendine, ağlayıp inleyen bir âşık aramaya koyulur.

Şu solukta onun sarhoşuyum; bir başka gün, şu terü tâze perdeden sana başka sırlar söyliyeyim.

Yeter, davulu az çal.. çünkü bu bağda, bu gül bahçesinde senin davulunun yanı başında yirmi tane başka tagar var (*).

XXVII

A komşu, müjdeci, bir müjdelik verdi; o müjdeyi duyunca gönüller kendinden geçti; yantı-tutuştu.

Size yakın çadırların, evlerin yakınında, ansızın gelen müjdecinin ağzından Tanrı sesini duydular.

6940. Yüzü, karanlıklara Ay kesilen o güzel, hayâlin çevresinde âşıkların dönüp dolaştığı o kerem sâhibi yaklaştı diyordu.

Müjdecinin çevresine halka oldular, karşıladılar onu.. hepsi de müjdeciye secde ettiler; ziyaret ettiler onu.

Belâ yatıştıktan sonra gönüller de yatıştı; ondan baht elbiseleri giyindiler de yürüdüler-gittiler (*).

(*) "Tagar" sözü, aynen böyle ve Türkçe.

XXVIII

Bir inciye uğradım; denizler havasına kapılmıştı.. onu, dolun-Ay'lar, cilvelenirken gördüler de şaşırıp kaldılar.

Bir su gördüm ki can, onunla, onun, o suyun aşkıyla arınmak diler; o su, ateş değildir.

Aşkın öylesine bir ışığı vardır ki güneşte ona benzer bir ışık yoktur.. âşıklara kılavuz olur da yürütür onları bu ışık.

Sevgi gelini bir dolun-Ay'dır; karanlıklarda parıl-parıl parlar? Âşıkların kanları mahmurluk vermiştir ona.

Sevgiyi elde etmek için dünyaya yüz çevirdim; ülkemden başka bir ülke ışıdı; göründü bana.

Atlılar gördüm, binekleri yaralanmıştı; giderlerken pek evmedeydi onlar.

nereye gidiyorsunuz böyle dedim; sevgi diyarına dediler; dediler ki: O ülkeden kaçan helâk olur-gider.

6950. Buna kesin bir delil istersen Tebriz denen şehre git; orası ziyaret edilecek bir şehirdir.

Aşk ehli, o şehrin topraklarından kokular alır; can için de orda ziynetler, bilezikler vardır.

Kapkara bir gece gibi gider, onun havasına girersin; derken neşelenmiş bir halde gündüze döner, geri gelirsin (**).

-Ş-

XXIX

Ay'a benzeyen yüzünü göreli aynayım ben, aynayım... Kara gözlerini göreli âlemin gözüyüm ben, âlemin gözü.

(*) Bu gazel Arapçadır.
(**) Bu gazel Arapçadır.

Askeri, ordusu Cûdidağı'nın tepesinde görüleli gökyüzü de Mevâ cenneti oldu, yeryüzü de.. gökyüzü de canlara esenlik yurdu kesildi, yeryüzü de.

Devlet yıldızının adâletin, yardımla başarının beli inceldi, beli güçlendi.. dayanağı-sığınağı sen olduktan sonra kişi, nasıl pâdişah olmaz, nasıl pâdişâh olmaz?

Senden bahar yağmurlarını emen, senin suyunu çeken çorak yerin, kurak yerin çayırı-çimeni, her yerden daha da yeşil olur, daha da yeşil.

Ay yüzün dün gece rehin olarak Ay'a da ışık vermedeydi, yıldıza da.. kara saçları da gökyüzündeki Ay'ı rehin almadaydı.

Kardeş, şu deli gönül, zincirlerini oynatmaya başladı, zincirlerini oynatmaya.. nasıl coşup köpürmez şu deli gönül, nasıl coşup köpürmez? Ay başı geldi.

Sus artık ey can, sus artık.. Kutlu günün geldi-çattı. Kimdir kutlu, kimdir? Erkenden seni gören, seni seyreden.

-Ş-

XXX

6960. A ayrılık kasabının köpeği, yala kanımı bir hoşca.. çünkü şimdi böylesine bir kulun kanı, bir pula bile değmez.

İki dünyânın gizli definesi, senin yüzüne karşı bir arpa değerindedir.. böyle değersiz bir pula, bu istenen baç pek yersizdir a gönül.

Hem o güzeli sevmek, hem de şundan-bundan korkmak; olamaz bu.. bir soluk ıssı ol, bir renge boyan a âşık; ondan sonra da dire ayağını.

A şeker kamışına dönmüş gönül, onun tuzunu acı bul; Kevser havuzundan su içme; kapısının toprağını yala.

Yazı levhasını tez yu şu Kâf'la Nûh'un ebcedinden.. ondan sonra da a gönül, var, onun noktaya benzer benini yaz o levhaya.

A dalgalanan, coşup köpüren haset, sen bir kapkara denizsin... Kara topraktan yapılmış bir kerpiçsin; cehennem suyuyla ıslanagör.

Tanrı ve Din Şems'i, kılıcını kından sıyırdı.. ey iğ ören akıl; artık hayâl ipini ör, yumak et-gitsin.

XXXI

Benim sevgilimdir o, ayırmayın onu benden.. benim canımdır, çekmeyin onu.. suçu yoktur, dövmeyin; günahsızdır, birşey yapmayın ona incitmeyin.

Kimin nesidir o, bir haber ver; gönlümüze doğru gel, bir uğra bize... Vakti geldi-çattı, bir hüner göster; elimi tut, beline dola.

Sarhoşlar gibi cilveler ediyorsun; kapıyı çalıyoruz, açmıyosun... Gizli bir kapıdan giriyorsun eve, senin evin nerede; sen nerdesin?

6970. Sırça gönülü sen kırdın; geceleri uykumu sen bağladın.. sen eldesin ya; yürü git de, uykuya; değil mi ki burdasın, sana el atarım elbet.

Birşey sorarsam dudağını ısırır; fakat ben ısırmadan-ısırılmadan korkmam ki.. Tüm canım ben, beden değilim; şu varlığım, tümden can kesilmiştir.

Gönlümü ağır-çirkin kişilere vermem; harâretimi hiç soğutmam... Güz değilim ben, baharım; kış mevsimi hiç uğramaz bana.

Kim bu ayrana düşerse iyiden de vaz geçer, kötüden de.. ne varsa-ne yoksa hepsi de gönlüne düşer; iki dünyâdan da haberdâr olur-gider.

Dün gece bir ruya gördüm; başsız-ayaksız koşadurdum.. hem sâkıynin dudâğını ısırdım; hem ölümsüzlük şarabını tattım.

Can aynasını satın aldım; sevgiliyi seyre daldım.. aynadan da vazgeçtim, sevgiliden de; bütün varlıktan kaçtım-gitti.

Bir put ki put-hâneye sığmıyor; bir şara ki meyhâneye sığmıyor; bir saç ki tarağa gelmiyo; bir birşey ki yabancının gönlüne girmiyor da girmiyor (*).

-K-

XXXII

Bütün yaratıkların üstüne doğmuş olan o güneşlerin cömertlikleri, âlemi kaplamış.. o güneşlerin ardında da berrak bir hava var.

(*) İlk beytin kafiyesi "Ş" olmakla beraber bu şiir mesnevî tarzında yazılmıştır.

Sevgi ışıklarının ardında da benim bir efendim var ki ışığıyla her yan, ışımış gitmiş.

Âşıklar, özlemlerinde ne de temizdirler; aşk da onları özler-durur.

6980.Âşıklar, aşka girişirler; fakat onun güneşi doğdu mu, gözler kamaşır, diller tutulur.

Bir çağrıcı seslenir âşıklarına, çağırır onları; sese doğru yola koyulurlar; o ses, ürütür onları.

Onları gördüler mi de öylesine bir sarhoş olurlar ki artık ayılacaklarını, kendilerine geleceklerini hiç sanma.

Onun yanaklarının ışığını anlamak istersen sana, arıklığım, yüzümün sarılığı bunu gerçek olarak anlatır (*).

-L-

XXXIII

Geçip giden oğlan, hey.. sen bize gelgil, sen bize gelgil... Dağdan in, dağdan.. hey; geze-gelgil.

Ay beyi de sensin, gün beyi de sen.. tatsız-tuzsuz gelme; tatlı-tatlı gelgil (**).

-Y-

XXXIV

Sevgim, oynayışlarımdan tad aldı; sadakalar vermem için bir define yolladı bana.. canım, dil sürçmelerinden kurtuldu; gönlüm karmakarışıktı; azâd etti onu.

Oraya aksaya-topallıya gittim; fincan-fincan şerbet içtim.. orda şûh bir topluluk gördüm; hepsi de sağrakla şarap içmişti; hepsi de şaşırmış-kalmıştı.

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

(**) *"Beki" sözü, "bigi" okunursa anlam, "sen ay gibisin, güneş gibisin" olur. İki beyitten ibaret olan bu şiir, Türkçedir.*

Şekle bürünmüş aşksın, haznelere sâhipsin.. dünyânın şühusun, rintsin, yol kesensin.. can ateşine taşsın, demirsin; âşık olmayanın yol sakalını.

A bize acıyan, aşkımız, feryadımız senden; a bizi korkutan; yardım et bize.. yüceler yücesi, ulular ulusu geldi bize; dolun-Ay'lara dolun-Ay kesilen, kucağımızda geceledi bizim.

6990. A lânetlenmiş eşek, eşek kuyruğûsun sen; ne uzadın-ne kısaldın.. gönlümle canım, senin eğriliğinden, senin düzeninden yaralanmış, kanlar içinde kalmış.

Sabahım ışıdı, hâhim güzelleşti, baharım geldi, güney yellerim esti.. arı-duru suyum dallarımı meyvalarla doldurdu; buluşma-kavuşma şarabı gönlümü sarhoş etti-gitti (*).

-M-

XXXV

O bizden kaçıyor ama onu yakalarız; vura-döve, çeke-sürüye getiririz buraya.

O güzel, güllere-süsenlere gitmede.. sanki bizi gör, o gül bahçesindeniz biz diyor.

Bütün düzenbazlığıyla gene de gönül almada.. onun o alnına dökülen büklüm-büklüm saçlarına and olsun, biz de hepimiz düzenbazız.

Gönlümüzün düğümünü çözelim; ondan bir öpücük çalalım; çalalım da boş lâf etmediğimiz anlasın.

Aklımız-fikrimiz yıldıza dönmüş; sevgilimizse bir güneş.. bu yüzden her sabah o sevgili öldürüp gidiyor bizi.

Yarın derse, bizi aldatmaya, kandırmaya çalışırsa peşini bırakmıyalım, veresiye kanmayalım; ayak direyelim.

Denizi mercanlarla dolu; muhtaç olanların içip kandıkları bir deniz.. bedenimizde can oldukça bu inançdayız, bunu söyler-dururuz biz.

Ne buyurursan buyruğunla dinimizi, aklımızı arttırırsın.. hadi, buyur, kuluz-köleyiz, sana av olmuş-gitmişiz biz.

(*) *Bu şiir, mesnevi tarzındadır. Birinci, dördüncü ve sonuncu beyitleri Arapçadır.*

7000.A güzelim, dudakların eker mi, şeker; saçların anber mi, anber... Bizim sandığımızdan daha da tatlısın sen.

Kervan başı, yaralı gönüllerin hatırı için biraz daha yavaş sür.. hatırımıza riâyet et; işte şu katardayız biz.

Şu ormanlıkta sarhoşlara acı.. arslana benzemeyiz ama sırtlan da değiliz hani.

Hadi sus, çünkü o Ay yüzlü, o nazik huylu pâdişah, biz sırları açtıkça sırları örter, saklar.

Sus da o söylesin, o her haberi vereni yaratan sırları açsın.. biz, henüz hamlık yüzünden yoldan-yordamdan pek uzağız.

-L-

XXXVI

A geçip giden oğlan, odaya gelgil.. yolu bulamazsan dağdan dağa gezerek gelgil.

A sarhoşların başı, a devlet ıssı pâdişah.. a gönüle de, âşıka da keremler eden, gönüllü de, âşıkı da esirgeyen.

Yazıda bulduğun o çiçeği kimseye verme; düşmanına vergil.

Seni tutar-çekerlerse zinciri seyret.. Tanrı çekişi, sana devlet vermiştir, seni ıkbâle ulaştırmıştır.

Bunun da bir sırrı var, anlamsız olamaz.. hâlden hâle dönen şeyi elbette bir döndüren var (*).

-M-

XXXVII

7010.Dün gece canım, gökyüzüne diyordu ki: A pek büyük gökyüzü, ne de çok takla atmadasın; karnında ne de çok yalımlar var.

(*) Bu gazelin birinci ve üçüncü beyitleri Türkçedir.

Suçsuz-günahsız sonu gelmez bir dönüşe girişmişsin; şikayetler ediyorsun; mavi yas elbiseleri giymişsin.

Kimi hoşsun, kimi değil; Halil gibi ateşler içindesin.. Edhemoğlu İbrâhim gibi hem pâdişahsın, hem yoksula dönmüşsün.

Görünüşte korkunçsun, oklar-yaralarsın adamı; fakat iç yüzden de dertlisin; değirmen gibi dönersin, alaca yılan gibi kıvranır-durursun.

Kutlu gökyüzü dedi ki: O kişiden nasıl korkmam ben ki dünyâ cennetini cehenneme döndürüverir.

Toprak avucumda bir muma döner; o toprağı Zenci şekline kor, Rum ülkesi halkı gibi güzel birin iyaratır o topraktan; doğan yapar, baykuş yapar, şeker hâline getirir, zehir eder-gider.

A dostum, o gizlidir de kendisi gizli kalsın diye bizi böyle apaçık ortaya atmıştır.

Denize benzeyen şu dünya nasıl olur da saman altında gizenir? Saman da, çerçöp de onar-durur; aşağıda da dalgalar kabarıp köpürür, yukarıda da.

Topraktan yaratılmış bedenin, suya benzeyen canının üstündedir.. can, düğünde de bedeni duvak olarak kullanır, yasta da.

Duvak altında bir yeni gelin; sert huylu, ters.. dünyânın iyisiyle de alay ediyor, kötüsüyle de.

7020. Toprak, onun yüzünden yeşermiş, çayır-çimen olmuş; gökyüzü, onun yüzünden kararsız bir hale gelmiş.. her yanda, onun yüzünden bütün kötülüklerden kurtulmuş bir bahtı yâver var.

Akıl ondan tam bir inanç istemede; sabır, ondan yadım beklemede.. aşk, onun yüzünden gizli şeyleri bilmede; toprak, onun yüzünden insan şekline girmede.

Yel, esip aramada; sular el yumada.. Bizse Mesih'çesine konuşmadayız; toprak da Meryem gibi susmuş-kalmış.

Toprak geminin çevresini kaplayan dalgalı denizi seyret; Zemzem kuyusunun dibindeki Kâ'be'lere bak, Mekke'leri gör.

Pâdişah diyor ki: Sus, kendini kuyuya atma; çünkü sen Şelevlem sözüyle ne kova yapmayı bilirsin, ne ip örmeyi.

XXXVIII

Tanrı başarı verir de sizinle buluşursam, can gözüm, güzelliğinizi alımınızı görürse,

Şükrâne olarak canımı sadaka verir gibi verir-giderim. Allah için alçalışıma, aşkıma acıyın; acırsanız size ne olur, neyiniz eksilir?

Ne vaktedek ayrı kalacağım sizden; ne zamânedek hayâlinizle düşüp kalkacağım ben?

Sizin benden usancınız arttıkça benim sabrım eksildi.. noolurdu, sabrım gibi sizin de usancınız eksilseydi.

Onu hatırlayıp andıkça andı da göz, kartık kötülüklerinizi görmez oldu; cilvelerinize, nazlarınıza daldı da kötü sözlerinizi duymaz oldu kulak.

7030. Aşk, bir gün gafletle oyalandığımı gördü de sevgi bağrışıyla ne oluyorsunuz diye bir bağırdı bize.

And olsun, Tebriz'den şekle bürünmüş bir can geldi; aklınızı başınıza alın da ayak kaplarına malınızı-mülkünüzü verin-gitsin (*).

XXXIX

Seninle dilsiz konuşuyorum; yanımda kim varsa hepsinden de gizli olarak söz söylüyorum sana.

İnsanların arasında konuşuyorum ama sözümü, senin kulağından başka bir kulak duymaz.

Uykuda dilsiz konuşmazlar mı? İşte ben, uyanıkken de öyle konuşuyorum.

Kuyunun dibinden başka bir yede feryad etmem; gamının sırlarını mekânsızlık âleminden söylerim ben.

Yeryüzünde birhoşça oturmuşum ama yeryüzündeki hâlleri gökyüzüne söylemedeyim.

Sevgili, her solukta benden biraz daha gizeniyor; izini-tozunu söyleyip duruyorum ama bu da böyle.

Gamından feryada başladın mı, kutsal canlar da feryada geliyor.

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

XL

Düştüm ben, düştüm ben, bir suya düştüm ben.. su yuttum ama gönlüm neşeli, gönlüm neşeli.

7040. Ne def çalmadayım, ne ney üflemede; kbir soluk işsiz-güçsüzüm.. küple değil, şarapla değil, boyuna mâmûrum ben.

Bir gönül alanın aşkıyla gül bahçesine dönmüşüm.. can gördüm, can gördüm; gönül verdim, gönül verdim.

Şarap içtim, şarap içtim; şehrinde dönüp dolaşmadayım; öfkeliyim, öfkeliyim; sözlerle doluyum, esip savurmadayım.

İster togolga olayım, ister zırh; kutluyum, kutlu.. ister selvi olayım, ister süsen; hürüm hür.

Gökyüzüne, göğün en yüce yerine; deniz üstüne, dalga üstüne güzel bir taht kurdum, güzel bir baht kurdum ben.

Efendiyim, efendi.. denizin buyruğuna uymuşum; köpürür, dağlara çıkar; dalgalanır, coşar.. ona uymuşum, ona uymuşum.

A yıldız, a yıldız, aç dudağını, aç.. bana vaadedildiği gibi bir anlat şunu, bir anlat.

Her zerre, her katre hem arar-durur; hem de onun sözüyle, onun verişiyle ustayım ben, usta der-durur.

XLI

A kınayanlar, kınadığınız zaman doğru, yerinde bir iş gördüğünüzü sanıyorsunuz.

Bu dolun-Ay, ancak ona lâyık olanları ışıtır; ışıkları size vurmadı da yolunuzu sapıttınız-gitti.

7050.Aşkı tadan gamlara düşmez, usanmaz; siz tatmadınız da o yüzden gamlara düştünüz; usandınız-gitti.

Tattığınızı hakkıyle tatsanız bile değil mi ki gerçek aşk değil; gene de âşıkların yolunu bulamazsınız (*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

XLII

Alkış, esenlik Necid'lilere; onlardan başkalarıyle yaşamak haram bize.

Üstünlüğü, üstün kişilere görüş olmada; güzelliği âşıklara can vermede.

Tanrı ehlinin can gözleri onunla sürmelenmede; Tanrı ehlinin zevkı onunla sürüp gitmede.

A orda oturanlar, efendimin üstünlüğü yüzünden râzılık kazanarak sürüp giden bir yaşayışa ermişsiniz.

Pâdişâhımız, yücelik-üstünlük perdesini örtmeseydi kapısına büyük kalabalıklar yığılırdı.

Şunu anlatayım sana; yüzünün parıltıları vursa taşlar, kayalar bile dirilir-gider.

Sözü, sözümüzü kestiği, bizi susturduğu zamanı, Tanrı, rahmetiyle suvarsın.. fakat gene de bu söze ait sözler var canımızda.

Gönlüm, onun işlerine düzülmüştür, bir elif gibi dümdüzdür ama kınayanların yüzünden de boyum lâm'a dönmüş, iki büklüm olmuştur (*).

XLIII

7060. Ben bu evi bırakıp bir yerlere gitmem; bu şehirden kalkıp yollara düşmem ben.

Bir benim, bir de şu güzel.. ömrüm boyunca onu bırakıp da bir başka yere gitmem ben.

Topraktakiler esere yüz çevirdiler; ben esîr'denim, esere yüz tutmam.

A gözlerim, şu gözler gibi ben de görüşe kavuşmazsam uzak edin görüşü benden.

Ay yüzü, bahtımı alt-üst etti ama gökyüzü gibi alt-üst gitmem ben.

(*) Bu gazel de Arapçadır.

Gökyüzü evi de kapkaranlık, yeryüzü evi de.. Ay çadırını bırakıp da bir yerlere gitmem ben.

Güneş gibi bana kılıç da vursa kılıcından kaçıp kalkana sığınmam ben.

Padişâhımın aşkı, taç olarak da yeter bana, kemer olarak da yeter; taca, kemere bakmam bile.

Kendimi melek huylarında kaybedeyim-gitsin; insan huylarına gitmem ben.

Onun aşkı sanki bir ağaç; ben de Mûsâ'yım.. boş yere ağaca gidecek değilim ya.

7070. O ağaçtan bir ışıktır, çağırdı beni; yoksa yeşilliği için ağaca gitmem ben.

Ağaç gibi hoş bir halde Âb-ı hayât-ı emip durayım; odun gibi kavurucu ateşe gitmem ben.

Tebriz'li Şems, seher aydınlığıdır; onun ışığından başka bir sehere gitmem ben.

- L -

XLIV

A biricik güzelim, yaşın tam olgunluk çağında... dertlere uğradım, sıkıntılara düştüm; kalk da gel a benim dayancım, güvencim.

Niceye bir şu dedi-kodu? Aşka tap da boy at, aşka düş de aşk gibi iki cihanda da ölümsüz bir hâle gel.

A beni sıkıntılardan kurtaran, a eşim-dostum benim, a meclisin Ay yüzlü güzeli, yüzün dolun-Ay, ağzının yârı, helâl şarap.

Niceye bir ayrılık yükünü çekeceksin; niceye bir ayrılık derdine düşüp derman arayacaksın? Hele şimdi ayrılık gagası kanatlarını da yolmuş.

Canın vefâ denizi, rengin temizlik parıltıları; korkmasaydım sana, a ululuk ıssı derdim.

Âh boş-boğaz nefisten; âh akılların arıklığından; âh usanan sevgiliden; niceye bir usanacak, bezecek ki?

Bütün âlemin gönlünü neşeyle doldurursun; herkesi aşkla sarhoş edersin; hayâlin bile gözle görülmez bir hayâl, görünmeyeni gösterirsin âleme.

7080. Ona ne dersem diyeyim, âcizliğimi bildirmedir; onu bilmiyorum ben ki sitem ediyorsun, vebâle giriyorsun diye korkutayım.

Canlarına girersin, bedenlerini esridirsin; meclislerde oturtursun onları; hem de o meclislerde büyük sağraklar vardır.

Bütün sorular, bütün cevaplar ondan; ben sanki bir rebabım; hadi, feryad et diye mızrabı vuran, yayı çeken o.

Terâzilerimizi düzene korsun; seslerimizi güzelleştirirsin; gamlarımızı giderirsin; gücün-kuvvetin çetin; azâbını pek senin.

Bir soluk olur, mat oldum sesi gelir bizden; bir soluk olur, kurtuluş sesi duyulur; o güzel huylu bana vurur-durur, hâlimi anlatır-gider (*).

- Y -

XLV

Bir zaman gönül mahallesine daldım; gönlün hâlinden bir iz aramaya koyuldum.

Bakayım, gönlümün hâlleri nedir dedim; çünkü bütün bir dünyâ, gördüm ki onun yüzünden feryâda düşmüş.

Her ovada, her şehirde hakîmlerin sözlerinden bir destan aradım.

Hepsi de gönlün elinden feryâda geldi; şu sözden bir zanna - şüpheye düştüm.

Aklımdan kalktım, gönüle doğru yola düştüm; fakat onun bulunmadığı hiçbir yer de görmedim.

7090. Şu gönül, bilenle bilinen arasında tercemanlık edip durmada.

Gönül sahipleri bilir, gönül nedir? Her canı olmayan gönlün değerini ne bilsin.

(*) Bu gazelin birinci, üçüncü, beşinci, yedinci, dokuzuncu ve on birinci beyitleri Arapçadır.

Gönülü Tanrı kapısında bulabilirsin; filânda, feşmanda bulunmaz gönül.

Âlemde sınıkları onaran, her izi olanı, her izi bulunmayanı gereği gibi gören Tanrı'dan başkasında bulamazsın gönülü.

- M -

XLVI

Tatlı dudaklım acı sözler söylemez; ağzımdan şarabı eksik etmez.

Her sabah çağı beni soyar, gel der, elbiseni soyan benim.

Eve atlar-gelir, mühlet vermez; yaptıklarını yeter bulmaz; peki, ne yapayım ben?

Sağrağıyla sersemim; onu gördüm de bedenim can kesildi.

Yedi kat göğe sığmak ârdır, ayıpdır ona.. o, zâti gömleğimin içinde dolaşıp duruyor.

Onun tatlı şerbetiyle arslan gibi bir yüreğim var; onunla kavgaya giriştim mi, tatlı sözlüyüm ben.

7100. Benim pençemdesin deyip durmada; seni ben yarattım; ne diye kırmayayım seni diyor.

Senin çenginim; her damarıma sen mızrap vuruyorsun da ben, ten-tenenem diye feryad ediyorum.

Hâsılı benden gönlünü koparamazsın diyor ; gönül yok ki bende; peki ne yapayım ben?

XLVII

Kimi gökyüzü gibi dönmedeyim; kimi melek gibi kanat çırpmadayım.

Dönüşüm de Tanrı için, oynayışım da Tanrı için.. onunum ben, onunla birleşmiş, ortak olmuş değilim ama.

O tuz mâdeni beni gördü de satın aldı ; o yüzden tatlıyım - tuzluyum böyle.

Can ormanında gerçekten de bir arslan var; gerçekten de karnımın dağarcığını yırttı-gitti.

Kazâya rızâ vereni pâdişâhım, bir gün olur kadı diker.

Ye'cuc da benim Me'cuc da ben: birim ama sayı-sınır yok bana.

Ağzını yum da bağa gir; gir de tapımdaki yazıları yitirme.

XLVIII

7110. Efendim, seni seviyoruz: yaşayışımız, o yüzden iyileşiyor, güzelleşiyor.

Niçin geri döndün, niçin çengi çaldın? Söyle, neden çırpınıyorsun, kıvranıyorsun; ne eksiğin var?

Hele gönlüm benim, hele cânım benim... Hele buyum benim, hele oyum benim.

Hele malım-mülküm benim; hele pâdişâhım, varım-yoğum; hele hazmen benim, hele mâdenim benim.

Bu efendimdir, bu dayancımdır benim: bu huzûrumdur - karârımdır benim, yardımımdır bu benim.

Budur güvercim, budur dayandığım direk; budur ezelim, budur bana ebed.

Ey yüzü, Ay'ın parlaklığını gideren; ey boyu, ağacın boyunu alçaltan.

Ey beni seher çağında ziyâret eden; ey aşkı gözümü ışıklandıran.

Koşsan-kaçsan da, yelsen-uçsan da şu can dilberinden canını kurtaramazsın.

Fakat bir de onun gamının [illegible] canını kurtarırsan vallahi, eşek leşinden de beter bir hâle gelirsin.

7120. Gel gülüm; gel pâdişâhım benim, bir neşe vermiyorsan bâri bir soluk ver, bir koku ver bize.

Kim susarsa içer; kim ağrı duyarsa inler: aman azizim, sakın-sakın, kadehi kırmayasın (*).

(*) Bu şiirin ilk iki beyti Rumca, üçüncü, dördüncü beyitleri Farsça, beşinci, altıncı, yedinci, sekizinci beyitleri Arapça, dokuzuncu, onuncu beyitleri Farsça, on birinci ve on ikinci beyitleri gene Rumcadır. Matla'ı yoktur, ilk iki beytin kafiyesi «s», sonraki iki beytin «n», ondan sonraki altı beytin «y», bu beyitlerden sonraki beytin «u», son beytinse «i» dir (Mevlânâ Celâleddin'in; III. basımına bakınız, S. 258).

XLIX

Leylâmın yüzünden Mecnûn oldum; yüzlerce Mecnûn'dan da daha deli-divâne bir hale geldim.

Ciğer kanıyle dopdolu bir hale geldim; ne hale gelmişim; bir kerecik bak da gör.

Ey beni güzellikle, hoşlukla yetiştirip geliştiren; ey beni kutlarken bana müjdeler veren.

Beni öldürürsen a bizim kanlı-kaatilimiz; kan-paham sensin.

Kendini sarhoşluğa vurursan varlığına varlıklar katarsın.

Hatırımız için halkaya gir; bir başka şekilde oyunlar oynar, el çırparsın.

Güzellikten de öte yüz çeşit daha hoşsun, daha güzelsin sen; gördüm de dudakların dedim; tadamazsın dedi.

Mezarıma gelirsen bir bak da gör; gözüm güzellikler yüzünden aşklarla dopdoludur.

7130. O bağda, o bahçede meyve, yemiş şekli yoktur; o haznede altının şekli görünmez.

Geceleri, mezesiz, masalsız bir işret olur ki bana sorma o bambaşka şeyi (*).

- N -

L

A güzel, benimle gönlünü birleştir, ver gönlünü bana.. buyruğuna baş komazsam o vakit şikâyet et benden.

Deli-divâne oldum; Allah için olsun, o güzelin saçlarından bir zincir ör bana.

Otuz cüzü eline aldın, çileye girdin; otuz cüz benim, vazgeç çileden.

(*) Birinci, ikinci beyitler «m», son iki beyit «r», aradaki beyitler «i» kafiyesinde, Beşinci, altıncı beyitler Arapça.

Bilmeden yola düşme; gulyabaniyle yoldaş olup gitme; sakın; kervanla yola düş.

A gönül çalgıcısı, o güzelim nağmeyle kafamın içini doldur-gitsin.

Hevâ, heves ayak kaplarını çıkar da yürü; Tuvâ çölünde ayaklarının altı kabarsın.

A Zühre, A Ay; yüzünüzdeki parıltıyla iki gözümü, iki meş'ale hâline getirin.

A can Mûsâ'sı, çoban olmuşsun; Turdağı'na git, bırak sürüyü.

7140. Senin dayancın Tanrı'dır, sopa değil; at sopayı, vaz geç ondan.

İstek, dilek Firavun'u mademki hayvan oldu; yürü, tak çanı boynuna.

LI

Bağım, bahçem de, meyvem de, gül dalım da, nilüferim de onun yüzünden tâzeleşti.

Kevserimden coşan Âb-ı hayat, vefâ ırmağında akmaya başladı.

A güzel yüzü dinim, gönlüm; a güzel kokusu haber getirenim kesilen.

Demircim, her solukta, yüzünün karşısında bir ayna haline sokuyor beni.

Dudaklarım kupkuru benim; gözlerim yapyaş benim.. işte benim kurum, yaşım bu a Ay yüzlüm benim.

Kapısına toprak kesildiğim, kapımı, damımı vurup duruyor.

Ayağı bağlı kulu olduğum güzel, başımın çevresinde dönüp duruyor.

Şarap içmem ya, içersem bile sağrağımı o öper benim de öyle içerim.

7150. O benim canıma dadılık edenimin, o benim anamın hiç sütü mü kesilir? Meme vermez olur mu bana?

O benim kucağıma geldi mi, iki dünyâ da yüzlerce meyveler yer benden.

Orduma o kumandan oldu mu feleğin kale dizdarı bile kalesini teslîm eder bana.

Ağzını yum, gammaz olma; o benim incim gammaz olarak yeter zâtı.

LII

O benim dilberim, kucağıma geldi benim; onun yüzünden damım da dirildi, kapım da.

Bu gece dedim, konuğumsun benim a benim fitnem, a başıma belâlar getirenim (*).

Şehirde önemli bir işim var, gideceğim dedi o benim canım, o benim başım.

Allâh'a and olsun ki dedim, bu gece gidersen yaşamaz şu bedenim benim.

Son-sonu bir gececik olsun, şu altın gibi sararmış yüzüme acımayacak mısın?

O güzelim gözlerin, ağlayışıma, yaşlı gözlerime bir kez olsun, acımayacak mı?

7160. Kevser gibi güzel-güzel akıp duran gözyaşlarıma, yüzünün gül bahçesi, bir gül olsun saçmayacak mı?

Ne yapayım ben dedi; kazâ ve kader, herkesin kanını benim sağrağıma dökmüş.

Yıldızım Mirrîh; talihimde, yıldızımda kandan başka birşey yok.

Benim buhurdanımdan yanmadıkça hiçbir ödağacı, Tanrı katında makbûl olmaz.

Dedim ki: Mademki kastın canadır; benim de kadan başka şarabım, mezem olamaz.

Sen selvisin, gülsün, ben gölgenim senin.. sen Haydar'ımsın benim, ben şehîdinim senin.

(*) «Konuk» sözü, «Goftem konukıy îmşeb tu merâ» tarzında ve Türkçe olarak kullanılmıştır.

A benim kulum-kölem dedi, eşi bulunmaz koçtan başkası kurban olamaz bana.

Circis gibi nefesi kutlu bir er gerek ki ülkemde yeniden-yeniye şehid olsun.

İshak peygamber gerek ki kapımın toprağında kurban edilsin.

Ben aşkım; senin kanını dökersem mahşerimde gene diriltirim seni.

7170. Aklını başına al da perçemde çırpınma.. kendine gel de hançerimden kaçma.

Ölümden yüzünü ekşitme de kucağım, şükürler etsin sana.

Seni kökünden söküp çıkarınca gül gibi gül de seni, benim şekerimle yoğursun ölüm.

Sen İshak'sın, ben babanım senin, a benim incim, nasıl olur da kıranm seni?

Âşıklar sürüsünün babası aşktır; benim şatafatım da ondan doğmuş.

Bu sözleri söyledi de seher yeli gibi gidiverdi; benim de gözlerimden yaşlar boşandı, aktı.

A benim başbuğum dedim, lütfetsen de yavaş gitsek ne olur?

Tez gitme a benim cânım, cihânım, a benim yüzlerce kanadım; biraz daha yavaş ol.

Hiç kimsecik, benim tez gidişimi görmemiştir dedi; benim en yavaş gidişim budur.

Şu gökyüzü bile çalışsa, çabalasa peşimden koşsa yetişemez bana.

7180. Sus dedi, şu felek kır atı bile benim karşımda topallaya-topallaya yürüyebilir.

Sus; susmazsan ateşim ormanı sarar.

Geri kalanım yarınadek söyleme de gönül, ağzımdan uçup gitmesin.

LIII

Sizlerle dopdolu bir ağzım var; sen kulak asma; can, duyar sözlerimi.

A başsız-ayaksız adam; kendine bağlısın da onun için doymuşsun, başını alıp gidiyorsun.

Bütün dinleyenler geçip gitse bile ben, yeni gamı eski dosta söylerim.

Balık, ne vakit suya kanar? Yahut da-Tanrı susuzu, Ledün bilgisine nasıl olur da duyar?

Şu söyleyenlerin hepsi de gitse can, kulağını açar, dinler de dinler.

LIV

Şu gönlüm daralmasaydı, aynam da aydınlanmaz, parlamazdı.

A diken, benim bahçemden bir gülsün sen. . cehennem de benim kinimden bir ıssılıktır ancak.

7190. Dünyânın güneşinde, benim dün geceki debdebemin bir izi var ancak, bir eseri var.

O Uhuddağı, beni, benim yün hırkamı kıskandı da yüne, yapağıya döndü.

Benim badem helvamı yersen bayat ceviz gibi kırılır-gidersin.

Şu sırça gönüllülerin gönülleri olsun diye bütün yükleri çeğnime almışım (*).

Böylesine bir can topluluğu için her günüm cuma olmuştur.

Böylece de solup gidenim tâzeleşsin, erliği kalmayanım erkek olsun derim.

LV

Sensiz, bunca zamandır nerdeydim acaba? Senin ardından ok gibi uçmadaydım, senin elinde yaya benziyordum.

Bana izin ver de köyün halini söyleyeyim, şeyhimiz, gökyüzü gibi neden gök renkli elbiseler giyindi; anlatayım.

Şu perdeyi kaldır da solup dağılanı tazeleştir; topraktan olan toprağa girsin, can da uçsun-gitsin.

(*) «Çegin» sözü, Türkçe olarak «Çine» tarzında geçmektedir.

Padişâhım yokken nerdeydim acaba? Bir an hırsız gibi korkuyordum; bir an bekçiye dönüyordum.

7200. Kimi dördün-beşin tutsağıydım; kimi defineyle zahmet arasında bunalıyordum.. hâsılı yüzünü görmedikçe kârım, ziyanın tâ kendisiydi, tâ kendisi.

A sarayın ustası, beni töhmetli tutarsan yüzüme-gözüme bak; sararmış yüzümle yaşarmış gözlerim, gönlümde ne olduğunu bildirir sana.

A cefâ okunu saplayan, fakat yayı gizleyen, ya acımayı sel götürmüş; yahut da iyilik ölmüş.

A cevri, cefâsı, başkalarının lütfundan iyi olan; bütün bunları yaptın-ettin ama bir gönül bile senden soğumadı, senden vaz geçmedi.

Şu solukta herşeyden vaz geçtim de sana ulaştım, sana yapıştım.. o dünyânın hafif ruhlu güzeli, sun o ağır sağrağı.

Sun da bir uğurdan gamdan da kurtulayım, çâresizlikten de.. doydum gam yemeden, gam yiyenlerin minnetini çekmeden.

Sun da Tanrı kadehiyle sarhoş olayım, kayıtsız yok olup gideyim; yoklukta kanat açayım, mekânsızlık ilinde uçayım.

Can, sevgiliye ulaşsın da her kurumsağın burun büküşünü, her kaltabanın böbürlenişini ne kulağım duysun, ne aklım anlasın.

Zerre gibi oyuna düşürdün beni; ayağımı vura-vura can vereyim a canımın canı.

Bu haberin geri kalanını söyliyeyim mi acaba; hayır, sustum ben; sen söylersin a tatlı dilli çalgıcı.

7210. Öldürün beni ey güvendiğim kişiler; gerçekten de yaşayış, ölümdedir; yaşayış, sevgilerin güzellikleriyle ölümde.

Rabbimiz bize doğru yolu gösterdi; hastalıklarımızı iyileştirdi; elimizden çıkanı ödedi; ne de güzel yardımı istenendir o.

Okçulardur gözleri, hoş nişandur kaşları... Öldürür yüz süvari, kimdir ol Alpârslan (*)?

Işığınız gözümde, güzelliğiniz gönlümde.. gerçekten de yardımcım Rabbimdir; Rabbim bu güzel kırânı arttırdıkça arttır.

Gönülde bir hayâldir, salına-salına yürümeye koyuldu; ne de güzel yürüyüşü var; küpler gibi sağraklarla dilediği kadar suvardı bizi.

(*) Bu beyit Türkçedir; bir sözüne bile dokunmadan olduğu gibi yazdık.

Bırakın şu ayrılığı; koçuşarak ululayın birbirinizi; birleşmeye gayret edin de açın cennetlerin kapılarını.

İşret vakti herkes, bir yalnızlık bucağına gider; fakat benim işretimin gizli olmaması gerek.

Bu güzel bahtlı sâkıynin elinden ağaç gibi içer-dururum.. yoksa yeşermiş, sarhoş, genç bir hâlde nasıl gidebilirim?

Bu gazel, düzenbazın gönlüne, canına çekilmiş bir kılıca benzer; uzadıysa zararı yok; kılıcın uzun oluşu bir kusur sayılmaz.

Fâilâtün fâilât-fâilâtün fâilât... A Tebriz'li Şems, sen hem pâdişahsın, hem terceman (*).

LVI

7220. Sevgili, gönül gibi otur-otur ... Can gibi yersiz-yurtsuz otur-otur.
Beline, diline az yağma ver.. a güzel yüzlü, otur-otur (**).
Bir ömürdür, gemi gibi gezdin denizde; otur-otur.
Eflâtûn'sun, Câlinos'sun; kır safrayı; otur-otur.
Şarap gibi acılık ne vaktedek, ne vaktedek? Helva gibi otur-otur.
Kanımı içtin; ne vaktedek dönüp duracaksın? Bisoluk gene gel; otur-otur.
Ne vaktedek lala yakıp yandıracak bizi? Onsuz yalnız otur-otur.
Mîzan gibi titredin; İkizler Burcu gibi otur-otur.
Beni savmaya çalışıyorsun; yarın diyorsun... Yarından önce otur-otur.
Kevser gibi arı-durusun; hoşlardan da hoşsun.. hiç bulanma; otur-otur.
7230. Güzel sevgilim, şarap gibi içimde, başımda otur-otur.
Hadi ey Ay yüzlü, söyle-söyle; ey cana can katan, otur-otur.

(*) Bu gazelin on beşinci, on altıncı beyitleri Arapça, on yedinci beyti Türkçe, on sekizinci, on dokuzuncu, yirminci beyitleri, gene Arapçadır.

(**) «Beline, diline» sözleri Türkçedir.

LVII

A yedi deniz, inci bağışla; şu bakırları kimyâla dolu bir hale getir.

A sarhoşların mumu; a bağın-bahçenin selvisi; ne vaktedek masaldan lâf açacaksın; artık vefâ göster.

Her mermer, her granit kaya ağladı hâlimize; ey sevgili, şu derdimize derman ol.

A öfkelenip yüzünü gizleyen dost; şu olaya bir son ver, görün artık bisoluk.

Bağışlarda bulundun, çok-çok adamlıklar ettin; şimdi iki kat adamlık et.

A yolu-yordamı güzel, a Ay, a yıldız; gece karanlığında Ay gibi cömertlik et.

Eski derdi gider, hastalığımızı iyileştir, eziyetimizi al; yüzümüzdeki yetimlik tozunu sil; arıt bizi.

Cennette bile olsam, altına, gümüşe batsam değil mi ki sen yoksun, yetimim; sen derman ver bize.

7240. Dudağımı yumdum, gamlar içinde oturakaldım; elimi aç; göster yüzünü bana.

LVIII

Hey, ne diye bu kadar kaçıyorsun? Bisoluk otur şurda.. a sabırlı dost, a tümden sabır kesilen, tümden oturamaklı olan, nerde sabrın senin?

Biz iki-üç yeni ölmüş kişiyiz; o perdenin açılmasını beklemedeyiz; açılsın da telkıynle dirilelim, kefenimizden kurtulalım.

Hadi, kıyâmet gününden önce geçmişlere bir üfür de gökkubbe bile mahşerinden alkış sesini duysun.

Hey, bizim dilimizle söyle; gizli-kapaklı değil, apaydın söyle; a bütün huyu kan içmek olan, ne vaktedek sitemlerle kan içeceksin sen?

Ne vaktedek ciğerini dişleyeceksin; ne vaktedek âşıkın başına kastedeceksin? Ne vaktedek iş söyledir, böyle diye kötü haberler vereceksin ona?

A dudakları şeker mi, şeker, a geceleri cennet mi, cennet sevgili, ne vaktedek âşıkın ağzını acıtacaksın, gecelerini karartıp duracaksın?

A en ulu aldatıcı, hiç bal, zehir verir mi; hiç şekerden sirke coşar mı; şu aldatış ne vaktedek sürüp gidecek?

Dudağın ne yaparsa yapsın, ne söylerse söylesin, şekerden haber verir.. yaptığın her işte lûtuflar gizlidir.

Selvi, ne diye saman çöpüne benzesin, altın neden bakıra dönsün?
a kıyâmet gününün pâdişâhı, sen ne diye bir kimseye benzeyesin?

LIX

7250. Sen ne yapıyorsan bil ki benim işimdir o; beden ne işlerse işlesin, candır o işi yapan.

Benim gözümsün sen, benim kulağımsın sen.. şu ikisini söyledim ben; ötesini de sen bil, anla.

Dünyâda o define olmasaydı dünyâ, ne diye yıkık bir eve dönerdi?

A babam benim, defineyi iste.. oynat elini, oynat elini.

Onun güzel kokusu bize kılavuz oldu; güllere, fesleğenleredek yol gösterdi; güllere-fesleğenleredek.

Varlık âlemi, zerre-zerre, sana müşteridir; aklını başına devşir de incini ucuz satma.

Dağarcığın ağzını açarsan fare girer, kedi girer içine.

Aşk oldu mu can kaybolmaz.. tek, sevgilinin gölgesi uzaklaşmasın başımızdan.

Bunun geri kalanını da sen söylersin ey Ay, ey güneş? Ey parlak Zühre.

LX

Gönlün, gönlün, gönlün için, gönlümü incitme... Niçin, niçin, mânası ne? Perperişân edersin beni.

7260. Gel, gel, gene gel, barış da eve yönel.. gitme, gitme önümden, omuz silkme sen öyle.

Yüzlerce şeker kamışlığısın, neden yüzünü ekşittin, kaşını çattın? Seher yelinden tezsin, neden ağır canlı oldun?

Gül bahçesine benzeyen yüzünün aşkıyla şimdi ben, yüz binlerce masal gibi uzadım, gül bahçesinden de genişim, selviden de boyluyum.

Gel, gel de bir soluk ver bana; güzelim solukların, Âb-ı hayat gibi gönlümün ömrünü arttırır.

Cilveden; işte buracıkta cilvenin pahası, yüzlerce can.. fakat binlerce cana değer; ne de ucuz bir matah.

Aklımızın aklısın; neden ayrısın bizden? Aklı giden baş aptallaşmaz, şaşırıp kalmaz da ne yapar?

Bu sarayın direğisin, neden kapıdan dışardasın? Direksiz kalan saray yıkılmaz da ne olur?

Gökyüzündeki Ay'sın, bizse kapkaranlık geceyiz.. Ay olmayan geceler pek karanlık olur, pek.

Şehrin pâdişâhısın; biz şehrin kıyısıyız; pâdişahsız kalan şehirde ne baş vardır, ne kuyruk.

A Ay, sen Süleyman'sın, ayrılıkla gamsa şeytanlar, devlerdir.. Süleyman uzaklaşınca şeytan fırsat bulmadı mı?

7270. Mûsâ yerine geçmişsin; sopayız sana biz de.. Mûsâ'nın elinden başka bir elde, delil olma kabiliyetini bulmadı sopa.

Hoş soluklu Mesîh'sin, bizse çamurdan yapılma kuşuz.. bir soluk üfür bize de seyret, nasıl yücelerde uçarız.

Zamanın Nûh'usun sen; sana bir gemiyiz biz.. Nuh gemiden giderse nerden tûfandan kurtulur gemi?

A benim cânım, Halil'sin sen; bütün dünyâ ateşlerle dolu.. Halil olmadıkça ateş, güllük-gülistanlık olmaz.

Sen Mustafâ nûrusun; Kâ'be putlarla doldu.. hadi, gel de Rahmân'ın evinden putları at dışarıya.

Sen güzellik Yûsuf'usun; halkın gözleri bağlı.. Ken'an ihtiyarının gözleri gibi gözler, seninle açılır.

Arı-duru incisin, çevrende sedefiz biz; mâdenin incisi gitti mi sedefin ne değeri kalır?

Güneşin canısın sen; odur canı âlemin.. sana, dünyânın canına cansın dersem de değer.

İmân, gaybe olur; sense gizliye açıklıksın; açığın açığının apaçığısın; iman ehlinin temeline temelsin.

Sus ki kıyâmetedek, belirtilerini söylesen, gene de gizli bir defineden bir arpacık göstermiş olursun ancak.

- V -

LXI

7280. A erlerin başı, söyle de söyle.. a meydanın pâdişâhı, söyle de söyle.
A ölümsüz A, a sâkıylık eden pâdişah, a söz bilenin canı, söyle de söyle.
Topluluğa kıblesin, muma ışıksın.. onların hikâyesini söyle de söyle.
A tümden düzen, a sarhoşlar sâkıysı, gül bahçesinin gizliliklerini söyle de söyle.
Hem herşeyi bilirsin, hem tümden cansın.. dîvânın başısın sen; söyle de söyle.
Ab-ı hayat sensin, şeker kamışı sensin; sevgiliye âit gizli sözleri söyle de söyle.
Gamlanmazsın, öfkelenmezsin.. a neşeli gönül, söyle de söyle.
Şîrîn'in Hüsrev'i, otur da otur.. atlıların yolunu söyle de söyle.
Dün açıldın-saçıldın; söyledin de söyledin.. gene iki mislini söyle de söyle.
O arı-duru şarabı, o koskoca sağrağı sun; gülerek-açılarak söyle de söyle.
A rebap çalan dost, her ne bulursan, îmânına and olsun, söyle de söyle.
7290. Ne kavga edersin, ne kaçarsın sen... Başsız-sonsuz söyle de söyle.

LXII

Gönlüm, gönlüm.. gönlüm sende; yüzün, aydın yüzüne tutkun.
Güzelim , güzelim , can istersen , canına, başına and olsun , vereyim, vereyim.

Avucun, avucun, rahmet avucun... Dudağın, dudağın; şeker dudağın.

Soluğun, soluğun; can gibi soluğun... Şarabın, şarabın; altın gibi şarabın.

Kapın, kapın; bağış kapın senin... Gülün, gülün, kızıl gülün senin.

LXIII

Gönlüne tutuldum âşık oldum; konduğun yerde yurt edindim, kalakaldım.

Mâdenindeyken elde etmeyi ne diye isteyeyim? Gelirim sendenken altını ne yapayım?

Soluğunla bütün dünyâ yeşerdi.. Senden istîdat elde eden herşey, gönüle de kıble kesildi, cana da.

7300. Akıl da deli-divânen oldu, fikir de.. sana tapan, bilgiden de geçti, kulluktan da.

Gökteki kuşların, senin yüzünden kanatları bağlı.. her akıllı can, senin yüzünden akılsız.

Hüner Hârût'u da, edeb Mârût'u da senin Bâbül kuyunda baş aşağı asılakalmış.

Boğazlayasın da dirileyim diye can, deve gibi baş vermede, boyun uzatmada.

Canın her müşkili, seninle çözüldü; dünyada senin müşkilin olarak bir ben kaldım.

Alacağım ücret için bir berat yaz da senin vergi memurundan paramı alayım.

Dolun-Ay'a benzeyen yüzünün ışığıyla gecemiz, gündüzden iyi şimdi.

Geceleyin develer, senin konduğun yere, senin mahmelinedek rahvan yürürler.

Konağında, senin zâliminden de hür olurlar, adâlet ıssından da.

Sus; fakat seni söyleten bir soluk bile susturmuyor seni.

LXIV

7310. Gönlümüzün ışığı güzelim yüzün; kolumuz-kanadımız güzelim huyun.

Bayramımız, arefemiz, senin gülüşün ... Miskimiz, gülümüz, senin güzelim kokun.

Talihimiz, değermi Ay'a benzeyen yüzün... Gölgeliğimiz güzelim saçların.

Secde ettiğimiz yer, kapının toprağı... Gezip tozduğumuz yer, güzelim köyün.

Bir kere senin güzelim yanına gitmiş; başkalarına gidemiyor gönül.

Gitse bile senin güzelim çekişin, tutar, çeker onu.

A varlığıyla bizi sarhoş eden; senin güzelim ırmağında yüzer, dalgalanırız biz.

Gümüşe benzeyen göğsün, altına döndürdü beni; senin birliğin yüzünden yalın kat oldum, tek kaldım.

Baş komadayım; senin güzelim topun, nasıl olur da çevgenine baş komaz?

Susayım; çünkü güzelim varlığı, beni hay-huylara salmıştı; sarabı hay-huyumu yok etti-gitti.

- H -

LXV

7320. O kanlar içerek semiren, o ciğerler yiyen aşk yok mu? Yârabbi bize karşı yumuşat onu, merhamet ver ona.

Kan dökmediği gün ağrılar tutar onu; âşıkın ciğerini yemedikten sonra hiçbir şeyle dinmez, geçmez o ağrı.

Bakışının okunu gördüm senin; can, ne devlet bu dedi; o zıhın çekişiyle yay gibi doluyum, dolu.

Aşâlık topraktım, yokluk bucağında gizliydim; aşkın, mezarımın başına geldi de hadi dedi, kalk, sıçra.

Senin sesinle sıçradım, kalktım; senin buyruk sürdüğün devirde oturdum, kaldım.. Beni sen ağırla a efendim, şarap sun bana.

Kendinden geç de karşımda otur; beni de kendimden, varlığımdan geçir... Geçir de ne küçüğü düşüneyim, ne büyüğü.

Satranç tahtasında yayayım, at istemiyorum; sana mat olmuşum a padişahım, yanağını koy yanağıma.

A İsâ soluklu Yusuf, param olsa da gamlıyım, olmasa da.. getir Cem'in kadehini, vallahi sensin sakıy.

O şarabı sun ki gönül, onun yüzünden ayna gibi ap-arıdır; getir cumartesi'ye, perşembe'ye atma.

LXVI

Ey can-ey can, Allah korusun... Sür deveyi, Allah korusun.

7330. Pâdişâhın önünde ateş gibi kadehi çektikçe çek; Allah korusun.

Dudağınadek dopdolu kadehi geceyedek çek şu meydanda; Allah korusun.

Gizliden gizliye gözlerini seyret, öfkesine bir bak; Allah korusun.

Şûh bir sevgili, ülker renkli. Konuk geldi, Allah korusun.

Sarhoş gördüm, elini yaraladım; hem de kolay-kolay... Allah korusun.

Sâkıy, sıçra; şarap sun fincan-fincan.. Allah korusun.

LXVII

Ne mutlu onu gönlüne yerleştirene; gönül de onun aşkıyle yatışır zâti.

Kerem sâhibinin canı Meryem'e benzer; gönlü Mesih'tir sanki: göğsüyse Mesih'in beşiğidir adetâ.

Sırrını almaya izin verdi gönüle; kullarına lûtuf olarak da göğüsleri genişletti.

Lûtuflarıyle, ihsanlarıyle kalplere merhamet etti; savaşının çetinliğiyle de nefisleri kahretti.

7340. Perdeyi açtı; artık ne bekleme var, ne unutuş.. büyük sağrağına alıştırarak kutlu kişiyi ferahlandırdı.

Düşünceler, Rablerine âşık oldu, ona sarıldı da Arş bile direğiyle onların hâli karşısında yerlere eğildi.

Sevgilinin lûtfuyla onun bakışına mazhar oldular.. Tanrı, güzel bir yol gösterdi de doğru yola soktu onları.

Topluluk, bütün vasıflarıyla sevgili.. Tanrı'ysa bir-bir hepsine de âşık.

Akıllar, onun âşıklarına hayran olmuş-gitmiş; artık onun tarafından sevilenlere karşı ne hâle gelirler.. bir çağır onu da seyretsin.

İnkâra saplanıp da bu hususta aklınla işler başarmıya kalkışma; o güzelin düzeninden kork.

Çünkü bu iş, bizim buyruğumuzla düzüp koşulmaktan çok büyük; onun kinlerinden sınıkları onaran Tanrı'ya kaçar-sığınırım ben.

Görüş ülkesi, şeyhimizin ülkelerindendir; o, nasıl dilerse öyle verir, yahut da vermez; buyruk onun.

Yalım-yalım ışıkları, gönlümden hiç çıkmıyor; görünmüyor, uzaklaştı diye hiç şamata etmeyin.

Yaz güneşi dolunmaya yaklaşsa, dolunsa bile sıcaklığı, kullarından yitip gitmez.

7350. Tebriz, efendim Şemseddin'le ululandıkça ululanmıştır.. âşıkları yakıp kül eden, ne de kerem sahibidir o (*).

- Y -

LXVIII

Delilikten-divânelikten bir koku almak istersen düşünceden vazgeç, gamlanmayı bırak.

Elbise için gönlün daralırsa canın, altın kemer kuşanamaz.

(*) Bu gazel Arapçadır.

Aşağılık kişiler gibi altın sayıp durdukça aşk, nasıl olur da seni mahrem sayar?

Işık oldun mu, herkesin üstündesin; ışık değilsen kapının altındasın.

Yanmıyan sopa odundur; fakat yandı mı kıvılcımlara kavuşur, alevler çıkarır.

O vakit kıvılcımı, insan canının kıvılcımı gibi varır, aslına ulaşır.

Göze çekilmeyen sürmeye sürme denir; fakat göze çekildi mi, görüş kesilir.

Ağır buluttaki yağmur katresi denize düştü mü inci kesilir.

Yakılası kara dikeni seher yeli terü tâze bir gül haline getirir.

7360. Bir lokma ekmek çiğnendi de yendi mi can olur, canlının yaptıklarını yapar.

Bir sanatkâra gıdâ olursa o lokma, sanatkârlık eder.

Belâ, senin gönlünü döver, ezerse belânın ta kendisinden ballar yer, şerbetler içersin.

Ecel, başını ezerse o vakit anlarsın ki tümden başmışsın sen.

Beden yumurtasında şaşılacak bir kuşsun; yumurtadasın da o yüzden uçamıyorsun.

Beden yumurtası çatlar, kırılırsa hem uçarsın, hem canını kurtarırsın.

Yolculuk sevdâsı, yolculuğu anıştan ileri gelir; insan yolculuğu anar da yola düşer.

Halbuki sen oturmuş, kalakalmışsın; şu yolculuk vehmiyse, hünersizliğinden bir zannındır senin.

Yârabbi, şu eğri vehminden kurtar onu.. deve de vehmi veren sensin, periye de.

Mademki yerleşmişsin, yola düşmüyorsun; ağzını yum; yolculuğu anıp durma.

LXIX

7370. Sultânımsın, sultânımsın ; gönülde, canda îmânımsın.

Bana üfürürsen ben dirilirim ; bir can da nedir ; yüz cânımsın.

Ekmek, sensiz zehirdir bana, ekmek değil.. hem suyumsun, hem ekmeğimsin.

Senden gelen zehir, panzehirdir bana.. benim ucuz balımsın, şekerimsin.

Bağ-bahçemsin; yeşilliğim-cennetimsin.. selvimsin, gülen yaseminimsin.

Hem pâdişâhımsın, hem Ay'sın bana.. hem temelimsin, hem mâdenimsin.

Sustum, sen anlat; çünkü sözde de burhânımsın.

LXX

Benim gibi sivilcelere karmaman, kaşıntılara düşmemen için beni rahat bırakmaman daha iyi.

Elimi yüzüne koyma da sarhoşumuzu gamlandırma.

Boyacısın, ümitleri pişirir, oldurursun... Kendine gel de aynayı paslandırma.

7380. A hoca, özengimizi bırak; yoksa kır atımızı eğersiz bırakırsın.

Biraz uzacıktan dizlerini dövüyorsun da dizimizi yastık edinmiyorsun.

Fakat ne yaparsan yap; âmin de demiyorsun ama sana duâcıyım ben.

Gönül diyârına giderim, orasını sana yurt olarak veririm; tek sen, gönlünü kinlerle doldurma.

Yüzümü ayağına korum; tek sen yüzünü buruşturma.

Gönülden - candan beğenmiyorsun ya; ben de susayım; davulcağızını çalmıyayım artık.

LXXI

Sevgili, bu gece uyumamanı istiyoruz ; Allâh için olsun, uyuma bu gece.

Aydın günedek selvi gibi, süsen gibi hoşuz, güzeliz .. yalnız şunu istiyoruz senden : Uyuma bu gece.

Uygun bir dostsun, pâdişahsın, efendisin.. gerçek sabahadek uyuma bu gece.

A Ay parçası; uyuma bu gece de yıldız gibi yücelerde bulun.

7390. Yüzünün güzelliğinden, kokunun lâtifliğinden Ülker yıldızı şunu istiyor: Uyuma bu gece.

Zurna, bizi, senin sarhoşun görünce feryâda başladı; uyuma bu gece diyor.

Gündüz oldu mu lala gürültüye başlar; uyuma bu gece de kör olsun lala.

Sarhoşların meclisinde şarap, buyruğa uyanlarla beraber ağlıyor; uyuma bu gece diyor.

Bir topluluk, senin için yakınlarından ayrıldı, perperişân oldu; uyuma bu gece diye yalvarıyor.

LXXII

Dün gece sabahadek efendinin damındaydım... Yıldız da, gök de, Yıldız da, gök de Zühre'den aldı efendinin kadehini.

Bütün canların, bütün canların bağlanmış kanatları, ayakları, bağlanmış kanatları, ayakları... Tıpkı gönlüm gibi, tıpkı gönlüm gibi gönülleri hoş, efendinin tuzağında.

Tuzağın, tuzağın kızıl şaraptan da hoş, yeşil altından da hoş... Efendinin şarabı, sızırılmış altından da daha eşsiz, sızırılmış altından da daha eşsiz.

Pâdişâhın yüzünün ışığı, pâdişâhın yüzünün ışığı, yüzlerce Ay'a hasretler çektirmede, yüzlerce yol kesmede, kutluluk sabahı, kutluluk sabahı... Efendinin akşamında gizlenmiş.

Kaarûn'un haznesini, kaarûn'un haznesini, gökyüzünün yıldızlarını, kutlu ülkeyi, hattâ canını, hattâ canını verse adam, gene ödenmez Efendinin borcu.

7400. Şu sözleri düzmek olugan birşeydir, olugan birşey; fakat sen şunu bir gör ki dünyânın hasları bile efendinin halkına kurban olmuş-gitmiş, kurban olmuş-gitmiş.

LXXIII

A canım benim, o kadar güzelsin ki.. Yâ'kub'un yeni yetişmiş oğlusun; yürek çarpıntısısın, kargaşalıksın, canların istediğisin sen.

Canımızın canısın; adların anlamısın; herşeyin varlığısın; kavgaları koparan fitne başısın sen.

Mademki bir kadeh içtim; kalkayım, döneyim... İster benzim kızıl olsun, ister sapsarı; o gülün dalıyım ben.

A efendim, a efendim; Leylâ'dan haber ver bana.. sarsılma-sarsılma; şunu an: Gece gebedir.

Efendimiz, efendimiz, şaşırdık-kaldık biz.. Yarlıga bizi, yarlıga bizi; sensin noksan sıfatlardan arı, sensin noksan sıfatlardan arı (*).

LXXIV

Hoş geldin çelebi, gel yukarıya. Gece yarısı damımızın üstünde kimi arıyorsun?

Kimi, ben keşişim dersin, siyahlara bürünürsün, eline bir sopa alırsın.. kimi, garib bir Arabım dersin; imâme urunur, mızrak taşırsın.

Ne olursan ol a beyim, pek sarhoşsun, arslanları avlarsın.. a Hüsrev, hangi dille söylersen söyle; dudakların Şîrin mi, Şîrin.

Seni sevmiye geldim; sana lâyık değilim ama gene de sevgine düştüm, yandım.. Ya Tanrı ışığısın sen, ya Tanrı'sın.. ya meleksin sen, ya peygamber.

7410. Gönül gamını yedim mi, gönüle acırım da a yoksul gönül derim; neden böyle yanıp yakılıyorsun, neden böyle ateşler içinde çırpınıyorsun?

Gönül de sen nerdesin der; ben nerdeyim? Ben gönülüm, sen bedensin; yürü, bedenliğini yapadur.

Derilerde renk vardır, özlerdeyse zevk vardır... Deriler, özlerle ne vakit bir yolu, bir yordamı tutar?

(*) Gazelin son iki beyti Arapçadır.

Sabahlar hayır ola.. birteviye gitmeyen bir gün.. geceniz gündüz oldu; geceler, gecelik etmiyor artık.

Yorma beni çelebi; gel bana, gir içeriye.. bir soluk sâkıylik et, çünkü meşrebin pek tatlı; dudakların balla şeker.

Sustum ben, bana dilsiz sözler bellet.. çünkü doğulu olsun, batılı olsun; gönül tir-tir titriyor ondan (*).

LXXV

Efendiye doğru ne kadar da koştum; koştum ama şükürler olsun ki Efendinin yüzünü de gördüm.

Kapkaranlık gecede boyuna yol aldık biz; Efendinin kokusu kılavuz oldu bize.

Canların neşesidir; ağızların tadıdır; mekânların aslıdır Efendinin mahallesi.

Gül bahçesinin alanı sarhoşların işreti.. Âb-ı hayâttır Efendinin ırmağı.

7420. Efendinin toyu, pek büyük bir yaşayış; boyuna kadehler sunulmada.. iki dünyanın da düğünü-derneği (**).

Efendinin tuzağı, bana dilektir, istek.. Efendinin hayı, huyumdur benim.

Efendinin « koy », bırak buyruğunu duyar duymaz kurt, kuzuya râmolur-gider (***).

Boyuna bağışlanıp duran bir haznedir; Halil'in sofrasıdır.. nekeslik, Efendinin huyu değildir.

Pâdişahların kelleleri, Ay yüzlülerin başları, Efendinin çevgeninde birer toptur.

Sus, az söyle, hey.. ne vakit olacak da Efendinin evi, evlerin kıblesi kesilecek (****).

(*) Bu gazelin ilk mısraı, üçüncü mısraındaki «keşiş» sözü, dördüncü beytin ilk mısraı, sekizinci ve dokuzuncu beyitlerin ilk mısraları Rumcadır.

(**) Beyitte «toy» kelimesi, böyle, Türkçe olarak geçiyor.

(***) Beyitteki «Koy» Türkçedir.

(****) «Evler» kelimesi, Farsça ekle «evhâ» tarzında cemilenmiş ve Türkçe olarak geçiyor.

LXXVI

Dün gece, bütün gece.. dün gece, bütün gece Efendinin damında döndüm-dolaştım.

Gece bitti, gece bitti., sonunda Efendinin kadehinden şarap içtim-gitti.

Efendinin adı süte de öz bağışlar, tad verir, şekere de.. güneşe de ışık verir, Ay'a da.

Pâdişahların dilleri-damakları bağışlar alır.. Efendinin dili, damağı bağışlar bağışlar.

7430. Tatlı, alımlı yüzü, canlara Kâbe'dir; olgun şarabı, herşeyi bilen Tanrı tarafından coşmuştur; olgunlaşmıştır.

Elif bile olsan da harflerin başına geçsen gene Efendinin lâmında yok ol-gitsin.

Işıktır o; ateş görülür.. Efendinin bayağı kulları bile özel mi, özel canlardır.

Yeter, sus artık; yeter, sus artık.. Efendinin borcunu kimsecikler ödeyemez (*).

LXXVII

Gördün mü, gördün mü sevgilimiz neler etti bize? Gördün mü nasıl da mat etti bizi o vefâlı dost.

O yaşayış kaynağının gönülleri bu çeşit mat edişini nerde gördün sen?

Mat eder görünür de bağışlar; onun gibi tersine işler yapan kimi gördün sen?

O aşk bağıyla bağlanan, aşk yüzünden binlerce gönlün açıldığını gördün ya, haktır bu görüş.

Bir gül verdiysen diyor, al sana bir bahçe.. cefâ gördüysen vefâdan da nîmetlen, rızıklan.

(*) Bu şiirin matla'ı yok.

Şu beden, onun bostanından bir eşek başı.. o incilerle dolu denizden bir mıhladız gördün sen.

7440. Firavunluğundan sana bir şaşılık verdi de ejderhâ gördün; oysa ki bir sopaydı o.

Bugün Mûsâ, çağırdı seni de o sopadan yüzlerce yaprağın fışkırdığını gördün.

Dünyâ avcısı, iri inci tâneleri saçtı; sense bönlüğünden onları, bayağı bir vergi gördün.

Bön kuşçağız gibi onun yanına gittin; tuzağı, hîleyi-düzeni, can yakıcılığı gördün.

«Biz kurtardık» lütfu, gene satın aldı seni de Tanrı'nın lûtfunu, yardımını gördün.

Ay'ın talliyle Müşteri'ye döndün; Allah'tan, «Satın aldı» bağışını gördün sen.

Şu bağlanışı, açılışı, o kadar çok gördün ki sayıya sığmaz.

İşin sonunda o veli-nîmet, gözünü açtı da tütyayı gördün.

Selsebil çeşmesinden şarap içtin; erenlerin has işretini gördün sen.

«İçin» çağrısı sana kol-kanat verdi; hava alanının gezilip dolaşılacak yerini gördün.

7450. Derken o havadan Hû'ya gittin; Kafdağı'nın yücesinde Zümrüdü ankaa'nın uçuşunu gördün.

Ululuk devlet kuşunun neliksiz-niteliksiz uçuşunu seyrettin.

Bundan öte, duâları kabûl eden söylesin; hangi duâ olursa olsun, onun kabûl ettiğini gördün sen.

LXXVIII

Seher çağı güldün ya, belâ kapısını kapattın.. cilâcı ustası gibi, gam kirini-pasını aynadan arıttın-gitti.

Ne canlar verdin ; ne hırkalar çaldın ; ne kulaklar tuttun da işret yerine çektin.

Ne ışıklar ışıttın , ne tencereler kaynattın .. ne çevikler tuttun ; ne yollar sordun.

Akl-ı küll'ü aştın, gönüle dışardan üfürdün .. bağın - bahçenin açılışı - saçılışı senden; selvi gibi nazlandın.

Sarhoşsun ama neden ağızları bağlamadasın; neden kalemi kırıyorsun, kâğıdı yırtıyorsun?

Ne dallar silktin, ne meyveler devşirdin .. ne diye yüzünü ekşitip oturdun; neden insanı korkutmak istersin?

LXXIX

Sevgilinin yüzünden, gördüğün gibi gönlüm hoş.. can ışıklarla dolu; gördüğün gibi işte.

7460. Sevgilinin yeşilliğinden, gördüğün gibi güllere, gülistanlara yüzlerce kutlu ırmaklar akmada.

Bir bak da gör, gördüğün gibi kimde bir gönül varsa bu hevesle gönülsüz kaldı, işten-güçten oldu.

Senin yüzünü gören herkes, gördüğün gibi, sırlar hocası kesildi-gitti.

Mansûr, gördüğün gibi daracağına çekildi ama bil ki bu, görünüşte bir bahâneden başka birşey değil.

Canlar, senin gül bahçene kavuşmak ümidiyle, gördüğün gibi dikenlerle uzlaştı.

Aşk, tavuskuşuna benzer.. uçup gitti mi gönül, gördüğün gibi yılanlarla dolar.

Aşkı seç, aşkı.. güzelim aşk olmadıktan sonra ömür, gördüğün gibi, bir yüktür ancak.

Âşıkların gönüllerinde övünç, iki dünyanın saltanatı, gördüğün gibi, ayıptır, ârdır.

Efendiler Efendisi Şemseddin 'in aşkı, Tebriz'de, gördüğün gibi canlar bağışlar-durur.

LXXX

Ne diye geçip gidiyorsun da uğramıyorsun bana diye aşkın beni çağırdı ; iyi bak bana dedi, baktığın, gördüğün benim.

7470. Senin azığın da benim, konağın da ben.. gönlünü ben aldım senin; benden canını kurtarırsan Vallahi o candan hayır yok sana.

Evin şu mumu benim; şu tuzak da benim, şu yem de ben; fakat yemi saydıkça bu tuzaktan haberin yoktur senin.

Yaprak istedikçe meyvemizden uzaksın.. sen cilvelenip işvelendikçe bizim cilvemizden, bizim işvemizden uzaktasın sen.

Bizim kıyâmetimizde her solukta yeniden bir diriliş var; fakat şu adam kalabalığının bu dirilişten haberleri bile yok.

Canlar, Peygamber 'in sözüne göre gökyüzünün yücesindedir; bizim ümmetimizin canları, yeşil kuşların gursaklarındadır (*).

Canlar, bölük-bölük ordulardır; iyileri genişliktedir, kötüleri darlıkta.

O yüzden gökyüzünü isterler; çünkü melek yaratılışındadır onlar; insan kılığındaki meleğe bak da seyret onu.

Bedenin çevresinde dönüp dolaşan şu can, yeryüzünün çevresindeki göke benzer.. beden, donmuş-kalmıştır ama can yoldadır, yolculuktadır.

Mademki melekle beraber uçuyorsun; geç şu burçlardan da güneş gibi, Ay gibi tanyerinde doğ.

LXXXI

A benim canım, gül bahçesine gelesin diye bahar yelleri esiyor.

7480. Yeşillik de, süsen de, lâle de, sünbül de ne ekersen onu biçersin diyor.

Goncalarla güller, dikenin çirkinliği görünmesin diye yarlıganma olarak belirdiler, açtılar.

Usul boylu selvi yüceldi; horluktan sonra yüceliğe kavuştu.

Gül bahçesine tümden can gelmede; çünkü su, canlar veriyor.

Gül bahçesinin güzelliği su yüzünden artmada.. yardım, pek kutlu geldi.

(*) Bu mısra ve bundan sonraki beyit Arapçadır. Son üç beytin ikinci mısraları da aynı dildedir.

Tez gelesin, kulağını kaşıyıp durmayasın diye yaprak, meyveden haber getirmede.

Gövdesi arık olduğundandır ki o güzelim üzüm, meyvelerin pâdişâhıdır.

Gönül bağımız, niceye bir şehvet kışında, bir kaleye kapatılıp mahpûs kalacak?

Yolu gönülden ara, Ay yüzlüyü candan ara; toprakta tozdan başka ne olabilir?

Kalk, yüzünü yıka; fakat gülün yüzünü gözelleştiren suyla yıka.

7490. Gülün dalı fesleğene dedi ki: Neyin varsa yolumuza koy.

Bülbüller, gül bahçesine, sizin tuzağınıza av biziz dediler.

Gül, Tanrı rahmetine yüz tuttu da bize, karakışı buyruk ıssı yapma diye yalvardı.

Tanrı da der ki: Sıkmadıkça meyvenin suyunu elde edebilir misin hiç?

Kıştan gam yeme, gamdan, yağmadan daralma; iş başarmayı benim kapımdan seyret.

Şükür de, övüş de, artış da ağlayıp yalvarmadıkça yüz göstermez.

Sayılı ömrünü alırsam sayıya sığmaz ömür bağışlarım sana.

Sana mahmurluk veren sarhoşluğunu alırsam mahmurluk vermeyen bir şarap sunarım sana.

Güzeller, akıllı-fikirli olurlar.. niceye bir kâğıda resim yapıp duracaksın?

Gündüzün yazısım okursan kâğıdın yüzü, senin yüzünden kararır-gider.

7500. Dumanı bırak da karanlık gecede sevgilinin Ay yüzünü seyret, ışığa bak.

Yeter-yeter, attan in artık da eşsiz biniciliği o göstersin sana.

LXXXII

Tanrı esenlik versin; senin gibi dost yok.. sana kulluktan daha güzel bir iş-güç de yok.

A gönül, o benim mağara dostum dedin; fakat hiç böyle bir uçsuz-bucaksız deniz, bir mağaraya sığar mı?

Zâti ona âşık olan da yoktur; çünkü öyle bir gizlilik defînesinin baş ucunda her erkek yılan, yatıp uyuyamaz.

Sevgilimiz, hiçbir kucağa sığmaz; sığmaz ama gene de seni kucaklamak için varlık âlemi, zerre-zerre kucağını açmıştır.

Sirke satanla koruk sıkan geçmesin-görünmesin diye o şeker kamışlığı geyri-yetişti.

Bu yandan, ayrılık ırmağı akmada; bütün canlar, onun suyundan buğu gibi göklere ağmış.

Geçen gün sarhoşlukla ona dedim ki: Artık benim işime bir karar ver.

O eşsiz Ay, benim gibi eşsiz iş isteyenin bu isteğine tatlı-tatlı bir güldü, utangaçlıktan yanakları yalımlandı da.

7510. Dedi ki: Gam yeme, bu güzelim bahar varken bağın-bahçen sararıp solmaz, kupkuru kalmaz.

Yedi gök de benim ateşimden bir dumandır sanki; yedi kat yerse yolumda bir tozdan ibâret.

Dünyâ tuzağını kuralı binlerce yüzyıllar geçti de hâlâ ben av ümîdindeyim; fakat tuzağıma bir av bile düşmedi.

Şu zemâne, şu devran, âşık, sarhoş bir halde kıyımıza geldi ama bizim ne kıyımızı bulabildi, ne kucağımızı.

Şu Ay'la güneş, değirmen taşını döndüren iki öküze benzer; gündüz yayılır-otlar, gece tarla sürmeye tutsaktır.

Öküze tapan eşek topluluğuna bak; gemsiz-yularsız yittiler-gittiler.

Yürü, o eşeklere de ki: Bırakın olmayacak maskaralığı; tövbe edin de uçulacak yere varın.

Varın da her eşek, Mesîh'e eş olsun; vahiy kabûl eder, can verir bir hâle gelsin.

Altıdan-beşten geçin de tanınmış, talihli kumarbaz erleri görün.

Sözün özüne vardık, daha ne diyeyim? Gönlümü, sevgilinin özleyiş kıvılcımı yaktı-gitti.

7520. Söz ağzımda kaldı; gönlümse dostların bulunduğu yere, uzak bir ülkeye gitti.

LXXXIII

Âh, bir güzelin bakışları gönlümü aldı-gitti. Koskoca bir arslan geldi; bir de arık av.

Hiçbir gönül yoktu ki onda gam olmasın; hem de senin gibi bir sevgilinin, senin gibi gönüller alan bir dostun gamı.

Bu aşk yüzünden gözyaşları aktıkça aktı.. güzelim bir pâdişah, bu da hoş bir ihsan.

O güzel, toza-toprağa benziyen yalvarışa batmasın diye göz, boyuna, birteviye sular saçar-durur.

Şeker mâdeni, o dudaklardır; yaşadıkça yaşasınlar, yaşasınlar da dünyada ne bir gamlı kalsın, ne bir koruk sıkan.

İşte şimdicek Kadir Gecesi; gece yolcularına acıdı da dolun-Ay doğdu, onları yıldız saymaktan kurtardı.

Onun Ay yüzü yokken can, gökyüzü gibi alt-üsttü; susuz kalan balığın rahata-huzûra kavuştuğunu kim görmüştür?

Zâti sen akla benzersin, bu dünyasa tümden bedendir; akılsız beden, hiçbir iş görebilir mi?

Şu yeryüzünde, şu zemânede yeni elbiseler giyin.. diken bile senin gibi bir kerem sâhibinin kapısında gül elbisesine büründü.

7530. Dostun huyu can saçmak olmasaydı ne âşıklık olurdu, ne can bağışlamak.

Dünyâ denen kumar yurdunda güzel bir kumarbazsın; adamakıllı da kâr etmişsin; bâri bize de bir hırka ver.

Seni kucaklamak için boyuna kollarımı açıyorum ama o denizin kıyısını kimsecikler görmemiştir ki.

Ben susayım da o güzel huylu Ay söylesin.. dağ bile onun hilminden oturamaklı bir hale gelmiştir.

LXXXIV

A gül bahçesinin güzeli, ne vaktedek beni incitip duracaksın? Bir yoksul ekinciyim ben ; sensin bana köy ağalığını veren.

Niceye bir aldatacaksın beni? Ne yaparsan da yaraşıyor sana hani.. ne vaktedek gönüle hileyi-düzeni öğretip duracaksın?

Öğretiyorsun ama tutar da sen ona bir düzen edersen kırılır, düşer-gider; ne düzeni fayda verir, ne birşeyi.

Beni gönlü sâf bir hale getir, sür-götür yokluğa da yokluğun lûtfuyla şu genişlikten de kurtulayım, şu daralıp ağlamaktan da.

Kim ağlarsa gerçekten gömülü defineyi görmüştür o; fakat kim de gülerse, herşeyi örten Tanrı perdelerinin ardındadır o.

Uzak bir yoldan gelmişim, kötülüklere uğramış da ulaşmışım; daha yükümü bile açmamışım; bâri şu gizli haberi sen duy.

7540. Kimin yükü açılmışsa sermâye peşine düşer-gider; seninse sermâyen yok; ama gene de önünü kaşır-durursun.

Yeter, sus, çok söyleme; yüzünü ona tut, ona.. Müşteri dedi o sana; sarımsak pek çok; bırak, satın alma sarımsağı.

LXXXV

Bunca güzellikle benim yükümdür, ağırlığımdır o; hoca, tümden akılsın-fikirsin ama gene de onun yanından geçerken ayağını iyi bas ki sürçüp sendelemeyesin.

Kalbimin sahibi söz söyledi bana, köpeğimin derisini temizledi; gönlümün ışığını güldürdü; Rabbim bir şerbet sundu da sarhoş etti beni.

Kapalı kapıdan incinir de cilvelenmeye, nazlanmaya koyulursun; nazlanma, cilveyi bırak, başını eğ, zâti definenin içindesin sen.

İşim-gücüm, sevgime göre arındı; bereketlerim ziyan kesildi bana... Yaşayışım da sensin, zulmüm de senden; yaşayışım, yaşadıkça da uzadı-gitti.

Cansın, gönülsün sen, gönlüsün-cansın; görenlere fitnesin.. gözleri kamaştı mı gönül yolunu açarsın onlara sen.

Ömrüne ömürler katılsın, tecellin arttıkça artsın.. geceleyin ne vaktedek uyuyacaksın? Uyan, gün ışıdı, sabah oldu.

Gönül evine iki kapı aç; cana doğru kılavuzluk et; yaşayış denizini istemedesin; a taş yürekli, yürü, incilik et.

A benim dayancım, güzelliğim sensin; kılavuzum da sensin, cilvem de sen.. kederimden usanıp da beni bırakıveresin; doğru olur mu, umulur mu bu?

7550. A cânım benim, a gönlüm benim, kalk, yürü.. pâdişahlar pâdişâhıyla seyre-seyrâna çık; hiç kaz, gemi arar mı? Can olmuşsun sen, bırak şu yeri.

Dolun-Ay doğdu başımıza, ulaşma geldi-ulaştı bize.. a yiğidim, bunun için adaklar adamıştık hani; uygun düştü de kavuştuk o dolun-Ay'a.

A çalgı yurdu, neşe yeri, ne de lâtifsin; a sarhoşların başı ne de güzelsin; on yiyorsun da bir bile vermiyorsun; arkadaşlığın şartı bu mu?

Her akşam, her sabah aşk, şarap sunar da sarhoş eder bizi.. hüzün, keder, ümîdini kesti bizden, sabaha eş oldu-gitti.

Yeter, sözü bırak artık; pâdişâhın doğanısın, havalara uç; a doğan, tekrar yürü o pâdişâha; pâdişâhına karşı ahdinde dur.

Ayrılık yamandı size; geri gelin artık, kutlu ulaşmayı dileyin... Ulaşıp kavuşmak, nekeslikten çekinir; nekes olmayın, cömertlikte bulunun (*).

LXXXVI

A şarap sunan, doldur şarapla tasımı.. şarap içme nöbeti geldi mi dayanamam ben.

Ardını-arasını kesmeden sun tası.. ayrıldım da kendime geldim mi yasa batmak çağı gelir-çatar.

Ölümsüzlük kadehiyle boyuna sun; ayıklık zamanında binlerce vesvese gelir adama.

Neşelen de Allah aşkına başını böylece bir salla; başımı kıpkızıl şarap kadehi haline sok.

7560. Şarabımız, gizlilik âleminden canla sunulur.. cana alışırsan anlarsın o sunuşu.

Ölümsüzlük tasıyla sana şarap sundu mu, ebedî yaşayışı görür, hem de soluklarla olmayan yaşayışa kavuşursun.

Ölümsüzlük Aylarıyle neşelenir, tad alırız; duygumuz, sabah çağı, ölümsüzlük şarabını sunar (*).

(*) Bu gazelin çift beyitleri Arapçadır.

LXXXVII

Efendim, nerdesin ki? Elimi tut, nerdesin ki? Bir an olsun yüzünü göster, nerdesin ki?

Ağırlamanızın elbisesine bürünürüz; nerdesin ki? Yüzünüzün ışığıyla yolumuzu buluruz; nerdesin ki?

Kadehinle kendinden geçiş iyidir; o nedir ki? Sabah şarabını içerken mezenle gıdâlanırız; nerdedir ki?

Şehirlerde Ay gibi bir güzelsin; nerdesin sen? Sana uyan, her yerde görür seni, nerdedir o?

Burda bulunana da dayançsın, başı boş olana da; nerdesin ki? Kâ'be gibi her çevreye kıblesin sen; nerdesin?

Aşkın gönlümden zâhitliği aldı-gitti; nerdesin ki? Susun; bu hayâldir herkesi yeden, nerdedir ki? (**).

LXXXVIII

Ey diri sâkıy, istediğimi duy; gönlümü al, halimden haber ver.

7570. Gönül alacaklar sözler ederler, teselliler verirler ama hâşâ.. bir aşktır, ululuk ıssından geldi-çattı bana.

Aşktır hünerim, şevktir küpüm.. şarabım kendimdendir, esriklikse hâlimdir benim.

Güzelimin aşkı, uçsuz-bucaksız bir denizdir; erlerin canları balıklardır o denizde.

İlâcım da sizsiniz, dermanım da siz.. ümîdim de sizsiniz. Olgunluğum da siz.

(*) Bu da Arapçadır.

(**) Bu gazelin birinci, ikinci beyitleriyle, son mısra'ı Arapçadır ve redifi «Eymi huva ki» dir.

Açılıp saçılış gizlidir; aşktır eminlik veren; Rab'dır borcu üstüne alan, umurlamaman için borçlanan.

Ebedî aşk, beni öldürmeye kastetti; ben de başıma gelecekleri beklemeye başladım.

Dedim ki: Bize bir hengâme göster; işte buracıkta ama sen çuvaldasın dedi.

Çuvalı yırt da dedi, başını dışarıya çıkar.. çıkar da gör ki buluşmanın, kavuşmanın ta içindesin sen.

A dostum, can yolunda incinme; çünkü sen kanatları olan bir devlet kuşusun.

Dedim ki: Âşık, seni uygun görmede kendine.. hayır-hayır dedi; eriyip akarsa belki.

7580. Suçsuzu öldürecek misin dedim.. evet dedi, buluşmak pek pahalı çünkü.

O bal dudaklardan ne tadabilirim ki dedim; aklını başına al da sürtünme dedi; o sana mum olmaz.

Bir sabah çağı nîmetlendir bizi; bir kâr iste; ger kanadını; çünkü köşk pek yüksek.

A benimle oturup kalkan, hasta gibi inle.. ağlayıp inlersen bu hâlini Tanrı görür.

Gecelerin dalgalarına daldık da bir inci bulduk ama kaybettik-gitti.

Geceleri dileklerin çevresinde dön-dolaş da güzel bir düşünce karşına çıkıversin, bir hoş söz duyuveresin.

Geceleyin yıldız gibi dön-dolaş.. çünkü geceler, inci denizidir.

Bir elçim var ama usanmış; yârabbi sen usanç veren şeylerden kurtar.

Bende öyle bir şarap var ki, çakalsın ama ondan bir tatsan arslan avlarsın.

Fakat şimdi bırak da afyon yutmaya bak.. çünkü kimi cevap peşindesin, kimi soru peşinde.

7590. Pek sarhoşum ben; kendimden geçtim mi hoşum.. a beni kınayan, hâlimi bilmezsin sen.

Sevgili, yukardan, damdan in aşağıya; kavuştur beni kendine de nîmetlendir; ev de bomboş.

Bir gizli - kapaklı söz duy bu kuldan dedim ey söyleyip duran, sus dedi.

Susmak güç dedim; dedi ki: a söz sâhibi, yüceliklere sâhip ol.

Dedim ki: Mahrem olacak kimse yok; soluğunu kısa kes; bence birşey yok ama Allah daha iyi bilir (*).

LXXXIX

Ey Leylâ'nın bulunduğu yer, size esenlik [illegible] arı-duru şarabı, durmadan sunarsınız bize.

İşte budur buluşma baharı, kavuşma çağı herkesi kaplayan nîmet zamânı.

Birteviye sunun kadehleri, sarhoş edin erleri.. büyük kişilerin toyu böyle olur zâti.

Buluşmanıza son yok; ayrılmadan yaşayın.. nîmetleriniz pek bol, hiç borçlanmadan yeyin.

Yüreğim gecelerin karanlığı yüzünden burkulmaz artık; gözlerimden uyku kaçtı; uyumam artık (**).

XC

7600. Ey ölümsüz padişah, ey gökyüzündeki Ay; yaşayış kaynağısın, mekânsızlık gül bahçesi.

Senin tatlı, arı-duru suyunu gördüm de can masalını duydum; can gibi gözlere görünmez oldum; izsizlik âlemine daldım gitti.

Güzel kokulu miske âşık olan misk ceylânları avlar.. sen koşturdukça sarhoş bir hâlde her yana koşar-girer.

Senin o şeker gibi gülüşün yüzünden şeker bile kul-köle olmuş sana; diri can, senin yüzünden dirilik denizine batmış-gitmiş.

(*) Bu gazelin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci beyitleriyle on ikinci beytinin ikinci mısra'ı, on dördüncü, on altıncı beyitleri, on sekizinci, on dokuzuncu beyitlerinin ikinci mısra'ları, yirminci beytin birinci, yirmi ikinci, yirmi üçüncü beytleri ikinci mısra'ları, yirmi dördüncü beytin ikinci mısra'ı — bir kelime Farsçayla — yirmi beş ve yirmi altıncı beyitlerin ikinci mısra'ları Arapçadır.

(**) Bu gazel de Arapçadır.

Hey sarhoşlar, gündüz oldu; bülbülün gül bahçesindeki güzelim çilemesini, şakımasını duyun.

Yasemin gibi cilvelen; başını böylece salla.. şekerler saçacaksan evini ballarla doldur.

Nerkis gözlerin sarhoş olmuş; cin misin, melek misin? Şekerle yoğrulmuşsun; gül bahçesinin goncasısın sen.

Böyle bir Tanrı sâkıysi varken kendinde olmak, mutlak küfürdür.. bedâva sunulan şarap yüzünden can, taklalar atıp durmadadır.

A kardeş, gece-gündüz kendinde olmamak daha hoş.. ulular ulusu Tanrı'nın sarhoşu ol; yoktur bir ikinci ona.

Adı canlara candır; onu anış mâdenlere lâ'ldir.. aşkı gönüllerde hem amandır, hem istek.

7610. Adını andım mı, bahtım yeşerir; işkilsiz, ikiliksiz, adı, zâtı olur-gider.

Şu yemyeşil meydanda gizlenmiş nice sarhoşlar var.. onlara doğru gidiyorum; bilirsin ya, gene de sana söyledim işte.

Onlar Vîse'nin de canıdır, Râmîn'in de; pek şîrîn onlar, pek şîrîn.. Yâsîn soyunun övüncü, Tanrı'dan bir armağandır.

Sen de koşar, iversen, su kuşlarının yanına varırsan, Âb-ı hayâtı bulursun, uçsuz-bucaksız neşe denizine ulaşırsın.

Tatlı-tuzlu yemekler yedin; yaşadın, zevka erdin; bir gececik de aşka gel de seyret ev sahipliğini onun.

Biz de, sabahlardan beri kendimizden geçmişiz; sarhoşuz, neşeliyiz.. a dilekleri veren pâdişah, a muradına erenlerin sultânı, sarhoş bir hâlde tutmuşsun, bizi çekip duruyorsun.

Nazlılarlayız, güzellerleyiz; geceyedek onlarla ayak vurmada, oynamadayız; keşişler pîrinin her solukta bağışladığı şarapla kendimizden geçmişiz.

Bu kadeh, sizi bulmak, ağızsız bir yoldan size ulaşıp gönülde, canda parlamak için evip duruyor.

A anlayış ıssı, körün körlüğünü gider.. bundan başka yapacak birşey yok, sınanmaya kalkışma.

Bundan başka yol da yok; bundan başka pâdişah da yok; bundan başka Ay da yok.. bundan başka ne varsa geçici.

7620. Hayır, sus artık, sus; mahsustan yüzünü ekşit ; akıl-fikir ıssı olanları bırak da gizlice şarap iç.

XCI

Lûtfa girişirsen bütün yeşilliğin pâdişâhısın.. kahra kalkışırsan dağı kökünden sökersin.

Sen de bilirsin, bülbül, senin gülüne karşı ne der de ağlar.. der ki: Aşk, ayrılık günü, kederlere uğrattı beni.

Akıl, senin yüzünden gençleşir; can, senin yüzünden dirilir.. benim aklımın da aklısın sen, canımın da canısın sen.

Nîmetinle sarhoşum ben, bilirim ki acırsın da her suç yüzünden gönlünü almazsın benden.

Tacın başımızda, ışığın kucağımızda.. kokun, yolumuzu kesmezsen, kılavuzumuz bizim.

Çoban sensin sürüye, emniyete kavuşturursun sen.. aşk ehli lûtuflar, nîmetler ıssının gölgesinde aman bulur-gider.

Seninle konuşmaya başladım mı kendimden geçerim ; fakat seninle de konuşmasaydım var olmazdım zâti.

A can, bedene tutsaksın; a beden, bana perdesin.. a baş, iplerle bağlanmışsın; a gönül, sensin vatanda olan.

Mademki vatandasın ey gönül, sohbetimizi hatırla.. sınanma yolunda yoldaştın bana sen.

7630. Ulular, yolculuktan kurtuldular, sarp yerlerden geçtiler mi, oralarda kendilerine eş-dost olanları anarlar (*).

XCII

Sen Tanrı huylusun, sende O'nun sıfatları var.. Sen bir kişi olamazsın, binlerce varlıksın sen.

Bir yardımınla, bir lûtfunla herkesi gamdan da yursun, arıtırsın, suçtan da.

Herkes yolunu yitirmiş ; herkes kıbleden yüz çevirmiş .. fakat ne gam? Sonunda herkesi de arar-bulursun sen.

(*) Bu gazelin dördüncü, onikinci ve ondördüncü mısra'larıyla son beyti Arapçadır.

Herkes, senin yüzünden ayaklarını vura-vura çâre aramada.. herkes, kutlu bir yüzün var diye seni övmede.

Hangi bağdansın-hangi bahçeden; bana söylemiyorsun.. hangi köydensin, hangi mahalleden; bana haber vermiyorsun.

Bütün şahları kul edersin, bütün Ayları yakar-yandırırsın.. tümden vay-vaysın sen, tümden hay-huysun.

Dostsan, ne şaşılacak dostsun sen; düşmansan, gene ne şaşılacak düşmansın sen.

Yaşayıştan duy bu sözü: Yaşayış bağışlayansın sen; şeker kamışından işit bu sözü: Şekerler şekerisin sen.

Sarhoşlukla gönlümüzü yaraladıysan tut ki iki testi kırdın; iki yüz testi kırmadın ya.

7640. Kulağın çalgıda; aklın-fikrin neşeli.. iki gözün de görüşüsün, ağızın-boğazın balla şeker.

Bir küp sirke var, bir küp de şarap.. şarap küpündensen ekşi suratlılığı bırak.

Sus artık, rebaba döndün.. beden bakımından bir ırmağa benzersin ama gönül bakımından da bir kılsın sanki.

Ne diye susmaya savaşırsın? Sen söylemezsen dünyâ bile kalmaz, yok olur-gider.

XCIII

Güzel yüzlülükte sınırın yok.. cana can katışta eşin-benzerin bulunmaz.

Vaadinden sonra, gülüşünden sonra dün ; kime hey nerdesin sen dedin? (*).

Zemâne ehlinden bir yana çekildim; sen gelesin diye vardım, eve gittim.

Yemeğini tattım, yüzünü görmedim ama.. O değirmi Ay yüzünü ne vakit göstereceksin?

Dolun-Ay'sın, arı-duru bir içim su kesilmişsin.. mevki'de sensin, ululuk da, bağış mâdeni de.

(*) Beyitteki « kime » Türkçedir.

Bugün sarhoşum, deliye tapıyorum; bir Tanrı eli, elimi tuttu benim.

7650. A benim pâdişâhım sâkıy, hadi, Allah için olsun, Allah için, o şarabı fazla-fazla sun; çünkü Murtazâ'sın sen.

Can bir bucakta çırpınakalmış.. sun o şarabı da kurtulsun.

Bedenimin yarısı, öbür yarısıyla savaşıyor; hadi, ne vaktedek eğleşeceksin? Barıştır onları.

Kuzgunla doğan bir kafese girmiş; her ikisi de öbürünün yarasına uğramış.

Kafesi aç da gençleşsinler.. kapıyı sen açtın mı, savaş kalmaz.

Göğsümüzde bir nefis var, bir de akıl.. birbiriyle savaşmada, ikisi de mihnet içinde, ayrılık sarhoşu.

Savaşmalarını istiyorsan ört kapıyı üstlerine; istemiyorsan sakalık et onlara.

Mademki canımızsın bizim; Mûsâ'nın beşiği gibi at canımızı suya.

At da lânetlenmiş Firavun da bulamasın onu, kötülük etmek isteyen herifler de.

Güzelim beşiği korkudan kurtulsun; ümitsizlikten halâs olsun; su üstünde oynasın-dursun.

7660. Fakat suya kavuşmadı mı Firavun tanır-bilir onu.

Subeği sensin, o su da boyuna vardır.. sana insâf etmek düşer, ihsanda bulunmak değer.

Mûsâ, can korkusuyla evdeydi; ölümsüzlük amanını suda buldu.

Herşey soyla diridir; sudur bize gökten inen meze.

Suyun da suyusun, parlaklığın, gücün-kuvvetin de parlaklığısın, gücü-kuvvetisin.. su da güzelliği, akıcılığı senden bulur.

Nîmet Karun'udur da tamahkârlık eder; senin bağışlarına karşı yoksulluğa girişir, yoksulluk yolunu tutar.

Fakat bu ihsanı da yoksulluktan başka bir yolla kimsecikler elde edemez; ululuk ıssıyla pek de savaşma.

Ağlayanı ister o, arayanı ister.. savaş-inat, canı nîmetten ayırır.

Sustum ama gönlüm, içimde bir neyzen oldu-gitti.

XCIV

İlâç verirken hekimimdir bu; severken sevgilimdir bu.

7670. Budur elbisem, budur kitabım.. budur içkim, budur a'zâm.

Ayrılıkta benimle eş-dost olandır bu.. belâ çağında beni kurtarandır bu.

Vazgeç derler; hâşâ.. gönlüm, vefânın ta ortasında yer-yurt tutmuştur.

Ahmed, gönlüme mi kastetmiş.. eşiğinde canım-gönlüm fedâ olsun.

Benden şikâyet ediyor da beni öldürmeyi istiyorsa bâş üstüne, hem de dileye-seve.

Bu, bir silâhdardır ki ayak diredi mi, eve ancak para verilirse girer.

Ölümümdür, yaşayışımdır; hasadımdır, ekinimdir.. hapsımdır, kurtuluşumdur; helâkimdir, hayâtımdır.

A beni kınayan, ne işim var benim seninle, ne işin var senin benimle? Çekinmemin, dayanmamın imkânı yok.

Canım tutulmuş, gönlüm düşmüş; sabrımsa ayrılık ateşimle erimiş-gitmiş.

Dolun-Ay'ın ışığını gördük göreli buluştuğumuz kişileri de unuttuk, görüştüğümüz kişileri de.

7680. A hünerler sâhibi, zanların da üstünde olan, ârımı-nâmûsumu yakıp yandıran delilliklerimi seyret (*).

Bugün o güzel, havada uçan kuşu tutmak için bir kere daha geldi.

Gönlü olursa on-on verir o; fakat yüzünü göstermede nekestir.

Güzelimin çevresinde beşyüz güvercin, tanıklık için kanat çırpar.

A yarı ölmüş, burdan uç; çünkü burda hiç bir isteksiz, özlemsiz kişi bulunamaz.

Az konuşan sarhoşlar, bedenden kurtuldular; ben de kilimciden bir kilim aşırdım.

(*) Gazel, bu beytin sonunadek Arapçadır.

XCV

Sen böyle değildin, niçin böylesin sen? Mademki bizimsin, ne diye düşmanlığa kalkışırsın?

Selâmın geldi mi, gönül de kul-köle olur sana, can da.. a güzelim, sen bundan daha yüz kat fazlasma da değersin.

Ay yüzlüsün sen, ilkbaharın gönlüsün sen.. pâdişah huylusun, melek yüzlüsün sen.

Ver o kadehi, genişlet gönlümüzü; eskimiş gama en iyi ilâç sensin.

7690. Gönül de nedir, can da ne? İki cihan da ne oluyor ki? Hepsini de fedâ etmek kolay; fakat sen nerdesin acaba?

Masalı bırak da sarhoşlara, padişahın bağışından bir bağış kadehi ulaştır.

Tümden umutsun, ak şekersin sen.. bizi gördün mü, bir bildiklik göster.

Şekersin, şeker kamışısın, tümden yaşayışsın.. zekât tabağısın, Tanrı keremisin sen.

Dünyânın neşesisin, çalgısı; şaşılacak bir kıransın; can kulağına terelâ yelâlîsin sen.

Yücelerden terelâ yelâlâ diye nağmeler uçurursun; bir belâ değilsin,yüzlerce belâsın sen.

Gönlümü aldın da nerelere götürdün, kimlere verdin? Ne cevap verirsin, ne kurtarırsın beni.

Düzeni arttır, aldat bizi.. zâti bütün dünyâ, sana karşı bir köylüdür ancak.

Başımızı yardın; tuttun, başını bağladın, çattın.. bunak bile böyle kötü bir iş yapmaz.

Çıplakların çullarına büründün, körlerin sopasını aldın; ne ümîdin var, kimden ne kapacaksın?

7700. Tamahkârlıkta böylesin, bağıştaysa bir dünyâsın.. sana karşı herkes şaşırmış-kalmış, ne de acayip işler göstermedesin.

Sus A Safûrâ, bırak onu; ırmaktan çıkıyorsun da ırmaktan başka ne arıyorsun ki?

İrâden elinde değil, tümden zora katlanmışsın, kendi dileğinle dönmüyorsun; değirmene benziyorsun sen.

Sen bir testisin, ırmağa tutsaksın; fakat ırmaktan ayrılınca da ırmaktan başka ne ararsın sen.

Kendi - kendine ne yapmak istiyorsun? Dahraya tutsaksın sen. Kendinden ne söylüyorsun ki? Dağdan gelen bir yankısın sen.

Sus a nağme, sıçra damın kıyısından.. çünkü can sesisin sen, tümden nağmesin sen.

XCVI

Kimi olur, deve gibi ürkersin.. kimi olur, bir av gibi balçığa saplanır-kalırsın.

A geçip giden oğlan, niceye bir kaçacaksın? Sonunda olanlar olacak sana (*).

Cihetsizliğe yönel, git de orda ara.. a gönül, ne vaktedek sebeplerde, illetlerde arayacaksın?

Aramadasın, tutmuş, çalgıya-çengiye düşmüşsün.. yün hırka giyinmişsin; sonra da ağır elbiseler ummadasın.

7710. Başın ağrır, kötülüklere uğrarsın.. âşık ol da dertlerden, mihnetlerden kurtul.

Can, korkan gönüle bir üfürdü mü, çalgıcı aramaya koyulursun, gazele başlarsın.

O neye, daha da güçlü üflerse sevgilinin yüzüne, gözlerin sürmelenir de öyle bakarsın.

Savaşa kalkışırsan ayıplanırsın; işler işlemeye kalkma; işler gelir başına.

Sevgilinin gamıyle kucağına düştün onun. Zâti avucundasın, koltuğuna alır seni.

Düşünceyi bırak, sonu düşünme.. şaşırır-kalırsın, düzenlere uğrarsın.

(*) Beyitteki «geçen oğlan» sözü Türkçe ve «Keçkinen oğlan» şeklinde geçer.

Bir düşünce gelip çattı mı, onun zıddına da bak.. olur ya, şaşkınlıkla bu ikisinden birini elde ediverirsin.

Çünkü ikisinin arasında bocalayış, insanı şaşırtır; bu iki çeşit değişme, seni gerçeğe götürebilir.

Düşüncenin önündeyken yolun sonunu gör.. niceye bir sözle oyalanıp duracaksın?

XCVII

Dönüp duran gökkubbeden atılan, havadan uçup gelen ok, boyuna ayrılık kastında.

7720. Budur Muhammed, beni öldürmeyi kastetmiş.. bense onun cefâlarını çekmeye hazırım.

Budur sevgilim, budur hekimim.. budur edebim, budur ilâcım.

Budur dileğim, budur gönlüm.. budur direğim, budur bayrağım.

Testiyi, dedi-kodusuz doldur.. yahut dostumuzsan bizim, hayhuylar ederek doldur.'

Hadi a Safûrâ, kır testiyi; fakat ümitsizliğe düşüp amcanı kırma.

Testi kaybolduysa ırmağımız var.. sen sakasın ama tanınmış bir köydesin.

Bu ölümsüz zevk saçma birşey olamaz.. havadaki kuş kanatsız uçamaz.

Cana, kulunca tutulup gidenleri bir göster; devlet kuşu gibi yalnız başına uç sen.

Duygu bakımından onların bedenleri pistir; onlardan yoksulluk kokusundan başka bir koku duyulmaz.

Şu üzümden koltuk kokusunu gider; nânenin yanındaki pırasayı sök-at.

7730. Gönlündekini örtmeye çok çalışıyorsun ama her parça-buçuğun tanıklık ediyor.

O, yazılmamış yazıları okur; söylenmedik sözleri bilir.. fakat senin yüzün pek; âşırı arsızsın; utanmazsın.

Malın-mülkün yok; bahtın yâver değil; o pek yüzünden dolayı da ululuk ıssı olamıyorsun.

Köpek soyundansın, havlayıp duruyorsun.. mademki eve gelmiyorsun, mahallede dolaşa-dur.

Evde bülbülümüz var; şakıyor, çiliyor.. köpekten güzel bir ses gelmez ki.

İşte hür bülbül burda, sürahi de dolu; kalk, a Sunkur, niceye bir bekleyip duracaksın?

Nuh gibi bir ömürsün, ruh gibi bir sevgilisin; kimi sabah yemeğiysin, kimi akşam yemeği.

Tatlı bir şarap, şarap iç; sus, söz söyleme.. a mürâi, şu davulu az çal (*).

XCVIII

A dayı, canın için olsun, gene dön, gel yanımıza.. ne buyurursan buyur, boyuna şekerler çiğnersin, ballar yersin sen (**).

A güzel huylu, çık dama, tez dama yüz tut.. bu yana iki-üç adım at; şu sarhoşların râzılığını elde et.

7740. Usanmışsan sarhoşlardan bir sağrak al.. cana rahat verir o, adamın elinden tutar, masaldan kurtarır insanı.

A cana canlar katan güzel, yarın gelirim diye vaadetmedin mi bize? Ne de aldatış bu, ne de yalan.

A çekingen güzel, dudağımızı öpersen mürâîliği bırakmış olursun, güzelliğine güzellik katarsın.

Başını bir kerecik pencereden çıkar, ahdini berkit, şekerlerle doldur; dünyâyı incilere boğ, inan da bir sına hani.

İyilik fidanını dik, gül fidanını silk.. yakınların yanlarına gel, kötülük etme onlara.

(*) Bu gazelin ikinci, üçüncü, dördüncü beyitleri Arapçadır. Bâzı beyitleri, XCV. gazele benzer; karşılaştırınız.

(**) Beyitteki «dayı» sözü böyle, Türkçe olarak geçer. Tay boyuna mensup anlamına «Tayî» de okunabilir, fakat bu, bizce uzak bir tevcihtir.

İki göze de bir uyku ver; zamâna bir parlaklık, bir güç-kuvvet bağışla; susamışlara bir su ver, koruğa bir lezzet ihsan et.

Çengi al, tene-ten diye çalmaya koyul; gönlü ayrılıktan sök-at.. apaydın şarabı getir de mahmurluğumuzu gider bizim.

Şu usançtan vaz geç, pencereden bak; dostlarla şarap iç.. dostların arasında bulunmak daha hoş.

Kendimden geçtim de açılıp saçıldım; sevgilime dedim ki: Nereye düşersem düşeyim, gamınla eşim-dostum ben.

El çırpışına bak, sarhoş gözlerini seyret; oltaya benzeyen saçlarına dal; hâsılı nesi varsa bak da gör.

7750. Eteğini tuttum mu, pek yücelerim; balla karılmış süte dönerim; onun lûtfuna karşı öleyim-gitsin.

A güzelim, bir avuç kaza berbat çalma; nehir yokken gemi yürütmeye kalkışma; ortalama bir yol tut.

Güzelim tohumlar ek ki yarın yeşersin.. çünkü burda ne ekersen onu biçersin orda.

Bir tohum ektiysen neden pişman oldun? Dağda, çölde bile olsan yürü; altından tasın var.

Usandıysan a güzel, yürü, işveleriyle dal uykuya.. ateşlerle dolu dünyâdan gizlice, bir hoş-hoş kaç-gitsin.

Bu yandan göz yum, hırsızlamaca yoldan git.. gizlilik âleminde esenleş, can kanadıyle uç.

Âşık, oturarak uyur; çünkü sabır yaraşır ona.. Azrâ için Vâmık, yeğinleşir, ileriye atılır.

Artık söylemeyi kısa kes; susuşu yoldaş edin; pâdişahlar pâdişâhına bak; o Ay yüzü seyre dal (*).

XCIX

Sevgili, erkenden o gökyüzünün şarabını sun elimize; gözümüzün ışığısın sen.

(*) Bu şiir, mesnevî tarzındadır; yalnız ilk beyti «Y» kafiyesini taşıdığından bu kafiyeye alınmıştır.

Her seher elinden nasîbimiz var ; döndür o kadehi ; güneş yüzlüsün sen.

7760. Hem de bana sun a Ay, sunma başkasına; ahdinde dur, vefâ göster, çünkü vefâlı bir pâdişahsın sen.

Toz duvakları altından görünen güzelim bir yeni Ay'sın; dertlere güzelim bir dermansın sen.

Döndür kadehi; aşkının devri geldi-çattı; halk nerde, senin gibi eşsiz güzeller nerde?

Ay yüzüne bir değer biçebilseydi gökyüzü, zerreler kadar can fedâ ederdi sana.

Bütün padişahlığınla beraber lütfet de bize sâkıylik et; mahmur susuzlarız çünkü.

Âdem, senin için dağarcık, zembil aldı eline; Havvâ senin için Havvâlığını yaptı.

Bunları yapan, Âdem'le Havvâ değildi; yaratan, çeşit-çeşit Tanrılıkta bulunuyordu.

Uçmağın dört ırmağı da senin kadehinde.. bu gittikçe ululanan ululuk, altı yönden, beş duygudan değil.

Bu solukta bütün parça-buçuklarımızı aç-saç da tanıklık nâraları göğe ağsın.

Şu çayırlıkta goncanın ağzı, çene topağı, sen ağzını açasın da gülesin diye gülüp durur.

7770. Senin güneş yüzün görünmese devlet kuşunun gölgesi bir kutluluk vermez.

Kadehsiz ev, ne güzeldir, ne aydın.. Rehâvî makamından çal, kurtuluş onda.

Binlerce deniz değerindeki miski saç, *dök gitsin*.. oturamaklı bir dağsın, cömertlik denizisin sen.

Her gece gayb âleminden, âdetâ bir çoban gelir de yayıma salınmış develer gibi canları bedenlerden kurtarır.

Develeri gizlice yokluk yurduna çeker de bağış yeşilliklerinde bir hoş yayar.

Ama yolu görmesinler diye de gözlerini bağlar onların; çünkü İlâhî bir yoldur, nefis, dilek yolu değil.

Yaya, padişahın ayağına yüzünü koydu mu da yokluktan-yoksulluktan, âdetâ iki atla kaçar-gider.

Ondan sonra da ferzin gibi artık eğri yola sapmaz; Hindistan'ı uman fil gibi rüyalar görür.

Mat ol da dedi-kodu oyununu bırak; çünkü yol göstermek, o şatranç pâdişâhının hakkıdır.

C

Canımızsın bizim, melek yüzlüsün.. bütün düşüncelere boş vermişsin sen.

7780. Düşünceye dalmışsın da hastalığına ilâçlar arıyorsun; fakat asıl hastalığını arttıran da düşünce.

Düşünceyi bırak, şaşkınlığını arttır.. düşünce eri değilsin, arılık-duruluk, zevk-safâ erisin sen.

Bu yolda düşünce, bir ejderhâ kesilir.. benim cânım, deli-dîvâne ol; neden akıllısın?

Adı kötüye çıkmış Mecnun, savaşlardan-çekişlerden kurtuldu.. fakat aklı başında olan bir kurtcağız, ejderhâ kesildi-gitti.

Koza kurdunun düşünceleri var; çünkü sanatını göstermek ister o.

Sanatını gösterir, birşey doğar, meydana gelir; gelir ama bu şaşkınca düşünceyle de kendinden olur o.

Sanatı bırak, sanatkâr yeter sana.. fazla tanıklık etme, tanık olarak da yeter o, güzel olarak da yeter.

Yoklara odur varlık veren; kalpları odur geçer akçe hâline getiren.

Gökyüzüne, birteviye bir dönüş vermiştir o, elsizdir-ayaksızdır gökyüzü ama bundan bir ziyan gelmez kendisine.

Dikkat et de çok söyleme, sus.. her ne kadar kendinde değilsen de gene susmaya gayret et.

CI

7790. Canımıza cansın, tatlılardan da hoşsun.. gökyüzünü süslerle doldurdun, bezedin.

Varlıkların dadısısın, sarhoşlukların kaynağı.. sarhoşların sâkıysisin, başların âfeti.

Toprağın bağışın, definesisin, gönüllerin meş'alesi.. senin çevrende dönmüştür de yüceliği bulmuştur Zuhal.

Gelirim diye vaadettin, vaadimde dururum dedin; a Ay yüzlüm benim, kimleri bekliyorsun?

Bağış zamanı sevgili, mâdensin, denizsin sen.. söylemeye başladın mı, sanki şeker çiğnersin.

Sensin bir pervâneyim, yerin meydanda değil.. gönüller, ardında şaşırmıştır, yerden yere gitmede.

Ne buyurursan buyruğun, akılları kapar, ömre ömür katar, gözlerimizi açar.

Senin bulunduğun meclislere, sen izin vermedikçe can bile giremez a benim pâdişâhım.

Sensiz yalnız kalırsam, budur en acı kadeh a cânım benim, budur en sarp tuzak a cihânım benim.

A benim sevdama düşen, nasılsın dersen bu, benim en hoş dileğimin ele geçişidir; en faydalı kârımdır.

7800. Pişkinlere şarapsın, hamlara sütsün.. balın, sütün için kanlara bulanışa bak.

Aşkın ciğerlere karılan ne de güzel birşey.. Kan dökücülükte elin, her elin üstünde.

Her el, bir sarhoşun elini tutsa, değil mi ki sen meydanda değilsin, esriklere gene çâre yok.

Canları deniz bil, bedenleri köpük say.. fakat sen gel ey denizin incisi, sen gel.

Efendim, sâhibim, konak yerim, yatağım; herşeyi örneksiz yaratansın, her parça-buçuğu esriden.

Sabahları ışıtan, canları yaratan.. suya kandırdığın vakit de şarabıyla keremler buyuran (*).

Ben elimi ağzıma koydum, ağzımı yumdum.. sen söylersin artık, zâti sensin söylemeyi veren.

CII

Akıllılardan değilim ki suçuma bakasın.. aklımı sen aldın-götürdün, benden ne istersin?

(*) *Bu ve bundan önceki beyit Arapçadır.*

Horum-hakıyrim ama aşağılıkta bulunmam; vallahi gökkubbeyi bile iki habbeye satın almam.

Mademki elim açık, mademki pek esriğim; sun a kardeş yoksulluk kadehini.

7810. Ne yaşamayı isterim, ne zekât isterim; ölsem bile beylik etmem ben.

Mademki aklın var, kaç benden; hele, uzaklaş benden; bu yürekliliği göstermeye kalkışma bana.

Bildiksen iki gözümüzsün bizim.. kabûl edersen kulluk edeyim sana.

A Muhammed, noolur bir gececik uyumasan da çalsan dursan.. için geçip gitmese.

Güzel bir huyun var; tanınmış bir pâdişahsın; sâkıy, ölümsüzlük şarabından sun bize.

Sarhoşların cefâsı yüzünden dostları bırakıp gitmezsin sen.. yolun-yordamın güzel; ok yarasına benzemezsin çünkü.

- D -

CIII

Yüzün, mâdene renk verene; saçların, cana şekil ihsân edene benziyor.

Gül yaprağının gölgesi yüzüne vursa o nazik yanağında bir iz kalır.

Senden ayrıyken geçen bir gün, bir yıl çeker.. yoksul âşık, öylece genç kalır-gider.

Gönlü daralmış görünüyorum ama der gönüllü değilim; nihayet gönlüm, o ağza benziyor.

7820. Benim gözüme gel, benim gözümle bak da yüz binlerce cana benzeyen bir beden seyret.

Yediyüz yetmiş yılının kadri yüceltilmiş
Muharrem ayı ortalarında gazeller,
Allâh'a hamdedilerek
Peygamberine rahmet okunarak
bitti.

Tercemenin bitiş tarihi : 27 Cumaz'el-âhıra 1379 ve 28 Aralık 1959

Divan, bundan sonra rubâilere geçiyor, «Y» harfinin sonunadek rubâiler var. Sonra bir yaprakta dört gazel var. Bunlar, her hâlde sonradan bir başka divanda bulunup yazılmış. Bu dört gazelin biri mükerrer, üçünün tercemelerini sunuyoruz.

I

Gönlü dünya gamından ayrımna mümkünse ölümsüzlük bağında neşelenmene, zevklenmene de imkân var.

Riyazat suyuyla guslederken bütün gönül pisliklerini arıtırsın.

Hevesler durağından iki adım ilerlersen ululuk haremine konabilirsin.

A gönül, anlamlar denizinde o inci yok mu.. hani değer bakımından paha biçemezsin ona.

Himmet eder de toprak durağında konak edinmezsen yücelerin en yücesini durak edinirsin.

Başını düşünce koynuna eğersen geçmiş zamanlarını kazâ edebilirsin.

Fakat bu, çevik yolcuların sıfatıdır; sense dünyâ nâzeninisin, nerden aşacaksın bu yolu?

Sen, ne ecelin elini, ayağını bükebilirsin; ne dünyânın renginden, kokusundan geçebilirsin.

Kötüler kötüsü benliğinle savaşabilirsen gönülle can Rüstem'isin, erlerin sâkıysi.

7830. Aşk derdi, tutar da sende baş gösterirse onun gamına düşer de bu dertle gönlünü sağ-esen bir hâle koyarsın.

Şu anda nasıl-niçin dikenliğinden geçebilirsen ona kavuşma cennetinde yayılır-gezersin.

Devlet kuşunun soyundansan, kuzgun soyu değilsen, canında devlet kuşuna bir özlem belirir.

Devlet kuşunun gölgesi Tebriz'li Şems'tir; gayret et de o padişahın gönlüne gir, onun gönlünde yerin olsun.

- R -

II

Ulular ulusu Şemseddin'den bir kadeh sun; onda nar gibi bir şarap var.

Şemseddin'i övüş sopasını yere at da Mûsâ'nın sopası gibi ejderhâ olsun.

Ulular ulusu Şemseddin'in sopası, bir uğurdan bütün büyüleri, bütün kerâmetleri yok eder-gider.

Yeni baştan anlam sarhoşlarını görürsün; sırların tâ öte yanından çıkagelirler.

Dört günceğiz sonra filân da geliyor deyin de o sarhoşlara benden selâm söyleyin.

Deyin ki: Bedenim, canımın ayağında diken; şimdicek ayağımdan o dikeni çıkarayım da geliyorum diyor.

7840. Diken ne de meydanda, fakat ayağım görünmüyor.. ey işi-gücü iyi dost bu iş, böyle tersine işte.

Özü gizli de dünyâ meydanda; sanki özü dil de dünyâ söz.

Gönülden bir sözdür, doğar, yüz yüzü vardır; her yüzünden, çengten çıkan ses gibi yüzlerce telden ses çıkar.

Söz kalmaz, fakat gönülde söz doludur; dünyâ kalmaz, fakat Tanrı gene de vardır.

« Tanrınınız biz, gene de ona dönüp varanlarız » âyetinin sırrı zuhûr edince o söz bitti-gitti; fakat bu iş, gönülde duruyor.

Sen gönül sırrının sırrını ararsan ulular ulusu Şemseddin, sevgili olur sana.

Fakat o istemedikçe arayamazsın onu; istemedi mi, inkâra bağlanır-kalırsın.

Şemseddin'in denizlerine düştün mü, sana artık ne az vardır, ne çok.

O vakit sana karşı, dünyânın bütün ışıkları bir soluğa tutsak olmuş görünür.

Bütün dünyâya, ulular ulusu, seçilmiş Şemseddîn'ın sâyesinde can bağışlarsın.

7850. Tanrı gibi hem sökersin-yırtarsın, hem dikersin, oynarsın.. kaparsın, açarsın.

Dilersen kendini gösterirsin; dilersen gizlenirsin.

Herkesi, herşeyi çırılçıplak görürsün de yurt ıssının lûtfuyla seni kimsecikler görmez.

Can dünyasında pâdişahlar pâdişâhı olursun; bir pâdişahtan bir mağara elde edersin.

Bütün övüncün, ancak Şemseddin'le olur; onun kapısında mağara hizmetçisi kesilirsin.

Boyuna Şemseddin, Şemseddin diyedur; Şemseddin'den gene Şemseddin'e feryat et.

- A -

III

Özümüzün bütün râzılığı, yüzüne karşı duyduğumuz aşktır; bu bakım- dan da özümüzün dileğinden geçmek küfürdür bize.

Mademki aşkınla dirildi; nefsimizle nasıl savaşa girişiriz? Nefsimizin haccı da kanlı bakışlarına ulaşmaktır; savaşı da.

Nefsimizin yeri-yurdu, ikiye bölünmüş büklüm-büklüm saçlarındır; bu yüzden nefsimizden ancak bir gölgedir beliren.

Aşk, öylesine bir ateş yaktı-yandırdı ki Âb-ı hayat bile ondan utanmada... Sor bakalım, kimin izçin yalımladı bu ateşi? Nefsimiz için.

7860. Onsekiz bin neşe-zevk âlemi gösterildi de nefsimiz, ancak senin güzelliğine karşı coştu; ancak onu istedi.

Tamu kâfirlerin yeri, uçmak mü'minlerin.. âşıklar için; yok olmaksa nefsimize değer ancak.

Vefâ gerçeğinin temeli, râzılık özetinin sırrı, canın ıssı Şemseddîn'dir, nefsimizin arılığı bizim.

Binlerce misk bedenlinin güzel kokulu canına karşılık nefsimizin gözleri aydın olsun diye Tebriz toprağından sürmeler geliyor bize.

- N -

IV

Bu Ferîdûn kutlu olsun bize; Ferîdûn, din padişahı olacaktır çünkü.

Gökteki Ay gibi parlaktır, apaydındır; Mısır ülkesi gibi şeker mi, şekerdir; tatlı mı tatlıdır Ferîdûn (*).

Devlet yağız altına eğer vurur da kutluluk meydanında topçevgen oynar Ferîdûn.

Tümden güneş, tümden arılık, olarak, kinden arı bir hâlde devlet burcundan Ay gibi doğru Ferîdûn.

Yücelik, oturamaklılık kılıcıyla gam Dahhâk'inin boynunu keser Ferîdûn.

Tanrı'ya hamdolsun ki şimdi devlet köşkünde mevkileri arttırır, töreler kor Ferîdûn.

7870. Târih bakımından yetmişinci yılda, salı günü anasından doğdu Ferîdûn (**).

Aylardan Zi'lk'adeydi, sekizinci günüydü, sabah namazından iki saat sonra dünyâya geldi Ferîdûn.

Husrev'in belinden geldi; bu bakımdan da Şirin gibi sevimli olur Ferîdûn.

Anadan da soylu-soplu bir padişahtır, babadan da.. Kara gözlü hûriler gibi cennetten geldi Ferîdûn.

Akıllanınca, boy atınca bu şiirimi beğenir Ferîdûn.

Ömrü binlerce yıl uzasın; sen de âmin de ey Ferîdûn.

---

*) *Konya nüshasında, boş bir yaprağı « Afâdallâhu nûrahu » başlığıyla yalnız bu iki beyit yazılmıştır. İkinci beytin ikinci mısra'ı, « Manâkıb'al-Ârifîn » de, « Mısır gibi, şeker gibi tatlıdır Ferîdûn » tarzındadır. Gazeli, « Manâkıb'ul-Ârifîn » den tamamlıyoruz (İst. Üniversitesi; Farsça Yaz. 1231 s: 190. b).*

(**) *Hicrî 670 yılı.*

« Divân » da budan sonra, bahirlerde bulunmıyan ve her halde sonradan ele geçen bir nüshada bulunan gazeller yazılıyor. Biz de aynı tertiple tercemeye devâm ediyoruz:

« Ey aşkı, kutluluk göğünde uçanlara kol-kanat veren » den kalanlar.

« Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün »

- A -

V

Ey gören, fakat görünmeyen; görüyorsun ya; zevk-neşe çevremizde; ölümse temellerimizde.

Bizi kendine yaklaştırırsan ne mutlu bize; bizden gizlenirsen eyvahlar olsun bize.

Övünçlerle kalbimden seni çağırdım ey her yerde hâzır-nâzır olan.. ey kerem sâhibi, ey suçları örten, aşağılık hâlimize ac ı, lütfet bize.

Ben gidiyorum, sense şu yolda, bu yerde balçığa kakılıp kalmışsın.. fakat bir rızık gelirse yarısı bana, yarısı sana.

7880. Suyun dışındaki gemi nasıl yürür-gider? Fakat alıcıya da, satıcıya da bol-bol inciler geliyor.

Bol-bol inciler geliyor; değermi Ay geliyor; pek yakınlarda göz ışığı geliyor işte.

Güzelce topluluğa gir, şekerden başka birşeye ayak basma.. o cana can katan parmaklarla şarap sağrağından başka birşeyi tutma.

- N -

VI

A gönül, şikâyetler etme de sevgilim duymasın; aman nedir, bilmeyen sevgilimden korkmuyor musun yoksa a gönül.

A gönül, kanıma girme; Ceyhun'a dönmüş gözyaşlarıma dalma.. yoksa geceleyin sehredek sürüp giden feryatlarımı duymadın mı ki?

Hatırına gelmiyor mu? Hani bir gün konuşurken artık demişti; benim gül bahçemi düşünme.

Kendi miktarını bil, şu gül bahçesinin adını anma; benim dikenimi biliyorsun ya, bu yetmez mi sana?

Dedim ki: Canıma aman ver; şimdicek başım ağırlaştı, a şarap sunan sâkıym, bana şarap sunmanı istiyorum.

Güldü de, peki ama dedi, aşırı gitme; gidersen a benim sarhoşum, a benim ayığım, başın böylece döner-durur.

Lûtfedeceğini görünce ayaklarına kapandım da sen bana yâr olmazsan dünyâda yaşamam ben dedim.

7890. Dünyâda kalma, yok ol da apaçık yüzümü gör; böyle olmasını istiyorsan öyle ol; bil ki yokluktadır benim işim dedi.

Senin tuzağındayım, kadehin olmadıkça nasıl yiterim.. canımı al da bir kadeh sat; ondan sonra seyret benim pazarımı dedim.

- V -

VII

Dün, onun yüzünden yıkılmıştı gönül; heryana düşüp durmadaydı; gül bahçesinde can, yüz dilli süsen gibi yüzlerce dile sâhip olmuştu.

Gönüller, onun dudaklarından, ebedî olarak Husrev gibi Şirin'leşmiş, tada-tuza batmış.. fakat bir zamancağız gizlendi mi, onun yüzünden Ferhad gibi feryada başlarlar.

Külhana benzeyen tabîatte ansızın bir halife yüz gösterdi; mü'minler emîrinin yüzünden yüzlerce Bağdâd'a övünç oldu.

Göklerde melekler, onun ışığıyla noksan sıfatlardan arı olduğunu söylerler, bu sebepten zevk alırlar.. bütün ibâdet edenlerin canları, onun yüzünden kalıvuzluk gözüne, yolculuk ışığına kavuşur.

Yüzbinlerce can onun çevresinde; oysa Ay gibi ortada.. sarhoş bir halde salınasalına gitmede, kem gözler görmesin onu.

Ay'ın ondördününün ışıkları, onun yüzünden bir ışık.. amber saçlar da o şimşad boylunun büklüm-büklüm saçlarından bir iz.

Aşk pâdişâhının ordusu yüzünden bir dünyâ yıkılıp gitse o pâdişah, yıkılan bir dünya yerine yüzlerce canlara can olan dünyâ kurar.

O bakışlar, âşıklara zulmeder ama âdaleti, iki dünyâya da güzellik vermiştir, alım vermiştir.

7900. Şu yeryüzü, bu güzeller padişâhının ondan doğduğunu, zerre kadar anlasaydı, nazlanır, ululanırdı da gökyüzüne ayak basardı.

Akıl, küstahlık etti de kapısına koştu, fakat yaralandı-gitti.. can, o yarayı görünce edep bakımından ona hoca kesildi.

Onun yüzünden putlara da, put yapanlara da yüzlerce gürültü düştü; hepsi de onun yüzünden feryad ederek ellerini göğe açtılar.

Bu ne biçim güneş ki dediler, felekten bu güzelliği elde etmiş.. şu Âb-ı hayat, onun yüzünden nasıl da böyle bir deniz oldu da coştu-köpürdü.

Onun şu aşkı, sonunda can gelininin perdesini yırttı da bütün âlem, varından-yoğundan geçti, ona dâmâd oldu.

Ulular ulusu Şemseddîn'in eğer örtüsünü başına koyan kişi, öylesine yüceldi ki, uluğu yüzünden Cebrâil bile onun kapısında kanadını açamaz oldu.

Sırrını daha tez açar da can Tebrîz'inin gözleri görür; ona hased edenlerin görmeyen gözlerini de kör eder-gider.

« Nice demdir, toprağımıza katre-katre, yudum-yudum öylesine şarap döktü ki» den kalanlar (C.1, S. 225).

« Müstef'ilün feûlün müstef'ilün feûlün »

- D -

VIII

A gönül, az söylersen işin olgunlaşır; kuşun avlanmaya koyulur, avın helâl olur-gider.

Ay, güneşin gölgesinde su gibi akar, koşar.. yeni Ay haline girer ama derken dolun-ay olur-gider.

Gerçek yolunda hayâti terk eden kişi, hayâl gibi gönüllerde konak tutar.

7910. nerde « Gerçekten de Tanrı'ya döndürdüm yüzünü » diyen Halil? Kulağı burulacak can, ayaklar altına düşer.

Lahnaya dönmüş yüzünü kızıl boyalarla boyar ama kokusu berbâd eder onu, rengi de çıkar-gider.

Yüzünü yüzüne koyma da padişahlar pâdişâhı yüzünü güneş gibi ululuk ışığıyla ışılandırsın.

Güneşin de yeri mi? Öyle kişinin yüzünün ışığı, gökyüzünde yüzlerce güneşi, yüzlerce Ay'ı hâlden hâle sokar.

Dünyânın ilk kocalarına bak da gör, ne haldeler onlar? Bu delili anlayan, bilen, hiç onun cilvesine aldanır mı?

Yüzbinlerce akıllıyı çuvala sokmuş o.. nerde bir olgun akıl ki çuvalı bıraksın.

Tanrı, yanağı güzellerin yanaklarına bir yazı yazmıştır.. fakat bu yazıya, şu bene alınan, aldanan kişi, o yazıdan da kara bahtlıdır.

Yazı bulutundan çık dıyarıya; dayıdan, amcadan ayrıl.. ayrıl da Ay, her akşam senin yüzüne baksın, kutlu fallar açsın.

- Ş -

IX

Şu Ay var ya; gökyüzü, onun yüzünden dönmede, onun yüzünden karârı yok. şu can var ya; bucan da, onun eğreti verdiği birşey, bu akıl da.

O, her solukta canlara, yeniden yeniye dileklere koyulma hızı verir.. fakat bu dilek hızını onun dileği kırar-döker.

7920. Ben ne beden bilirim, ne can; ne bunu bilirim, ne onu.. yalnız dünyâda onun mahmur gözleri gibi gözler var mı? Bunu da bilmem ben.

O gündüze benzer yüzü, o gönüller aydınlatan rengi.. o tevbeleri yakıp yandıran lûtfu, o bahara benzeyen huyu-husu bilmem de bilmem.

Aşkı, tevbenin belâsıdır; tevbeye layığını vermiştir.. tevbeleri yeyip sömüren aşkına karşı tevbeyi anmanın da yeri mi?

Dostu da onun yolunu vurmada, düşmanı da.. bu bakımdan onun eteğine sımsıkı sarılmışız biz.

Onun kadehini aldıktan, o kadehin dönüşünü, birbir dostlara sunuluşunu gökdürkten sonra cefâsını çekmek, değermi, değer... Değil mi dostun kulağına yapıştın, öpedur küpesini.

Ben saçlarının halkalarını aşkla sayıp duruyorum; yoksa kim o halkaların sınırını bulur, sayısını bitirebilir?

Gönül, sayılı solukta lûtuflarını sayıp dökmede.. ey onu ağlaya-inlete öldüren, sen de lûtfet, bir can bağışla ona.

X

İzi belirmeyen bir can var; biz, onun izine dalmışız, eserine batmış-gitmişiz... Mekânsız bir can var; fakat baştan ayağadek her yerimiz onun mekânı.

Onu bulmak istiyorsan bir soluk arama onu; bilmek istiyorsan bir soluk bilme onu.

Onu gizli-gizli ararsan apaçık oluşundan uzaksın demektir; fakat apaçık ararsan, bu sefer de gizliliğini görmezsin, perde altında kalır-gidersin.

7930. Bir kesin delil elde eder de apaçıktan da, gizliden de çıkarsan, bir hoşça ayaklarını uzat da onun amânını elde ederek uyu-gitsin.

Sen yol yürümeyi bıraktın mı, canın yürümeye koyulur.. o zaman onun canından, onun rûhundan ne rahmetler gelir sana, ne rahmetler.

A canını hapseden, ne vaktedek dizgin kasacaksın? Sür atını onun dünyâsına; ama sıçratma sakın onu.

Bedenin körlüğünü göz önüne al da hırsa düşmeden ayağını bas; çünkü beden, hırsı yüzünden ona terceman olamaz.

İki somun için aşağılık kişiler gibi ne vaktedek koşacaksın? Üç yudum ekmek için ne zamana kadar onun kılıcını yiyeceksin?

XI

Onun ateşli aşkıyla ateş bile, ateşler yemiş.. onun güzelim yüzü olma-yınca güzellik, hoşluk, binlerce çirkinliğe, binlerce kötülüğe uğramış.

Yürek, senin yüzünden şahrem-şahrem; otur da kebap ye.. kan, şarap gibi coşmada; otur da şarap iç.

Bir kulağımı şarap tutmuş, çekiyor; öbür kulağımı da o çekmede... A gönül bu çekişme arasında otur da şarap içmeye bak.

Altı yöne tesir edip iş gören yedi yıldızdır ama ey aşk, sen bu altı yönden, yedi yıldızı da tuttun, çekip yırttın, bir yana attın-gitti.

Ben, kimi güneş gibi yüzlerce Ay'a sermâye bağışlamadayım; kimi de Ay gibi sevgilinin yüzünden Ay gibi eriyip gidilmedeyim.

7940. Bir münkir aşktan kaçarsa bu, görülmemiş birşey değildir ki... Gözü sulanan adam, güneşe bakamaz.

Gerçekten de yokluğunuzdan dolayı vefânın başı dönmede.. gerçekten de sevginin yüzünde, göz yaşlarımdan izler var.

Gönül, sana kavuşup sesini duymadıkça nasıl sabretsin.. kulak, sana ulaşıp haydamanı duymadıkça nasıl yücelsin, esenleşsin? (*)

- M -

XII

Işığım dünyâyı kapladı; bir gözlerime bak.. değerim yok ama adımı değer taktılar.

O lokmayı kimse yememiştir, kimse bir zerresini bile alıp götürmemiştir.. hâl böyleyken şu yüceliğe bak ki ben, boyuna çiğneyip durmadayım o lokmayı.

Gökyüzü, Arş, Kürsî, halktan iyiden-iyiye uzaktır ama ben, uyanıkken de ağardururum oralara, uyurken de.

Orası ışık dünyası, hem hûriler var orda, hem köşkler var; neşe yeri, düğün-dernek meclisi orası.. ordan kalkıp da kendime gelemem ben.

Cebrâil perdeci, erler de bu perdenin ardında.. ben, o erlerin halkasına yüzük taşı kesilmişim: tutup da yüzük halkası olamam.

İsâ, Mûsâ'nın eşi; Yûnus; Yûsuf'un dengi.. Ahmed'se yapayalnız oturmuş; yâni ben onlardan ayrıyım diyor.

(*) *Bu gazelin son iki beyti Arapçadır.*

Anlam denizi aşktır; her birisi o denizde bir balık.. Ahmed'se denizdekinci; işte şuracıkta; gösterip duruyorum sana (*).

« Meyhâne dilberi bizi eve çağırmaya geldi » den kalanlar. (C.II. S.3).
« Maf'ûlü mefâilün mef'ûlü mefâilün »

« Tercî-i Bend »

- T -

XIII

7950. Gene şu deli gönlüm o bağla bağlanmış benim.. fakat asıl deli o kişidir ki gönül nedir, bilmez, bir bağla da bağlanmamıştır.

Sarhoş o kişidir ki kendinden haberi yoktur; ârifse, bizim gönlümüzdür; sayıya, sınıra sığmaz çünkü.

O pâdişâhın yüzük halkasının taşıyım ben.. a kör, bana bak; gülüm ben, padişahsa şeker.

Ne topraktanım, ne yelden; ne ateştenim, ne sudan.. herkesin, adına and içtikleri var ya, tümden o oldum ben.

Ben o Ay'a Îsâ kesildim; göklerden geçtim, ağdım.. sarhoş Mûsâ'yım ben; şu yamalı hırkamın içinde Allah var.

Deli-divâneyim, sarhoşum; beden kadehini kırmışım.. öğüt dinlemem ben; benim yerim, benim layığım bağlanmaktır.

Meyhâne rindiyim; neden sûfi olacakmışım? Kadehi kim yeter bulmuş; kim kadehle hoş bir hâle gelmiş; ne diye şarap içecekmişim?

O denize batmış-boğulmuşum; neden katre olayım ki? Canım da diri, gönlüm de; neden ölü olayım ki?

Beden şu külhanda yatmış-uyumuş ama can, o gül bahçesine gitmiş.. Benim yerim-yurdum yokken şu neyi inleten de kim.

Kendimden çekindim; Ay devrinden kaçtım.. Arşa sefer ettim; bir şaşılacak şekle büründüm.

(*) *Bu gazelden sonra bizim 1. ciltteki CXIV. gazel, yanlışlıkla bir kere daha yazılmış; onu geçiyoruz (Divan-ı kebîr tec. c. I. S. 347).*

7960. Davulla, sancakla, fermanla sarhoş bir halde, gazel okuya-okuya, ezel sırlarını araya-araya gene geldim o pâdişâhın katından.

Gene şu deli gönül zincirini koparmada.. gene şimşek gibi çakıp parlamada; arslan gibi coşup kükremede.

Canım, beden yayından ok gibi fırlayıp uçmada; gönlüm, Terâzi Burcunun yücesinde Ay gibi parlamada.

Can, Ken'an Yûsuf'udur; beden kuyusuna düşmüş.. gönül, bağın-bahçenin bülbülüdür; şu yıkık bedene düşmüş.

Sarhoşlukla yasemin gibi düşüp kalkmadayım.. o çevgenin yüzünden meydanda top gibi yuvarlanmadayım.

Pâdişahlar pâdişâhıyım; hem oyum ben, hem buyum.. pâdişâhın haznedârıyım, haznesiyim; incilerle-mercanlarla dopdoluyum.

Pâdışahlar pâdişahının yanındayım; hem kulum, hem pâdişah.. Allah'la bile bulunduğum yere Cebrâil, nerden sığacak?

Çıplak köpek gibi yamalı hırkaya da bürünsen halkın kanını içmedesin, halkı paralamadasın sen.

O öküzlerin ahırını ne diye yurt edinirsin? Yoksul ol, öylesine bir hâkaanın toyunda kurban ol-gitsin (*).

Ahmed, böyle beti-benzi sararmış, sarhoş bir hâlde beni görürse gözlerimi öper, ben de ayaklarına kapanırım onun.

7970. Bugün Ahmed benim, ama bıldırki Ahmed değil... Bugün Zümrüdüankaa benim, yemsiz kalmış kuşcağız değilim.

Bir pâdişah; geçen günün pâdişahlar, katırcı kesilmiş ona.. bugün benim o pâdişah; geçen günün padişahı değilim ben.

Allah'lık şerbetinden, En'el-Hak'lık şarabından herkes kadehle içti, bense küplerle-varillerle içtim.

Ben canlar kıblesiyim, ben gönüller kâ'be'siyim.. Arşın mescidiyim ben, Cumâ mescidi değilim.

Sâf aynayım ben, kararmış, sırı dökülmüş ayna değilim.. Turusînâ'nın gönlüyüm ben, kinlerle dolu gönül değilim.

Ebedî sarhoşum; üzümün, bağın sarhoşu değil.. can lokması yerim ben, tarhana çorbası içmem.

(*) *Beyitte «hâkan, toy» sözleri Türkçedir*

Öylesine bir yüceliğin doğanıysan nerde pâdişahlara değer kolun-kanadın? Ayı değilsen neden, maymun kılığındasın böyle?

A gümüş bedenlinin özlemiyle saranp altına dönen, sen altına âşıksın, altınsa benim rengime âşık.

Âlem tekkesinde, dünya medresesinde benim gönlü sâf sûfî; yün hırka giyen sûfîlerden değilim ben.

Sus artık, yeter; sır perdelerini pek o kadar yırtma; çünkü bize sınıkları onarmak, sırları örtmek yaraşır.

- H -

XIV

7980. Aşkınla her kılım bir beyit kesilmiş, bir gazel olmuş.. senin tadından her uzvum, bir bal küpü haline gelmiş.

Yüzün, Koç Burcundaki güneş; huyun bal denizi.. güneşinin her zerresi, ibâdete koyulmuş bir er.

Şu gönül, havana uymuş da sevginle gönlünü havalara kaptırmış.. şu can, yüzünü görmüş de Koç Burcu olmuş.

XV

O ciğerler yeyen aşk, kanla semirir.. yârabbi, bize karşı yumuşat onu, merhamet ver ona.

Kan dökmediği gün bir zalmettir belirir onda; âşıkın ciğerinden başka hiçbir şeyle iyileşmez o zahmet.

Oka benzer bakışını gördüm; can dedi ki: Ne de devlet; o zıhın çekişiyle yay gibi doluyum ben, dolu.

Kara topraktım, yoklukta gizliydim.. aşkın, mezarımın başına geldi de hadi kalk, sıçra dedi.

Sesinden sıçradım-kalktım; senin zamânında yaşıyorum; sen de ahitleş benimle, vefâ et ahdine, köyde sensin ağa.

Kendinde olmaksızın karşıma geç, otur; beni de kendimden geçir de ne uluyu düşüneyim, ne küçüğü.

Satranç tahtasında yayayım ben, at istemiyorum; sana mat olmuş-gitmişim; pâdişâhım, yanağını yanağıma koy.

7990. A İsâ soluklu Yûsuf, para olsa da gam var, olmasa da.. sen Cem'in kadehini getir; vallahi de sâkıy sensin.

Gönlü ayna gibi saf bir hale sokan şarabı sun; cumartesiye, perşembeye vaadetmeyi bırak.

- Y -

XVI

Rabbim buluttan boşanırcasına sundukça sundu bana kahveyi de sarhoş etti beni. Sâkıy, akıp duran lûtuflarına garketti beni.

A bana ululuklar veren, a benim vesveselerimi gideren şarap, buruya ancak sırlarımı açığa vurasın diye geldim ben.

Aşk, beni zahmetlere uğrattı; sevdâ şifâ bulmadı-gitti; fakat ömrüm de onunla yüceldi, öcümü de onunla aldım.

Sun ey sâkıy, kalan şarabından sun.. göğsümü işâret etme; seninim ben a geçip giden dost.

Bineklerinize bindir, muradımıza erdik; bağışlarınızı aldık da cömert olduk.. kim sizinle buluşur da kutluluğa ererse hiçbir zarar veren hayvan ısıramaz artık onu.

Çevremizde hâller var; gözümüz açıldı ona... Işık elbiselerine büründük; süsümüz gitmez artık.

A benim kulağım, mumum.. a benim sarhoşluğum, şükrüm.. a şarabım benim, cânım benim senden başka kim varsa yabancı bana (*).

« Şütürün adı Türkçede nedir? Söyle, deve de » den kalan (C. II. S. 279).

« Mef'ûlü Fâilâtü mefâilü Fâilât »

(*) *Bu gazel Arapçadır.*

XVII

Yüzünü göster ki bağ-bahçe görmek, gül bahçesi seyretmek istiyorum... Dudaklarım aç ki bol-bol şekerler istiyorum ben.

8000. A güneş, bulut perdesinden sıyrılda göster yüzünü... o parıl parıl parlayan yüzünü görmek istiyorum ben.

Havandan, gene doğan kuşlarını çağıran davulun sesini duydum da tekrar geldim; pâdişâhın bileğini istiyorum ben.

Senin güzelliğin varken, senin yüzün dururken bağı-bahçeyi, dağı-ovayı dilersem ölümsüz cennetteyken çölleri istiyorum demektir.

Nazla bundan fazla incitme beni, git dedin... İşte o fazla incitme demen var ya, o sözü istiyorum ben.

Kimi topluyum, kimi dağınık.. bu iki hâlde de ümidim var; o topluluk mumunu, o dağınık saçları istiyorum ben.

Can, gülüşlerle dolmuş ama gene de korkudan yummuş dudaklarını; o gonca gibi gizli gülüşü istiyorum işte.

Bu kul kendinden geçmiş de sevgilinin ateşine sarılmış; dost da kulağını tutmuş; oysa ki yakama yapışmasını istiyorum ben.

Yol yok, izin yok diye dudak sarışın, o kapıcının nazlanışı, öfkesi, sertliği yok mu; onu istiyorum ben.

Bir elimde şarap kadehi, öbür elimde sevgilinin saçları.. böylece meydanın ortasında dönüp oynamak istiyorum ben.

Halkın bozuk-düzen düşüncelerinden gönlüm sıkıldı; bana yoldaş ol; dağa çıkmak, ovaya gitmek istiyorum.

8010. Dün şeyh, elinde fener, bütün şehri dönüp dolaşmadaydı; şeytanlardan, canavarlardan usandım; insan arıyorum diyordu.

Biz de aradık, bulunmuyor dediler; o bulunmıyan var ya dedi; işte onu istiyorum ben.

Müflisim ama öyle küçücük akıyk istemem; ucuz; fakat eşi bulunmaz akıyk mâdeni istiyorum ben.

Gözlerden gizlenmiş, fakat bütün gözler ondan.. o apaçık gizli sıfatı istiyorum.

Bülbülden daha fazla söylemedeyim, şakımadayım ama aşağılık kişilerin hasedinden, kıskançlığından korkuyorum; ağzıma mühür vurmuşum; oysa ki feryat etmek istiyorum.

Halkın şu içmek, ekmek yemek için ağlayıp şikâyet etmesi ne vaktedek sürecek? O pay-huyu, sarhoşların nâralarını istiyorum ben.

Şu rebap, beklemekten öldüm diyor, Osman'ın elini, kucağını, mızrabını istiyorum ben.

Ben de aşk rebâbıyım, aşkım rebapçı.. Rahmân'ın lûtuflarındaki o rahmeti istiyorum ben.

A nâzik çalgıcı, bu gazelin geri kalanını, istediğim gibi sen say-dök artık (*).

XVIII

Yüzünü göster, gül bahçesinin yüzün görmek istiyorum; dudaklarını aç; bol-bol şekerler istiyorum ben.

8020. Sevgili, yüzündeki örtüyü aç; o parıl-parıl parlayan yüzü görmek istiyorum ben.

A sevgilinin yeşilliğinden esip gelen güzelim yel, bana es.. gül bahçesini, bağı-bahçeyi istiyorum ben.

Nazla, bundan fazla incitme beni, git dedin.. işte o fazla incitme demen var ya, o sözü istiyorum ben.

Havandan, gene doğan kuşlarını çağıran davulun sesini duydum da tekrar geldim; pâdişâhın bileğini istiyorum ben.

Beni mahmurlaştır da darmadağan sözler söylet, zevkten per-perişan sözler söylemek istiyorum.

(*) *Bu gazel, «Dîvân-ı Kebîr» tercememizin II. cildinin, bu bahirdeki XIV. gazelinin aynıdır. Bu gazelin 1, 2, 3, 4, 5, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22 ve 23. beyitleri aynıdır; 12. beyti, o gazelin 17. beytinden pek az farklıdır. Her hâlde zabtedenlerin çeşitli zabıtları, bir gazeli, iki, hattâ üç gazel haline getirmiştir. Lûtfen karşılaştırınız (c. II. S. 300-301).*

A Ay, aşkının derdi eteğimi tuttu; a Zühre, Isfahan makamından nağmeler istiyorum ben.

Görünen bedenimi sen yıktın; içimi sen kebap ettin.. görünüşümle görünen, içimde gizli olan o belirtileri, o izleri istiyorum ben.

Sen katımdasın da ben canı seyretmeye gideyim; bu, ölümsüz cennette çöllere düşmeyi istemektir ancak.

A pâdişah Salâhaddin, sensiz alımımız, varımız-yoğumuz yok bizim; senden başka ne varsa onu, istemiyorum ben (*).

« Kardeşim, yüzünü gördük, gönüller tutsak oldu, tutsak » (C. III, S. 55).

« Mefâilün feilâtün mefâilün failâtün »

- M -

XIX

Aklımla-fikrimle biyol deliliğin ardına düşsem, âşıklar halkasının ortasında hünerlere marifetlere sâhip biri olurum.

8030. Aşk ülkesinde Süleymân'ım ben, dilim de Asâf.. artık ne diye her afsun ilâcına bağlanıp kalayım?

Halil gibiben de Kâ'be'den başımı döndürmiyeyim; Kâ'be'de oturayım, Kâ'be'ye direk kesileyim.

Binlerce Rüstem-i Destân, tozumuza bile erişemez; şu kahpe nefsin elinde ne diye zebûn olayım?

O kanlı Zülfekaar'ı elime alayım; zâti aşk şehîdiyim; kanlar içinde kalayım-gitsin.

Şu alanda Er-Rahmân bülbülüyüm ben, sayımı-sınırımı arama; sayıdan sınırdan dışarıyım ben.

Beni Tebriz'li Şems, aşkla yetiştirdi; Rûh ul-Kudüs'ten de ileri geçerim, Tanrı'ya en yakın meleklerden de.

(*) *Bu gazelin 1, 2, 4 ve 5. beyitleri, II. ciltte, bu bahrin XIV. gazelinde aynen var (S. 300-301). 7. beyti, XIII. gazelin birinci beytine pek benzer. 6. beyti, aynı gazelin 7., 3. beyti de 8. beytinin aynıgibi birşey (S. 299). Bizce bu üç gazel, bir tek gazeldir.*
Bu gazelden sonra « Mefâilün feilâtün mefâilün feilün » venzinin «D» harfinden bir gazel yazılmış ki bu gazel, III. ciltteki LXXII. gazeldir (S. 139); bu gazeli tekrar yazmıyoruz.

- N -

XX

O kavgacı, sert Türk barışmaya geldi; elimi tuttu da Tanrı yargılasın dedi (*).

feleği, eğri-büğrü dönüşünü sordum.. başı-dibi olmayan sözü bırak demek istedi de dudağını ısırdı.

Neden böyle dönmede diye sordum ona; yaş odun dedi; tüter, tütünün baş ağrısı vermemesi mümkün değil (**).

Yeni bir haber duydun mu dedim; dedi ki: Eski kulağa yeni haber girmez ki.

8040. Dar, çekik gözlü Türkümün yüce himmetini biliyorsan; bu sırra ermişsen gel de sen anlat.

Görmedik bir hasis değilim ama yol dar; nerkise benzeyen gözlerimden onun bulunduğu yere bir yol aç.

- Y -

XXI

Canım da varlıktan-benlikten kurtuldu, gönlüm de... Can, sarhoşluk âleminde pâdişahlar pâdişâhının öz kulu oldu-gitti.

Ne varlıktır ki ansızın yoklukta can buldu; ne yücedir ki böylesine bir alçaklığa can kesildi.

Bilmediğim şey, doğruldu, doğruldu ama o Ay'ın doğruluğuyla da beni kırdın-geçirdin sen.

Aşkın hacamat etti beni, boynumda damarı yarıverdi; kendimden geçtim; ne de el çabukluğu dedim.

(*) « *Tanrı yarlığasın* » *Türkçedir.*

(**) « *Tütü* » *sözü, Türkçe,* « *dütün* » *tarzında geçiyor.*

Yokluk hekimi sıçradı, kulağımı tuttu da müjdemi ver dedi; varlıktan kurtuldum.

Seher yeline vakit esecek diye beklemekten kurtuldun.. artık ne denize zebunsun, ne oltaya bağlısın.

Mademki geçer, hazır akçeleriyle o kaseyi doldurdun, beline bağladın; bu çeşit şeyleri Tebriz'li Şems'ten alıp satmaya koyul.

XXII

Şu ovada bir ceylan göründü; gözleriyle bütün yazıya ateşler saldı.

8050. Atlı-yaya, herkes, tutmaya seğirtti; hem de tam bir gayretle; senin gibi gevşekçe değil.

Bir-iki saldırdılar ama o, gözden yitiverdi; öylesine bir yitti-gitti ki kimsecik, ustalıkla bir koku bile alamadı ondan.

Geri dönmek için dizginlerini çevirdiler; derken gene göründü onlara; pek sevindiler.

Gene saldırdılar; ceylan bu kez de öylesine bir kaçtı ki yel bile peşine düşse yiter-gider.

Böylece görünüp yitmesi haddi aşınca herkes hevesle peşine düştü; derken herkes, birbirinden ayrıldı, yalnızlık çevresine düştü.

Birisi seğirtti, yanlışlıkla bir tavşanın kulağını tuttu; öbürü dağ keçisinin peşine düştü; Bağdad yoluna yöneldi.

Birbirini yitiren topluluk, ikiye ayrıldı; bir bölüğü ceylânı ummadaydı, bir bölüğü kurtulup hür olmayı.

Ceylanı arzulayanlara o ceylan, onlar tam kendilerinden geçtiler, yitip gittiler mi, görünüveriyordu.

Bu toplumdan, daha da has olanlara ceylan, sarhoş gözleriyle bir evrad da öğretti.

Ceylanın huyunu-husunu öğrenmişlerdi de onun huyundan-husundan dışarı çıkmıyorlardı.

8060. Kendi rahmetiyle güzelliğini göstermişti onlara; o doğru yolu gösteren, birazcık da küstahlaştırmıştı onları.

Ceylan, iki günde bir, hokkabaz gibi şaşılacak kılıklardan bir kılığa giriyor, görünüyordu onlara.

Öyle kılıklara giriyordu ki arıkların ödlerini koparıyordu; zâti insan oğlunun ne kadar gücü-kuvveti vardır ki?

Yaratıcının sıfatlarından bir sıfatı görse gökyüzünün, yeryüzünün bile ödü kopar.

Şu söylediğim ceylan kimdir? Şemseddin'in hayâli.. benim sahibimdir, kurtarıcımdır o; feryat etmeden feryadıma erişenimdir o.

Binlerce kendini ibâdete veren, bana öğüt verse, onun sevgisinden gene de tövbe edemem ben.

Görüşün temeli, gözü açıklılık âleminin sığınağı odur; can gözünün açıklığı, onunladır, ondandır ancak.

Senin güzelliğine de o verdi güzelliği, o verdi sana tadı-tuzu... Olgunluğun, onun gayretiyle arttıkça arttı.

Hâtırla sen varken, gönül seni anarken iki dünyada da haramdır bir başkasını hatırlamak, bir başkasını anmak.

Tebriz toprağından pek çok pâdişahlar doğmuştur ama onun gibi, ona benzer bir pâdişah ne vakit doğmuştur bile deme.

8070. Ömür kafiyesine, gölgesi kefil olsun.. gerçekte delil de ondandır, haydayıp yola götürmek de ondan (*).

XXIII

Gönlün varsa gönül kâ'be'sini tavâf et.. anlam kâ'be'si gönüldür; ne diye toprak sanıyorsun onu?

Tanrı, sûret kâ'be'sini tavâf etmeyi, onun vasıtasiyle bir gönül ele alasın diye buyurmuştur.

Bir gönül incittin mi bin kez yaya gitsen de Kâ'be'yi tavâf etsen Tanrı kabûl etmez.

Malını-mülkünü ver de bir gönül al; al da o gönül, mezarda, o kapkara gecede ışık versin sana.

(*) *Bu beytin ikinci mısra'ı Arapçadır.*

Tanrı kapısına binlerce altın torbası götürsen Tanrı, bize birşey getireceksen gönül getir der.

Çünkü der, altın, gümüş, kapımızda hiçbir şey değildir.. bizi istiyorsan istediğimiz gönüldür bizim.

Senin, bir samanı çöpü kadar değer vermediğin yıkık gönül, Arş'tan da üstündür, Kürsî'den de, Levh'ten de, Kalem'den de.

Hor bile olsa gönülü hor tutma; o horluğuyla gene de pek üstünler üstünüdür gönül.

Yıkık gönül, Tanrı'nın baktığı varlıktır; onu yapan can, ne de kutludur.

8080. Kırılmış, iki yüz parça olmuş gönülü yapmak, Tanrı'ya hactan da yeğdir, umreden de.

Tanrı defineleri, yıkık gönüldedir.. yıkık yerlerde pek çok defineler gömülüdür.

Kul gibi, köle gibi gönüllere hizmet için kemer kuşan da sırlar yolu, yüzüne açılsın.

Sana kutluluk gerekse, devlet istiyorsan, gönüller almaya, ululuğu bırakmaya bak.

Gönüllerin yardımı seninle atbaşı beraber giderse kalbinden hikmet kaynakları akar.

Dilinden sel gibi Âb-ı hayat akar; soluğun, Mesîh'in soluğu gibi hastalık- lara ilâç olur.

İki dünyâ da bir gönülceğiz için var olmuştur; okuyanın dudağından çıkan « Sen olmasaydın » hadisini duy.

Yoksa varlığın, mekânın, güneşin, Ay'ın yerin, şu gökkubbenin vücûdu nerden olacaktı?

Sus, her kılında iki yüz dil olsa da söylesen, gönül, gene de anlatışa sığmaz.

« Mef'ûlü fâilatü mefâîlü fâilün »

- Y -

XXIV

Zümrüdüankaa da, kimya da, Kalenderlik kokusu da Kalenderin sıfatlarıdır ama Kalender, bunlardan arıdır; ayrıdır.

8090. Kalenderim diyorsun ama gönül kabûl etmiyor bu sözü; çünkü Kalender, yaratılmamıştır.

Kalenderlik tuzağı, Kalenderlik soluğu, neliksiz-niteliksiz âlemdedir.. ululuktan, iş başarmadan uzaktır.

Baştan başa varlıksın; kendin, kendinden ne arıyorsun sen? Testideki su gibi tümden toprakla dolusun sen.

Âşıklık yolunu tut da kendinden kendine yoluculuğa düş, a dostum, kısa kes şu hikâyeyi.

Ne korku var, ne ümit, ne ibâdet var, ne suç.. ne kulluk var, ne Tanrılık; ne de Tanrı komşuluğu.

Gücü yetmezlik, gücü yeterlik, Tanrılık, kulluk.. dikkat edersen görürsün ki bu yol, hepsinden de dışarıdır.

Kalenderlik yolu, Tanrılıktan da dışarıdır.. kulluğa da gelmez, peygamberliğe de sığmaz.

Sakın; sakın da her âşık, boş yere lâf etmesin.. çünkü bu yol, bu kılavuzluk, kimseye ısmarlanmamıştır.

« Saki, o üzüm şarabını, o şarabı sun - dan kalanlar (C. III, S. 471).

« Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilât »

- A -

XXV

Dün gece o bizim sevgilimiz, bir kaftan giymiş, tümden arılık şarabıyla dolu bir kadehle düşe-kalka, sarhoş bir halde çıkageldi.

Adam-akıllı sarhoştu da yol-yol şarap kadehini yerlere döküyordu; yerin toprağı da sarhoş olmuştu da onun önünde ayağını vura-vura oynuyordu.

8100. Yüzbinlerce Yûsuf, onun güzelliğine karşı benim gibi şaşırıp kalmıştı da a gizli olduğu, görünmediği halde apaçık meydanda duran, niceyedek sürecek bu diye feryad ediyorlardı.

Can, yolun toprağından daha artık bir hâlde ona karşı secdeye kapanmıştı, yerlere döşenmişti; akılsa deli-divâne olmuştu da merhabâ diye nâralar atıyordu.

Kendine sahip olanlar bile aşkla yenlerini-yakalarını yırtmışlardı; gönülleri saman çöpü gibi tez, hafif bir hale gelmişti; yüzleri kehlibara dönmüştü.

Bir göz ucuyla bakmış dabütün bir dünyâyı yıkmış-gitmişti.. nerkis gözlerinin mahmurluğuyla öbür âlemi de yele vermişti.

Aklı başında olanların hepsi de korkudan başlarını önlerine eğmişlerdi.. önünde saf-saf dizilmişlerdi; ne duâ edebiliyorlardı, ne onu övebiliyorlardı.

Onun büyücü gözlerinin mahmurluğuyla sarhoş olmuşlardı; varlıklarından geçmişlerdi; nasıl övebilirlerdi onu?

Cefâlar çekmiştim; benimle aynı kadehten içsin diye vefâyı aramadaydım; bir de gördüm ki vefâ da onun şarabıyla sarhoş olmuş; kapısında yerlere döşenmiş.

Dün gece, Türkle Hintli, tamuya atılmaları gereken gönülleri dinsizlikle dolu iki kanlı-kaatil gibi sarhoş bir halde birbirine girmişti.

Kimi, suçlarını gizlemeyip söyleyen suçlular gibi birbirlerinin ayaklarına kapanıyorlardı; can bağışlarcasına ağlaya-ağlaya yerlere döşeniyorlardı.

Kimi de tekrar el ele tutuşuyorlar, o Ay yüzlünün önünde Türk de, Hintli de, yüz üstü, yerlere kapanıyorlardı.

8110. O pâdişah, apaçık bir kadeh doldurdu da Türk'e sundu; gizlice de bir kadeh doldurdu; Hintliye gel, al dedi.

Türk'ün başına bir taç koydu da sana iman adını taktım dedi; Hintlinin de yüzüne bir dağ vurdu; bu da küfürdür hâ dedi.

O, ibâdet yurdunda tertemiz bir sûfi oldu; bu kumarbaz da pılısını-pırtısını aldı, meyhaneye götürüp yerleşti.

Devran, hûrilerin canlarına bile fitneler saldı; hepsi de ellerinde kadeh, başlarında şükür, yüzeri kuşluk güneşi gibi, fakat fitnelere daldılar-gitti.

O kâfir güzel yüzünden ibâdet yurduna da bir can korkusu düştü de zâhit sûfiler şarap içmeye koyuldular, bellerine zünnar kuşandılar.

Meyhâneyi yurt edinenlerse,onlardan da beter bir hale geldiler; küpleri kırdılar, çengleri, neyleri attılar.

İyiyi, kötüyü, faydayı, zararı, korkuyu, eminliği, canı, bedeni.. hepsini sel götürdü; yokluğa doğru akıp gidiyor, sürüp götürüyor.

Erken gece yarısı sabah oldu da müezzinler, a âşıklar, kalkın, namaza hazırlanın diye bağırdılar (*).

(*) *Beytin ikinci mısra'ı Arapçadır.*

XXVI

A gönül, önce göz-görüş elde et de ondan sonra Tebriz'e bak.. can gözü olmadıkça böylebir Tebriz'i nasıl görebilirsen sen?

Can göklerinde ne varsa hepsini de, kadrini yüceltmek için gizlice, böylesine bir Tebriz'in toprağına getirip koyuyorlar.

8120. Tebriz'in yerini can gözüyle bir görsen ululanırdın da göklerin başına ayak basardın.

Sende hayvan canı var; ayrıca akıl gözün de geceleri görmeyen bir kör. Böyle bir gözle böylesine Tebriz'i nerden göreceksin o gönül?

Senin nefsin semiz bir buzağı; sen de Sâmirî'ye benziyorsun.. Semiz buzağının gözü nerden tanıyacak Tebriz'i?

Tebriz, mücevherlerle, incilerle dolu bir denize benzer; yüzlerce değerli inci olsa gözünü çevirip de bakmaz bile Tebriz.

Tebriz'i, şu gökleri döndüren göklere satsan da o gökleri elde etsen gene de canın aldanmıştır.

Beden olsaydı, göze görünseydi, örnek olarak Tebriz'e inci derdim, zümrüt derdim, altın derdim de sana anlatmaya çalışırdım.

Rûh'ul-Kudüs'ün kapısındaki bütün rûhânîlerin, bütün meleklerin anlamaya güçleri yetmiyor; artık sen, bu akılla-bu fikirle Tebriz'i nerden anlı- yacaksın?

Ağacı görmüyorsun; ağaçtaki kuşu nerden göreceksin? Artık ben sana Tebriz'in canına can olanı nasıl anlatabilirim?

XXVII

Çevresinde pervânelerin bölük-bölük dönüp dolaştıkları mumu gördüm ama ışığının çevresinde mumların, ışıkların pervâne kesilip döndükleri mumu nerde gördüm?

Mumu uyandırırsın, candan gözyaşları dökmeye koyulur; fakat bu mum yanıp ışımaya başladı mı, âşık, gözyaşları dökmeye başlar, yanakları ıslanır-gider.

8130. Şeker gibi söze başladı mı, zerreler bile, görünsün ki duymak için kulak açmış.

Günler günü geçmiştir, zaman onları dondurmuştur.. onun canındaki sıcaklık, canlarına vurur ümidine düşerler.

Onun lûtfu olmasaydı kıskanç canlar, adını bile andırmazlardı bana.

Şemseddin, gerçekten de ulular ulusudur, efendiler efendisi... Onun canındaki güzellik yüzünden bütün sıfatlar, bütün hünerler, güzelliğe kavuşmuştur.

Bedendekilere de yüz gösterir ümidiyle gerçeklerin canları, taşkınlıkla yerlerini-yakalarını yırtmışlar.

O güneş, bir kez bakar, görür de sâyesinde yeşerir, meyve verir, meyvesi de yetişir, olur dedim de ümit tohumunu ektim.

Güzelim gözlerinizin gölgesi canlara candır; yârabbi, o gölgeyi tekrar ihsân et bize de gelişelim.

XXVIII

Can penceresinden başını çıkar da âşıkları gör.. kötü kişilere pâdişâhın sabah şarabından ver.

Bizim penceresinden başını çıkar da âşık ları gör.. kötü kişilere pâdişâhın şabah şarabından ver.

Bizim canlar bağışlayan pâdişâhımızın lûtuflarıyle savaşa da, ibâdete de, yoksulları doyurmaya da yeni bir can ver.

İbrâhim'in yardımları; elini tuttuktan sonra başının kesilmesi, Ishak'a siyan mı verir a gönül?

8140. Bir sayvan gördüm, pâdişâhımız Ay gibi ordaydı.. o sayvanda gizlice nakışlar beliriyor, bezentiler meydana geliyordu.

Canlar, kalabalık bir halde ayak parmaklarının uçlarına basmış, bekliyordu orda.. benizlerinin rengi dil olmuştu da tattıkları zevki söylemedeydi.

O huyları güzel pâdişahı, ansızın görünce önceki dosttan, sarhoşluktan, mezeden, çalgıdan soğuyuvermişlerdi.

O kapı, âdetâ özlem çekene ümitsizlik veriyordu. Pâdişâhımız, kapısında kullarının oturduğunu görünce.

El çırptı.. o kapı öylesine bir kırıldı ki artık kimsenin gözü ne kapandığını görür o kapının, ne süründüğünü.

O kırılmış kapının parçaları yeşerdi, tazeleşti.. zâti pâdişâhın elinin dokunduğu şeye yanmak yoktur.

Ona kavuşma suyuyla yıkanan elbise çamaşırcının eline mi muhtâç olur, yıkanmaya minnet mi eder?

Habıshânesindeyken ondan gizli bir haber alanların içinde kurtulmayı istemeyen varsa odur sarhoş.

Ebedî olarak erkekliği olmayan kişiye ondan bir can kokusu gelse hemencecik tada kavuşur, koçulmaya değer bir hâl alır.

Gönlün, sırrın sâhibi Şemseddin, can pâdişâhıdır.. o arı-duru kaynağın yeri Tebriz'dir.

8150. A efendim, canın için olsun, şu ayrılık âleminde, kedinin, asılmış ciğere baktığı gibi bakadur deme bana.

Yoksa pâdişâhımın ayrılığıyla ağlar-inler, bütün dünyâyı feryatlarla doldururum.

Şu sürüp giden ayrılığın, sabır perdemi yırtı; zâti bu mihrâkın lütfu da âdetleri yırtıp atmak.

XXIX

A kavuşması bir an, ayrılığı yıllar yılı süren dost, çabucak yükünü, dengini deveye yükleyen sevgili,

Şimdicek gece oldu; fakat o güneş yüzlünün ayrılığıyla kapkaranlık geceye de depremler düştü.

Sen gidiyordun; bense gözlerim açık, susakalmış, öylece donmuştum şaşkınlıktan; o devletlerse geçip gitmedeydi artık.

Şaşırıp kalmasaydım o anda yüzüm, kanlara bulanırdı, feryâdım yılları yırtardı.

Yol başında acıman için yalvarır, canımı yüzlerce defâ kurban ederdim sana; mal da nedir ki?

Karanlık gecede ateş gibi feryatlar ederdim; kıyâmet gününün korkuları belirirdi.

Böylece de gönül, çeşit-çeşit ayrılık azaplarını görmezdi; duyunca taşların bile kan ağladığı hallere düşmezdi.

8160. Ok gibi dümdüz boylar, ayrılıkla yaya dönmüştür; gözyaşları kana bulanmıştır; gönüller dal kesilmiştir.

Tebriz'li pâdişâhın doğruluğunu, tamamlığını görünce miskaller bile utançlarından kendi saflarında oturakalmışlardır.

A efendim Şemseddin, Ay gibi ışıklar tertemiz canın için, noolur, kırma ümitleri.

Sonu bulunmayan bir denizin incisine benzer sözlerin, taşları lâ'l hâline getirmiştir; herkese hâller vermiştir.

Olgunların, sözlerin ardında olan hâlleri, o eşsiz sözlerin parlaklığından utanakalmıştır.

Çölün toprağında, kumunda bulunan zerreler, onun kokusunu duysa her zerre, kanad açmak için bir zümrüdüankaa kesilir.

Kanad açınca da iki dünyâya bile bakmazlar da uçarlar, senin çadırının tozu olurlar, şaşkın bir halde yerlere döşenirler.

Noksânımızı görmüşsün; olgunluklara erişebilmemiz için tertemiz Tebriz'in toprağı, sürme olsun gözümüze.

Bağış çağında canı, ışıklar saçan bir hâle getirirsin; o çağda, önce yapılan işlerdeki parlaklığın haddi mi vardır ki ayak diresin de dursun.

Zâti lütfettiğin bağış, gizlice, haberi bile olmadan tümden lûtuflarda bulunur; ihsanlar eder-durur.

8170. Derken ansızın yumurta çatlar, anlam kuşu uçar.. bir kuştur o ki zümrüdüankaa bile onun gölgesinden hayır umar.

A Husâmeddin, hem sen yaz, hem sen öv onu da gamın inadına kutluluk yüzündeki benleri seyret.

İpin ucu da elinden çıktı ama korkumuz yok: Şemseddîn'in eli, ayaklarına halhallar takar senin.

XXX

Barış vaktinde de, savaş çağında da canların, canı tertemiz bir dostlukla karışması, onunla eş-dost olması gerek.

Can, barış çağında, savaş çağında değişir, bambaşka olur.. sanki bir can değildir yalnız; ayrı-ayrı canlandır.

Gönül, birisinin selâmı bile duymak-işitmek dilemezse gözüne düşman görünen bir dâmâdın gerdeğine hazırlanan geline döner.

Fakat birisini severse de güzel, gönül alıcı dâmâdı bekleyen gelin kesilir.

Bakışlardan meydana gelir karılıp uzlaşmak; sözlerler olur eşlik-dostluk, insan birşeyler anlatarak birbiriyle dost lolur, uzlaşıp birleşmek, düşüncelerin sonucudur.

Nitekim uzlaşıp kaynaşmak; eğilmeyle, el ele vermekle, koçuşmakla, öpüşmekle, övüşle, duâla görünür.

Sevmek, tiksinmek; korkmak, utanmak; tam, yahut yarı isteyiş bakımından bu kaynaşıp uzlaşmalarda da farklar var.

8180. Hafifce eğiliş, yumuşak-yumuşak övüş, anlam bakımından da farklıdır, görünüş bakımından da ayrı.

Fakat gökyüzünün secde ettiği, Arşın merhabâ dediği adama ulaştın mı, bunların hepsi de oyuncak olur-gider.

O güzelim efendiler efendisi, kulları besleyip geliştiren Şemseddin'dir ancak sizi şu vefâsız hayâlden kurtaran.

Yok olmaktan niceye bir korkacaksın, ne vaktedek ümitlere düşeceksin? Ona râzı oluncayadek bu, böyle gider; hep onun öfkesinin tepkisidir bunlar.

Gerçekten de canın varlığı odur; sen varken o, yüz döndürür senden; hâsılı sen, isteğinle yürü, yoklukla uzlaşmaya bak.

Kimi, kat-kat heveslere düşersin; kimi, kat-kat hayâllere kapılırsın.. kimi olur, söze dalarsın, kimi olur, buluşmayı özlersin.

Kimi, düş azıtma gibi güzelim bir hayâl gelir, karşında kırıtır; kimi de korkulu ruyâ gibi bir hayâl gelir, karşına dikilir.

Hâyallere dalmak, şu rezil topluluktan da iyidir ya; fakat körlüğü hayâl- lenen varlığın budur senin işte.

Derken o yokluk yanından hayâller belirir ki bundan da, yüzlerce yokluktan beterdir.. bu yokluklar da varlıklar gibi kat-kattır.

O efendiler efendisinin, o ulular ulusunun kutlu gölgesi, seni gölgelendirmedikçe hiçbir bağın açılmaz; bunu iyice bil a gönül.

XXXI

8190. Şemseddîn'in ayrılığıyla darlıklara düştüm... Odur zamânın Mesîh'i, ilâcı bulunmayan gözlerimin ilâcı.

Aşkının derdi canıma rahattır-huzurdur ama canımın kanını da dökerse yüzlerce kan pahası verir o.

Başı boş akıl, dün geldi de kapının halkasını çaldı; kim o dedim; aç kayıpı, gir içeriye.

Dedi ki: İçeriye nasıl gireyim; ev baştan-başa ateş içinde; yokluk ateşleriyle iki dünyâyı da yakıp yandırmada.

Gam yeme dedim ona, adamcasına bas ayağını; bas da seni varlıktan tertemiz etsin; böylece seçsin seni de var olasın.

Sonu görür olmaya kalkışma da sonu görür bir hale gel; sonunda da Tanrı Arslanı'na dön; yiğitlikte «O'ndan başka yiğit yok» densin.

Sonunda, yokluktan baş gösterdi mi, varlığını, mutlak can olmuş, murâdına ermiş, «Hel etâ» meydanının tek binicisi olarak gör.

Tümden aşk, tümden lûtuf, tümden kudret, tümden göz-görüş.. varlıktan şehîd olmuş; yoklukta Murtazô kesilmiş.

O yokluk denen âlem var ya; varlıkta dalgaları vardır onun; şu yedi değirmen, onun korkusuyla, onun dalgasıyla döner.

O dalgaya dalarsın da bunu sorarlarsa sana, ben sûfiyim dersin; sûfî, geçmişi anmaz da, okumaz da.

8200. Mumların arasında görürsün ki senin mumun aydınlık vermede.. mumumun ışığı, erenlerin ışığına karışmış-gitmiş.

O denizin dalgası, yoklukta seni öyle bir yere götürür ki canını yakışık alacak şeyden de kapar, kurtarır, yakışık almayacak şeyden de.

Fakat canına zahmetler vererek, gönlüne ayrılıklar bağışlayarak varlık bahçesini de sensiz, epeyce geliştirmiş, yetiştirmiş.

Ancak sen, yokluk dünyâsında murâdına ermiş olarak mutlak varlığa kavuşabilirsin.. yokluk hareminde baş olabilirsin.. sana uyarlar.

Gözleri o ululuğun bakışından kör olmasın diye varlık, bakamaz bile sana.

O yolun ardı, hatırına bile gelmezken birdenbire o yokluk ülkesinden bir tozdur, kopar.

Tozun içinde ışık yalınları görürsün; ışığın, o yalımlarıyle yok olur-gider.

Tahtından in de secdeye kapan; seçilmiş, tertemiz padişah Şemseddîn'in yalımlarıdır o yalımlar.

Birisi inkâr ederse alnına bak da Firavun'luk dağını, «Gerçekten de azdı» hükmünü seyret.

Temizlik iline, tertemiz Tebriz'e secde etmedikçe de Tanrı lânetinin dağı, alnından gitmez onun.

XXXII

8210. Sâkıy, rengimizi şarapla arıt.. bizi bizden geçir de resim mecmuamızdan (ertengimizden) iki dünyâ da kurtulsun-gitsin.

Şarap üstüne şarap sun da taşımız hafiflesin; şarap bizi havalara uçursun.

Canı, kızıl şarap atına bindir, sür aşk yoluna; böylece de iki yüz fersahlık yolumuz, bir adım olsun bize.

Burnumuzdan kan damladı, salkım gibi asılakalan gönül güzümüzden kan sızdı; şu canımızı bir koca sağrakla kurtar.

Sâkıy, daha tez yürü; düşünceler can üzen, can eriten koca taşlardır; yol ortasından kaldırın şu koca taşımızı.

A Tebriz çalgıcısı, Tebriz'li Şemseddîn'in aşk havasına uy da çengimizi Uşşak makamından çal.

XXXIII

Sonunda ayrılığından kurtulmuşsun, kavuşmuşsun ona a gönül.. yüz binlerce can sırrının sırrına ait sözler duymuşsun a gönül.

Onun yüzünden şaraba dönmüşsün; perde ardında gizlenen Ay yüzlerin perdelerini yırtmışsın a gönül.

Her selvi boylu, baş çekmiş güzel için çeng gibi belin bükülmüş ama sonunda onun o usul boyu yüzünden, boyunda bir eğrilik, bir kanburluk da kalmamış a gönül.

8230. O varlık, o yokluk yanında, pâdişahlar pâdişâhının has kullarından da ilerisin; iş böyleyken kutsuz kişiler gibi ne diye burda eğlenip kalmışsın a gönül?

Can doğanısın, pâdişâhın bileğine nazla oturmuşsun.. sanıyorsun ki herşeyi kesmiş, koparmışsın; fakat ayağını bağlayan gene kendi yükün a gönül.

Öylesine bir cana huzur verenden kaçmışsın sen.. ayağında bağ olmasa düşmez misin, hatırlamaz mısın bunu a gönül?

Hattâ denizdeki balık gibi; bedendekican gibi o pâdişâhın aşk havasında darâr etmişsin sen a gönül.

O padişah, seni dünya pâdişahları içinden seçti.. o seçiş yüzünden, o seçişin ışığıyla seçilmiş bir hâle gelmişsin a gönül.

Kendi kötü gözün seni ısırmış, korkma; ne çıkar? Devlet dudağını ısırdın ya a gönül.

Sonunda yücelik ayağını elbette gökyüzüne basarsın; ulular ulusu Şemseddîn'in atının peşinde yaya koşmuşsun a gönül.

Pâdişahların has kullarını kadehinden şarap içersin elbet.. Tebriz'li Şems'in şarabını tatmışsın a gönül.

XXXIV

Gözyaşları döken gözlerimiz, Tanrı ve Hak Şems'inin ardından gözyaşları dökmede.. yağmur gibi yağan gözyaşlarımız, o güneşin ardından boşanmada.

Bu tufanımızdan sonra varlıklar kalmadı ki... Buluştuğumuz zaman o Nûh'un gemisini nasıl görebileceğiz?

8240. Bedenimiz denizde gizlenir, yok olur-gider.. o Nûh'un gemisi, ancak biz gizlendikten, yok olduktan sonra yüz gösterir.

Buluşmada deniz de yok olur, ayrılır da; ondan sonradır ki kıyı yüz gösterir.. bütün dünya, lâlelerimizle, fesleğenlerimizle dolar.

Şimdi, şu ağlayan gözlerimiz, ne yağdırdıysa ondaki gizli temel, yüzlerce güler gül bahçesi getirir bize.

Şu yeryüzünün doğusu da, batısı da tek, denk bir gül bahçesi kesilir.. birbirinin tıpkısı güllerde ne diken belirir, ne çöp.

Her gül fidanının altında Zühre yanaklı bir Ay yüzlü oturur da hâkaanımızın ardından zevk çengini çalmaya koyulur.

Her solukta tanınmış bir güzel, bir bucaktan çıkar; masallara karışmı, hikâyelere dalmış elimize bir şarap kadehidir sunar.

Görmedik gözlerimiz, o güzellerden gelen öpücükleri görür; şaşırıp kalan gözümüz, şaşkınlıktan da aşkın bir hâl alır.

Sevgi canı, amanın da amanın, şu gümüş bedenli güzellere dikkat edin diye bağırır.. gönül, Mâşâ'Allâh şu bizim sonu gelmez zevkımize der.

İsteyişte, güzellikte, temizlikte bizim Kevser kaynağına, bizim Âb-ı hayâtımıza benzer Tebriz'in toprağıdır ancak.

Tanrı ve din kapısında hizmet, bir armağandır sana ey sâkıy; döndür kadehi, sun şarabı, ne diye bekler-durursun? Ne diye geciktirirsin ey sâkıy?

8250. A gül yüzlü sâkıy, şarapla aklımıza eziyetler ver, cefâlar et de cefâların yüzünden tümden gül-gülistan kesilsin.

Tavus kuşuna benzeyen kadehi meclis bahçesine uçur da zehirin de güzelleşsin, tavusa dönsün, yılanın da.

İşi-gücü bırak; yükünü kadeh atına yükle de varın-yoğun, Zuhal yıldızından da yücelere ağsın a sâkıy.

Sen varlığında kaldıkça, kendini üstün bildikçe can, seni adamakıllı topraklara serer, horlar-durur a sâkıy.

Arı-duru şarap kaynağından zevk, neşe meclisine doğru bir ark aç da o kaynak yüzünden herkes, gözünü dört açsın sana a sâkıy.

Şarap içilen mahrem yerden sırlara mahrem olmayan aklı sür dışarıya da güzel, nar gibi yüzünü göstersin sana a sâkıy.

Kendinle olmayışı şaraptan öğren de varlığından bir yana çekil; çekil de sevgili seni kucaklasın a sâkıy.

Tebriz şarabından, birbiri üstüne sağraklar sun da utanç çenginin telleri kopsun-gitsin a sâkıy.

XXXV

Dermânımızın sermâyesi, Şemseddîn'in derdidir; varımız-yoğumuz, onun aşkıyle vardan-yok olmamızdır.

Onun eşi-örneği olmayan, bahtımızı arttıran, canımıza canlar katan hayâli, meclisimizin hem beyidir, hem de kadeh sunan sâkıysi.

8260. Can, sarhoş olup kendinden geçince onun canlar bağışlayan yüzüne karşı her solukta can vermek, pek kolaydır bizce.

Kapısında, şaşarıp kalan canımız da yiter-gider, gönlümüz de; fakat orda bizim gibi onun güzelliğine karşı yüzbinlerce şaşırıp kalmış var.

Ucu-bucağı olmayan denizinde dalgalar yutmak, güzel-güzel yüzmek, dünyâlar boyunca hem ilk işimizdir bizim, hem son işimiz.

Tanrı'ya şükürler olsun ki bütün ab-ı hayat kaynakları, bizim ab-ı hayat kaynağımızın lûtfuna, arılığına karşı bulanmış-gitmiştir.

Sevgilimizin sarhoş, mahmur gözlerine karşı kendinden geçmeyen biri olur da aklı başında olduğu halde secdeye kapanırsa can da utanır bu hâlden, gönül de.

İnsan, derdinden aşkı da şeytan sayar, aklı da.. fakat aşk, ansızın bizim adama benzer aklımızın boğazına sarılıverir de

Onu, hacamatçıya götürür; o da başından kan alır onun; sonra da aklın canının şah damarlarını açar.

Birteviye aklın ağzına canın kanını döker; böylece de rûhu, bizim tuzağımızdan, masalımızdan kurtarmak ister.

Canın, kapısında hizmetçi olduğu Şemseddîn'e, o Kubâd'ımıza, Sencer'imize, İskender'imize, hâkanımıza lâyık olsun der.

Önceki hâllerimizi de, sonraki hâllerimizi de görsün diyeonun ayağının toprağını iki can gözüne de sürme gibi çeker de gizli şeyleri gören gözler açılır.

8270. Şükürler olsun ki sonra da toprağından nerkislerimizin, fesleğenlerimizin açılıp durduğu Tebriz'e çevirir yüzünü, yollar onu oraya.

«Tercî'-î Bend»

XXXVI

Yûsuf'um, çene topağındaki o kuyuyu gösterell feryatlarımızın da sonu-ucu yok, âh edişlerimizin de.

Yüzünün ışığı, gündüzler gibi yolu aydınlatıp göstermeseydi varlık yolunu kimse aşamazdı.

İki dünyâda da padişahımızın eşi-benzeri yok.. benzetenin de toprak başına, benzettiklerinin de.

İki dünyâda yüceliğim, mevkiim, onun aşkıdır; bu yeter bana; gönlüm, vehim sarayından mevki', yücelik dileğini süpürüp durmada.

Ay bile benim Ay yüzlüme karşı secdeye kapanmazsa iki dünyâda da yüzü kara bil onu.

Herkes, pâdişâhın karşısında oturmadadır ama pâdişâhı bulamaz, göremez; bu bakımdan onu zerre kadar tanıyan yoktur.

Boyuna âh eyvâh dememizi istiyor; bu yüzden de boyuna cefalarına canla-gönülle âşıkım ben.

Kapısına birçok kullar gelirler, giderler; fakat o kapıya bir eşik gerek.

Gözüm, o kapıya eşik kesildi; canım, saman çöpüne döndü.. aşkının mıhladızı her an, o çöpü kendisine çekip duruyor.

8280. A efendiler efendisi Şemseddin, ansızın bir yandan görün de salına-salına gel.. gönlün o ansızın gelişi rüyasında görüyor.

Ayrılığının kasırgasıyla alt-üst olmuşum; yüzünü göreyim de daha beter kıvranayım.

Yüzüme bak da gör kendini; kendisinden geçmiş şu deli-dîvânenin yüzüne bak.

Aşkım içinde bulunduğum azamnı da, geçmiş zamanı da toprak altına gömdü-gitti. Geçmiş akla bile gelmez, geleceğeyse hiç bakmıyorum.

Canım, onun saçlarıyla asıldı asılalı şu gönlüm; ne tatlıyı ayırd ediyor, ne acıyı.

Gönül yaraları, gönlümdeki yaranın devletini görselerdi hemencecik iyileşirlerdi.

A dünyânın gönül huzurû, kavuştur kendine beni bugün; başının sadakası olsun bu.. bu çeşit sadakaların böyle bir yoksula verilmesi daha yerinde.

Öylesine güzel ki Hristiyan, yüzünü görse zünnârını koparır; Müslüman görse mezhebini ateşlere yakar.

Uzakları düşünen aklın bile düşününce canı yanmada; dünyânın o yanından birşey mi anlayabilir vehim?

Lûtfetse de kahır yurdundun bir geçse okluğun ağzını da şekerlerle doldurur, tatlılaştırır, Türkün ağzını da.

8290. Şu sevgiliyi, gömlekle bile koçabilirsen bu devlete, kinâyesiz, en yüce devlet de-gitsin.

O efendiler efendisi, ulular ulusu Şemseddin'e can, pek çok yalvarır yakarır; can dudağıma gelmiştir de bir evet demesini bekler.

Güneş bile senin güneşine erişmek için dertlere düşmüş... su sararıp solmuş yüzümden yüz çevirme; sensin betimin-benzimin kızıllığı benim.

XXXVII

Değeri olmayana senin yüce değerin, binlerce ödünç verir.. güzellik gül bahçen dikene bile tatlı bir can bağışlamıştır.

Can pâdişahları, kapına yüz tutmuşlardır; secdeye kapanmışlardır da içeriye girmek için izin beklerler.

Aşkından bir tanburun teli okşandı mı akıl, akıl olmaktan çıkar; can, canlılığını yitirir-gider.

Gül bahçeleri, senin lûtuf suyundan bir nem bulsa yıllar yılı, kimsecikler, gül bahçelerini gülsüz görmez.

Gönlüm, sevgilimin ışıklarında yok olur-gider de gönlümü sevgiliden ayırd edemem.

Öyle bir sevgilinin havasıyla can, boyuna övünür, durur; zâti sarhoşluktan övünülecek şey nedir, yerinilecek şey hangisidir; bilmez ki.

Bir mağara var ki aşkının keşişleri orada itikâte girmişler.. kutlu keşiş yüzünden bu mağara, ışıklarla dolmuş.

8300. Dünyâ, ayrılığının derdiyle katrana dönse gene de ululanır da kara bakmaya tenezzül bile etmez(*).

Seninle buluşmamız, Mûsâ'nın sopasına benziyordu; şimdi ejderha oldu o sopa.. a Mûsâ'ya benzeyen buluşma, gel de kap şu sopayı.

A ulular ulusu Şemseddîn, ayrılığının ateşinden bize kalan ışık, ancak kıskançlık, yüzlerce âferin şu naza.

- T -

« Divân-ı Kebir tercememizin III. cildinde, bu bahirdeki XXIX. gazel, ilâvede delik gazel (s. 401). Ancak bizde, yâni Konya nüshasında, « Bahr-i Remel » de dört beyit olarak geçen bu gazel, aynı nüshanın ilâve kısmında beş beyit. Biz, gazelin üçüncü beyti olan bu beyti tercemeyle iktifâ ediyor, tekmil gazeli, bir kere daha çevirmiyoruz. »

Her kadehi sundukça al ama diyor, terbirli ol... Tedbir kimde olur? Akılda; fakat zâti akıl yitmiş-gitmiş.

XXXVIII

Güneş bugün bambaşka bir şekilde doğdu; başka bir çeşit parlıyor; zerreler, bambaşka tarzda oynamakta; başları dönmüş-gitmiş (**).

Kâfirliğin de ötesinde, imânın da ötesinden bir atlı, süre-geldi de onun kâfirliğinden bir küpe, her îmânın kulağına takıldı-gitti.

Kubâd'ın da gözüne toprak serpmiş, Sencer'in de, Rüstem'in de... Herşeyi gören akıl, candan da habersiz bir hâle gelmiş, cânandan da.

Çılgıcı Zühre, onu görünce zevk-neşe telini kopardı da namaza durdu; acınası âhlar etmeye koyuldu.

Müşteri, müşteri olalı kapısını eşiğine secde etti; değersiz bir kulu oldu da gökyüzüne sultan kesildi.

Tanrı ve din Şems'i, zuhûr ettikten sonra gizlendi de Tanrı gibi gözlere görünmez oldu.

(*) «Kar» Türkçe geçiyor.

(**) *Az bir farkla III. cildteki XXIX. gazelin matlaının aynıdır.*

8310. Utârid, aşkıyla defterlerini yaktı, onun aşk mektebinde defter okumaya başladı.

Mirrîh'in eli, onun korkusundan gevşedi; işten kaldı.. gözünü, bakışını görünce de gönlü kan oldu, kızıl güle döndü.

Zuhal, aşkıyla tedbirinden oldu; şaşırıp kaldı da parmağını dişlemeye başladı.

Güneşe, insâf dedi; gökyüzünü tahtından tez in, azline ferman geldi.

Güneş kıvrandı-durdu ama onun güzelliği doğunca o güzelliğinin yüzlerce kez kendisinden dah parlak olduğunu görünce,

Tahtını hemencecik bıraktı da Zuhal yıldızına bile fitne kesilen pâdişâhın atının ardınca yaya koşmaya başladı.

Onun gözleri ucundan gökyüzündeki Ay da seyyah olmuş.. ayrılığıyla erimeye başlamış da bedeni tümden can kesilmiş.

Büyücü bakışları dünyâya fitne salmış; sarhoş büyücü gözleri dünyâdakilere fitne olmuş.

O güzellik ateşini, zemâneye saldılar da dünyâyı ateşe yaktılar ya; zâti onun yalım-yalım yanan iki yanağı, ateş yanan iki yer kesilmişti.

Akıl-ı küll bir ayna aldı da kendisine baktı; hâsılı o pâdişâhın canlar bağışla yan aynasına karşı kör oldu-gitti.

8320. Onun denizinin kıyısına oturan kişi, balık gibi Âb-ı hayat kaynağında oturmuştur.

Şu kanlar döken yolda dilek sâhibine ne güçlük varsa onun yüce bineğinin ayağındaki kutluluk yüzünden hepsi de kolaylaşmış-gitmiştir.

Baş göstermiştir de isyanlara pörsümüş, çürümüş canın yüzü, onun baharı yla lâleler gibi ışımış, alev-alev yayımlanmıştır.

Gamlarla dolmuş, bertlerle yaslara batmış olan, onun lûtfunun gördü mü, gül gibi zevk meclisine kahkahalar atarak yuvarlanmıştır.

Kim insansa, iki göz bebeği de onun sarhoşudur.. o periden doğmuş güzel, insanların bahtı yâver olsun diye insan şeklinde görünmüştür.

Onun lûtufları yüzünden Tanrı, Tebriz toprağına yağmur gibi inciler mücevherler yağdırmıştır.

Atının nalı nereye bastıysa, tozuttuysa o tozu gözüne sürme gibi çeken şeytan, cennete kapıcı olur, Rıdvân'a şeref verir.

Dumanından ateşin bile kaçtığı kapkara gönül, onun baharı yüzünden hurilerle, gılmanlarla dolu bir cennet kesilir.

Lûtfuyla cehennemin tâ dibinde yaseminler biter; cehennem ehlinin her kılı, gül gibi gülmeye başlar.

Noksanlar, kusurlar ıssı can, senin yüzünden olgunlaşır; noksan kalan, senden başka kendisinde de olgunluk görendir ancak.

XXXIX

8330. Senin güzelliğinde bir güzel var sanıyorsan var mıdır ki? Yoktur. Sen olmadıkca bir karârın var sanıyorsan var mıdır ki? Yoktur.

Gökyüzü, iyi-kötü işler için dönüyor diyorsan deme.. göğün, ayağını bastığın toprağa hizmet etmekten başka bir işi-gücü var mıdır ki? Yoktur.

Yıllar geldi-geçti de hâlâ biz, halka gibi kapının dışındayız senin.. ama gene de senin kapına halka olmak, bir ayıb mıdır? Değil.

Düşünce kapısında her hayâlden korkmadayız.. a ev sâhibi, burda bir hayâl var mı? Evet mi, var mı? Yoktur.

A Keykâvus'umun kapısında gizli şeyleri gözleyip anlayan gönlüm; Salâhaddin'den başka gönüllerdekini bilen-anlayan var mıdır? Yoktur.

XL

Bakarsan görürsün ki gördüğün güzel huyların hepsi de gönüldeşmiş... Bütün şu rezil huyların mâdeniyse suyla toprak.

Heveslerine uyarsan, şehvetine alt olursan balçık, birken yüz kat çoğalır; bundan kurtuluş, heveslerden geçmekle olur; heveslerden geçiş, her zoru açar.

Heveslerden geçmek için şu tembel davranışın var ya; vazgeçiş sebeplerinden yüzlercesini giderir.. hastalık senden olduktan sonra nereye gitsen osun sen.

Vazgeç ama önceden de kendinle bir şart koş da ahdinden dönmemeye uğraş.. yoksa hastalık, kalakalır sende; iyileşme imkânın da yok olur-gider.

Yaradılışın o ağır ahde uyar da bu uymayı huy edinirse ondan sonra canın elde ettiği yüzbinlerce zevk, içinden doğar-durur.

8340. Derken şu demir gönül, seni bir ayna haline getirir.. her solukta bir olgun, bir olgunluk yüz gösterir sana.

Derken can, zevk âleminde sana hem çalgıcı olur, hem sâkıylik eder.. o emânet yüklenirdi ya, yüklenen candır çünkü.

Bundan sonra işe-güce de boş verirsin, boş verişe de.. artık, adam-akıllı kaçıp duran o define sende belirir, onunla tanınırsın.

Birçok hevalar, tatlılar yersin ama tadı damağında kalmaz ki; ağızdayken tad verir yiyeni; tıpkı şimşek gibi hani, çakar-aydınlatır, söner-gider.

Şu tabiat, kör olmasaydı, sağır olmasaydı nasıl olurdu da perde kesilen, engel olan, Bâbül kuyusuna dönen o yanı denerdi?

Fakat tabiat, eziyetlerin, derdin, tâ temelinden bitmiş, yetişmiştir.. belâların zahmetlerin peşine, ipini koparır da koşar.

Hele bir, gönül alçaklığı göstermelerindeki ululanmayı gör.. ululanmadaki sonsuz gönül alçaklığını da, şekillere bürünmüş, halkı aldar bir hâlde seyret.

Sen tabiatın her sözünü, gene onun kötü yetiştirmesine uy da bu gerçeğe engel olmaz diye bir başka çeşit anla, anlat.

Her kimi, bir başka evin güzelliğiyle bezenmiş görürsen bil ki bu yola girenle yola koyulanları oyalamaktadır o.

Tanık getirmeler yüzünden seni çağıracaklarından korkuyorsan Tanrı'dan ölüm tatlılığı dile; çünkü ölümün de vakti-saati var.

8350. Her yandan, bir başka çeşit eziyet, bir başka türlü zahmet borç al da tarafsızlar tarafına yönel, yola düş, yürü; bundan başka tarafta iş yok.

Sen, bir yılanın peşine düşmü, yılanın inine geliyorsun; bir de bizim derdimizi görmedesin; çünkü birbirine ulanmış, zincire dönmüş bizim derdimiz.

Yılandan zehirli bir özür dilemezsen, yaptığın iş, olmayacak, yapılmayacak bir iş diye o, seni töhmet altında bırakır.

Temizlik Tebrizi'nin övüncü Şemseddin'in sözüyle de mizacın kızışmıyor; elbette.. bu iş, bülbülün başaracağı iş değil ki.

XLI

Canlar, canlara şekil veren ustaya akmada; fakat bu akış, akıllıların dillerindedir, âşıklarınsa gönüllerinde.

Dillerde olan şey, « Ben batanları sevmem » hükmüne girer; gönüllerdekiyse « Kalan iyi şeylerdir.»

Gönül göğe benzer, dilse yeryüzüne.. yeryüzünden göğe varmaya pek çok konaklık bir yol var.

Gönül buluta benzer ,göğüsler damlardır... Şu dilse oluktur sanki; yağmur ordan akar.

Yağmur suyu gönülden göğüslere tertemiz yağar; fakat adamın içi pisse sözlerinin de aslı-faslı yoktur.

Bu sözler, bulutu yağmur yağdıran, damı bulutu çeken, oluğu da suyu akıtan adama göredir.

8360. Suyu başkalarının oluklarından alan kişi hırsızdır... Başkalarının damlarındaki suyu aşıran, söz nakledendir.

Kimin gözyaşlarından nerkisler biter, güller açarsa odur âşık... Nerkisler toplayıp demet yapansa bir iş başarandır ancak.

Tartış zamanı, terâzinin kefeleri denktir ama adamın dili doğru söylemedi mi, kefenin biri ağıverir.

Kim canının hâlini giyinmiş, canının rengine bürünmüşse hangi cevâbı verirse versin, gerçekte soru sormadadır o.

Bilgisi-görgörsü tam olan hekim, hastaya acı bir ilâç da verse zulmediyor gibi görünür ama zâlim değildir, adâlet ıssıdır o.

İsterse karanlık olsun; ayak, ayakkabısını tanır; gönül de zevk yoluyla, vardığı konağın hangi konak olduğunu anlar.

Gönüle gir, şu tûfanda Nûh'un gemisine at kendini.. durak korkulu ama gönlüne korku girmesin kardeş.

Kendi havandan, kendi hevesinden kork; olaylardan korma.. çünkü senin havan büyü bakımından, kötülük yönünden Bâbül kuyusundan yüz kat kötüdür.

Kimi tanımak istersen düşüp kalktığına bak.. çünkü devletli, iki dünyâya da devletli kişiyle düşer-kalkar.

Sana yapma yapılmasını istemediğin şeyleri, sen de başkalarına yapma.. çünkü şu huy dedikleri, tabiat adını taktıkları şey, herkeste var.

8370. Her sözü duymamak için kulağına pamuk tıka.. çünkü tertemiz bir cansın sen, o can da pas tutabilir.

kimin canı yedinci kat göğü aşmışsa kurtulmuştur o; onun can soluklarından şarap iç; çünkü canı temizdir onun.

Şu azgınlık; pusudadır; adamı yoldaşsız, yalnız gördü mü, hah der, işte gafil bir adam.

Ulaşmayı istiyorsan ulaşmış erlerle düş-kalk.. kavuşmayı, gerçekten de kavuşmuş adamdan iste.

Sarhoşların çevresinde dön-dolaş; şarap az da gelse kokusu gelir bâri.. fakat aklı başında olan, şarabın tadını bilir.

Gizli, kapalı sözleri hatırında tutarsan, her sorunun cevâbını bellersen sınav çağında üstün bir er derler sana.

Kendi noksânının yüzünden olgunluğa varamazsan Tebriz'li Şems, şimdicek kendi olgunluğuyla olglunlaştırır seni.

- D -

XLII

A neşeliler, a zevke, çalgıya dalanlar, çalgıcıdan şarap isteyin; işretlere yönelin, ney sesine meyledin.

A bahtlılar, a devletliler, neşe atlarına binin, tek biniciler kesilin; gam atını neşelerin ayak ucunda kurban edin.

A kendinde olanlar, onun birlik küpündeki şarabını için de o şarapla aklı da, sonu gören fikri de yok edin-gitsin.

8380. İlkbahar geldi, gül bahçesiyle yeşillikte yüzlerce renk var; karakış ayının soğukluğunu, kuruluğunu, devletsizliğini bırakın artık.

Öbek-öbek öldürülmüş, başları kesilmiş kişileri görmek istermisiniz; fakat a âşıklar, hey-hey ederseniz, nâra atarsanız dininizden dönmüş olun (*).

(*) *Beyitteki « çovk-çovk » Türkçedir.*

İstediğiniz, aradığınız o Çin güzeli Çin'de.. bu ne akıldır ki siz, her solukta Rey yolunu tuttmayı kuruyorsunuz.

Ölümsüzlük meyhânesinde can kulağınızı açın, çalgıyı dinleyin de Ebced-hutti harflerini tekrarlamayı bırakın artık.

O salt ölümsüzlük şarabıyla doldurun kafa taslarınızı.. Allah için olsun, dürün akıl yaygısını, akıllılık örtüsünü.

Kendinle oluş elbisesinden soyunun a âşıklar; o daimi diri olanın yüzünü seyre dalın da yok edin varlıklarınızı.

XLIII

Pâdişâhımız, bütün pâdişahlardan yüceydi, hepsinden de üstündü; çünkü pâdişahlar pâdişâhımız, hem pâdişahtı, hem yoksul.

Pâdişâhımız, perde ardında bir göründü mü canlarımız, kendilerinden geçti-gitti; çünkü pâdişâhımız da kendinde değildi.

Pâdişâhımız, canımıza hem yakındı, hem uzak.. canlarımız da padişâhımıza hem yakındı, hem de uzağa dalmıştı.

Şarabı tortusuzdu, rahatı yerindeydi, derdi yoktu; gül bahçesi dikensizdi, tatlılığında bir acı, bir zehir yoktu.

8390. Pâdişâhın lûtfundan bir taneciğini söyliyeyim: Perdeyi kaldırır kaldırmaz su, ateşle barıştı; kurt, koyuna dadı kesildi.

Mutlak can, onun ışığında cansız bir şekil hâline geldi; mezhebi kötü kişi bile onun yoluna kurban oldu-gitti.

Diyor ki: Yokluk varlıkta mıdır? Evet dedi; der-demez de dünyâ varoldu, varlık, onun bir evet demesini bekliyormuş meğer.

XLIV

Hasetçi incinir ama sen o efendiler efendisini övedur. Zâti şu yaslı gökkubbenin altında şu haset ediş, azalmamış-gitmiştir.

Ayık adamın şarabı övmesi hoşa gitmez; onun sarhoş bakışlarıyle sarhoş olanaysa ne fayda var bu övüşten?

O şarapla sarhoş değilsen var, sarık peşinde koş, gönlün ardında yürü.. fakat sarığını da o bakışlar kaptı-gitti, gönlünü de.

Yüzlerce varlığın bile olsa onun varlığında yok et.. o varlığa kavuşmak için bu gerek çünkü.

Gece yarısı kalktım; baktım ki gönül yok.. ne oldu, nereye gitti diye evin kıyısını-bucağını aradım.

Ev-ev aramaya koyuldum; zavallıyı bir bucakta buldum; yârabbi diye secdeye kapanmıştı.

Bakayım, kime kavuşmak istiyor dedim de kulak verdim.. ağlarken duydum ki dilini açtı; söze başladı.

8400. Gizli de senin önündedir, açık da... Gizlim şu içindeki ateş, açığım da bu yüzden yüzbinlerce dere, güzellik ırmağına aktı, arttırdıkça arttırdı onu.

Acze düştükleri, kırılıp döküldükleri zaman güzelleri aramıyorsunda bu yüzden yüzbinlerce dere, güzellik ırmağına aktı, arttırdıkça arttırdı onu.

Pâdişahın izlerini, eserlerini sayıp döküyordu da adını söylemiyordu.. gece karanlığı içinde yalvarıp yakarmaya dalmış-gitmişti.

O arada dudak ucuyla gizlice diyordu ki: Adını söyliyemem ama o ad, ödağacından da daha güzel kokar, kokusu her yana yayılır.

A seven, sevilen Tanrım, belki bir insan bulunur da şu gece yarısı hırsızlamaca kulak verir sözüme; bundan ürküyorum.

Birisi adını duyar da yüceliğini bilerek saygı göstermezse o güzelim ada; pek ağır gelir bana bu.

Adını işitir de saygı-sevgi gösterirse kıskançlık yakar-yandırır beni. O yolunu yitirmiş, gideceği-geleceği yeri şaşırmış gönül biylece âciz kalmıştı.

Hâfiften bir ses geldi; adını an o kişinin; a inatçı, adını an, gam yeme, kimseden çekinme.

Onun adı, senin can murâdına anahtardır; tez adını an *onun* da hemencecik kapıyı açsın sana dendi.

Gönül, adını anamıyordu, kapı da kapalı kaldı; seher çağınadek bu, böyle sürdü; derken ansızın gündüz oldu, güneş yüz gösterdi.

8410. Hâtifin binlerce kez yalvarışını üzerine gönül, ancak tebriz diyebildi; aklı başından gitti, varlığından oldu.

Kendinden geçince de o efendiler efendisi Şemseddin'in, o cömertlik denizinin adı, yüzüne nakşoldu-gitti.

XLV

Bir illetivar ki baharlarda kötüleşiyor; kışın kötüleşirse baharın elbette yüz kat daha kötü olur.

Cana canlar katan bahara suç bulma sakın; senin geçmeyen hastalığın kurt olmuş, canavar kesilmiş, baharın ne suçu var?

Baharlar, her ağaca, her bağa-bahçeye bağışlarda bulunuyor; acı, tatlı; her ağaç neye lâyıksa onu elde ediyor.

A kardeş, biyol şu sözüme de kulak as; her baş veren bitki, yetişip olmaya değmez.

Binlerce şehvet suyundan bir tânesi, ansızın ilkah yapar da mayasından bir çocuk olur, güzel yanaklı dilber bir yiğit meydana gelir.

O güzellerin de yüz bini harcanar gider de içlerinden bir tânesi devlet sâhibi olur, murâdına erer.

İyi bahtlılar dünyâya çok gelir-giderler; fakat Şemseddin kapısından sürülür onlar.

Kim, ona iki yüzlülükle bile olsa bir kerecik secde etse iki dünyâda da sonunda Tanrı'nın has kullarından olur.

8420. A vefâlı dost, cefâları anıp durma.. o cefâları anış, yoluna sed çeker senin.

XLVI

Varlık çarkım, bu dönüşten kalırsa gökyüzünü döndüren, beni de döndürür.

Şu ordumuza kötü göz değer de bozguna uğrarsa pâdişâhın buyruğuyla yücelerden ordu iner bize.

Kış yeli eser, bahçemi yıkar-yakarsa pâdişâhımın baharı, kıştan öç alır.

Yaprakların sayısınca zorlu Firavun belirse Mûsâ'nın eli, bir-bir tutar onları, yerlerine dikekor.

Korkutma gönlünü şu konağın güçlükleriyle, korkutma.. Âb-ı hayât kaynağı aslâ öldürmez seni güzelim.

Gördük sizi, gördük sizi; gizlediğiniz şeyleri açığa vurduk.. vaz geçmezse vay başınıza gelenceklere; biliriz yapacağımızı biz.

Çevremizde tavaf ederseniz gözlerimizin ışığısınız; bizden ümit kesmeyin; gerçekten zevk diriltir sizi.

Aşk oyununa girişmek için kırık-dökük Arapça söylüyorum; ama ne dersem diyeyim, bir pâdişâhım var ki beğenir.

Ben kendimi bile bulamıyorum, sözü nerden bulacağım? Fakat bu sözü bana veren mum, onu da buldurur (*).

- Z -

XLVII

8430. Âşıklara geceleyin, gündüzedek oturmak verildi.. o gönüller aydınlatan güzelin havasıyla ne yemek var, ne uyku.

Dostum, sen de âşıksan şu muma dön.. bütün gece erir, bütün gece yanar-durur.

Âşık olmayan, bil ki güzün soğuğuna benzer.. Âşıkın gönlüyse, o güz ortasında temmuzdur.

Sende de bir aşk varsa a benim canım, bildirmek için âşıkçasına bir nâra at, âşıkçasına saldır-saldır.

Fakat şehvete bağlıysan âşıklık davâsına girişme.. kimsecikler yokken kapat kapıyı da yak şehvetini.

A bön kişi, âşıkla şehvet nerden bir araya gelecek? İsâ ile eşek, nerden bir ahırda yem kesecek, yem yiyecek?

(*) *Bu gazel, « D » kafiyesinde olmakla beraber « Mefâîlün mefâîlün mefâîlün Mefâîlün » veznindedir. Her halde yanlışlıkla bu araya girdi. Gazelin yedinci ve sekizinci beyitleri Arapçadır.*

Şu gizli sözlerden bir koku almak istiyorsan gözünü, Tebriz'li Şemseddin'den başkasına yum.

Görebilirsen Şemseddin, iki dünyâdan da üstündür; sense arda kalasıca, hâlâ gaflet denizinin dibindesin.

Yürü, bilgi öğrenenlere katıl, fıkıh bilgisinin çevresinde dön de câizdir-değildir lâfları, başını yüceltsin senin.

Benim canım, Şemseddîn'in aşkıyla çocukluktan uzaklaştı; artık kuru üzüm, ceviz, alıç kalmadı; onun aşkı yeter bana.

8440. Aklım elden çıktı, şiirim eksik kaldı.. o yüzden de yayım çırçıplak; ne nakış elbisesi var, ne yay tozu.

A cemâleddin, yazmayı bırak da uyu, yalnız şunu söyle.. o arslana benzer birisini hiçbir yüz görmüş müdür? (*)

- F -

XLVIII

Bizden utanıyorsan tez git, çık dışarıya a herif.. o nazik güzel, o gönüller huzûru dilber, ekşi suratlı duruştan incinir zâü.

İnkârını gizlersen o, lif-lif, kıldan kıla düşmanlıklarını gösterir, yüzüne vuruverir.

Gerdek günü, dâmâdın belli olması için, adını gündüz takan pâdişâhtan, yüzünde onar-onar izler vardır.

Ulular ulusu Şemseddin çevgen salladı mı, kimde güç kalır? Yahut da o, üstünlükte atına binerse kim ona eş olabilir?

İki dünyânın da sofrası, Şemseddin'in katında aşla dolu bir kâseden ve bir kuru ekmekten ibârettir (**).

Yüce pâdişahlar pâdişahının şehrine saygı göstermek için sadaka bil o ekmeği, aşı, kâseyi.

(*) *« Yüz » sözü Türkçedir; bundan önceki beyitte geçen « toz » da öyle*

(**) *« Aş » Türkçedir.*

- L -

Bu kafiyede, tercümemezin III. cildindeki CIII. Arapça gazel var; yazmı-yoruz (s.474).

- M -

İlk gazel, tencümemizin III. cildindeki CIX. gazelidir (s.8). Ancak ilk beyti farklıdır; o beyti yazıyoruz:

Yüzünün sabahını görür-görmez uyandım, sıçradım-kalktım işe adam-akıllı gi-riştim; çalgıcıyı beklemeye vaktim yok.

XLIX

Orucu, şaşılacak birşey bil; adama can bağışlıyor, gönül veriyor.. şaşmak isti-yorsan oruca şaş.

Yaşayış göğüne ağlamak, mi'râc etmek istiyorsan bil ki oruç, meydandaki Arap atındır senin.

8450. Oruç can gözünün açılması için bedenleri kör eder; senin gönül gözün kör de o yüzden hiçbir ibâdet, o aydınlığı vermiyor sana.

Şu oruç her hayvanın yaşayışına noksan verir; onun içindir ki oruç insanın in-sanlığını olgunlaştırmaya mahsustur.

Âşıkların yaşayışları, beden mutfağı yüzünden kararmıştı, mutfaklarını aydı-nlatmak için çıktı-geldi oruç.

Dünyâda şeytanın kanını içen bir boçağa benzer oruçtan daha fazla öldürücü, fada fazla kan dökücü birşey var mıdır?

Şu sultânın tapısında gizli, özel hizmete koşulmuş, tez fayda verir ki zavallı balığı bile su, o kadar tâzeleştiremez.

Oruç, özlem çekenlerin gönüllerini, canlarını öylesine tazeleştirir ki zavallı balığı bile su, o kadar tazeleştiremez.

Savaş erinin bedeninde, gönül maksadına erişme yolunda oruç, yüzbinlerce canın yaşayışından da daha iyidir.

İman, beş direk üstüne kurulmuştur ama vallahi o direklerin en büyüğü oruç-tur.

Tanrı, her beşinde de orucu, orucun kaderini gizlemiştir; zâti oruç, Kadir Gecesi gibi gizlidir.

Hani yüz eşek yükü taş vardır da kimsecikler bakmaz bile.. mâden içindeki taşı güneş nasıl, lâ'l yapıyorsa oruç da o taşları lâ'l hâline getirir.

8460. Sen nasıl arzlan olabilirsin ki tilkiden bile tir-tir titriyorsun; fakat oruç, seni ormandaki arslanlara bile üst eder.

Midesine düşkün olan, çok mide ağrısı çeker, horlanır-durur.. midesine bağlı olanların talihlerinde oruç yoktur.

Ya Süleyman saltanatını bağışlayan yüzüktür oruç, yahut da bir taçtır oruç, onu seçkin kişilerin başlarına giydirir.

Oruçlunun gülüşü, oruçsuzun secdedeki halinden yeğdir; çünkü oruç, onu Rahmân'ın sofrasına oturtacaktır.

Yemek yediğin vakit senin yüzünden için pisliklerle dolar..oruç, hamama benzer, bütün kötülüklerden yur, arıtır seni.

Yemek istediğini kara yürekli yomsuz-kutsuz bir yıldız bil; oruçsa, seni ışığa çevirir, bütün Zuhal'lere ışık salarsın.

Aydın, bilgi ışığıyla ışıklanmış bir hayvan gördün mü hiç? Beden de hayvandır; hayvanın ardına düşüp de bırakma orucu.

Beden hırsını şeker kamışını kırar gibi kır-gitsin de orucu, bol bir şeker gibi canın içinde bul.

Katren nasıl olacak da denize ulaşacak? İşte oruç, sel gibi, yağmur gibi seni alır, denize ulaştırır.

Ayağını, oruçla yücelt de başa döndür; çünkü oruç, başa dönmüş kişilerin esenleştiği yerdir.

8470. Nefsinle savaşa girişince, orucu öyle ucuza satmam ben diye kendini yere at, ellerini çırp, ayaklarını vur; diren.

Nefsin, gönlüne musallat olmuş bir Rüstem'dir ama oruç, onu gül yaprağı gibi tir-tir titretir.

Hani bir karanlık var ya, içinde Âb-ı hayat gizli.. aklı başında olanlarca o karanlık, oruçtur.

Canının içinde Kur'an ışığını istiyorsan oruç, bütün Kur'an'ın tertemiz ışığının sırrıdır.

Rûha mahsus sofraların başına tertemiz erler otururlar ya; oruç, onlarla bir kâseden yemek yedirir sana.

Oruç, seni gün gibi gönlü aydın, canı saf bir hâle kor; sonra da pâdişahla buluşma bayram gününde varlığını kurban eder-gider.

Oruç ülkesine ayak basacaksan neşelenerek ayak bas.. çünkü gamlılara oruç haramdır, yaraşmaz.

Kim etek gibi orucun ayaklarına düşerse, pek tez, ölümsüzlük yakasından baş gösterir.

- N -

L

Sâkıy, o yarım batmanlık sağrağı döndür; çünkü gerçekten de aşkım, şaraba benziyor; bedenimse sanki bir küp.

A çalgıcı, Allah biraz yavaş vurda can, tekrar gelsin bedene.. vurunca da Şemseddîn'in adıyla vur.

8480. Şemseddîn'in adı, kulağına bedenden de daha iyidir, candan da.. Şemseddîn'in adı muma benzer; bu kulun canıysa sanki leğen.

A çalgıcı, Allah için olsun, Şemseddîn'den başkasını söyleme; bedene de ten-tenen diye onun vasfını söyle, cana da.

Şemseddîn'in adı muma benzer, sen de pervâne gibi yanadur; onun çevgene benzeyen adına karşı topa benzer canını at meydana.

At da şu canın, gökyüzünün oyuncusu olsun.. şu tertemiz canın, perdeleri yaksın, murâdına ersin.

Şemseddîn de, Şemseddîn de, Şemseddîn de; bu yeter.. de de ölülerin, kefenlerine bürünmüş bir hâlde oyuna giriştiklerini gör.

A çalgıcı, âşık değilsin ama gene de usanma bizden; Şemseddîn'in aşkı canını yâsemine döndürür.

Lâleler kudüm çalmada, yâsemin oyuna koyulmuş.. süsenceğiz sarhoş olmuş da yâsemin de kim oluyor demekte.

Dikenler gülmeye başlamış, güle üstünlük dâvâsına girişmiş.. taşlar panl-panl parlamış, lâlelere, siz varsınız ama diyorlar, biz de varız.

Bir gececik, gündüze dek onun adını anarak çal defi; çünkü bir Yûsuf'un güzelliğiyle defin, gömleğe döndü.

Ansızın o gül yüzlüm, gül bahçesinden baş gösterir de o gülün karşısında şu yeşilliğin gül bahçeleri yok olur-gider (*).

LI

8490. Dostçağızlar, gamlı bir haldeyim; bu gamlı hâlimde, şu oynadığınızdan daha da bir hâlde oynayın; aşk atım kaçtı, ne dizgin kaldı elimde ne eğir.

Ay yüzlümüzün gözü önünde sarhoşça bir oynayın; çalgıcı Allâh için olsun, defe hazin- vur.

Canımdaki aşk için oyna ey merhametli dost; ey çalgıcı, vur defe; def çal, senin ibâdetin, ancak bu.

O güzelim defin, burda makbûldür; def çalışın yerindedir.. a çalgıcı, def çal, senin ibâdetin, ancak bu.

A çalgıcı bu def çalış, Tebriz'in övüncüne,dilber pâdişaha, canların canına can olan Şemseddin'e dir.

A çalgıcı, Şemseddin, Şemseddin dedin de onun adını andın ya; bir uğurdan başımdan aklımı da kaptın-gitti, dînimi de.

Mademki Şemseddin dedin, sakın bu sözü düşürme ağzından; bundan başka bir ad söylersen, bir başkasını dilersen küfür olur, küfür.

Çalgıcı, usandnın sözlerimden, usandın.. fakat dilediğini yapma; böylece süregitsin bu, süregitsin.

LII

Çalgıcı, çengi kaldır da mûsikaar çalmaya başla.. suçumdan bir ateş al, tövbeyi, istigfârı ver ateşe.

Aşk Kelîmi, varlık Firavun'unu bir uğurdan yok et; Mûsâ'nın yokluk sopasını çal başına Firavun'un.

(*) Bu gazelin ilk beyti Arapçadır.

8500. Akıl, heveslere kapılır da tez, bağla gözlerini, kur onun için bir darağacı.

Ben bilgimle bir iş düzeceğim derse bir ateş ele geçir de yak-yandır o işin düzenini.

Cana gurbet yurdu olan şu toprakta niceye bir konuk kalacaksın? Şu konuğun da gözlerine toprak sep, ev sâhibinin de.

Çalgıcı, güzelliğin, aklın anlayacağı birşey değil; onun anlayışından üstün.. zevk çadırını aklın, pergelle ölçüp biçilecek yerin sınırından dışarda kur.

Çenginin arışına arı-duru şarabı argaç et; tellerini onunla ör.. o ezelî ıslılıkla tellere yeni bir baht ver.

Efendiler efendisi Şemseddîn'in kapısını gözyaşlarında ıslat; onun yüzünün ateşiyle bütün varlığı yak-gitsin.

Onun nağmelerinden birini al, güneşle Ay'a pay et; sonra yürü, uyanık devletin kapısında çeng çal.

Uyanık aklın, Şemseddîn için bir kaftan dikti; sen de var, onun aşkıyla münkirlerin gözlerine mıh çak.

Aşk burâkına bin, Tebriz'e yürü, varınca da o kanlar içen bakışlar için diz çök.

LIII

Tanrı ve Din Şems'inin aşkı, mâdendeki incidir.. iki dünyâda da canı, gönlü kandıran, zenginleştiren bir devlettir o.

8510. Görünüşte ne ordu vardır, ne devlet, ne de hazne.. fakat can gözüyle bakarsan görürsün ki can devlettir o.

Şarabını doldurmak için kafa tasını herşeyden boşalt; ondan sonra onun şarabına sağrak et; o kafa, böylesine bir şarabın sağrasıdır zâti.

Aşkla pişen erlere ham şarap sunarlar.. zâti pişkin-olgun aramak, hamdır, çiydir demek çiilik belirtisidir.

Can kebabı, beden kılığında olan kişi, haslarında hası olsa hüner bakımından gene aşağılıktır, gene aşağılık.

Yücelik arayan, aşkta aşağıdır, aşağılığı kabûl edenin meclisiyse, yüce bir meclistir.

Kimin tertemiz canı, o şaraptan içtiyse Hintli bile olsa Mekke'lidir, Şam'lıdır.

Şarabın ayrılığı mâmûr bedeni yıkar; fakat kim bedenini şırapla yıkarsa, şarap yapar o bedeni.

Bu şarap, ölümsüzlük şarabıdır, can, önce ondan doğmuştur, şu hâlde şarap candır, yahut değildir derler ya; bu söz yalandır.

Ölümlü canı, boyuna bu şarapla sarhoş et, onun kadehiyle sarhoş ol; ölümlü can, bu şarapla ölümsüzlük rengine boyanır.

Ölümlü can, ölümsüzlük şarabına, "Kimyânın yanındaki bakır, altın olur-gider" yazısını damga olarak vurmuştur.

8520. Şarap yüzünden akıl, bedenden boşanmıştır; hem de üç kere.. akla bağlı olan beden, o şaraba eş olamaz.

Ölümsüzlük şarabı, hevesin daralmış gönlünde oturamaz.. bu şarabın yurt edindiği gönül, meydan gibi geniş mi, geniştir.

O şaraptan bir kadehçik kime sunulduysa bir belirtisi şudur onun: Hikmet sırlarını anlatışla canı olgunlaşır, kendi malı gibi anlatır o sırları.

O şarabın parıltısında ölümsüzlüğü görür, ondan sonra da ona mal-mülk nedir ki? Öz canını bile verir-gider.

Kendinde olarak, aklı başındayken o şarabı öven kişi, sanki Kur'an okur; okur ama okuduğunu ne anlar, ne tutar.

Hakkı da sarhoş âşıklardan sor, hak sâhibini de.. çünkü kadehteki o şarap, âşıklara kadıdır.

Çünkü sarhoşun verdiği hüküm, şarabın yaptığı iştir, şarabın verdiği hükümdür, demek hak da onun hükmüne râzı, hak sâhibi de; bu apaçık ortada.

Çalgıcıyı şarap almış-götürmüş; a çalgıcı lütfet, çenge bir vur da adım kötüye çıkacak ama zararı yok, kurtar beni addan-sandan.

Yüzünü göster de güzellerin pazarlarını kır-geçir; göster o yüzü ki Mânî bile o yüze yüzlerce hasret çekmede.

A seher yeli, Tebriz'e git, o tertemiz toprağa secde et.. Yaşayışlar yaratan Rabb'e mensup kapının toprağıdır orası.

LIV

8530. Canının o kapkaranlık gecesinde kimin ışığı bu? Gönlümde pâdişahlık yalımları uyandırmada, padişahlık belirtmede.. nedir bu?

Bir hayâl belirtiyor ki o, pâdişâhın Ay'a benzer yüzünün hayâli.. yoksulluk gününün sığınağı, yoksulların ellerinden tutan pâdişah o.

Bu çeşit parıltı, böyle güzellik, bu lûtuf, bu hoşluk, bu alım, ancak canların övündüğü Tebriz'li, Tanrı ve Din Şems'inindir.

İnsanın canı, apaçık övemez, anlatamaz onu; anlatabildikleri de zâti gene gizlidir.

Çünkü nasıl olur da ölümsüzlük sıfatları ölümlü dünyâya yüz tutar? Yıldızı kutsuz ölümlü dünyâ ehlinden biri, nasıl onları anlatabilir?

Tanrı'nın kendi eliyle yaratıp bezediği güzelliğe karşı istediğin resmi yap; istemeyiz onu biz.

Onu gören göz, tutar da bir başkasına bakarsa, taşlayıp öldürmek gerektir onu; zinâ etmiş sayılır o.

Gönül, âşık olunca önce iyi addan geç; çünkü aşkın başlangıcı rezil-rüsvay olmaktır, adın kötüye çıkmasıdır.

Aşkının denizinde can elbisesi ağır gelir; gönül, ad-san ekmek-yemek aramak hamlıktır.

Gönül, bayağı bir sevgide bile bu hassa vardır; o yüce meclisin bu aşkındaysa haydi-haydi var.

8540. A seher yeli, Tebriz'in toprağını armağan getir; çünkü yücelikte âdetâ inci mâdenidir o toprak.

LV

Şemseddîn'in aşkı mı şu yoksa Mûsâ'nın avucunun parıltısı mı? Şu, Şemseddîn'in hayâli mi, yoksa yüzlerce İsâ mı?

Hiç biri de değilse, şu Ay gibi yüz de ne? Şeklini nasıl söyliyeyim? Çünkü tümden anlam o.

İster bu olsun, ister o; o dudakların fitnesiyle canımız oyunlara dalmış, hoş bir hale gelmiş, sarhoş olmuş, sevdâlara düşmüş.

O canlar canından ayrıyken yüzüne iyi bak; yazılar yazmada gözlerim yüzüme; ama, bu cansızdır, gönülsüzdür yazısını yazıyor.

Ben ne diyeyim? Utarid bile bütün tertemiz canlarla onun temizliğine tanıklık eden, temizilğini yazan bir âşık.

Canım, Mûsâ'nın sopası gibi bir kez onun elini öpme fırsatını buldu ya; at artık Mûsâ gibi yere o canı; can değil, yılandır o şimdi.

Gözlerim, onun ayrılığında, tekrar kavuşmayı dilemede; onun diriltici devletini düşünüp Tanrı kudretine güvenerek gülmede.

Kim, pâdişahlar pâdişâhı Şemseddin'in atının peşinde yaya koşarsa evvel-âhır, dünyâyada boş verir, âhirete de.

Elini öpene gelince: Artık ne diyeyim ona? Akıllılar bilirler ki yücelikte elbette daha da üstündür o.

8550. Canım, onun bedenini görür-görmez tez îmân getirdi; ne diyor dedim, dedi ki: Bak da gör, pek büyük bir mûcize bu diyor.

Âzer'le Mânî'nin bile yüzlerce özlem çektiği o yüz yok mu? Tebriz'in ışığı da o yüzün ışığından, o yüzün güzelliğinden.

LVI

Sâkıy, doldur kadehi de ateş sal gamlara; sarhoş et canı da yetişsin kervana.

O küpten doldur; hani kapağı açılsa kokusu göklerede ağar da gökler bile kokusundan sarhoş olur.

O şaraptan sun; hani canlar veren, gönüller parlatan bir katresi, gam denizine damlasa gamın gamlısı kalmaz, neşe kesilir.

Bir katresi, zamânın baş çeken zorbalarının beyinlerine damlasa hepsi de hizmetçilere döner, secdeye kapanır.

Can, ileri gidenlerce de, aşağılık kişilerce de değerli birşeydir; can cümleden azizdir; fakat o şarabın kokusu, has kişilerce canın da canıdır.

İzinin tozu belirmeyenden gelen, her izi yırtıp yok eden o şarap yüzünden mevki de görünmez oldu, rütbe de.. can da yok oldu-gitti, beden de.

Zevâlsiz meyhâne, o şarap yüzünden köpürdü-çoştu; köpüğünden dünyâ, binlerce ev-barkla binlerce malla-mülkle yok oldu-gitti.

O şarabın kokusu, batıda kadehten çıksa tâ Herat'taki, Talkan'daki zâhitler bile sarhoş olurlar.

8560. O küpten sarhoş olanın eli, yer yüzüne diken ekse doğudan batıyadek, yerden güller biter; her taraf güllük-gülüstanlık olur.

Aşkıyla sarhoş olup çeng çalanın çenginden çıkan sesi, korku dünyâsı duysa, aman bulur, tümden ümit kesilir.

Ahmed'e mensup küpten bir koku duyulsa, şarabı gibi kâfirlerin gözleri de çoşar, canları da.

A kervan başı, Ahmed'in şarabının kokusunu iyice duymak, rengini görmek istiyorsan bisoluk *Tebriz* kapısında konakla.

Konakla da Tanrı kadehinin kokusuyla şarap huylarına bürün, onun gördüğü işleri görür bir hâle gel; lûtuflarını gör de o lûtuflara eş ol, lütuf kesil.

Aşkıyla sarhoş olanın gönlünde ne var? Gizli bir güneş.. Sevgili, onu kim bilir? Kimde o güneş varsa birşey söylemezdi.

Aklım her solukta aşk ustasından o şarabın sırrını sorardı; fakat o, hele zamânı var sözünden başka birşey söylemezdi.

Her solukta o Yûsf'un Mısır'ından canlarımıza, yüzlerce kervanla, şarap gibi adamı esriden şeker dinkleri geliyor.

Canım, aşkının küpünde köpürüp çoşuyor; âh, aşkının sayvanına bir merdiven olsaydı.

Canımdan, onun lakapları şimşek gibi çaktıkça gözüm, o yalımlarla yüzlerce Dereîş-i Gâvyânî'nin parıltısını görür.

8570. Aşkı, evi-barkı, soyu-sopu, yeri-yurdu alt-üst etti mi, şarabı, can alanına yüz binlerce evler kuruyor.

Senin canın da gece yarısı, gizlice şarap içiyor ama Arş'a da amber kokuları ağıyor, kutsal canlara da.

Onun ayrılığıyla dünyâdan usanmış da canım, Sâmirî gibi dağlara-ovalara kaçamada.

Mûsâ'yı bile yıkan şarap, Hızır'ın elinden geldi mi, benim canım gibi yüzlerce can, belden çözülür, kemer gibi yerlere dökülür.

A ulular ulusu Şemseddin, bütün bunlardan maksat sensin.. dilerim zaman da benim canım gibi toprak kesilsin sana.

Onun buluşma kadehiyle içtiğim şaraptan sonra ayrılık kadehiyle öyle bir zehir içtim ki acı mı, acı, ekşi mi, ekşi.

Ne Tebriz gibi bir yer vardır, ne de olur... Ne senin gibi kutlu bir pâdişah gelmiştir, ne de gelir.

LVII

O yüceler yücesi gerçekler erinden âşıklara müjde var; o gönüller okşayan gerçekten gönüle binlerce müjde var.

Görüşü uz bir sarraftır, gerçek bir makas; bütün altınların ayarı tam olacak; müjde bütün altın mâdenlerine.

Müjde ölümsüzlük elbisesine.. ebedî bir ömür için devletlerden, bahtlardan gerçek bir bezenti verilecek ona.

8580. Ne mutludur o kuzgun; bundan böyle kuzgunluğu kalmayacak; Şemseddîn'in kapısında gerçek bir doğan kesilecek.

Ne mutludur o el ki onu ben bağlamışım, artık uzunluğunu kaybeder; onun özengisine yapışan el, gerçek bir el olur-gider.

Eli uzadı da tâ Huten'e kadar vardı fakat, orayı da aştı da gerçek bir Taraz güzelinin yakasına yapıştı.

Bundan sonra da o Taraz güzeli, onun elini eliyle tutar artık; iyiden iyiye sarhoş olunca da ona gerçek sırlar söylemeye koyulur.

Derken gözlerini açar da canın vahmettiği yerlerden ötede olan, Taraz'lı Türk'e bile gerçekten naz eden gerçek sırlar söylemeye koyulur.

Tebriz'li pâdişahtır o, kerem sâhibidir, canlar bağışlar, olgun mu, olgundur.. yücelikte, buluşmada, sultanlıkta gerçekten de bir doğan kuşudur o.

Fakat can sultanlığı hani, geçici beden sultanlığı değil.. onun sultanlığı, canların can gözlerini açar, gerçekleri gösterir.

Merhabâ a canlar pâdişâhı, merhabâ a tek güzellik; kulların padişahlık bağışlayan, onların işlerini düzene sokan gerçek er.

LVIII

Kötülüklerden söze getirdiğim şeyler var ya, bu kötülükleri yapandan maksadım; hem kendim, hep benliğim, varlığım.. çünkü dünyâda benlik-varlık gibi bir zehir görmedim.

Birine işaret ettiysem ululuk, olgunluk ıssı, lûtuflarda-ihsanlarda bulunan Tanrı'ya and olsun ki maksadım o değil.

8590. Kendimden geçmemişim, başkasıyla nasıl uğraşabilirim? Kendimden geçmişim dersem bu, bir kuruntudan, bir zandan ibaret olur.

Bir kapalı söz söylesem birçok anlama çekilir.. birisinin kusurunu, noksânını söylemeyi kastedersem ne er olurum ben, ne kadın.

A sırlara mahrem er, hakkımda iyi bir zan beslemeni, bana, benim sevgime inanmanı istiyorum senden.

Kendi canıma düşmanım, feryâdım kendimden... Kendi varlığımı odun yakar gibi yakmak istiyorum ben.

Dostumu binlerce kez adıyla-sanıyla apaçık, yahut gizlice, riyâsız olarak övmüşüm.

Yüz kere açık, gizli onunla övünmüşüm; iki gözüm gibi aziz bilmişim onu.

Böylesine bir dostum aybını söylersem maksadım, kendi aybımı söylemektir; çünkü bedenimdeki Ay, gene kendi bulutumla örtülüyor.

Tut ki bir huyunu kınamışım onun; bunu dostluğa ver; hileye, hıyânete değil.

Ben kendi varlığıma, benliğime derim ki: Kendini Tanrı ışığı mı sandın? Öyle bile olsan yok ol; yok ol da yoklukla sınan.

A benliğim-varlığım, tümden Tanrı sırrı bile olsan yok ol; çünkü hep kendini görüyorsun; kendini gören gözü çıkar, at.

8600. Ulular ulusu Şemseddin'i översem bil ki güzel huyları övüp durmadayım.

LIX

Şemseddin'i överken sınanmalara düşmem ki tutasın da benlikten varlıktan yok olduğunu söylemek istiyor diyesin.

Çünkü o, tümün de tümüdür; arı-duru olgunluğun ta kendisidir.. onu övüş ilkbahara benzer; parça-buçuk övüşlerse yâsemindir sanki.

Her biri ayrı çeşit bir güldür, ayrı çeşit bir meyve.. oysa bağın-bahçenin tümden özüdür, yüzlerce yeşiliğin canına candır.

Bağı-bahçeyi övdün mü, orda ne varsa hepsini de övmüş olursun; Tanrı'yı övdün mu bu övüşe put da girmiş olur, güzel de.

Fakat putu översen gene bu övüş, yaratan yapan-eden Tanrı'ya varır; bunu böyle bil, ama Tanrı güzelliği girmez bu övüşe.

Demek ki başka övüşlerle parça-buçuğu övebiliyorsun; Tanrı ve Din Şems'i, deniz gibi; nerden bedene girecek?

Tanrı, aklını başına al a kısa görüşlü, var olan benim ancak deyip durmada.. yâni ululayışta hak ve Din Şems'i bir bahâne ancak.

Sen küçülmez de Tebriz'in övüncüyle övünürse, benim özümü övmüş olursun, a sınanmış kişi; bu demektir bu.

- V -

LX

Aşkın özünde İslâm şivesi nerde.. onun zorluklarını açmada bilgi sâhibi olan hani?

8610. Kendi göbeğindeki miske âşık olan Arş ceylanının yeme dönüp bakması beklenir mi? Nerde tuzağın çevresinde dönüp dolaşacak o?

Ayrılıkta her gün, bir yıl kadar uzar ama ayrılıktan geçtin mi, gece nerde, gündüzler hani?

Canlılar, erkekle dişiden olurlar, ana rahminden doğarlar.. fakat kutsal doğuşlarda nerde ana karnı?

A sâkıy, akıl baştayken aşkı bulmanın imkânı yok.. kadehinin kokusu kararsız bir hale getirdi bini;hani karar, nerde husur?

Bu hacda ihrâmın, varlık libasını, kendinden sıyırıp atmandır; ama nerde ihramın bu şartını yerine getirmek?

Varlığını attın mı, can içinde canı gör.. bölük-bölük canlar, hepsi de tek; nerde orda yıldızlar? (*)

(*) Bölük-bölük" diye çevirdiğimiz söz, beyitte "çovk-çovk" diye geçiyor.

Bütün susamış canlar, denizi buldular mı, denizde yok olur-giderler; nerde bir tek bilenden başka bilen?

Uzak-yakın, köy-şehir, iklim-ülke, hep denizin bu yanında; o yandaysa nerde şehir, hani iklim?

Şu beden, ne yazarsa mutlaka kalemle yazar.. fakat canın, kendisine yazdığı yazıda nerde kalemler?

İnsan oğlunun aklı da onsuz kalıp soğumasından meydana gelir, fikri de.. fakat o şarapla kızıştı mı insan, nerde akıl, hani fikir?

8620. Evet, o kendinden geçişte de bir başka çeşit akıl vardır; fakat nerde uyanıklıktaki akıl, nerde korkulu, karmakarışık, darmadağan ruyalara dalış?

Kuş, kafeste kaldıkça bir başkasının buyruğu altındadır; kafes kırıldı da kuş uçtu mu, nerde ona geçecek .uyruklar?

Akıl baştayken nefis suçlar işletir; fakat aklın aklı geldi mi, nerde kalır nefsin suçları?

Beden, bedene dokununca insan hamama muhtâç olur; fakat ruhların birleşmesinde hamama ihtiyaç yoktur.

Sen, özüne râmoldun mu, bütün dünyâ da sana râmolur.. Rüstem'in oğluysan nerde kara-yağız atın.

Pişmiş yemekten vazgeçtiysen esriten şarap gerek sana.. peki, hani kadehinde şarabın, nerde ağzında şarap kokusu?

İçtiysen gizlilik âlemine salına-salına, ayaksız git.. sarhoşsan sarhoşcasına gel; belletiş, nerde gerek sayış?

Aşka kulluk etmek farzdır; nerde farz, nerde sünnet, nerde vacip? Hani belletiş, nerde gerek sayış?

Canla-bala aşka sarılıp oynamak.. sonra da ondan tiksinmek; imkân mı var buna? Adamın kolunu-kanadını bağlamış aşk nerde; onun, insanı ağırlaması görülmüş müdür hiç?

Âşkının yüzüne vurulsa bu, onun canına huzur verir.. ordaki zahmet-meşakkat, lûtuftan-ihsandan başka birşey midir ki?

8630. Korkudan ağırlamak, hizmet etmek, hayvanların işidir; hayvanlarda aşkla hizmet etmek nerde?

Bu yol, Tanrı başarı verdi de elini tuttu mu, bir adamdır ancak; yol uzaklığının sözü de nedir, günlerle yıllar da ne oluyor ki?

Ancak., o güzelin gölgesinin sana vurması gerek, o güzelin nerde güzeller içinde onun gibi bir güzel?

O, gerçektende ulular ulusu Tanrı ve Din Şems'dir; onun dengi, onun eşi nerde bütün babalar-atalar, bütün amcalar içinde?

Şu yedi deniz, nerden onun eşsiz, tek incisine denk olacak? Onun benzeri nerde canlar içinde, hani bedenler arasında?

Atının ardında yaya yürüyen kutsal canlar arasında Kubâd'dan, Sencer'den, Kâvus'tan yahut Behram'dan başka kimler var ki?

Yel, göze Tebriz toprağından armağan getirsin; yoksa şu toprak bedene onun toprağından başka nerde rahat var, nerde huzur var?

LXI

Benimle can da gelmesin, beden de.. istemiyorum; meyhânecinin yurdu nerde? Böylesine görülmemiş bir küfre lâyık zünnar hani?

Can, şaraptan esip gelen yelle her solukta sarhoş olup gitmede; meyhâ-nenin kapısınadek koşmada; fakat yükü nerde?

Kulağın bulunmadığı bir yandan çeng sesi geliyor; fakat bu çeng, sevgilinin çengi.. nerden tahta bulunacak, nerden tel bulunacak ona.

8640. Âşık bedensiz kaldımı, ona, öylesine bir can elbisesi getirirler ki tez elli cuhalar dokumamış kumaşını.. nerde dokuması, hani ipliği?

Âşıkın ululanmasını bir kokla; ondan da toprak kokusu vardır; o da anlam bakımından topraktandır.. böylesi bir denizde ululanmak nerdedir, ad-san kaygısı hani?

Burnun açılır, koku alırsa o koku, aşk mağarasından gelir burnuna; duyulmamış bir kokudur o; her yana çok koşarsın, mağara nerde diye çırpınıp durursun.

Âşıkın yüzünde arılıktan, renksizlik rengi vardır.. fakat o güzel yüzlü sevgilinin o vefâsı, o temizliği, o lûtfu nerde?

Ölümsüz ömürden müjde geldi sana; hamlet artık.. o ömründe bu yılın gamı nerde, bıldır düşüncesi hani?

Orda iyilerle konuşup görüşmek de zahmet, kötülerde konuşup görüşmek de zahmet.. o iyiliklerin en ulusuna gölgelendirdiği halvete kim sığabilir ki?

Tanrı ve Din Şems'i, ölümsüz temizliklerde ulular ulusudur.. onun güneşinin parıltısında nerde aklı başında kalmış bir zerre?

- H -

LXII

Ne vakit o güzelin toprağı bizim kanımıza karılacak? Şu bedenlerin canlarla karılması ne de birşey olur.

Şu gönül sedeflerimiz, böyle bir ayrılık dağıyla dağlandığı hâlde gene de tertemiz vefâlı incilere olmuş; o incilere eş kesilmiş.

Gece-gündüz, suyla ateş, birbrine eş-dost olmuş, beraber oturmada.. lûtufla kahır, birbirine eş, tortu, duruluktan karışmış-gitmiş.

8650. Kavuşmayla ayrılış uzlaşmış; küfürle îman bir olmuş; seher yeline pâdişâhımızın kavuşma kokusu karışmış.

Kurt, Yûsuf huylu olmuş, kurtluk yitmiş-gitmiş ondan.. gömleğinin kokusu gelmiş de körlüğe karışmış, gözleri açmış.

Toprak, topraklığı bırakmış; karanlık gitmiş ondan.. şaraba benzeyen su, arılık ışığıyla karışmış birleşmiş.

Ne kutlu gündür o gün ki o ölümsüz canların sevgilisi, sarhoş olarak meclise gelir de sizinle karılır, birleşir.

Herkesi mahmur bakışlarıyle sarhoş eder de yabancı, bilrikle karışır, birleşir-gider.

Vara-vara İblis bile fazla şarap içtiğinden Âdem'e döner; İblîs'e lânet, seçilip yüceltilmeyle karışır-gider.

Ebedî olarak kapalı olan o kapı açılır; vefâsız anahtarla vefâlıları karılır.

Kulun, Tanrı huyuyla karıldığını görmek için efendiler efendimiz Şemseddîn'in sırrının sırrı meydaha çıkmış.

A ulular ulusu Şemseddîn, feryat şu kulluk sözünden; çünkü bu sözün her harfi, bir ejderhâla karılmış-birleşmiş.

Bir soluk durayım da söze daha aşağıdan başlayayım; çünkü bu söz çok ağır, ululuklarla karılmış.

8660. Âşıklar yolunda senin Hızır'ın nerde ki onun her mihnetinde yüzbinlerce lûtuf vardır, fakat belâlarla karışmış.

Bir yanda bir katrecik, öte yanda binlerce arılık-duruluk denizi... Devlet İsâ'sının soluğu, vefâlarla karılmış.

Horluk,, yücelikle ahdetmiş, bir olmuş orda; aşağılık yaratılıştan yüceliğe karılmış orda.

Canlar canına karşı can, toprak pahasına.. burda pahalılıklara karışmış canlar, ama orda ucuz mu, ucuz.

Onlar, o cana can olanın ardında öylesine bir inci olmuş ki.. bakıra benzeyen can, kimyâ gibi canlar canıyla karılmış.

Dönüp duran dünyânın önü, sonuyla bir olmuş.. başlangıçsız başlangıç, bitimle karışmış-gitmiş.

Baht sarayına, yâni tertemiz Tebriz'e git de bu yerin, o yerle karıldığını seyret.

"Tercî'i Bend"

LXIII

Sarhoşlar kavgaya girişirler, ben de sırdaş aynı yolun yolcusu, azıklara bir, iki dostla bir bucağa çekildim.

Bir de baktım ki, o bucakta öyle bir güneş var ki ıssısıyla can da, gönül de bir kazan gibi kaynayıp çoşmada (*).

Varlığımın aşağısını da onun havası kapladı, yukarısını da.. hani tarlaya çekirge yağar da, her başağa biri konar, yemeye başlar; aşkı öyle üştü bana.

8670. Fitneden, belâdan köşelere-bucaklara kaçtım ama gene tuttum, belâ tenceresinin kapağını kendim açtım.

Efendiler efendisi efendim Şemseddîn'in aşkı, bir kavgacı.. önce sessizce, öyle susarak gemdi ama sonradan anlaşıldı.

Buluşup kavuşma Emîn Cebrâil'e benziyor, ayrılıksa görünmeyen şeytan sanki.. Emin Cebrâil'in vahyi, vesveselerle bulandı-gitti.

(*) Beyitteki "Kazan", "Kazgan" tarzında ve Türkçedir.

Gözü pek, başı dik âşıka öğüt mü verebilir; her çeşit belirip duran aşk, gizlenemibilir?

Edeb-hayâ, gizleniş kadehine onun şarabını döktüler de öylesine başına buyruk bir hâle geldi ki şu başına buyruk dünyâyı yakıp yandırıyor.

Onun yüzünü gören, ona altından bir yüzük taşı kesilir; fakat ne değeri var; pâdişahlar altın taşı ne yapacaklar ki? (**)

Bu nasıl bir güneştir ki aşkıyla yarasa bile canını, gönlünü yakıp yandırmada.

Gönlümden, onun kavgası yüzünden kopan feryatları, inlltileri o güneşe, o Tebriz'li Şemseddîn'e haber verin.

Şemseddîn'in aşkı şaraba döndü; gönlümse sağrak kesildi; efendilikler etti de lûtfuyla cana, o ışığı elbise gibi giydirdi-gitti.

Can kuşu, ayrılık doğanının saldırışlarına dayanamadı; ayrılık, senin okşadığın yeri, yâni gönlümü dağladı.

8680. Ayrılık, önce bir acı şarap sundu da emdiğimiz sütedek, içimizde ne varsa hepsini, her zevkı, her sevinci kusturdu.

Fakat kavuşman, lûtfedip decan dikenliğimden bir geçti; tümden bağ-bahçe haline getirdi o dikenliği.

Efendiler efendisi Şemseddîn'im, yoğu bile var eder; bir çorak yeri bağ-bahçe yaparsa şaşılır mı buna?

Öylesine bir gamdaydım ki canım, bedenimden gitmek üzereydi; ruyâda canımla alay edip duran o hayâlin, lûtfetti de diriltti canım.

*

Canım, o haslar hâsı şarapla dolu sağrağı çekince hem zâhitliği, hem ihlâsı birbirine vurdu, kırdı-geçirdi.

Y

"Bu kafiyenin ilk gazeli, tercememizin IV. cildinde geçen CXCVI. gazeldir (S. 104). Onu yazmıyoruz.

(**) Beyitte "Altın taş" iki mısra'da da böyle ve Türkçe kullanılmıştır

LXIV

Şemseddin'in havasıyla meydana gelen şu deliliği seyret.. bütün yakınları, bütün bildikleri yabancı tutuyor gönül.

Onun evinin havasıyla evi-barkı olan yüzbinlerce kişi, ovalardaki vahşi hayvanlara dönmüş, aşkla çarşının-pazarın rezili olmuş-gitmiş (*).

Ayrılığın yıldırımı düştü de bir uğurdan aklı da yaktı-yandırdı, utancı da; anlayışı da yok etti-gitti, sakınıp çekinmeyi de; bilgiyi de, sildi-süpürdü, hüneri de.

Aşkının mumundan bir ekmek, bir geçim sebebi istedim; pervânelik edecek; yazın fermânını dedi.

A ateşli gözlerle can kaleleri alan; a yiğitlikler gösteren aşkı, binlerce saflar yaran, ordular bozan.

8690. A ulular ulusu Şemseddin, yüzlerce define, sana karşı toz topraktır.. çâresiz kalmış, bir pula bile değmez bir âşık da nedir ki?

Yüzlerce çoşkunluk eder, göklere yüzlerce nâralar atarım; aşkında ayak diremişim ama, öyle bir tek nâra atacaklardan değilim ben.

Akla, canla sevgiliyi ayırt et dedim; akıl tarağının aklı çıktı başından, taraklığını yitirdi-gitti.

LXV

Sarhoşsun da tuşmuşsun, bir çöpü ağırlıyorsun; tümden yok olanın varlığını ispâta kalkışıyorsun.

İşçinin kötülüğünden gönlün sürdüğünü, iki yüzlülükle tapına getiriyorsun, bu olmayacak saçma işleri kime yapıyorsun sen?

Onun kötülüğünü görmez, duymazsan, gözünü kör, kulağını sağır edersen o vakit onun gizlediği çirkin şiyleri övebilirsin; o zaman kötülüklerini görmez olursun.

(*) Beytin birinci mısra'ında sondan bir "fûn" eksiktir; sanıyoruzki mısra'ın sonunda "be ışk" sözü olacak.

Ona karşı gösterdiğin bu riâyet ve vaktedek sürecek? Sonunda çirkinliği meydana çıkacaktır, sonunda sen de kaçacaksın ondan, eyvahlar olsun diyeceksin.

A hikmet ıssı, öğüt bile vermeye değmez o, uzaklaşır onu kendinden.. onu incitirsen kazânın-kaderin belâlarını defedersin kendinden.

Gizlice konuşup danışmana lâyık değildir o.. İhtiyâcın, dileğin oldu mu, ancak Tanrı'ya bildir.

Onu ağırladıkça yanılmalara düşürürsün onu.. put edersin kendine de yamanır-kalır derdi sana.

8700. O zevk zamânı geçip gitti mi, kulunç gibi kalakalır.. derken ya kaçar-kurtulursun, yahut düzenler kurmaya kalkışırsın.

O kişiyle düş-kalk ki o, zahmet çağında da, sevinç çağında da cennete dönsün, hûri kesilsin sana.

O efendiler efendisi, ulular ulusu Şemseddîn'in isteklerinden olsun.. böyle bir kişiyi put edinir, taparsan ona, edğer mi, değer.

Böyle birini bulamazsan tertemiz Tebriz'e kaç da güzellikten sarhoş ol; zevkler tad, hâllere bürün.

- A -

LXVI

Mûsâ gibi özlem ateşleriyle, buluşma şevkıyle Türdağı'na gittim, ne mutlu bana, ne mutlu.

Orda bir padişâhlar pâdişâhı, bir canları geliştirip yetiştiren pâdişah gördüm; gönüller kapıyordu, cana canlar katıyordu, pek güzeldi, pek hoş bir yüzü vardı.

Türdağı da, ova da, çöl de onun ışıklarının parıltısıyla ölümsüz cennet gibi ışıklarla dolmuştu.

Gümüş bedenli sâkıylerin ellerinde altın kadehler vardı.. ona kavuşma havasıyla gökyüzü, boyuna dönüyordu.

Toprağın parça-buçuğu, ışıklardan da yüce olma sevdâsına düşmüştü; onun şarabını içmiş, esrimişti de, o esrilikle kendi yüzüne sopa vurmadaydı.

O pâdişahlar pâdişahı, bir kez yokluğa baktı; yokluk, himmet ayağını varlığın tâ başına bastı.

8710. Çalgıcı, orda perdelere vurup duruyordu.. zâti onun aşkı, iki dünyâda da, havada bir perde mi bırakır ki?

Lûtuflar gölgesiyle üstünlük güneşi bir araya geldi.. aşkının olgunluğundan zıtların birleşmesi câiz olru.

Seher yeli, yüzündeki örtüyü kapınca ordaki hayâllerin hepsi de yok olru; dağıldı-gitti.

Fakat onların varlıkları yok olunca da bir zıt peydahlandı; orda bana, yok olan, var göründü, var olan da yok.

Gözümün zayıflığı yüzünden günüm kararmıştı.. o gönüller kapan güzel, gözlerime hikmet sürmesi çekti.

O can huylu dünyânın ötesinde, onun havasında oynaşan, vefâdan, temizlikten ibâret zerreler gördüm.

Aklım, vefâlarla, temizliklerle dolmuştu; derken baktım ki o temizliğin öte yanından bir Ay doğdu, vefâ atına bindi, sürmeye başladı.

Yüzünü görüm de pek utandım.. hâsılı her solukta, bir cefâ zünnârı koparmadaydım.

A Ay dedim; tövbe ettim, tövbeleri reddetme... Daha tövbe etmene bir yol var, hem de özünde dedi.

Doğru çıktı sözü, Ay'dan uzak düştüm, yolunu yitirmiş dikenli çöllere düşmüş hacılara döndüm.

8720. O Ay'ın ışığı Süheyl gibi, Tebriz şehriyse Yemen.. bu, yüzlerce ululuk ıssı pâdişâhımıza bir işâretceğiz.

"O gül renkli yüzünü gstedin mi" den kalanlar (Tercememiz, c. IV, s. 139). "Fâilâtün fâilâtün fâilât"

"T" harfindeki ilk gazel, mükerrer yazılmış; IV. ciltte, 161. sahifedeki XXIII. gazeldir; bunu geçiyoruz.

- D -

LXVII

Gece oldu, halvet çağı geldi-çattı; Ay'ın yüzü âşıklara kıble kesildi.

A Ay'a tapanlar, Ay gülmeye başladı; a gece yolcuları, kalkın; yola düşme çağı geldi.

Uyku geldi, benler-bizler yok oldu-gitti; ancak Tanrı vardır diyenin uykusuzluk çağı şimdi.

Özler, buğday tâneleri beden samanlarına karışmıştı; beden uyuyakaldı; buğdaylar samandan ayrıldı.

Hintliler, beden çadırının kurulduğu yeri süpürdüler; Türk, halveti gördü de çadıra girdi.

Dünya dedi-kodularını sel aldı, götürdü; pâdişahlar pâdişâhının konuşma vakti geldi.

Tebriz'li Şems araya girdi de anlam ehlinin sözü kısaldı-gitti.

Burda "R" kafiyesinde ve "Mefâilün mefâilün feûlün" vezninde bir şiir yazılmışsa da mükerrerdir ve tercememizin VI. cildinde, bu bahrin LXXXVII. şiiridir; yazmıyoruz.

"Niceye bir kaçacaksın bizden, niceye bir şurdan şuraya gidip duracaksın?" dan kalanlar (Tercememiz, c.IV, s. 305 ilk şiir olarak "R" kafiyesinden bir gazel yazılmışsa da mükerrerdir; IV. ciltle, bu bahirdeki XL. gazeldir; bu bakımdan geçiyoruz; s. 351).

- L -

"Müfteilün fâilün müfteilün fâilün"

LXVIII

Niceye bir şu dedi-koduyla oyalanacaksın? Aşka tap da uç-gitsin... Uç da sen aşk gibi iki dünyâda da zevâlsiz bir hâle gel.

Ne vaktedek ayrılık yükünü çekeceksin? Niceyedek ayrılık derdine dalacaksın; derman aramaya koyulacaksın? Hele ayrılık gagası, kanatlarını yoluyor.

8730. Âh şu boşboğaz nefisten; âh şu arık aklın elinden.. âh usanan dosttan; ne vakte kadar usanıp duracak bilmem ki.

Acze düşmüşüm de boyuna çağırıp durduğumu da bilmiyorum, bilsem, edersen bulursun, vebâle girersin diye diye korkuturdum onu.

Bütün sorular da onun, cevaplar da; ben rebâba dönmüşüm.. boyuna inle diye hızrap vurmada, yay çekmede.

O huyu-husu güzel sevgili, bir soluk kurtuluş sesi çıkarır benden; bir soluk da mat oldum-gittı der; hâllerimi anlatır-durur.

Terazimizi düzeltirsin; seslerimizi güzelleştirirsin; hüzünlerimizi giderirsin; gücün pektir senin (*).

"Burda, gene "L" kafiyesinde bir gazel daha var; fakat mükerrer; tercümemizin IV. cildindeki LXVI. gazel (s. 379). Onun için tekrar yazmıyoruz.

"A hekim, delinin akıllanmasıyçin gene oku afsunu" dan kalanlar (Tercememiz, V. cilt, s. 107).

Bu bahirde ilk gazel, V. ciltteki XVI. (s. 121), ikinci gazel, aynı ciltteki XXXIV. gazeldir (s. 136); mükerrer olduğu için yazmıyoruz.

"Feilâtün mefâilün feilün"

- D -

LXIX

Aşkla sabır bir arada olamaz; akıl feryada yetişemez.

Kendinden geçiş hoş bir ildir ama kimsenin buyruğu altına girmez.

Yaşayış kervanı geçip gidiyor ama hiç çan sesi de gelmiyor kulağa.

Gül bahçesinin kokusu, güle gel diye çağırıp duruyor seni; hiçbir heves gelmiyor mu sana da?

Bil ki içinde bir hoş soluk var; bomboş ulusu olmasa arıdan bal mı ele geçer?

8740. Lûtuf sahibi,tatlı işli bir ulular ulusu olmasa arıdan bal mı ele geçer?

(*) Bu son beyit Arapçadır.

Her solukta iyilik tohumunu ek; mercimeği bile ekmeden biçemezsin.

Bir hayır yapmayı düşündün de ardından bir kutluğa, bir karşılığına erişmedin mi hiç?

Yeter, sus artık; şu söz mumu, her karanlık yeri ışıtamaz.

- R -

LXX

Şu dönüp duran gökkubbenin altındaki halkın gözleri kör; fakat görülecek şeyleri de pek çok.

A gözü-gönlü açıklar; gönlü kabartıp halkın çömertliğidir gözlere ışık veren.

Derdini, iki gözümün de üstüne koyayım; bu derdin pâdişahlara has bir ilâcı var, onu getir.

Can bahçesine, yağmur gibi taşlar yağmada.. yağmur katrelerini istemiyoruz, sen yağdır da taş yağdır.

Tebriz'li Şems aşk incisidir? Aşk incisini hor görme sen.

"Sevgili, gönlümüzde sen varsın" dan. "Mef'ulü mefâilün feûlün" (Tercememiz, c. V, s. 205).

- D -

LXXI

A nimetleri sayıya sağmayan, senin için uğraşıp çalışmak, reddedilemez.

8750. Ululadın, çağının bizi, kulluk edelim diye yarattın; ne güzel de tapılacak efendisin sen.

Seni övmemizle, sana hamdetmemizle övünmekten yücesin; bunun için hamdetmemizi istemezsin sen; sana hamdetmekle biz övülmüş oluruz; bunun için hamdetmemizi istersin.

Lûtuflar-keremler buyurdun da gerçekten de seninle buluşacağımızı müjdeledin, sana kavuşacağımızı vaadettin.

Güzelin vaadi de tatlıdır; kutluların verdikleri kutluluk, kutlular kutlusudur.

Hele her solukta yüzlerce gönlü kutlulukla kapan senin gibi kutlu bir güzel olursa (*).

"A efendim, ha bugün olmuş, ha yarın, bizimsin sen" den kalanlar (Tercememiz, c. V, s. 281).

"Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün"

- A -

LXXII

A Mûsâ'nın yüzündeki ışık, Safûrâ'yı kör etme; mademki böyle bir aşkın temelini attın; ona da bir görür göz gerek.

A şimşek, beni avlaman için râmolmuşum sana; kimi damının kıyısındayım, kimi ovaların yolunu tutmuşum.

Fakat zavallı dam, ne bilsin avı aldatmayı.. Mısır Yûsuf'u, Zelîhâ'nın gamını, derdini ne bilecek?

Kimin bir hoşça av olmasını istiyorsan yapış yakasına; ben tuzağım, sen de avsın diye çek buraya; ne de gizli sanatın var a dostum.

Lût şehri gibi yıkılmış-gitmişim; Lût'un gözleri gibi şaşırmış kalmışım; sebebini sormak istiyorum, istiyorum, istiyorum ama nerde o yürek bende?

8760. Attâr âşıktı; Senâyî yüce üstün bir pâdişahtı.. bense ne buyum, ne oyum, başımı-ayağımı kaybetmişim ben.

(*) *Bu şiir, son beyti müstesnâ, Arapçadır.*

Bir âhım ki bu âh, çölümü, ovamı da yakar-yandırır, çadırımı-obamı da kül eder-gider; bir kulağım ki şekerler yiyen pâdişahlar pâdişâhına vakfolmuş-gitmişim; yalnız onun hükmünü belemekteyim, onun buyurğunu duymaktayım.

Sus; canın, âleminin çekişine istidatlıysa, susarken de kehlibar gibi çeker onu o can (*).

- M -

Bu harfin ilk gazeli olarak tercememizin V. cildinde, bu bahrin XCII. gazeli yazılmış; tekrar yazmıyoruz (s. 451-452).

LXXIII

Varlık tahtasını, yudum-arıttım, dünyâyla işim yok benim.. neliğe-niteliğe sığmazlık perdesini de yırttım; onunla da işim-gücüm kalmadı.

Kutsal dadı, lütuf sütüyle besledi beni: kınanma taşı, nasıl olur da bana ulaşabilir; gamın yaprağı bile yok bende.

Öylesine yokluğa dalmışım ki sevgilim, gel, bisoluk benimle otur deyip duruyor da ona bile aldırış etmiyorum ben.

Hani bir soluk var ya, Âdem'i bir solukta varlık âlemine getirdi.. o soluktan da usanmışım; onunla da işim yok.

Bir soluk bile kendisinde olmayana ne diyebilirsin sen? Binlerce defâ başımı eziyor da ona bile aldırış ettiğim yok (**).

(*) *Bu şiirin, aynı bahirde geçen ve tercememizin V. cildinde bu bahrin XVI. şiiri olan şiirler aynı olduğunu sanıyoruz. (S. 390-391). İkinci beyti, o gazelin ikinci beytinin aynı gibi birşey. Üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci beyitleri aynı. Karşılaştırınız.*

(**) Aynı bahrin LXXIX. gazeline benziyor; o gazelin dördüncü beyti, bu gazelin ikinci beytine -ek benzer; matla' beyitleri de aynı gibi birşey (Türcümemiz, V. c., S. 441).

LXXIV

Dünyâda ne de başı dönmüş kişiyim; elimdeki-avucumdaki kimde var? Aşkının yolunda ne de yanmış-kavrulmuş bir gönlüm var benim.

Pazardan senin aşk gamını satın alırsam aşkınla elde ettiğimi, yüzlerce can verseler gene satmam.

"Buraya, tercememiz beşinci cildinde aynı bahrin LXXII. gazeli tekrar yazılmış; yazmıyoruz (s. 436).

- Y -

"Burda sekiz beyitlik bir gazel var; birkaç söz müstesna, tercememizin VI. cildindeki gazelin eksik bir şekli; yazmıyoruz." (Bk. Divan; Milliyet Yayınları; 1971, s. 126-127. Yalnız bizde "çi gam dârî" redîfi, burada "çi endîşî" dir).

"Gönle rahat, huzur veren bir güzel, kavga yüzünden gizlenmiş" ten kalanlar (Tercememiz, c. VI, s. 189).

"Mefâilün mefâilün feûlün"

- T -

LXXV

8770. İki âhû gözü, arslan avlamakta; ondan bana, yağmur gibi oklar yağmakta.

Yay kaşları, o kirpikleri, gönlün, ona tutsak olduğuna tanıklar.

Onun yüzünden, karmakarışık saçları gibi darmadağınım; kokusu, miskten de güzel anberden de hoş.

Bu can, bağlandığı zincir tesîriyle kıvranıp çırpınıyor; çünkü zincire benzeyen saçlarına esîr olmuş.

O selviye, bize benziyorsun deme; güzellikte Ay yüzlümüze benzer yok.

Baş, ona göre hor birşey ama ben, şu başı önüne attım-gitti.

Pâdişâhın yüzünün hâyali bile olsa, secdeye kapan; çünkü pâdişahın hayâli, gerçekten de, onun vezîridir.

"Mef'ûlü mefâilün feûlün"

LXVI

O efendinin kulağı pek duyar, pek işitir ama gene de kavgacıdır, pek ağır satar kendini.

Onun fıstıklar gibi gülüşüne aldanmışım; o sustu mu, emîn olup gidiyorum.

Aklını başına al; saman altında su var.. saman altında öylesine bir deniz var ki çoşup köpürür.

8780. Nereye varırsan akıldır anahtar; fakat burda ne yapabilirsin ki akıl, kilit kesilmede.

Yüzüne bakar da güler; aldanma sakın, kendini böyle gizler; bir düzendir bu.

Pençesine düşen kişi, çeng gibi boyuna çoşar-durur.

Bütün bunlarla beraber canlar, bal arıları gibi çevresinde döner-durur; pek baldır, pek şekerdir çünkü.

Bir arslandır o ki gam, onun korkusundan fare gibi mezara sığınmış, saklanmıştır.

"Buradaki "R" kafiyeli gazel, mükerrerdir; tercemimizin VI. cildinde, bu bahrin LXXXVII. gazelidir; ancak burda, bir beyti de eksiktir.. yazmıyoruz.

- Z -

LXVII

Karındaş, ister iyi olsun, ister kötü.. uzun yolda budur sana kılavuz.

Çobana pek sarıl, kurtlar çoktur.. benden duy, işit bu sözü kara kuzum benim, kara kuzum.

İster İran'lı ol, ister Rum, ister Türk (*); dilsizlerin dilini öğren.

Yaş sopanın ucu, öbür ucu ateşliyse, yanıyorsa ağlar.

Bu aşkta İsmâil gibi kurban ol; çünkü gece de gündüze karşı boyuna kurban olur-gider.

8790. Sus; o arslanlar arslanı, anlam ışığıdır; peynir yüzünden parsa perde oldu-gitti.

- Ş -

LXXVIII

A yolu-yordamı güzel dost, bir öğüt işit beden: Dervişin işi, gönül kanıyle başa çıkar.

Bunu iyice bil, inan ki gönül yaralı dervişin dûasını duyar, kabûl eder o.

O neliksiz-niteliksiz pâdişâhı gördün mü zenginleştin, azdan-çoktan kurtur-dun-gitti.

İsmâil gibi bu aşkta kurban ol; koyun değilsen erene kul-köle kesil.

Tebriz'li Şems'in havasında piştin ya; artık boş yere şu hamları düşünme.

(*) Gazel buraya dek Türkçedir.

"Burda, mükerrer olarak, VI. ciltte geçen ve bu bahrin CXCI. gazeli olan, şiir, tekrar yazılmış; geçiyoruz." (s. 364-365).

- V -

LXXIX

A gencecik-koncacık sevgilim, ağır canlılık etme, söyle... O saçlardan bahset, o yanağı anlat.

Can bahçesinden iki-üç gül demeti yap; o gül bahçesinin hikâyelerini söyle.

Güzelliğinden söylenecek çok sözler vardır sende; usancı bir yana bırak çok çok söyle.

Dostu anıştan tatlı ne iş vardır? Hadi gel, böyle işsiz-güçsüz durma, söyle.

8800. Dün ne söylemiştin de kanım-kaynamış, çoşmuştu.. gel, bu gün de o sözü bir kez daha söyle.

Şu gaddar dünyayı anmayı bırak; gizli şeyleri bilenin lütfundan bahset.

Tatar'ın fitnesinden az lâf et; Tatar ceylânın göbeğinden söz aç.

- Y -

"Burda gene, VI. ciltte geçen ve bu bahrin CCXXIV. şiiri olan gazel, tekrar yazılmış; geçiyoruz." (s. 398).

LXXX

Sen, şu geçici dünyâda oturup kaldıkça, otur duğun halde gidiyorsun ama görmüyorsun.

Oturarak gidiyorsun ama söylenip dururken yüzün o yanaysa bu da iyidir.

Şu girdapta bir hayli zamandır, döndün-durdun; bir de rahmet ırmağına doğru yürü, ak.

Bas tekmeyi şu ayak bağı olan dünyâya da kutluluk elimle okşayayım seni, sıvazlıyayım seni, sıvazlıyayım sırtını.

A kardeş misklerden, amberlerden daha güzel saçların var; güle sen külâh giydir.

Bu güzelim kıvırcık saçların varken külâhını çıkar da göğe at.

Dünya, neden senin gibi keskin akıllı, yetkin fikirli birisini tutuyor da, küçücük bir sözceğizle altadıyor?

8810. Soğuk-soğuk söyler ama çiftesi pektir; o eşeğe ayak uydurmazsın sen.

Uzaktan kalkar da sözüne bir delil getirirse ters görmüşsündür; yüzüne çal o delili onun.

Bu gulyabani, bir ömürdür, seni çöllere çekmiş; gulyabaniyle bir güzelce bahse giriş.

Ne diye apışır-kalırsın ona karşı; bu duruşun da ne? Cevap ver sözüne onun; sözü tersinedir zâti (*).

Burda, "Mef'ülü mefâilü mefâilü feûlün" vezninde ve "Y" kafiyesinde bir gazel var; fakat bu gazel, tercememizde aynı veznin "Y" kafiyesindeki LXXII. ve LXXIII. gazellerin karışık ve eksik bir şeklidir; yazmıyoruz.

"Burda da, "Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün" vezninde ve "A" kafiyesinde bir gazel var; fakat bu da VI. ciltte, ayni vezin ve kafiyedeki III. gazeldir; bunu da geçiyoruz.

(*) *Bu şiir mesnevî tarzındandır.*

- A -

LXXXI

Sevgilim gamlar çekmiş dostunu okşadı dün; sitemler tatmış, cana kendi tadından tad verdi dün.

Akla akıl üstünlüğü verdi; kulağa küpe taktı.. tadı tatlılığı çoşturdu, iki göze ışık verdi.

A benim için eriyip giden, a benden korkup duran; ben kerem sâhibiyim; kendi aldığım kulu satmam ben dedi.

Bir bardak da seyret, ne yardımlarda bulunuyor; ne farklılıklar veriyor; Yûsuf, kendisi için ellerini doğrayanı anıyor.

Beni canı gibi kucakladı; kötü zan, şüphe gitti benden.. o yeni yetişmiş, o terü tâze yüzünü omuzuma koydu.

Beni acze düşmüş görme, kimsesiz sayma dedim; kızıl canfese dönmüş gözyaşlarıma bakma; altınla bezenmiş atlas seni giyinmişim, bunu seyret.

8820. Kimde bu istek varsa pek şaşılacak kişidir o, pek.. kendinden kurtulmuş canda binlerce zevk içinde zevk vardır.

Onun deliliğinin tadı, onun afsunuyla pek hoştur; çünkü o, gamların ısırdığı yaraların damladan dudaklarını ısırır.

Kendi narını, kendi ateşini vaadeder, kendi kucağından, kıyısından gül verir; kanlar damlatan gözleri mahmurluktan kurtarır o.

Gözlerine sürme çeker; kerem eliyle okşar onu; şu beli bükülmüş feleğinde hasetten gönlü yanar.

Kendi Elest kadehini, sarhoşuna kendi sunar.. uçmuş gönül doğanını, eliyle davul çalar da çağırır.

Allâh için sus, susmak huyunu öldürme.. kasideyi kısa kes, asîde geliyor çünkü.

Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün; kapıyı açma, yeni yetişip gelişen gül bahçesini az göster.

"Burada, aynı bahrin "F" kafiyesine ait bir gazel var ki mükerrerdir ve tercememizin VI. cildinde bu bahrin XXXI. gazelidir." Ondan sonraki gazel "H" kafiyesindedir. Gene aynı ciltte, ayni bahrin LXXXII. gazelidir. Ondan sonraki gazel de LXXXIII. gazelidir. Bundan sonra "Feilâtün feilâtün feilât" bahrine geçiliyor. Ordaki gazel, bu cildin ayni bahrine ait gazelleri arasında XXIII. gazeldir."

- D -

LXXXII

Mahallenin başına geldi mi, akıl, canından geçer.. candan hoş ne vardır? İşte ondan bile geçiyor akıl.

Güzelliğin, gökyüzü kalesine saldırırsa gökyüzünde oturanlardan aman-aman sesleri duyulur.

A ilkbaharın kıskandığı güzel, bir seher çağı dünya bahçesinden geç de gül bahçesinden de, çayırlık-çimenlikten de güz, kalksın-gitsin.

8830. Göklerin boyu, şu ağır yük yüzünden iki büklüm olmuş.. a hafif ruhlu, senin yüzünden ağır yükler hafifler, duyulmaz olur, geçer-gider.

Değil mi ki ben de oklarındanım, bana da kanat ver.. yay kuruldu da ok atıldı mı, ne de hoş uçar-gider.

Sürü uykuya dalmış; kurtlar, solda-sağda dolaşıyorlar; fakat köpeğimiz de çoban kalkıyor diye havlamada.

Bir kıt'ada Mücîr, senin mahellenin başına geldi mi, akıl, canından geçer demiştir ya; işte ona nazîredir.

- R -

LXXXIII

Pazarda bir köylü çocuk var; düzenci, lafazan, alaycı, pek hîlebâz.

Muhtesip de onun elinden derde girmiş, pazarbaşı da.. bozacıdan, eczacıya dek herkez ondan feryad etmekte.

Ne diye pazarı yıkamadasın; elini uzatma, sus utan dediler mi,

Yüzlerce ahd eder; artık yapmam; tövbe ettim, marangoz gibi sizden bir kıymık bile koparmam artık der.

Bundan böyle der, kötülük etmem, akıllandım, ayıldım.. Kötülükten ben de yaralandım; uyandım artık.

Derken komşunun vadanlığını alır, götürür, rehine kor; aldığı paranın hepsini de şarapla, çengiyle birinerek yer-gider.

8840. Tutar, bir yana atar kendini, öylesine bir hasta görünür ki görsen, bir yıldır sıtma çekiyor, erimiş-gitmiş dersin.

Bu da bir düzendir; bir yoksul görsün de onu hasta sansın, ona acısın diyedir.

Herkese, benim filân yerde filân adamla şu kadar gümüşüm, bir hayli altınım var;

Bu hastalık yüzünden bana kim bir yardımda bulunursa karşılık olarak yüz katını vereceğim der.

Bu yolla da rehin olarak, borç olarak ister-istemez birçok başı tıraş eder; birçok kişiyi dolandırır.

Borç veren işi anlayınca başına topraklar serper; bu insafsızın yüzünden yaka yırtar.

Tutmayı kurdular mı, yeşiller giyinir; kimseyi incitmez, iyi huylu, tertemiz bir sûfî görünür.

Bir dili vardır, yüz arşın uzun; görünüşte şeker mi şeker.. fakat açtığı yaraya bakarsan görürsün ki o ağız, yılanlarla dolu bir kuyuymuş.

Zevklendi de söze latîfeye başladı mı, şekerler gibi sözleri, baldır, şekerdir sanki.

Tümden sevgidir, tümden kerem; yerlere döşenir, âşık eder seni.. gönlün çoşar, sabrın-kararın kalmaz.

8850. Kimi zaman da üstünlükten, hünerden söz açar; bakarsın da zamânın Lokman'ı budersin.

Bir de zâhitlikten söz etmeye başladı mı, adamın başını, boynunu kabak gibi, hıyar gibi doğrar-gider.

Gün olur, Tanrı bilgisinden, yokluktan dem vurur; yakar-yandırır bizi.. ya Cüneyd'dir bu deriz, ya ulu şeyhlerden biri.

Fakat altını eşeledin, araştırdın mı, görürsün ki düzenbazlıktır, hâinliktir.. o, bir âfettir, bir çöplüktür, kardından başka bir düşüncesi yoktur onun.

Hiçbir işi-gücü yoktur; ancak oburdur, işte o kadar.. ondan sonra da her sofrada boyuna tıkınır-durur.

İş başarmakta Nizam'ül-Mülk'e benzeyen muhtesib bile böyle bir kişinin düzeni yüzünden, yüzünü dıvara tutmuştur.

Ağlaya-sızlaya, küçük-büyük, herkes onun varlıklı olduğunu gördüğü hâlde gene de ona yardım ediyor der.

Muhtesip, senin aklındır; şunu da bil ki pazar, huylarındır; ordaki o düzenbaz da, pis, hîleci nefistir.

Herkes, onun elinden âciz kalmıştır, yoksul olmuştur; herkes, bu düzenbazın işi-gücü büyü yapmaktır demiştir.

Mademki büyüdür, karşı koyamayız, ancak bir düzenimiz var: onun elinden kaçalım da ulular ulusunun katına gidelim.

8860. Baş gözünün, gönül gözünün sâhibi, padişahımız Şemseddîn'e sığınalım.. canın yüzü, onun yüzünden yüzlerce güzelin yüzüne dönmüştür.

Bu zülmü anlatalım da ondan yardım isteyelim; çünkü o, bir solukta herkesi zahmetten kurtarır.

Onun heybetini devler, periler bilselerdi, her biri zamânın ağır başlı bir zâhidi olurdu.

Ondan, bahar gibi bir soluk üstünlük bulmadıkça hepsi de, şu alçak, şu nekes nefsin karanlığından kurtulamaz.

Tebriz toprağı, onun yüzünden Kâ'be haremine dönmüştür; ziyâretçilerin canlarının, ruhlarının ordan aldıkları feyiz, yeter onlara.

- N -

LXXXIV

A arslan gibi er, ne diye onların arık köpeğinden korkarsın? Çek o çelik gibi kılıcı, çal başlarına.

Yalandan kanatlar taktılar da kendilerini melek gibi gösteriyorlar... Oysa ki hepsi de şeytandır; hattâ şeytan, onlardan daha da iyidir.

Hepsi de kalpıtır, kapkaradır; mehenk taşına vurdun mu, görürsün... Kendine gel; ne diye onların gümüşüne, altınına aldanmışsın?

"Burda, "Feilâtün feilâtün feilâtün feilâtün" vezninde ve "M" kafiyesinde bir gazel var ki mükerrerdir ve tercememizin bu cildinde, aynı veznin XXVIII. gazelidir. Ondan sonra "Feilâtün feilâtün feilât" vezninde ve "D" kafiyesindeki gazelde gene bu ciltte, aynı veznin IX. gazelidir. Ancak burdaki üçüncü beyit, bizde ondördüncü; altıncı beyit de onbeşinci beyittir; altıncı beyit, bizde yâni Konya nüshasında, "Hızır gibi..." diye başladığı hâlde, yâni aynı divanın eklenti kısmında "İlyas gibi..." diye başlıyor. Asıl gazelde iki beyit noksan; onları Türkçeye çeviriyoruz:"

Kerem yenini sallasan, bizi çağırsan da yenimizi-yakamızı yırtmasak noolur.

Düşmanın sözünü duyma, yüzünü lûtuf yönüne çevir.. onların hatırlarını kollamasan noolur?

"Failâtün failâtün failâtün failât"

- D -

LXXXV

8870. A kullar, Kirâmen kâtibîn meleklerinin yazdıkları amel defterleri uçuştu; uyanın fafletten de dağılın işe-güce, koyulun ibâdete.

Ağırlıklarımızı haber vermek üzere mîzânımız geldi-çattı katımıza.. Rabbimiz, hâlimizi düzelt, a cömert Tanrı, bağışla bizi de cömertlik et.

Ağlattıktan sonra güldürür; bu şikâyet edilen, ne de güzeldir... Perde ardından çıktınız artık; uykudan da uyandınız (*).

(*) Bu üç beyit Arapçadır.

Farsça söyliyeyim: Pâdişâhım, gönlümdekini bilirsin sen... Nûrun ışısın-ışıtsın, devletin sürsün-gitsin.

Seni görüp de hoş bir hâle gelmeyen, gençleşmeyen kişinin suyu bulansın, ekmeği kararsın, ateşi kül olsun.

Bu alımı, bu güzelliği görüp de yerinden sıçrayıp kalkmayan güzelin baht gözü, kıyâmet gününedek uyusun-kalsın.

"Burda, "Feilâtün mefâilün feilâtün mefâilün" vezninde ve "D" kafiyesinde bir gazel var ki tercememizin III. cildinde bu veznin III. gazeli (s.10-11). Bundan sonraki gazel, bu ciltteki "çeşitli bahirler" bölümünün XXXI. gazelinin bir başka şekli bu iki gazeli de yazmıyoruz; ikincisini lütfen karşılaştırın. Bunlardan sonra "Feûlün feûlün feûl" vezninde ve "G" kafiyesindeki gazel, aynı veznin VIII. gazeli ve tercemimizin bu cildinde var. Ondan sonraki "M" kafiyesindeki gazel de bu ciltte, "çeşitli bahirler" bölümünün XXXV. gazeli. Sonraki "N" kafiyesinde bulunan ve "Feûlün feûlün feûlün" vezninde olan gazel gene bu ciltte, bu veznin XI. gazeli. Bu gazelden sonra "Feûlün Feûlün Feûlün Feûl" vezninde ve "V" kafiyesindeki gazel, gene bu ciltte aynı veznin XIV. gazeli. Bunları da geçiyoruz."

"Mefûlü mefâilün mefâilün"

- V -

LXXXVI

A güzel, gene de ne diye kandırıyorsun beni sen? Gene düzenlerle ne aldatıyorsun beni sen?

Her solukta keremler ediyor da a dost diyorum sana, ne diye aldatıyorsun beni sen?

Ömürsün sen; ömür de vefasızdır.. ne diye vefalıyım diyor da aldatıyorsun beni?

Gönül Ceyhun ırmaklarını bile içse-sömürse kanmaz; bizi sakayla ne diye aldatıyorsun sen?

8880. Ay yüzün olmadıkça göz karardı-gitti.. ne diye sopayla kandırıyorsun bizi sen?

Dün, aman fermânı verdiğin kişiyi korkuyla, ümitle ne diye kandırıyorsun sen?

Tanrı kazâsına râzı olmak gerek dedin; bizi ne diye kazâla-kaderle kandırıyorsun sen?

Mademki şu derdimin devâsı yok, ne diye devâla kandırıyorsun sen?

Yalnızca yemek yemeyi huy edindin; peki, bizi çağırıp da ne diye kandırıyorsun sen?

Mademki neşe çengini kırdın, un-ufak ettin; ne diye üç telli sazla kandırıyonsun bizi sen?

Bizi, bizsiz ne diye kandırıyorsun; bizi bizimle ne diye aldatıyorsun sen?

A tapısında canımın, hizmet kemerini kuşandığını güzel, bizi ağır elbiselerle ne diye kandırıyorsun sen?

Sus ki senden, yalnız seni istiyorum; başka birşey istemiyorum; bizi vergiyle ne diye kandırıyorsun sen?

"Feûlün feûlün feûlün feûl"

- B -

LXXXVII

A tatlı dudaklı güzel, gel, mahremsen haram edilmiş şarabı iç.

8890. Deniz gönüllüysen insanın mayasını özünü belirten şarabı eline al.

Akrep Burcunu bırak da Zühre'ye doğru git; çünkü Akrep, Akreplikten başka birşey bilmez.

İhsanından, bağışından, adamlığından elde etitğimi bulmadım da sana geldim ben (*).

(*) Bu şiirin matla beytindeki mısra'larda kafiye yok; bu bakımdan kıt'adır.

"Bundan sonra, aynı vezinde ve "Y" kafiyesindeki gazel, bu ciltteki aynı bahrin XVI. gazeli. Ondan sonraki gazel, "çeşitli bahirler" bölümünün XCIV. gazeli. Ondan sonraki gazel de gene aynı bölümdeki LXXX. gazel. Bunları da tekrar yazmıyoruz."

"Burda, Feûlün feûlün feûlün feûl" vezninde "Y" kafiyesinde birgazel var. Bu ciltte, aynı veznin XXV. gazelidir; ancak burda, baştan iki beyit yoktur; yazmıyoruz. Dîvânın kaside ve gazel bölümü burda bitiyor. Rubâiler tam olarak yanılmadı."

---

15 Recep 1379, 14 Ocak 1960
Bende-i bendegân-ı Mevlânâ
Abdülbâki GÖLPINARLI